

WATERSHIP DOWN
RICHARD ADAMS

Într-o zonă liniștită din Anglia rurală, unde-și au sălașul mai multe familii de iepuri, se arată la un moment dat semnele amenințătoare ale apropierii oamenilor. Ce șanse vor avea un iepuraș vizionar și fratele său, dăruit cu toate virtuțile unei căpetenii, să-și salveze prietenii și să-și poarte ceata înspre locuri neumblate de oameni ca să-și întemeieze noul sălaș? Și ce sacrificii vor trebui să facă pentru a și-l ocroti? Începe o călătorie cum nu le-a mai fost dat să facă vreodată iepurilor, o adevărată odisee, cu pericole și ispite la tot pasul, cu îndoieli și temeri, cu intrigi și caractere puternice. Destinația: Watership Down, locul ideal, ferit de primejdii, unde iepurii își pot duce traiul fără griji. O poveste care a fascinat generații întregi de copii și nu numai.

Cuprins

NOTA AUTORULUI	4
INTRODUCERE	6
partea 1-a	
1. SCÂNDURA	8
2. IEPURELE—ȘEF	11
3. HOTĂRÂREA LUI ALUNĂ	14
4. PLECAREA	16
5. ÎN PĂDURE	19

6. POVESTEA BINECUVÂNTĂRII LUI EL—AHRAIRAH	21
7. LENDRI ȘI RÂUL	23
8. TRAVERSAREA	25
9. CORBUL ȘI CÂMPUL DE BOB.....	28
10. ȘOSEAUA ȘI ISLAZUL	31
11. CLIPE GRELE	36
12. STRĂINUL DE PE CÂMP	38
13. OSPITALITATE.....	44
14. „COPACI ÎN NOIEMBRIE”	48
15. POVESTEA CU LĂPTUCILE ÎMPĂRATULUI	55
16. BURUIANĂ—DE—ARGINT	58
17. SÂRMA SCÂNTEIETOARE.....	61
partea a 2-a	
18. WATERSHIP DOWN.....	68
19. SPAIMA DIN ÎNTUNERIC.....	72
20. UN FAGURE ȘI UN ȘOARECE	77
21. „L—AR FACE PE EL—AHRAIRAH SĂ PLÂNGĂ”.....	83
22. POVESTEA PROCESULUI LUI EL—AHRAIRAH	88
23. KEHAAR	96
24. FERMA NUTHANGER	105
25. INCURSIUNEA	109
26. CINCI ÎN LUMEA DE DINCOLO	118
27. „NU—ȚI POȚI ÎNCHIPUI DACĂ N—AI FOST ACOLO”	120
28. LA POALELE DEALULUI	126
29. ÎNTOARCEREA ȘI PLECAREA	130
partea a 3-a	
30. O NOUĂ CĂLĂTORIE	134
31. POVESTEA CU EL—AHRAIRAH ȘI IEPURELE CEL NEGRU DIN INIE.....	138
32. DINCOLO DE DRUMUL DE FIER	145
33. RÂUL CEL MARE.....	149
34. GENERALUL JALEȘ	155
35. TATONAREA.....	160
36. SE APROPIE FURTUNA	169
37. FURTUNA TOT MAI AMENINȚĂTOARE	172
38. FURTUNA SE DEZLÂNȚUIE	178
partea a 4-a	
39. PODURILE	186
40. DRUMUL ÎNPOI.....	192

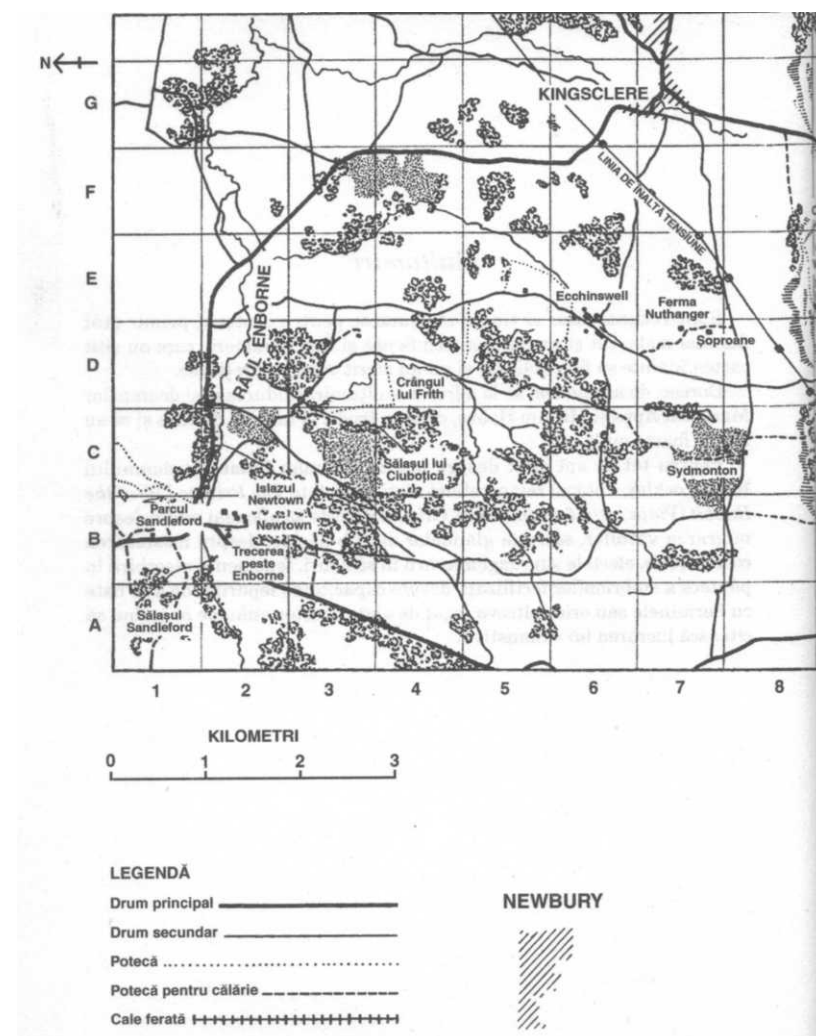
41. POVESTEA CU MÂRPÂRJOALĂ HAUHAU ȘI SPIRIDUȘUL JAVRALETE.....	198
42. VEȘTI LA ASFINȚIT	204
43. MAREA PATRULĂ.....	208
44. O SOLIE DE LA EL—AHRAIRAH	212
45. IARĂȘI FERMA NUTHANGER.....	216
46. BAROSANU' NU SE DĂ BĂTUT	219
47. CERUL ATÂRNAT.....	223
48. DEA EX MACHINA	228
49. ALUNĂ SE ÎNTOARCE ACASĂ	231
50. ȘI ULTIMUL.....	233
EPILOG	237
GLOSAR DE TERMENI DIN IEPUREANĂ	239

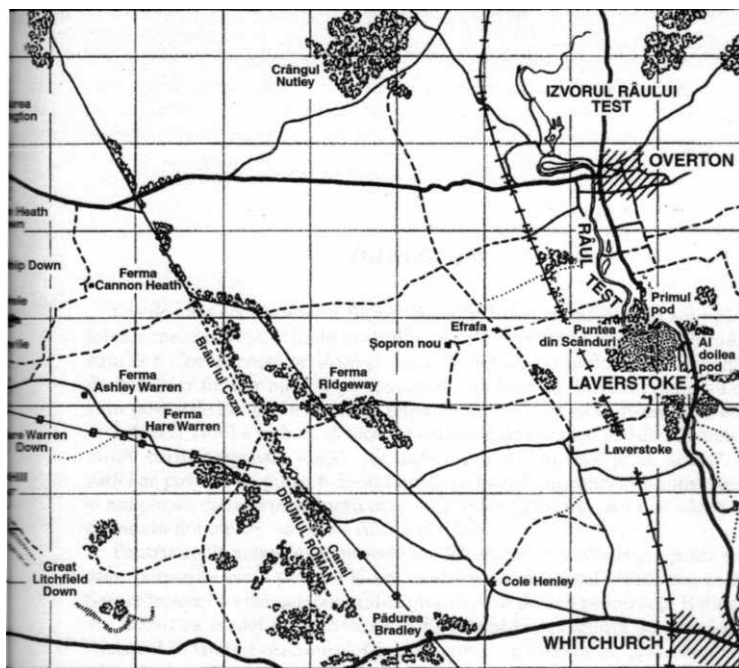
Pe Jupan Urechilă văzutu—I—am.
WALTER DE LA MARE

Pentru Juliet și Rosamond
în amintirea
drumului către Stratford—on—Avon

NOTA AUTORULUI

Ferma Nuthanger este un loc real, precum toate celelalte locuri pomenite în această carte. Însă domnul și doamna Cane, fetița lor, Lucy, și muncitorii de la fermă sunt personaje fictive și nu au nicio legătură cu vreo persoană cunoscută mie, fie ea vie sau nu.

PARTEA ÎNTÂI

Începe povestea **A1**

Trecerea peste râul Enborne **B2**

Iarba—neagră **C3**

Sălașul lui Ciuboțică **C4**

PARTEA A DOUA

Partea de NE a făgetului de pe Watership Down **D9**

Ferma Nuthanger **D7**

PARTEA A PATRA

Podul din josul râului Test și răstoaca buruienilor **D17**

Crângul unde a atacat vulpea **C13**

PARTEA A TREIA

Văiuga unde Barosanii' s—a întâlnit cu vulpea **D12**

Locul pe unde au trecut de cealaltă parte a căii ferate **D16**

Podul din susul râului Test **D16**

Unde se afla barca **D16**

Efrafa. Crixă **D15**

Arcada de sub calea ferată **D15**

Adaptare după o hartă desenată de Marilyn Hemmett

INTRODUCERE

Ori de câte ori trebuia să facem drumuri lungi cu mașina, le spuneam fetelor mele povești. Unele erau dintre cele pe care le știe toată lumea, cum ar fi *Cenușăreasa* ori *Jack și vrejul de fasole*, dar multe erau născocite de mine, iar ficelor mele le plăceau mai ales acestea, întrucât simțeau că sunt poveștile lor, și ale nimănui altcuiva, izvodite ca să le distreze pe ele.

Într—o zi, când a trebuit să facem o călătorie de aproape 200 de kilometri, mi—au cerut o poveste lungă, „pe care n—am mai auzit—o până acum”. O astfel de poveste nu putea fi decât făurită pe loc. M—am apucat să improvizez și am pornit de la primul lucru care mi—a venit în minte: „Au fost odată ca niciodată doi iepuri, pe nume Alună și Cinci...”

Pentru unele animale din poveste am folosit caracteristicile și trăsăturile unor persoane reale pe care le—am cunoscut de—a lungul vieții, așa încât fiecare iepure să aibă personalitatea proprie. Cât despre pescărușul Kehaar, am folosit ca model un luptător din Rezistența norvegiană pe care l—am cunoscut în timpul războiului. Cinci seamănă cu Casandra, prezicătoarea troiană care a fost blesemată de zeul Apollo să spună întotdeauna adevărul și să nu fie crezută niciodată. Lui Alună i—am dat calitățile unui ofițer care mi—a fost comandant. Era înzestrat cu harul de conducător. Nu era numai viteaz, ci și modest și reținut, însă cu mult discernământ.

Barosanu' avea ca model alt ofițer pe care l—am cunoscut, un luptător excepțional, care dădea randament maxim atunci când i se spunea exact ce trebuie să facă.

Atunci când am creat această poveste antropomorfică, am urmat ideea lui Rudyard Kipling din cele două *Cărți ale junglei*. Cu alte cuvinte, cu toate că iepurii mei puteau să gândească și să vorbească, nu i—am pus să facă nimic din ce nu sunt în stare să facă iepurii în realitate.

N—am isprăvit povestea în timpul acelei călătorii, ci am continuat—o în diminețile în care duceam fetele la școală cu mașina. Când am încheiat—o, în cele din urmă, Juliet a zis: „Povestea e prea frumoasă ca să fie uitată, tati. Ar trebui s—o scrii.” La început m—am împotrivit, dar într—o seară, la culcare, când le citeam o poveste nu foarte iscusit scrisă, am azvârlit cartea cât colo și am zis: „Pe legea mea, aș putea scrie mai bine eu însumi.” Rosamond a zis: „Păi tare mi—aș dori chiar s—o faci, tati, nu doar să vorbești despre asta.” Și așa, dojenit fiind, în cele din urmă m—am învoit. Scriam seara, după cină, și le citeam fetelor fiecare părticică de îndată ce o terminam. Puteau să mă critice în voie, și adesea au propus schimbări și adăugiri pe care le—am adoptat (de exemplu, iepurele hazliu Clopoțel a fost inclus la propunerea lor). Pentru ca iepurii să fie cât mai convingători, am apelat la *Viața intimă a iepurilor*, scrisă de R. M. Lockley, celebru naturalist și ornitolog englez. Ne—am cunoscut când l—am rugat să citească versiunea finală a cărții, și a contribuit cu câteva propuneri valoroase. Menționez în mod special faptul că el a conceput pasajul din *Watership Down* în care iepurii fac expediția la ferma Nuthanger. Am ajuns prieteni buni și făceam adesea plimbări pe câmpuri. De asemenea, am navigat împreună prin Antarctica. (Relatarea călătoriei a apărut în cartea noastră *Voyage Through the Antarctic*.)

Watership Down este un loc real, ca de altfel toate locurile din carte. Se află în nordul comitatului Hampshire, la vreo zece kilometri sud—vest de Newbury și trei kilometri vest de Kingsclere. Pe când eram copil, mă plimbam adesea pe dealuri împreună cu tata, care îmi arăta păsările și florile sălbatice; și așa a început iubirea mea de—o viață pentru științele naturii. Dealurile reprezintă o trăsătură aparte a sudului Angliei. Sunt din calcar și au câteva păsări și plante specifice zonelor calcaroase.

Harta acestei zone, alcătuită de Serviciul Național de Cartografie, are numărul 174, și Watership Down se află în careul 4957. Această hartă și cea cu numărul 185 acoperă întregul spațiu al poveștii.

Limba iepurilor, „iepureana”, a fost inventată de la cap la coadă pe măsură ce scriam povestea. Asta se întâmpla ori de câte ori era nevoie de un cuvânt iepuresc, nu de unul folosit de oameni. De exemplu, „a ieși de sub pământ ca să mănânci” este o expresie care nu—i este de mare folos unui om. Însă iepurilor le—ar trebui un singur cuvânt — un cuvânt pe care să—l folosească adesea, cum ar fi *silflay*. Tot așa, *tharn* e un cuvânt al iepurilor, care înseamnă „stupefiat” sau „încremenit de groază”.

Am folosit pluralul din iepureana, „—il”, nu sufixul englezesc „—s”, ca să subliniez faptul că iepureana este o limbă diferită.

Există o oarecare influență arabă — de exemplu, *hraka* și *Kehaar* (*Behaar* este unul dintre termenii din arabă pentru „mare”). De asemenea, unele cuvinte inventate au primit o sonoritate un pic „pufoasă” (de exemplu, *Efracfa*) — soiul de sunete pe care le—ar putea scoate iepurii dacă ar vorbi cu adevărat. Nu

există în această limbă gramatică sau vreun fel de construcție. Este pur și simplu o adunătură pestriță de substantive, adjective și verbe. Pe ici, pe colo, apare câte un cuvânt onomatopeic (de exemplu, *hrududu*, zgomotul unui tractor care merge).

În ceea ce privește epigrafele de la începutul fiecărui capitol, Juliet a zis: „îmi plac pentru că atunci când citești unul prima oară îți zici că n—are cum să aibă vreo legătură cu povestea; și apoi, când citești mai departe, îți dai seama că are.”

Nu m—am gândit nicio clipă că povestea o să ajungă bestseller, ci mi—am imaginat o carte modestă, cartonată, pe care să le—o pot înmâna fetelor mele, zicând: „Iată. Asta—i cartea pe care voiați s—o scriu.”

Am propus—o unui șir de editori, precum și mai multor agenți literari. A fost respinsă de fiecare dată (în total de șapte ori), întotdeauna pe același motiv: „Copiilor mai mari n—o să le placă din pricină că este despre iepuri, chestie pe care o consideră bună pentru tînci; iar copiilor mai mici n—o să le placă din pricină că—i scrisă în stilul adulților.” Am refuzat să modific în vreun fel manuscrisul și am continuat să bat pe la uși.

Într—o bună zi am citit în *The Spectator* recenzia unei cărți, *Wood Magic*, a autorului victorian Richard Jefferies, care a apărut în 1881 și nu fusese reeditată până atunci. Mi—am zis că acela care a reeditat *Wood Magic* s—ar putea să aibă o reacție favorabilă față de cartea mea. Am văzut în recenzie că se numește Rex Collings. Am presupus că este o editură destul de mică, fără capital foarte mare, dar merita să încerc. Am luat legătura cu el și i—am prezentat manuscrisul corectat.

Avusesem dreptate. Rex Collings a acceptat pe dată cartea. El a fost cel care i—a dat titlul *Watership Down*.

Prima ediție a avut tirajul de numai 2.500 de exemplare, cât și—a putut permite Rex Collings. N—o fi avut el mulți bani, dar a fost în stare să facă un lucru: a pus câte un exemplar pentru recenzie pe fiecare birou londonez care contează. Asta se întâmpla în noiembrie 1972.

Am fost uluit de numărul recenziilor favorabile. Însă prima ediție s—a vândut rapid, și o mulțime de oameni mi s—au plâns că țin cu tot dinadinsul să cumpere cartea, dar nu o pot găsi.

În iarna aceea, Macmillan din New York a acceptat să publice cartea. Ceea ce a urmat a fost un paradox foarte amuzant. Ediția americană — mult mai mare — a atras atenția în Marea Britanie, așa că, de fapt, cartea a venit din America în Anglia. (Ediția Penguin a apărut în 1974.)

În 1976 a apărut o ediție de lux, splendid ilustrată de John Lawrence. De atunci, cartea s—a reeditat mereu și a fost tradusă în numeroase limbi, în toată lumea.

În fiecare an primesc o mulțime de scrisori de la admiratori, și nu numai tineri, ci oameni de toate vârstele. Urmând exemplul Ducelui de Wellington, care răspundea personal la fiecare scrisoare primită, îmi dau silința să răspund.

Firește, sunt fericit că povestea a fost pe placul unui public atât de larg și că este, evident, foarte atractivă (deși motivul nu mi—a fost niciodată limpede). Țin să subliniez faptul că *Watership Down* n—a avut nicicând rostul de a fi un soi de alegorie sau parabolă. Este, pur și simplu, povestea despre iepuri născocită și istorisită în mașină.

PARTEA ÎNTÂI CĂLĂTORIA

1. SCÂNDURA

CORIFEUL: De ce te viaieți? Ce stai îngrozită astfel?

CASANDRA: Din sală simt un iz de sânge și măcel.

CORIFEUL: Miroase—a jertfe din altare sfinte.

CASANDRA: E *abure* ce mai răsuflă din morminte.

Eschil, *Agamemnon*¹

Trecuse vremea primulelor. Spre marginea pădurii, unde se răreau copacii și terenul se înclina către un gard păraginit și către șanțul plin cu rugi de mure de dincolo de el, se mai arătau doar câteva petice veștede, de un galben—șters, printre buruienile—câinești și rădăcinile de stejari. De cealaltă parte a gardului, în susul câmpului, erau numeroase vizuini de iepure². Pe alocuri iarba dispăruse și peste tot erau grămăjoare de căcăreze uscate, prin care mai putea să răzbată doar pipirigul. La vreo sută de metri, la poalele coastei, era pâraul, lat de cel mult un metru, pe jumătate sugrumat de floare—broștească, izma—broștei și bobornic albastru. Drumul de țară trecea peste un podeț din cărămidă și suia pe coasta din față, către o poartă cu cinci drugi din gardul de mărăcini. Dincolo de poartă începea cărăruia.

Era luna mai, asfințitul umpluse cerul de nori roșietici și mai era o jumătate de ceas până la lăsarea întunericului. Coasta cu pământ uscat era plină de iepuri — unii ronțăiau iarba puțină din apropierea vizuinii lor, alții, ceva mai departe, căutau pădăii ori vreo ciuboțica—cucului scăpată din vedere de ceilalți. Din când în când, câte unul se ridica pe lăbuțele din spate pe un mușuroi de furnici și privea în jur, cu urechile ciulite și nasul în vânt. Dar o mierlă care cânta netulburată la poalele pădurii stătea mărturie că nu—i nimic primejdios acolo, iar în partea cealaltă, de—a lungul pâraului, se vedea totul ca—n palmă, și era pustiu și liniște. Sălașul nu era pândit de nicio primejdie.

Pe creasta coastei, la câțiva pași de cireșul sălbatic în care cânta mierla, erau câteva vizuini ascunse aproape cu totul de rugi. În penumbra verzuie, la gura uneia dintre vizuini ședeau doi iepuri. Unul s—a încumetat în cele din urmă să iasă, s—a furișat la adăpostul rugilor până la șanț și a ajuns în câmp. După câteva clipe, celălalt l—a urmat.

Primul iepure s—a oprit într—un loc însorit și și—a scărpinat urechea cu mișcări iuți ale labei din spate. Cu toate că nu avea decât un an și încă nu era împlinit, nu avea înfățișarea aceea hărțuită a majorității „mărginașilor”, adică iepurii de rând în primul an de viață, care, neavând nici părinți de viță nobilă și nici mărime ori putere ieșită din comun, sunt la cheremul celor mai mari și—și duc și ei zilele cum pot — adesea sub cerul liber — la marginea sălașului lor. Arăta ca unul care e în stare să—și poarte singur de grijă. Avea un aer isteț și energic când s—a ridicat în două labe, s—a uitat împrejur și și—a frecat nasul cu labele din față. Când s—a convins că totul e în regulă, și—a lăsat urechile pe spate și s—a apucat să ronțăie iarba.

Însoțitorul lui părea mai puțin sigur pe el. Era mic, cu ochii mari care priveau țintă, și avea un fel de a—și ridica și răsuci capul care vădea nu atât prudență, cât un soi de neliniște neconținută. Nasul i se mișca tot timpul, iar când un bondar a zburat zumzâind către un ciulin înflorit din spatele lui, a tresărit și s—a răsucit atât de speriat, încât doi iepuri din apropiere au dat s—o tulească spre vizuini. Dar cel aflat mai aproape, un iepure cu vârfurile urechilor negre, l—a recunoscut și s—a întors la mâncare.

—A, nu—i decât Cinci, a spus, care sare—n sus când trece—o muscă. Ei, Crușin, ce începuseși să—mi spui?

—Cinci? a spus celălalt iepure. De ce—i zice așa?

—S—au născut cinci pui deodată: el a fost ultimul — și cel mai mic. E de mirare că a scăpat cu viață până acum. Eu așa zic, că un om cu greu l—ar zări, iar unei vulpi nu—i face trebuință. Și totuși, recunosc că pare a fi în stare să se ferească de belele³.

¹ În *Tragicii greci. Antologie*, trad. de G. Murnu, ESPLA, București, 1958 (n.tr.).

² În original, *rabbit*, iepure care poate fi domesticit, spre deosebire de *hare*, care trăiește doar în sălbăcie. În tot cuprinsul cărții, „iepure” se referă la *rabbit*, iar „iepure de câmp” se referă la *hare* (n.tr.).

³ Iepurii pot să numere până la patru. Ce trece de patru este *Hrair* — „o mulțime” sau „o mie”. Astfel, prin *U Hrair* — „Cei o mie” — îi desemnează colectiv pe dușmanii iepurilor (sau *elil*, cum le zic ei): vulpea, hermina, nevăstuica, pisica, bufnița, omul etc. Probabil că au fost mai mult de cinci pui când s—a născut Cinci, însă numele său, *Hrairoo*, înseamnă „Micul o mie” — cel mai mic dintre ei sau, cum se mai zice, prâslea (n.a.).

Iepurele cel mic s— a apropiat de însoțitorul lui, ținându-l pe labele dinapoi, foarte lungi.
—Hai să mergem un pic mai departe, Alună, i— a zis. Știi, e ceva ciudat cu vizuina în seara asta, dar nu pot să spun ce anume. Ce— ar fi să mergem până la pârau?

—Bine, a fost de acord Alună. Și găsește— mi o ciuboțica— cucului. Ești cel mai iscusit la asta.

Și— a luat— o înainte pe coastă, cu umbra întinsă în urma lui, prin iarbă. Au ajuns la pârau și s— au pus pe ronțait și pe scociorât pe lângă șanțurile lăsate de roți pe drum.

N— a trecut mult până când Cinci a găsit ce căutau. Ciuboțica— cucului e o delicată pentru iepuri, și se știe că pe la sfârșitul lunii mai e foarte rară prin preajma unui sălaș de iepuri, cât de mic ar fi el. Cea pe care o găsisese nu avea flori încă, iar frunzele lipite de pământ erau aproape ascunse de firele lungi de iarbă. Tocmai se apucaseră s— o ronțăie, când doi iepuri mai mari au venit în fugă de dincolo de vadul prin care treceau vitele.

—Ciuboțica— cucului? a zis unul. Foarte bine — lăsați— o în seama noastră. Hai, valea, a adăugat, văzându-l pe Cinci că se codește. N— ai auzit ce— am zis?

—Cinci a găsit— o, Inișor, a spus Alună.

—Iar noi o s— o nfulecăm, i— a întors— o Inișor. Ciuboțica— cucului e pentru *Owsla*⁴ — nu știi asta? Dacă nu știi, te învățăm noi pe loc.

Cinci plecase deja. Alună l— a ajuns din urmă lângă podeț.

—M— am săturat până peste cap, a zis. Mereu aceeași poveste. „Fii atent la ghearele mele, eu mănânc ciuboțica— cucului.” „Fii atent la dinții mei, eu mă așez în vizuina asta.” Pe cîntecul meu, dacă ajung vreodată în *Owsla*, o să mă port cum se cuvine cu mărghiașii.

—Tu măcar tragi nădejde să ajungi într— o zi în *Owsla*, a răspuns Cinci. E clar c— o să te mai împlinești, lucru care mie n— o să mi se— ntâmpale.

—Doar nu crezi c— o să te las de izbeliște! a zis Alună. Dar îți spun drept că uneori îmi vine să plec din sălașul ăsta. Hai mai bine să lăsăm asta acum și să ne bucurăm de înserare. Știi ce? Hai să trecem pâraul. Dincolo sunt mai puțini iepuri și avem un pic de liniște. Sau poate simți că— i cu primejdie?

Era clar, după felul în care întrebare, că— l vedea pe Cinci mai priceput decât el în a simți pericolul, iar Cinci i— a răspuns ca și cum acest lucru era de la sine înțeles.

—Nu, e în ordine. Dacă simt vreo primejdie, îți spun. Dar nu o primejdie anume simt înjur. E... Of, nu știu... Ceva apăsător, ca și cum s— ar apropia furtuna. Nu pot spune ce, însă mă neliniștește. O să vin cu tine, totuși.

Au trecut în fugă șanțul. Iarba era umedă și grasă lângă pârau, așa că și— au croit drum în sus pe coastă, în căutarea unui loc mai uscat. O parte a coastei era în umbră, căci soarele cobora în fața lor, dar Alună voia un loc cald, însoțit, așa că au înaintat până aproape de potecă. Mai aveau puțin până la poartă, când Alună s— a oprit, cu ochii ațintiți.

—Cinci, ce— i asta? Uite!

Ceva mai departe în față terenul fusese răscolită de curând. În iarbă zăceau două movile de pământ. Stâlpi groși, duhnind a creozot și a vopsea, se înălțau până în vârful gardului viu, iar scândura pe care o susțineau arunca o umbră lungă peste câmp. Lângă un stâlp zăceau un ciocan și niște cuie.

Cei doi iepuri s— au apropiat în salturi și s— au ghemuit într— o tufă de urzici din spatele scândurii, încrețindu— și nasul la mirosul unui muc de țigară stins undeva, prin iarbă. Dintr— odată, Cinci s— a cutremurat și s— a făcut una cu pământul.

—Vai, Alună! De— aici vine! Știi acum: ceva foarte rău! Un lucru îngrozitor, care se tot apropie.

—Ce fel de lucru? Ce vrei să spui? Parcă ziceai că nu ne paște nicio primejdie!

—Nu știu ce— i, a spus Cinci, copleșit de mâhnire. Nu— i nicio primejdie aici, deocamdată. Dar vine — vine. Vai, Alună, uite! Câmpul! E plin de sânge!

—Nu— i decât lumina asfințitului, prostuțule. Zău acuma, Cinci, nu mai vorbi așa, că mă sperii!

Cinci ședea pitit între urzici, tremurând și plângând, în vreme ce Alună încerca să— l liniștească și să afle ce anume îl scosese brusc din minți. Dacă era îngrozit, de ce nu fugea să se adăpostească, așa cum ar fi făcut orice iepure cu scaun la cap? Însă Cinci nu putea să explice și nu făcea decât să se tulbure și mai

⁴ Aproape toate sălașurile au *Owsla*, o formațiune alcătuită din iepuri puternici sau isteți — în vârstă de doi ani sau mai mult — care stau în jurul iepurelui— Șef și al iepuroaicei lui și— și exercită autoritatea. *Owsla* sunt de multe feluri. Într— un sălaș, *Owsla* poate fi clica unei căpetenii; în altul poate fi alcătuită în mare parte din iepuri iscusiți la patrulare și la prădarea grădinilor. Uneori își poate afla loc în ea un bun povestitor; sau un iepure vizionar ori cu multă intuiție. În acel moment, în sălașul de la Sandleford, *Owsla* avea caracter mai degrabă militar (chiar dacă, așa cum vom vedea mai încolo, nu chiar atât de militar ca altele) (n.a.).

tare. În cele din urmă, Alună a zis:

—Cinci, nu poți să stai aici și să tot plângi. Și apoi, se întunecă. Hai mai bine să ne întoarcem în vizuină.

—Să ne întoarcem în vizuină? s—a smiorcăit Cinci. O să vină și acolo —să nu crezi că n—o să vină. Ascultă—mă, câmpul e plin de sânge...

—Gata, a făcut Alună, hotărât. Lasă că am eu grijă de tine. Oricare—ar fi necazul, e vremea să ne întoarcem.

Și au luat—o la fugă pe câmp și peste pârâu, pe la vadul vitelor. Aici a fost oarece zăbavă, întrucât Cinci — învăluit de seara de vară liniștită — își pierduse puterile și aproape că încremenise de frică. Alună a izbutit, în cele din urmă, să—l ducă înapoi la șanț, dar la început Cinci s—a împotrivit să intre în vizuină și aproape c—a trebuit să fie împins în jos, prin deschizătură.

Soarele a lunecat dincolo de coastă. Vântul s—a făcut mai rece, au căzut câțiva stropi de ploaie, iar înainte să se împlinească un ceas s—a lăsat întunericul. De pe cer pierise orice urmă de culoare: și, chiar dacă scândura cea mare de la poartă scârțâia un pic în vântul nopții (ca și cum ar fi ținut morțiș să arate că n—a pierit în beznă, ci e tot acolo unde fusese înfiptă), nu era niciun trecător care să citească literele ascuțite, crude, ce despicau ca niște cuțite negre fața ei albă. Ele ziceau așa:

PE ACEASTĂ PROPRIETATE CU AMPLASARE IDEALĂ, ȘASE ACRI DE TEREN DE CONSTRUCȚIE EXCELENT, VOR FI CONSTRUITE LOCUINȚE MODERNE DE CEA MAI BUNĂ CALITATE DE CĂTRE SUTCH AND MARTIN, LIMITED, DIN NEWBURY, BERKS⁵.

---

⁵ Comitatul Berkshire (n.tr).

2. IEPURELE—ŞEF

Oacheşul cârmuitor măreţ se arăta,
Ca groasa ceaţă—n noapte, alene se mişca,
Nu sta pe loc, nici nu mergea.
Henry Vaughan, *The World*

În întunericul şi căldura vizuinii, Alună s—a trezit brusc, zvârcolindu—se şi izbind cu labelle din spate. Era atacat. Nu se simţea iz de dihor ori nevăstuică. Instinctul nu—l îmboldea la goană. Când s—a dezmeticit şi—a dat seama că nu mai e nimeni acolo în afară de Cinci, care se căţăraseră pe el: îşi înfipsese ghearele şi se încheştase ca un iepure îngrozit care încearcă să se caţăre pe un gard de sârmă.

—Cinci! Cinci, trezeşte—te, tontule! Sunt Alună. O să mă răneşti. Trezeşte—te!

L—a dat jos de pe el şi l—a ținut bine. Cinci s—a zbătut, apoi s—a trezit.

—Vai, Alună! Am avut un vis. A fost cumplit. Se făcea că ești și tu acolo. Ședeam pe apă, pluteam pe un râu mare și adânc, și apoi mi—am dat seama că suntem pe o scândură — ca aceea de pe câmp — albă și cu dungii negre. Mai erau acolo și alți iepuri și iepuroaice. Dar când m—am uitat în jos am văzut că scândura—i făcută din oase și sârmă; și am țipat, și tu ai zis „înotați — toată lumea să înoate”; și apoi te căutam peste tot și încercam să te scot dintr—o gaură din mal. Te—am găsit, dar ai zis „Iepurele—Şef trebuie să meargă singur” și ai plutit printr—un tunel întunecat plin cu apă.

—În orice caz, mi—ai bumbăcit coastele. Tunel cu apă, auzi la el! Ce aiureli! Acum putem să ne culcăm la loc?

—Alună, primejdia, lucrul cel rău. N—a plecat. E aici — ne împresoară. Nu—mi spune să uit de ea și să mă culc. Trebuie să plecăm până nu—i prea târziu.

—Să plecăm? De aici, vrei să zici? Din vizuină?

—Da. Cât mai repede. Indiferent unde.

—Doar tu și cu mine?

—Nu, cu toții.

—Tot sălaşul? Nu fi prostuț. N—o să vină nimeni. Vor zice că ți—ai pierdut mințile.

—Atunci lucrul cel rău o să—i prindă aici. Trebuie să mă ascuți, Alună. Crede—mă, ceva foarte rău se apropie de noi și trebuie să plecăm.

—Păi atunci zic să mergem mai bine la Iepurele—Şef și să—i spui *lui* toate astea. Ori o să încerc eu. Dar n—aș prea crede c—o să—i placă ideea.

Alună a luat—o înainte în jos, pe coastă, până la desişul de rugi. Nu voia să—i dea crezare lui Cinci, dar se și temea să nu—l creadă.

Era puțin după *ni—Frith*, adică amiaza. Toți cei din sălaş erau sub pământ, cei mai mulți dormind. Alună și cu Cinci au mers un pic la suprafață, apoi au pătruns într—o gaură mare dintr—o zonă cu nisip, au coborât tot mai mult prin tuneluri, până ce au ajuns la aproape zece metri sub pădure, printre rădăcinile unui stejar. Aici au fost opriți de un iepure mare și vânjos; făcea parte din *Owsla*. Avea în creștet un smoc ciudat de blană, stufos, care îi dădea o înfățișare neobișnuită, ca și cum ar fi purtat un soi de șapcă. Asta îi adusese numele de *Thlayli*, care înseamnă „cap îmblănit”, dar i se spunea Barosanu'.

—Alună? a zis el, adulmecând în lumina foarte slabă dintre rădăcinile copacului. Ești Alună, nu? Ce faci aici? Și încă la ora asta?

Nu i—a dat nicio atenție lui Cinci, care aștepta la câțiva pași, în tunel.

—Vrem să vorbim cu Iepurele—Şef, a zis Alună. E ceva important, Barosane. Poți să ne—ajuti?

—Să *ne* ajuti? a făcut Barosanu'. Vrea și *el* să—i vorbească?

—Da, trebuie. Crede—mă, Barosane. Doar nu—mi stă în fire să vin și să cer așa ceva, nu? Când am mai vrut eu să vorbesc cu Iepurele—Şef?

—Păi am s—o fac pentru tine, Alună, cu toate că probabil o să—ncasez o săpuneală zdravănă. O să—i spun că te știu chibzuit. Ar trebui să te cunoască și el, firește, dar a început să—mbătrânească. Așteaptă aici, rogu—te.

Barosanu' a înaintat prin galerie și s—a oprit la intrarea într—o vizuină mare. După ce a mormăit ceva de neînțeles pentru Alună, a fost chemat înăuntru. Cei doi iepuri au așteptat în liniștea întreruptă doar de foiala lui Cinci.

Numele și titlul Iepurelui—Şef erau Threarah, însemnând „Stăpânul Scoruș”. De fapt, i se spunea întotdeauna „Threarahul” — poate pentru că se nimerise să fie în preajma sălaşului doar un *threarah*,

adică scoruș, de la care își luase numele. Își câștigase poziția nu numai prin forța din tinerețe, ci și prin cumpătare și un soi de calm și detașare, foarte diferit de comportamentul impulsiv al celor mai mulți iepuri. Toată lumea știa că niciodată nu—l sperie zvonurile sau pericolele. Rezistase cu calm — unii ar spune chiar „cu răceală” — în vremea cumplitei epidemii de mixomatoză, izgonind fără milă orice iepure care părea că e bolnav. Se împotrivise oricărei idei de băjenie și impusese o izolare totală a sălașului, ferindu—l fără doar și poate de pieire. Tot el îi venise de hac cândva unei hermine care le dădea mult de furcă, atrăgând—o printre cuștile de fazani și, astfel (punându—și în joc viața), în bătaia puștii unui paznic. Acum, așa cum zisese Barosanul, începea să îmbătrânească, însă mintea îi era încă destul de limpede. Când Alună și cu Cinci fură aduși în fața lui, îi întâmpină plin de bunăvoință. Cei din *Owsla*, precum Inișor, puteau să amenințe și să asuprească. Threarahul n—avea nevoie s—o facă.

—A, Nucă. Ești Nucă, așa—i?

—Alună.

—Desigur, Alună. Ce frumos din partea ta c—ai venit să mă vezi! Am cunoscut—o bine pe mama ta. Și prietenul tău...

—Fratele meu.

—Fratele tău, a făcut Threarahul, având în glas un strop de „Să nu care cumva să mă mai corectezi”. Vă rog, așezați—vă. Vreți niște salată?

Salata Iepurelui—Șef era furată de *Owsla* dintr—o grădină de dincolo de câmp, la vreo opt sute de metri. Alună a luat o bucățică și a ronțăit—o, din politețe. Cinci a refuzat și a șezut deoparte, clipind des și tresărind, neliniștit.

—Bun, care e problema voastră? a zis Iepurele—Șef. Spuneți—mi cu ce vă pot fi de folos.

—Păi, domnule, a început Alună, șovăielnic, e vorba de fratele meu Cinci, aici de față. Adeseori simte când e ceva rău și am văzut că nu se înșală niciodată. A știut când a venit apa cea mare, toamna trecută, și uneori poate spune unde a fost pus un laț. Iar acum zice că simte o mare primejdie apropiindu—se de sălaș.

—O mare primejdie. Da, înțeleg. Ce lucru supărător! a spus Iepurele—Șef, arătând oricum, numai supărat nu. Și despre ce primejdie să fie vorba?

Și—a îndreptat privirea către Cinci.

—Nu știu, a zis acesta. D—dar e rău de tot. Așa de r—rău că... E foarte rău, a încheiat el, jalnic.

Threarahul a așteptat, politicos, preț de câteva clipe, înainte să vorbească din nou:

—Bine, și noi ce—ar trebui să facem oare?

—Să plecăm, a făcut Cinci pe dată. S—o luăm din loc. Cu toții. Acum. Domnule Threarah, trebuie să plecăm cu toții.

Threarahul a rămas iarăși în așteptare. Apoi, cu glas plin de înțelegere, a spus:

—Eu n—am plecat niciodată! Ceri cam mult, pe legea mea. Tu ce părere ai?

—Domnule, a intervenit Alună, fratele meu pur și simplu simte lucrurile astea, dacă mă înțelegeți. Sunt sigur că dumneavoastră puteți hotărî ce e de făcut.

—Ei, tare drăguț din partea ta că spui asta. Așa nădăjduiesc și eu. Dar acum, dragii mei, să ne gândim un pic, bine? E luna mai, nu? Toți au multă treabă, iar cei mai mulți dintre iepuri o duc minunat. Nu—i picior de *elil* pe kilometri întregi de jur împrejur, sau cel puțin așa am fost înștiințat. Nicio boală, vreme frumoasă. Și vreți să—i spun întregului sălaș că tânărului... hm... tânărului... hm—hm... fratelui tău aici de față i s—a năzărit ceva, iar noi toți trebuie s—o luăm razna pe coclauri, naiba știe încotro, și să pățim cine știe ce, da? Cam ce crezi că vor spune? O să țopăie de fericire, da?

—O să vi se supună, a zis pe neașteptate Cinci.

—Tare drăguț din partea ta, a replicat Threarahul. Păi poate c—ar face—o, poate c—ar face—o. Dar ar trebui să chibzuiesc. E o chestiune foarte serioasă, de bună seamă. Și apoi...

—Dar n—avem timp, domnule Threarah, s—a repezit Cinci. Simt primejdia ca pe—o sârmă care se strânge în jurul gâtulejului meu... ca pe—o sârmă... Alună, ajută—mă!

Cinci a scos un strigăt și s—a prăvălit în nisip, izbind cu picioarele înnebunit, ca un iepure prins în capcană. Alună l—a ținut de podea cu etichete din față, și atunci s—a potolit.

—Îmi pare nespuse de rău, domnule Iepure—Șef, a spus Alună. Mai face din când în când așa. O să—și revină numaidecât.

—Ce păcat! Ce păcat! Bietul de el, poate c—ar trebui să meargă acasă să se odihnească. Da, ai face bine

să—l duci de—aici. Ei bine, a fost tare frumos din partea ta să treci pe la mine, Nucă. Ți sunt foarte recunoscător, zău așa. Și—o să chibzuiesc foarte serios la tot ce mi—ai spus, să fii sigur de asta. Barosane, mai rămâi oleacă, te rog.

În vreme ce Alună și Cinci păseau abătuți prin tunel spre ieșirea din vizuina Threarahului, auzeau dinăuntru vocea Iepurelui—Șef care luase un ton foarte ascutit, întreruptă din când în când de un „Da, domnule”, „Nu, domnule”.

Barosanu' își încasa săpuneala cea zdravă de care pomenise.

3. HOTĂRÂREA LUI ALUNĂ

De ce zac aici?... Zăcem aici ca și cum am avea norocul să ne bucurăm de tihnă... Oare aștept să fiu un pic mai vârstnic?
Xenofon, *Anabasis*

—Alună, doar n—ai crezut că Iepurele—Șef o să—ți urmeze sfatul! La ce te așteptai?

Era din nou seară, iar Alună și Cinci ieșiseră din pădure să mănânce, împreună cu doi prieteni. Mură, iepurele cu vârfurile urechilor negre, care se speriasă din pricina lui Cinci cu o seară în urmă, îl ascultase cu atenție pe Alună povestind despre scândură și a spus că întotdeauna văzuse în lucrurile lăsate de oameni în urmă un fel de semne sau mesaje, așa cum iepurii lasă urme în tuneluri și scobituri. Alt vecin, Păpădie, adusese acum vorba iarăși despre Threarah și indiferența lui față de temerile lui Cinci.

—Nu știu la ce mă așteptam, a spus Alună. N—am mai fost niciodată în preajma Iepurelui—Șef. Dar mi—am zis: „Chiar dacă n—o să—și plece urechea la noi, cel puțin nimeni n—o să poată zice apoi că n—am făcut tot ce—am putut ca să—l prevenim.”

—Așadar, ești sigur că e cazul să ne temem de ceva?

—Cât se poate de sigur. Doar îl cunosc bine pe Cinci.

Mură tocmai se pregătea să răspundă, când un iepure a străbătut cu zgomot desișul de buruieni—câinești din pădure, s—a împleticit printre rugi și a ieșit din șanț. Era Barosanu'.

—Salut, Barosane, l—a întâmpinat Alună. Ți—ai terminat schimbul?

—L—am terminat, a răspuns el, și se pare că terminat va rămâne.

—Ce vrei să spui?

—Că am plecat din *Owsla*, asta vreau să spun.

—Doar nu din pricina noastră?

—Poți să—i zici și—așa. Threarahul se pricepe al naibii de bine să fie nesuferit dac—a fost sculat din somn la *ni—Frith* pentru ceea ce el crede că—i o aiureală. Ce să zic, știe cum să ți se vâre pe sub piele. Îndrăznesc să spun că mulți iepuri și—ar fi ținut gura și ar fi preferat să nu—l calce pe bătăture pe Șef, dar teamă mi—e că nu—s bun la așa ceva. I—am zis că, oricum, pentru mine privilegiile celor din *Owsla* nu au așa mare însemnătate și că un iepure vânjos se descurcă la fel de bine și dacă părăsește sălașul. Mi—a zis să nu mă pripesc și să mă mai gândesc, dar n—o să rămân aici. Nu așa înțeleg eu să—mi duc traiul, șterpelind salată sau făcând ronduri prin vizuină. Sunt furios de—a binelea, credeți—mă.

—Nimeni n—o să șterpească salată prea curând, a zis Cinci liniștit.

—A, tu ești, Cinci, nu—i așa? a făcut Barosanu', care nu—l zărise până atunci. Bun, pe tine te căutam. M—am tot gândit la ce i—ai spus Iepurelui—Șef. Spune—mi, e vreo gogoriță ca să te dai mare, ori e adevărat?

—E adevărat, a răspuns Cinci. Tare mi—aș dori să nu fie.

—Înseamnă c—o să pleci din sălaș?

Pe toți i—a surprins sinceritatea cu care Barosanu' pusese degetul pe rană. Păpădie a mormăit „Să plecăm din sălaș, *Frithrah!*, în vreme ce Mură își răsuca urechile și se uita țintă, ba la Barosanu', ba la Alună.

De răspuns, a răspuns Alună.

—Eu și cu Cinci plecăm din sălaș la noapte, a rostit apăsător. Încă nu știu unde ne ducem, dar luăm cu noi pe oricine vrea.

—Foarte bine, a zis Barosanu', atunci mă puteți lua pe mine. Ultimul lucru la care se aștepta Alună era sprijinul neîntârziat al cuiva din *Owsla*. I—a trecut prin minte gândul că, deși Barosanu' ar fi, fără îndoială, de folos dacă s—ar pomeni cumva la ananghie, totodată ar fi greu să te descurci cu el. Sigur n—o să facă ce—i cere — ori chiar ce—l roagă — un mărginaș. „Nu—mi pasă că—i în *Owsla*, și—a spus în sinea lui. Dacă plecăm din sălaș, n—o să—l las pe Barosanu' să ia conducerea, altfel la ce bun să mai plecăm?” Dar n—a răspuns decât:

—Bine. Ne bucurăm că ni te alături.

S—a uitat în jur la ceilalți iepuri, care se holbau când la Barosanu', când la el. Mură a grăit primul:

—Cred că vin și eu. Nu știu dacă tu m—ai convins, Cinci, dar, oricum, sunt prea mulți masculi în sălașul nostru, iar cei care nu sunt în *Owsla* nu s—ar zice că stau chiar pe roze. Ciudat e că ție ți—e groază să rămâi, iar mie mi—e groază să plec. Colo pândește nevăstuica, ici vulpea coadă—stufoasă, iar cu Cinci

aflat în mijloc, adio viață plicticoasă!

Apoi a smuls o frunză de sorbestrea și a ronțăit—o fără grabă, ascunzându—și cât putea mai bine teama; căci toate simțurile îi vorbeau de primejdiile aflate în ținuturile necunoscute din afara sălașului.

—Dacă e să—i dăm crezare lui Cinci, a început Alună, înseamnă că suntem de acord: niciun iepure n—ar trebui să mai rămână aici. Așadar, de acum și până la ceasul plecării trebuie să convingem cât mai mulți să ni se alăture.

—Cred că sunt vreo doi în *Owsla* care ar merita să fie înștiințați, a spus Barosanu'. Dacă izbutesc să—i conving, vor veni cu mine când ne întâlnim, diseară, dar nu pentru că l—ar fi auzit vorbind pe Cinci. Sunt tineri și nemulțumiți, la fel ca mine. Dacă—l auzeai cu urechile tale pe Cinci, nu—ți mai trebuia nicio dovadă. Pe mine, unul, el m—a convins. E limpede că i—a fost trimis un soi de mesaj, iar eu cred în astfel de lucruri. Nu pricep cum de nu l—a putut îndupleca pe Threarah.

—Pentru că Threarahului nu—i place nimic la care nu s—a gândit el primul, i—a răspuns Alună. Dar n—are rost să ne mai batem capul cu el. Trebuie să încercăm să adunăm cât mai mulți iepuri și să ne întâlnim aici, *fu Inie*. Și o să pornim tot *fu Inie*: nu mai putem zăbovi niciun pic. Primejdia — oricare o fi ea — se tot apropie. Și apoi, Threarahul n—o să fie deloc bucuros când o să afle c—ai încercat să atragi iepurii din *Owsla*, Barosane. Și nici Căpitanul Laur, zic eu. N—o să le pese că pleacă niște neică nimeni ca noi, dar n—ar vrea să te piardă pe tine. În locul tău, aș avea mare grijă cu cine vorbesc despre asta.

4. PLECAREA

Dar Fortinbras

Cel tânăr, ne—ncercat și plin de clocot A strâns acum în marginea Norvegiei, De peste tot, pe toți vântură—lume, Ce pentru—o pâine—s gata la orice Isprăvi ce nu cer decât cutezanță.

Shakespeare, *Hamlet*⁶

Fu Inle înseamnă „după răsăritul lunii”. Firește, iepurii n—au habar de ora exactă ori de punctualitate. În această privință sunt ca oamenii primitivi, cărora le trebuie uneori câteva zile ca să se adune pentru o treabă și apoi alte câteva ca să se apuce de ea. Mai întâi printre ei trebuie să înceapă să se răspândească un fel de flux telepatic, care să se tot coacă până ce știu cu toții că sunt gata să înceapă. Poți vedea în septembrie lăstunii și rândunelele cum se adună pe firele de telegraf, ciripesc, zboară pentru scurtă vreme pe rând sau în stoluri peste miriști, apoi se întorc și alcătuiesc șiruri tot mai lungi peste marginile îngălbenite ale cărărilor — sute de păsări își contopesc și își întrețes zborul, din ce în ce mai nerăbdătoare, în stoluri, iar stolurile se adună laolaltă în neorânduială, formând un stol mare și schimbător, gros la mijloc și zdrențuit pe margini, care mereu se desface și se adună la loc, ca norii ori valurile —, până în clipa în care cele mai multe păsări (dar nu toate) știu că a venit vremea: și pleacă, își încep încă o dată marele zbor către miazăzi, din care multe n—au să scape cu viață. Oricine a văzut asta și—a dat seama cum lucrează curentul care curge (printre fapte care se socotesc în primul rând părți ale unui grup și abia în al doilea rând, sau chiar deloc, indivizi), contopindu—le și îmboldindu—le la fapte fără gândire ori voință conștientă; a văzut cum lucrează îngerul care a mânat Prima Cruciadă în Antiohia și îi mână pe lemingi în mare.

De fapt, cam la o oră după răsăritul lunii, când mai era destul de mult până la miezul nopții, Alună și Cinci au ieșit iar din vizuina lor ascunsă de rugi și au pășit fără zgomot pe fundul șanțului. Îi însoțea încă un iepure, *Hlao* — *Ulcică* —, prieten cu Cinci. (*Hlao* înseamnă orice scobitură din iarbă în care se poate aduna apă, cum ar fi gropița făcută de caliciul unei pădii ori al unui ciulin.) Și el era mic și sfios, iar Alună și Cinci și—au petrecut cea mai mare parte din ultima seară în sălaș convingându—l să li se alăture. *Ulcică* s—a învoit cu multă codeală. Încă era tare neliniștit de ceea ce se putea întâmpla după ce aveau să părăsească sălașul și hotărâse că cea mai bună cale de a se feri de belele era să stea aproape de Alună și să facă întocmai ce zice el.

Cei trei erau încă în șanț, când Alună a auzit o mișcare deasupra. Și—a ridicat iute privirea.

—Cine—i acolo? Pădădie?

—Nu, sunt Galbenei, a zis iepurele care se uita peste buza șanțului. A sărit lângă ei, aterizând cu o bufnătură.

—Îți amintești de mine, Alună? Am fost în aceeași vizuină iarna trecută, când ninge. Pădădie mi—a spus că părăsești sălașul la noapte. Dacă—i așa, vin cu tine.

Alună își amintea de Galbenei — un iepure cam greu de cap, a cărui tovărășie vreme de cinci zile sub pământ, blocați de zăpadă, fusese cât se poate de plictisitoare. Și totuși, se gândi, nu era cazul să facă nazuri. Poate că Barosanu' mai convingea unul—doi iepuri, dar cei mai mulți de la care se puteau aștepta să li se alăture nu aveau să fie din *Owsla*, ci mărginași care n—o duceau prea bine și doreau să schimbe lucrurile. Tocmai rumega gândurile acestea, când și—a făcut apariția Pădădie.

—Cu cât plecăm mai iute, cu atât mai bine, după părerea mea, a spus acesta. Nu—mi miroase—a bine. După ce l—am lămurit pe Galbenei, aici de față, să ni se alăture, tocmai începusem să vorbesc cu alții, când mi—am dat seama că tipu' ăla, Inișor, se luase după mine prin galerie. „Vreau să știu ce pui la cale”, mi—a spus. I—am spus că vreau doar să aflu dacă sunt iepuri dornici să părăsească sălașul, dar mă—ndoiesc că l—am dus de nas. M—a întrebat dacă sunt sigur că nu uneltesc împotriva Threarahului și s—a mâniat și a devenit bănuitor. Asta, vă spun drept, m—a speriat zdravăn, așa că l—am adus doar pe Galbenei și—am lăsat—o baltă.

—Nu te învinovățesc, a spus Alună. După cum îl știu pe Inișor, mă mir că mai întâi nu te—a lăsat lat și apoi să te întrebe ceva. Dar hai să mai adăstăm oleacă. Mură ar trebui s—ajungă dintr—o clipă—ntr—alta.

Timpul trecea. Stăteau acolo, ghemuiți, în tăcere, în vreme ce umbrele iscate de lună se prelingeau prin

⁶ William Shakespeare, *Teatru*, trad. de Ion Vineu, Editura Univers, București, 1971 (n.tr.).

iarbă către miazănoapte. În cele din urmă, tocmai când Alună era gata s—o zbughească în sus pe coastă, către vizuina lui Mură, l—ă văzut cum iese, urmat de nu mai puțin de trei iepuri. Alună îl cunoștea bine pe unul: era Crușin. Se bucura să—l vadă, întrucât îl știa hotărât și vânjos, și toți erau siguri c—o să intre în *Owsla* de îndată ce se dezvoltă deplin.

„Dar aş spune că—i nerăbdător, s—ă gândit Alună, sau poate a fost învins într—o încăierare pentru o iepuroaică și a pus asta la inimă. Mă rog, în caz că se iscă o bătălie, ne descurcăm binișor cu el și cu Barosanu'.”

Nu i—ă recunoscut pe ceilalți doi iepuri, iar când Mură le—ă rostit numele — Iuțilă și Ghindă — tot n—ă fost lămurit. Dar nu—l mira, deoarece erau mărginași tipici — vătui de șase luni, slăbănogi, cu acel aer încordat și neîncrezător al celor deprinși să fie hărțuiți. Se uitau curioși la Cinci. După toate poveștile lui Mură, aproape că se așteptau să—l găsească pe Cinci prevestind nenorocirea într—un șuvoi poetic. Dar iată că el arăta mai liniștit și mai normal decât toți ceilalți. Odată ce se încredințase că aveau să plece, parcă i se luase o povară de pe umeri.

S—ă mai scurs alene niște timp. Mură s—ă cățarat printre ferigi, apoi s—ă întors pe creasta malului, fremătând și gata să sară în sus din nimic. Alună și Cinci au rămas în șanț, ronțâind fără chef iarba care părea neagră. În cele din urmă, Alună a auzit zgomotul mult—ășteptat: un iepure — ori poate să fi fost doi? — venind dinspre pădure.

După câteva clipe Barosanu' a ajuns în șanț. După el venea un iepure care arăta solid și vioi, un pic mai mare de un an. Îl cunoștea tot sălașul, căci blana îi era cenușie, cu pete aproape albe, care acum reflectau lumina lunii, în vreme ce s—ă așezat tăcut, scărpinându—se. Era Argintiul, unul dintre nepoții Threarahului, și intrase de o lună în *Owsla*.

Alună nu și—ă putut înfrâna ușurarea când a văzut că Barosanu' îl adusese doar pe Argintiul — un tip liniștit și deschis, care încă nu—și găsisese locul printre veterani. Mai devreme, când Barosanu' spusese c—o să stea de vorbă cu cei din *Owsla*, Alună fusese cam îndoit. Foarte probabil, aveau să dea peste primejdii în afara sălașului, deci aveau nevoie de luptători pe cinste. Și apoi, dacă avea dreptate Cinci și peste sălaș avea să se abată neîntârziat primejdia, fără doar și poate erau nevoiți să primească orice iepure dispus să li se alăture. Pe de altă parte, n—ă avea niciun rost să se dea peste cap ca să adune iepuri care aveau să se poarte precum Inișor.

„Indiferent unde—o să ne așezăm în cele din urmă, s—ă gândit Alună, sunt hotărât să veghez ca Ulcică și Cinci să nu fie bruftuluiți și îmbrânciți până ce—s gata să—și ia lumea—n cap, fără să le mai pese de nimic. Dar oare Barosanu' o să gândească la fel?”

—Îl știți pe Argintiul, nu? a zis Barosanu', întrerupându—i gândurile. Se pare că unii dintre tinerii din *Owsla* îi tot caută nod în papură — îl necăjesc din pricina blănii și spun că și—ă căpătat locul doar datorită Threarahului. Mi—am zis să mai adun câțiva, dar presupun că aproape toți cei din *Owsla* se simt foarte bine acolo unde sunt.

A aruncat o privire în jur.

—Se pare că nu sunt prea mulți aici, nu—i așa? Crezi că merită cu adevărat să mergem mai departe?

Argintiul dădea semne cum că vrea să spună ceva, când deodată s—ă auzit un tropot prin tufișurile de deasupra, iar din pădure au apărut pe coastă încă trei iepuri. Veneau drept, hotărât, nu în neorânduială, precum aceia strânși în șanț. Cel mai mare mergea în frunte, iar ceilalți doi îl urmau, ca și cum ar fi fost sub comanda lui. Alună, simțind de îndată că au alte gânduri decât el și tovarășii săi, a tresărit și s—ă ridicat în două labe, încordat. Cinci i—ă murmurat la ureche „Vai, Alună, au venit să...”, dar s—ă întrerupt imediat. Barosanu' s—ă răsucit către nou—veniți și i—ă ținuit cu privirea, mișcând iute din nas. Cei trei au pășit drept spre el.

—Thlayli? a zis căpetenia.

—Mă știi prea bine, a răspuns Barosanu', iar eu te știu pe tine, Laur. Ce vrei?

—Ești arestat.

—Arestat? Ce vrei să zici? Pentru ce?

—Pentru c—ai semănat vrajbă și—ai instigat la revoltă. Argintiule, și tu ești arestat, pentru că nu te—ai prezentat în seara asta la raport în fața lui Inișor și a trebuit ca îndatoririle tale să fie preluate de un camarad. Amândoi veniți cu mine.

Cât ai clipi, Barosanu' s—ă repezit la el, zgâriindu—l și izbindu—l cu labele dinapoi. Laur a ripostat. Însoțitorii lui s—au apropiat, pândind prilejul de a intra în luptă și de a—l imobiliza pe Barosanu'.

Deodată, de pe mal, Crușin s—a aruncat în încăierare, l— a azvârlit cât colo pe unul dintre soldați cu o izbitură a labelor din spate, apoi l— a atacat pe celălalt. După o clipă i s— a alăturat Păpădie, care a aterizat drept pe iepurele azvârlit de Crușin. Amândoi soldații s— au eliberat, s— au uitat în jur o clipă, apoi au luat— o la fugă în sus pe coastă, înspre pădure. Laur s— a descotorosit de Barosanu' și s— a strâns ghem, frământându— și labele din față și mârâind, cum fac iepurii când sunt furioși. Tocmai voia să spună ceva, când Alună l— a înfruntat.

—Pleacă, a zis Alună calm, dar hotărât, altfel te omoram.

—Știi ce înseamnă asta? a făcut Laur. Sunt căpitanul celor din *Owsla*. Știi, nu— i așa?

—Pleacă, a repetat Alună, altfel o să fii omorât.

—Voi o să fiți omorâți, i— a tăiat— o Laur.

Și a zbughit— o și el în sus pe coastă, dispărând în pădure. Umărul lui Păpădie sângera. Și— a lins câteva clipe rana, apoi s— a răsucit către Alună.

—N— o să treacă mult până se înapoiază, Alună. S— au dus să cheme *Owsla*, apoi o s— o— ncasăm cu toții.

—Trebuie să plecăm chiar acum, a spus Cinci.

—Da, acum chiar c— a venit vremea, a fost de acord Alună. Hai s— o luăm în jos, către pârau. Apoi o să mergem de— a lungul malului — așa n— o să ne răzlețim.

—Dacă vrei să— mi urmezi sfatul..., a început Barosanu'.

—Dacă mai stăm aici, n— o să mai ajung să— l urmez, i— a răspuns Alună. Alături de Cinci, i— a condus afară din șanț și în jos pe coastă. În mai puțin

de un minut, ceata de iepuri s— a făcut nevăzută în noaptea slab luminată de lună.

5. ÎN PĂDURE

Iepurii ăștia tineri [...] trebuie să plece dacă vor să nu piară. în libertate și sălbăticie [...] rătăcesc uneori kilometri întregi [...], umblând până ce—și află un loc potrivit.

R. M. Lockley, *Viața intimă a iepurilor*

Luna se apropia de asfințit când au ieșit din câmp și au intrat în pădure. Rătăciseră vreo câteva sute de metri pe câmp, răzlețindu—se și iar adunându—se, rămânând cât de cât laolaltă, de—a lungul pârauului. Alună bănuia că niciun alt iepure cu care vorbise el vreodată nu mai ajunsese așa departe de sălaș, dar încă nu știa dacă sunt sau nu în siguranță; și tocmai când se întreba — nu pentru prima oară — dacă nu cumva îi aude pe urmăritori, când a zărit conturul întunecat al copacilor și pâraul pierzându—se printre ei.

Iepurii se feresc de locurile cu copaci deși, unde pământul e umbrit, umed și unde nu crește iarba; tufele îi neliniștesc. Lui Alună nu—i plăceau copacii. Dar, și—a spus în sinea lui, cu siguranță Laur o să șovăie să vină după ei într—un asemenea loc, și probabil era mai bine să meargă de—a lungul pârauului decât să umble la nimereală pe câmpuri, ca până la urmă să se pomenească înapoi la sălaș. S—a hotărât să intre de—a dreptul în pădure, fără să se sfătuiască cu Barosanul, nădăjduind că ceilalți se vor lua după el.

„Dacă nu dăm de vreo belea și pâraul ne duce dincolo de pădure, își zicea, chiar c—o să lăsăm în urmă sălașul și apoi ne putem căuta un loc unde să ne tragem oleacă sufletul. Cei mai mulți dintre ei par să fie în regulă, dar n—o să mai treacă mult până ce Ulcică și Cinci o să ajungă la capătul puterilor.”

Nici nu intraseră bine în pădure, că au fost împresurați de zgomote. Mirosea a frunze umede și a mușchi și pretutindeni se auzea plescăitul moale al apei. De cum pătrundea în pădure, pâraul se deschidea într—o cascadă nu foarte înaltă care se rostogolea într—o mică întindere de apă, iar sunetul, închis între copaci, se auzea ca într—o peșteră. Păsările cățarate pe crengi se foiau deasupra lor; adierea nopții răscolea frunzele; ici și colo cădea câte o rămurea uscată. Și mai erau și zgomote mai dușmănoase, nedeslușite, din depărtare; zgomote de mișcare.

Pentru iepuri, tot ce e necunoscut e primejdios. Prima reacție e să tresară, a doua — s—o tulsească. Au tot tresărit până ce s—au simțit sleiți de puteri. Dar ce să fi însemnat acel freamăt și unde puteau s—o tulsească, în sălbăticia aia?

Iepurii au înaintat mai încet, tot mai înghesuți unii în alții. Curând au pierdut firul apei, s—au furișat prin părțile luminate de lună ca niște fugari și au poposi în tufișuri, cu urechile ciulite și ochii holbați. De—acum luna coborâse, iar lumina, acolo unde răzbătea printre copaci, părea mai groasă, mai ostenită și mai galbenă.

De sub un tufiș, din vârful unui morman de frunze uscate, Alună a urmat cu privirea o cărare îngustă, străjuită pe amândouă părțile de ferigi și mlădițe de răcoage. Ferigile se legănau alene în vânt, dar pe cărare nu se zărea nimic, în afară de câteva ghinde de anul trecut împrăștiate la poalele unui stejar. Ce se afla printre ferigi? Ce—i pândeă după cotitura din față? Și ce avea să pătească un iepure care pleca de la adăpostul tufișului și pornea în goană pe cărăruie? S—a răsucit către Păpădie, care stătea lângă el.

—Mai bine rămâneți aici, a zis. Când ajung la cotitură, o să bat din picioare. Dar, dacă dau de bucluc, du—i pe ceilalți de aici.

Fără să aștepte răspuns, a ieșit de la adăpost și a pornit pe cărare. în câteva secunde a ajuns la stejar. S—a oprit un pic, a privit înjur, apoi a fugit către cotitură. Dincolo cărarea era la fel — pustie, în lumina din ce în ce mai slabă a lunii, coborând lin coasta către întunericul unui stejăriș. Alună a bătut din picioare, iar peste câteva clipe Păpădie era lângă el, între ferigi. Cu toată spaima și încordarea, s—a gândit că Păpădie trebuie să fie tare iute de picior, de vreme ce ajunsese acolo ca fulgerul.

—Bravo, a șoptit Păpădie. înfrunți primejdii pentru noi, ca El—ahrairah⁷? Alună i—a aruncat o privire prietenoasă. Erau vorbe de laudă și—i picaseră bine. Ceea ce este pentru englezi Robin Hood și pentru negrii americani John Henry este pentru iepuri Elil—Hrair—Rah sau El—ahrairah — Prințul cu O Mie de Vrajmași. Unchiul Remus se prea poate să fi auzit de el, căci unele dintre aventurile lui El—ahrairah sunt cele ale Cumătrului Iepuroi⁸. De fapt, Odiseu însuși se poate să fi împrumutat un tertip, două de la

⁷ Accentul se pune ca în „Nu zice hop” (n.a.).

⁸ Unchiul Remus este un personaj fictiv, povestitorul din *Uncle Remus, His Songs and His Sayings: The Folk—Lore of the Old Plantation*, culegere de povești ale americanilor de origine africană, editată de Joel Chandler Harris, în 1881. Br'er Rabbit, Cumătrul Iepuroi, este personajul principal al acestor povești (n.tr.).

eroul—iepure, căci acesta era foarte bătrân și nu ducea lipsă niciodată de vicleșuguri cu care să—și înșele vrăjmașii. Se zice că odată, ca să ajungă acasă, trebuia să treacă înot un râu unde sălășluia o știucă mare și lăcomă. El—ahrairah s—a pieptănat până ce a adunat destul păr cu care să îmbrace un iepure din lut și i—a dat drumul pe apă. Știuca s—a repezit, și—a înfipt dinții, după care i—a dat drumul, scârbită. După o vreme momăia a plutit înapoi la mal; El—ahrairah a scos—o, a așteptat un timp și a lăsat—o iar în apă. După ce s—au jucat astfel vreun ceas, știuca nu s—a mai atins de iepurele de lut; El—ahrairah a ispitit—o de cinci ori la rând până să se încumete să treacă râul și să plece acasă. Unii iepuri spun că el stăpânește vremea, căci vântul, umezeala și roua sunt prietenii și uneltele iepurilor împotriva dușmanilor.

—Alună, trebuie să ne oprim aici, a spus Barosanu', pitindu—se și el printre trupurile ghemuite ale celorlalți, care gâfăiau. Știu că nu—i un loc potrivit, dar Cinci și celălalt pișpirică e limpede că—s sleiți de puteri. Nu pot merge mai departe dacă nu ne odihnim.

Ce—i drept, toți erau obosiți. Mulți iepuri își petrec toată viața în același loc și niciodată nu aleargă mai mult de o sută de metri fără oprire. Chiar dacă pot să trăiască uneori și câteva luni deasupra pământului, preferă să aibă pe—aproape un adăpost de vreun fel. Nu sunt obișnuiți decât să țupăie ușor în jurul sălășului într—o seară de vară sau s—o ia la sănătoasa. E greu de închipuit că iepurii ar merge fără oprire; nu sunt făcuți pentru așa ceva. E adevărat că cei tineri sunt în stare să migreze și pot călători kilometri întregi, dar nu se aștern la drum cu ușurință.

Alună și însoțitorii săi își petrecuseră noaptea făcând toate lucrurile care nu le sunt firești, și asta pentru prima oară în viața lor. Au mers împreună, ori măcar au încercat; au fost și dați când s—au răzlețit de—a binelea. S—au străduit să înainteze în același ritm, ceva între țupăit și goană, și nu le—a fost deloc lesne. De la intrarea în pădure fuseseră copleșiți de neliniște. Câțiva dintre ei erau aproape *tharn*, adică în starea aceea de încremenire cu ochii holbați în care intră iepurii îngroziți sau foarte obosiți, astfel încât înlemnesc și privesc pur și simplu cum se apropie dușmanul — nevăstuică sau om — să le ia viața. Ulcică ședea tremurând sub o ferigă, cu urechile pleoștite. Își ținea o lăbuță întinsă într—un fel stângaci, nefiresc, și o tot lingea, chinuit. Cinci era un pic mai bine. Arăta tot voios, dar foarte obosit. Alună își dădu seama că, până nu se odihnesc, vor fi mai feriți acolo unde se află decât șontăcând în loc deschis, fără a fi în stare să fugă din fața vreunui dușman. Dar, dacă zac acolo rumegând la gânduri negre, fără hrană și fără să se poată aciua într—o vizuină, toate necazurile o să li se îngrămădească în inimă, spaimile o să sporească, iar unii puteau să se împrăștie ori chiar să încerce să se întoarcă în sălaș. îi veni o idee:

—Da, foarte bine, ne odihnim aici. O să intrăm între ferigi. Hai, Păpădie, spune—ne o poveste. Știu că te pricepi la asta. Uite, Ulcică e nerăbdător s—o audă.

Păpădie s—a uitat la Ulcică și a priceput ce voia Alună de la el. Stăpânindu—și propria teamă de pădurea neprietenoasă și fără fir de iarbă, de bufnițele care se întorceau la cuib înainte de ivirea zorilor și pe care le puteau auzi ceva mai departe, de mirosul ciudat, ranced, al unui animal, ce părea să vină de undeva mai aproape, a început.

6. POVESTEA BINECUVÂNTĂRII LUI EL—AHRAIRAH

De ce să creadă că sunt crudă? Ori că eu l—aş trăda? L—aş face să iubească ce a fost Când lumea încă nu era.
W. B. Yeats, *O femeie tânără şi bătrână*

Demult, tare demult, Frith a făcut lumea. Tot el a făcut şi stelele, iar lumea e una dintre ele. Le—a făcut din căcărezele sale, pe care le—a risipit pe cer; de aceea simt pe lume atâta iarbă şi atâţia copaci. Frith face pâraiele să curgă. Se țin după el pe când trece pe cer, iar când pleacă de pe cer îl caută cât e noaptea de lungă. Frith a făcut toate animalele şi păsările, dar la început toate erau la fel. Între vrabie şi erete era prieteşug şi mâncau deopotrivă grăunţe şi muşte. Iar între vulpe şi iepure era prieteşug şi mâncau deopotrivă iarbă. Şi era belşug de iarbă, şi era belşug de muşte, căci lumea era nouă, iar Frith strălucea şi încălzea toată ziulica.

El—ahrairah era şi el printre animalele din acele zile şi avea multe neveste. Avea aşa de multe neveste, că nici nu le puteai număra, iar nevestele aveau atâţia pui, că nici măcar Frith nu le putea ţine socoteala, şi mâncau iarba şi păpădiile, şi lăptucile, şi trifoiul, iar El—ahrairah era tatăl tuturor. (Barosanu' a mormăit, încântat.) Şi, după o vreme, a continuat Păpădie, după o vreme iarba începu să se împuţineze, iar iepurii se împrăştieară peste tot, prăsindu—se şi mâncând de zor.

Atunci Frith îi spuse lui El—ahrairah:

—Prinţule Iepure, dacă nu—ţi poţi stăpâni neamul, găsesc eu o cale să—l strunesc. Ține minte vorbele mele.

Dar lui El—ahrairah nici că—i păsa şi—i zise lui Frith:

—Neamul meu e cel mai puternic din lume, căci ai mei se înmulţesc cu iuţea şi nimeni nu—i întrece la mâncat. Iar asta arată ce mult îl iubesc ei pe Stăpânul Frith, căci dintre toate animalele lor le priesc cel mai tare căldura şi lumina lui. Trebuie să pricepi, Stăpâne, cât de importanţi sunt ei şi să nu le vatămi traiul cel minunat.

Frith ar fi putut să—l nimicească pe loc pe El—ahrairah, dar avea de gând să—l țină pe lume, căci voia ca el să zburde şi să şăguiască şi să nascocoască şiretlicuri. Aşa că se hotărî să—l învingă nu cu puterea sa cea mare, ci cu un vicleşug. Iscă zvonul c—o să adune obştea şi c—o să facă un dar fiecărui animal şi fiecărei păsări, ca să le deosebească de celelalte. Şi toate făpturile porniră către locul de adunare. Dar, prin grija lui Frith, nu ajunseră toate odată. Când se arătă mierla, îi dăruî cântecul minunat, iar când veni vaca, îi dăruî coarnele ascuţite şi tăria, ca să nu se teamă de nicio altă făptură. Şi iac—asa, pe rând, se înfăţişară vulpea şi hermina şi nevăstuica. Şi fiecăreia dintre ele Frith îi dăruî viclenia şi sălbăticia şi dorinţa de a vâna şi de a ucide şi de a mânca odraslele lui El—ahrairah. Şi aşa se face că plecară de la Frith pline de nimic altceva decât pofta de a ucide iepuri.

Acuma, în toată această vreme, El—ahrairah dănuia şi se împerechea şi se lăuda că se duce la adunarea lui Frith ca să primească un dar măreţ. În cele din urmă purcese către locul cu pricina. Dar, pe când mergea într—acolo, se opri să—şi tragă sufletul pe o coastă cu nisip. Şi, pe când hodinea aşa, trecu în zbor peste deal lăstunul—mare, cel cu pene întunecate, ţipând:

—Veşti! Veşti! Veşti!

Şi, după cum ştiţi, tot asta zice de atunci încoace. Aşa că El—ahrairah îl strigă şi—l întrebă:

—Ce veşti?

—Păi, zise lăstunul—mare, n—aş vrea să fiu în pielea ta, El—ahrairah. Căci Frith le—a dat vulpii şi nevăstuicii inimi viclene şi colţi ascuţiţi, iar pisicii i—a dat mers neauzit şi ochi care văd pe—ntuneric, şi ele au plecat de la Frith ca să ucidă şi să înfulece tot ce—i al lui El—ahrairah.

Şi zbură mai departe peste dealuri. În acea clipă El—ahrairah auzi glasul lui Frith:

—Unde—i El—ahrairah? Căci toţi ceilalţi şi—au luat darurile şi am venit să—l caut.

Atunci El—ahrairah pricepu că Frith e mult mai isteţ decât el şi se spăimântă. Se gândi că vulpea şi nevăstuica vin şi ele cu Frith, aşa că se răsuci înspre coastă şi se puse pe scurmat. Săpă o gaură, dar nu înaintase prea mult când Frith trecu peste culmea dealului, singur. Şi dădu peste El—ahrairah, cu fundul afară din gaură, iar nisipul zbură în toate părţile, pe când săpa de zor. Văzând asta, zise:

—Prietene, nu l—ai văzut cumva pe El—ahrairah, căci îl caut să—i dau şi lui darul?

—Nu, răspunse El—ahrairah fără să iasă, nu l—am văzut. E departe. N—a putut să vină.

Atunci Frith zise:

—Atunci ieşi din gaură şi o să te blagoslovesc pe tine în locul lui.

—Ba nu, nu pot, zise El—ahrairah, nu—mi văd capul de treabă. Vulpea și nevăstuica se îndreaptă încoace. Dacă vrei să mă blagoslovești, apoi blagoslovește—mi fundul, ăsta de se vede afară.

Toți iepurii mai auziseră povestea: în nopțile de iarnă, când frigul băntuia prin galeriile sălașului, iar umezeala înghețată zăcea în fundul tunelurilor de sub vizuini; în serile de vară, în iarba de sub păducei și de sub florile de soc, cu mirosul lor dulceag, de putreziciune. Păpădie era un povestitor iscusit, așa că până și Ulcică a uitat de oboseală și de primejdii și și—a amintit că neamul iepuresc nu poate fi nimicit. Fiecare dintre ei se vedea pe sine ca El—ahrairah, care putea să fie necuviincios cu Frith și să scape nevătămat.

Atunci, a continuat Păpădie, Frith se îmbuna față de El—ahrairah, văzându—i istețimea și văzând că nu s—a dat bătut nici măcar când a crezut că vin după el vulpea și nevăstuica. Și rosti astfel:

—Prea bine, o să—ți blagoslovesc fundul ce se ițește din gaură. Fundule, mereu să fii puternic și să simți când vine primejdia și să fii iute ca vântul, ca să—ți salvezi stăpânul. Am zis!

Iar când sfârși de grăit, coada lui El—ahrairah se făcu orbitor de albă și străluci ca o stea: iar labele dinapoi i se făcură lungi și puternice și izbi cu ele în deal de se prăvăliră până și gâzele cățarate pe firele de iarbă. Ieși din gaură și o tuli peste deal mai iute ca orice făptură din lume. Iar Frith strigă după el:

—El—ahrairah, neamul tău nu poate cârmui lumea, căci nu îngădui eu așa ceva. Lumea întreagă o să—ți fie vrăjmașă, Prințule cu O Mie de Vrăjmași, iar când vei fi prins, vei fi omorât. Dar mai întâi trebuie să fii prins, scârmătorule, urechi—ciulite, alergătorule, prinț care iute simte primejdia. Să fii viclean și cu tolba plină de șmecherii, și neamul tău n—o să fie niciodată șters de pe fața pământului.

Și atunci El—ahrairah pricepu că, deși nu rabdă bătaia de joc, Frith îi este prieten. Și în fiecare seară, când Frith și—a încheiat treburile zilei și șade în tihnă pe cerul înroșit, El—ahrairah și odraslele sale și odraslele odraslelor sale ies din vizuini și mănâncă și se joacă sub ochii lui, căci le este prieten și le—a jurat că niciodată nu vor fi șterși de pe fața pământului.

7. LENDRI ȘI RÂUL

*Quant au courage moral, il avait trouvé fort rare, disait-il, celui de deux heures après minuit; c'est-à-dire le courage de l'improvisé*⁹
Napoleon Bonaparte

Când Păpădie a isprăvit povestea, Ghindă, care ședea în partea de unde bătea vântul, a tresărit și s—a ridicat în două labe, cu urechile ciulite și nasul fremătând. Mirosul ciudat, rânced, era mai puternic ca înainte, iar după câteva clipe au auzit cu toții un zgomot ca și cum s—ar fi apropiat ceva mare. Deodată, ferigile din partea cealaltă a cărării s—au dat deoparte și s—a ivit un cap lung, ca de câine, vârgat cu alb și negru. Era îndreptat în jos, cu fălcile deschise și nasul aproape de pământ. În spatele capului deslușeau cu greu niște labe mari și puternice și un trup negru cu părul lătos. Ochii erau mijiți către ei, plini de o sălbatică viclenie. Capul s—a mișcat încet, măsurând într—o parte și în cealaltă cărarea slab luminată, apoi iarăși și—a ațintit în direcția lor privirea fioroasă, cumplită. Fălcile s—au deschis și mai larg, și i—au zărit colții, sclipind albi, ca vârgile de pe cap. S—a uitat înspre ei îndelung, iar iepurii au rămas neclintiți, privindu—l țință, fără să scoată un sunet. Apoi Barosanu', care era cel mai aproape de cărare, s—a răsucit și s—a strecurat printre ceilalți.

—Un *lendri*, a mormăit în vreme ce trecea printre ei. Poate că e primejdios, poate că nu, dar n—am de gând să aflu. Hai s—o ștergem de—aici.

L—au urmat printre ferigi și foarte curând au ajuns la altă cărare, paralelă. Barosanu' a pășit pe ea și a luat—o la goană. Păpădie l—a ajuns din urmă și amândoi s—au făcut nevăzuți printre tufișuri. Alună și ceilalți au alergat în urma lor cum au putut, cu Ulcică, pe care teama îl mâna de la spate în ciuda labei care îl durea, șontăcând după ei.

Alună a ajuns dincolo de tufișuri și și—a continuat drumul pe cărarea care făcea o cotitură. Apoi s—a oprit brusc și s—a așezat pe labele din spate. Chiar în fața lui, Barosanu' și Păpădie se opriseră pe buza unui mal înalt, privind la apa care curgea dedesubt. De fapt, era râșorul Enborne, lat de vrea patru—cinci metri și, în acest moment al anului, adânc cam de un metru, din pricina ploilor de primăvară. Însă iepurilor li se părea uriaș, un șuvoi de apă cum nu—și închipuiseră c—ar putea exista. Luna aproape apusese, și acum era beznă, dar puteau desluși licărul apei care curgea și întrezăreau pe partea cealaltă un șir de nuci și de arini. Undeva, dincolo de copaci, un fluierar a țipat de trei—patru ori, apoi a tăcut.

Au sosit aproape toți ceilalți, unul câte unul. S—au oprit pe mal uitându—se la apă fără să rostească o vorbă. Bătea un vântișor rece, iar câțiva tremurau.

—Ei, iaca o surpriză plăcută, Alună, a vorbit într—un târziu Barosanu'. Ori poate te—ășteptai la asta când ne—ai dus prin pădure?

Pe Alună l—a fulgerat gândul neplăcut cum că Barosanu' avea să—i dea probabil de furcă. Nici vorbă să fie laș, dar părea că—și păstra cumpătul doar atâta vreme cât știa sigur încotro merge și ce face. Pentru el, era mai rău să fie luat prin surprindere decât să—l pască primejdia; când era luat prin surprindere, îi sărea țandăra. În ziua dinainte, prevestirea lui Cinci îl scosese dintr—ale lui, așa că i—a vorbit mânios Threarahului și a părăsit *Owsla*. Apoi, când era nesigur în privința plecării din sălaș, Căpitanul Laur se ivise la țanc ca să—l atace și să ofere pretextul perfect pentru a—și lua tălpășița. Acum, la vederea râului, Barosanu' își pierdea din nou cumpătul, iar dacă el, Alună, nu izbutea cumva să—l strunească, aveau să dea de belea. S—a gândit la Threarah și la politețea lui plină de șiretenie.

—Nu știu ce ne—am fi făcut adineaori fără tine, Barosane, a zis el. Ce animal era ăla? Ne—ar fi omorât?

—Un *lendri*, a răspuns Barosanu'. Am auzit de ei de la cei din *Owsla*. Nu—s cu adevărat primejdioși. Nu sunt în stare să prindă un iepure care fuge, și aproape întotdeauna îi poți mirosi de departe. Sunt niște chestii ciudate: am auzit de iepuri care trăiesc aproape de—a valma cu ei și nu pățesc nimic. Totuși, cel mai bine—i să te ferești de ei. Scot din vizuină pui de iepure, iar dacă se—ntâmplă să găsească iepuri răniți, îi omoară. Sunt printre Cei O Mie, fără doar și poate. Ar fi trebuit să—mi dau seama după miros, dar era nou pentru mine.

—Omorâse înainte să dea peste noi, a zis Mură, cutremurându—se. Avea sânge pe bot.

—Un șobolan, poate, ori niscaiva pui de fazan. Am avut noroc că omorâse *deja* ceva. Altfel, poate c—ar fi fost mai sprinten. Cu toate astea, din fericire am făcut ce trebuia. Ne—am descurcat foarte bine, a zis

⁹ „Cât despre curajul moral, zicea că l—am întâlnit foarte rar pe cel de la ceasurile două de după miezul nopții; cu alte cuvinte, curajul în fața unui lucru neașteptat” (în franceză, în original) (n.tr).

Barosanu'.

Cinci s—a ivit pe cărare, șchiopătând, alături de Ulcică. S—au oprit și ei holbându—se la râu.

—Ce crezi c—ar trebui să facem acum, Cinci? a întrebat Alună. Cinci a privit în jos, spre râu, și și—a mișcat urechile.

—Va trebui să trecem apa. Dar nu cred că pot înota, Alună. Nu mai am strop de vlagă, iar lui Ulcică îi e mult mai rău.

—Să trecem apa? a strigat Barosanu'. Să trecem apa? Cine—o să treacă apa? De ce vrei s—o trecem? N—am mai pomenit așa aiureală.

La fel ca toate animalele sălbatice, iepurii pot să înoate, dacă e musai; unii înoată chiar de plăcere. S—a auzit de câțiva care trăiesc la poalele pădurii și trec adesea înot pârâul ca să ajungă la câmpul de dincolo. Dar majoritatea se feresc de apă, iar un iepure sleit de puteri sigur nu putea trece înot râul Enborne.

—Nu vreau să sar acolo, a zis Iuțilă.

—De ce n—am merge de—a lungul malului? a întrebat Galbenei. Alună bănuia că, de vreme ce Cinci simțea c—ar trebui să treacă apa, era primejdios să n—o facă. Dar cum să—i înduplece pe ceilalți? în clipa aceea, pe când se întreba ce să le spună, și—a dat seama că era ceva în aer care—i dădea speranță. Ce să fie oare? Un miros? Un sunet? Apoi a înțeles. în apropiere, dincolo de râu, o ciocârlie începuse să cânte și să zboare în înalturi. Se arătau zorile. O mierlă a scos câteva triluri adânci, prelungi, iar un porumbel gulerat a îngânat—o. Curând s—a ivit cenușul zorilor, și au putut zări râul curgând chiar la poalele pădurii. De partea cealaltă se deschidea câmpul întins.

8. TRAVERSAREA

Dar sutașul [...] a poruncit ca aceia care pot să înoate, aruncându—se cei dintâi, să iasă la uscat. Iar ceilalți, care pe scânduri, care pe câte ceva de la corabie. Și așa au ajuns cu toții să scape, la uscat.

Faptele sfinților apostoli, capitolul 27¹⁰

Creasta malului nisipos se ridica la aproape doi metri deasupra apei. Din locul unde stăteau, iepurii vedeau ca—n palmă în susul și—n josul râului, înspre stânga. Era clar că sunt cuiburi în povârnișul de sub ei, căci atunci când s—a luminat mai bine au putut vedea vreo patru lăstuni zburând peste apă și pierzându—se pe câmp. Curând unul s—a întors cu ciocul plin, și au auzit puișorii piuind, iar pasărea a dispărut în malul de sub ei. Malul nu era așa de înalt în nicio direcție. În susul apei se înclina până ce devenea o potecă acoperită de ierburi printre copaci și râu. Cărarea urma firul apei, care o ținea drept cât puteau ei să vadă, curgând liniștit, fără vaduri, locuri puțin adânci cu pietriș ori punți de scânduri. Chiar sub ei era o răstoacă mare. Și aici apa era aproape nemișcată. Spre stânga lor panta cobora iar către niște pâlcuri de arini, printre care se auzea apa clipocind peste pietriș. Se întrezărea o sârmă ghimpată întinsă de—a curmezișul apei, și s—au gândit că trebuie să fie de—a lungul unui vad prin care trec vitele, ca acela de pe pâraiașul aflat lângă sălașul lor.

Alună s—a uitat înspre cărarea din susul apei.

—E iarbă acolo. Hai să mâncăm.

Au coborât în fugă malul și s—au pus pe ronțait lângă apă. Între ei și șuvoi se aflau tufe crescute pe jumătate de drețe purpurii și de iarbă—puricelui, care aveau să înflorească de—abia peste două luni. Singurele flori erau câteva fire timpurii de crețușcă și un smoc de brusture trandafiriu. Uitându—se îndărăt spre mal, au văzut că e ciuruit de cuiburi de lăstuni. La poalele costișei era o limbă de pământ, presărată cu gunoaiile coloniei — rămurele, găinaț, pene, un ou spart și vreo doi pui morți. Acum o droaie de lăstuni săgetau pe deasupra apei.

Alună s—a apropiat de Cinci și l—a dus pe nesimțite de lângă ceilalți, în vreme ce mâncau. Când au ajuns la oarecare depărtare și erau pe jumătate ascunși de un pâlc de trestii, a zis:

—Cinci, ești sigur că trebuie să trecem râul? Ce—ar fi să mergem de—a lungul malului în sus ori în jos?

—Nu, trebuie să trecem râul, Alună, ca să ajungem pe câmpurile de acolo — și dincolo de ele. Știu ce trebuie să căutăm — un loc înalt și fără alte viețuitoare, cu pământ uscat, de unde iepurii să poată vedea și auzi până departe și unde oamenii să nu poată ajunge. Asta n—ar merita oare să batem atâta drum?

—Ei, firește c—ar merita. Dar există un asemenea loc?

—Nu în preajma unui râu, nu—i nevoie să ți—o spun. Dar, dacă treci un râu, începi din nou să urci, nu? Ar trebui să fim în vârful — în vârful și la loc deschis.

—Dar mă tem că nu vor vrea să meargă mai departe. Și apoi, spui toate astea, și totuși spui că ești prea vlăguit ca să înoți?

—Pot să mă odihnesc, Alună, dar lui Ulcică nu—i e bine deloc. Cred că e vătămat. Poate că va trebui să poposim aici o jumătate de zi.

—Hai să mergem să vorbim cu ceilalți. Poate nu se vor împotrivi poposului, dar trecerea apei nu le e deloc pe plac. Doar să—i sperie ceva de pe—aici.

De cum au ajuns înapoi, Barosanu' le—a ieșit în cale din tufe de la marginea cărării.

—Mă întrebam unde te—ai dus, i—a spus lui Alună. Ești gata s—o pornim din loc?

—Nu, nu—s gata, a răspuns Alună cu hotărâre. Sunt de părere c—ar trebui să stăm aici până la *ni—Frith*. Așa ne vom odihni cu toții, apoi putem trece râul către câmpurile din zare.

Barosanu' a dat să spună ceva, dar Mură i—a luat—o înainte.

—Barosane, ce—ar fi să treci tu înot și să arunci o privire pe câmp? Poate că pădurea nu se întinde foarte mult într—o parte ori în cealaltă. De acolo poți să vezi mai bine; și așa vom ști în ce parte e mai bine s—o pornim.

—Ei, fie, a făcut Barosanu', cam morocănos. Parc—ar fi ceva miez în vorbele astea. O să trec înot *emleer—ul*¹¹ asta de râu de câte ori poștiți. Sunt totdeauna la dispoziția domniilor voastre.

Fără cea mai mică șovăială, a ajuns din două salturi la apă, a intrat în ea și a înotat de—a curmezișul răstoacei adânci și liniștite. L—au urmărit cu privirea cum iese din apă lângă o tufă înflorită de unișor,

¹⁰ Biblia, Institutul Biblic și de Misiune Ortodoxă al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1968 (n.tr.).

¹¹ „Împuțit” — termenul care caracterizează mirosul unei vulpi (n.a.).

prinzându—se cu dinții de una dintre tulpinile tari, se scutură strașnic de stropii de pe blană și o tulește în desișul de arini. Peste o clipă l—au văzut cum fuge printre nuci și iese în câmp.

—Mă bucur că e cu noi, i—a spus Alună Argintiului. (Și din nou s—a gândit cu șiretenie la Threarah.) E cel mai potrivit ca să afle tot ce trebuie să știm. Ei, ia te uită, se înapoiază deja.

Barosanu' gonea peste câmp, arătând mai agitat decât oricând de la întâlnirea cu Căpitanul Laur încoace. Aproape că s—a azvârlit în apă și a vâslit iute cu labele, lăsând în urmă un val în formă de săgeată pe suprafața liniștită, cafenie. Le—a vorbit în timp ce sălta afară din apă, pe malul nisipos.

—Alună, în locul vostru n—aș mai aștepta până la *ni—Frith*. Aș pleca numaidecât. De fapt, cred că e musai s—o ștergem din loc.

—De ce? a întrebat Alună.

—Prin pădure umblă liber un câine mare. Alună a tresărit.

—Cum? De unde știi?

—Când ajungi pe câmp, vezi cum pădurea coboară către râu. În unele părți e rară. Am văzut câinele trecând printr—un luminiș. Târa după el un lanț, așa că trebuie să—l fi rupt. Poate se ține după mirosul lui *lendri*, dar *lendri* trebuie să fie de—acuma sub pământ. Ce crezi c—o să se întâmple când prinde mirosul nostru care se întinde dintr—o parte în alta a pădurii, cu rouă pe el? Haideți, să trecem iute.

Alună nu știa ce să facă. În fața lui stătea Barosanu', ud până la piele, neînfricat și neșovăitor —dârzenia întruchipată. Lângă el era Cinci, tăcut și neliniștit. L—a văzut pe Mură uitându—se țință la el și așteptând o decizie din partea lui, nu din partea Barosanului. Apoi s—a uitat la Ulcică, pitit într—o scobitură din nisip, mai îngrozit și mai neajutorat ca orice iepure văzut de el vreodată. În clipa aceea, sus, în pădure, s—a auzit un lătrat aprig, iar o gaiță s—a pus pe boscorodit.

Alună a vorbit ca într—un fel de uitare de sine, amețit:

—Păi atunci, du—te, și să meargă cine mai vrea. Eu am s—aștept până când Cinci și Ulcică vor fi în stare să treacă și ei.

—Cap pătrat ce ești! a strigat Barosanu'. O să pierim cu toții! O să...

—Nu bate din picioare, a făcut Alună. O să te—audă. Ce zici să facem, atunci?

—Să zic? Nu—i nimic de zis. Cei care pot să înoate — să înoate. Ceilalți să stea aici și să spere c—o să fie bine. Poate n—o să vină câinele.

—Mă tem că nu pot face asta. Eu l—am băgat pe Ulcică în buclucul ăsta, tot eu o să—l scot.

—Păi pe Cinci nu tu l—ai băgat în bucluc, nu? El te—a băgat pe tine. Alună și—a dat seama că, deși Barosanu' își ieșise din fire, nu se zorea defel să plece și părea cel mai puțin speriat, lucru pe care nu putea decât să—l admire, călcându—și oarecum pe inimă. Uitându—se în jur după Mură, a văzut că se îndepărtase de ei și stătea în partea de sus a răstoacei, unde limba de pământ se sfârșea într—o grămadă de pietriș. Labele din față îi erau pe jumătate înfundate în pietriș și amușina ceva mare și neted aflat la marginea apei. Arăta ca o bucată de lemn.

—Mură, i—a zis, poți să vii aici o clipă?

Mură și—a ridicat privirea, și—a tras labele afară și a fugit înapoi.

—Alună, a spus el repede, e o bucată de lemn neted, ca bucata aceea care închidea gaura de la Rariștea Verde, mai sus de sălaș — îți amintești? Probabil c—a venit pe râu în jos. Deci plutește. I—am putea așeza pe ea pe Cinci și pe Ulcică și o punem să plutească. Ar putea trece râul. Înțelegi ce zic?

Alună nu pricepea nimic. Șuvoiul vorbelor lui Mură, care păreau niște aiureli, s—ar fi zis că nu face decât să strângă și mai tare încâlceala de primejdie și uluială. Ca și cum nu avea destule pe cap cu nerăbdarea mâniaoasă a Barosanului, groaza lui Ulcică și câinele care se apropia, era limpede că iepurele cel mai deștept dintre ei se ținise de—a binelea. A simțit că—i dă târcoale disperarea.

—Pe *Frithrah*, da, am priceput! a rostit lângă urechea lui un glas entuziasmat.

Era Cinci.

—Repede, Alună, nu mai zăbovi! Haide, și ia—l și pe Ulcică!

Mură l—a îmbrâncit pe Ulcică, rămas încremenit de uimire, și l—a silit să se ridice în picioare și să schiopăteze cei câțiva metri până la locul cu pietriș. Un capăt din bucata de lemn, doar un pic mai lată ca o frunză mare de revent, era pe uscat. Mură aproape că l—a împins cu ghearele pe Ulcică să urce pe ea. Acesta s—a ghemuit, dârdâind, iar Cinci s—a suit lângă el.

—Cine—i puternic? a strigat Mură. Barosane! Argintiule! împingeți—o pe apă.

Nimeni nu l—a ascultat. Toți stăteau ghemuiți la pământ, cuprinși de uimire și nesiguri. Mură și—a

înfundat nasul în pietriș, sub marginea de pe uscat a lemnului, și l—a ridicat, împingându—l. Scândura s—a clătinat. Ulcică a scos un țipăt, iar Cinci și—a aplecat capul și și—a rășchirat ghearele. Apoi scândura s—a îndreptat la loc și a plutit pe răstoacă, cu cei doi iepuri făcuți ghem pe ea, încremeniți. Lemnul s—a răsucit ușurel, iar cei doi s—au pomenit că se holbează la tovarășii lor.

—Pe Frith și Inie! a exclamat Păpădie. Aia doi șed pe apă! Cum se face că nu se scufundă?

—Șed pe lemn, și lemnul plutește, nu vezi? a spus Mură. Acum să trecem și noi înot. Putem porni, Alună?

În ultimele minute, Alună fusese mai aproape de a—și pierde capul decât avea să fie vreodată. Nu știuse ce să facă, nu—i răspunsese în niciun fel Barosanului, care se arătase nerăbdător și batjocoritor; se dovedise doar gata să—și riște viața alături de Cinci și de Ulcică. Încă nu pricepea ce se—ntâmplase, dar cel puțin își dădea seama că Mură aștepta de la el să—și arate autoritatea. Mintea i s—a limpezit.

—Înotați, a zis. Toată lumea să înoate.

S—a uitat după ei cum intră în apă. Păpădie înota la fel de bine precum alerga, iute și fără prea multă osteneală. Și Argintiul era puternic. Ceilalți dădeau de zor din labe și se trudeau, iar când au ajuns pe malul celălalt, s—a aruncat în râu și Alună. Apa cea rece i—a răzbătut de îndată prin blană. A început să gâfâie, iar când capul i—a intrat sub apă a auzit cum se mișcă ușor pietrișul de pe fund. A vâslit cu labele stângaci, ținându—și capul mult deasupra apei, și s—a îndreptat spre unțșor. Când s—a tras în sus pe mal, s—a uitat înjur la iepurii șiroind de apă dintre arini.

—Unde—i Barosanu'?

—În spatele tău, i—a răspuns Mură, clănțănind din dinți. Barosanu' era încă în apă, de cealaltă parte a răstoacei. Înotase până la plută, își sprijinise capul de ea și acum o împingea, zvâcnind cu putere din labele din spate. „Stați liniștiți”, i—a auzit Alună zicând iute, cu voce răgușită. Apoi s—a dus la fund. Dar peste o clipă a ieșit iar la suprafață și și—a împins capul peste marginea scândurii. Cum tot izbea cu labele din spate și se trudea, scândura s—a înclinat, apoi a înaintat încet de—a curmezișul râului și s—a proptit pe celălalt mal, sub privirile iepurilor. Cinci l—a împins pe Ulcică jos, pe pietre, iar Barosanu' a ieșit din apă lângă ei, dârdâind și răsunând din greu.

—M—am prins după ce ne—a arătat Mură, a spus el. Dar e greu să împingi în apă. Sper că nu mai e mult până la răsărit. Mi—e frig. Să mergem mai departe.

Nu era nici urmă de câine pe când se zoreau printre arini și în sus, pe câmp, până la primul gard viu. Cei mai mulți dintre ei nu înțeleseseră descoperirea lui Mură cu pluta, și le—a ieșit pe dată din minte. Însă Cinci s—a îndreptat spre Mură, care stătea rezemat de tulpina unui porumbar din gard.

—Ne—ai salvat, pe Ulcică și pe mine, nu—i așa? Nu cred că el a priceput vreun pic din ce s—a întâmplat, dar eu am priceput.

—Recunosc c—a fost o idee bună, i—a răspuns Mură. S—o ținem minte. Poate că ne va mai fi de folos vreodată.

9. CORBUL ȘI CÂMPUL DE BOB

Bobul în floare—a izbucnit Și mierla—n ghiers meșteșugit Și mai, și iunie fericit!
Robert Browning, *De Gustibus*

Soarele s—a ivit pe când erau încă în mărăciniș. Câțiva dintre ei adormiseră deja, cuibăriți de bine, de rău printre tulpinile groase, știind că—i paște primejdia, dar prea vlăguți ca să mai facă altceva decât să tragă nădejde că vor avea noroc. Uitându—se la ei, Alună s—a simțit aproape la fel de tulburat ca pe malul râului. Un gard viu de pe câmp nu—i un loc în care să stai toată ziua. Dar unde să se ducă? Trebuia să cerceteze împrejurimile. A pornit—o de—a lungul gardului, amușinând vântul dinspre miazăzi și căutând un loc unde să poată sta fără teamă, ca să adulmece mai bine. Poate că afla ceva din mirosurile venite dinspre locurile mai înalte.

A ajuns la o spărtură mare, unde gardul fusese făcut una cu pământul de copitele vitelor. Le vedea păscând pe câmpul din apropiere, ceva mai în sus, pe coastă. A ieșit cu mare băgare de seamă în câmp, s—a pitulat lângă o tufă de scaieți și a început să adulmece în vânt. Acum, că lăsase în urmă izul de păducel al gardului și duhoarea de bălegar, și—a dat seama deplin ce anume îi gâdilase nările pe când stătea în mărăciniș. Vântul aducea un singur miros, și era nou pentru el: o mireasmă puternică, proaspătă, dulce, care umplea văzduhul. Părea sănătoasă. Nu avea în ea nimic primejdios. Dar ce anume era, și de ce era atât de puternică? Cum se face că înlătura orice alt miros, într—un loc larg deschis și cu vântul bătând dinspre miazăzi? Izvorul ei trebuia să fie pe aproape. Alună s—a întrebat dacă n—ar trebui cumva să trimită pe altcineva în recunoaștere. Păpădie ar trece culmea și ar ajunge înapoi aproape la fel de iute ca un iepure de câmp. Însă a simțit cum îi dau ghes pofta de aventură și de năzbâtii. Ba o să meargă chiar el și—o să se înapoieze cu vești înainte să—și dea ei măcar seama că dispăruse. Asta i—ar da Barosanului ceva de rumegat.

Aluat—o sprinten pe pajiște în sus, înspre vaci. Când a ajuns în dreptul lor, și—au ridicat capetele și s—au uitat toate la el o vreme, apoi și—au văzut din nou de păscut. O pasăre mare, neagră bătea din aripi și topăia un pic mai încolo, în spatele cirezii. Părea o cioară, dar era singură, stolul nu se vedea niciunde. Alună i—a zărit ciocul verzuu, puternic, cum izbea în pământ, dar nu și—a putut da seama ce făcea acolo. De fapt, Alună nu mai văzuse niciodată un corb. Nu i—a dat prin cap că urmărește o cârțiță înaintând pe sub pământ, nădăjduind s—o omoare cu o lovitură de cioc și s—o smulgă din tunelul săpat aproape de suprafață. Dacă i—ar fi dat prin cap așa ceva, poate n—ar fi conchis cu nepăsare că „nu—i șoim” — adică toate păsările, de la pitulice până la fazan — în vreme ce—și vedea de drum pe coastă în sus.

Mirosul cel ciudat era acum și mai puternic, venind peste culme într—un val care l—a izbit în plin — așa cum parfumul florilor de portocal din jurul Mediteranei îl izbește pe călătorul care—l inspiră pentru prima oară. Fermecat, a luat—o la goană către culme. În apropiere era alt gard viu, iar de cealaltă parte, unduind în adierea vântului, se întindea un câmp de bob în plină floare.

Alună s—a așezat pe labele din spate și s—a uitat la pădurea de copăcei de un verde—albăstrui pal, așezați în șiruri drepte, cu ciorchinii lor de flori negre și albe. Nu mai văzuse în viața lui așa ceva. Știa cum arată grâul și orzul, iar odată fusese pe un câmp de napi. Dar ce era aici nu semăna nicicum cu celelalte și părea, cumva, ispititor, sănătos, prielnic. E drept că iepurii nu puteau mânca aceste plante: își dădea seama după miros. Dar puteau să se culce liniștiți printre ele, cât timp voiau, și se puteau mișca printre ele cu ușurință și feriți de priviri străine. Alună s—a hotărât pe dată să—i aducă pe ceilalți pe câmpul de bob, ca să se adăpostească și să se odihnească până seara. A fugit înapoi și i—a găsit unde—i lăsase. Barosanu' și Argintiul erau treji, dar ceilalți încă moțâiau, agitați.

—Nu dormi, Argintiule?

—E prea primejdios, Alună, a primit răspunsul. Tare mi—ar plăcea și mie să dorm, dar, dacă dormim cu toții și vine ceva, cine—o să vadă?

—Știu. Am găsit un loc unde putem dormi în siguranță cât poftim.

—O vizuină?

—Nu, nu o vizuină. Un câmp mare de plante înmiresmate unde nu putem fi văzuți și miroșiți, unde să ne odihnim pe saturete. Vino încoace și adulmecă, dacă vrei.

Cei doi au adulmecat împreună.

—Zici c—ai văzut plantele astea? a zis Barosanu', răsucindu—și urechile ca să prindă foșnetul depărtat

al firelor de bob.

—Da, sunt chiar dincolo de culme. Haideți, să—i urnim pe ceilalți înainte să se—arate pe aici vreun om cu *hrududu*¹² care să—i facă să se împrăstie ca potârnichele.

Argintiul i—a trezit pe ceilalți și a început să—i momească spre câmp. Se împleticeau, somnoroși, și nu prea se lăsau convinși când le spunea că „e la o aruncătură de băț”.

S—au răsfirat mult pe când se trudeau să urce coasta. Argintiul și Barosanu' erau în frunte, iar Alună și Crușin îi urmau la câțiva pași. Restul veneau agale după ei, ba ținându-i câțiva metri, ba oprindu—se să ronție câte ceva ori să—și facă nevoile pe iarba caldă, însoțită. Argintiul ajunsese aproape de culme, când deodată s—a auzit, de pe la jumătatea coastei, un strigăt ascuțit — țipătul scos de iepuri nu ca să ceară ajutor ori să—i înspăimânte pe dușmani, ci de groază. Înspre Ulcică și Cinci, care veneau schiopătând în urma tuturor și arătau clar piperniciți și obosiți, se năpustise corbul. Zbura jos, pe deasupra pajiștii, când deodată s—a năpustit și a dat să—și înfigă ciocul mare în Cinci, care a izbutit în ultima clipă să se ferească. Acum pasărea sărea printre smocurile de iarbă și își tot repezea cu putere ciocul spre cei doi iepuri. Corbii ținesc ochii, iar Ulcică, simțind asta, își îngropase capul într—o tufă de iarbă putredă și se străduia să se afunde și mai tare în ea. El scosesese țipătul acela.

Alună a coborât pe coastă în câteva clipe. Habar n—avea ce—o să facă, iar dacă pasărea nu—l băga în seamă, s—ar fi văzut în încurcătură. Cum se năpustise însă așa, a reușit să—i atragă atenția: corbul s—a răsucit înspre el. Alună s—a ferit, s—a oprit brusc și, când a aruncat o privire înapoi, l—a zărit pe Barosanu' venind în goana mare. Corbul s—a răsucit spre acesta, încercând să—l lovească, dar nu l—a nimerit. Alună a auzit cum ciocul lovește o pietricică, sunând ca o cochilie de melc izbită de un bolovan. Argintiul gonia pe urmele Barosanului; corbul și—o revenit din buimăceală și l—a înfruntat. Argintiul s—a oprit dintr—odată, speriat; corbul părea că dansează în fața lui, în vreme ce aripile mari și negre plesneau aerul, într—o vânzoleală îngrozitoare. Era gata să—și înfigă ciocul, când Barosanu' s—a năpustit la el din spate și l—a răsturnat pe—o parte, făcându—l să se împleticească furios pe pământ și să scoată un croncănit aspru, răgușit.

—Țineți—o tot așa! a strigat Barosanu'. Izbiți—l din spate! Sunt neam de lași! Nu atacă decât iepurii neputincioși.

Dar corbul își luase deja tălpășița, zburând aproape de pământ, cu bății de aripi încete, greoaie. L—au petrecut cu privirea când a trecut de gardul viu de departe și a dispărut în pădurea de dincolo de râu. În liniștea care se lăsase se auzea un zgomot molcom, scos de o vacă păscând în apropierea lor.

Barosanu' s—a îndreptat agale spre Ulcică, mormăind un cântecel batjocoritor al celor din *Owsla*:

*Hoi, hoi ii embleer Hrair,
M'saion ule hraka vair*¹³.

—Haide, Hlao—roo, zise apoi. Acum poți scoate capul de acolo. Ce zi minunată, așa—i?

Se întoarse cu spatele, iar Ulcică încercă să se ia după el. Alună își aminti ce—i spusese Cinci, cum că—l credea vătămat. Acum, văzându—l cum schioapătă și se împleticește în sus pe coastă, se gândi că într—adevăr putea fi rănit. Tot încerca să—și lase pe pământ o labă din față, dar o ridica iar și țopăia în trei labe.

„O să mă uit la el de îndată ce ajungem la adăpost, își spuse în gând. Bietul de el, n—o s—o mai poată ține mult așa.”

Pe culme, Crușin îi conducea deja pe ceilalți către câmpul de bob. Alună ajunsese la gardul viu, sări peste o brazdă îngustă și se pomeni pe un culoar lung, umbros, dintre două șiruri de bob. Pământul era moale și sfărâmiș, cu o încălceală de buruieni cum se găsesc pe câmpurile cu culturi — fumăriță, muștar—sălbatic, scânteiuță și româniță, care creșteau în penumbra verzuie de sub frunzele de bob. Plantele se mișcau în vânt, jucându—și umbrele pe pământul cafeniu, pe pietricelele albe și pe buruieni. Și totuși, în această mișcare nu era nimic neliniștitor, căci întreaga pădurice era prinsă în ea, iar singurul sunet era foșnetul moale și necurmat al frunzelor. Pe șirul de tulpini de bob, departe, Alună a zărit spatele lui Crușin și l—a urmat în inima câmpului.

¹² Tractor sau orice alt vehicul cu motor (n.a.).

¹³ „Vrăjmași afurișiți, hei, hei,
Și când ne scremem dăm de ei” (n.a.).

Curând, toți iepurii s—au adunat într—un soi de scobitură. În jur, până departe, se întindeau rândurile drepte de bob, apărându—i de oricine s—ar fi apropiat cu gânduri rele, adăpostindu—i și acoperindu—le mirosul. N—ar fi fost mai feriți nici sub pământ. Ba chiar se găsea și câte un strop de mâncare, căci ici și colo se iveau smocuri de iarbă albicioasă, iar pe alocuri câte o pădădie.

—Putem dormi aici toată ziua, a spus Alună. Dar cred că unul dintre noi trebuie să stea de veghe; iar dacă fac eu de strajă primul, o să pot să—ți cercetez laba, Hlao—roo. Cred că ai ceva în ea.

Ulcică zăcea pe partea stângă, răsuflând iute și greu; s—a răsucit și și—a întins laba din față, cu partea dinăuntru în sus. Alună s—a uitat atent prin părul des și aspru (iepurii nu au pernuțe) și după câteva clipe a găsit lucrul la care se aștepta — talpa ovală a unui ghimpe rupt care se ițea din piele. Carnea era sfâșiată, iar rana sângerase puțin.

—Ai un ghimpe mare, Hlao, i—a spus. Nu—i de mirare că nu puteai să fugi. Trebuie să—l scoatem.

Nu era floare la ureche să—i scoată ghimpele, deoarece laba devenise atât de sensibilă, încât Ulcică se strâmba și se trăgea înapoi chiar și când Alună doar îl atingeau cu limba. Dar, după multă străduință și răbdare, Alună a izbutit să scoată ciotul din piele atât cât să—l poată prinde cu dinții. Ghimpele a ieșit ușor, iar rana a sângerat. Era atât de lung și de gros, încât Galbenei, care se nimerise prin apropiere, îl deșteptă pe Iuțilă, să vadă și el.

—Pe Frith din ceruri, Ulcică! a exclamat Iuțilă, mirosind ghimpele care zăcea pe o pietricică. Ai face bine să mai aduni câțiva dintr—ăștia: poți face din ei o scândură, ca să—l bagi în boală pe Cinci. Dac—ai fi știut, puteai să scoți cu el ochiul lui *lendri*.

—Linge—ți rana, Hlao, spuse Alună. Linge—o până nu te mai doare așa tare, apoi culcă—te și tu.

10. ȘOSEAUA ȘI ISLAZUL

Temătorul a răspuns că [...] au ajuns până în locul acela primejdios; dar, a zis el, cu cât mergem mai departe, cu atât dăm de mai multe primejdii; așa că ne—am întors și acum am pornit înapoi.

John Bunyan, *Călătoria pelerinului*

După o vreme, Alună l—a trezit pe Crușin, apoi a râcâit un pic pământul, săpând o scobitură mică, și s—a culcat. Cei de veghe s—au înlocuit unul pe altul cât a fost ziua de mare. Felul în care un iepure măsoară timpul nu—i mai stă în putere omului civilizat. Făpturile care n—au nici ceasuri, nici cărți au în ele toate felurile de cunoaștere a timpului și a vremii; și a direcției, după cum știm din călătoriile lor extraordinare, când pleacă peste mări și țări și—apoi se întorc acasă. Schimbările de căldură și de umiditate a pământului, felul în care cad fâșiile de lumină ale soarelui, clătinaarea firelor de bob în adierea blândă a vântului, direcția și tăria curenților de aer pe pământ — toate astea le deslușea iepurele rămas de veghe.

Soarele scăpata când Alună s—a trezit și l—a găsit pe Ghindă ascultând și amușinând în tăcere, între două așchii albe de cremene. Lumina era mai groasă, adierea încetase și firele de bob erau neclintite. Ulcică zăcea un pic mai departe. Un gândac—gropar negru cu galben, care se târa peste blana albă de pe burta lui, s—a oprit, și—a fluturat antenele scurte și încovoiate, apoi a pornit iar. Alună s—a încordat, copleșit dintr—odată de teamă. Știa că gândacii ăștia vin la leșuri, cu care se hrănesc și pe care își depun ouăle. Săpau pe sub leșurile făpturilor mici, cum ar fi chițoranii sau puii căzuți din cuib, își puneau pe ele ouăle, după care le acopereau cu țărână. Doar nu murise Ulcică în somn! Alună s—a ridicat iute pe lăbuțele din spate. Ghindă a tresărit și s—a întors spre el, gândacul a luat—o repede la picior peste pietricele, iar Ulcică s—a mișcat și s—a trezit.

—Te mai doare laba? a zis Alună.

Ulcică și—a lăsat lăbuța pe pământ, apoi s—a sprijinit pe ea.

—E mult mai bine, a zis. Cred c—o să pot merge acum la fel de bine precum ceilalți. N—o să mă lase în urmă, nu?

Alună și—a frecat nasul de dosul urechii lui Ulcică.

—Nimeni nu lasă pe nimeni în urmă. Dacă ai fi nevoit să stai locului, aș rămâne cu tine. Dar fă bine și nu mai aduna alți ghimpi, Hlao—roo, că s—ar putea să avem cale lungă de străbătut.

În clipa următoare toți iepurii au sărit în picioare, speriați. De undeva, din apropiere, răsunase peste câmp pocnetul unei împușcături. Un nagât și—a luat zborul, țipând. Ecoul venea în valuri, ca o pietricică rostogolindu—se într—o cutie, iar din pădurea de dincolo de râu s—a auzit cum fâlfâie printre ramuri aripile porumbeilor gulerati. Cât ai bate din palme, iepurii au tulit—o în toate părțile printre șirurile de bob, fiecare mânat de instinct către o vizuină care nu era acolo.

Alună s—a oprit brusc la marginea câmpului de bob. S—a uitat înjur, dar nu i—a zărit pe ceilalți. A așteptat, tremurând, a doua împușcătură; dar era liniște. Apoi a simțit, din freamătul pământului, pasul liniștit al unui om care se îndepărta peste culmea de dincolo de care veniseră ei de dimineață. În clipa aceea s—a ivit Argintiul, făcându—și loc printre tulpinile din apropiere.

—Eu nădăjduiesc c—a fost corbul, tu nu? a făcut el.

—Eu nădăjduiesc că nimeni n—o să fie așa de prost, încât să țâșnească afară din câmpul ăsta, a răspuns Alună. S—au împrăștiat toți. Cum am putea să dăm de ei?

—Nu cred că putem, a zis Argintiul. Mai bine ne—am întoarce de unde am plecat. O să vină și ei până la urmă.

De fapt, a trecut mult până să se întoarcă toți iepurii în văioaga din inima câmpului. În vreme ce aștepta, Alună și—a dat seama mai bine ca oricând în ce situație primejdioasă se aflau, fără vizuini, umblând creanga printr—un ținut necunoscut. *Lendri*, câinele, corbul, vânătorul — avuseseră noroc să scape de toți. Dar cât se mai puteau bizui pe noroc? Chiar sunt în stare să ajungă la locul înalt al lui Cinci — oriunde o fi fost acel loc?

„Eu, unul, m—aș mulțumi cu orice coastă acătării, uscată, și—a zis, câtă vreme are ceva iarbă și nu—s oameni cu puști. Și, cu cât o găsim mai iute, cu atât mai bine.”

Galbenei s—a întors ultimul, iar Alună s—a așternut de îndată la drum. S—a uitat cu băgare de seamă printre tulpinile de la margine, apoi a țâșnit în gardul viu. Când s—a oprit să adulmece, vântul nu avea nimic îngrijorător: doar izuri de rouă a serii, păducel și bălegar. Și—a dus ceata în câmpul alăturat, o

pășune; și aici s—au pus toți pe mâncat în vreme ce înaintau, ronțâind iarba netulburați, de parcă sălașul ar fi fost la o aruncătură de băț.

Când a ajuns pe la jumătatea câmpului, Alună și—a dat seama că de cealaltă parte a gardului viu se apropia în mare viteză un *hrududu*. Era mic și mai puțin zgomotos decât tractorul la care se uita uneori de la poalele pădurii de—acasă, plină de ciuboțica—cucului. A trecut într—o fulgerare de culoare omenească, nefirească, sclipind pe alocuri și mai strălucitoare ca un dafin în toiul iernii. Peste câteva clipe, Alună a simțit mirosurile de benzină și eșapament și a rămas cu privirea ațintită, mișcându—și nasul. Nu pricepea cum putea acel *hrududu* să se miște așa de iute și de lin pe câmp. Oare o să se întoarcă? Oare o să vină pe câmp mai repede decât pot ei să fugă, ca să—i hăituiască?

Pe când stătea așa, întrebându—se ce—i mai bine să facă, s—a ivit Barosanu'.

—Așadar, e o șosea acolo, a spus el. Asta o să—i uimească pe vreo câțiva, așa—i?

—O șosea? a făcut Alună, amintindu—și de cărarea de lângă scândura bătută în cuie. De unde știi?

—Păi cum îți închipui că un *hrududu* poate să meargă așa repede? Și apoi, nu—i simți izul?

Mirosul de asfalt încins era acum limpede în aerul serii.

—N—am mai simțit niciodată așa ceva, a zis Alună, un pic enervat.

—A, a zis Barosanu', dar nici n—ai fost trimis vreodată să furi salată pentru Threarah, nu—i așa? Altfel, ai fi aflat despre șosele. N—au nimic rău, câtă vreme n—ai treabă cu ele noaptea. Atunci sunt *elil*, fără îndoială.

—Ai face bine să mă înveți și pe mine, i—a spus Alună. O să merg acolo cu tine, apoi o să vină și ceilalți.

Au pornit în goană și s—au strecurat prin gardul viu. Alună a privit jos înspre șosea, uluit. O clipă i s—a năzărit că vede un râu — negru, neted și curgând drept între maluri. Apoi a zărit pietrișul prins în asfalt și un păianjen alergând pe luciul său.

—Dar nu—i lucru de—al firii, a zis, adulmecând mirosurile ciudate și puternice de asfalt și benzină. Ce este? Cum a ajuns aici?

—E un lucru de—al oamenilor, a răspuns Barosanu'. Pun chestia asta aici și apoi *hrududil* gonesc pe ea — mai iute decât suntem noi în stare: și ce altceva poate goni mai tare decât noi?

—Așadar, e primejdios? Ne pot prinde?

—Nu, asta—i ciudățenia cea mare. Nici nu ne bagă în seamă. O să—ți arăt, dacă vrei.

Ceilalți iepuri soseau pe rând la gardul viu, când Barosanu' a coborât taluzul și s—a ghemuit lângă șosea. De dincolo de cotitură s—a auzit zgomotul altei mașini care se apropia. Alună și Argintiul se uitau, plini de încordare. Mașina s—a ivit, sclipind în verde și alb, și s—a năpustit către Barosanu'. Pentru o clipă, întregul univers a fost invadat de larmă și spaimă. Apoi dusă a fost. Blana Barosanului s—a zburlit în pala de aer care venea în urma mașinii, de—a lungul gardurilor. Barosanu' a sărit înapoi pe taluz, printre iepurii care se holbau la el.

—Vedeți? Nu vă fac niciun rău, a spus. De fapt, nu cred că—s vietăți. Dar trebuie să recunosc că nu pricep defel cum stă treaba.

La fel ca data trecută, pe malul râului, Mură se îndepărtase de ei și ajunsese de—acum pe șosea, adulmecând spre mijloc, la jumătatea distanței dintre Alună și cotitură. Au văzut cum tresare și face un salt înapoi, la adăpostul taluzului.

—Ce—i? a zis Alună.

Mură n—a răspuns. Alună și Barosanu' au țopăit către el, de—a lungul șoselei, și au văzut cum tot deschide și închide gura și—și linge neconținut buzele, cam ca o pisică scârbită de ceva.

—Spui că nu—s primejdioase, Barosane, a spus netulburat. Dar socotesc că sunt, dacă ținem cont de asta.

În mijlocul șoselei se afla o grămadă strivită și sângerândă de țepi cafenii și blană albă, cu niște piciorușe negre și un botișor. Muștele roiau peste ea, iar din loc în loc se șteau din carne vârfuri ascuțite de pietre.

—Un *yona*, a spus Mură. Cui să—i facă rău *yona*? Doar melcilor fără casă și gândacilor. Și cine poate să mănânce un *yona*?

—Trebuie să fi venit noaptea, a zis Barosanu'.

—Da, firește. *Yonil* vânează întotdeauna noaptea. Dacă îi vezi vreodată ziua, sunt pe moarte.

—Știu. Dar încercam să explic că noaptea *hrududil* au lumini mari, mai strălucitoare ca Frith însuși. Ele atrag făpturile, iar dacă strălucesc asupra ta nu mai poți să vezi ori să te gândești în ce parte s—o apuci.

Atunci e aproape sigur că *hrududu* te strivește. Cel puțin, asta ni s—a spus în *Owsla*. Și n—am deloc chef să verific dacă e adevărat.

—Ei bine, chiar o *să fie* întuneric curând, a spus Alună. Haideți, să trecem dincolo. Din câte văd, șoseaua asta nu ne e deloc prielnică. Acum, că am aflat despre ea, vreau s—o las în urmă cât pot de repede.

Până să se arate luna trecuseră prin cimitirul din jurul bisericii din Newtown, unde un pâraiaș curge printre peluze și trece pe sub cărare. Rătăcind mai departe, au urcat un deal și au ajuns la islazul de lângă Newtown — un ținut cu brazde de iarbă, drobiță și mesteceni argintii. După pajiștile pe care le lăsaseră în urmă, era un loc bizar, nesuferit. Copacii, ierburile, până și țărâna — toate erau necunoscute. Au înaintat șovăielnic prin iarbă—neagră deasă, de unde nu vedeau decât la depărtare de câțiva metri. Blana li se îmbibase de rouă. Pământul avea crăpături și gropi din turbă neagră, dezgolită, în care băltea apa, iar pietre albe, ascuțite, unele cât capul de porumbel, altele cât capul de iepure, luceau în bătaia lunii. De câte ori ajungeau la o asemenea crăpătură, iepurii se înghesuiau unul în altul, așteptând ca Alună ori Barosanu' să urce pe celălalt mal și să vadă încotro s—o apuce. Pretutindeni dădeau peste gănganii, păianjeni și șopârle mici care o luau la goană, în vreme ce ei își croiau anevoios cale prin iarbă—neagră aspră, greu de străbătut. La un moment dat, Crușin a stârnit un șarpe și a sărit cât colo când acesta i s—a zvârcolit între labe ca să se strecoare mai apoi într—o scobitură de la poalele unui mestecan.

Chiar și ierburile le erau necunoscute — darie trandafirie, cu puzderia de flori încovoiate, aișor și florile cu lujer subțire de roua—cerului, înălțându—și gurile păroase care hăpăiau muște, toate ferecate de noapte. În jungla aceea deasă domnea tăcerea. Pășeau din ce în ce mai încet și făceau popasuri îndelungate în crăpăturile din turbă. Dar, în vreme ce din iarbă—neagră nu se auzea nimic, vântul aducea de departe, peste islaz, ecourile nopții. S—a auzit un cucurigat. Uirdulău s—a pus pe lătrat, iar un om a strigat la el. O bufniță a chiuuit de două ori, iar un animaluț — șoarece sau chițoran — a scos un țipăt. Nu era zgomot, dar părea să mocnească primejdia.

Târziu în noapte, când luna da să asfințească, Alună privea dintr—un șanț în care stăteau ghemuiți către o costișă de deasupra lor. Cumpănea dacă să urce sau nu, ca să deslușească mai bine împrejurimile, când a auzit mișcare în spatele său: era Galbenei. Părea că se furișează, șovăielnic, iar Alună l—a privit atent, întrebându—se pentru o clipă dacă nu cumva se îmbolnăvise ori fusese otrăvit.

—Ăăă... Alună, a zis Galbenei, uitându—se dincolo de el, către povârnișul întunecat. Eu... adică noi... ăăă... suntem de părere că... ăăă... că n—o mai putem ține mult așa. Ne—am saturat.

S—a oprit. Alună îi vedea în spatele lui pe Iuțilă și pe Ghindă, ascultând, așteptând. S—a lăsat tăcerea. —Spune mai departe, Galbenei, a zis Iuțilă, ori vrei să vorbesc eu?

—Ne—am saturat până peste cap, a spus Galbenei, cu un soi de îngâmfare prostească.

—Păi și eu m—am saturat, a făcut Alună, și nădăjduiesc că nu mai e mult. Apoi o să ne putem trage sufletul cu toții.

—Vrem să ne oprim acum, a zis Iuțilă. Credem că a fost o prostie să mergem așa departe.

—Cu cât mergem mai mult, cu atât e mai rău, a zis Ghindă. Unde ne ducem și cât o să mai fie până ce unii dintre noi o să se oprească de tot din alergare?

—Locul ăsta vă neliniștește, a spus Alună. Nici mie nu—mi place, dar trebuie să aibă un capăt.

Galbenei avea un aer viclean și prefăcut:

—Nu credem că tu *știi* de fapt unde mergem. N—ai știut de șosea, nu—i așa? Și nu știi ce—i în fața noastră.

—Ascultă aici, a zis Alună, ce—ar fi să—mi spuneți ce vreți, iar eu o să vă spun ce părere am?

—Vrem să ne întoarcem, a spus Ghindă. Cinci s—a înșelat, credem noi.

—Cum o să puteți face cale—ntoarsă prin toate câte le—am trecut până aici? a răspuns Alună. Și apoi, și dacă izbutiți să ajungeți înapoi, probabil c—o să vă omoare, deoarece ați rănit un ofițer din *Owsla*. Pe Frith, veniți—vă în fire!

—Nu noi l—am rănit pe Laur, a zis Iuțilă.

—Erați de față, Mură vă adusese. Crezi că n—o să—și amintească? Și apoi...

Alună s—a oprit, văzând că se apropie Cinci, urmat de Barosanu'.

—Alună, a zis Cinci, poți să vii un pic cu mine sus pe coastă? E important.

—Și cât sunteți voi acolo, a zis Barosanu', încruntându—se la ceilalți pe sub moțul mare de păr din creștet, am o vorbuliță cuăștia trei. De ce nu te speli, Galbenei? Arăți ca vârful cozii unui șobolan prins în capcană. Cât despre tine, Iuțilă...

Alună n— a mai așteptat să audă a ce arată Iuțilă. Urmându— l pe Cinci, s— a cățarat peste bolovanii și pragurile de turbă către streășină de pământ cu pietriș și iarbă firavă ce se înălța peste capetele lor. Cinci a găsit un loc prin care să se strecoare din șanț, și a luat— o înainte pe buza șanțului, către costișa la care se uita Alună înainte să stea de vorbă cu Galbenei. Aceasta se înălța câțiva metri deasupra buruienii care se apleca în vânt, se vedea bine de pe ea și avea iarbă pe culme. Au urcat amândoi și s— au făcut ghem la pământ. La dreapta lor, luna, încețoșată și galbenă, învăluită într— un nor subțire, atârna deasupra unui pâlc de pini din depărtare. S— au uitat către miazăzi, peste pârloua mohorâtă. Alună aștepta o vorbă de la Cinci, dar acesta a rămas tăcut.

— Ce voiai să— mi spui? a întrebat într— un târziu Alună.

Cinci nu i— a dat niciun răspuns, iar Alună a tăcut la rându— i, mirat. De jos de— abia se auzea vocea Barosanului.

— Și tu, Ghindă, urechi— de— câine și mutră— de— bălegar, cu care s— ar rușina și spânzurătoarea unui paznic de vânătoare; de mi— ar ajunge timpul să— ți zic...

Luna s— a descâlcit din nor și a aruncat o lumină mai clară peste iarba— neagră, dar nici Alună, nici Cinci nu s— au clintit de pe culme. Cinci privea în zare, dincolo de marginea islazului. În locul cel mai înalt, mestecenii din pădurea Cottington se clătinau într— un vânt mai puternic decât cel care sufla peste iarba— neagră.

— Uite! a zis deodată Cinci. Acela e locul bun pentru noi, Alună. Dealuri înalte și neumbrate, unde vântul și sunetul nu se împiedică de nimic, iar pământul e la fel de uscat ca paiele dintr— un hambar. Acolo ar trebui să fim. Acolo trebuie să ajungem.

Alună s— a uitat la dealurile abia deslușite în depărtare. Era limpede că ideea de a încerca să ajungă la ele n— avea sorți de izbândă. Poate că nu le stătea în puteri decât să străbată iarba— neagră până la un câmp liniștit ori la marginea unui crâng, ca acelea cu care erau deprinși. Ce noroc că Cinci nu se apucase să scoată pe gură aiureala asta în fața altcuiva, mai ales că aveau deja destule pe cap. De l— ar putea convinge s— o lase baltă pe loc n— ar mai fi niciun necaz — doar dacă nu i— o fi scăpat deja vreo vorbă lui Ulcică.

— Nu, eu zic că suntem deja prea departe, Cinci, a zis. Gândește— te ce drum plin de primejdii. Toți sunt deja speriați și osteniți. Trebuie să găsim curând un loc sigur și e mai bine să facem ce putem, decât să nu izbutim să facem ce nu putem.

Cinci n— a dat semne că l— ar fi auzit. Părea pierdut în gânduri. Când a vorbit din nou, parcă vorbea cu sine.

— E o ceață groasă între dealuri și noi. Nu pot să văd prin ea, dar va trebui s— o trecem. Ori să pătrundem în ea, oricum.

— Ceață? Ce vrei să zici?

— Ne așteaptă un necaz tainic, a șoptit Cinci, și nu e vorba de *elil*. Mai curând e ca... e ca o ceață. Ca și cum am fi înșelați și am rătăci calea.

Nu era ceață în jurul lor. Noaptea de mai era limpede și curată. Alună a așteptat în tăcere, iar după o vreme Cinci a rostit încet și fără nicio expresie:

— Dar trebuie să mergem mai departe, până ajungem la dealuri. Vocea i— a coborât, părea că vorbește prin somn.

— Până ajungem la dealuri. Iepurele care se întoarce prin deschizătură o să intre cu capul în belele. Să alergi... nu— i înțelept. Să alergi... nu— i sigur. Nu... alerga...

S— a cutremurat din tot trupul, a izbit de vreo două ori cu labelle din spate și a amuțit.

În șanțul de dedesubt, Barosanu' părea că— și terminase numărul.

— Și acum, șleahță de căpușe ce sunteți, cu râț de cârțiță *iscătoare* de gâlceava, care nu meritați nici să stați în cușcă — pieriți din fața mea. Că altfel o să...

Și iar nu s— a auzit ce spune.

Alună a mai aruncat o privire înspre linia ștearsă a dealurilor. Apoi, în vreme ce Cinci se foia și mormăia lângă el, l— a împins ușor cu o labă și și— a frecat nasul de umărul lui.

Cinci a tresărit.

— Ce— am spus, Alună? Nu— mi aduc aminte, mă tem. Voiam să— ți spun...

— Lasă, a zis Alună. Hai să coborâm. E vremea să— i urnim iar la drum. Dacă mai ai senzații din astea ciudate, ține— te pe lângă mine. O să am grijă de tine.

11. CLIPE GRELE

Iară Sir Beaumains [...] a călărit din răsuputeri peste mlaștini și câmpuri și văi adânci, și de multe ori [...] s—a scufundat cu totul în smârcuri adânci, căci nu știa pe unde s—o ia, ci a ținut calea cea mai scurtă în turbarea sa. [...] Și în cele din urmă a dat peste o potecă lină și înverzită.
Malory, *Le Morte d'Arthur*

Când Alună și Cinci au ajuns pe fundul șanțului, l—au văzut pe Mură așteptând pe turbă, făcut ghem și ronțâind niște fire cafenii de rogoz.

—Salut, a zis Alună. Ce s—a întâmplat? Unde—s ceilalți?

—Acolo, a zis Mură. A fost un scandal de neînchipuit. Barosanu' le—a spus lui Galbenei și lui Iuțilă că—i rupe bucăți—bucățele dacă—i ies din vorbă.

Iar când Galbenei a zis că vrea să știe cine—i Iepurele—Șef, Barosanii' l—a mușcat. Urâtă treabă! Dar, la urma urmei, *cine*—i Iepurele—Șef, tu, sau Barosanu'?

—Nu știu, a zis Alună, dar cu siguranță Barosanu' e cel mai puternic. Galbenei se putea lipsi de—o mușcătură: și dac—ar fi încercat să se—ntoarcă, n—ar fi fost în stare. El și prietenii lui ar fi înțeles asta dac—ar fi fost lăsați să vorbească un pic. Acum Barosanu' i—a muștruluit, iar ei o să creadă că trebuie să meargă mai departe pentru că—i silește. Eu vreau să meargă mai departe pentru că—și dau seama că nu există altă soluție. Suntem prea puțini ca să ne—apucăm să dăm porunci și să mușcăm. Pe Frith în ceață! N—avem deja pe cap destule greutăți și primejdii?

S—au dus în capătul celălalt. Barosanu' și Argintiul stăteau de vorbă cu Crușin sub un smoc de grozamă de pe buza șanțului. În apropiere, Ulciă și Păpădie se făceau că mănâncă dintr—o tufă. Ceva mai departe, Ghindă începuse un adevărat spectacol, lingându—i grumazul lui Galbenei, în vreme ce Iuțilă se uita la ei.

—Nu te mișca, dacă poți, sărmanul de tine, a zis Ghindă, și era limpede că vrea să fie auzit. Lasă—mă să te curăț de sângele ăsta. Stai locului!

Galbenei s—a strâmbat cât a putut și s—a tras înapoi. Când și—a făcut apariția Alună, toți iepurii s—au sucit spre el și l—au privit, așteptând.

—Uitați ce—i, a zis acesta, știu c—au fost ceva necazuri, dar cel mai bine e să încercăm să le dăm uitării. ăsta—i un loc rău, dar o să—l lăsăm curând în urmă.

—Chiar crezi asta? a zis Păpădie.

—Dacă veniți acum cu mine, a răspuns Alună, disperat, o să vă scot de—aici până să răsară soarele.

„Iar dacă nu izbutesc, a continuat în sinea lui, probabil o să mă facă fărâme; și cu asta o să aibă tare mult de câștigat, ce să zic.”

Pentru a doua oară a ieșit din șanț, iar ceilalți l—au urmat. Și iarăși a început călătoria obositoare, înspăimântătoare, întreruptă doar de alarme. La un moment dat o bufniță albă a plutit în tăcere peste capetele lor, așa de jos, că Alună i—a văzut ochii întunecați privind drept într—ai săi. Dar fie că bufnița nu era la vânătoare, fie că el era prea mare ca să cuteze să—l atace, a dispărut peste iarba—neagră; și, cu toate că el a așteptat neclintit o vreme, pasărea nu s—a întors. La un moment dat, Păpădie a dat peste un loc unde mirosea a nevăstuică, și s—au adunat acolo cu toții, șușotind și adulmecând pământul. Dar mirosul era vechi, și după o vreme au pornit mai departe. În tufărișul acesta scund, înaintarea lor în neorânduială și ritmurile diferite de mers i—au întârziat și mai mult decât în pădure. Tot timpul careva izbea cu etichete din spate în pământ, dând alarma, și se opreau, încremenind la sunetul unei mișcări adevărate ori închipuite. Era așa de întuneric, că Alună rareori avea habar încotro îi duce, sau dacă nu cumva Barosanu' ori Argintiul nu sunt înaintea lui. Odată, auzind în față un sunet pe care nu și l—a putut explica și care a încetat pe loc, a stat neclintit multă vreme; iar când, în cele din urmă, a înaintat cu mare băgare de seamă, a dat peste Argintiul tupilat după o tufă de piciorul—cocoșului, speriat de înaintarea lui Alună. Totul era încălceală, necunoscut, înaintare greoaie și vâgăuială. Prin tot coșmarul acestei călătorii în noapte, Ulciă părea să fie mereu aproape de el. Cu toate că fiecare dintre ceilalți se topea din vedere și se înfiripa iar, ca niște frânturi plutind pe o baltă, Ulciă nu se dezlipea de el; iar nevoia lui de îmbărbătare a ajuns în cele din urmă să fie singurul sprijin al lui Alună împotriva propriei vâgăuieli.

—Nu mai e mult de—acum, Hlao—roo, nu mai e mult, mormăia tot timpul, până ce și—a dat seama că ceea ce zicea își pierduse înțelesul, devenind un simplu refren. Nu vorbea cu Ulciă, nici măcar cu sine. Vorbea în somn, ori într—o stare foarte asemănătoare cu somnul.

În cele din urmă a văzut primul licăr al zorilor, ca lumina pe care abia o deslușești după o cotitură din

capătul depărtat al unei vizuini necunoscute; și în aceeași clipă s— a auzit trilul unei presuri. Alună se simțea așa cum trebuie să se fi simțit un general înfrânt. Pe unde erau însoțitorii săi? Nădăjduia că prin apropiere. Dar chiar erau? Cu toții? Unde îi adusese? Ce are să facă el acum? Dacă tocmai în clipa asta se apropie un dușman? Nu avea răspuns la niciuna dintre aceste întrebări, și nu mai avea puterea să se silească să cugete la ele. În spatele lui, Ulcică s— a cutremurat din pricina umezelii, și Alună s— a întors spre el și l— a îmboldit ușurel cu botul; la fel cu un general care, când nu— i mai rămâne nimic de făcut, se poate gândi la bunăstarea slujitorului său, pur și simplu pentru că slujitorul s— a nimerit să fie acolo.

Lumina a tot crescut, și curând a văzut că puțin mai departe este o cărare așternută cu pietriș. A ieșit șovăielnic din iarba—neagră, s— a așezat pe pietre și și— a scuturat blana de apă. Acum vedea limpede dealurile lui Cinci, de un cenușiu—verzui și părând aproape în aerul încărcat de ploaie. Putea chiar să deslușească punctișoarele tufelor de drobiță și trunchiurile pipernicite ale tiselor de pe coastele abrupte. Pe când se uita la toate acestea, a auzit o voce entuziasmată ceva mai departe pe cărare.

—A izbutit! Nu v— am spus eu c— o să izbutească?

Alună a întors capul și l— a văzut pe Mură stând pe cărare. Era ud learcă și vlăguit, dar el era cel care vorbise. Din iarba—neagră dindărătul lui au ieșit Ghindă, Iuțilă și Crușin. Acum toți patru se uitau ținută la el. S— a întrebat de ce. Apoi, când s— au apropiat, și— a dat seama că nu la el se uitau, ci la ceva aflat mai departe. S— a răsucit să vadă. Cărarea cu pietriș ducea pe coastă în jos către o fâșie îngustă de mesteceni argintii și scoruși. Dincolo de copaci era un gard viu îngust; iar dincolo de gard, un câmp verde între două crânguri. Ieșiseră de pe islaz.

—Of, Alună, a zis Mură, care venea spre el ocolind o băltoacă de pe cărare. Eram așa de obosit și de încețoșat, că am început să mă întreb dacă știi unde te duci. Te auzeam prin iarba—neagră zicând: „Nu mai e mult de—acum”, și mă călca pe nervi. Credeam că te prefaci. Ar fi trebuit să știu cum stau lucrurile. *Frithrah*, ești taman ceea ce numesc eu un Iepure—Șef!

—Bună treabă, Alună—rah! a zis Crușin. Bună treabă!

Alună nu știa ce să răspundă. S— a uitat la ei în tăcere, și Ghindă a fost cel care a vorbit.

—Haideți! Care ajunge primul în câmp? încă mai pot să fug.

Și a pornit, destul de încet, pe coastă în jos, dar când Alună a bătut din picioare ca să— l oprească s— a oprit pe dată.

—Unde—s ceilalți? a întrebat Alună. Păpădie? Barosanu'?

În clipa aceea Păpădie s— a ivit din iarba—neagră și s— a așezat pe cărare, privind înspre câmp. L— au urmat mai întâi Galbenei, apoi Cinci. Alună îl urmărea pe Cinci care se uita la câmp, când Crușin i— a atras atenția înapoi către poalele coastei.

—Uite, Alună—rah, a zis. Argintiul și Barosanu' sunt acolo jos. Ne așteaptă.

Blana de un fumuriu luminos a Argintiului se vedea limpede lângă un smoc pitic de grozamă, însă Alună l— a văzut pe Barosanu' de—abia când s— a ridicat și a venit în fugă la ei.

—Sunt toți aici, Alună? a zis.

—Sigur că sunt, i— a răspuns Mură. Ascultă la mine, e taman ceea ce numesc eu un Iepure—Șef. Alună—raft., oare să...

—Alună—rah? i— a tăiat vorba Barosanu'. *Iepure—Șef!* Pe Frith într—un cuib de viespi! Ziua în care o să—ți zic eu ție Iepure—Șef, Alună, o să fie ziua cea mare, pe legea mea! în ziua aia o să atârni în cui pofta de încăierare.

S— a dovedit, într—adevăr, că era o zi memorabilă — și un discurs la fel de memorabil: dar asta avea să iasă la iveală într—un viitor pe care nimeni nu putea să— l prevadă, și pe moment tot ce putea face bietul Alună era să se răsucescă într—o parte, dezamăgit că, la urma urmei, rolul său în traversarea întinderii de iarba—neagră n— a fost, de fapt, foarte important.

—Hai, atunci, Ghindă, a zis. Vrei să fugi — o să fug cu tine.

Peste câteva clipe erau sub mestecenii argintii și, pe când soarele se înălța, iscând scânteieri roșii și verzi în picăturile de rouă de pe ferigi și rămurele, au trecut în goana mare prin gardul viu și peste un șant nu prea adânc, până în iarba deasă de pe pajiște.

12. STRĂINUL DE PE CÂMP

Cu toate acestea, chiar și într—o vizuină ticsită pot fi îngăduiți oaspeții, dacă sunt iepuri tineri în căutarea unui loc uscat în care să se aciuzeze [...], iar dacă sunt destul de puternici, pot să—și rostuiască un loc și să—l păstreze.

R. M. Lockley, *Viața intimă a iepurilor*

Să ajungi la capătul unor ceasuri pline de neliniște! Să simți că norul care atârna peste tine se înalță și se împrăștie — norul care întuneca inima și făcea ca fericirea să nu fie decât o amintire! Asta, cel puțin, e o bucurie pe care trebuie s—o fi cunoscut aproape orice viețuitoare.

Iată un băiat care așteaptă să fie pedepsit. Dar, dintr—odată, află că greșeala sa a fost trecută cu vederea, ori iertată, și cât ai clipi lumea se înfățișează iarăși în culori strălucitoare, plină de lucruri încântătoare care îl așteaptă. Iată un oștean care se aștepta, cu inima grea, la suferință și moarte în bătălie. Dar, dintr—odată, norocul se întoarce către el. Au venit vești! Războiul s—a sfârșit, și toți cântă cât îi ține gura! Până la urmă, o să se întoarcă acasă. Vrăbiile de pe ogor s—au tupilat în brazdă de frica eretelui. Dar el a plecat; și vrăbiile zboară de—a valma peste gardul viu, zburdând, sporovăind și poposind pe crenguțe în voie. Iarna cruntă și—a încheștat ghearele peste tot ținutul. Iepurii sălbatici de pe coasta dealului, cu mintea și trupul amorțite de ger, se resemnaseră să se scufunde din ce în ce mai adânc în inima zăpezii și tăcerii. Dar acum — cine ar fi visat așa ceva? — dezghețul iscă șiroaie de stropi, țigleanul clopoștește din vârful unui tei golaș, pământul e plin de miresme; iar iepurii zburdă în voie în adierea caldă. Deznădejdea și șovăiala pier ca o ceață, iar pustietatea mohorâtă în care se strecuraseră, un loc pustiu ca o crăpătură în pământ, se deschide precum un trandafir și se întinde peste dealuri și peste cer.

Iepurii noștri rupți de oboseală au mâncat și s—au lăfăit pe pajiștea însorită, de parcă nu veniseră decât de la o aruncătură de băț, de pe coasta de la poalele crângului din apropiere. Iarba—neagră și întunecimea prin care se împleticiseră au fost date uitării, de parcă le—ar fi topit răsăritul soarelui. Barosanu' și Galbenei se alergau unul pe altul prin iarba înaltă. Iuțilă a sărit peste pâraiașul care tăia pajiștea în două, iar când Ghindă a încercat să—l urmeze și a căzut în apă, Argintiul s—a apucat să șăguiască cu el pe când se trudea să iasă la mal și l—a dat de—a rostogolul printr—un morman de frunze uscate de stejar până ce s—a zvântat. Când soarele a urcat pe cer, scurtând umbrele și zvântând roua de pe iarbă, cei mai mulți dintre ei s—au înapoiat câtinel în umbra presărată cu licăriri de soare dintre tufe de turiță care creșteau pe buza șanțului. Aici ședeau Alună, Cinci și Păpădie, sub un cireș sălbatic înflorit. Petalele albe cădeau în jurul lor, acoperind iarba și împetritându—le blana, în vreme ce la vreo zece metri mai sus un sturz cânta „Cherry dew, cherry dew. Knee deep, knee deep, knee deep”.¹⁴ —Asta—i locul potrivit, nu—i așa, Alună? a zis Păpădie, lenevos. Poate c—ar fi bine să cercetăm coastele cât mai curând, deși n—aș putea spune că simt vreo grabă. Dar ceva îmi zice că s—ar putea să nu mai treacă mult până să pornească ploaia.

Cinci părea că e gata să zică ceva, dar apoi și—a scuturat urechile și s—a apucat să ronțăie o păpădie. —Pare o coastă potrivită acolo sus, la poalele copacilor, a spus Alună. Tu ce zici, Cinci? Să ne ducem acolo acum, ori să mai adăstăm oleacă?

Cinci a șovăit, apoi a răspuns:

—Cum crezi tu, Alună.

—Păi n—o să fie nevoie să săpăm zdravăn, nu? a zis Barosanu'. Chestia aia—i treaba iepuroaicelor, nu a noastră.

—Și totuși, ar fi bine să scobim una—două vizuini, nu crezi? a zis Alună. Unde să ne putem adăposti la iuțeală. Hai să mergem în crâng și să vedem un pic. Și ar fi bine să chibzuim și să fim siguri de locul în care le vrem. N—are rost să muncim de două ori.

—Da, așa—i bine, a zis Barosanu'. Iar cât faceți voi asta, o să—i iau pe Argintiul și Crușin cu mine să dăm o fugă până la câmpurile de jos, ca să vedem cum stă treaba pe—acolo și să ne asigurăm că nu—i nicio primejdie.

Cei trei exploratori au pornit pe lângă pârau, în vreme ce Alună i—a dus pe ceilalți de—a curmezișul câmpului, până la marginea pădurii. Au mers alene pe la poalele dealului, străbătând tufe de gușa—porumbelului și de floarea—cucului. Din când în când, câte unul se apuca să scurme în coasta cu pietriș ori cuteza să intre ceva mai adânc printre copaci și tufe de alun și răcăia prin țărâna amestecată

¹⁴ Formă onomatopeică, în traducere aproximativă: „Rouă roză, rouă roză, până la genunchi” (n.tr).

cu resturi de frunze. După ce au iscodit o vreme, înaintând în liniște, au ajuns într—un loc din care puteau să vadă câmpul de dedesubtul lor lărgindu—se. Și pe partea lor, și pe cea din față, poalele pădurii se încovoiau în afară, departe de pârau. Au văzut și acoperișul unei ferme, dar destul de departe. Alună s—a oprit și s—au strâns cu toții în jurul lui.

—Nu cred c—ar fi rău să scurmăm un pic, a zis. Peste tot e bine, din câte am putut vedea. Nici picior de *elil*, nici urmă de miros ori căcăreze. Pare un lucru neobișnuit, dar poate că sălașul nostru atrăgea mai mulți *elil* decât în alte locuri. Oricum, probabil c—o să ne meargă bine aici. Acuma să vă zic ce cred eu că s—ar cuveni să facem. Hai să ne înapoiem oleacă, între păduri, și să săpăm aproape de stejarul de colo — de lângă smocul ăla alb de rocoțea. Știu că ferma e departe, dar n—are niciun rost să fim mai aproape de ea decât e de trebuință. Iar dacă suntem destul de aproape de pădurea din partea cealaltă, copacii vor stăvili întru câțva vântul la iarnă.

—Minunat, a zis Mură. E pe cale să se—nnoreze, vezi? O să plouă înainte de apus, iar noi vom fi la adăpost. Hai să ne—apucăm de treabă. A, uite—l pe Barosanu' la poalele dealului. Și ceilalți doi sunt cu el.

Cei trei iepuri se întorceau pe malul pâraului și încă nu—i zăriseră pe Alună și pe ceilalți. Au trecut pe sub ei, în partea cea mai îngustă a câmpului, aflată între două crânguri, și abia atunci când l—au trimis pe Ghindă până la jumătatea coastei să—i cheme s—au întors și au pornit în susul șanțului.

—Nu cred că vom avea de furcă prea mult pe—aici, Alună, a zis Barosanu'. Ferma e hăt—departe, iar pe câmpurile de până la ea n—am aflat semne de *elil*. E o potecă umblată de om — de fapt, sunt mai multe — și arată ca și cum ar fi folosite adesea. Mirosul e proaspăt și sunt pe acolo capetele acelor bețișoare albe pe care oamenii le ard în gură. Dar asta—i bine, gândesc eu. Noi ne ținem departe de oameni, iar oamenii îi sperie pe *elil*.

—De ce crezi tu că vin oamenii? a întrebat Cinci.

—Cine poate ști de ce fac oamenii tot ce fac? Poate că mână pe câmp vaci sau oi, ori taie copacii din crânguri. Ce contează? Mai ușor mă feresc de un om decât de o nevăstuică ori o vulpe.

—Ei, asta—i bine, a zis Alună. Ai aflat o mulțime de lucruri, Barosane, și toate—s bune. Tocmai ne pregăteam să scurmăm în câteva locuri pe coasta de acolo. Ar fi bine să trecem la treabă. După cum se—arată, ploaia n—o să mai întârzie mult.

Un iepure mascul se apucă rareori, ori niciodată, să sape o vizuină. Asta—i treaba firească a iepuroaicelor, ca să le facă adăpost puilor când vor veni pe lume, și atunci perechea ei o ajută. Și masculii singuri — dacă nu—și pot rostui vreo vizuină deja săpată — sapă uneori tuneluri scurte în care să se adăpostească, dar nu—i o muncă de care să se apuce cu tot dinadinsul. Toată dimineața, săpatul s—a desfășurat cu voioșie și întreruperi. De ambele părți ale stejarului coasta era golașă, cu pământ afânat și plin de pietriș. Au fost câteva încercări care n—au dus la nimic și au trebuit s—o ia de la capăt, dar până la *ni—Frith* aveau deja trei scobituri. Alună, care îi supraveghea, dădea o mână de ajutor ici și colo și îi încuraja pe ceilalți. Din când în când se oprea și se ducea să privească peste câmp, să se asigure că nu—i nicio primejdie. Numai Cinci se ținea deoparte. Nu săpa, ci stătea pe buza șanțului, foindu—se, se apuca să ronțâie ceva și apoi tresărea, ca și cum ar fi auzit ceva în pădure. După ce i—a vorbit de vreo două ori și n—a primit răspuns, Alună și—a zis că—i mai bine să—l lase în plata lui. Data următoare când s—a oprit din săpat, Alună s—a ținut departe de Cinci și s—a așezat privind coasta, ca și cum ar fi fost cufundat cu totul în gânduri despre muncă.

Puțin după *ni—Frith* cerul s—a umplut de nori groși. Lumina a devenit mohorâtă, și se simțea mirosul ploii care se apropia dinspre apus. Pițigoiul albastru care se dădea huța pe un mărăcine, cântând *Heigh, ho, go—and—get—another—bit—of—moss*¹⁵ s—a oprit din legănat și a zburat în pădure. Alună tocmai se întreba dacă merită să se apuce să sape un tunel lateral care să lege vizuina Barosanului de cea a lui Păpădie, când a auzit cum cineva din apropiere dă alarma izbind cu picioarele în pământ. Cinci era cel care izbea, iar acum se uita cu mare atenție spre câmp.

Lângă un smoc de iarbă, aproape de poalele crângului din partea cealaltă, ședea un iepure și se uita la ei. Avea urechile ciulite și era limpede că îi privește, îi adulmecă și îi ascultă cu toată atenția. Alună s—a ridicat pe labele din spate, a stat un pic și apoi s—a lăsat la loc, șezând la vedere. Celălalt iepure a rămas neclintit. Alună, care nu—și lua ochii de la el, a auzit cum vin din spate trei—patru dintre ceilalți. După o clipă a zis:

¹⁵ Formă onomatopeică, în traducere aproximativă: „Hei, ho, du—te și adu înc—o bucată de mușchi” (n.tr.).

—Mură?

—E în vizuină, a răspuns Ulcică.

—Du—te după el.

Iepurele cel ciudat nu făcuse nicio mișcare. Vântul s— a întetît, iar firele lungi de iarbă au început să fluture și să se unduiască în valea dintre ei. Din spate, Mură a întrebat:

—Ai treabă cu mine, Alună?

—Mă duc să vorbesc cu iepurele ăla, a zis Alună. Vreau să vii cu mine.

—Pot să vin și eu? a zis Ulcică.

—Nu, Hlao—roo. Nu cumva să—l înspăimântăm. Trei am fi prea mulți.

—Fiți cu băgare de seamă, a zis Crușin, în vreme ce Alună și Mură au luat—o în jos pe pantă. S—ar putea să nu fie singur.

În câteva locuri pâraul era îngust — nu mai lat decât poate sări un iepure. L—au trecut și au început urcușul pe coasta din față.

—Poartă—te de parcă am fi în sălașul nostru, a zis Alună. Nu văd cum ar putea fi o capcană și, dacă e ceva, o luăm la goană.

Pe când se apropiau, celălalt iepure stătea liniștit și îi privea țintă. Vedeau acum că e mare și cu înfățișare îngrijită, frumoasă. Blana îi lucea, iar ghearele și dinții îi erau în stare foarte bună. Și totuși, nu părea agresiv. Dimpotrivă, era un soi de blândețe ciudată, cam nefirească, în felul în care îi aștepta să se apropie. S—au oprit și s—au uitat la el de la câțiva pași.

—Nu cred că—i primejdios, a murmurat Mură. Mă duc eu primul la el, dacă vrei.

—Mergem împreună, a zis Alună.

Dar în clipa aceea celălalt iepure a pornit spre ei. Și—a apropiat botul de al lui Alună, mirosindu—se și cercetându—se unul pe celălalt. Străinul avea un miros neobișnuit, dar în niciun caz neplăcut. Îl ducea pe Alună cu gândul la hrană bună, sănătate și o oarecare nepăsare, ca și cum celălalt ar fi venit dintr—un ținut bogat, prosper, prin care el însuși nu călcase vreodată. Avea un aer aristocratic, iar când s—a întors să se uite la Mură cu ochii lui mari, cafenii, Alună a început să se vadă pe sine ca un fluieră—vânt rufos, căpetenia unei *șleate* de vagabonzi. Nu voise să deschidă el vorba, dar ceva din tăcerea celui alt l—a silit să o facă.

—Am venit de dincolo de iarbă—neagră, a zis.

Celălalt n—a răspuns, dar privirea lui nu era a unui vrăjmaș. Avea în purtare un fel de tristețe care îi uluia.

—Locuiești aici? a întrebat Alună, după o vreme.

—Da, a răspuns celălalt; apoi a adăugat: v—am văzut venind.

—Vrem să locuim și noi aici, a zis Alună, apăsător.

Celălalt n—a dat semne de îngrijorare. A tăcut un pic, apoi a răspuns:

—De ce nu? Așa ne gândeam și noi. Dar nu cred că sunteți destul de mulți ca să trăiți foarte bine singuri, așa e?

Alună era uimit. Se părea că pe necunoscut nu—l tulbură vestea că ei ar vrea să stea acolo. Cât de mare îi era sălașul? Unde era? Câți iepuri stăteau pitiți în crâng, uitându—se la ei? Oare aveau să—i atace? Purtarea străinului nu dezvăluia nimic. Părea detașat, aproape plictisit, și totuși foarte prietenos. Lâncezeala, faptul că era foarte mare și înfățișarea îngrijită, frumoasă, aerul liniștit, ca și cum ar fi avut tot ce—și dorea, iar nou—veniții nu—l puteau afecta în niciun chip — toate acestea îi puneau lui Alună o problemă cu care nu se mai întâlnise vreodată. Dacă era vreo șmecherie, habar n—avea ce putea fi. S—a hotărât ca el însuși, cel puțin, să fie cu totul sincer.

—Suntem destui ca să ne putem apăra, a zis. Nu vrem să ne facem dușmani, dar dacă se ia cineva de noi...

Celălalt l—a întrerupt cu blândețe:

—Nu te înfură — sunteți bineveniți cu toții. Dacă te întorci acum la ai tăi, vin cu tine: vreau să zic, dacă nu ai nimic împotriva.

Și a pornit în jos, pe coastă. Alună și Mură, după ce s—au uitat unul la altul o clipă, l—au prins din urmă și au mers alături de el. Se mișca ușor, fără grabă, și s—a arătat mai puțin prudent ca ei când au traversat câmpul. Alună nu mai pricepea nimic. Era limpede că celălalt iepure nu se teme că ei ar putea să se năpustească asupra lui, *hrair* asupra unuia singur, și să—l omoare. Era gata să intre singur într—o

mulțime de necunoscuți bănuitori, dar era imposibil să—ți dai seama ce avea de câștigat riscând așa. Poate că, și—a zis Alună, ironic, dinții și ghearele nici c—ar izbuti să răzbată în trupul acela mare și vânjos, cu blana strălucitoare.

Când au ajuns la șanț, toți ceilalți iepuri ședeau laolaltă, uitându—se la ei. Alună s—a oprit în fața lor, dar nu știa ce să spună. Dacă străinul n—ar fi fost acolo, le—ar fi povestit ce se petrecuse. Dacă Mură și el l—ar fi mânat cu de—a sila pe străin peste câmp, l—ar fi putut încredința Barosanului ori Argintiului să—l păzească. Dar așa, cu străinul așezat lângă el, uitându—se la ceilalți în tăcere, politicos, și așteptând ca altcineva să vorbească primul — era o situație cum Alună nu mai întâlnise. Barosanu', fără ocolișuri și slobod la vorbă ca întotdeauna, a fost cel care a destrămat încordarea.

—Cine—i ăsta, Alună? a zis. De ce a venit cu tine?

—Nu știu, a răspuns Alună, încercând să arate sincer și simțindu—se caraghios. A venit de bunăvoie.

—Păi atunci să—l întrebăm pe *el*, a zis Barosanu', cu un soi de rânjete. S—a dat mai aproape de străin și l—a amușinat, așa cum făcuse Alună.

Și el, asta sărea în ochi, era afectat de mirosul aparte de prosperitate, căci s—a oprit, ca și cum ar fi fost nesigur. Apoi, a zis, aspru:

—Cine ești și ce vrei?

—Mă cheamă Ciuboțică, a zis celălalt. Nu vreau nimic. Am auzit că veniți de departe.

—Poate că da, a zis Barosanu'. Și mai află că știm cum să ne apărăm.

—Sunt sigur că știți, a zis Ciuboțică, privind în jur la iepurii vrâstați cu noroi, cu blana smotocită, și avea aerul că este prea politicos ca să comenteze. Dar poate fi greu să te aperi de vreme. O să plouă, și nu cred că ați isprăvit vizuinile.

S—a uitat la Barosanu' ca și cum ar fi așteptat să—l mai întrebe ceva. Barosanu' părea nedumerit. Era limpede că nu înțelege situația mai mult decât Alună. S—a lăsat tăcerea, umplută doar de șuierul vântului care se întărea. Deasupra lor, crengile stejarului porneau să scârțâie și să se legene. Deodată, Cinci a pășit în față.

—Nu te înțelegem, a zis. E mai bine s—o spunem și să încercăm să lămurim lucrurile. Putem avea încredere în voi? Sunt mulți alți iepuri pe aici? Astea sunt lucrurile pe care vrem să le știm.

Ciuboțică nu s—a arătat mai tulburat de încordarea lui Cinci decât de cele petrecute înainte. Și—a dus o labă din față îndărătul urechii și apoi a răspuns:

—Cred că vă frământați mintea mai mult decât e nevoie. Dar, dacă vreți răspunsuri la întrebările voastre, atunci zic da, puteți avea încredere în noi: nu vrem să vă alungăm. Și este un sălaș aici, dar nu așa de mare cum ne—ar plăcea. De ce să vă vrem răul? E iarbă din belșug, nu?

În ciuda felului său de a fi ciudat, învăluit, vorbea atât de rezonabil, încât Alună s—a simțit rușinat.

—Am trecut prin multe primejdii, a zis. Tot ce e nou ni se pare primejdios. La urma urmei, ați fi putut să vă temeți că venim să vă luăm iepuroaicele ori să vă alungăm din vizuini.

Ciuboțică a ascultat cu seriozitate. Apoi a zis.

—Păi, despre vizuini, e ceva ce m—am gândit că e bine să spun. Vizuinile astea nu—s prea adânci ori confortabile, nu—i așa? Și, cu toate că acum nu sunt cu fața către vânt, trebuie să știți că acesta nu—i vântul obișnuit care bate pe aici. Acum aduce ploaia din miazăzi. De obicei bate vântul dinspre asfințit, și o să intre drept în găurile astea. În sălașul nostru sunt destule vizuini goale, iar dacă vreți să veniți la noi, ne bucurăm. Și acum, dacă nu vă e cu supărare, nu mai stau. Nu sufăr ploaia. Sălașul e chiar după colțul pădurii din față.

A luat—o la goană în jos pe coastă și a trecut pârâul. L—au urmărit cum sare pe coasta din față și se face nevăzut prin verdele ferigilor. Cădeau deja primii stropi de ploaie, plescăind pe frunzele de stejar și ciupindu—le pielea rozalie, fără păr, din urechi.

—Ce tip chipeș și voinic, nu? a zis Crușin. Nu pare să fi avut la viața lui prea multe griji, locuind aici.

—Ce—ar trebui să facem, Alună? a întrebat Argintiul. E adevărat ce a zis, nu? Găurile astea — mă rog, ne putem ghemui în ele ca să ne ferim de vremea rea, dar nu mai mult. Și, cum nu încăpem cu toții în una, va trebui să ne împărțiem.

—O să ne ducem împreună la vizuini, a zis Alună, și aș vrea să vorbim despre ceea ce a spus. Cinci, Barosanu' și Mură, puteți veni cu mine? Ceilalți împărțiți—vă cum vreți.

Noul tunel era scurt, îngust și cu hopuri. Nu era loc cât să treacă doi iepuri unul pe lângă celălalt. Patru erau ca boabele într—o pâstaie. Pentru prima oară Alună și—a dat seama ce multe lăsaseră în urmă.

Cuiburile și tunelurile unui sălaș vechi ajung cu vremea netede, liniștitoare și confortabile. Nu există cioturi ori colțuri ascuțite. Peste tot miroase a iepuri — acel șuvoi uriaș și indestructibil de Iepurie, în care este purtat fiecare, pășind în siguranță și simțindu—se ocrotit. Partea grea a muncii a fost făcută de nenumărate străbunici și perechile lor. Tot ce nu era bine fusese pus în rânduială, și toate de care se foloseau aveau valoarea dovedită. Ploaia se zvântă ușor, și nici măcar vântul din toiul iernii nu poate să răzbată în vizuinile mai adânci. Niciunul dintre tovarășii lui Alună nu avusese vreodată de—a face cu săpăturile importante. Ceea ce făcuseră de dimineață era un fleac, și nu s—au ales decât cu un adăpost ca vai de lume, unde nu puteai să te lăfăiești.

Nimic nu izbutește mai bine ca vremea rea să scoată la iveală neajunsurile unei locuințe, mai ales dacă e prea mică. Ești, cum se zice, închis în ea și ai timp berechet să—i guști neajunsurile și lipsa de confort. Barosanu', cu energia sa obișnuită, s— a pus pe lucru. Însă Alună s— a întors la gura tunelului și a stat acolo, gânditor, privind perdelele tăcute și unduitoare de stropi care pluteau peste el și peste mica vale dintre cele două crânguri. Mai aproape, în fața nasului său, fiecare fir de iarbă, fiecare frunză de ferigă se încovoia, șiroind de apă și sclipind. Mirosul frunzelor de stejar de anul trecut umplea aerul. Se făcuse frig. Peste câmp, florile cireșului sub care șezuseră dimineața atârnav muiate și rărite. În vreme ce Alună privea, vântul și— a schimbat ușurel direcția către asfințit, așa cum spusese Ciuboțică, și a mânat ploaia în gura tunelului. S— a tras înapoi și li s— a alăturat celorlalți. De afară se auzeau încet, dar limpede, plescăitul și susurul ploii. Câmpurile și pădurile erau închise sub ea, golite și supuse. Forfota găzelor de pe frunze și din iarbă se oprise. Ar fi trebuit să cânte sturzul, dar Alună n— auzea niciun sturz. El și tovarășii lui erau o ceată înnoroită de scurmători, ciuciți într— o gaură îngustă, în care pătrundea vântul, dintr— o țară pustie. Nu erau feriți de vremea rea. Așteptau, deloc în largul lor, să se schimbe vremea. —Mură, a zis Alună, ce părere ți— ai făcut despre musafirul nostru, și ți— ar plăcea să mergem la sălașul lui?

—Păi, i— a răspuns Mură, uite ce cred eu. N— avem cum să aflăm dacă ne putem încrede în el altfel decât încercând. Părea prietenos. Dar, dacă mai mulți iepuri se tem de niște necunoscuți și vor să— i tragă pe sfoară — să— i momească într— o vizuină și apoi să sară la ei —, mai întâi — nu— i așa? — ar trimite pe cineva care să fie crezut. Poate că vor să ne omoare. Și totuși, cum a zis el, e iarbă din belșug, cât despre alungarea lor din vizuini ori luarea iepuroaicelor, dacă— s toți de lungimea și greutatea lui, n— au de ce se teme de o ceată ca a noastră. Probabil că ne— au văzut venind. Eram osteniți. Ar fi fost momentul potrivit să ne atace, nu? Ori pe când eram răsfirați, înainte să ne apucăm de săpat. Dar n— au făcut— o. Eu zic că mai degrabă sunt prietenoși, nu altfel. Doar un lucru nu— l pot pricepe și pace. Ce au de câștigat poftindu— ne să stăm în sălașul lor?

—Proștii atrag *elil*, fiind pradă ușoară, a zis Barosanu', curățându— și noroiul de pe mustăți și sunând puternic printre dinții cei lungi din față. Iar proștii suntem *noi* până ce ne deprindem cu viața de aici. Poate că e mai puțin primejdios să ne învețe. Nu știu — nu— mi bat capul cu asta. Dar nu mă tem să merg acolo și să aflu. Dacă *încearcă* totuși niște tertipuri, o să vadă că mai știu și eu câteva. Nu mă dau în lături să încerc, ca să dorm într— un loc mai bun decât ăsta. N— am mai dormit niciunul de ieri după— amiază. —Cinci?

—Eu cred că nu trebuie să avem nimic de—a face cu acel iepure ori cu sălașul lui. Ar trebui să plecăm de aici pe dată. Dar ce rost au vorbele?

Alună, care era înfrigurat și ud, se simțea iritat. Se deprinsese să se bizuie întotdeauna pe Cinci, și acum, când avea cu adevărat nevoie de el, îi lăsa baltă. Judecata lui Mură fusese foarte dreaptă, iar Barosanu' arătase, cel puțin, ce ar alege orice iepure zdravăn. Se părea că Cinci nu era în stare să participe decât cu aiurelile astea posomorâte. A încercat să— și spună că Cinci era pipernicit și că avuseseră parte cu toții de neliniște și erau osteniți, în acel moment pământul de la gura tunelului a început să se fărâmițeze: apoi a căzut, și s— au ivit capul și labelle Argintiului.

—Hop și noi, a zis Argintiul, voios. Am făcut ce voiai, Alună: iar Crușin e alături. Dar ce aș vrea eu să știu e cum rămâne cu Cutărică? Cizmuliță — ba nu, Ciuboțică. Mergem la sălașul lui sau nu? Că doar n— o să stăm tupilați aici pentru că ne e frică să mergem la el. Ce— o să creadă despre noi?

—Să— ți zic eu, s— a auzit vocea lui Păpădie de peste umărul lui. Dacă nu— i cinstit, o să știe că ne temem să mergem; iar dacă e cinstit o să creadă că suntem slabi de înger și neîncrezători. Dacă vrem să trăim pe câmpurile astea, mai devreme ori mai târziu trebuie să limpezim lucrurile cu ai lui, și n— are niciun rost să ne învârtim în jurul cozii și să recunoaștem că nu ne încumetăm.

—Nu știu câți sunt ei, a zis Argintiul, dar *noi* suntem destul de mulți. Oricum, nu pot suferi ideea să ne ținem deoparte. De când sunt iepurii *elill* Tipu' ăla, Ciuboțică, nu s—a temut să vină printre noi, nu?

—Prea bine, a zis Alună. Întocmai așa gândesc eu. Voiam doar să știu dacă și voi. Vreți ca Barosanu' și cu mine să mergem mai întâi, doar noi, și să vă povestim cum a fost?

—Nu, a zis Argintiul. Hai să mergem cu toții. Dacă e să mergem, pe Frith, apoi s—o facem ca și cum nu ne—ar fi teamă. Ce zici, Păpădie?

—Zic că adevăr grăiești.

—Atunci hai să mergem acum, a zis Alună. Adună—i pe ceilalți și veniți după mine.

Afară, în lumina îngreunată de la capătul după—amiezii, cu ploaia care i se prelingea în ochi și îi uda coada, i—a privit pe ceilalți în vreme ce i se alăturau. Mură, vioi și inteligent, care s—a uitat mai întâi în amândouă părțile șanțului înainte de a trece. Barosanu', bucuros la gândul acțiunii. Argintiul cel calm, de nădejde. Păpădie, povestitorul înfocat, atât de dornic să plece, încât a sărit peste șanț și a alergat un pic pe câmp înainte să se oprească să—i aștepte pe ceilalți. Crușin, poate cel mai chibzuit și mai credincios dintre ei. Ulcică, cel care s—a uitat înjur după Alună și apoi s—a dus să aștepte lângă el. Ghindă, Galbenei și Iuțilă, iepuri ca toți iepurii, destul de cumsecade câtă vreme nu erau scoși din ale lor. Ultimul a apărut Cinci, abătut și șovăielnic ca o vrabie în fața înghețului. Când Alună a întors spatele vizuinii, norii dinspre apus s—au desfăcut un pic, și dintr—odată i—a scăldat o lumină apoasă, de un auriu șters.

„O, El—ahrairah!, și—a zis Alună. Cei cu care o să ne întâlnim sunt iepuri, îi cunoști așa cum ne cunoști pe noi. Fie ca ceea ce fac eu să fie bine.”

—Haide, Cinci, curaj! a zis cu glas tare. Te așteptăm pe tine, și suntem tot mai murați.

Un bondar plin de apă s—a târât pe o floare de ciulin, a zbârâit din aripi câteva clipe și apoi și—a luat zborul peste câmp. Alună s—a luat după el, lăsând în urmă o dără întunecată prin iarba argintată.

13. OSPITALITATE

Și dup—amiază ajuns—au într—un ținut anume în care dup' amiază veșnic părea să fie. Văzduhul peste toate plutea în moleșie, și răsufla întocmai ca—n vis toropitor.
Tennyson, *Lotofagii*

Colțul pădurii din față s—a dovedit a fi foarte ascuțit. Dincolo de el, șanțul și copacii se arcuiiau iarăși înăuntru, așa încât câmpul părea un golf înconjurat de un taluz. Acum era limpede de ce Ciuboțică, când a plecat de la ei, a trecut printre copaci. Pur și simplu a mers în linie dreaptă de la sălașul lor la al său, trecând prin fâșia îngustă de pădure de la mijloc. Într—adevăr, când Alună a trecut de colț și s—a oprit să privească în jur, a văzut locul de unde trebuie să fi ieșit Ciuboțică. O cărare iepurească deslușită ducea de la ferigi, pe sub gard și pe câmp. Pe taluzul din partea cealaltă, vizuinele iepurilor erau la iveală, întunecate și desenate limpede pe pământul dezgolit. Era cel mai vizibil sălaș pe care ți—l puteai închipui.

—Cerule mare! a zis Barosanu'. Probabil că orice viețuitoare pe câțiva kilometri de jur împrejur știe că—i aici! Ia uite și urmele alea din iarbă! Credeți că ei cântă dimineața, ca sturzii?

—Poate că se simt prea în siguranță ca să se ascundă, a zis Mură. La urma urmei, sălașul nostru era destul de ușor de văzut.

—Da, da' nu chiar așa! Pe unele din tunelurile alea ar putea să intre vreo două *hrududil*.

—Și eu aș putea, a zis Păpădie. Sunt ud până la piele.

Când s—au apropiat, un iepure mare s—a ivit pe buza șanțului, le—a aruncat o privire și s—a făcut nevăzut în taluz. După câteva clipe au apărut alți doi și i—au așteptat. Și ei arătau îngrijiți și neobișnuit de mari.

—Un iepure pe nume Ciuboțică ne—a oferit adăpost aici, a zis Alună. Poate știți că a venit la noi?

Cei doi iepuri au făcut împreună o mișcare ciudată, ca de dans, cu capul și labele din față. În afară de amușinat, așa cum făcuseră Alună și Ciuboțică când s—au întâlnit, Alună și tovarășii săi nu cunoșteau gesturi oficiale — în afară de cele de împerechere. Erau nedumeriți și un pic stingheriți. Dansatorii s—au oprit, așteptând, evident, vreun semn de recunoaștere ori de reciprocitate, dar acesta n—a venit.

—Ciuboțică e în vizuina cea mare, a zis unul dintre ei în cele din urmă. Vreți să vă conducem acolo?

—Câți dintre noi? a întrebat Alună.

—Păi toți, a răspuns celălalt, surprins. Doar nu vreți să stați afară, în ploaie!

Alună își închipuise că el și unul sau doi dintre tovarășii săi vor fi duși să—l vadă pe Iepurele—Șef—care probabil că nu era Ciuboțică, căci Ciuboțică mersese la ei neînsoțit — în vizuina lui, după care să li se dea locuri diferite unde să meargă. De despărțirea asta se temuse el. Acum își dădea seama, cu uimire, că sub pământ părea să fie o parte a sălașului destul de mare cât să—i cuprindă pe ei toți. Era atât de curios să o vadă, încât nu s—a oprit să hotărască amănunțit în ce ordine să intre. Totuși, l—a așezat pe Ulcică imediat în spatele său. „Asta o să—i încălzească un pic inimioara, și—a zis, iar dacă *într—adevăr* conducătorii vor fi atacați, aș zice că ne putem lipsi mai ușor de el decât de altul.” Pe Barosanu' l—a rugat să rămână la urmă. „Dacă se ivește vreo primejdie, ieși din vizuină, i—a spus, și ia cu tine cât mai mulți.” Apoi a urmat călăuzele în una dintre găurile din taluz.

Tunelul era larg, neted și uscat. Era limpede că e o cale principală, căci avea ramificații în toate părțile. Iepurii din față mergeau iute, și Alună nu prea avea timp să adulmece în vreme ce—i urma. Deodată s—a oprit. Ajunsese într—un loc deschis. Mustățile sale nu simțeau pământ în față și nu era nici de—o parte și de alta. În față era mult aer — îl simțea mișcându—se — și deasupra capului era mult loc. De asemenea, mai erau câțiva iepuri aproape de el. Nu—i trecuse prin cap că o să dea sub pământ peste un loc în care să fie descoperit din trei părți. S—a dat iute îndărăt și l—a atins cu coada pe Ulcică. „Ce prost am fost! și—a zis. De ce nu l—oi fi așezat aici pe Argintiu!” în clipa aceea l—a auzit pe Ciuboțică vorbind. A tresărit, pentru că își dădea seama că e undeva, mai departe. Locul ăsta trebuie că era uriaș.

—Tu ești, Alună? a zis Ciuboțică. Ești bine—venit, ca și prietenii tăi. Suntem bucuroși că ați venit.

Niciun om, în afara orbilor tari de înger și trecuți prin multe, nu e în stare să perceapă prea multe lucruri într—un loc necunoscut în care nu poate să vadă, însă cu iepurii lucrurile stau altfel. Ei își petrec jumătate din viață sub pământ, în beznă ori aproape beznă, iar pipăitul, mirosul și auzul le transmit la fel de multe, ori chiar mai multe, decât văzul. Acum Alună știa cât se poate de bine unde se află. Ar fi recunoscut locul dacă era să plece pe dată și să se întoarcă după șase luni. Era la un capăt al celei mai

mari vizuini în care pusese vreodată piciorul; așternută cu nisip, călduroasă și uscată, cu podeaua bătucită. Pe boltă se vedeau câteva rădăcini de copac, și ele erau cele care îngăduiau lărgimea neobișnuită. Erau acolo mulți iepuri, mult mai mulți decât cei pe care îi aducea el. Toți aveau același miros bogat, luxos, ca al lui Ciuboțică.

Ciuboțică însuși se afla la celălalt capăt al încăperii, și Alună și—a dat seama că așteaptă să—i răspundă. Însoțitorii săi continuau să apară, unul câte unul, din tunelul de la intrare, și se auzeau multe hârșăieli și târșăit de picioare. S—a întrebat dacă trebuie să fie foarte oficial. Indiferent dacă își zicea ori ba Iepure—Șef, n—avea pic de experiență în această privință.

Threarahul, nu—ncepe îndoială, s—ar fi purtat fără greș. Nu voia să pară că nu știe ce să facă ori să—și dezamăgească însoțitorii. S—a hotărât că este cel mai bine să fie sincer și prietenos. La urma urmei, vor avea destul timp după ce se instalează în sălaș să le arate acestor străini că sunt la fel de buni ca ei, fără riscul de a isca necazuri dându—și aere de la început.

—Suntem bucuroși că am scăpat de vremea rea, a zis. Ne simțim — ca toți iepurii — mai bine când suntem mulți. Ciuboțică, când ai venit la noi, pe câmp, ai zis că sălașul vostru nu—i mare, dar, dacă e să ne luăm după găurile pe care le—am văzut pe coastă, apoi trebuie că—i unul pe cinste, mare.

Pe când rostea ultimele cuvinte a simțit că Barosanu' tocmai intrase în încăpere și și—a dat seama că sunt iarăși laolaltă cu toții. Iepurii străini păreau oarecum descumpăniți de discursul lui scurt, și a simțit că, cine știe de ce, nu nimerise bine când i—a lăudat că sunt mulți. Poate că, totuși, nu—s așa de mulți? Să fi pățimit de vreo boală? Nu erau mirosuri ori urme de așa ceva. Erau cei mai mari și mai sănătoși iepuri pe care îi văzuse vreodată. Poate că foiala și tăcerea lor n—avea nimic de—a face cu ce spusese el? Poate că, pur și simplu, nu vorbise meșteșugit, căci nu era deprins cu asta, și li se părea că nu se ridică la înălțimea purtării lor rafinate? „Nu—i nimic, și—a zis. După noaptea trecută sunt sigur de ai mei. N—am fi acum aici dacă n—am fi descursăreți. Va trebui doar ca tipii ăștia să ne cunoască mai bine. Oricum, nu s—ar zice că nu le place de noi.”

N—a mai fost și alt discurs. Iepurii au convențiile și formalitățile lor, dar sunt puține și scurte, dacă le măsurăm după standardele omenești. Dacă Alună ar fi fost om, ceilalți s—ar fi așteptat ca el să—și prezinte pe rând tovarășii, și fără îndoială că de fiecare oaspete s—ar fi ocupat una dintre gazde. Însă în vizuina cea mare lucrurile s—au petrecut altfel. Iepurii s—au amestecat între ei în chip firesc. Nu vorbeau de dragul vorbitului, în felul artificial al oamenilor — și, uneori, chiar al câinilor și pisicilor lor. Dar asta nu însemna că nu comunicau; pur și simplu nu comunicau prin vorbire, în întreaga vizuină, atât nou—veniții, cât și gazdele, se deprindeau unii cu alții în felul lor și în ritmul lor; deslușeau mirosul străinilor, felul în care se mișcă, în care răsuflă, în care se scarpină, ritmul și pulsul lor. Acestea erau subiectele lor de discuție, de care se ocupau fără să aibă nevoie de vorbire. În măsură mai mare decât un om aflat într—o astfel de adunare, fiecare iepure, în vreme ce se ocupa de fragmentul său, era sensibil la tendința întregului. După o vreme, cu toții au știut că adunarea n—avea să se învenineze, ori să se iște vreo încăierare. Așa cum o bătălie începe într—o stare de echilibru între cele două tabere, care se modifică treptat într—un fel sau altul, până ce este clar că s—a înclinat cumpăna atât de tare încât nu mai poate fi vorba de îndoială în privința chestiunii, și această adunare de iepuri în întuneric, începând cu apropieri șovăielnice, tăceri, opriri, mișcări, ghemuiri alături și tot soiul de încercări de cântărire, a lunecat cu încetul, la fel cum trece o emisferă a lumii către vară, către o zonă mai caldă, mai luminoasă a simpatiei și aprecierii reciproce, până ce cu toții au fost siguri că nu au de ce să se teamă. Ulcică, aflat la oarecare depărtare de Alună, s—a ghemuit fără grijă între doi iepuri uriași care i—ar fi putut frânge șira spinării cât ai pocni din degete, în vreme ce Crușin și Ciuboțică s—au pus pe hârjoană, ba se mușcau ușurel, ca doi pisoii, ba se despărteau și se apucau să—și netezească urechile, într—o postură caraghioasă, prefăcându—se dintr—odată că sunt serioși. Numai Cinci stătea deoparte, de unul singur. Părea fie bolnav, fie foarte abătut, iar străinii îl ocoleau instinctiv.

Înțelegerea faptului că adunarea depășise orice primejdie i—a venit lui Alună sub forma amintirii capului și labelor Argintiului care răzbăteau prin pietriș. Pe dată s—a simțit încălzit și destins. Deja străbătuse încăperea și era alături de un iepure și o iepuroaică, fiecare de mărimea lui Ciuboțică. Când cei doi au pornit în salturi leneșe pe un tunel din apropiere, Alună s—a luat după ei și, fără grabă, s—au îndepărtat de încăperea cea mare. Au ajuns la o vizuină mai mică, săpată mai adânc. Era limpede că e vizuina lor, căci s—au ghemuit acolo și n—au dat semne de împotrivire când s—a așezat și Alună. Acolo, în vreme ce starea de spirit din încăperea cea mare se scurgea încet din ei, au tăcut cu toții o

vreme.

—Ciuboțică e Iepurele—Șef? a întrebat Alună, în cele din urmă. Celălalt a răspuns cu o întrebare:

—Ție ți se spune Iepure—Șef?

Lui Alună nu i—a fost ușor să răspundă. Dacă spunea că este, s—ar fi putut ca noii săi prieteni să i se adreseze așa pe viitor, și își închipuia ce ar fi avut de zis despre asta Barosanul și Argintiul. Ca de obicei, s—a bizuit pe sinceritatea deplină.

—Suntem puțini, a zis. Am părăsit sălașul în grabă, ca să ne ferim de lucruri rele. Cei mai mulți au rămas acolo, și Iepurele—Șef se numără printre ei. Am încercat să—mi conduc prietenii, dar nu știu dacă le—ar pica bine să audă că mi se spune Iepure—Șef.

„Asta o să—l facă să pună câteva întrebări, și—a spus în sinea lui. «De ce ați plecat? De ce nu au venit și ceilalți? De ce anume vă temeți?» Și ce să spun eu?"

Dar, când celălalt iepure a vorbit, era limpede că fie nu—l interesează ce spusese Alună, fie are vreun alt motiv să nu—l întrebe.

—Noi nu—i spunem nimănui Iepure—Șef, a zis. A fost ideea lui Ciuboțică să vină la voi în această după—amiază, și așa că el a fost cel care a venit.

—Dar cine hotărăște ce e de făcut cu *elil*? Și în privința săpatului, și a trimerii unor patruze de cercetași și așa mai departe?

—A, noi nu facem niciodată *de—astea*. *Elil* nu calcă pe aici. A fost iarna trecută o *homba*, dar omul care vine peste câmp a omorât—o cu pușca lui.

Alună a holbat ochii.

—Dar oamenii nu împușcă o *homba*.

—Ei bine, în orice caz *el* a omorât—o pe *asta*. Omoară și bufnițe. N—avem niciodată nevoie să săpăm. Nimeni n—a săpat, de când mă știu eu. Știi, o mulțime de vizuini stau goale: în unele locuiesc șobolani, dar omul îi omoară și pe ei, când îi dibuiește. N—avem nevoie de expediții. Aici e mâncare mai bună decât oriunde altundeva. Prietenii tăi vor trăi fericiți aici.

Dar el însuși nu părea că nu mai poate de fericire, și din nou Alună s—a simțit ciudat de uimit.

—Și omul unde..., a început să zică. Dar a fost întrerupt.

—Mă cheamă Căpșună. Ea este perechea mea, Nildro—hain¹⁶. Unele dintre cele mai bune vizuini sunt la doi pași. O să ți le arăt, poate că prietenii tăi vor vrea să se așeze acolo. Sala cea mare e un loc minunat, nu crezi? Sunt sigur că nu pot exista multe sălașuri în care iepurii să se poată întâlni cu toții sub pământ. Știi, bolta e toată din rădăcini și, desigur, copacul de afară împiedică ploaia să răzbată. E o minune că mai e viu copacul, dar e viu.

Lui Alună i—a trecut prin minte bănuiala că adevăratul rost al vorbăriei lui Căpșună e să—l împiedice pe el să pună întrebări. Era pe jumătate iritat și pe jumătate nedumerit.

„Nu—i nimic, și—a zis. Dacă ajungem cu toții la fel de mari ca tipii ăștia, n—o s—avem de ce ne plânge. Trebuie să fie oarece mâncare bună pe—aici, pe undeva. Și iepuroaica lui e tare nurlie. Poate că mai sunt câteva ca ea în sălașul ăsta."

Căpșună a ieșit din vizuină, iar Alună l—a urmat într—un alt tunel, care ducea mai jos, pe sub pădure. Cu siguranță că era un sălaș demn de admirație. Uneori, când calea li se încrucișa cu un tunel care ducea în sus, la o intrare, auzea ploaia afară, continuând să cadă în nopți. Dar, cu toate că ploua de acum de câteva ore, nu era nici urmă de umezeală ori de frig nici în tunelurile adânci, nici în multele vizuini pe lângă care treceau. Și drenarea, și ventilația erau mai bune decât cele cu care erau deprinși. Ici și colo se mișcau alți iepuri. La un moment dat au dat peste Ghindă, care, se vedea limpede, era dus într—un tur de același fel. „Tare prietenoși, nu?, i—a zis lui Alună pe când treceau unul pe lângă celălalt. N—am visat niciodată să ajung într—un astfel de loc. Tare iscusit judeci, Alună." Căpșună a așteptat, politicoș, să termine de vorbit, și Alună n—a putut să nu se bucure că probabil a auzit totul.

În cele din urmă, după ce au ocolit cu grijă unele deschizături din care venea un miros puternic de șobolani, s—au oprit într—un soi de puț. Un tunel abrupt se înălța spre suprafață. Tunelurile săpate de iepuri sunt de obicei arcuite; dar acesta era drept, așa că deasupra lor, prin deschizătura de la suprafață, Alună vedea frunzele desenate pe cerul întunecat. A observat că unul dintre pereții puțului e arcuit în afară și e făcut din ceva tare. A amușinat, nesigur.

—Nu știi ce sunt acestea? a zis Căpșună. Sunt cărămizi; pietrele din care oamenii își fac casele și

¹⁶ Cântec de mierlă (n.a.).

hambarele. Acum multă vreme era aici o fântână, dar acum e secată — oamenii n—o mai folosesc. Acea e partea din afară a fântânii. Iar peretele de pământ de aici e cu totul neted din pricina unui lucru omenesc așezat în pământ în spatele lui, dar nu știu ce anume.

—E ceva prins în el, a zis Alună. A, sunt pietre, împinse la suprafață. Dar la ce folosesc?

—Îți place? a întrebat Căpșună.

Alună nu pricepea ce e cu pietrele. Erau toate de aceeași mărime și înfipite în pământ la distanțe egale. Nu le putea desluși rostul, și pace.

—La ce folosesc? a întrebat iarăși.

—E El—ahrairah, a zis Căpșună. Un iepure pe nume Bobitei a făcut—o, mai demult. Avem și altele, dar asta e cea mai bună. Merită o vizită, nu?

Alună era mai nedumerit ca oricând. Nu văzuse niciodată un bobitei, ori salcâm galben, și era uimit de nume, care în *iepureană* înseamnă „Copac—otravă”. Cum poate să—l cheme pe un iepure Otravă? Și cum pot pietrele să fie El—ahrairah? Zăpăcit, a zis:

—Nu pricep.

—E ceea ce noi numim o Formă, i—a explicat Căpșună. N—ai mai văzut niciodată? Pietrele alcătuiesc pe perete forma lui El—ahrairah. Furând lăptucile împăratului. Doar *știi*, nu?

Alună nu se mai simțise atât de uluit de când Mură vorbise despre plută, pe malul râului Enborne. Evident că pietrele n—au nimic de—a face cu El—ahrairah. I se părea că Căpșună ar fi putut la fel de bine să spună că, poftim, coada sa e un stejar. A amușinat iarăși și apoi a atins peretele cu laba.

—Stai, stai, a zis Căpșună. Ai putea s—o strici, și asta nu—i îngăduit. Nu—i nimic. O să mai venim și altă dată.

—Dar unde sunt..., a început Alună, când Căpșună l—a întrerupt iarăși:

—Bănuiesc că de—acum ți s—a făcut foame. Mie sigur îmi este. O să plouă toată noaptea, de bună seamă, dar putem mânca aici, sub pământ. Și apoi poți să dormi în vizuina cea mare, ori la mine, dacă preferi. Ne putem întoarce mai repede decât am venit. Este o galerie care merge aproape în linie dreaptă. De fapt, trece peste...

Și îi dădea înainte fără oprire, pe când se înapoiau. Deodată, Alună s—a gândit că aceste întreruperi disperate păreau să urmeze oricărei întrebări care începea cu „Unde?”. Și s—a hotărât să verifice. După o vreme, Căpșună a încheiat, în sfârșit, zicând:

—Am ajuns aproape de vizuina mare, dar am venit prin altă parte.

—Și unde..., a început Alună.

Pe dată Căpșună s—a întors către un tunel lateral și a strigat:

—Bulbuc? Vii în vizuina mare? Tăcere.

—Ce ciudat! a zis Căpșună, întorcându—se și pornind iar în frunte. De obicei pe vremea asta e aici. Îl chem adesea să vină cu mine.

Alună, rămânând un pic în urmă, a iscodit iute cu nasul și mustățile. Pragul vizuinii era acoperit de țărâna moale prefirată din tavan, veche de o zi. Urmele lui Căpșună se întipăriseră limpede în ea și nu se vedeau altele.

14. „COPACI ÎN NOIEMBRIE"

Curțile și taberele sunt singurele locuri în care poți învăța despre lume. [...] Poartă—te așa cum se poartă cei cu care te afli laolaltă.
Ducele de Chesterfield, *Scrisori către fiul său*

În vizuina cea mare erau mai puțini iepuri decât atunci când plecaseră de acolo. Prima făptură pe care au întâlnit—o a fost Nildro—hain. Era cu alte trei—patru iepuroaice nurlii care tăifăsuiau în tihnă și care păreau că în același timp mănâncă. Se simțea miros de verdețuri. Era limpede că există sub pământ ceva de mâncare, cum era salata Threarahului. Alună s—a oprit să vorbească cu Nildro—hain. Ea l—a întrebat dacă au ajuns până la fântână și la El—ahrairah al lui Bobitei.

—Da, am ajuns, a zis Alună. Mă tem că pentru mine e ceva tare ciudat. Dar mai bucuros vă admir pe tine și pe prietenele tale decât pietrele de pe un zid.

Pe când zicea asta, a observat că li se alăturase Ciuboțică, căruia Căpșună îi spunea ceva încetișor. A prins vorbele „... n—a mai văzut vreodată o Formă", iar după o clipă Ciuboțică a răspuns: „Păi asta n—are importanță din punctul nostru de vedere."

Brusc, Alună s—a simțit obosit și descurajat. A auzit glasul lui Mură dincolo de umărul lucios și solid al lui Ciuboțică și s—a dus la el.

—Hai să mergem pe iarbă, i—a șoptit. Adu cu tine pe oricine vrea să vină. În acel moment Ciuboțică s—a răsucit către el și a zis:

—Acum o să—ți pice bine o îmbucătură. Hai să—ți arăt ce avem aici.

—Câțiva dintre noi tocmai mergem să *silflay*¹⁷, a zis Alună.

—Vai, dar plouă mult prea tare pentru asta, a zis Ciuboțică, ca și cum așa trebuia să fie și nicicum altfel. O să vă dăm de mâncare aici.

—N—aș vrea să ne înconțăm, a zis Alună cu hotărâre, dar unii dintre noi au nevoie să *silflay*. Suntem învățați cu asta și nu ne sinchisim de ploaie.

Preț de o clipă, Ciuboțică a părut uluit. Apoi a izbucnit în râs.

Fenomenul râsului le este necunoscut animalelor; cu toate că s—ar putea ca și câinii, și elefanții să aibă cât de cât idee de el. Efectul asupra lui Alună și Mură a fost copleșitor. Primul gând care i—a venit lui Alună a fost că se arată la Ciuboțică simptomul vreunui fel de boală. A fost limpede că Mură crede că s—ar putea să sară la ei, și a dat înapoi. Ciuboțică n—a zis nimic, dar râsul său misterios a continuat. Alună și Mură s—au răsucit și au dat năvală pe cel mai apropiat tunel, de parcă ar fi avut de—a face cu un dihor. Pe la jumătatea drumului spre ieșire au dat peste Ulcică; acesta era destul de mic ca să—i lase mai întâi să treacă, după care s—a răsucit și s—a luat după ei.

Ploaia continua să cadă monoton. Noaptea era întunecoasă și rece pentru luna mai. S—au ghemuit toți trei în iarbă și s—au pus pe ronțait, în vreme ce stropii le șiroiau pe blană.

—Pe legea mea, Alună, a zis Mură, chiar voiai să *silflay*? E îngrozitor! Eu mă pregăteam să înghit orice or fi avut ei acolo și apoi să merg la culcare. Care—i treaba?

—Nu știu, a răspuns Alună. Dintr—odată am simțit că trebuie să ies și voiam să mă însoțesc. Îmi dau seama ce anume îl roade pe Cinci; deși o să treacă peste asta, zic eu. E ceva ciudat cu iepurii ăștia. Știi că împing pietre în zid?

—Ce fac?

Alună i—a explicat. Mură a fost la fel de nedumerit cum fusese el.

—Dar să—ți mai zic ceva, a spus. Barosanu' n—a fost prea departe de adevăr. Chiar *cântă* ca păsările. Eram în vizuina unui iepure pe nume Crețisor. Iepuroaica lui are pui și era aplecată deasupra lor scoțând sunete din cele pe care le scot prihorii toamna. Ca să—i adoarmă, zicea ea. M—am simțit tare ciudat, crede—mă.

—Și ce crezi *tu* despre ei, Hlao—roo? a întrebat Alună.

—Sunt foarte drăguți și amabili, a zis Ulcică, dar o să—ți spun ce mă izbește când îi văd. Cu toții par grozav de triști. Nu pricep în ruptul capului de ce, că doar sunt toți așa de mari și voinici și au sălașul ăsta minunat. Dar mă fac să mă gândesc la cum arată copacii în noiembrie. Totuși, o fi o nerozie, Alună. Ne—ai adus aici și sunt sigur că trebuie să fie un loc grozav, sigur.

—Nu, nu—i o nerozie. Nu mi—am dat seama, dar ai dreptate. Toți par să aibă ceva pe suflet.

¹⁷ A ieși la suprafață ca să mănânce (n.a.).

—Dar, la urma urmei, a zis Mură, nu știm de ce—s așa de puțini. Nu umplu sălașul, nici pe departe. Poate că au avut cine știe ce necaz care i—a lăsat împovărați de tristețe.

—Nu știm, pentru că nu ne spun nimic. Dar dacă e să rămânem aici trebuie să ne deprindem cu ei. Nu putem să ne luăm la bătaie: sunt prea mari. Și nu ne—am dori să se ia ei la bătaie cu noi.

—Nu cred că *pot* să se ia la bătaie, Alună, a zis Ulcică. Chiar dacă—s așa de mari, mie nu—mi par luptători. Nu ca Barosanu' și Argintiul.

—Observi multe, nu—i așa, Hlao—roo? a zis Alună. Ai observat că s—a întetit ploaia? Am în stomac destulă iarbă pentru o vreme. Hai să coborâm, dar să rămânem doar între noi o vreme.

S—au întors printr—un alt tunel și curând au găsit o vizuină goală și uscată, în care s—au încolăcit laolaltă și au dormit în căldura propriilor trupuri ostenite.

Când s—a trezit, Alună și—a dat seama pe dată că e dimineață — puțin după răsărit, după miros. Mireasma norilor de măr era cât se poate de limpede. Apoi a prins mirosurile mai slabe de piciorul—cocoșului și de cai. Amestecat cu ele mai era un miros. Cu toate că îl tulbura, câteva clipe nu și—a dat seama ce anume este. Un miros primejdios, un miros neplăcut, un miros cu totul nefiresc — afară, destul de aproape; un miros de fum — ceva ardea. Apoi și—a amintit că Barosanu', după raidul pe care îl făcuse în ziua dinainte, vorbise despre bețigașele cele albe din iarbă. Asta era. Un om pășise pe pământul de afară. Probabil că asta l—a deșteptat.

Alună stătea culcat în vizuina caldă și întunecată, scăldat într—o senzație minunată de siguranță. El putea mirosi omul. Omul nu—l putea mirosi pe el. Tot ce putea mirosi omul era fumul ăla nesuferit pe care îl făcea să apară. Gândurile i—au trecut la forma din peretele fântânii, iar apoi a lunecat într—o stare pe jumătate vis, în care El—ahrairah zicea că nu—i decât un tertip de—ale sale, să se prefacă în Copac—otravă și să pună pietrele în perete, ca să—i atragă atenția lui Căpșună în vreme ce el însuși se dă pe lângă Nildro—hain.

Ulcică a tresărit și s—a răsucit în somn, murmurând „*Sayn lay narn, marii?*” (Sunt frumoase florile de cruciuliță, mamă?), iar Alună, înduioșat la gândul că probabil visează la zilele de demult, s—a tras într—o parte ca să—i facă loc să se așeze mai bine. Însă în clipa aceea a auzit un iepure apropiindu—se pe un tunel din apropiere. Oricine o fi fost, striga — și izbea în pământ cu picioarele, a observat Alună — într—un fel nefiresc. Sunetul, așa cum zisese Mură, nu se deosebea prea mult de ciripitul păsărilor. Când s—a apropiat, Alună a deslușit cuvântul.

—*Flayrah! Flayrah!*

Vocea era a lui Căpșună. Ulcică și Mură s—au trezit, mai degrabă la bufniturile în pământ decât la voce, care era subțire și necunoscută, nu răzbătea prin somnul lor până la vreun instinct profund. Alună s—a strecurat din vizuină în tunel și a dat pe loc peste Căpșună, care bătea de zor cu una dintre etichetele din spate în podeaua de pământ bătucit.

—Mama mea avea o vorbă: „Dac—ai fi fost cal, s—ar fi prăbușit tavanul”, a zis Alună. De ce bați din picior sub pământ?

—Ca să—i trezesc pe toți, i—a răspuns Căpșună. Ploaia a ținut aproape toată noaptea. De obicei dormim toată dimineața, dacă vremea e urâtă. Dar acum s—a făcut frumos.

—Și totuși, ce zor—nevoie să trezești toată lumea?

—Păi omul a plecat, iar Ciuboțică și cu mine ne—am zis că *flayrah* probabil că n—o să stea acolo prea multă vreme. Dacă nu mergem s—o luăm, o să vină șobolanii și ciorile, și nu—mi place să mă încaier cu șobolanii. Îmi închipui că nu—i nimic neobișnuit pentru o ceată de cutezători ca voi.

—Nu pricep.

—Vino cu mine. Tocmai mă întorceam prin tunelul ăsta la Nildro—hain. Acum nu avem pui, știi, așa că o să vină și ea cu noi, ceilalți.

Prin tunel treceau niște iepuri, și Căpșună a vorbit cu câțiva dintre ei, spunând nu o dată că ar vrea să—i ia cu el pe câmp pe noii lor prieteni. Alună a început să simtă că—i place de Căpșună. În ziua dinainte fusese prea obosit și uluit ca să—l aprecieze. Dar acum, că dormise pe săturate, vedea că e cu adevărat un tip nevinovat, cumsecade. Îi era înduioșător de devotat frumoasei Nildro—hain; și era limpede că are în el voieșie și știe să se bucure. Când au ieșit, în dimineața de mai, a sărit peste șanț și a tulit—o ager ca o verighetă prin iarba înaltă. Părea că și—a pierdut aerul acela preocupat care îl tulburase pe Alună seara trecută. Alună s—a oprit la gura tunelului, așa cum făcuse întotdeauna îndărătul paravanului de măcăcini de acasă, și a privit peste vale.

Soarele, înălțat în spatele crângului, alungea umbrele copacilor peste câmp, spre sud—vest. Iarba udă scliepa și un nuc din apropiere scânteia în culorile curcubeului, clipind și licărind pe când ramurile i se legănau în bătaia zefirului. Pârâul se umflase și urechile lui Alună prindeau sunetul mai adânc și mai lin, altfel decât în ziua dinainte. Între crâng și pârâu coasta era așternută cu scuipatul—cucului de un liliachiu—pal, fiecare stând deoparte prin iarbă, un lujer firav de floare peste o tufă de frunze ca ale cresonului. Zefirul s—a oprit și vâlceaua a rămas nemișcată, încinsă cu razele lungi ale soarelui și închisă din amândouă părțile de marginea pădurilor. Peste această încremenire luminoasă, ca penele pe luciul unui eleșteu, a căzut cântecul unui cuc.

—Nu—i nicio primejdie, Alună, a zis Ciuboțică dinapoia lui, din tunel. Știu că sunteți deprinși să vă uitați bine înjur când *silflay*, dar aici obișnuim să ieșim direct.

Alună n—avea de gând să—și schimbe felul de a fi ori să accepte instrucțiuni de la Ciuboțică. Totuși, nimeni nu—l silea și n—avea rost să se dondănească din pricina unor fleacuri. A sărit peste șanț spre coasta din față și s—a uitat din nou împrejur. Câțiva iepuri goneau deja peste câmp către un gard viu aflat în depărtare, care era presărat cu petele mari, albe, ale florilor de păducel. I—a văzut pe Barosanu' și Argintiul și s—a dus la ei, scuturându—și la fiecare pas apa de pe etichete din față, ca o pisică.

—Nădăjduiesc că prietenii tăi te—au tratat la fel de bine cum ne—au tratat tipii ăștia pe noi, Alună, a zis Barosanu'. Argintiul și cu mine ne simțim cu adevărat ca și cum am fi iar acasă. Dacă vrei părerea mea, eu zic că pentru toți e o mare schimbare în bine. Chiar dacă Cinci n—are dreptate și *nimic* groaznic nu s—a întâmplat acasă, în vechiul sălaș, tot aș zice că o ducem mai bine aici. Vii să mâncăm?

—Ce e chestia asta, că mergem să mâncăm, știi cumva? a întrebat Alună.

—Nu ți—au spus? Se pare că se găsește *flayrah* acolo, pe câmp. Cei mai mulți dintre ei se duc în fiecare zi.

(De obicei iepurii mănâncă iarbă, știe toată lumea. Dar hrana mai ispititoare, cum ar fi salata ori morcovii, pentru care sunt gata să facă un raid ori să dea iama într—o grădină, este *flayrah*.)

—*Flayrah*? Dar dimineața nu—i prea înaintată ca să dai iama într—o grădină? a zis Alună, aruncând o privire spre acoperișurile fermei aflate departe, dincolo de copaci.

—Nu, nu, a zis unul dintre iepurii din sălaș, care îl auzise. *Flayrah* e lăsată pe câmp, de obicei lângă locul în care se ivește pârâul. Fie o mâncăm acolo, fie o ducem cu noi — fie amândouă. Dar azi va trebui să ducem și cu noi. A plouat așa de tare în seara trecută, încât nimeni n—a ieșit și am mâncat aproape tot ce era în vizuină.

Pârâul traversa gardul viu și în deschizătură era un vad prin care treceau vitele. După ploaie malurile se prefăcuseră în mlaștină și fiecare urmă de copită era plină cu apă. Iepurii le—au ocolit pe departe și au trecut prin altă deschizătură aflată mai departe, aproape de trunchiul strâmb al unui măr pădureț bătrân. Dincolo de el, în jurul un smoc de papură, era un țarc făcut din stâlpi și drugi, care venea cam până la brâu unui om. Înăuntru era plin de floare—broștească, iar pârâul pornea din izvor.

Pe pășunea din apropiere, Alună vedea împrăștiată bucăți din ceva colorat în roșiatic și portocaliu, ceva cu frunze ca penele, de un verde deschis, care se vedeau limpede pe iarba mai închisă la culoare. De la ele venea un miros înțepător, ca de cal, ca și cum ar fi fost tăiate de curând. îl atrăgeau. A simțit că—i lasă gura apă și s—a oprit să facă *hraka*. Ciuboțică, venind aproape, s—a răsucit spre el cu zâmbetul său nefiresc. Dar acum Alună, nerăbdător, nu i—a dat nicio atenție. Atras de o forță uriașă, a fugit de la gardul viu către locul unde erau împrăștiate bucățile acelea. A ajuns la una, a adulmecat—o și a gustat—o. Era morcov.

Alună mâncase până atunci felurite rădăcini, dar nu mai gustase morcovi decât o dată, când o traistă care se atârna la botul calului s—a vărsat în apropierea sălașului. Aceștia erau morcovi vechi, unii deja roși pe jumătate de șoareci ori de gânganii. Dar pentru iepuri erau dolidora de răsfăț, un ospăț care izgonea din minte orice altceva. Alună a stat acolo, ronțâind și mușcând, iar gustul plin, bogat, al rădăcinilor din grădină isca în el un val de plăcere. Țupăia prin iarbă, crânțănind o bucată după alta, înfulecând și moțul verde odată cu restul. Nimeni nu l—a întrerupt. Părea să fie destul pentru toată lumea. Din când în când, instinctiv, ridica privirea și adulmeca vântul, dar o făcea fără tragere de inimă. „Dacă se arată niscaiva *elil*, las' să vină, gândea el. O să—i înfrunt pe toți. Oricum, n—aș putea să fug. Ce mai ținut! Ce mai sălaș! Nu—i de mirare că—s toți mari ca iepurii de câmp și miros ca niște prinți!” Și, cu voce tare:

—Salut, Ulcică! Umple—ți burta până se face ca o tobă! Gata cu tremuratul pe malurile râurilor,

prietene!

—Într—o săptămână—două nici n—o să mai știe să tremure, a zis Galbenei cu gura plină. Doamne, că bine mai e! Te—aș urma oriunde, Alună. Nu eram în apele mele în iarba—neagră, în acea noapte. E rău să știi că nu te poți strecura sub pământ. Nădăduiesc că înțelegi.

—Am uitat totul, a zis Alună. Ar fi bine să—I întreb pe Ciuboțică ce trebuie să facem ca să ducem câteva din astea în sălaș.

A dat peste Ciuboțică lângă izvor. Se vedea că terminase de mâncat și se spăla pe bot cu labele din față.

—Sunt aici rădăcini în fiecare zi? a întrebat Alună. Unde... S—a întrerupt la țanc. „învăț”, și—a zis în sine sa.

—Nu—s întotdeauna rădăcini. Astea sunt de anul trecut, după cum ți—ai dat seama. Bănuiesc că sunt aruncate rămășițele. Poate fi orice — rădăcini, verdețuri, mere vechi: depinde. Uneori nu este nimic, mai ales vara, când e frumos afară. Dar pe vreme rea, iarna, aproape întotdeauna este ceva. Rădăcini mari, de obicei, ori conopidă, câteodată porumb. Mâncăm și așa ceva, știi.

—Așadar, mâncarea nu—i o problemă. Locul ar trebui să fie plin de iepuri. Presupun...

—Dacă ai terminat de mâncat, l—a întrerupt Ciuboțică — și nu—i nicio grabă, mănâncă liniștit —, poți să încerci să transporti. E ușor cu rădăcinile astea. Mai ușor ca orice, în afară de salată. Nu trebuie decât să—ți înfigi dinții într—una, s—o duci la sălaș și s—o așezi în vizuina cea mare. Eu iau câte două o dată, dar e drept că am tot făcut asta. De obicei iepurii nu duc mâncare în vizuină, știu, dar o să înveți. E bine să ai o rezervă. Iepuroaicele au nevoie pentru pui, când se fac mai mari; și e tare comod pentru toți pe vreme rea. Hai cu mine și o să te ajut dacă ți se pare greu căratul, la început.

Alună s—a trudit oleacă până s—a deprins să apuce cu gura o jumătate de morcov și s—o care, ca un câine, peste câmp, până la sălaș. A fost silit s—o lase jos de câteva ori. Însă Ciuboțică îl îmbărbăta, și el era hotărât să—și păstreze poziția de conducător iscusit al noilor—veniți. La propunerea sa, au așteptat împreună la gura uneia dintre cele mai mari vizuini, ca să vadă cum se descurcă tovarășii săi. Păreau că—și dau silința, făcând tot ce le stă în puteri, chiar dacă se vedea că pentru iepurii mai mici — mai ales pentru Ulcică — sarcina este grea.

—Curaj, Ulcică, a zis Alună. Gândește—te cât o să te desfeți mâncând bucata aia diseară. Oricum, sunt sigur că lui Cinci trebuie să—i fie la fel de greu ca ție; e la fel de mic.

—Nu știi unde e, a zis Ulcică. L—ai văzut?

Acum, că se gândea la asta, Alună nu—l văzuse. S—a neliniștit un pic și, în vreme ce traversa iarăși câmpul alături de Ciuboțică, s—a străduit să explice cât de cât firea ciudată a lui Cinci.

—Sper din tot sufletul că n—a pățit nimic, a zis. Ar trebui să merg să—I caut, după ce ducem și bucățile astea. Ai vreo idee pe unde ar putea să fie?

A așteptat un răspuns de la Ciuboțică, dar a fost dezamăgit. După câteva clipe Ciuboțică a zis:

—Ia uite, vezi stânculețe acelea cum dau târcoale morcovilor? Ne sâcăie deja de câteva zile. Trebuie să pun pe cineva să le țină departe până ce terminăm de cărat. Dar sunt prea mari ca să se poată lua de ele un iepure. Acuma, cu vrăbiile...

—Ce are asta de—a face cu Cinci? a zis Alună tăios.

—De fapt, a zis Ciuboțică, o să mă duc chiar eu.

Dar nu s—a luat de stânculețe, și Alună l—a văzut cum ridică un morcov și pornește cu el înapoi. Iritat, s—a apropiat de Crușin și Păpădie, și toți trei s—au întors împreună. Când au ajuns pe coasta unde se afla sălașul, l—a văzut deodată pe Cinci. Ședea pe jumătate ascuns de crengile joase ale unei tise de la poalele crângului, ceva mai departe de intrările în sălaș. Lăsând jos morcovul, Alună a fugit spre el, a urcat coasta și s—a așezat alături, pe pământul gol de sub ramurile joase, apropiate. Cinci n—a zis nimic și a continuat să privească țintă peste câmp.

—Nu vîi să înveți căratul, Cinci? a întrebat Alună. Nu—i prea greu după ce te—ai deprins.

—Nu vreau să am nimic de—a face cu asta, a zis Cinci cu vocea scăzută. Câini — sunteți ca niște câini care duc în gură bețe.

—Cinci! Încerci să mă scoți din sărite? a zis Alună. N—o să—mi ies din fire pentru că—mi arunci porecle prostești. Dar îi lași pe ceilalți să facă toată treaba.

—Eu sunt cel care ar trebui să—și iasă din fire, a zis Cinci. Dar nu mă pricep la așa ceva, ăsta—i necazul. De ce să—și plece urechea la mine? Jumătate dintre ei cred că—s sărit de pe fix. Tu ești vinovat, Alună, pentru că tu știi că nu—s și tot nu vrei să mă ascuți.

—Deci nici acum nu—ți place mai mult sălaşul ăsta? Ei bine, cred că te înșeli. Oricine greșește câteodată. De ce să nu faci și tu o greșeală, ca oricare altul? Galbenei s—a înșelat când eram în iarba—neagră, iar acum te înșeli tu.

—Uite colo iepuri care dau fuga ca veverițele cu alune—n gură. Cum poate asta să fie în ordine?

—Păi așa zice că au luat o idee bună de la veverițe și asta—i face iepuri mai buni.

—Crezi că omul, oricine o fi el, pune rădăcinile acolo pentru că—i bun la inimă? Ce are de gând?

—Nu face decât să arunce gunoiul. Câți iepuri nu s—au ospătat din grămezile de gunoi ale oamenilor? Salată veștedă, napi trecuți? Știi c—o facem cu toții când putem. Nu—s otrăviți, Cinci, crede—mă. Și dacă voia să împuște iepuri, putea s—o facă de nenumărate ori în dimineața asta. Dar n—a făcut—o.

Cinci a părut că se face și mai mic când s—a lipit de pământul tare.

—Sunt prost că încerc să discut, a zis cu jale. Alună, dragul meu Alună, pur și simplu *știi* că e un lucru nefiresc și rău încolăcit în jurul acestui loc. Nu știu ce e, așa că nu—i de mirare că nu pot vorbi despre el. Dar mă tot apropii de el. Știi, ca atunci când împungi cu botul o plasă de sârmă și o împingi către scoarța unui trunchi de măr, dar nu poți să muști din coajă din pricina plasei. Sunt aproape de lucrul ăsta — orice o fi el —, dar nu—l pot apuca. Dacă șed aici singur, poate c—o să ajung la el.

—Cinci, ce—ar fi să faci cum zic eu? Mănâncă din rădăcinile astea și apoi du—te într—o vizuină și culcă—te. O să te simți mult mai bine.

—Îți zic că nu vreau să am nimic de—a face cu locul ăsta, a spus Cinci. Cât despre intratul în vizuină, mai degrabă m—aș duce înapoi în iarba—neagră. Bolta acelei încăperi e făcută din oase.

—Ba nu — rădăcini de copac. Dar, la urma urmei, ai fost sub pământ toată noaptea.

—N—am fost, a zis Cinci.

—Ce? Atunci unde ai fost?

—Aici.

—Toată noaptea?

—Da. Știi, o tisă e un adăpost bun.

Acum Alună era îngrijorat de—a binelea. Dacă spaimile l—au ținut pe Cinci afară toată noaptea, în ploaie, fără să—i pese de frig și de *elil* care ies după pradă, atunci era limpede că n—o să—i fie ușor să—l convingă să uite de ele. O vreme a rămas tăcut. În cele din urmă a zis:

—Ce păcat! Eu tot cred că ai face mai bine să ni te alături. Dar acum te las singur și o să vin mai târziu să văd cum te simți. Și nu cumva să te apuci să mănânci tisa.

Cinci n—a răspuns, iar Alună s—a întors pe câmp.

Ziua nu era, cu siguranță, din cele care încurajează prevestirile rele. Pe la *ni—Frith* era așa de cald, că partea mai joasă a câmpului era umedă. Aerul erau îngreunat de mirosurile apăsătoare ale ierburilor, ca și cum ar fi fost deja către sfârșitul lui iunie; izma—broaștei și maghiranul, care încă nu erau în floare, aromeau din frunze, iar ici și colo izbucnise în floare o crețușcă timpurie. Pitulicea verzuie a cântat toată dimineața, cocoțată în vârful unui mestecăn argintiu din apropierea vizuinilor părăsite de dincolo de șanț; iar din inima pădurii, de prin preajma fântânii părăsite, venea cântarea măiastră a pițigoiiului—cu—cap—negru. Pe la începutul după—amiezii era o căldură încremenită și o cireada de vaci cobora încet, păsând, către umbră. Doar câțiva iepuri au rămas la suprafață. Aproape toți dormeau prin vizuini. Însă Cinci ședea mai departe singur sub tisă.

La începutul serii Alună l—a căutat pe Barosanu' și s—au încumetat împreună să intre în crângul din spatele sălaşului. La început s—au mișcat cu băgare de seamă, dar nu după multă vreme au prins curaj, văzând că nu dau de urmele vreunei făpturi care să fie mai mare ca un șoarece.

—Nu—i niciun miros, a spus Barosanu', și nicio urmă. Ciuboțică ne—a spus adevărul curat, zic eu. Chiar nu—s *elil* pe aici. Altfel decât pădurea aia în care am trecut râul. Îți mărturisesc, Alună, că—n noaptea aia eram speriat ca naiba, da' n—aveam de gând s—o arăt.

—Și eu eram, a răspuns Alună. Dar sunt de acord cu tine în privința acestui loc. Pare cu totul sigur. Dacă noi...

—Totuși, asta—i ciudat, l—a întrerupt Barosanu'.

Era într—o tufă de mure în mijlocul căreia se ivea gura unei vizuini de iepure din sălaşul de sub pământ. Pământul era moale și umed, amestecat cu un strat gros de frunze veștede. În locul în care se oprise Barosanu' erau semne de vânzoleală. Frunzele putrede fuseseră zvârlite în aer. Unele atârnav pe rugi și câteva ghemotoace turtite, umede, zăceau departe, pe terenul deschis din jurul tufei. În mijloc

pământul fusese scurmat și era plin de zgârieturi și brazde, și mai era o gaură îngustă și netedă, cam la fel de mare ca unul dintre morcovii pe care îi căraseră în dimineața aceea. Cei doi iepuri au adulmecat și s—au uitat îndelung, dar n—au putut să priceapă despre ce e vorba.

—Lucrul ciudat e că nu—i niciun miros, a zis Barosanu'.

—Nu — numai cel de iepure, și ăsta—i peste tot, firește. Și cel de om — și ăsta—i peste tot. Dar acel miros s—ar putea să n—aibă nimic de—a face cu asta. Nu ne spune decât că un om a mers prin pădure și a aruncat pe jos un bețigaș alb. Nu un om a scurmat pământul de aici.

—Păi poate că iepurii ăștia nebuni dansează la lumina lunii, ori cine știe ce fac.

—Nu m—aș mira, a zis Alună. Li s—ar potrivi de minune. Hai să—l întrebăm pe Ciuboțică.

—E singura prostie pe care ai zis—o până acum. Ia spune—mi, de când am venit aici a răspuns Ciuboțică la vreo întrebare pe care i—ai pus—o?

—Păi nu — nu la multe.

—Încearcă să—l întrebi unde dansează el la lumina lunii. Zi: „Ciuboțică, unde...”

—A, ai observat și tu asta, da? Nu răspunde la nicio întrebare cu „unde”. Și nici Căpșună. Cred că s—ar putea să fie crispați din pricina noastră. Ulcică avea dreptate când a zis că nu sunt luptători. Așa că țin ceva ascuns ca să nu fie mai prejos de noi. Cel mai bine e s—o luăm ca atare. N—are rost să—i supărăm, și treaba asta o să intre în normal cu timpul.

—O să plouă și în seara asta, a zis Barosanu'. Și chiar curând, pare—mi—se. Hai să mergem în vizuină și să vedem dacă—i putem face să vorbească un pic mai deschis.

—Eu cred că nu putem decât să așteptăm așa ceva. Dar sunt de acord cu intratul în vizuină. Și, pentru numele cerului, hai să—l înduplecăm pe Cinci să vină cu noi. Mă neliniștește. Știi că a stat toată noaptea afară, în ploaie?

Pe când se înapoiau prin pădure, Alună și—a amintit ce vorbise de dimineață cu Cinci. L—au găsit sub tisă și, după o scenă destul de furtunoasă, în care Barosanu' și—a pierdut răbdarea și a devenit brutal, l—au convins, mai mult cu îmbrânceli decât cu vorbe, să coboare cu ei în vizuina cea mare.

Era plină și, cum începuse ploaia, au venit și alți iepuri prin galerii. Se înghesuiau voioși, pălăvrăgind. Mâncau din morcovi laolaltă cu prietenii, ori duceau câțiva la iepuroaicele și puii de prin sălaș. Dar, când au isprăvit, încăperea a rămas plină. Era o căldură plăcută de la atâtea trupuri. Treptat, grupurile gureșe au lunecat într—o tăcere mulțumită, dar se părea că nimeni n—are chef să meargă la culcare. Iepurii sunt plini de energie la lăsarea nopții și, chiar dacă ploaia îi mână sub pământ, tot rămân dornici de tovărășie. Alună a observat că aproape toți însoțitorii săi păreau să se fi împrietenit cu iepurii din sălaș. Și a mai observat că, de câte ori mergea la un grup sau la altul, era limpede că iepurii din sălaș știu cine este și îl tratau ca pe căpetenia noilor—veniți. Nu l—a găsit pe Căpșună, însă după o vreme Ciuboțică, aflat în cealaltă parte a încăperii, a venit la el.

—Mă bucur că ești aici, Alună, a zis. Unii dintre ai noștri ar vrea să audă o poveste. Sperăm că unuia dintre ai tăi i—ar plăcea să spună una, dar putem începe noi, dacă preferi.

Există o zicală iepurească: „În sălaș poveștile sunt mai multe decât tunelurile”; și e la fel de ușor pentru un iepure să refuze să spună o poveste cât e de ușor pentru un irlandez să dea înapoi din fața unei încăierări. Alună și prietenii săi s—au sfătuit. Puțin după aceea, Mură a vestit:

—I—am cerut lui Alună să vă povestească pățaniile noastre: cum am ajuns până aici și am avut norocul să ne alăturăm vouă.

A urmat o tăcere stingherită, întreruptă doar de foieli și șoapte. Mură, descurajat, s—a întors la Alună și Barosanu'.

—Care—i treaba? a șoptit. Doar nu—i nimic rău în asta.

—Stai un pic, a zis Alună încet. Lasă—i să ne spună dacă nu le place. Pe aici au anumite obiceiuri.

Însă tăcerea a continuat o vreme, ca și cum ceilalți iepuri n—ar fi vrut să spună ce li se pare nepotrivit.

—N—are rost, a zis Mură, în cele din urmă. Va trebui să spui ceva tu, Alună. Ba nu, de ce tu? O să spun eu.

Și a spus din nou tare:

—După ce s—a gândit mai bine, Alună și—a amintit că avem printre noi un povestitor de primă mână. Păpădie o să vă spună o poveste despre El—ahrairah. Cu asta n—avem cum s—o dăm în bară, a șoptit.

—Dar care poveste? a zis Păpădie. Alună și—a amintit de pietrele de la fântână.

—Lăptucile împăratului, i—a răspuns. E la mare preț printre ei, mi se pare.

- Păpădie a primit semnalul cu același entuziasm curajos de care dăduse dovadă în pădure.
- O să vă spun povestea cu lăptucile împăratului, a zis cu voce tare.
- Ne bucurăm s—o auzim, a zis Ciuboțică imediat.
- Vă prind eu că nu, a mormăit Barosanu'. Păpădie a început.

15. POVESTEA CU LĂPTUCILE ÎMPĂRATULUI

Don Alfonso: Eccovi il medico, signore belle.

Ferrando și Guglielmo: Despina in maschera, che triste pelle!¹⁸

Lorenzo da Ponte, *Così fan tutte*

Se spune că a fost o vreme când pe El—ahrairah și ai lui i—a părăsit cu totul norocul. Dușmanii i—au alungat din alte părți și au fost siliți să viețuiască în mlaștina din Kelfazin. Acuma, n—am habar unde ar putea fi mlaștina asta din Kelfazin, dar în vremea când El—ahrairah și ai lui trăiau acolo era cel mai mohorât loc de pe lume. Nu era de mâncare altceva decât o iarbă aspră, și chiar și iarba era amestecată cu rogoz amar și măcriș. Pământul era prea umed ca să sapi în el: orice groapă pe care o făceai se umplea cu apă. Însă toate celelalte animale ajunseseră să se teamă atât de mult de El—ahrairah și de șmecheriile lui, încât nu—i îngăduiau să plece din locul acela blestemat și în fiecare zi Prințul Curcubeu umbla prin mlaștină ca să se asigure că El—ahrairah e tot acolo. Prințul Curcubeu avea putere asupra cerului și asupra dealurilor și Frith îi spusese să rânduiască lumea așa cum crede el că e mai bine.

Într—o bună zi, când Prințul Curcubeu se apropia prin mlaștină, El—ahrairah se duse la el și—i spuse: —Prințule Curcubeu, cei din neamul meu suferă de frig și nu pot sălășlui sub pământ din pricina umezelii. Hrana lor e așa de rea și săracă, încât o să fie bolnavi când vine vremea rea. De ce ne ții aici împotriva voinței noastre? Că doar nu facem niciun rău.

—El—ahrairah, îi răspunse Prințul Curcubeu, toate animalele știu că ești hoț și înșelător. Acum a venit vremea să plătești pentru înșelăciuni și să trăiești aici până ce ne încredințăm c—o să fii iepure cinstit.

—Atunci n—o să scap de aici niciodată, zise El—ahrairah, căci mi—ar fi rușine să le spun celor din neamul meu să nu mai trăiască de pe urma istețimii lor. Ne lași să plecăm dacă pot să trec înot un lac plin de știuci?

—Nu, zise Prințul Curcubeu, căci mi—a ajuns la urechi tertipul, El—ahrairah, și știu cum se face.

—Ne lași să plecăm dacă pot să fur lăptucile din grădina împăratului Darzin? întrebă El—ahrairah.

În acea vreme împăratul Darzin cârmuia cel mai mare și mai bogat oraș al animalelor care s—a văzut pe fața pământului. Oștenii lui erau tare feroși, iar grădina lui cu lăptuci era înconjurată de un șanț adânc și păzită zi și noapte de o mie de străji. Se afla în apropierea palatului, la marginea orașului în care trăiau toți supușii lui. Așa că, atunci când El—ahrairah zise că fură lăptucile împăratului Darzin, Prințul Curcubeu izbucni în râs și zise:

—Poți să încerci, El—ahrairah, iar dacă izbutești o să—i înmulțesc pe ai tăi de peste tot, și nimeni n—o să—i poată împiedica să pătrundă într—o grădină de zarzavat de acum și până la sfârșitul lumii. Dar oștenii o să te ucidă, iar lumea o să scape de un pungaș lingușitor și înșelăcios.

—Prea bine, zise El—ahrairah. Om trăi și—om vedea.

S—a nimerit ca Yona, ariciul, să fie pe aproape, scormonind prin mlaștini după limacși și melci, și a auzit ce vorbiseră Prințul Curcubeu și El—ahrairah. Se furișă până la palatul cel mare al împăratului Darzin și—i ceru răsplată pentru că—l înștiințează de uneltirile dușmanilor.

—Împărate Darzin, se smârcâi el, hoțul ăla blestemat, El—ahrairah, a zis c—o să—ți fure lăptucile și o să vină să te tragă pe sfoară și să pătrundă în grădina ta.

Împăratul Darzin se duse valvârtej la grădina cu lăptuci și ceru să i se înfățișeze căpitanul străjerilor.

—Vezi lăptucile astea? zise. Niciuna dintre ele n—a fost furată de când au fost puse în pământ semințele. Curând o să fie numai bune de mâncat și vreau să dau un mare ospăț pentru tot poporul meu. Dar am auzit că ticălosul ăla de El—ahrairah are de gând să vină și să le fure, dacă poate. Trebuie să îndoiești straja: iar toți grădinarii și ajutoarele lor să fie cercetați în fiecare zi. Nicio frunzuță să nu iasă din grădină fără poruncă de la mine ori de la căpetenia gustătorilor mei.

Căpitanul străjilor făcu ce i se poruncise. În acea noapte El—ahrairah părăsi mlaștina din Kelfazin și se furișă până la șanțul cel mare. Îl însoțea credinciosul său căpitan al *Owsla*, Iepurzor. Se tupilară în tufe și priviră cum patrulau străjile. Când veni dimineața, îi văzură pe grădinari și pe ajutoarele lor cum ajung la zid și fiecare este cercetat de trei străjeri. Unul dintre ei era nou, venise în locul unchiului bolnav, dar străjerii nu vrură să—l lase să intre pentru că nu—l cunoșteau, și era cât pe—aci să—l azvârle în șanț până să—l lase măcar să plece acasă. El—ahrairah și Iepurzor plecară, uimiți, iar în ziua aceea Prințul Curcubeu veni prin mlaștină și zise:

¹⁸ „Iată medicul, frumoase doamne” și, respectiv, „Despina mascată, că rău mai arată!” (în italiană în original) (n.tr.).

—Ei bine, Prințule cu O Mie de Dușmani, unde—s lăptucile?

—Am pus să—mi fie aduse, îi răspunse El—ahrairah. Sunt prea multe ca să le pot căra.

Apoi el și Iepurzor se duseră în taină în una dintre puținele vizuini în care nu era apă, puseră la intrare o strajă și tot chibzuiră și vorbiră o zi și o noapte.

În vârful dealului de lângă palatul împăratului Darzin era o grădină și acolo numeroasele lui odrasle și odraslele celor mai de seamă dintre supușii lui erau duse la joacă de către mame și doici. Grădina nu era înconjurată de ziduri. Era păzită doar când erau acolo copiii: noaptea era pustie, căci nu era nimic de furat și nimeni de hăituit. În noaptea următoare Iepurzor, căruia El—ahrairah îi spusese ce are de făcut, se duse în grădină și făcu o groapă. Șezu pitit în groapă toată noaptea; iar a doua zi dimineață, când copiii fură aduși la joacă, se furișă afară și li se alătură. Erau așa de mulți copii, că fiecare dintre mame și doici crezu că—i al alteia, dar, cum era cam de aceeași mărime cu copiii și nu se deosebea cine știe cât la înfățișare, se împrietenii cu unii dintre ei. Iepurzor știa o mulțime de șmecherii și de jocuri, așa că nu după multă vreme fugea și se juca de parcă ar fi fost și el unul dintre copii. Când veni vremea să plece acasă, Iepurzor merse cu ei. Ajunseră la porțile orașului și străjile îl văzură pe Iepurzor alături de fiul împăratului Darzin. îl opriră și—l întrebă care e mama lui, dar fiul împăratului zise:

—Dați—i pace. E prietenul meu. Și Iepurzor intră odată cu ceilalți.

De cum se văzu în palatul împăratului, se furișă într—un cotlon întunecat; și acolo a stat toată ziua. Dar seara ieși și se duse la camera împărătească, unde era ținută mâncarea pentru capul încoronat și pentru cei mai de seamă supuși și nevestele lor. Erau acolo ierburi și poame și rădăcini și chiar alune și fructe de pădure, căci în zilele acelea oamenii împăratului Darzin cutreierau toate pădurile și câmpurile. Nu erau oșteni în câmară, și Iepurzor se piti acolo, în întuneric. Și făcu tot ce—i stătu în putere ca să strice hrana, în afară de cea pe care a mâncat—o el.

În seara aceea împăratul Darzin ceru să i se înfățișeze căpetenia gustătorilor săi și—l întrebă dacă lăptucile sunt bune de mâncat. Căpetenia gustătorilor îi zise că unele dintre ele sunt tocmai bune și că pusese deja să fie aduse câteva în câmară.

—Bine, zise împăratul. O să ne ospătăm cu două—trei în seara asta. Dar a doua zi dimineața pe împărat și pe câțiva dintre supușii săi de frunte îi chinuia amarnic stomacul. Orice mâncău, le era și mai rău, căci Iepurzor stătea ascuns în câmară și strica hrana de cum era adusă, împăratul mănca vreo câteva lăptuci, dar nu—i fu mai bine. Ba dimpotrivă, îi căzu și mai rău.

După cinci zile Iepurzor se furișă din nou printre copii și se întoarse la El—ahrairah. Când auzi că împăratul e bolnav și că Iepurzor făcuse tot ce—i spusese, El—ahrairah se apucă să—și schimbe înfățișarea. Își ciunti coada albă și—l puse pe Iepurzor să—i tundă cu dinții blana și să i—o mânjească cu noroi și zeamă de mure. Apoi se acoperi din cap până—n picioare cu fire lungi de cornățel și frunze mari de brusture, care fluturau după el, și chiar izbuti cumva să—și schimbe mirosul. Până la urmă nici nevestele sale nu—l mai recunoscă, iar El—ahrairah îi spuse lui Iepurzor să se țină după el de departe și purcese către palatul împăratului Darzin. Iar Iepurzor așteptă afară, pe vârful dealului.

Când ajunse la palat, El—ahrairah ceru să—l vadă pe căpitanul străjilor.

—Să mă duci la împărat, zise. M—a trimis Prințul Curcubeu. A auzit că împăratu—i beteag și a pus să fiu chemat din țara depărtată care se află dincolo de Kelfazin, ca să află pricina beteșugului lui. Zorește—te! Nu—s obișnuit să fiu ținut la ușă.

—De unde să știu că spui adevărul? întrebă căpitanul străjilor.

—Păi mie mi—e totuna, i—o întoarse El—ahrairah. Cât cântărește beteșugul unui împărat mărunț în ochii doftorului—șef din țara de dincolo de râul de aur al lui Frith? O să mă înturnez și o să—i spun Prințului Curcubeu că străjile împăratului s—au arătat smintite și s—au purtat cu mine așa cum te—ai aștepta din partea unei șlehte de mocofani plini de purici.

Se răsuci pe călcâie și dădu să plece, dar căpitanul străjilor se înspăimântă și—l chemă înapoi. El—ahrairah catadicsi să se înduplece, iar oștenii îl conduseră la împărat.

După cinci zile de hrană stricăță, împăratului nu—i dădea mâna să se arate bănuitor cu cineva care zicea că l—a trimis Prințul Curcubeu să—l însănătoșească. Îl rugă pe El—ahrairah să—l consulte și jură să facă tot ce zice el.

El—ahrairah făcu un circ întreg din consultarea împăratului. îi cercetă ochii, și urechile, și dinții, și căcărezele, și vârfurile ghearelor și vru să știe ce a mâncat. Apoi vru să vadă camera împărătească și grădina de lăptuci. Când se întoarse, avea un aer foarte serios și zise:

—Mărite împărate, știu prea bine cât de rea e vestea pe care o să ți—o dau, însă pricina betșugului tău sunt taman lăptucile acelea pe care le ții la așa mare preț.

—Lăptucile? răcni împăratul Darzin. Nu—i cu puțință! Au crescut toate din semințe bune, sănătoase și au fost păzite zi și noapte.

—Vai! zise El—ahrairah, o știu prea bine! Dar au fost otrăvite de groaznicul Găgăuțădeșucheatu, care se rotește—n zbor din ce în ce mai jos prin Țancaflintă din înjghebătură — microb ucigaș — aracan de mine, da! — răzlețit de Vezidepoți și crescut în pădurile verzi—cenușii din Bine Vaidemine. Asta, pricepi, ca să simplific lucrurile pe cât îmi stă în puteri. Din punct de vedere medical, sunt oarece complicații cu care n—am să te mai obosesc.

—Nu pot să cred, zise împăratul.

—Cel mai simplu, zise El—ahrairah, e să ți—o dovedesc. Dar nu—i nevoie să—l îmbolnăvim pe unul dintre supușii tăi. Spune—le oștenilor să se ducă să ia pe cineva prizonier.

Oștenii ieșiră și prima făptură peste care dădură fu Iepurzor, care molfaia iarbă pe vârful dealului. Îl târâră după ei pe poartă și i—l înfățișară împăratului.

—Îhh, un iepure, zise El—ahrairah. Păcătoase făpturi! Cu atât mai bine. Iepure scârbavnic, mănâncă lăptucile astea!

Iepurzor se supuse, și nu trecu mult până ce începu să geamă și să se zvârcolească. Îi zvâcneau picioarele și—și rostogolea ochii. Mușcă podeaua și făcu spume la gură.

—Îi e tare rău, zise El—ahrairah. Trebuie să fi nimerit una neobișnuit de stricăta. Ori, mai degrabă, otrăvirea e deosebit de ucigătoare pentru iepuri. Dar, în orice caz, să fim recunoscători că n—a fost Măria Ta în locul lui. Ei bine, ne—a fost de folos. Azvârliți—l afară! Te—aș sfătui cu tot dinadinsul, zise mai departe El—ahrairah, să nu lași lăptucile acolo unde sunt acum, căci vor face flori și semințe. Otrava se va răspândi. Știu că ești dezamăgit, dar trebuie să te descotorosești de ele.

În clipa aceea norocul făcu să intre căpitanul străjilor împreună cu Yona, ariciul.

—Măria Ta, zbieră, făptura asta vine din mlaștinile din Kelfazin. Neamul lui El—ahrairah se pregătește de război. Zic că vin să atace grădina Măriei Tale și să fure lăptucile împărătești. Binevoiește a—mi porunci să pornesc cu oștenii asupra lor și să—i fac una cu pământul.

—Aha! strigă împăratul, mi—a dat prin minte un șiretlic care—i de două ori mai bun ca ăsta. „Deosebit de ucigătoare pentru iepuri.” Bine! Bine! Las' să aibă parte de toate lăptucile pe care le râvnesc. Să duci o mie de lăptuci la mlaștina din Kelfazin și să le lași acolo. Ho! Ho! Ce mai șotie! Deja mă simt mult mai bine.

—Ah, grozavă șiretenie! zise El—ahrairah. Nu—i de mirare că Măria Ta e cârmuitorul unui popor măreț. Mi se pare că începi de—acum să te însănătoșești. Ca la multe boli, leacul e simplu, odată ce l—ai dibuit. Nu, nu, nici prin gând nu—mi trece să iau vreo răsplată. Oricum, pe aici nu se află nimic care să pară prețios în țara strălucitoare de dincolo de râul de aur al lui Frith. Am făcut ce mi—a cerut Prințul Curcubeu. E destul. Binevoiește a spune străjilor tale să mă însoțească până la poalele dealului.

Făcu o plecăciune și dus a fost.

Mai târziu, pe seară, când El—ahrairah își îmboldea iepurii să mârâie mai fioros și să fugă de colo—colo prin mlaștina din Kelfazin, Prințul Curcubeu coborî pe râu către ei.

—El—ahrairah, strigă, mi—a făcut cineva farmece?

—Păi s—ar putea, zise El—ahrairah. Groaznicul Găgăuțădeșucheatu...

—O mie de lăptuci zac morman în partea de sus a mlaștinii. Cine le—a pus acolo?

—Ți—am zis c—o să fie aduse, zise El—ahrairah. Că doară nu te așteptai ca iepurii mei, slăbiți și flămânzi cum sunt, să le care tocmai din grădina împăratului Darzin. Dar acum se vor întrema iute, cu leacul pe care o să li—l dau. Sunt doftor, aș zice, și dacă n—ai auzit încă asta, Prințule Curcubeu, crede—mă că vei auzi curând, din altă parte. Iepurzor, du—te și adu lăptucile.

Atunci Prințul Curcubeu văzu că El—ahrairah se ținuse de cuvânt și că el însuși trebuie acum să—și îndeplinească promisiunea. Îi lăsă pe iepuri să părăsească mlaștina din Kelfazin, și ei s—au înmulțit pretutindeni. Iar din acea zi și până—n vremea noastră nu se află pe pământ vreo putere care să—l țină pe un iepure departe de o grădină de zarzavat, căci El—ahrairah le suflă o mie de tertipuri, cele mai iscusite din lume.

16. BURUIANĂ—DE—ARGINT

A zis „Dansează pentru mine” și a zis
„Ești prea frumoasă ca al brizei spin
Să te împungă, ori soarele să te ardă”. A zis
„Îs doar un zdrențăros, dar nu—s hain
Cu dansatorul trist și mortul care în danț s—a prins.”
Sidney Keyes, *Patru stări ale morții*

—Bravo, a zis Alună când Păpădie a sfârșit povestea.

—E mare meșter, nu? a zis Argintiul. Suntem norocoși să—l avem printre noi. E destul să—l asculți și te simți mai bine.

—Le—am arătat noi lor, a șoptit Barosanu'. Să—i vedem dacă—s în stare să găsească un povestitor mai bun ca el.

Niciunul nu se îndoia că Păpădie îi făcuse să crească în ochii celorlalți. De când ajunseseră acolo, cei mai mulți dintre ei se simțeau în inferioritate printre străinii aceia care arătau splendid, bine hrăniți, cu purtarea lor nestingherită, formele lor pe ziduri, eleganța, felul iscusit în care ocoleau aproape toate întrebările — și, mai presus de toate, cu accesele de melancolie neiepurească. Acum povestitorul lor le arătase celorlalți că sunt mai mult decât o ceată de vagabonzi. Cu siguranță că niciun iepure normal nu—și putea stăpâni admirația. Așteptau să li se spună asta, dar după câteva clipe și—au dat seama cu surprindere că gazdele lor erau mai puțin entuziaste.

—Foarte drăguț, a zis Ciuboțică.

Părea că încearcă să mai găsească ceva de zis, dar apoi a repetat:

—Da, foarte drăguț. O poveste neobișnuită.

—Dar se poate să nu o știe? i—a șoptit Mură lui Alună.

—Întotdeauna mi—am zis că poveștile astea tradiționale au mult farmec, a zis alt iepure, mai ales atunci când sunt spuse în stilul adevărat, de modă veche.

—Da, a zis Căpșună. Convingere, de asta e nevoie. Chiar trebuie să *crezi* în El—ahrairah și Prințul Curcubeu, nu—i așa? După aceea totul vine de la sine.

—Nu spune nimic, Barosane, a murmurat Alună: căci Barosanu' își agita etichete, revoltat. Nu—i poți sili să le placă dacă nu le place. Mai bine așteptăm să vedem de ce sunt în stare ei.

Iar cu glas tare a zis:

—Doar știți că poveștile noastre nu s—au schimbat de generații întregi. La urma urmei, nu ne—am schimbat nici noi. Viața noastră este așa cum a fost a părinților noștri și a părinților lor. Aici lucrurile sunt altfel. Ne dăm seama de asta și credem că ideile și obiceiurile noastre noi sunt foarte interesante. Ne întrebăm cu toții despre ce fel de lucruri spuneți *voi* povești.

—Păi nu prea spunem poveștile vechi, a zis Ciuboțică. Poveștile și poeziile noastre sunt mai ales despre viața pe care o ducem aici. Desigur, acea Formă a lui Bobitei pe care ai văzut—o — aceea e acum demodată. El—ahrairah nu are cu adevărat importanță pentru noi. Asta nu înseamnă că povestea prietenului vostru n—a fost încântătoare, a adăugat iute.

—El—ahrairah e dolda de șiretlicuri, a zis Crușin, și iepurii o să aibă întotdeauna nevoie de șiretlicuri.

—Nu, a zis o voce necunoscută din celălalt capăt al încăperii, de dincolo de Ciuboțică. Iepurii au nevoie de demnitate și, mai presus de toate, de dorința de a—și accepta soarta.

—Noi vedem în Buruiană—de—argint unul dintre cei mai buni poeți pe care i—am avut de multe luni încoace, a zis Ciuboțică. Ideile lui sunt foarte apreciate. Ați dori să—l ascultați acum?

—Da, da, s—au auzit voci din toate părțile. Buruiană—de—argint!

—Alună, a zis deodată Cinci, vreau să mă lămuresc ce—i cu Buruiană—de—argint ăsta, dar nu îndrăznesc să mă apropii singur. Vii cu mine?

—Dar, Cinci, ce vrei să zici? De ce să—ți fie frică?

—Vai, Frith, ajută—mă! a zis Cinci, tremurând. Îi simt mirosul de aici. Mă îngrozește.

—Of, Cinci, nu vorbi aiurea! Miroase la fel cu toți ceilalți.

—Miroase ca orzul pe care a plouat și a rămas să putrezească pe câmp. Miroase ca o cârțiță rănită care nu poate intra sub pământ.

—Mie îmi miroase ca un iepure mare și gras, îndopat cu o grămadă de morcovi. Dar o să vin cu tine.

După ce și—au croit drum prin mulțime până în partea cealaltă a vizuinii, Alună a văzut cu surprindere

că nu era vorba decât de un vătui. în sălașul din Sandleford, nimeni nu i—ar fi cerut unui iepure de vârsta lui să spună o poveste, poate doar când era între prieteni. Avea un aer sălbatic, disperat, și urechile îi zvâneau fără oprire. Când a început să vorbească, părea că e din ce în ce mai puțin conștient de cei de față și își tot întorcea capul, ca și cum ar fi ascultat un sunet doar de el auzit, venit de la intrarea tunelului din spatele său. Dar izvora un soi de fascinație din vocea lui, ca adierea vântului și lumina de pe o pajiște, iar în vreme ce ritmul ei pătrundea în ascultători, peste întreaga vizuină s—a așternut tăcerea.

Vântul bate, bate peste iarbă.

Leagănă mătîșorii din salcie; frunzele își sticlesc argintul.

Unde te duci, vântule? Departe, hăt—departe

Peste dealuri, peste muchia lumii.

Ia—mă cu tine, vântule, sus pe cer.

O să merg cu tine, o să fiu iepurele—vântului,

În cer, cerul înaripat și iepurele.

Râul curge, curge peste pietriș,

Printre bobornic, piciorul—cocoșului, azurul și aurul primăverii.

Unde te duci, râule? Departe, hăt—departe

Dincolo de iarbă—neagră, alunecând cât e noaptea de lungă.

Ia—mă cu tine, râule, departe, în lumina stelelor.

O să merg cu tine, o să fiu iepurele—râului,

În jos prin apă, apa verde și iepurele.

Toamna frunzele—s suflate de vânt, galbene și cafenii.

Foșnesc prin șanțuri, se smucesc și atârnă pe gardul viu.

Unde vă duceți, frunzelor? Departe, hăt—departe

În pământ ne ducem, cu ploaia și bobitele fructelor.

Luați—mă, frunzelor, o, luați—mă în drumul vostru—ntunecat,

O să merg cu voi, o să fiu iepurele—frunzelor,

În adâncurile pământului, pământul și iepurele.

Frith e tolănit pe cerul de seară. Norii—s roșii în jurul lui.

Sunt aici, Stăpâne Frith, alerg prin iarbă înaltă.

O, ia—mă cu tine, când cobori îndărătul pădurii,

Hăt—departe, până—n miezul luminii, până—n tăcere.

Căci gata sunt să—ți dau răsufarea mea, viața,

Cercul strălucitor al soarelui, soarele și iepurele.

Cinci era, în vreme ce asculta, absorbit și totodată cuprins de un soi de oroare neîncrezătoare. în același timp, părea că acceptă fiecare cuvânt și că e copleșit de spaimă. La un moment dat și—a tras răsufarea, ca și cum ar fi fost uimit recunoscându—și propriile gânduri știute doar pe jumătate: iar când poezia s—a sfârșit, a părut că se luptă să—și vină în fire. Și—a dezvelit dinții și și—a lins buzele, așa cum făcuse Mură în fața ariciului mort de pe șosea.

Uneori, un iepure speriat de un dușman se ghemuiește la pământ și rămâne încremenit, fie fascinat, fie crezându—se că va rămâne nebăgat în seamă dat fiind că natura l—a făcut greu de observat. Dar apoi, în afară de cazul în care fascinația e prea puternică, vine clipa în care neclintirea nu mai e bună, și iepurele, ca și cum ar rupe o vrajă, recurge pe dată la cealaltă soluție — goana. Așa pare că stau lucrurile cu Cinci acum. Deodată a sărit în picioare și a început să—și croiască drum cu forța prin vizuina cea mare. Câțiva iepuri au fost îmbrânciți și s—au răsucit mânioși spre el, dar nu i—a băgat în seamă. Apoi a ajuns într—un loc în care n—a putut să se strecoare printre doi iepuri voinici din sălaș. Atunci parcă și—a ieșit din minți, a început să lovească în toate părțile, iar Alună, care venea în urma lui, cu greu a izbutit să împiedice o încăierare.

—Știți, fratele meu e și el un fel de poet, le—a spus străinilor care se zbârliseră. Uneori ceva îl scoate cu

totul din ale lui și nu știe de fiecare dată de ce.

Unul dintre iepuri părea să accepte ceea ce spusese Alună, dar celălalt i—a răspuns:

—A, alt poet? Păi atunci să—l auzim. Măcar să nu fi pățimit degeaba umărul meu. Mi—a smuls un smoc mare de blană.

Cinci trecuse deja de ei și își croia drum către tunelul din cealaltă parte a încăperii. Alună a simțit că trebuie să meargă după el. Dar, după toată osteneala pe care și—o dăduse să fie prietenos, îl supărase așa de tare felul în care Cinci li s—a împotrivit noilor lor prieteni, încât atunci când a trecut pe lângă Barosanu' i—a zis:

—Hai să mă ajuți să—i băgăm mințile—n cap. Ultimul lucru de care avem nevoie acum e o încăierare. Era convins că Cinci chiar merită o mică porție de Barosanu'.

L—au urmat pe Cinci prin tunel și l—au ajuns la intrare. Înainte ca vreunul dintre ei să poată spune ceva, Cinci s—a răsucit spre ei și a început să vorbească, de parcă ei i—ar fi pus o întrebare.

—Așadar, ați simțit? Și vreți să știți dacă am simțit și eu? Sigur că am simțit. Asta e partea cea mai rea. Nu—i nicio șmecherie. El spune adevărul. Câtă vreme spune adevărul, nu poate fi sminteală — asta o să ziceți, nu? Nu te învinuiesc, Alună. M—am simțit pe mine însumi mișcându—mă spre el ca un nor care plutește spre altul. Dar apoi, în ultima clipă, mi—am abătut plutirea. Cine poate ști de ce? N—a fost vrerea mea; a fost un accident. A fost doar o părticică din mine care m—a dus departe de el. Am spus că bolta acelei încăperi e făcută din oase? Nu! E ca o ceață groasă de sminteală care acoperă tot cerul: și n—o să mai avem lumina lui Frith ca să vedem pe unde călcăm. Vai, ce—o să se aleagă de noi? Un lucru poate fi adevărat și în același timp o groaznică sminteală, Alună.

—Ce naiba—i asta? i—a zis Alună uluit Barosanului.

—Vorbește despre tălâmbul ăla de poet cu urechile pleoștite, i—a răspuns Barosanu'. Atâta pricep și eu. Dar de ce pare să creadă că am vrea să avem de—a face cu el și cu aiurelile alea — asta nu mă țin curelele să deslușesc. Nu—ți mai răci gura de pomană, Cinci. Singura chestie care ne frământă pe noi e scandalul pe care l—ai iscat tu. Cât despre Buruiană—de—argint, nu pot să zic decât că păstrez eu argintul, și n—are decât să fie doar Buruiană.

Cinci s—a uitat la el cu ochi care, ca ai unei muște, păreau să fie mai mari decât capul.

—Gândești asta, a zis. Crezi asta. Dar fiecare dintre voi, în felul său, e deja adânc în ceața aceea. Unde e...

Alună l—a întrerupt, și Cinci a tresărit.

—Cinci, n—o să spun că n—am venit după tine ca să te cert. Ne—ai primejduit începutul bun în acest sălaș...

—Primejduit? a strigat Cinci. Primejduit? Păi tot locul...

—Ține—ți gura. Aveam de gând să mă arăt mânios, dar e limpede că ești atât de necăjit, că n—are niciun rost. Dar ceea ce o *să faci* acum este să vii cu noi doi într—o vizuină și să dormi. Haide! Și nu mai spune nimic deocamdată.

Una dintre privințele în care viața iepurilor e mai puțin complicată decât cea a oamenilor este faptul că nu se rușinează să folosească forța. Cinci n—a avut încotro și i—a însoțit pe Alună și Barosanu' în vizuina în care stătuse Alună în noaptea dinainte. Nu era nimeni acolo, așa că s—au întins pe jos și au adormit.

17. SÂRMA SCÂNTEIETOARE

Când câmpul verde ca un capac s—a răsucit
 Dezvăluind ce era mai bine să fi rămas pitit
 Lăsat deoparte;
 Și, iată! în spate, fără vreun murmur,
 Pădurea s—a apropiat și acum stă împrejur
 în semiluna cea de moarte.
 Iar zăvorul lunecă în lăcașul lui,
 Dincolo de geam secerătorul negru e—n docar,
 Și—acum, deodată, în graba mare—s adunați
 Femeile cu ochelari negri și chirurgii gheboșați
 Și omul—forfecar.
 W. H. Auden, *Martorii*

Era frig, era frig și bolta era făcută din oase. Bolta era făcută din crengile împletite ale tisei, smicele țepene răsucite într—o parte și în cealaltă, pe deasupra și pe dedesubt, țepene ca gheața și presărate cu bobite de un roșu mohorât. „Vino, Alună, a zis Ciuboțică. O să ducem în gură până acasă boabele tisei și o să le mâncăm în vizuina cea mare. Prietenii tăi trebuie să învețe asta dacă vor să fie ca noi.” „Nu! Nu! a strigat Cinci. Alună, nu!” Dar apoi a venit Barosanu', sucindu—se printre crengi, cu gura plină de bobite. „Uite! a zis Barosanu'. Pot să o fac. Fug în altă parte. Întreabă—mă unde, Alună! Întreabă—mă unde! Întreabă—mă unde!” Apoi fugeau în altă parte, fugeau nu către sălaș, ci peste câmp, în frig, și Barosanu' a lăsat bobitele să cadă — picături roșii ca sângele, picuri roșii tari ca sârma. „N—are rost, a zis. N—are rost să le muști. Sunt reci.”

Alună s—a trezit. Era în vizuină. S—a cutremurat. De ce nu era căldura trupurilor de iepuri culcați unul lângă altul? Unde era Cinci? S—a ridicat. Ceva mai departe, Barosanu' se foia și tresărea prin somn, căutând căldura, încercând să se lipească de trupul unui iepure care nu mai era acolo. Mica adâncitură de pe podeaua presărată cu nisip, unde stătuse Cinci, încă nu se răcise de tot; dar Cinci nu era acolo.

—Cinci! a zis Alună în întuneric.

A știut pe dată că n—o să audă vreun răspuns. L—a împuns cu botul pe Barosanu', insistent.

—Barosane! Cinci a plecat! Barosane!

Barosanu' s—a trezit imediat, și Alună a fost mai bucuros ca oricând de promptitudinea și energia lui.

—Ce—ai zis? Care—i necazul?

—Cinci a plecat.

—Unde a plecat?

—*Silf* — afară. Nu poate fi decât *silf*. Doar știi că nu s—ar apuca să se plimbe prin sălaș. Îl urăște.

—E o pacoste, nu? Și a mai și lăsat vizuina asta rece. Crezi că e în primejdie, nu—i așa? Vrei să mergem să—l căutăm?

—Da, trebuie să merg. E necăjit și istovit, și încă nu s—a luminat. S—ar putea să fie pe aici *elil*, orice ar spune Căpșună.

Barosanu' a ascultat și a amușinat câteva clipe.

—Aproape că se crapă de ziuă, a zis. O să fie destulă lumină ca să—l găsim. Eu zic că—i mai bine să vin cu tine. Nu—ți face griji — n—are cum să fi ajuns prea departe. Dar, pe lăptucile împăratului! Ii arăt eu lui când îl ajungem.

—Măcar să—l găsim, că—l țin eu bine cât îi tragi tu șuturi. Hai! S—au dus până la gura vizuinii și s—au oprit acolo, unul lângă altul.

—De vreme ce nu—s aici prietenii noștri ca să ne împingă afară, a zis Barosanu', n—ar fi rău să cercetăm dacă nu cumva roiesc în jur nevăstuicile și bufnițele și abia apoi să ieșim.

În clipa aceea s—a auzit din pădurea din partea cealaltă strigătul unei bufnițe cafenii. Era primul, și instinctiv s—au ghemuit și au rămas neclintii, numărând patru bătăi de inimă pînă ce s—a auzit al doilea strigăt.

—Se îndepărtează, a zis Alună.

—Mă—ntreb câți șoareci de câmp or zice așa în fiecare noapte? Știi că strigătul e înșelător. Asta—i rostul lui.

—Păi n—am ce să fac, a zis Alună. Cinci e pe undeva, pe aici, și o să merg după el. Oricum, aveai dreptate. *E* lumină — cât de cât.

—Să ne uităm mai întâi sub tisă?

Dar Cinci nu era sub tisă. Lumina, pe măsură ce creștea, dezvăluia partea de sus a câmpului, în vreme ce gardul viu și pâraul din depărtare rămăneau niște linii întunecate din partea de jos. Barosanu' a sărit de pe taluz pe câmp și a alergat pe o linie larg arcuită prin iarba udă. S—a oprit aproape în dreptul găurii prin care ieșiseră și Alună l—a prins din urmă.

—Iată urma lui, a zis Barosanu'. Și—i proaspătă. Din vizuină drept în jos, către pârau. Nu poate fi prea departe.

Când iarba are pe ea stropi de ploaie, e ușor să vezi pe unde a trecut cineva. Au urmat dâra pe câmp în jos și au ajuns la gardul viu lângă locul cu morcovi și izvorul pâraului. Barosanu' avusese dreptate când a zis că urma e proaspătă. De cum au trecut de gardul viu, l—au văzut pe Cinci. Mânca singur. Mai erau lângă izvor câteva bucățele de morcov, dar nu se atinsese de ele și mânca iarbă în apropierea mărului pădureț cu trunchiul strâmb. S—au apropiat, iar el și—a ridicat privirea.

Alună n—a zis nimic și a început să mănânce lângă el. Acum îi părea rău că—l adusese pe Barosanu'. În întuneric, înainte de zori, și cu șocul descoperirii că Cinci nu mai era acolo, Barosanu' îi fusese alinare și sprijin. Dar acum, când l—a văzut pe Cinci, pipernicit și prietenos, neputând să facă rău cuiva ori să—și ascundă sentimentele, tremurând în iarba udă, de teamă ori de frig, mânia i s—a topit. îi părea rău pentru el și era sigur că, dacă o să poată sta singuri o vreme, Cinci o să ajungă să ia totul mai ușor. Probabil era prea târziu însă ca să—l convingă pe Barosanu' să fie blând; nu putea decât să tragă nădejde că va fi bine.

Dar, în ciuda temerilor sale, Barosanu' n—a deschis nici el gura. Era limpede că se așteptase ca Alună să vorbească primul și nu știa ce să facă. O vreme toți trei au înaintat alene prin iarbă, în vreme ce umbra se îngroșa și porumbeii gulerati guruiau prin copacii de departe. Alună începea să simtă că totul va fi bine și că Barosanu' are mai multă chibzuință decât crezuse el, când Cinci s—a așezat pe etichete dinapoi, și—a curățat fața cu etichete din față și apoi, pentru prima oară, s—a uitat drept în ochii lui.

—Acuma plec, a zis. Sunt foarte mâhnit. Mi—ar plăcea să—ți urez lucruri bune, Alună, dar nu—i nimic de bine în locul ăsta. Așa că spun doar adio.

—Dar unde te duci, Cinci?

—Altundeva. La dealuri, dacă oi putea ajunge acolo.

—De unul singur? Nu poți. O să mori.

—N—ai nicio șansă, prietene, a zis Barosanu'. Ceva o să pună gheara pe tine înainte de *ni—Frith*.

—Ba nu, a zis Cinci, foarte liniștit. Ești mai aproape de moarte ca mine.

—Încerci să mă bagi în sperieți, gogoloi nenorocit de flecar ce ești, s—a războit Barosanu'. O să te...

—Stai, Barosane, a zis Alună. Nu te răsti așa la el.

—Păi doar tu ai zis..., a început Barosanu'.

—Știu. Dar acum gândesc altfel. Te rog să mă ierți, Barosane. Voiam să te rog să mă ajuți să—l înduplec să vină înapoi la sălaș. Dar acum — ei bine, am văzut că întotdeauna e ceva în ce zice Cinci. În ultimele două zile n—am vrut să—l ascult și cred și acum că a luat—o razna. Dar nu mă îndur să—l silesc să se întoarcă în sălaș. Chiar cred că, cine știe de ce, locul acela îl face să—și iasă din minți de spaimă. O să merg un pic cu el și poate izbutim să stăm de vorbă. Nu—ți pot cere să—ți pui și tu viața în primejdie. Oricum, ceilalți ar trebui să știe ce facem și n—au cum să afle decât dacă te duci și le spui. O să mă întorc înainte de *ni—Frith*. Nădăjduiesc să ne întoarcem amândoi.

Barosanu' s—a holbat la el. Apoi s—a repezit la Cinci, furios:

—Gânganie neagră și ticăloasă, a zis. Nu te—a învățat nimeni să te supui ordinelor, nu? Mereu eu, eu, eu. „Vai, simt ceva ciudat în degetul de la picior, așa că trebuie să stăm cu toții cu capu—n jos și picioarele—n sus!” Și acum, că am dat peste un sălaș minunat, și am intrat în el fără să fie măcar nevoie să ne batem, *trebuie* să te străduiești tu să calci pe bățături toată lumea! Și apoi pui în primejdie viața unuia dintre cei mai buni iepuri, numai ca să facă pe dădaca în vreme ce tu umbli creanga ca un șoarec smintit! Ei bine, *eu* nu mai vreau să știu de tine, ți—o zic în față. Și acum mă întorc la sălaș și o să am grijă ca toți ceilalți să nu mai vrea să știe de tine. Și așa o să fie — să nu—ți închipui că nu.

S—a răsucit și s—a năpustit prin cea mai apropiată deschizătură din gardul viu. Pe dată s—a pornit în partea cealaltă a gardului o zarvă înspăimântătoare. Se auzeau izbituri și trânteli. Un vreasc a zburat în aer. Apoi un ghemotoc ud de frunze veștede a țâșnit prin spărtură și s—a turtit departe de gard, lângă Alună. Rugii se scuturau de zor. Alună și Cinci s—au uitat unul la altul, luptându—se amândoi cu impulsul de a o tuli. Ce vrăjmaș se dezlanțuise de cealaltă parte a gardului? Nu se auzeau strigăte — ori

stropșeală de pisică, țipăt de iepure —, numai pârlitul crenguțelor și smulgerea aprigă a ierbii.

Adunându—și tot curajul, în ciuda instinctului, Alună s—a silit să se ducă până la spărtură, cu Cinci după el. Li s—a înfățișat o privescătoare îngrozitoare. Frunzele putrede fuseseră azvârlite în sus. Pământul fusese dezgolit și era brăzdat de șanțuri lungi. Barosanu' zăcea pe o parte, dând din labele dinapoi și răsucindu—se. O bucată de sârmă de cupru, licărind mohorât sub primele raze de soare, era răsucită în jurul grumazului și mergea drept, trecând peste o labă dinainte, până la capătul unui țaruș zdravăn, înfipt în pământ. Nodul lațului se strânsese și era îngropat în blana dindărătul urechii. Vârful ieșit al unuia dintre firele sârmei îi zgâriase grumazul, iar stropi de sânge, întunecați și roșii ca bobitele tisei, i se prelingeau, unul câte unul, pe umăr. Câteva clipe a stat, gâfâind, iar coastele i se înălțau și coborau greoi. Apoi iar a început să se zbată și să se lupte, într—o parte și—n alta, săltând și căzând la loc, până ce s—a sufocat și a rămas nemișcat.

Înnebunit de îngrijorare, Alună a sărit prin spărtură și s—a ghemuit lângă el. Ochii lui Barosanu' erau închiși și buzele îi dezgoleau dinții lungi din față, într—un rânet încremenit. Își mușcase buza de jos, iar sângele picura și de acolo. Botul și pieptul îi erau acoperite de spume.

—Thlayli! a zis Alună, izbind în pământ cu labele din spate. Thlayli! Ascultă—mă! Ești într—un laț — un laț! Ce spuneau în *Owsla*? Haide — gândește—te! Cum te putem ajuta?

Un moment de tăcere. Apoi labele din spate ale Barosanului au început iar să izbească, dar slab. Urechile i s—au pleoștit. Ochii i s—au deschis fără să vadă nimic, și albul lor s—a arătat plin de vinișoare de sânge, în vreme ce irisurile castanii se rostogoleau dintr—o parte în alta. După o vreme i s—a auzit vocea, groasă și slabă, bolborosind printre bășicuțele de spumă sângerie din gură.

—*Owsla* — n—are rost — mușcă sârmă. Țaruș — trebuie — sapă — scoate. L—a cutremurat un spasm și a scurmat pământul, acoperindu—se de noroi și sânge. Apoi a rămas iar nemișcat.

—Fugi, Cinci, fugi la sălaș, a strigat Alună. Adu—i pe ceilalți — Mură, Argintiul. Iute! O să moară.

Cinci a tulit—o înapoi ca un iepure de câmp. Alună, rămas singur, încerca să priceapă ce trebuie făcut. Ce era „țarușul”? Cum să—l scoată? S—a uitat la harababura cumplită din fața sa. Barosanu' zăcea peste sârmă, care se ivea de sub burta lui și părea că dispăre în pământ. Alună se lupta cu propria nedumerire. Barosanu' zisese „sapă”. Măcar asta o înțelegea. S—a pus pe săpat în pământul moale de lângă trupul lui Barosanu', până ce, după o vreme, a dar cu ghearele de ceva neted și tare. S—a oprit, mirat, și l—a descoperit alături pe Mură.

—Barosanu' a zis ceva, i—a spus, dar nu cred că mai poate vorbi. A zis „Scoate țarușul”. Ce înseamnă asta? Ce trebuie să facem?

—Așteaptă un pic, a zis Mură. Lasă—mă să mă gândesc și încercă să nu fii nerăbdător.

Alună a întors capul și s—a uitat de—a lungul pârlului. Departe, între două pâlcuri de copaci, vedea cireșul sub care șezuse acum două zile alături de Mură și Cinci, la răsăritul soarelui. Și—a amintit cum îl fugărise Barosanu' pe Galbenei prin iarbă, uitând, în bucuria sosirii, cearta din seara dinainte. Îl vedea acum pe Galbenei gonind spre ei, împreună cu doi—trei dintre ceilalți — Argintiul, Păpădie și Ulcică. Păpădie, care era mult mai în față, a țâșnit prin spărtura din gard și s—a oprit brusc, tresărind, cu ochii holbați.

—Ce e, Alună? Ce s—a întâmplat? Cinci a zis...

—Barosanu' e prins în laț. Nu te apropia de el până nu ne spune Mură. Nu—i lăsa pe ceilalți să se—ngheșue în jur.

Păpădie a pornit în goană înapoi și s—a ivit Ulcică.

—Vine Ciuboțică? a întrebat Alună. Poate că *el* știe...

—Nu vine, a zis Ulcică. I—a spus lui Cinci să nu mai vorbească despre asta.

—I—a spus să ce? a întrebat Alună, căruia nu—i venea să—și creadă urechilor.

Dar în clipa aceea Mură a vorbit, și într—o clipă Alună a fost lângă el.

—Asta e, a zis Mură. Sârma e legată de un țaruș și țarușul e în pământ — uite, acolo. Trebuie să—l scoatem. Haide — să săpăm lângă el.

Alună s—a apucat din nou să sape, labele din față aruncau în sus pământul moale și ud și alunecau pe țarușul tare. Cumva, știa că ceilalți așteaptă alături. După o vreme a fost silit să se oprească, gâfâind. Argintiul i—a luat locul, iar după el Crușin. Țarușul blestemat, neted, curat, mirosind a om a fost dezgolit pe lungimea urechii unui iepure, dar tot nu ieșea din pământ. Barosanu' nu se clintise. Zăcea peste sârmă, sfâșiat și însângerat, cu ochii închiși. Crușin și—a scos din groapă capul și labele și și—a

șters noroiul de pe față.

—Țărușul e mai îngust acolo, jos. Vârful e pe—aproape. Cred că poate fi mușcat, dar nu reușesc să—l apuc cu dinții.

—Trimiteti—l acolo pe Ulcică, a zis Mură. E mai mic.

Ulcică a intrat cu capul în groapă. Auzeau cum se desprind așchiile sub dinții lui — un sunet ca de șoarece cuibărit în peretele de scândură al unui hambar, la miezul nopții. A ieșit cu nasul însângerat.

—Așchiile înțeapă al naibii și nu prea poți să răsuflă, dar țărușul e aproape rupt.

—Să intre Cinci, a zis Alună.

Cinci n—a stat mult în gaură. Și el a ieșit sângerând.

—S—a rupt în două. A ieșit.

Mură a împins cu nasul capul lui Barosanu'. Sub îmboldeala lui blândă, capul s—a rostogolit într—o parte și a revenit la loc.

—Barosane, i—a șoptit Mură la ureche, țărușul a ieșit.

Nimic. Barosanu' zăcea la fel ca înainte. O muscă grasă i—a poposit pe o ureche. Mură a alungat—o, furios, și ea a zburat, bâzâind, în lumina soarelui.

—Cred că ne—a părăsit, a zis Mură. Nu—i simt răsuflarea.

Alună s—a ghemuit lângă Barosanu' și și—a apropiat nările de ale lui, dar adia vântul și nu și—a dat seama dacă se simte sau nu vreo răsuflare. Labele erau fleșcăite, burta era moale, pleoștită. A încercat să—și amintească puținul pe care îl auzise despre lațuri. Un iepure voinic își putea rupe gâtul într—un laț. Ori vârful ascuțit al unui fir de sârmă să—i fi străpuns gâtulejul?

—Barosane, a șoptit, te—am scos din laț. Ești liber.

Barosanu' nu s—a clintit. Dintr—odată, Alună și—a dat seama că, dacă Barosanu' e mort — și ce altceva l—ar fi putut ține pe el tăcut în noroi —, atunci el, Alună, trebuie să—i ducă pe ceilalți de acolo înainte ca pierderea îngrozitoare să le sece curajul și să le întunece sufletul — cum s—ar întâmpla dacă ar rămâne lângă trupul întins pe jos. Și apoi, curând avea să vină omul. Poate că era deja pe drum, cu pușca, să—l ducă pe bietul Barosanu'. Trebuie să plece cu toții; iar el trebuie să facă tot ce—i stă în puteri ca toți — chiar și el însuși — să—și scoată din minte pentru totdeauna cele întâmplate.

—Inima mea s—a alăturat Celor O Mie, căci azi prietenul meu s—a oprit din alergat, i—a spus lui Mură, rostind un proverb iepuresc.

—Măcar de n—ar fi fost Barosanu', a zis Mură. Ce—o să ne facem fără el?

—Ceilalți așteaptă, a zis Alună. Trebuie să rămânem în viață. Trebuie să le dăm ceva la care să se gândească. Ajută—mă, simt că—i peste puterile mele.

S—a întors cu spatele la trupul de pe jos și l—a căutat cu privirea pe Cinci printre ceilalți. Dar Cinci nu se vedea nicăieri, și Alună s—a temut să întrebe de el, ca nu cumva să pară dovadă de slăbiciune și nevoie de îmbărbătare.

—Ulcică, s—a răstit, de ce nu—ți cureți fața și nu oprești sângele? Mirosul de sânge îi cheamă pe *elil*. Doar știi asta, nu?

—Da, Alună. îmi pare rău. Barosanu' o să...

—Și încă ceva, a zis Alună, disperat. Ce—mi ziceai de Ciuboțică? Spuneai că i—a zis lui Cinci să tacă?

—Da, Alună. Cinci a intrat în sălaș și ne—a spus de laț și că bietul Barosanu'...

—Da, bine. Și atunci Ciuboțică...?

—Ciuboțică și Căpșună și ceilalți s—au făcut că n—au auzit nimic. Era de neînțeles, pentru că Cinci vorbea în gura mare. Și apoi, pe când ieșeam în fugă, Argintiul i—a zis lui Ciuboțică: „Vii și tu, nu?” Iar Ciuboțică i—a întors spatele și gata. Atunci Cinci s—a dus la el și i—a spus ceva, foarte încet, dar am auzit ce i—a răspuns Ciuboțică. A zis: „Dealuri ori Inie, mă doare—n cot unde vă duceți. Să—ți ții gura.” Și apoi l—a lovit pe Cinci și l—a zgâriat pe ureche.

—Îl omor, s—a auzit o voce groasă și întretăiată din spatele lor.

Au sărit ca arși și s—au întors. Barosanu' își ridicase capul și se sprijinea doar pe labele dinainte. Corpul îi era răsucit, crupa și labele din spate zăceau mai departe pe pământ. Avea ochii deschiși, dar fața îi era o mască de sânge, spume, vărsat și pământ, atât de fioroasă, că arăta mai curând a făptură scăpată din iad decât a iepure. Vederea lui, care ar fi trebuit să—i umple de ușurare și de bucurie, le—a adus doar groază. S—au tras îndărăt, încercând parcă să se facă mai mici, și nimeni n—a vorbit.

—Îl omor, a zis iarăși Barosanu', bolborosind prin mustățile mânjite și smocurile de păr încleiate.

Ajutați—mă, lua—v—ar naiba! Nu—i în stare nimeni să dea jos de pe mine sârma asta împuțită?

S—a trudit să se ridice, cu labelle din spate atârând. Apoi a căzut iar și a început să se târască, trăgând după el prin iarbă sârma cu țarușul rupt, care scotea un fel de chicotit batjocoritor.

—Lăsați—l în pace! a strigat Alună, căci acum se buluceau cu toții să—l ajute. Vreți să—l omorâți? Lăsați—l să se odihnească! Lăsați—l să răsuflă!

—Nu, nu odihnește, a găfăit Barosanu'. N—am nimic.

În vreme ce vorbea s—a prăbușit iar, și pe dată s—a ridicat la loc, cu trudă, pe labelle din față.

—Labelle dinapoi. Nu pot să le mișc. Ciuboțică ăla! îl omor!

—De ce—i lăsăm să stea în sălașul ăla? a strigat Argintiul. Ce soi de iepuri mai sunt și ăștia? L—au lăsat pe Barosanu' să moară. L—ați auzit cu toții pe Ciuboțică în vizuină. Sunt niște lași. Hai să—i alungăm — să—i omoram! Să le luăm sălașul și să trăim noi acolo!

—Da! Da! s—au repezit cu toții. Haideți! Înapoi la sălaș! Jos cu Ciuboțică! Jos cu Buruiiană—de—argint! Să—i omoram!

—*O embleer Frith!* s—a auzit din iarbă un strigăt ascuțit.

La această necuviință scandalosă zarva s—a domolit. S—au uitat în jur, întrebându—se cine o fi vorbit. Nu era decât tăcere. Apoi, dintre două smocuri înalte de păiuș s—a ivit Cinci, cu ochii aruncând fulgere, într—un soi de nebunie. Mârâia și bolborosea către ei ca un iepure—vrăjitor, și cei aflați mai aproape de el s—au tras îndărăt, speriați. Până și Alună simțea că nu—i în stare să zică ceva nici dacă—l pici cu ceară. Apoi și—a dat seama că vorbea Cinci.

—Sălașul? Vă duceți la sălaș? Smintiților! Sălașul ăla nu—i decât o gaură a morții! Tot locul nu—i altceva decât camera unui *elil* mârșav! E împânzit cu lațuri — peste tot, în fiecare zi! Asta le lămurește pe toate: tot ce s—a întâmpnat de când am venit aici.

A rămas nemișcat și părea că vorbele sale vin târându—se pe razele de soare, peste iarbă.

—Ascultă, Păpădie. Te dai în vânt după povești, nu—i așa? O să—ți spun eu una — da, una care l—ar face pe El—ahrairah să plângă. A fost odată un sălaș minunat la poalele pădurii, deasupra pajiștilor unei ferme. Era mare, plin de iepuri. Apoi, într—o zi, a venit orbirea albă și iepurii s—au îmbolnăvit și au murit. Dar câțiva au rămas în viață, așa cum se întâmplă întotdeauna. Sălașul a ajuns aproape gol. Într—o zi, ce și—a zis fermierul: „Aș putea crește numărul iepurilor ăstora: să facă parte din ferma mea — carnea lor, pieile. De ce să mă ostenesc să țin iepuri în cuști? O să se descurce foarte bine acolo unde se află.” A început să împuște toți *elil* — *lendri*, *homba*, nevăstuici, bufnițe. A pus hrană pentru iepuri — dar nu prea aproape de sălaș. Pentru ceea ce plănuia trebuia ca ei să se deprindă să umble pe câmp și prin pădure. Și apoi i—a prins cu lațul — nu prea mulți: cât de mulți își dorea și nu atât de mulți încât să fugă cu toții de frică ori să piară sălașul. Au ajuns să fie mari, și puternici, și sănătoși, căci a avut grijă ca ei să aibă tot ce—i mai bun, mai ales iarna, și nimic de care să se teamă — în afară de lațul din spărtura gardului viu și de pe cărarea din pădure. Așa că ei au trăit așa cum voia el să trăiască, și mereu erau câțiva care se făceau nevăzuți. Iepurii de acolo au devenit ciudați în multe privințe, altfel decât alți iepuri. Știau prea bine ce se întâmplă. Dar chiar și în sinea lor se prefăceau că totu—i bine, căci mâncarea era bună, erau apărați, nu aveau nicio spaimă în afară de aceea, singura; iar ea se abătea ici și colo, niciodată destul de mult deodată ca să—i alunge de acolo. Au uitat purtarea iepurilor din sălbăticie. Au uitat de El—ahrairah, căci ce nevoie aveau de tertipuri și viclenie, când trăiau în sălașul vrăjmașului și—i plăteau bir? Au descoperit alte arte minunate care să înlocuiască tertipurile și poveștile vechi. Dansau în întâmpinarea ceremonioasă. Cântau precum păsările și făceau forme pe pereți; și, cu toate că acestea nu—i puteau ajuta defel, făceau să treacă timpul și ei puteau să—și spună că sunt niște tipi pe cinste, floarea Iepurimii, mai isteți decât coțofenele. N—aveau Iepure—Șef — nu, cum ar fi putut să aibă? — căci un Iepure—Șef trebuie să fie El—ahrairah pentru cei din sălașul său și să—i ferească de moarte: iar aici era doar un soi de moarte, și ce Iepure—Șef ar fi putut avea răspuns la asta? În schimb, Frith le trimitea cântăreți ciudați, frumoși și stricați ca galele stejarilor, ca viespea—de—trandafir peste măceș. Și, întrucât nu puteau să rabde adevărul, cântăreții ăștia, care poate că în alt loc ar fi fost înțelepți, erau striviți de povara cumplită a tainei sălașului până ce gâlgâia din ei sminteală măiestrită — despre demnitate și acceptare și tot ce te poate face să crezi că iepurele iubește sârma scânteietoare. Dar aveau o regulă de fier; o, da, de fier. Nimeni nu trebuie să întrebe vreodată unde este un iepure și oricine întreba „Unde?” — dacă nu era într—un cântec ori într—o poezie — trebuia să fie făcut să tacă. Era destul de rău să zici „Unde?”, dar să vorbești pe față de sârme — asta era de neîngăduit. Pentru asta erau gata să

zgârie și să ucidă.

S—a oprit. Nimeni nu s—a mișcat. Apoi, în tăcere, Barosanu' s—a ridicat cu greu în picioare, s—a clătinat un pic, s—a împleticit câțiva pași către Cinci și a căzut iar. Cinci nu l—a băgat în seamă, ci s—a uitat pe rând la ceilalți. Apoi a glăsuț din nou.

—Și atunci am venit *noi*, de dincolo de iarba—neagră, în timpul nopții. Iepuri sălbatici, care făceau gropi prin vale. Iepurii din sălaș nu s—au arătat pe dată. Trebuiau mai întâi să chibzuiască ce—i mai bine de făcut. Dar și—au dat seama foarte repede. Să ne aducă în sălaș și să nu ne spună nimic. Nu vedeți? Fermierul pune doar câteva lațuri deodată, iar dacă moare un iepure ceilalți vor avea mai mult de trăit. Ai propus ca Alună să le povestească aventurile noastre, Mură, și n—au sărit în sus de bucurie, nu? Cine vrea să audă despre fapte vitejești când e rușinat de propriile fapte, și cui îi place o poveste deschisă, sinceră, de la cel pe care îl amăgește? Vreți să auziți mai departe? Vă spun că tot ce s—a întâmplat se potrivește ca o albină într—o floare de degețel roșu. Și să—i omoram, ziceți, ca să ne pricopsim cu vizuina cea mare? O să ne pricopsim cu o boltă din oase din care atârână sârme scânteietoare! O să ne pricopsim cu jale și moarte!

Cinci s—a lăsat să cadă în iarbă. Barosanu', târând încă după el îngrozitorul țaruș neted, a șontăcăit până la el și și—a frecat nasul de al lui.

—Sunt încă viu, Cinci, a zis. Toți suntem. Tu ai rupt cu dinții un țaruș mai mare decât ăsta pe care—l trag după mine. Spune—ne ce să facem.

—Ce să facem? Păi să plecăm — chiar acum. Înainte să părăsesc vizuina, i—am spus că plecăm lui Ciuboțică.

—Unde? a întrebat Barosanu'.

Dar Alună a fost cel care i—a răspuns.

—Către dealuri.

Spre miazăzi, pământul se înălța lin de la pârau încolo. Pe culme se deslușea linia unui drum de țară, iar dincolo de el un crâng. Alună s—a întors într—acolo și toți ceilalți s—au luat după el în sus pe coastă, câte unul ori câte doi.

—Ce faci cu sârma, Barosane? a zis Argintiul. Țarușul o să se prindă de ceva și iar o să se strângă.

—Nu, e largă acum, a zis Barosanu'. Aș putea să mă scutur de ea dacă nu mi—ar fi grumazul vătămat.

—Încearcă, a zis Argintiul. Altfel n—o să ajungi prea departe.

—Alună, a zis deodată Iuțilă, vine un iepure dinspre sălaș. Uite!

—Numai unul? a zis Barosanu'. Ce păcat! Ia—l tu, Argintiule. N—o să te lipsesc de bucuria asta. Și fă treabă bună, dacă tot o faci!

S—au oprit și au așteptat, răsfirați pe coastă. Iepurele care venea fugea într—un fel ciudat, năvalnic. La un moment dat s—a izbit de un ciulin cu tulpina groasă și a ricoșat din el, rostogolindu—se de mai multe ori. Dar s—a ridicat și a continuat să gonească orbește către ei.

—Să fie orbirea albă? a zis Crușin. Nu se uită pe unde merge.

—Ferească Frith! a zis Mură. Fugim?

—Nu, n—ar putea goni așa dac—ar avea orbirea albă, a zis Alună. Orice l—o mâna de la spate, nu—i asta.

—E Căpșună! a strigat Păpădie.

Căpșună a trecut prin gardul viu până în dreptul mărilor pădureț, a privit înjur și s—a îndreptat spre Alună. Nu mai avea nici urmă din stăpânirea de sine politicoasă. Avea ochii holbați și tremura, iar corpul lui mare părea că—l face să arate și mai copleșit de nefericire. S—a ghemuit în iarbă în fața lor, în vreme ce Alună aștepta, grav și nemișcat, alături de Argintiul.

—Alună, a zis Căpșună, plecați?

Alună nu a zis nimic, dar Argintiul a răspuns, aspru:

—Și ce—ți pasă ție?

—Luați—mă cu voi.

Nu i—a răspuns nimeni, și a zis iarăși:

—Luați—mă cu voi.

—Nouă nu ne plac cei care ne amăgesc, a zis Argintiul. Mai bine întoarce—te la Nildro—hain. Fără îndoială că—i mai puțin pretențioasă.

Căpșună a scos un fel de țipăt sugrumat, ca și când ar fi fost rănit. S—a uitat de la Argintiul la Alună și

apoi la Cinci. în cele din urmă, într—o șoaptă jalnică, a spus:

—Sârmele.

Argintiul a dat să răspundă, dar Alună a vorbit primul.

—Poți să vii cu noi, a zis. Nu mai spune nimic. Bietul de tine.

După câteva minute iepurii trecuseră de drumul de țară și dispăruseră în crângul din partea cealaltă. O coțofană, atrasă de ceva deschis la culoare care se zărea de departe pe coasta dezgolită, s—a apropiat în zbor, să iscodească. Dar nu erau acolo decât un țaruș rupt și o bucată de sârmă răsucită.

PARTEA A DOUA PE WATERSHIP DOWN

18. WATERSHIP DOWN

Ceea ce acum este dovedit cândva a fost doar în închipuire.
William Blake, *Căsătoria Cerului cu Iadul*

Era seara zilei următoare. Coasta abruptă dinspre miazănoapte, aflată în umbră încă de la ivirea zorilor, prindea acum soarele dinspre apus timp de un ceas înainte de lăsarea serii. Dealul se înălța vertical vreo zece metri, pe o întindere de numai douăzeci — un perete abrupt, de la fâșia îngustă de copaci de la poale până pe culme, care era plată. Lumina, bogată și blândă, se așternea ca o crustă aurie peste iarbă, tufele de drobiță și pâlcurile de tisă, peste cei câțiva porumbari strâmbați de vânt. De pe culme, lumina părea că acoperă toată coasta de dedesubt, somnoroasă și *neclinită*. Însă jos, în iarbă, printre tufe, în acel codru străbătut de gănganii, păianjeni și chițorani ieșiți la vânatoare, lumina mișcătoare era ca un vânt care dănuia printre ei, îmboldindu-i la mișuneală și la țesut. Razele roșietice apăreau și dispăreau printre firele de iarbă, licăreau pe aripi membranoase, aruncau umbre lungi din spatele celor mai subțiri picioare, împărțind fiecă petic de pământ dezgolit în nenumărate grăuncioare. Gâzele bâzâiau, țiuiau, vâjâiau, zumzăiau și zbârnâiau în vreme ce aerul se încălzea în lumina amurgului. Mai tare, dar mai liniștit, se auzea printre copaci glas de presură, cânepar și florinte. Ciocârliile săgetau spre cer, ciripind în aerul înmiresmat de deasupra dealului. Din vârful, aparenta neclintire a depărtării uriașe, albastre, se arăta întreruptă ici și colo de fuioare de fum și de sclipiri mărunte de sticlă. Hăt, departe, se întindeau lanurile de grâu verzi, pășunile netede pe care pășteau cai, verdele mai întunecat al pădurilor. Și ele, ca jungla de pe coasta dealului, clocoteau la venirea serii, dar de pe înălțimea de departe păreau nemișcate, cu sălbăticia îmblânzită de aerul așternut până acolo.

La poalele dealului, Alună și însoțitorii săi stăteau cuibăriți sub niște ramuri joase de salbă—moale. Din dimineața trecută străbătuseră aproape cinci kilometri. Au avut noroc, căci toți cei care plecaseră din sălaș erau în viață. Au traversat două pârâiașe și au rătăcit înspăimântați prin pădurea cea întinsă din Ecchinswell. S—au odihnit pe paiele dintr—un hambar nefolosit și s—au pomenit atacați de șobolani. Argintiul și Crușin, ajutați de Barosanu', le—au acoperit retragerea până când, după ce s—au văzut cu toții afară, au luat—o la fugă. Crușin a fost mușcat de laba din față, iar rana, ca toate mușcăturile de șobolan, era iritată și dureroasă. Pe când ocoleau un iaz, au stat să privească o pasăre mare și cenușie care izbea cu ciocul și se bălăcea prin rogoz, până ce i—a pus pe fugă larma unui cârd de rațe sălbatice. Au mers aproape un kilometru de—a curmezișul unei pășuni pe care nu era niciun adăpost, așteptându—se în fiecare clipă să fie atacați, dar nu s—a întâmplat nimic. Au auzit zumzetul nefiresc al unui pylon în aerul văratic; și chiar au trecut pe la picioarele lui, pentru că Cinci i—a asigurat că nu le poate face niciun rău. Acum stăteau sub salba—moale și adulmecau, obosiți și cu inima îndoită, ținutul ciudat și golaș din jurul lor.

De când plecaseră din sălașul lațurilor, deveniseră mai prudenți, mai vicleni, o ceată dârză în care se înțelegeau unul pe altul și făceau totul împreună. Se isprăviseră cu certurile. Adevărul despre sălaș fusese un șoc cumplit. Se apropiaseră mai mult, bazându—se pe calitățile celorlalți și prețuindu—le. Acum știau că de acestea, și de nimic altceva, depindea viața lor, și n—aveau de gând să irosească nimic din ceea ce aveau împreună. În ciuda eforturilor lui Alună pe când erau lângă laț, nu se afla printre ei nici—unul căruia să nu—i fi sărit inima din piept la gândul că Barosanu' a murit și să nu se fi întrebat, la fel ca Mură, ce o să se întâmple cu ei. Fără Alună, fără Mură, Crușin și Ulcică — Barosanu' ar fi murit. Fără el însuși ar fi murit, căci care dintre ei nu s—ar fi oprit din alergat după o asemenea suferință? Nu se mai putea îndoi nimeni de tăria lui Barosanu', de intuiția lui Cinci, de istețimea lui Mură sau de autoritatea lui Alună. Când au năvălit șobolanii, Crușin și Argintiul au ascultat de Barosanu' și le—au ținut piept. Ceilalți l—au urmat pe Alună când i—a trezit și, fără nicio explicație, le—a spus să iasă iute din hambar. Mai târziu, Alună a zis că n—au de ales, trebuie să treacă peste pajiște, la vedere, și sub conducerea Argintiului au trecut—o, cu Păpădie alergând în față, cercetaș. Când Cinci a zis că pomul de fier nu—i primejdios, l—au crezut.

Căpșună a avut multe de îndurat. Măhnirea îl făcea încet la minte și neglijent, și îi era rușine de rolul pe care îl jucase în sălaș. Era moale și mai deprins cu indolența și hrana bună decât voia să recunoască. Dar

n—a crâcnit, și era limpede că—i hotărât să arate de ce—i în stare și să nu rămână codaș. S—a arătat de folos în pădure, fiind mai învățat cu pădurile mari decât ceilalți.

—O să fie un tip pe cinste, să știi, dacă—i dăm o șansă, i—a spus Alună Barosanului când erau pe malul iazului.

—Păi să—l prind eu că nu—i pe papițoiul ăla, a zis Barosanu' — căci, față de cum erau ei învățați, Căpșună era mult prea curat și spilcuit.

—Ei bine, Barosane, bagă de seamă, nu vreau să vă purtați urât cu el. Asta n—o să—i fie de vreun folos.

Barosanu' s—a arătat de acord, deși nu cu tragere de inimă. Însă el însuși devenise mai puțin poruncitor. Pățania cu lațul îl lăsase slăbit și istovit. El dăduse alarma în hambar, căci nu putea să doarmă, iar când a auzit zgrepțănăt a sărit pe dată. Nu i—a lăsat pe Crușin și pe Argintiul să lupte singuri, dar a fost silit să le lase lor greul. Pentru prima oară în viață, Barosanu' s—a simțit înclinat către cumpătare și băgare de seamă.

Când soarele a coborât și a atins brâul de nori de la orizont, Alună a ieșit de sub crengi și a scrutat coasta de dedesubt. Apoi s—a uitat în sus, peste mușuroaiele de furnici, către dealul golaș care se înălța în față. Cinci și Ghindă l—au urmat și s—au apucat să ronțăie un smoc de sparcetă. Nu mai văzuseră așa ceva, dar n—aveau nevoie să le spună nimeni că—i bun și i—a făcut să se simtă mai bine. Alună și li s—a alăturat printre sulile cu flori mari, de un roșu aprins vrâstat cu trandafiriu.

—Cinci, a zis, fa—mă să pricep. Vrei să ne cățărăm pe dealul ăsta, oricât o fi de înalt, și să găsim adăpost în vârful. Așa—i?

—Da, Alună.

—Dar vârful trebuie să fie foarte înalt. Nici măcar nu—l văd de aici. O să fie un loc golaș și friguros.

—Nu sub pământ: iar pământul e așa de moale, că o să ne fie ușor să ne săpăm un adăpost de îndată ce găsim locul bun.

Alună a mai chibzuit un pic.

—Pornirea—i ceea ce mă frământă. Iată—ne aici, sleiți de puteri. Sunt sigur că—i primejdios să stăm în locul ăsta. N—avem unde fugi. Nu cunoaștem ținutul și nu putem intra în vreo vizuină. Dar nu pare cu puțință să urcăm toți acolo astă seară. Am fi și mai puțin în siguranță.

—O să fim siliți să săpăm, nu? a zis Ghindă. Locul ăsta—i aproape la fel de deschis ca iarba—neagră prin care am trecut, iar copacii nu ne pot ascunde de vânătorii cu patru picioare.

—Ar fi fost la fel în orice moment ajungeam aici, a zis Cinci.

—N—am nimic împotrivă, Cinci, a răspuns Ghindă, dar avem nevoie de vizuini. E un loc rău dacă nu putem intra sub pământ.

—Înainte să mergem cu toții în vârful, a zis Alună, ar trebui să aflăm cum arată acel loc. O să urc eu să arunc o privire. Mă întorc cât de repede pot și până atunci nu vă rămâne decât să nădăjduiți că totul va fi bine. Oricum, puteți rămâne aici să mâncați.

—N—o să mergi singur, a zis Cinci cu hotărâre.

Cum fiecare dintre ei era gata să meargă, în ciuda oboselii, Alună s—a dat bătut și i—a ales pe Păpădie și Galbenei, care păreau mai puțin osteniți decât ceilalți. Au pornit în sus pe coastă, agale, de la o tufă la alta și oprindu—se mereu să adulmece și să se uite peste covorul de iarbă care se—ntindea de o parte și de cealaltă cât vedeau cu ochii.

Un om merge pe două picioare. Pentru el e greu să urce o coastă abruptă, căci trebuie să—și împingă tot timpul în sus propria greutate verticală și nu poate să—și ia avânt. Iepurele se descurcă mai bine. Labele din față îi sprijină trupul orizontal, iar labele mari din spate fac toată treaba. Sunt cât se poate de potrivite ca să împingă în sus greutatea mică din fața lor. Iepurii pot să urce foarte repede coasta unui deal. De fapt, au atât de multă putere în partea dinapoi, încât coborâșul li se pare anevoios, și uneori, când gonesc la vale pe o coastă abruptă, pot să se dea peste cap. Pe de altă parte, omul se înalță cu mai bine de un metru și jumătate deasupra coastei și poate să vadă de jur împrejur. Pentru el terenul poate să tot fie abrupt și plin de hopuri, căci, în mare, e neted; și își poate alege cu ușurință direcția, din vârful turnului său mișcător. Prin urmare, grijile iepurilor când urcau dealul erau diferite de cele pe care le—ai avea dumneata, cititorule, dacă te—ai duce acolo. Cea mai mare problemă a lor nu era oboseala. Când Alună spusese că sunt cu toții sleiți de puteri, voia să spună că simțeau încordarea perioadei prelungite de nesiguranță și de spaimă.

Iepurii aflați la suprafață, în afară de cazul în care sunt într—un loc știut, în apropierea vizuinii, trăiesc

într—o spaimă neconținută. Dacă devine destul de puternică poate să—i facă să încremenească — *tharn* este cuvântul pe care îl folosesc ei. Alună și tovarășii săi stăteau cu frica—n sân de aproape două zile. De fapt, încă de când își părăsiseră sălașul, de cinci zile încoace, înfruntaseră o primejdie după alta. Toți erau cu sufletul la gură, uneori tresăreau din nimic, se pitulau prin orice tufă mai înaltă de iarbă care le ieșea în cale. Barosanu' și Crușin miroseau a sânge, și toți ceilalți știau asta. Pe Alună, Păpădie și Galbenei îi îngrijorau goliciunea și ciudățenia dealului și faptul că nu puteau să vadă foarte departe. Urcau nu peste, ci prin iarba înroșită de soare, printre găzelor trezite și prin lumina orbitoare. Iarba se vâlurea în jurul lor. Se uitau cu fereală peste mușuroaiele de furnici și se șteau de după ghemotoacele de scaieți. Nu știau cât de departe o fi culmea. Când izbuteau să ajungă în susul fiecărei pante scurte dădeau de alta deasupra ei. Lui Alună i se părea locul potrivit pentru o nevăstuică: ori poate că bufnița albă zboară în amurg peste coastă, privind—o cu ochii ei împietriți, gata s—o ia într—o parte și să ia ca din galantar tot ce mișca. Unii *elil* își așteaptă prada, dar bufnița albă e unul dintre cei care caută și vine neuzită.

Pe când Alună suia mai departe, vântul de miazăzi a început să sufle și amurgul de iunie a înroșit cerul spre zenit. Alună, ca aproape toate animalele sălbatice, nu era învățat să se uite în sus, spre cer. Pentru el cerul era orizontul, de obicei întrerupt de copaci și garduri vii. Acum, cu capul în sus, se uita la culme, în vreme ce pe linia cerului se arătau norii pufoși, tăcuți, mișcători, pătați cu roșu. Mișcarea lor era tulburătoare, altfel decât a copacilor, ori a ierbii, ori a iepurilor. Mormanele astea se mișcau calm, fără zgomot și mereu în aceeași direcție. Nu erau din lumea lui.

„O, Frith, și—a zis Alună, întorcând capul către strălucirea de la apus, ne trimiți să viețuim printre nori? Dacă i—ai spus adevărul lui Cinci, ajută—mă să mă încred în el.” În clipa aceea l—ă văzut pe Păpădie, care alergase mult înainte, șezând pe un mușuroi de furnici care se desena limpede pe cer. Speriat, s—a repezit înainte.

—Păpădie, dă—te jos! a zis. De ce te—ai cocoțat acolo?

—Pentru că pot să văd, i—a răspuns Păpădie, cu un soi de bucurie fremătătoare. Vino și uită—te! Poți să vezi lumea întreagă.

Alună a urcat până la el. Cum în apropiere mai era un mușuroi, a făcut și el ca Păpădie, s—a așezat pe etichetele din spate și a privit în jur. Și—a dat seama că sunt pe un teren aproape neted. Într—adevăr, coasta era foarte puțin înclinată pe o porțiune dindărăt, pe unde veniseră ei; dar fusese frământat de gândul la primejdia de pe terenul deschis și nu și—a dat seama de schimbare. Erau în vârful dealului. Înălțați deasupra ierbii, vedeau până departe în toate direcțiile. Nu era nimeni în jur. Dacă s—ar fi mișcat ceva ar fi văzut pe dată: iar acolo unde se isprăvea iarba începea cerul. Un om, o vulpe — chiar și un iepure — care venea pe deal s—ar fi văzut pe dată. Cinci avusese dreptate. Aici sus ar fi fost avertizați dacă se apropia cineva.

Vântul le zburlea blana și trăgea de iarbă, care mirosea a lămâiță și a busuioc sălbatic. Singurătatea părea o destindere și o binecuvântare, înălțimea, cerul și depărtarea li s—au urcat la cap, și s—au apucat să zburde în lumina amurgului.

—O, Frith de pe dealuri! a strigat Păpădie. Trebuie să fi făcut locul ăsta pentru noi!

—L—o fi făcut el, dar Cinci s—a gândit la el pentru noi, a răspuns Alună. Stai numai să—l aducem aici! Cinci—rah!

—Unde—i Galbenei? a zis deodată Păpădie.

Cu toate că era încă lumină bună, nici urmă de Galbenei pe culmea dealului. După ce s—au uitat în jur o vreme, au alergat până la un dâmb aflat ceva mai departe și s—au uitat iarăși. Dar n—au văzut nimic, în afară de un șoarece care a ieșit din gaura lui și s—a apucat să scormonească printr—o tufă de ierburi ce aveau deja semințe.

—Probabil că a coborât, a zis Păpădie.

—Păi că a coborât ori ba, a zis Alună, nu putem să—l mai căutăm. Ceilalți așteaptă și pot fi în primejdie. Trebuie să coborâm și noi.

—Ce păcat să—l pierdem, totuși, a zis Păpădie, tocmai când am ajuns la dealurile lui Cinci fără să fi pierdut pe nimeni. Tont mai e! N—ar fi trebuit să—l luăm cu noi aici. Dar cum a putut să pună ceva gheara pe el aici fără să vedem?

—Nu, sigur s—a întors, a zis Alună. Mă întreb ce—o să—i zică Barosanu'. Nădăjduiesc că n—o să—l muște iarăși. Am face mai bine să plecăm.

—Ai de gând să—i aduci sus în seara asta? a întrebat Păpădie.

—Nu știu, a zis Alună. Asta—i o problemă. Unde să găsim un adăpost? S—au îndreptat către marginea abruptă. Lumina începea să scadă. Și—au dat seama pe unde trebuie să o ia după un pâlc de arbuști răsuciți prin care trecuseră la venire. Alcătuiau un soi de oază uscată — un lucru obișnuit pe dealurile golașe. O jumătate de duzină de porumbari și doi—trei soci creșteau împreună deasupra și dedesubtul unui taluz. Între ei pământul era lipsit de iarbă, iar calcarul dezgolit era de un alb pal, murdar, sub florile de soc de culoare smântânie. Când s—au apropiat, l—au văzut deodată pe Galbenei șezând printre tulpinile porumbarilor și spălându—se pe bot cu etichete din față.

—Te—am căutat, a zis Alună. Unde naiba ai fost?

—Iartă—mă, Alună, a zis Galbenei liniștit. M—am uitat la vizuinile astea. Mi—am zis că ne—ar putea fi de folos.

În taluzul scund din spatele lui erau trei vizuini de iepuri. Mai erau două pe jos, printre rădăcinile groase și noduroase. Nu se vedeau urme de labe ori căcăreze. Era limpede că vizuinile sunt părăsite.

—Ai coborât? a întrebat Alună, adulmecând peste tot.

—Da, a zis Galbenei. Adică în trei dintre ele. Nu—s prea adânci și nu—s netede, dar nu—i miros de moarte ori de boală, și—s cu totul sănătoase. Mi—am zis c—ar fi bune pentru noi — cel puțin deocamdată.

În lumina asfințitului, un lăstun—mare a săgetat țipând peste capetele lor, și Alună s—a întors către Păpădie.

—Avem noutăți! a zis. Du—te și cheamă—i aici pe ceilalți.

Și așa s—a făcut ca unul dintre iepurii de rând să facă descoperirea norocoasă care i—a adus în cele din urmă pe dealul golaș; și probabil că a salvat o viață ori două; căci e greu de crezut că și—ar fi putut petrece noaptea în loc deschis, fie pe deal ori la poalele dealului, fără să fie atacați de cine știe ce dușman.

19. SPAIMA DIN ÎNTUNERIC

Cine—i în odaia de alături — cine zici?

Un palid chip s—arată

C—o veste pentru cineva de—aici?

O să—I cunosc îndată?

Da, el; și asta a adus; și—o să—I cunoști îndată.

Thomas Hardy, *Cine—i în camera de alături?*

Sigur că vizuinile nu erau prea grozave — „Numai bune pentru o ceată de pribegi¹⁹ ca noi", a zis Barosanu'—, dar cine—i stors de puteri și rățăcește prin ținuturi străine nu cere prea mult de la locul în care se aciuiază. Cel puțin aveau loc doisprezece iepuri, iar vizuinile erau uscate. Două dintre tuneluri — cele dintre porumbări — duceau drept în jos la niște vizuini săpate deasupra unui strat de calcar. Iepurii nu—și căpтуșesc culcușurile, și o podea tare, ca din piatră, nu—i comodă pentru cei neînvățați cu ea. Însă vizuinile din taluz aveau tuneluri în forma obișnuită, arcuită, care duceau în jos până la calcar și apoi se arcuiau iarăși în sus, ducând la vizuini cu podea din pământ bătătorit. Nu existau culoare de legătură, dar iepurii erau prea obosiți ca să le mai pese. Au dormit câte patru într—o vizuină, în căldură și siguranță. Alună a rămas treaz o vreme, lingând laba lui Crușin, care era țeapănă și dureroasă. S—a liniștit văzând că nu miroase a infecție, dar tot ce auzise vreodată despre șobolani l—a făcut să—și pună în gând să aibă grijă ca Crușin să se odihnească bine și să fie ferit de murdărie până ce se vindecă rana. „E al treilea dintre noi care a fost rănit; și totuși, una peste alta, lucrurile ar fi putut să stea mult mai rău", și—a zis, înainte să adoarmă.

Noaptea scurtă de iunie a trecut în câteva ore. Lumina s—a întors devreme pe dealul înalt, însă iepurii nu s—au mișcat. Cu mult după răsărit încă mai dormeau, netulburați, într—o tăcere mai adâncă decât cea cu care erau învățați. În vremea noastră, pe câmpuri și în păduri e mult zgomot ziua — mai mult decât pot răbda unele animale. Puține locuri sunt departe de zgomotele omenești — automobile, autobuze, motociclete, tractoare, camioane. Sunetele care vin dimineața de pe un teren cu case se aud de foarte departe. Cei care înregistrează ciripitul păsărilor o fac, de obicei, foarte devreme — înainte de ora șase — dacă au posibilitatea. Curând după aceea invazia zgomotelor din depărtare în cele mai multe păduri devine prea constantă și prea puternică. În ultimii cincizeci de ani tăcerea dintr—o mare parte a zonei rurale a fost distrusă. Însă aici, pe Watership Down, pluteau doar vagi urme ale zgomotului diurn dedesubt.

Soarele urcase binișor, deși nu până la înălțimea dealului, când s—a trezit Alună. Alături de el erau Crușin, Cinci și Ulcică. El era cel mai aproape de ieșire, așa că nu i—a trezit când s—a strecurat în sus pe tunel. Afară s—a oprit să facă *hraka* și apoi a ținut printre porumbări până la întinderea de iarbă. Dedesubt, tot ținutul era acoperit de ceața zorilor, care începea să se destrame. Din loc în loc, în depărtare, se deslușeau formele copacilor și acoperișurilor, de unde se despleteau fuioare de ceață, ca niște valuri sparte care se scurg printre stânci. Cerul era fără nori și de un albastru adânc, îngroșat spre violet pe tot orizontul. Vântul se oprise și păianjenii intraseră deja adânc în iarbă. Avea să fie o zi fierbinte.

Alună rățăcea, așa cum face de obicei un iepure care mănâncă — cinci—șase salturi leneșe, legănate, prin iarbă; o oprire ca să se uite în jur, așezat pe labele din spate, cu urechile ciulite; apoi un moment de ronțăială zdravănă, urmat de altă mișcare la câțiva pași mai departe. Pentru prima oară în atâtea zile se simțea destins și în siguranță. A început să se întrebe dacă au sau nu multe de învățat despre noul lor sălaș.

„Cinci a avut dreptate, și—a zis. Asta—i locul potrivit pentru noi. Dar trebuie să ne deprindem cu el și, cu cât facem mai puține greșeli, cu atât mai bine. Mă întreb ce s—o fi întâmplat cu iepurii care au făcut vizuinile astea. S—au oprit din alergat, ori pur și simplu s—au mutat altundeva? Dacă i—am putea găsi, ar avea multe să ne spună."

În clipa aceea a văzut un iepure ieșind destul de șovăielnic din tunelul aflat cel mai departe de el. Era Mură. Și el a făcut *hraka*, s—a scărpinat, apoi a ținut în lumina soarelui și și—a netezit urechile. Când a început să mănânce, Alună s—a apropiat și i s—a alăturat, ronțăind smocuri de iarbă și plecând mai

¹⁹ Barosanu' a folosit cuvântul *hlessil*, pe care l—am redat în diferite locuri prin „rătăcitori", „scurmători", „vagabonzi". Un *hlessi* e un iepure care trăiește în loc deschis, fără vizuină. Iepurii singuratici, ca și cei care nu s—au împerecheat și rățăcesc de colo—colo fac asta pe perioade destul de lungi, mai ales vara. În orice caz, masculii nu prea sapă, cu toate că pot să scurme adăposturi nu foarte adânci ori să pună stăpânire pe vizuini deja săpate, dacă dau peste ele. De cele mai multe ori, de săpat se ocupă cu adevărat iepuroaicele care se pregătesc să facă pui (n.a.).

departe ori de câte ori avea chef prietenul lui. Au ajuns la o tufă de iarbă lăptoasă — de un albastru la fel de adânc ca al cerului — care avea lujere lungi furișate prin iarbă și fiecare floricea își desfăcea cele două petale din vârful ca niște aripi. Mură a adulmecat—o, dar frunzele erau tari și deloc ispititoare.

—Tu știi ce—i chestia asta? a întrebat.

—Nu știu, a zis Alună. N—am mai văzut așa ceva.

—Sunt o mulțime de lucruri pe care nu le știm, a zis Mură. Adică despre locul ăsta. Plantele sunt noi, mirosurile sunt noi. O să avem nevoie noi înșine de niscaiva ideii noi.

—Păi tu ești tipul cu ideile, a zis Alună. Eu nu știu niciodată ceva până nu—mi spui tu.

—Dar tu mergi în frunte și—ți pui pielea la bătaie primul, a răspuns Mură. Am văzut asta cu toții. Și acum călătoria noastră s—a sfârșit, nu—i așa? Locul ăsta e sigur, întocmai așa cum a spus Cinci c—o să fie. Nimeni nu se poate apropia de noi fără să știm; vreau să zic, câtă vreme suntem în stare să mirosim și să vedem și să auzim.

—Toți suntem în stare de asta.

—Nu când dormim; și nu putem vedea pe întuneric.

—E firesc să fie întuneric noaptea, a zis Alună, iar iepurii trebuie să doarmă.

—În loc deschis?

—Păi putem să folosim mai departe vizuinile astea, dacă vrem, dar probabil că mulți o să rămână afară. La urma urmei, nu te poți aștepta de la o ceată de iepuri să sape. Pot face una—două scobituri — ca în ziua aceea când am ieșit din iarbă—neagră —, dar nu vor face mai mult decât atât.

—La asta mă gândeam, a zis Mură. Iepurii ăia pe care i—am părăsit — Ciuboțică și ai lui —, multe din cele pe care le făceau nu erau firești pentru iepuri: să împingă pietre în pământ și să care mâncarea în vizuină și Frith mai știe ce.

—Salata Threarahului era dusă în vizuină, dacă—i pe așa.

—Tocmai. Nu—ți dai seama că au schimbat ceea ce fac în mod firesc pentru c—au crezut că le va fi mai bine? Și, dacă ei au putut să se schimbe, și noi putem. Zici că iepurii nu sapă. Și nici n—o fac. Dar ar putea, dacă ar vrea. Ce—ar fi să avem vizuini adânci și confortabile în care să dormim? Să fim feriți de vremea rea și să ne petrecem noaptea sub pământ? Atunci *am fi* în siguranță. Și nimic nu ne poate împiedica să le avem, în afară de faptul că iepurii nu sapă. Nu că n—ar putea — n—o fac.

—Și atunci, care—i ideea ta? a întrebat Alună, pe jumătate interesat, pe jumătate îndărătnic. Vrei să încercăm să facem din vizuinile astea un sălaș adevărat?

—Nu, vizuinile astea nu—s bune. E ușor să vezi de ce au fost părăsite. Foarte aproape de suprafață e chestia aia tare și albă prin care nimeni nu poate să sape. Trebuie să fie groaznic de frig acolo iarna. Dar e o pădure imediat după vârful dealului. Am văzut—o în treacăt aseară, când am venit. Ce—ar fi să mergem sus acum, doar noi doi, să ne uităm un pic?

Au fugit în sus până în vârful dealului. Făgetul era un pic mai departe, către sud—est, dincolo de o potecă plină de iarbă care trecea de—a lungul crestei.

—Sunt aici niște copaci mari, a zis Mură. Rădăcinile trebuie să fi pătruns adânc în pământ. Putem să săpăm aici vizuini și să o ducem la fel de bine ca în vechiul nostru sălaș. Dar, dacă Barosanu' și ceilalți nu vor să sape, ori zic că nu pot — ei bine, ăsta—i un loc golaș și sterp. De aceea e pustiu și sigur, firește; dar, când vine vremea rea, sigur o să trebuiască să plecăm de pe deal.

—Nu mi—a trecut vreodată prin cap să fac niște iepuri să sape vizuini adevărate, a zis Alună cu îndoială, în vreme ce coborau coasta. Puii de iepure au nevoie de culcuș, firește; dar oare și noi?

—Ne—am născut toți într—un sălaș care a fost săpat înainte să se fi născut mamele noastre, a zis Mură. Suntem învățați cu vizuinile, și niciunul dintre noi n—a ajutat vreodată la săparea uneia. Iar dacă a fost o vizuină nouă, cine a săpat—o? O iepuroaică. Eu, unul, sunt sigur că dacă nu ne schimbăm un pic felul de a fi n—o să facem mulți purici pe—aici. Poate că altundeva; dar aici nu.

—Asta înseamnă foarte multă muncă.

—Uite, vine Barosanu', împreună cu alți câțiva. Ce—ar fi să le spui, și să vedem ce zic?

Totuși, cât au stat la *silflay* Alună nu i—a vorbit de ideea lui Mură decât lui Cinci. Mai târziu, când cei mai mulți dintre ei se saturaseră și fie se jucau prin iarbă, fie stăteau întinși la soare, le—a propus să meargă până la făget — „să vedem un pic ce fel de pădure e". Barosanu' și Argintiul s—au învoit pe dată, și până la urmă nimeni n—a rămas locului.

Era altfel decât crângurile de pe pajiștile de unde plecaseră: o fâșie îngustă de copaci, lungă de

patru—cinci sute de metri, dar lată de nici cincizeci; un soi de apărătoare împotriva vântului de pe dealuri. Copacii erau aproape toți fagi mari. Trunchiurile groase, netede, stăteau neclintite în umbra lor verde, cu ramurile întinse orizontal, una deasupra celeilalte, în trepte ordonate, stropite cu lumină. Între copaci, pământul era golaș, fără vreun loc în care să te poți adăposti. Iepurii erau uimiți. Nu pricepeau de ce pădurea era atât de luminoasă și liniștită și de ce puteau să vadă până departe printre copaci. Freamătul necurmat și blând al frunzelor de fag se deosebea de sunetele pe care le auzi în crângurile de aluni, stejari și mesteceni argintii.

Tot ieșind și intrând între copaci, au înaintat pe la poalele crângului până la colțul de nord—est. Aici era un taluz de pe care se vedea întinderea pustie de iarbă de dedesubt. Cinci, care părea absurd de mic pe lângă Barosanu' cel voinic, s—a răsucit către Alună, plin de încredere și încântat.

—Sunt sigur că Mură are dreptate, Alună, a zis. Ar trebui să ne dăm toată silința să facem aici câteva vizuini. Eu, oricum, sunt gata să încerc.

Ceilalți au rămas cu gura căscată. Însă Ulcică i s—a alăturat repede lui Alună la poalele taluzului, iar curând încă doi—trei s—au apucat să scurme pământul afănat. Săpatul era ușor, așa încât, cu toate că adesea se opreau ca să mănânce ori să se însorească un pic, înainte de prânz Alună nu se mai vedea săpând printre rădăcini.

E drept că crângul avea prea puține tufe, dar cel puțin ramurile ofereau un acoperiș; iar ereții, după cum au văzut curând, erau mulți prin pustietatea asta. Cu toate că rareori eretele țintește o pradă mai mare decât un șobolan, uneori atacă puii de iepure. De aceea cei mai mulți dintre iepurii maturi nu stau locului dacă vreun erete dă târcoale. N—a trecut mult și Ghindă a zărit unul înălțându—se pe cer dinspre miazăzi. A bătut din picioare și a țâșnit în crâng, urmat de alți iepuri care erau în loc deschis. De—abia au ieșit și s—au apucat iar de săpat, că au văzut altul — ori poate era același — planând ceva mai departe, sus, chiar peste câmpurile pe care le traversaseră ieri—dimineață. Alună l—a pus pe Crușin de strajă, în vreme ce își continuau munca plină de răgazuri, iar alarma s—a mai dat de două ori în timpul după—amiezii. La lăsarea serii au fost deranjați de un călăreț trecând în galop ușor pe cărarea de pe creastă, care ducea la capătul de nord al pădurii. În rest, n—au văzut toată ziua nimic mai mare decât un porumbel.

După ce călărețul a ajuns aproape de vârful dealului, a cotit spre sud și s—a pierdut în depărtare, Alună s—a întors la marginea crângului și s—a uitat spre nord, către câmpurile luminoase și nemișcate și către stâlpii abia deslușiți care se înșiruiau la nord de Kingsclere. Aerul era mai răcoros, iar soarele se apropia iarăși de coasta abruptă din nord.

—Cred că am făcut destul, a zis, cel puțin pentru azi. Mi—ar plăcea să mă duc la poalele dealului să caut niște iarbă ca lumea. Asta de aici e bună, în felul ei, dar cam subțire și uscată. Are cineva chef să vină cu mine?

Barosanu', Păpădie și Iuțilă s—au arătat gata să meargă, dar ceilalți au preferat să ronțăie un pic în vreme ce se întorceau la porumbări ca să intre în vizuini odată cu soarele care apunea. Barosanu' și Alună au pornit pe cărarea cea mai adăpostită și, urmați de ceilalți, au străbătut cei cinci sute de metri până la poalele dealului. Au ajuns fără peripeții, și curând s—au apucat de ronțait prin iarba de la marginea lanului de grâu — tabloul clasic al iepurilor pe înserat. Alună, cu toate că era obosit, n—a uitat să caute un loc în care să fugă în caz de primejdie. A avut norocul să dea peste un șanț vechi, cu iarbă înaltă, al cărui mal era prăbușit pe alocuri, iar turița și urzicile creșteau atât de navalnic, încât acolo era un adăpost aproape la fel de bun ca un tunel; și tuspătru s—au apucat să mănânce aproape de șanț.

—E destul de bun dacă e nevoie, a zis Barosanu', molfăind trifoi și amușinând o floare căzută dintr—un călin. Pe cinstea mea, am învățat câte ceva de când am plecat din sălașul nostru, nu—i așa? Mai mult decât am fi învățat toată viața dacă stăteam acolo. Și săpatul! Mai rămâne să ne apucăm să zburăm, bag seama. Ați văzut că pământul ăsta—i cu totul altfel decât în sălașul nostru? Miroase altfel, și alunecă și cade altfel.

—Asta îmi amintește de ceva, a zis Alună. Voiam să vă întreb și pe voi. A fost un lucru pe care l—am admirat foarte mult la sălașul ăla groaznic al lui Ciuboțică — vizuina cea mare. Mi—ar plăcea să facem și noi așa ceva. E o idee minunată să avem sub pământ un loc în care putem fi împreună cu toții — să stăm la taclale și să spunem povești și așa mai departe. Ce credeți? Am putea s—o facem?

Barosanu' a chibzuit un pic.

—Eu știu un lucru, a zis. Dacă faci o vizuină prea mare, bolta începe să cadă. Așa că, dacă vrei un loc ca

acela, trebuie ceva care să țină acoperișul sus. Ce avea Ciuboțică?

—Rădăcini de copaci.

—Păi avem din astea acolo unde săpăm noi. Dar sunt din cele care trebuie?

—Ar fi bine să—l înduplecăm pe Căpșună să ne spună ce știe despre vizuina cea mare; dar s—ar putea să nu fie prea multe. Sunt sigur că nu venise pe lume când a fost săpată.

—Și se prea poate să fie încă pe lume când o să se surpe bolta ei. Vizuina aia—i *tharn* ca o buhă la lumina zilei. A făcut un lucru înțelept când a plecat.

Amurgul se lăsase peste lanul de grâu, căci, cu toate că raze lungi de lumină roșie încă mai străluceau pe culmea dealului, soarele coborâse dincolo de ea. Se simțea un miros răcoros de umezeală și de apropiere a iutunericului. Un cărăbuș a trecut zbârnâind. Cosașii amuțiseră.

—O să iasă bufnițele, a zis Barosanu'. Haideți să ne întoarcem sus. În clipa aceea, dinspre mijlocul câmpului care se întuneca s—a auzit cum

niște picioare izbesc în pământ. Apoi s—a mai auzit o dată, mai aproape de ei, și au zărit o codiță albă. Pe dată au zbughit—o amândoi către șanț. Acum, că trebuia să se folosească de el, li s—a părut și mai strâmt decât crezuseră. Nu aveau loc decât să se răsucescă la celălalt capăt, iar când tocmai se foiau, Iuțilă și Păpădie au năvălit după ei.

—Ce—i asta? a întrebat Alună. Ce ați auzit?

—Vine ceva de—a lungul gardului viu, a răspuns Iuțilă. Un animal. Și face mare tărahoi.

—L—ai văzut?

—Nu, și n—am putut nici să—l miros. Are vântul în față. Dar l—am auzit cât se poate de bine.

—Și eu l—am auzit, a zis Păpădie. Ceva destul de mare — cel puțin cât un iepure, oricum — care se mișca alandala, dar încerca să rămână ascuns, cel puțin așa mi s—a părut.

—*Homba?*

—Nu, pe asta *ar fi trebuit* să—l mirosim, a zis Barosanu', din orice parte ar bate vântul. Din ce spui, pare să fie pisică. Nădăjduiesc că nu—i hermină. *Hoi, hoi, u embleer hrair!* Mare pacoste! Mai bine stăm pitulați oleacă. Dar fiți gata s—o tuiți dacă dă de urma noastră.

Au așteptat. Curând s—a întunecat. Prin buruienile văratice, încălcite deasupra lor, nu răzbătea decât o lumină firavă. Capătul șanțului era atât de plin de ierburi, încât nu vedeau nimic de—afară, însă partea pe unde intraseră se vedea ca un petic de cer — un arc de un albastru foarte închis. Vremea trecea și o stea s—a strecurat printre ierburile de deasupra. Părea să pulseze într—un ritm la fel de slab și neregulat ca al vântului. În cele din urmă Alună și—a întors privirea de la ea.

—Am putea trage un pui de somn aici, a zis. Nu—i frig. Indiferent ce ați auzit, e mai bine să nu ieșim.

—Ia ascultați, a zis Păpădie. Ce—i asta?

O clipă Alună n—a auzit nimic. Apoi a prins un sunet depărtat, dar limpede — un soi de jelanie ori vaier, tremurător și întrerupt. Cu toate că nu părea să fie vreun strigăt de vânatoare, era așa de nefirească, că l—a umplut de spaimă. În vreme ce asculta, sunetul a încetat.

—Frith apără și păzește, cine scoate sunetul asta? a zis Barosanu', căruia i se zbârlise smocul mare de păr dintre urechi.

—O pisică? a zis Iuțilă, cu ochii holbați.

—Asta nu—i pisică! a zis Barosanu', cu buzele trase de pe dinți într—o strâmbătură nefirească, încremenită. Asta nu—i pisică! Nu știi ce—i? Maică—ta... S—a oprit. Apoi a zis, cu voce foarte scăzută: maică—ta și—a spus, nu?

—Nu! a strigat Păpădie. Nu! E vreo pasăre... vreun șobolan... rănit... Barosanu' s—a ridicat în picioare. Avea spatele arcuit și capul i se legăna pe grumazul țepăn.

—Iepurele cel Negru din Inie, a șoptit. Cine altcineva — într—un loc ca asta?

—Nu vorbi așa! a zis Alună.

Simțea că—l apucase tremuratul și s—a proptit cu labele de pereții șanțului îngust.

Dintr—odată sunetul s—a auzit iar, mai aproape; și acum nu mai putea fi vorba de vreo greșală. Ceea ce auzeau era glasul unui iepure, dar atât de schimbat, că nu mai putea fi recunoscut. Parcă ar fi venit din tărâmul friguros al cerului întunecat de afară, așa era de nepământesc și de jalnic. La început a fost doar o jeluire. Apoi au auzit limpede, n—aveau cum să se înșele — au auzit cu toții — vorbele.

—*Zorn! Zorn!*²⁰ a strigat glasul cumplit, jeluitor. Morți cu toții! *O zorn!* Păpădie s—a smiorcăit. Barosanu' scurma pământul cu labelle din față.

—Liniște, a zis Alună, și nu mai arunca pământ peste mine! Vreau să ascult.

În clipa aceea vocea s—a auzit foarte limpede, strigând: „Thlayli! O, Thlayli!”

Auzind asta, cei patru iepuri au fost cuprinși de—a dreptul de panică. Au încremenit. Apoi Barosanu', privind în gol, a început să—și croiască drum printre ei către ieșirea din șanț. „Trebuie să mergi, a mormăit, atât de încet, încât Alună abia îl auzea. Trebuie să mergi când te cheamă.”

Alună s—a speriat așa de tare, că nu—și mai putea aduna gândurile. La fel ca pe malul râului, toate din jur au devenit ireale, ca într—un vis. Cine — sau ce — îl chema pe nume pe Barosanu'? Cum ar fi putut vreo făptură din locul ăsta să—i știe numele? Nu mai avea în cap decât un gând — Barosanu' nu trebuie să fie lăsat să iasă, căci e neajutorat. S—a repezit pe lângă el, înghesuindu—l în peretele șanțului.

—Stai aici, a zis, gâfâind. Orice soi de iepure o fi, mă duc eu să văd despre ce—i vorba.

Apoi, cu picioarele aproape tăiate de spaimă, a ieșit din ascunzătoare.

Câteva clipe n—a văzut nimic; dar mirosul de rouă și de floare de soc era neschimbat, și a atins cu nasul firele reci de iarbă. S—a așezat pe labelle din spate și s—a uitat în jur. Nu era nimeni pe aproape.

—Cine—i acolo? a întrebat.

N—a fost decât tăcere, și tocmai se pregătea să glăsuiască din nou, când vocea a răspuns:

—*Zorn! O, zorn!*

Venea dinspre gardul viu care mărginea lanul. Alună s—a întors spre locul de unde venea sunetul și după câteva clipe a deslușit, sub o tufă de cucută, forma ghemuită a unui iepure. S—a apropiat de el și a zis: „Cine ești?”, dar n—a primit niciun răspuns. În vreme ce șovăia, a auzit o mișcare în spate.

—Sunt aici, Alună, a zis Păpădie, într—o șoaptă înecată.

Împreună, s—au dus mai aproape. Forma nu s—a mișcat când au ajuns lângă ea. În lumina slabă a stelelor au văzut amândoi un iepure la fel de adevărat ca ei: un iepure sleit de puteri în ultimul hal, cu labelle din spate întinse în spatele crupei lipite de pământ, ca și cum ar fi fost paralizate; un iepure care s—a holbat cu ochi opaci dintr—o parte în alta, fără să vadă nimic, copleșit în continuare de spaimă, și apoi s—a apucat să—și lingă biata ureche sfâșiată și plină de sânge, pleoștită peste față; un iepure care a țipat deodată și s—a jeluitor, de parcă îi ademenea pe Cei O Mie să vină din toate părțile și să—l mântuiască de o suferință prea mare ca să o poată răbda.

Era Căpitanul Laur din *Owsla* de la Sandleford.

²⁰ *Zorn* înseamnă „terminat” sau „distrus”, în sensul unei catastrofe (n.a.).

20. UN FAGURE ȘI UN ȘOARECE

Pe chip i se vedea că a străbătut cale lungă.²¹
Epopoea lui Ghilgames

În sălașul din Sandleford, Laur fusese un iepure de vază. Threarahul avea mare încredere în el, și de mai multe ori adusese la îndeplinire cu mult curaj porunci greu de îndeplinit. La începutul primăverii, când într—un crâng din apropiere se pripășise o vulpe, Laur, împreună cu doi—trei voluntari, o ținuse sub observație neconținută timp de câteva zile, raportând fiecă mișcare, până ce într—o seară a dispărut, așa cum venise. Cu toate că el hotărâse să—l aresteze pe Barosanu', nu se spunea despre el c—ar fi răzbunător. Era un tip căruia nu—i plăceau lucrurile îmbârligate, știa când cineva și—a făcut datoria și el însuși își făcea datoria. Solid, modest, conștiincios, îi cam lipsea acel drăcușor care îi împinge pe iepuri la pozne — era născut să fie pe cea de—a doua treaptă a ierarhiei. Nimănu i—ar fi trecut prin cap să încerce să—l convingă să părăsească sălașul împreună cu Alună și Cinci. Prin urmare, simplul fapt de a da peste el la poalele dealului era uluitor. Dar să—l găsească într—o asemenea stare era de—a dreptul de neînchipuit.

În primele clipe după ce au recunoscut—o pe sârmana făptură de sub tufa de cucută, Alună și Păpădie au rămas încremeniți, de parcă ar fi dat peste o veveriță care stă sub pământ ori peste un pârau care curge în susul coastei. Nu—și credeau ochilor. Glasul din întuneric se dovedise a nu fi nepământesc, dar realitatea era de—a dreptul înspăimântătoare. Cum putea Căpitanul Laur să fie aici, la poalele dealului? Și ce anume izbutise să—l aducă pe el — tocmai pe el — în starea asta?

Alună și—a venit în fire. Oricare ar fi fost explicația, acum trebuia să se ocupe de urgențe. Erau pe un teren deschis, noaptea, fără alt loc în care să se poată adăposti decât un șanț năpădit de buruieni, cu un iepure care duhnea a sânge, țipa fără oprire și părea că nu se poate mișca. Cine știe dacă nu cumva îi luase urma vreo nevăstuică. Dacă voiau să—l ajute, apoi era bine să se zorească.

—Du—te și spune—i lui Barosanu' cine este, i—a zis lui Păpădie, și adu—l cu tine. Trimite—l pe Iuțilă pe deal să le spună celorlalți ca nu cumva să coboare vreunul. N—ar putea să ajute la nimic și n—ar face decât să sporească primejdia.

De cum a plecat Păpădie, Alună și—a dat seama că mai mișca ceva în gardul viu. Dar n—a avut vreme să se întrebe ce—o fi, căci pe dată s—a ivit încă un iepure, care a șchiopătat până la locul unde zăcea Laur.

—Ajută—ne, dacă poți, i—a spus lui Alună. Am avut mari necazuri și șeful meu e bolnav. E vreo vizuină pe—aici în care să putem intra?

Alună l—a recunoscut, era unul dintre iepurii care veniseră să—l aresteze pe Barosanu', dar nu—i știa numele.

—De ce ai stat în gardul viu și l—ai lăsat să se târască în loc deschis? l—a întrebat.

—Am fugit când v—am auzit venind, a răspuns celălalt iepure. N—am putut să—l fac pe căpitan să se urnească. M—am gândit că sunteți *elil*, și n—avea rost să rămân acolo ca să fiu ucis. Nu cred că m—aș putea lupta nici cu un chițoran.

—Mă știi? a întrebat Alună.

Dar înainte să—i poată răspunde celălalt, au apărut din întuneric Păpădie și Barosanu'. Acesta din urmă s—a uitat țintă la Laur preț de o clipă, după care s—a ghemuit la pământ și i—a atins nasul cu al său.

—Laur, sunt Thlayli, a zis. Mă strigai.

Laur n—a răspuns. Nu făcea decât să privească fix în ochii lui. Barosanu' și—a ridicat privirea.

—Cine—i însoțitorul lui? a zis. A, tu ești, Clopoțel. Câți mai sunt?

—Nu mai e nimeni, a zis Clopoțel.

Se pregătea să continue, când Laur a vorbit.

—Thlayli, a zis. Așadar, *chiar* te—am găsit. S—a trudit să se ridice și s—a uitat înjur.

—Tu ești Alună, nu? a întrebat. Și acesta e — uf, ar trebui să știu, dar mă tem că mi—e tare rău.

—E Păpădie, a zis Alună. Ascultă — văd că ești stors de puteri, dar nu putem sta aici. Suntem în primejdie. Poți să vii cu noi la vizuină?

²¹ *Epopoea lui Ghilgames*, trad. de Virginia Șerbănescu și Al. Dima, Editura Mondero, București, 1996 (n.tr.).

—Căpitane, a zis Clopoțel, știi ce i—a zis un fir de iarbă altui fir de iarbă? Alună i—a aruncat o privire tăioasă, dar Laur a răspuns:

—Ce?

—I—a zis: „Uite colo, un iepure! Suntem în primejdie!”

—Acum nu—i vreme..., a început Alună.

—Nu—i spune să tacă, a zis Laur. N—am fi ajuns până aici fără flecăreala lui de pițigoi. Da, acum pot să merg. E departe?

—Nu cine știe cât, a răspuns Alună, spunându—și în sinea lui că nici vorbă ca Laur să izbutească să ajungă până acolo.

Le—a trebuit mult până să urce coasta. Alună i—a despărțit, el a mers împreună cu Laur și Clopoțel, iar pe Barosanu' și Păpădie i—a așezat de o parte și de alta a lor. Laur a fost silit să se oprească în câteva rânduri, iar Alună, hărțuit de temeri, s—a trudit să—și înfrâneze nerăbdarea. De—abia atunci când luna a început să se înalțe — marginea talgerului ei mare se arăta din ce în ce mai strălucitoare pe dunga cerului de dedesubtul și din spatele lor — l—a rugat în cele din urmă pe Laur să se zorească un pic. Pe când vorbea, l—a văzut pe Ulcică venind în întâmpinarea lor.

—Ce faci aici? a zis cu asprime. I—am spus lui Iuțilă să nu lase pe nimeni să coboare.

—Nu—i vina lui Iuțilă, a zis Ulcică. Tu nu m—ai lăsat de izbeliște la râu, așa c—am vrut să vin să te ajut, Alună. Oricum, vizuinele sunt la o aruncătură de băț. E chiar Căpitanul Laur cel pe care l—ai găsit?

Barosanu' și Păpădie s—au apropiat.

—Uite ce zic eu, a spus Barosanu'. Aștia doi trebuie să se odihnească mult. Ce—ar fi ca Ulcică și Păpădie să—i ducă la o vizuină goală și să stea cu ei cât e nevoie? Noi, ceilalți, ar fi mai bine să stăm deoparte până ce o să se întrezeze.

—Da, așa—i cel mai bine, a zis Alună. Acum urc împreună cu voi.

Au străbătut în goană drumul scurt până la porumbări. Toți ceilalți iepuri ieșiseră din vizuini și așteptau, șușotind între ei.

—Țineți—vă gura, a zis Barosanu', înainte să pună cineva vreo întrebare. Da, e Laur, și cu el e Clopoțel — nimeni altcineva. Le e tare rău și trebuie să fie lăsați în pace. O să le lăsăm vizuina asta. Acum mă duc sub pământ, și așa o să faceți și voi dacă aveți un strop de minte.

Dar, înainte să coboare, Barosanu' s—a întors către Alună și a zis:

—Alună, tu ai ieșit din șanțul ăla în locul meu, nu—i așa? N—o să uit asta. Alună și—a amintit că Crușin are probleme cu laba din față, așa că l—a luat cu el în vizuină. I—au urmat Iuțilă și Argintiul.

—Ce s—a întâmplat, Alună? a întrebat Argintiul. Trebuie să fie ceva tare rău. Laur nu l—ar părăsi în ruptul capului pe Threarah.

—Nu știu, a zis Alună, și nu știe nimeni deocamdată. O să trebuiască să așteptăm până mâine. Laur s—ar putea să nu mai alerge, dar nu cred că i se va întâmpla asta și lui Clopoțel. Acum lasă—mă să îngrijesc laba lui Crușin.

Rana arăta mult mai bine și curând pe Alună l—a cuprins somnul.

A doua zi a fost la fel de cald și de senin ca în ajun. De dimineață nici Ulcică, nici Păpădie nu s—au arătat la *silflay*; iar Alună i—a dus de îndată pe ceilalți în făget ca să sape mai departe. L—a întrebat pe Căpșună despre vizuina cea mare și a aflat că bolta ei, pe lângă faptul că era căptușită cu o împăsleală de fire, era întărită de rădăcini care mergeau în jos, prin podea. A spus că nu le observase.

—Nu sunt multe, dar sunt importante, a zis Căpșună. Preiau o mare parte din greutate. Dacă n—ar fi acele rădăcini, bolta s—ar surpa după o ploaie mare. În nopțile cu furtună poți simți că pământul de sus apasă și mai tare, dar nu—i nicio primejdie.

Alună și Barosanu' au mers în vizuină împreună cu el. Săpatul la noua vizuină începuse printre rădăcinile unuia dintre fagi. Încă nu era decât o peșteră mică, de formă neregulată, cu o singură intrare. S—au pus pe lucru ca s—o lărgească, săpând printre rădăcini și făcând un tunel în sus, care să iasă în crâng. După o vreme Căpșună s—a lăsat de săpat și a început să dea ocol rădăcinilor, amușinând, mușcând și scurmând pământul cu labelle din față. Alună și—a zis că o fi obosit și vrea să arate că face ceva, când de fapt se odihnește, dar în cele din urmă s—a întors la ei și a spus că are niște propuneri.

—Uite cum stă treaba, a zis. Nu prea sunt rădăcini folositoare deasupra. La vizuina cea mare am avut noroc, și nu cred că ne putem aștepta să se repete. Dar ne descurcăm destul de bine și cu ce avem.

—Și ce *anume* avem? a întrebat Mură, care coborâse prin tunel în vreme ce vorbea el.

—Păi avem câteva rădăcini groase care merg drept în jos — mai multe decât în vizuina cea mare. Cel mai bine ar fi să săpăm în jurul lor și să le lăsăm așa cum sunt. Nu trebuie să fie roase și scoase afară. O să avem nevoie de ele dacă vrem o încăpere mai mărișoară.

—Și atunci încăperea noastră o să fie plină de rădăcinile astea groase și verticale? a întrebat Alună. Era dezamăgit.

—Da, o să fie, a zis Căpșună, dar nu văd ce—ar fi rău în asta. Putem umbla în voie printre ele și nu stau în calea nimănui care tăifăsuiește ori spune o poveste. O să facă locul mai cald și o să ne ajute să auzim mai bine sunetele de deasupra, lucru care ar putea să ne fie de folos la un moment dat.

Săpăturile la vizuină (căreia au ajuns să—i spună Fagurele) s—au dovedit a fi un soi de triumf pentru Căpșună. Alună s—a mulțumit să—i organizeze pe săpători și l—a lăsat pe Căpșună să spună ce trebuie să facă. Munca a continuat în schimburi, iar iepurii au ieșit pe rând să mănânce, să se joace și să stea tolăniți la soare. Cât a fost ziua de mare, pustietatea n—a fost atinsă de zgomote, oameni ori tractoare, nici măcar de vite, și au început să simtă și mai profund ceea ce datorau intuiției lui Cinci. Pe la sfârșitul după—amiezii vizuina cea mare începuse să capete formă. La capătul din nord rădăcinile fagilor alcătuiau un fel de colonadă neregulată. De acolo ajungeai într—un spațiu deschis, central; iar dincolo de el, unde nu erau rădăcini pe care să se sprijine bolta, Căpșună a lăsat coloane de pământ neatinse, așa încât capătul dinspre sud era alcătuit din trei—patru intrânduri separate. Acestea se îngustau apoi în tuneluri care duceau la vizuinile pentru dormit.

Alună, mult mai mulțumit acum, că vedea cum o să arate până la urmă, ședea împreună cu Argintiul la gura unui tunel, când s—au auzit izbituri în pământ cu etichete din spate, „Erete! Erete!”, iar iepurii de afară au tulit—o spre vizuină. Alună, care era la adăpost, a rămas pe loc, privind dincolo de umbra pădurii, către iarba luminată de soare de dedesubt. Eretele s—a arătat și s—a oprit pe cer, la pândă, cu coada tivită cu negru arcuită în jos și bătând iute din aripile ascuțite, în vreme ce iscodea dealul de sub el. —Dar crezi că *ar putea* să ne atace pe noi? a întrebat Alună, privind—l cum se lasă în jos și iar se oprește să iscodească. Nu—i prea mic?

—Probabil că ai dreptate, a zis Argintiul. Și totuși, ai chef să te duci acolo, în loc deschis, și să începi să mănânci?

—Tare mi—ar plăcea să încerc să le țin piept unora dintre *elil* ăștia, a zis Barosanu', care urcase prin tunel după ei. Ne temem de prea mulți. Dar n—ar fi prea ușor cu o pasăre aflată în aer, mai ales dacă vine cu iuteală. Ar putea să răpună chiar și un iepure mare, dacă îl ia prin surprindere.

—Vezi șoarecele? a zis deodată Argintiul. Uite, acolo. Bietul de el. Vedeau cu toții șoarecele neadăpostit, pe un petic de iarbă. Era limpede că se îndepărtase prea mult de gaură și acum nu știa ce să facă. Umbra eretelui încă nu trecuse peste el, dar dispariția ca prin farmec a iepurilor îl tulburase și stătea lipit de pământ, privind șovăielnic într—o parte și în cealaltă. Pasărea încă nu—l dibuise, dar n—avea cum să nu—l vadă de îndată ce—și schimba locul.

—În orice clipă, de—acum, a zis Barosanu', fără pic de milă.

Fără să se gândească, Alună a sărit de pe taluz și a înaintat un pic prin iarbă. Șoarecii nu vorbesc *iepureana*, dar există o *lingua franca* foarte simplă printre viețuitoarele din gardurile vii și din păduri. De ea s—a folosit acum Alună.

—Fugit, a zis. Aici, iute.

Șoarecele s—a uitat la el, dar nu s—a clintit. Alună i—a vorbit din nou, iar șoarecele a țâșnit dintr—odată spre el, în vreme ce eretele s—a răsucit și a alunecat într—o parte și în jos. Alună s—a grăbit să se întoarcă la vizuină. Când s—a uitat înapoi, a văzut șoarecele venind după el. Când aproape ajunsese la poalele taluzului, a dat peste o rămurică ruptă, care avea două—trei frunze verzi. Rămurica s—a răsturnat, una dintre frunze a reflectat o rază de soare care cădea oblic printre copaci, și Alună a văzut—o licărind o clipă. Pe dată eretele a coborât într—o alunecare oblică și—a strâns aripile și s—a lăsat în jos.

Înainte ca Alună să poată sări înapoi din gura vizuinii, șoarecele se năpustise printre etichetele sale din față și acum stătea lipit de pământ între etichetele sale din spate. În aceeași clipă eretele, cu ciocul și ghearele încordate, s—a izbit de pământul afânat de lângă gura vizuinii, ca o bombă căzută din copacul de deasupra. A scurmat pământul, sălbatic, și pentru o clipă cei trei iepuri i—au văzut ochii rotunzi și întunecați ațintiți drept în tunel. Apoi a dispărut. Viteza și puterea atacului, atât de aproape, au fost îngrozitoare, și Alună a făcut un salt înapoi, doborându—l pe Argintiul. Nimeni n—a zis nimic până

și—au revenit.

—N—ai vrea să încerci să—i ții piept ăstui? a zis Argintiul, întorcând capul către Barosanu'. Să—mi spui și mie când o faci. O să vin să privesc.

—Alună, a zis Barosanu', știu că nu duci lipsă de istețime, dar ce—am câștigat din asta? Ai de gând să aperi orice cârtiță și chițoran care nu—s în stare să ajungă în vizuina lor?

Șoarecele nu se clintise. Încă mai era ghemuit aproape de gura tunelului, la înălțimea capetelor lor, și silueta îi era desenată de lumina de afară. Alună își dădea seama că se uită la el.

—Poate șoim nu plecat, a zis. Acum stat. Apoi mers.

Barosanu' a dat să zică ceva, când la gura tunelului s—a arătat Păpădie. S—a uitat la șoarece, l—a împins ușurel deoparte și a coborât în tunel.

—Alună, a zis, m—am gândit că—i bine să vin să—ți spun de Laur. În seara asta se simte mult mai bine, dar a avut o noapte tare grea, și la fel a fost și pentru noi. De câte ori părea că adoarme tresărea și începea să ție. Mi—am zis că și—a ieșit din minți. Ulcică i—a tot vorbit — s—a descurcat de minune —, și pare să—l prețuiască foarte mult pe Clopoțel. Clopoțel n—a mai conținut cu gluma. Până să se lumineze de ziuă era la capătul puterilor, ca toți ceilalți — am dormit toată ziua. După—amiază, la trezire, Laur părea să—și fi revenit aproape cu totul, și a ieșit la *silflay*. A întrebat unde o să fiți tu și ceilalți seara și, cum nu știam, am venit să—ntreb.

—Prin urmare, e în stare să stea de vorbă cu noi? a întrebat Barosanu'.

—Cred că da. Și, după capul meu, ăsta ar fi cel mai bun lucru pentru el; iar dac—o să fie cu noi toți poate că n—o să aibă încă o noapte rea.

—Ei bine, unde o să dormim? a zis Argintiul.

Alună a chibzuit. Fagurele încă nu era terminat și netezit, dar probabil că ar fi fost un culcuș la fel de bun ca vizuinile de sub porumbări. Și apoi, dacă s—ar fi dovedit că nu—i așa, ar fi fost cu atât mai îmboldiți să—l îmbunătățească. Tuturor le—ar plăcea să știe că se pot folosi de roadele muncii lor grele de peste zi și probabil că vor prefera să nu petreacă și a treia noapte în vizuinile din calcar.

—Aș zice că aici, a spus. Dar să vedem ce cred ceilalți.

—Ce caută șoarecele aici? a întrebat Păpădie.

Alună i—a povestit. Păpădie s—a arătat la fel de nedumerit ca Barosanu'.

—Păi recunosc că n—aveam ceva anume în cap când am ieșit să—l ajut, a zis Alună. Acum însă am, și o să vă explic mai târziu despre ce—i vorba. Dar, mai întâi de toate, Barosanu' și cu mine ar trebui să mergem să vorbim cu Laur. Iar tu, Păpădie, te rog să te duci să le spui celorlalți ce mi—ai spus mie, și vezi ce vor să facă diseară.

L—au găsit pe Laur împreună cu Clopoțel și Ulcică pe iarba din dreptul mușuroiului de furnici de pe care privise prima oară Păpădie de pe deal. Laur adulmeca o tulpină de poroinic. Ciorchinele de flori liliachii se clătina ușurel pe lujer în vreme ce Laur îl împingea cu nasul.

—Nu—l speria, șefule, a zis Clopoțel. Ar putea să—și ia zborul. La urma urmei, are de unde să—și aleagă locul. Uite—i presărați peste tot, pe frunze.

—Hai, las—o mai moale, Clopoțel, i—a răspuns Laur, prietenos. Trebuie să învățăm despre ținutul ăsta. Nu cunosc decât vreo jumătate din ierburi. Asta nu—i bună de mâncat, dar cel puțin gume locul de sorbestrele, și astea—s întotdeauna bune de mâncat.

O muscă i—a poposit pe urechea rănită, iar el s—a strâmbat și a scuturat din cap.

Alună s—a bucurat să vadă că Laur e, fără îndoială, într—o stare de spirit mai bună. A început să—i spună că nădăjduiește că se simte destul de bine ca să li se alăture celorlalți, dar curând Laur l—a întrerupt cu întrebări.

—Sunteți mulți? a întrebat.

—*Hrair*, a zis Barosanu'.

—Toți cei care au plecat din sălaș cu tine?

—Toți, a răspuns Alună cu mândrie.

—Niciunul vătămat?

—A, mai mulți au fost vătămați într—un fel sau altul.

—Pe cinstea mea, nu ne—am plictisit nicio clipă, a zis Barosanu'.

—Cine—i cel care vine? Nu—l cunosc.

Căpșună venea în goană dinspre făget și, când a ajuns lângă ei, a început să facă din cap și din labele

dinainte acele gesturi ciudate, ca de dans, pe care le văzuseră prima oară pe pajiștea acoperită de ploaie, înainte să intre în vizuina cea mare. S—a oprit, încurcat, și, ca să evite o dojana din partea lui Barosanu', a intrat imediat în vorbă cu Alună.

—Alună—raft, a zis (Laur părea uimit, dar n—a crâcnit), toți vor să stea în seara asta în vizuina cea nouă; și nădăjduiesc cu toții să fie în stare Căpitanul Laur să le spună ce s—a întâmplat și cum a ajuns aici.

—Păi sigur că vrem cu toții să știm, i—a spus Alună lui Laur. El e Căpșună. Ni s—a alăturat pe drum și suntem bucuroși că e printre noi. Dar crezi c—o să fii în stare?

—O să fiu în stare, a zis Laur. Dar trebuie să vă spun dinainte că o să înghețe inima oricărui iepure care va auzi cele întâmplate.

El însuși arăta așa de trist și de mohorât în vreme ce vorbea, încât nimeni n—a răspuns și, după o vreme, toți cei șase iepuri au pornit în tăcere în sus pe coastă. Când au ajuns la colțul crângului, i—au găsit pe ceilalți mâncând sau tolăniți sub soarele în asfințit, pe partea dinspre nord a făgetului. După ce s—a uitat la toți, Laur a urcat până la Argintiul, care mânca alături de Cinci un smoc de trifoi—galben.

—Mă bucur să te văd aici, Argintiule, a zis. Am auzit c—ați trecut prin clipe grele.

—N—a fost ușor, i—a răspuns Argintiul. Alună a făcut minuni și—i suntem tare îndatorați lui Cinci, care—i lângă mine.

—Am auzit de tine, a zis Laur, întorcându—se către Cinci. Ești iepurele care a văzut tot ce avea să se întâmple. Ai vorbit cu Threarahul, nu?

—El a vorbit cu mine, a zis Cinci.

—Of, de te—ar fi ascultat! Ei bine, nu se mai poate schimba nimic pân—o face plopul pere și răchita micșunele. Argintiule, am ceva de spus, și mi—e mai ușor să—ți spun ție decât lui Alună ori Barosanului. N—am de gând să fac necazuri aici — vreau să zic, lui Alună. El este acum Iepurele—Șef, asta—i limpede. Nu—l cunosc aproape deloc, dar trebuie să fie iscusit, căci altfel ați fi pierit cu toții; și nu—i vreme de hârâieli. Dacă vreunul dintre iepuri se întreabă de nu cumva vreau să schimb ceva pe aici, spune—i, rogu—te, că nu.

—Bine, așa o să fac, a zis Argintiul. S—a ivit și Barosanu'.

—Știu că nu—i vremea bufnițelor, a zis, dar cu toții—s așa de nerăbdători să te audă, Laur, că vor să coboare în vizuină pe dată. Ți convine?

—Să coboare? a răspuns Laur. Păi cum mă puteți asculta cu toții dedesubt? Credeam c—o să vorbesc aici.

—Hai să vezi, a zis Barosanu'.

Laur și Clopoțel au fost uimiți de Fagure.

—Asta—i ceva cu totul nou, a zis Laur. Ce anume ține bolta sus?

—Nu—i nevoie să fie ținută sus, a zis Clopoțel. E deja sus pe deal.

—O idee pe care am cules—o pe drum, a zis Barosanu'.

—Tolănită pe un câmp, a zis Clopoțel. Stai liniștit, șefule, o să—mi țin gura cât vorbești.

—Da, trebuie, a zis Laur. Curând nimănu i n—o să—i mai ardă de glume.

Aproape toți iepurii îi urmaseră în vizuină. Fagurele, cu toate că era destul de mare cât să—i cuprindă pe toți, nu era așa de bine aerisit ca vizuina cea mare, iar în această seară de iunie părea cam sufocant.

—Putem foarte ușor să—l facem mai răcoros, să știi, i—a spus Căpșună lui Alună. În vizuina cea mare făceau tuneluri de vară și le astupau iarna. Putem să mai săpăm mâine un tunel în partea dinspre asfințit și să aducem prin el adierea.

Alună se pregătea să—i ceară lui Laur să înceapă, când Iuțilă a venit pe tunelul dinspre răsărit.

—Alună, a zis, ăăă... musafirul tău... ăăă... șoarecele. Vrea să—ți spună ceva.

—A, am uitat de el, a zis Alună. Unde—i?

—În tunel.

Alună a pornit în sus. Șoarecele îl aștepta aproape de ieșire.

—Acum pleci? a zis Alună. Crezi nu primejdie?

—Acum pleci, a zis șoarecele. Nu așteptat buhă. Dar ceva vrut zici. Tu ajutat la șoarece. O dată șoarece ajutat la tu. Tu vrut el, el venit.

—Pe Frith într—un eleșteu! a bodogănit Barosanu' ceva mai departe, în tunel. Și așa vor face și toți frații și surorile lui. Cred c—o să fie pe aici o mișuneală de mai mare dragu'. Ce—ar fi să—i pui să sape vreo

două vizuini, Alună?

Alună s—a uitat după șoarecele care se strecura prin iarba înaltă. Apoi s—a întors în Fagure și s—a așezat lângă Laur, care tocmai începuse să glăsuiască.

21. „L—AR FACE PE EL—AHRAIRAH SĂ PLÂNGĂ"

Iubiți dobitoacele: către ele și—a îndreptat Dumnezeu mai întâi gândul și le—a hărăzit o bucurie senină. Nu le—o stricați și nu le chinuiți, feriți—vă să le răpiți bucuria de a trăi, spre a nu sta împotriva celor lăsate de Dumnezeu.
Dostoievski, *Frații Karamazov*²²

Nedreptățile care s—au săvârșit
Între—al soarelui apus și răsărit în istorie ca oasele s—au înșiruit.
W. H. Auden, *Escaladarea lui F.6*

În noaptea în care ați părăsit sălașul, toți din *Owsla* au fost trimiși să vă caute. Ce mult pare să fie de atunci! Ne—am ținut pe dâra mirosului vostru până la pârâu, dar, când i—am spus Threarahului că se pare că ați luat—o în jos pe firul apei, a zis că n—are rost să punem în primejdie niște vieți urmărindu—vă. Dacă ați plecat, treaba voastră. Dar oricine s—ar fi întors ar fi fost arestat. Așa că am oprit căutările.

A doua zi nu s—a petrecut nimic neobișnuit. S—a vorbit destul de mult despre Cinci și iepurii care pleaseră cu el. Toată lumea știa de Cinci și de presimțirile lui rele și s—au pornit tot soiul de zvonuri. Mulți iepuri ziceau că nu—i nimic serios, dar unii credeau că Cinci ar fi prezis oameni cu puști și cu dihori. Era cel mai rău lucru la care se puteau gândi — asta, sau orbirea albă.

Salcie și cu mine am discutat cu Threarahul. „Iepurii ăștia, a zis el, care trâmbează că prevăd lucrurile — am cunoscut vreo doi la viața mea. Dar de obicei nu—i bine să—i iei prea mult în seamă. În primul rând, mulți dintre ei nu—s decât șmecheri. Uneori un iepure slab, care n—are nicio nădejde să ajungă vreodată prea departe prin luptă, încearcă să devină important pe alte căi, și profetia—i printre cele preferate. Lucrul ciudat este că, atunci când se dovedește că n—a avut dreptate, rareori prietenii lui își dau seama, câtă vreme se pricepe să joace teatru și dă cu gura mai departe. Dar, pe de altă parte, poate să fie un iepure care chiar are puterea asta ciudată, căci sunt și dintr—ăștia. Poate să prezică o inundație, ori dihori și puști. Prea bine; așadar, câțiva iepuri o să se oprească din alergat. Și care e cealaltă cale? Să golești sălașul e lucru tare anevoios. Unii nu vor să plece. Iepurele—Șef pleacă împreună cu toți cei care vor să plece. Autoritatea lui probabil că o să fie pusă la cea mai grea încercare, iar dacă o pierde n—o poate recăpăta cât ai bate din palme. În cel mai bun caz te alegi cu o ceată numeroasă de *hlessil* care bântuie fără vreun adăpost, de cele mai multe ori îngroșată cu iepuroaice și pui. Hoarde de *elil* încep să se arate. Leacul e mai rău ca boala. Aproape întotdeauna e mai bine pentru sălașul întreg ca iepurii să șadă cumiți și să se străduiască să scape de primejdie stând sub pământ."

—Firește, eu n—am stat să chibzuiesc, a zis Cinci. Trebuie să fii Threarahul ca să te gândești la toate astea. Pur și simplu am avut spaimile acelea îngrozitoare. Pe Frith cel mare și aurit, trag nădejde să nu mai trăiesc vreodată așa ceva! N—o să uit cât trăiesc — asta și noaptea aceea de sub tisă. Există pe lume rele cumplite.

—Vin de la oameni, a zis Laur. Toți ceilalți *elil* fac ceea ce trebuie să facă, iar Frith îi pune în mișcare așa cum ne pune și pe noi în mișcare. Trăiesc pe lume și le trebuie mâncare. Oamenii nu se potolească până ce nu strică pământul și nimicesc animalele. Dar mai bine să povestesc mai departe.

A doua zi după—amiază s—a pornit ploaia.

(„Vizuinile alea pe care le—am scurmat în mal", i—a șoptit Crușin lui Păpădie.)

Toți erau sub pământ, rumegând cocoloașe ori dormind. Am ieșit un pic să fac *hraka*. Eram la marginea pădurii, aproape de șanț, când am văzut niște oameni ieșind pe poarta din vârful coastei din față, pe lângă scândura aia. Nu știu câți erau — cred că trei sau patru. Aveau picioare lungi și negre și ardeau în gură bețișoarele alea albe. Nu păreau să meargă undeva anume. Au mers agale prin ploaie, iscodind cu privirea gardul viu și pârâul. După o vreme au trecut pârâul și au urcat cu pași greoi către sălaș. De câte ori dădeau de gura unei vizuini de iepure unul dintre ei băga în ea un băț; și nu se mai opreau din vorbit. Îmi amintesc mirosul florilor de soc în ploaie și mirosul bețișoarelor albe. Mai târziu, când s—au apropiat de mine, m—am furișat iar în vizuină. I—am mai auzit o vreme, bocănind și vorbind. Îmi tot ziceam: „Păi n—au puști și dihori." Dar, nu știu de ce, nu—mi plăcea toată treaba asta.

—Ce—a zis Threarahul? a întrebat Argintul.

—N—am habar. Eu nu l—am întrebat, și nici altcineva, din câte știu. M—am dus la culcare și când m—am trezit nu se auzea nimic de sus. Era seară și m—am hotărât să ies la *silflay*. Ploaia se pornise

²² F. M. Dostoievski, *Frații Karamazov*, trad. de Ovidiu Constantinescu și Isabella Dumbravă, RAO, București, 1997 (n.tr.).

de—a binelea, dar m—am învățat pe—acolo și am mâncat o vreme. Nu vedeam nimic schimbat, în afară de faptul că, ici și colo, intrarea în câte o vizuină fusese încercată cu un băț.

În dimineața următoare era senin și frumos. Toată lumea era afară la *silflay*, ca de obicei. Îmi amintesc că Zărna i—a zis Threarahului că ar trebui să aibă grijă să nu se ostenească, acum, că înaintează în vârstă; iar Threarahul a zis că—i arată el cine înaintează în vârstă și i—a tras una peste cap și l—a împins în jos pe taluz. Totul în joacă, știți cum e, dar a făcut—o ca să—i arate lui Zărna că Iepurele—Șef îi mai poate ține piept. În dimineața aia mă duceam după salată și, nu mai știu de ce, m—am hotărât să mă duc singur.

—Trei merg de regulă după salată, a zis Barosanu'.

—Da, știu că trei merg de regulă, dar era o pricină anume pentru care în ziua aia m—am dus singur. A, da, îmi amintesc: voiam să văd dacă nu—s pe acolo și niște morcovi tineri — mi—am zis că ar trebui să fie buni de mâncat — și chibzuiau că, dacă merg să vânez într—o parte necunoscută a grădinii, mă descurc mai bine de unul singur. Am fost plecat aproape toată dimineața și nu mai era mult până la *ni—Frith* când m—am întors prin pădure. Veneam pe Taluzul Liniștit — știu că cei mai mulți dintre iepuri preferă Rariștea Verde, dar eu mergeam aproape întotdeauna pe Taluzul Liniștit. Am ajuns în partea deschisă a pădurii, unde coboară către gardul cel vechi, când am zărit un *hrududu* pe poteca din vârful coastei de dincolo. Stătea la poartă, lângă scândură, și ieșeau din el o mulțime de oameni. Cu ei era și un băiat, și avea o pușcă. Au scos niște lucruri mari și lungi — nu știu cum să vi le înfățișez —, erau făcute din ceva ca *hrududu* și trebuie că erau grele, căci era nevoie de doi oameni ca să care unul dintre ele. Oamenii au dus lucrurile astea pe câmp, și puținii iepuri care erau afară au intrat în vizuini. Eu nu. Văzusem pușca și mă gândeam că s—ar putea să se slujească de dihori și poate de plase. Așa că am rămas locului și m—am uitat. Mi—am zis: „De cum mă lămuresc ce au de gând, mă duc să—l înștiințez pe Threarah.”

Iar au fost multe vorbe și bețigașe albe. Oamenii nu se grăbesc niciodată, nu—i așa? Apoi unul a luat un hârleț și s—a apucat să astupe toate ieșirile vizuinilor pe care le găsea. La fiecare ieșire tăia bucata de pământ cu iarbă de deasupra și o îndesa în gaură. Asta m—a nedumerit, căci dacă folosesc dihori vor să—i scoată pe iepuri afară. Dar mă așteptam să lase câteva intrări libere și să pună peste ele plase; cu toate că ar fi fost un fel prostesc de a vâna cu dihori, căci un iepure care o ia pe un tunel închis o să fie omorât sub pământ și apoi n—o să—i fie omului prea ușor să—și aducă înapoi dihorul.

—Nu face povestea prea fîroasă, Laur, a zis Alună, căci pe Ulcică îl apucase dărdăitul la gândul tunelelor închise și al dihorului care vine din spate.

—Prea fîroasă? a răspuns cu amărăciune Laur. De—abia am început. Vrea cineva să plece?

Nu s—a clintit nimeni, iar după câteva clipe a povestit mai departe.

—Apoi alt om a adus niște lucruri lungi și subțiri, care se îndoiu. Nu știu cuvinte pentru toate lucrurile astea omenești, dar erau cam ca niște bucăți de rugi foarte groși. Fiecare a luat câte unul și l—a prins de unul dintre lucrurile cele grele. S—a auzit un soi de șuierat — și — ei bine, știu că trebuie să vă fie greu să pricepeți, dar aerul s—a stricat. Nu știu de ce, a ajuns la mine un miros puternic de la ceea ce ieșea din lucrurile asemănătoare cu rugii, chiar dacă eram destul de departe; și nu mai puteam să văd ori să gândesc. Mi se părea că mă prăbușesc. Am încercat să sar în picioare și s—o tulesc, dar nu știam unde sunt și m—am trezit gonind în jos, către marginea pădurii, către oameni. M—am oprit în ultima clipă. Eram zăpăcit și uitaseam că voiam să—i spun Threarahului. După aceea am rămas acolo unde eram.

Oamenii au vârat un rug în fiecare vizuină pe care nu o astupaseră, și după aceea o vreme nu s—a întâmplat nimic. Și apoi l—am văzut pe Sipică — îl știți pe Sipică? A ieșit dintr—o gaură aflată lângă gardul viu — pe care n—o văzuseră. Mi—am dat seama pe dată că mirosise chestia aia. Nu știa ce face. Câteva clipe oamenii nu l—au zărit, apoi unul dintre ei a întins brațul către locul în care era și băiatul l—a împușcat. Nu l—a omorât — Sipică a început să țipe — și unul dintre oameni s—a dus și l—a ridicat și l—a lovit. Cred că n—a suferit prea mult, căci aerul stricat îl prostise; dar tare aș vrea să nu fi văzut asta. După aceea omul a astupat gaura din care ieșise Sipică.

Deja aerul otrăvit trebuie să se fi împrăștiat prin tunelurile și vizuinile de sub pământ. Pot să—mi închipui cum trebuie să fi fost...

—Nu poți, a zis Clopoțel.

Laur s—a oprit, iar după o vreme Clopoțel a povestit mai departe.

—Am auzit cum începe vânzoleala înainte să fi mirosit chestia aia. Iepuroaicele păreau să fi mirosit

primele, și unele dintre ele au încercat să iasă. Dar cele cu pui nu voiau să—i părăsească și se repezeau la orice iepure se apropia de ele. Voiau să lupte — să—și apere puii, știi cum e. Cât ai clipi, tunelurile au fost ticsite de iepuri care luptau cu ghearele și se cățarau unii peste alții. Au urcat pe tunelurile pe care erau învățați să le folosească și le—au aflat închise. Unii au izbutit să se răsucescă, dar nu s—au putut întoarce din pricina iepurilor care urcau. Și apoi tunelurile au început să fie astupate până mai jos de iepuri morți, iar iepurii vii îi sfășiau.

N—am să știu vreodată cum am izbutit să fac ce—am făcut. A fost o șansă dintr—o mie. Eram într—o vizuină aproape de una dintre cele pe care le foloseau oamenii. Făceau multă larmă băgând în ea lucrul ăla care semăna cu un rug de mure și cred că nu mergea prea bine. De cum am prins mirosul, am țâșnit din vizuină, dar încă eram destul de năucit. Am ajuns afară tocmai când oamenii scoteau iar rugul ăla. Se uitau la el și vorbeau și nu m—au zărit. M—am întors chiar în gura tunelului și am coborât iar.

Vă amintiți de Tunelul Neumblat? Cred că n—a mers pe el vreun iepure de când ne știm noi — era foarte adânc și nu ducea nicăieri anume. Nimeni nu mai știa nici măcar cine—l făcuse. Trebuie că m—a călăuzit Frith, căci m—am dus drept în jos până la Tunelul Neumblat și am început să mă furizez prin el. De fapt, chiar a trebuit să sap pe alocuri. Era plin de pământ prăbușit și de pietre. Erau tot soiul de galerii și tuneluri care ajungeau în el de sus, și prin ele se auzeau sunete îngrozitoare — chemări în ajutor, pui care plângeau după mama lor, *Owsla* încercând să dea ordine, iepuri care se blestemau unul pe altul și se încăierau. La un moment dat un iepure s—a prăbușit pe o galerie și ghearele lui m—au atins ușor, ca o castană țepoasă care cade toamna. Era Rostopască, și era mort. A trebuit să trag cu ghearele de el ca să—mi fac loc — era strâmt acolo, iar bolta era joasă — și am mers mai departe. Miroseam aerul stricat, dar eram atât de adânc în pământ, că trebuie să fi scăpat de partea cea mai rea.

Dintr—odată am văzut că mai e un iepure cu mine. A fost singurul peste care am dat în tot Tunelul Neumblat. Era Scânteiuță, și mi—am dat seama pe loc că îi e rău. Bolborosea și gâfâia, dar izbutea să meargă mai departe. A întrebat dacă mi—e bine, dar n—am zis decât: „Pe unde ieșim?” „Îți arăt, a zis el, dacă mă ajuți să ies.” Așa că m—am ținut după el și, ori de câte ori se oprea — tot uita unde suntem —, îi dădeam un brânci zdravăn. Ba chiar l—am mușcat o dată. Mă îngrozea gândul c—o să moară și o să astupe tunelul, în cele din urmă ne—am apropiat de ieșire și am simțit aerul curat. Ne—am dat seama că ajunsesem într—unui dintre tunelurile care dădeau în pădure.

—Oamenii nu—și făcuseră bine treaba, a povestit mai departe Laur. Fie că nu știau de vizuinile din pădure, fie că n—au mai avut chef să meargă să le astupe. Aproape toți iepurii care au ieșit pe câmp au fost împușcați, dar am văzut doi care au scăpat. Unul era Nas—în—vânt, dar nu—mi amintesc cine era celălalt. Larma era înspăimântătoare și aș fi luat—o la fugă, dar am tot așteptat să văd dacă iese Threarahul. După o vreme mi—am dat seama că mai erau câțiva iepuri în pădure. Îmi amintesc că erau acolo Ace—de—pin și Brusture și Frasin. Am adunat câți am putut și le—am spus să stea neclintiți la adăpost.

După mult timp oamenii au isprăvit. Au scos lucrurile alea ca rugii din vizuini, iar băiatul a înșirat leșurile pe un băț...

Laur s—a oprit și și—a înfundat botul în coasta lui Barosanu'.

—Ei, lasă partea asta, a zis Alună cu vocea calmă. Spune—ne cum ai plecat de acolo.

—Înainte de asta, a zis Laur, de pe potecă a venit pe câmp un *hrududu* mare. Nu era ca acela în care veniseră oamenii. Făcea mare larmă și era galben — la fel de galben ca muștarul—sălbatic; iar în față avea un lucru mare argintiu, care scânteia, pe care îl ținea cu labele—i uriașe dinainte. Nu știu cum să vi—l înfățișez. Arăta ca Inie, dar nu era lat și nu așa de strălucitor. Și lucrul ăsta — cum să vă spun? — a rupt câmpul în bucăți. A nimicit câmpul.

S—a oprit din nou.

—Căpitane, a zis Argintiul, știm cu toții că ai văzut lucruri mai rele decât se poate spune în cuvinte. Dar nu cred că vrei să spui chiar asta!

—Pe viața mea, a zis Laur, tremurând, s—a înfipt în pământ și a împins în fața lui bucăți mari din câmp până ce totul a fost nimicit. Tot locul s—a prefăcut într—un fel de vad al vitelor din iarnă și nu mai puteai desluși unde fusese vreo parte din câmp, de la pădure până la pârau. Împingea în fața lui pământul, și rădăcinile, și tufele — ca și alte lucruri, de sub pământ.

După o vreme m—am înapoiat prin pădure. Îmi ieșise cu totul din minte gândul să—i adun pe ceilalți iepuri, dar mi s—au alăturat trei — Clopoțel, aici de față, Scânteiuță și tânărul Inișor. Inișor era singurul

din *Owsla* pe care l—am văzut și l—am întrebat de Threarah, dar nu putea spune nimic cu cap și coadă. N—am aflat ce s—a întâmplat cu Threarahul. Nădăjduiesc că a murit iute.

Scânteiuță era năucit — vorbea aiurea — și nici Clopoțel și cu mine n—o duceam mai bine. Nu știu de ce, nu mă puteam gândi decât la Barosanu'. Mi—am amintit cum m—am dus să—l arestez — de fapt, să—l omor — și am simțit că trebuie să dau de el și să—i spun că am greșit; și această idee a fost singura urmă de gândire pe care o aveam. Am pornit tuspătru la nimereală și trebuie să fi făcut aproape o jumătate de cerc, căci după multă vreme am ajuns la pârâu, mai jos de locul în care fusese câmpul nostru. L—am urmat până la o pădure mare; și în noaptea aia, pe când eram încă în pădure, Inișor a murit. Cu puțin înainte i s—a limpezit mintea și îmi amintesc ceva ce a spus. Clopoțel zisese că știe că oamenii ne urăsc întrucât le prădam câmpurile și grădinile, iar Inișor a răspuns: „Nu de—aia au nimicit sălașul. Ci doar pentru că le stăteau în cale. Ne—au omorât pentru că așa le cădea lor bine.” Curând după aceea a adormit, iar un pic mai târziu, când ne—am speriat de un zgomot și am vrut să—l trezim, ne—am dat seama că murise.

L—am lăsat acolo unde era întins și am mers mai departe până ce am ajuns la râu. Nu—i nevoie să—l înfățișez, căci știu că ați fost cu toții acolo. De data asta era dimineață. Ne—am zis că trebuie să fiți pe undeva, pe aproape, și am luat—o în sus pe mal, căutându—vă. Nu după mult am dat de locul în care părea că ați trecut râul. Erau urme — o mulțime — în nisipul de la poalele unui mal înalt și *hraka* vechi de vreo trei zile. Urmele nu mergeau în susul ori în josul apei, așa că am știut că ați ajuns pe malul celălalt. Am trecut râul înot și am găsit urme și dincolo; așa că au venit și ceilalți. Râul era mare. Cred că v—a fost mai ușor, înainte de toată ploaia aia.

Nu mi—a plăcut câmpul din partea cealaltă a râului. Era un om care se preumbla peste tot cu o pușcă. I—am dus pe ceilalți doi mai departe, peste un drum, și curând am ajuns într—un loc rău — numai iarbă—neagră și pământ moale, negru. Ne—a fost greu acolo, dar iar am dat peste *hraka* vechi cam de trei zile și nici urmă de vizuini sau de iepuri, așa că mi—am zis că s—ar putea să fi fost voi pe acolo. Clopoțel era bine, dar Scânteiuță avea febră și mă temeam c—o să moară și el.

Apoi am avut un pic de noroc — sau, cel puțin, așa am crezut atunci. Se lăsa noaptea când ne—am întâlnit cu un *hlessi* la marginea câmpului cu iarbă—neagră — un iepure bătrân, trecut prin multe, cu botul plin de zgârieturi și cicatrice, care ne—a zis că e un sălaș prin apropiere și ne—a arătat pe unde s—o luăm. Am ajuns iar la păduri și câmpuri, dar eram așa de osteniți, că n—am mai putut să căutăm sălașul. Ne—am strecurat într—un șanț și nu m—a lăsat inima să—i spun vreunui să rămână treaz. Am încercat să rămân eu treaz, dar n—am fost în stare.

—Când a fost asta? a întrebat Alună.

—Alaltăieri, a zis Laur, în zori. Când m—am trezit mai era până la *ni—Frith*. Era liniște peste tot și nu simțeam decât miros de iepuri, dar mi—am dat seama pe loc că ceva nu—i cum trebuie. L—am trezit pe Clopoțel și tocmai mă pregăteam să—l trezesc pe Scânteiuță, când am văzut că eram înconjurați de o ceată de iepuri. Erau niște tipi mari, voinici, și aveau un miros tare ciudat. Era ca... ei bine, ca...

—Știm cum era, a zis Cinci.

—M—am gândit că s—ar putea să știți. Apoi unul dintre ei a zis: „Mă cheamă Ciuboțică. Cine sunteți și ce faceți aici?” Nu mi—a plăcut cum vorbea, dar nu vedeam de ce ne—ar fi vrut răul, așa că i—am spus că am avut necazuri și am străbătut un drum lung și că ne aflam în căutarea unor iepuri din sălașul nostru — Alună, Cinci și Barosanu'. De cum am rostit vorbele astea, iepurele s—a întors către ceilalți și a strigat: „Știam eu! Faceți—i bucatele!”

Și s—au repezit toți la noi. Unul dintre ei m—a înșfăcat de ureche și mi—a sfâșiat—o înainte să—l poată împinge Clopoțel deoparte. Ne luptam cu ei toți. Eram așa de surprins, că la început n—am putut să fac mare lucru. Dar lucrul ciudat era că, deși erau așa de voinici și zbierau că vor să ne facă de petrecanie, nu se pricepeau defel la luptă; era limpede că nu știau nimic despre încăierări. Clopoțel a pus la pământ doi care erau încă o dată cât el de mari și, cu toate că din ureche mi se scurgea un șuvoi de sânge, nicio clipă n—am fost cu adevărat în primejdie. Totuși, erau prea mulți pentru noi și a trebuit să fugim. Clopoțel și cu mine tocmai ieșiserăm din șanț, când ne—am dat seama că Scânteiuță era încă acolo. Era bolnav, cum v—am spus și nu s—a trezit la timp. Așa că, după toate cele prin care trecuserăm, sârmanului Scânteiuță i—au venit de hac niște iepuri. Ce ziceți de asta?

—E al naibii de rușinos, a zis Căpșună, înainte să apuce altcineva să deschidă gura.

—Fugeam peste câmp, a continuat Laur, pe lângă un pârâiaș. Câțiva iepuri ne mai urmăreau încă, și

deodată mi—am zis: „Ei bine, unuia tot îi vin de hac.” Nu—mi plăcea gândul că nu facem altceva decât să fugim — nu după ce i s—a întâmplat lui Scânteiuță. L—am văzut pe Ciuboțică ăla în fruntea următorilor, răzlețit, așa că l—am lăsat să mă ajungă și apoi m—am întors brusc și am sărit pe el. L—am pus jos și eram gata să—l sfășii, când a chelălăit: „Pot să—ți spun unde s—au dus prietenii tăi.” „Spune iute, dară”, am zis, cu labelle din spate înfipite în burta lui. „S—au dus pe dealuri, a găfăit el. Dealurile înalte pe care le vezi acolo, departe. Au plecat ieri—dimineață.” M—am făcut că nu—l cred și că mă pregătesc să—l omor. Dar nu și—a schimbat povestea, așa că l—am zgâriat și i—am dat drumul, și am purces încoace. Era vreme frumoasă și vedeam dealurile destul de limpede.

După aceea am trecut prin cele mai grele clipe. Dacă n—ar fi fost glumele și flecăreala lui Clopoțel, nu încape îndoială că ne—am fi oprit din alergare.

—*Hraka* pe o parte, glume pe cealaltă, a zis Clopoțel. Dădeam de—a rostogolul pe pământ o glumă și ne țineam amândoi după ea. Așa am izbutit să mergem mai departe.

—Nu vă pot spune prea bine ce—a mai fost, a zis Laur. Urechea mă durea cumplit și tot timpul mă gândeam că moartea lui Scânteiuță a fost din vina mea. Dacă n—aș fi adormit, n—ar fi murit. O dată am încercat să dormim iar, dar visele mele au fost mai mult decât puteam să îndur. Chiar că îmi ieșisem din minți. N—aveam în cap decât gândul ăsta — să—l găsesc pe Barosanu' și să—i spun că a avut dreptate să plece din sălaș.

În cele din urmă am ajuns la poalele dealurilor în ziua următoare, taman la căderea nopții. Nu ne mai sinchiseam de nimic — am ajuns în loc neted, deschis, la vremea bufnițelor. Nu știu la ce mă așteptam. Știți cum e când te legeni cu gândul c—o să fie bine, trebuie doar să ajungi într—un loc anume, ori să faci un lucru anume. Dar când ajungi acolo îți dai seama că nu—i chiar așa de ușor. Cred că îmi închipuiam prostește că Barosanu' o să ne aștepte acolo. Am văzut că dealurile erau uriașe — mai mari ca orice lucru care ni se înfățișase vreodată. Fără păduri, fără vreun adăpost, fără iepuri; și se lăsa noaptea. Apoi totul a părut că se sfărâmă. L—am văzut pe Sipică, așa cum vă văd și mă vedeți — și l—am auzit țipând; și i—am văzut pe Threarah, și pe Inișor, și pe Scânteiuță. Am vrut să vorbesc cu ei. Îl tot strigam pe Barosanu', dar nu mă așteptam să m—audă, căci eram sigur că nu—i pe aici. Îmi amintesc că am ieșit dintr—un gard viu în loc deschis și știu că nădăjduiam că o să vină *elil* să—mi pună capăt zilelor. Dar, când mi—am venit în fire, am dat cu ochii de Barosanu'. Primul meu gând a fost că trebuie să fiu mort, dar apoi am început să mă—ntreb dacă e sau nu în carne și oase. Ei, restul îl știți. Îmi pare rău că v—am băgat în sperieți. Dar dacă n—am fost... dacă n—am fost Iepurele Negru, apoi nu cred că vreo făptură de pe lume s—a aflat mai aproape de el ca noi. După o clipă de tăcere, a adăugat:

—Vă închipuiți ce înseamnă pentru Clopoțel și pentru mine să ne aflăm sub pământ, printre prieteni. Nu eu am fost cel care a încercat să te aresteze, Barosane — a fost alt iepure, demult, tare demult.

22. POVESTEA PROCESULUI LUI EL—AHRAIRAH

Ce mai mutră de ticălos, nu—i așa?... Are o blestemată de mutră de Tyburn, fără binefacerile popești.
Congreve, *Iubire pentru iubire*

Iepurii (zice domnul Lockley) sunt ca oamenii în multe privințe. Una dintre ele e, fără îndoială, capacitatea lor neabătută de a suporta nenorocirile și de a lăsa râul vieții să—i poarte cu el, scoțându—i din groază și jale. Au o anumită calitate, pe care n—ar fi potrivit să o descriem ca inimă de piatră ori indiferență. E mai degrabă o imaginație limitată, din fericire, și intuiția că Viața este Acum. O făptură care sălășluiește în sălbăticie, care vrea mai mult ca orice să supraviețuiască, are tăria ierbii. Luați împreună, iepurii se bazează pe promisiunea făcută de Frith lui El—ahrairah. De—abia trecuse o zi de când Laur ajunsese târâș și aiurând la poalele dealului. Și totuși, era aproape de vindecare, în vreme ce Clopoțel, mai voios, părea și mai departe de nenorocirea din care scăpaseră cu viață. Alună și tovarășii săi au trecut prin clipe cumplite de jale și groază cât a ținut povestea lui Laur. Ulcică a țipat și a tremurat la vestea morții lui Sipică, iar Ghindă și Luțilă au fost cuprinși de un găfăit convulsiv când Clopoțel a povestit despre gazul care omora sub pământ. Și totuși, la fel ca oamenii primitivi, însuși faptul că simpatia lor era puternică și vie a adus o adevărată ușurare. Sentimentele lor nu erau false, închipuite. Cât a durat povestea, au ascultat—o fără vreun strop din reținerea ori detașarea pe care le are cel mai bun la suflet dintre oamenii civilizați când citește ziarul. Li se părea că se zbat în tunelurile otrăvite și că clocotesc de furie pentru bietul Scânteiuță aflat în șanț. Acesta era felul lor de a—i cinsti pe morți. După ce s—a încheiat povestea, cerințele propriei vieți aspre, grele, au început să se arate iar în sufletele lor, în nervii lor, în sângele și poftele lor. Ce bine ar fi ca morții să nu fie morți! Dar există iarbă de mâncat, cocoloașe de rumegat, *hraka* de dat afară, vizuini de săpat, somn de dormit. Odiseu nu aduce cu el la țarm pe niciunul dintre oamenii săi. Și totuși, doarme buștean lângă Calipso, iar când se trezește se gândește doar la Penelopa.

Înainte ca Laur să—și fi isprăvit povestea, Alună s—a apucat să—i amușine urechea vătămată. Mai înainte nu putuse să se uite bine la ea, dar acum și—a dat seama că groaza și oboseala probabil că nu erau cauza principală a prăbușirii lui Laur. Era o rană rea — mai rea decât a lui Crușin. Trebuie să fi pierdut foarte mult sânge. Urechea era numai fâșii și se adunase acolo o grămadă de murdărie. Alună s—a înfuriat pe Păpădie. Pe când câțiva iepuri ieșeau la *silflay*, ispitiți de noaptea blândă de iunie și de luna plină, i—a spus lui Mură să stea pe loc. Argintiul, care se pregătea să iasă prin celălalt tunel, s—a întors și li s—a alăturat.

—Păpădie și ceilalți doi se pare că s—au descurcat bine îmbărbătându—te, i—a spus Alună lui Laur. Ce păcat că nu te—au *curățat* la fel de bine. Murdăria aia—i primejdioasă.

—Păi să vezi..., a început Clopoțel, care rămăsese lângă Laur.

—Să nu glumești, a zis Alună. S—ar zice că crezi...

—N—aveam de gând să glumesc, a zis Clopoțel. Voiam doar să zic c—am vrut să curăț urechea căpitanului, dar doare prea tare când o atingi.

—Are dreptate, a zis Laur. Mă tem că i—am silit s—o lase—n pace, dar fă cum crezi tu, Alună. Acum mi—e mult mai bine.

Alună s—a apucat el însuși să—i îngrijească urechea. Era plină de cheaguri de sânge înnegrite și trebuia multă răbdare. După o vreme rănilor lungi, sfărtecate, au început iar să sângereze, în vreme ce erau curățate încetul cu încetul. I—a luat locul Argintiul. Laur, străduindu—se din răspuțeri să rabde, mârâia și scurma pământul, și Argintiul s—a gândit să—i îndrepte atenția în altă parte.

—Alună, a întrebat, la ce te—ai gândit — cu șoarecele? Ai zis c—o să ne spui mai târziu. Ce—ar fi să încerci acum?

—Ei bine, a zis Alună, în situația noastră nu ne putem permite să irosim nimic ce ne—ar putea aduce vreun bine. Suntem într—un loc străin, despre care nu știm prea multe, și avem nevoie de prieteni. Acuma, e limpede că *elil* nu ne pot face vreun bine, dar sunt multe făpturi care nu—s *elil* — păsări, șoareci, *yonil* și altele. De obicei iepurii nu prea au de—a face cu ele, dar cei mai mulți dintre dușmanii lor sunt și ai noștri. Cred că ar trebui să facem tot ce ne stă în puteri ca să ne împrietenim cu aceste făpturi. S—ar putea dovedi că a meritat strădania.

—N—aș zice că mă dau în vânt după așa ceva, a zis Argintiul, ștergându—și de pe nas sângele lui Laur. Mi se pare că pe animalele astea mărunte trebuie mai degrabă să le disprețuiești decât să te încrezi în ele.

Ce folos ne—ar putea aduce? Nu pot să sape pentru noi, nu pot să caute mâncare pentru noi, nu pot să lupte pentru noi. O să *spună* că ne sunt prietene, nu—i vorbă, câtă vreme le ajutam; dar după aceea, nimic. L—am auzit pe șoarecele ăla în seara asta: „Tu vrut el, el venit.” Cred și eu că o să vină, câtă vreme—i vorba de crăpelniță și căldură, da' n—o să ne trezim cu sălașul potopit de șoareci și... și rădăști, nu?

—Nu, nu asta era ideea, a zis Alună. Nu propun să pornim în căutare de chițorani și să—i poftim să stea cu noi. Oricum, nu ne—ar mulțumi pentru asta. Dar șoarecele ăla, astă—seară... noi l—am salvat...

—*Tu* l—ai salvat, a zis Mură.

—În fine, a fost salvat. O să—și amintească de asta.

—Și cum o să ne ajute? a întrebat Clopoțel.

—În primul rând, ne poate spune ce știe despre locul ăsta...

—Ce știi șoarecii. Nu ce trebuie să știe iepurii.

—Bine, recunosc că un șoarece poate să fie sau nu de folos, a zis Alună. Dar sunt sigur că o pasăre ar fi, dac—am putea face destul pentru ea. Noi nu putem zbura, dar unele dintre ele cunosc ținutul până hăt, departe, în toate părțile. Știu multe și despre vreme. Tot ce vreau să zic este asta. Dacă găsește cineva un animal ori o pasăre, care nu—i dușman și se află la ananghie, să nu cumva să scape ocazia. Ar fi ca și cum ai lăsa morcovi să putrezească în pământ.

—Ce crezi? l—a întrebat Argintiul pe Mură.

—Cred că—i o idee bună, dar ocaziile de soiul celor la care se gândește Alună nu se ivesc prea des.

—Eu cred că așa stau lucrurile, a zis Laur, strâmbându—se, căci Argintiul se apucase iar de lins. Ideea e bună, dar n—o să dea cine știe ce rezultate.

—Eu sunt gata să încerc, a zis Argintiul. Aș zice că merită, doar ca să—l văd pe Barosanul' adormind cu povești o cârțiță.

—El—ahrairah a făcut asta o dată, a zis Clopoțel, și a izbutit. Ți amintești?

—Nu, a zis Alună. Nu știu povestea asta. Spune—o.

—Mai întâi hai la *silflay*, a zis Laur. Urechea asta a căpătat tot ce pot eu să îndur deocamdată.

—Păi măcar acum e curată, a zis Alună. Dar știi, mă tem că nu va mai fi niciodată la fel de bună precum cealaltă. O să ai o ureche zdrențuită.

—Nu—i nimic, a zis Laur. Tot sunt unul dintre norocoși.

Luna plină, care se ridicase cu totul pe cerul fără nori dinspre răsărit, învăluia în lumina ei pustietatea de pe culme. Nu ne gândim la lumina zilei ca la ceea ce înlocuiește întunericul. Lumina zilei, chiar și atunci când soarele nu este acoperit de nori, ni se pare pur și simplu starea firească a pământului și a aerului. Când ne gândim la dealurile golașe, ne gândim la dealurile golașe în lumina zilei, așa cum ne gândim la un iepure cu blană. Stubbs²³ și—a închipuit scheletul dinăuntrul calului, dar cei mai mulți dintre noi n—o facem; și, de obicei, nu ne închipuim dealurile golașe fără lumina zilei, chiar dacă lumina nu este o parte a dealului în felul în care pielea este o parte a calului. Pentru noi, lumina zilei este de la sine înțeleasă, însă lumina lunii e altceva. E inconstantă. Luna plină descrește și se împlinește iar. Norii o pot întunece într—o măsură în care nu pot să întunece lumina zilei. Apa ne este necesară, dar cascada nu. Acolo unde se află este ceva în plus, o podoabă minunată. Avem nevoie de lumina zilei și, în această măsură, este folositoare, dar de lumina lunii nu avem nevoie. Când vine, nu slujește vreunei nevoi. Transformă. Cade peste taluzuri și iarbă, despărțind între ele firele lungi; prefăce o grămadă de frunze cafenii, brumate, dintr—un singur morman în nenumărate frânturi scânteietoare; ori licărește de—a lungul rămurelelor ude, ca și cum lumina însăși ar fi mlădioasă. Razele ei lungi curg, albe și ascuțite, printre trunchiurile copacilor, lumina lor scăzând când ajung în depărtarea prăfuită și încețoșată a pădurilor de fagi noaptea. În lumina lunii, un hectar de iarbă—câinească aspră, unduitoare și înaltă până la genunchi, zburlită și aspră ca o coamă de cal, pare un golf răscolit de valuri, peste tot doar adâncituri și găuri pline de umbre. Ierburile sunt atât de dese și încălcite, încât nici măcar vântul nu le clintește, însă lumina lunii este cea care pare că le dă nemișcarea. Pentru noi lumina lunii nu este de la sine înțeleasă. E ca zăpada, ori ca roua într—o dimineață de iulie. Nu dezvăluie, ci schimbă lucrurile peste care se așterne. Și intensitatea ei redusă — mult mai mică decât a luminii zilei — ne face să ne dăm seama că este ceva adăugat dealului golaș, ca să—i dea, doar pentru puțin timp, o calitate aparte și minunată pe care trebuie să o admirăm cât mai putem, căci curând o să dispară iar.

²³ George Stubbs, pictor englez (1724—1806), renumit pentru tablourile cu cai (n.tr.).

Pe când iepurii ieșeau prin tunelul care dădea în făget, a trecut prin frunze o pală de vânt, umplând de petice și stropi pământul de dedesubt, furând și dând lumină pe sub ramuri. Și—au ciulit urechile, dar foșnetului frunzelor nu i se alătura niciun sunet de pe deal în afară de trilurile monotone ale unui *grelușel* aflat departe, în iarbă.

—Ce mai lună! a zis Argintiul. Hai să ne bucurăm de ea cât e aici.

Când au trecut de taluz, au dat de Iușilă și Galbenei, care se întorceau.

—Hei, Alună, a zis Galbenei, am vorbit cu alt șoarece. Auzise de chestia cu eretele din seara asta și era foarte prietenos. Ne—a spus de un loc, imediat cum ieși din crâng în partea cealaltă, unde iarba a fost tăiată scurt — ceva pentru cai, a zis el. „Voi plăcut iarbă bun? Acolo iarbă foarte bun.” Așa că ne—am dus. E o iarbă, să te lingi pe degete.

Pajiștea pentru antrenamentul cailor era lată de aproape patruzeci de metri și era cosită până la mai puțin de cincisprezece centimetri. Alună, cu senzația minunată că, iată, s—a dovedit că a avut dreptate, s—a apucat să ronțăie un smoc de trifoi. Au mâncat cu toții o vreme în tăcere.

—Ești un tip isteț, Alună, a zis în cele din urmă Laur. Tu cu șoarecele tău. Nu—i vorbă, am fi dat de locul ăsta mai devreme ori mai târziu, dar nu așa de repede ca acum.

De încântare, lui Alună îi venea să—și stoarcă glandele de sub bărbie²⁴, dar s—a mulțumit să zică:

—La urma urmei, nu va trebui să coborâm dealul așa des. Apoi a adăugat:

—Dar, Laur, miroși a sânge. S—ar putea să fie primejdios chiar și aici. Hai să ne întoarcem în crâng. E o noapte așa de frumoasă, că am putea să ședem la intrarea vizuinilor și să rumegăm cocoloașe, iar Clopoțel ne poate spune povestea.

Au dat de Căpșună și Crușin pe taluz; iar după ce s—au așezat cu toții după pofta inimii, rumegând, cu urechile lăsate pe spate, Clopoțel a glăsuit.

*

Păpădie îmi zicea aseară despre sălașul lui Ciubotică și cum le—a spus povestea cu lăptucile împăratului. Iată de ce m—am gândit la povestea asta încă înainte ca Alună să ne spună despre ideea lui. Ne—o povestea bunelul, și obișnuia să spună că s—a întâmplat după ce El—ahrairah și—a scos neamul din mlaștina din Kelfazin. S—au dus pe pajiștea din Fenlo și și—au săpat vizuine acolo. Dar Prințul Curcubeu nu—l slăbea din ochi pe El—ahrairah; și era hotărât să aibă grijă ca el să nu mai facă vreuna dintre șmecheriile sale.

Într—o seară, când El—ahrairah și Iepurzor ședeau pe un taluz însořit, prințul Curcubeu veni peste pajiște, și alături de el era un iepure pe care El—ahrairah nu—l mai văzuse niciodată.

—Bună seara, El—ahrairah, zise Prințul Curcubeu. Aici e mult mai bine ca în mlaștina din Kelfazin. Văd că toate iepuroaicele sapă de zor în taluz. Ți—au săpat și ție o vizuină?

—Da, zise El—ahrairah. Vizuina de aici e a mea și a lui Iepurzor. Ne—a plăcut taluzul ăsta de cum l—am văzut.

—Un taluz foarte drăguț, zise Prințul Curcubeu. Dar mă tem că trebuie să—ți spun, El—ahrairah, că Frith mi—a dat poruncă aspră să nu te las să împărți vizuina cu Iepurzor.

—Să nu împart vizuina cu Iepurzor? zise El—ahrairah. De ce naiba nu?

—El—ahrairah, zise Prințul Curcubeu, te știm pe tine și tertipurile tale; iar Iepurzor e aproape la fel de lunecos ca tine. Să fiți amândoi într—o vizuină v—ar fi peste măsură de prielnic. Ai fura norii de pe cer înainte să se schimbe de două ori luna. Nu — Iepurzor trebuie să—și caute vizuină în celălalt capăt al sălașului. Să fac prezentările. El e Hufsa. Vreau să fii prietenul lui și să ai grijă de el.

—De unde vine? întrebă El—ahrairah. Sunt sigur că nu l—am mai văzut.

—Vine din altă țară, zise Prințul Curcubeu, dar nu—i altfel decât orice iepure. Nădăjduiesc că o să—l ajuți să—și afle locul aici. Și, până ajunge să cunoască locul, sunt sigur că o să fii bucuros să împărți vizuina cu el.

El—ahrairah și Iepurzor erau turbați de furie că nu sunt lăsați să stea împreună în vizuina lor. Dar regula lui El—ahrairah era să nu lase pe nimeni să vadă că e mânios, și apoi îi era milă de Hufsa, deoarece își închipuia că se simte singur și stingher, departe de neamul lui. Așa că îi spuse că e bine—venit și—i promise să—l ajute să—și afle locul acolo. Hufsa era foarte prietenos și părea tare dornic să se facă plăcut de toți; iar Iepurzor se mută la celălalt capăt al sălașului.

Dar după o vreme El—ahrairah își dădu seama că întotdeauna ceea ce plănuia nu apuca să fie dus la

²⁴ Iepurii marchează lucrurile sau locurile care le plac prin secreția unor glande aflate sub bărbie (n.tr.).

bun sfârșit. Într—o noapte, primăvara, când îi conduse pe câțiva dintre ai săi la un lan de grâu ca să mănânce lăstari verzi, dădură peste un om cu pușca—n mână care umbla prin lumina lunii și avură norocul să scape nevătămați. Altă dată, după ce El—ahrairah cercetase calea către o grădină cu varză și scurmase o gaură pe sub gard, a doua zi dimineată găsi gaura astupată cu sârmă și—i veni bănuiala că planurile sale sunt dezvăluite celor care n—ar trebui să știe de ele.

Într—o zi se hotărî să—i întindă o cursă lui Hufsa, ca să vadă dacă el e izvorul necazurilor. îi arată o potecă de pe câmp și—i spuse că duce la un hambar aflat departe de celelalte, plin cu napi și gulii; și mai spuse că el și cu Iepurzor au de gând să se ducă acolo a doua zi dimineată. De fapt, El—ahrairah nu plănuia să facă asta și nu mai spuse nimănui despre potecă și hambar. Dar a doua zi, când merse cu mare grijă pe potecă, găsi un laț așezat în iarbă.

Asta îl înfurie de—a binelea pe El—ahrairah, căci oricare dintre ai săi ar fi putut să fie prins în laț și omorât. Firește, nu—și închipuia că Hufsa pune lațuri el însuși, ori că știuse măcar c—o să fie pus un laț. Dar era limpede că Hufsa e în legătură cu cineva care nu se codea să pună lațuri. În cele din urmă, El—ahrairah își zise că Prințul Curcubeu probabil dădea informațiile aduse de Hufsa unui fermier ori unui paznic de vânatoare, fără să se sinchisească de ceea ce avea să se întâmple mai departe. Iepurii săi erau în primejdie din pricina lui Hufsa — ca să nu mai vorbim de lăptucile și verzele de care erau lipsiți. După asta El—ahrairah încercă să nu—i mai spună nimic lui Hufsa. Dar era greu să—l împiedice să prindă din zbor câte ceva, căci, după cum știți cu toții, iepurii se pricep de minune să—și păstreze tainele față de alte animale, dar nu și între ei. Viața într—un sălaș nu—i potrivită pentru secrete. Se gândi să—l omoare pe Hufsa. Dar știa că dacă o face vine Prințul Curcubeu și se pomenesc într—o belea și mai mare. Nu—i venea la îndemână nici măcar să se ferească de Hufsa, zicându—și că, dacă Hufsa își dă seama că ei știu că—i o iscodă, o să—i spună Prințului Curcubeu, și probabil că Prințul Curcubeu o să—l ia de acolo și o să se gândească la ceva și mai rău.

El—ahrairah se socoti și se tot socoti. încă mai chibzuia în seara următoare, când Prințul Curcubeu făcu una dintre vizitele sale în sălaș.

—Tare te—ai mai cumințit zilele astea, El—ahrairah, zise Prințul Curcubeu. Dacă nu ești atent, lumea o să înceapă să aibă încredere în tine. Dacă tot treceam pe aici, m—am gândit să mă opresc ca să—ți mulțumesc pentru amabilitatea cu care—l înconjuri pe Hufsa. Pare în largul lui cu tine.

—Da, așa arată, nu? zise El—ahrairah. înflorim minunat unul lângă altul; umplem o vizuină cu încântare. Dar eu le spun mereu alor mei: „Nu vă încredeți în prinți, nici în vreun...”

—Ei bine, El—ahrairah, zise Prințul Curcubeu, tăindu—i vorba, sunt sigur că eu mă pot încrede în *tine*. Și, ca s—o dovedesc, am hotărât să cultiv niscaiva morcovi pe câmpul de după deal. E un pământ tare bun și sunt sigur că o să le meargă de minune. Mai ales că nimeni n—ar cuteza să—i fure. De fapt, dacă vrei, poți să vii cu mine să mă vezi semănându—i.

—Vin, zise El—ahrairah. O să fie o încântare.

El—ahrairah, Iepurzor, Hufsa și alți câțiva iepuri îl însoțiră pe Prințul Curcubeu până pe câmpul de după deal; și—l ajutară să—l prefacă în straturi lungi cu semințe de morcovi. Era un pământ afânat, uscat — taman ce le trebuie morcovilor — și toată treaba îl scoase din sărute pe El—ahrairah, căci era sigur că Prințul Curcubeu făcea asta ca să—l zgândăre și să arate că e sigur că i—a tăiat în sfârșit ghearele.

—O să fie grozav, zise Prințul Curcubeu când au isprăvit. Desigur, știu că nimeni n—ar cuteza să—mi fure morcovii. Dar, dacă ar face—o — dacă *chiar* i—ar fura, El—ahrairah —, m—aş mânâna peste poate. Dacă, de pildă, i—ar fura împăratul Darzin, sunt sigur că Stăpânul Frith i—ar lua împărăția și ar da—o altcuiva.

El—ahrairah știa că Prințul Curcubeu voia să spună că dacă l—ar prinde furând morcovii fie l—ar uide, fie l—ar surghiuni și ar pune alt iepure să—i cârmuiască neamul; iar gândul că probabil celălalt iepure ar fi Hufsa îl făcu să scrâșnească din dinți. Dar zise:

—Desigur, desigur. Așa—i drept, așa se cuvine.

Și Prințul Curcubeu plecă.

Într—o noapte, la a doua lună plină după semănat, El—ahrairah și Iepurzor se duseră să se uite la morcovi. Nimeni nu—i rârise, și frunzele erau dese și verzi. El—ahrairah își zise că cele mai multe rădăcini trebuie să fie mai subțiri ca laba sa din față. Și în vreme ce se uita la ei în lumina lunii îi veni în minte planul. Devenise așa de prudent față de Hufsa — și, ce—i drept, nimeni n—ar fi putut spune unde o să se afle Hufsa în clipa următoare —, încât pe drumul către sălaș săpă împreună cu Iepurzor o vizuină

într—un taluz aflat în loc ferit și intrară în ea să tăifăsuiască. Iar acolo El—ahrairah îi jură lui Iepurzor nu numai c—o să fure morcovii Prințului Curcubeu, ci și că — cireașă de pe tort — ei doi o să se descotorosească de Hufsa. Ieșiră din vizuină și Iepurzor se duse la fermă să fure niște grâu de sămânță. El—ahrairah își petrecu restul nopții adunând melci fără casă; și era o treabă tare scârboasă.

A doua zi dimineață El—ahrairah ieși devreme și curând îl găsi pe Yona—ariciul umblând agale pe lângă gardul viu.

—Yona, îi zise, ți—ar plăcea niște melci fără casă frumoși și dolofanei?

—Da, mi—ar plăcea, El—ahrairah, zise Yona, dar nu—s așa ușor de dibuit. Ai ști asta dac—ai fi arici.

—Păi uite aici câțiva frumoși, zise El—ahrairah, și poți să—i iei pe toți. Dar îți pot da mult mai mulți dacă faci ce zic eu și nu pui nicio întrebare. Poți să cânti?

—Să cânt, El—ahrairah? Niciun arici nu poate să cânte.

—Bine, zise El—ahrairah. Minunat, dar o să trebuiască să te străduiești dacă vrei melcii ăia. A! Uite o ladă goală, veche, pe care fermierul a lăsat—o în șanț. Din ce în ce mai bine. Acum ascultă—mă.

Între timp, în pădure, Iepurzor vorbea cu Hawock—fazanul.

—Hawock, zise, știi să înoți?

—Nu mă apropii niciodată de apă dacă nu—s silit, Iepurzor, zise Hawock. N—o pot suferi. Dar cred că, dacă trebuie, sunt în stare să rămân la suprafață un pic.

—Grozav, zise Iepurzor. Acum ascultă. Am o grămadă de grâu — și știi ce greu e de găsit în această parte a anului — și ți—l dau ție pe tot dacă înoți oleacă în iazul de la marginea pădurii. O să—ți spun despre ce—i vorba în vreme ce mergem acolo.

Și porniră la drum prin pădure.

Fu Inle, El—ahrairah intră în vizuina sa și—l găsi pe Hufsa rumegând cocoloașe.

—A, Hufsa, ești aici, zise. E bine. Nu mă pot încrede în nimeni altcineva, dar tu o să vii cu mine, nu? Doar tu și cu mine — nu trebuie să știe nimeni altcineva.

—De ce, ce o să facem, El—ahrairah? întrebă Hufsa.

—M—am uitat la morcovii ăia ai Prințului Curcubeu, îi răspunse El—ahrairah. Nu mai pot să rabd. Sunt cei mai buni din câți am văzut în viața mea. M—am hotărât să—i fur — oricum, pe cei mai mulți dintre ei. Desigur, dacă iau o mulțime de iepuri într—o expediție de soiul ăsta, curând dăm de bucluc. O să umble vorba și cu siguranță ajunge la urechile Prințului Curcubeu. Dar dacă mergem doar noi doi n—o să se știe niciodată cine a făcut—o.

—Vin cu tine, zise Hufsa. Hai să mergem mâine—seară. Căci își zicea c—o să aibă timp să—i spună Prințului Cucubeu.

—Ba nu, zise El—ahrairah. Mă duc acum. Pe dată.

Se întrebă dacă Hufsa o să încerce să—l facă să se răzgândească, dar când se uită la el își dădu seama că Hufsa vedea apropiindu—se sfârșitul lui El—ahrairah și cum el însuși o să fie făcut rege peste iepuri.

Porniră împreună în lumina lunii.

Merseseră deja destul de mult de—a lungul gardului viu, când dădură peste o ladă veche care zăcea în șanț. Pe ladă ședea Yona—ariciul. Țepii îi erau plini de petale de măceș și scotea un sunet nemaiauzit, un soi de scârțâit—mormăit, în vreme ce—și flutura labele negre. Se opriră să se uite la el.

—Ce naiba faci acolo, Yona? zise Hufsa, uluit.

—Îi cânt lunii, răspunse Yona. Toți aricii trebuie să—i cânte lunii ca să facă să vină melcii fără casă. E cu puțință să nu știi asta?

O, Lună—a—melcilor—fără—casă, o, Lună—a—melcilor—fără—casă, O, adu—i ariciului tău credincios pradă frumoasă!

—Ce zgomot înfiorător! zise El—ahrairah, și chiar că era. Hai să plecăm iute, până nu atrage în jurul nostru toți *elil*.

Și merseră mai departe.

După o vreme se arătă iazul de la marginea pădurii. Pe când se apropiau, auziră un strigăt răgușit și un pleoscăit, și apoi îl văzură pe Hawock—fazanul bălăcindu—se în iaz, cu penele lungi ale cozii plutind în spatele lui.

—Ce s—a întâmplat? zise Hufsa. Hawock, ai fost împușcat?

—A, nu, zise Hawock. Întotdeauna înot pe lună plină. Așa îmi crește mai mult coada, și apoi capul nu mi—ar rămâne roșu, alb și verde dacă n—aș înota. Dar cu siguranță că știi asta, Hufsa? Toată lumea știe.

—Adevărul e că nu—i place să—l vadă alte animale când face asta, șopti El—ahrairah. Hai să plecăm.

Ceva mai departe dădură peste o fântână veche de lângă un stejar mare. Fermierul o astupase de mult, dar în lumina lunii gura părea foarte adâncă și neagră.

—Hai să ne odihnim, zise El—ahrairah, numai oleacă.

În vreme ce vorbea se arătă din iarbă o făptură care arăta cum nu se poate mai ciudat. Aducea cu un iepure, dar chiar și la lumina lunii vedeau că are coada roșie și urechi lungi și verzi. Ținea în gură capătul unuia dintre bețișoarele albe pe care le ard oamenii. Era Iepurzor, dar nici măcar Hufsa nu—l recunosc. Găsise la fermă niște praf pentru însemnarea oilor și se așeză în el, înroșindu—și coada. Urechile îi erau tivite cu vrejuri de mutatoare și bețișorul alb îl îngreșoșa peste poate.

—Frith apără și păzește! zise El—ahrairah. Ce mai e și asta? Să sperăm că măcar nu—i dintre Cei O Mie!

Sări în picioare, gata de fugă.

—Cine ești? întrebă tremurând. Iepurzor scuipă bețișorul alb.

—Așadar! zise poruncitor. Așadar, m—ai văzut, El—ahrairah! Mulți iepuri trăiesc și mor, dar puțini mă văd. Puțini ori niciunul! Sunt unul dintre iepurii olăcari ai Stăpânului Frith, care cutreieră în taină pământul ziua, iar noaptea se întorc în palatul lui aurit! Chiar acum mă așteaptă de cealaltă parte a lumii, și trebuie să mă duc la el iute, prin inima pământului. Rămâi cu bine, El—ahrairah!

Iepurele cel ciudat sări peste ghizdul fântânii și se făcu nevăzut în bezna dinăuntru.

—Am văzut ce n—ar fi trebuit! zise El—ahrairah cu vocea plină de groază. Ce loc cumplit! Hai s—o ștergem de—aici!

Porniră repede și curând ajunseră la straturile de morcovi ale Prințului Curcubeu. N—aș putea spune câți au furat; dar, desigur, după cum știți, El—ahrairah e un mare prinț și nu mă îndoiesc că s—a folosit de puteri necunoscute de voi și de mine. Însă bunelul meu obișnuia să spună că înainte de ivirea zorilor câmpul fu golit cu totul. Morcovii fură ascunși într—o groapă adâncă din taluzul de lângă pădure, iar El—ahrairah și Hufsa se întoarseră acasă. El—ahrairah chemă vreo doi dintre supușii săi și șezu cu ei în vizuină toată ziua, însă Hufsa plecă după—amiază fără să spună unde se duce.

În seara aceea, pe când El—ahrairah și ai săi ieșiseră la *silflay* sub un minunat cer purpuriu, Prințul Curcubeu veni peste câmp. Avea cu el doi câini mari și negri.

—El—ahrairah, zise, ești arestat.

—Pentru ce? întrebă El—ahrairah.

—Știi prea bine pentru ce, zise Prințul Curcubeu. Nu mă lua cu șiretlicurile și obraznicia ta, El—ahrairah. Unde—s morcovii?

—Dacă—s arestat, zise El—ahrairah, pot să aflu și eu pentru ce? Nu—i cinstit să mi se spună că—s arestat și apoi să mi se pună întrebări.

—Haide, haide, El—ahrairah, zise Prințul Curcubeu, nu faci decât să irosești vremea. Spune—mi unde—s morcovii și mă mulțumesc să te trimit în Marele Miazănoapte, n—o să te omor.

—Prințule Curcubeu, zise El—ahrairah, pentru a treia oară, pot să știu de ce am fost arestat?

—Prea bine, zise Prințul Curcubeu, dacă ăsta—i felul în care vrei să mori, El—ahrairah, o să ai parte de o judecată ca la carte. Ești arestat pentru că mi—ai furat morcovii. Chiar ceri să fii judecat? Te previn că am dovezi nemijlocite și o s—o pățești.

Deja cei din neamul lui El—ahrairah se adunaseră înjur, cât de aproape cutezau din pricina câinilor. Numai Iepurzor nu se vedea nicăieri. Își petrecuse toată ziua mutând morcovii în altă ascunzătoare și acum se ascundea, pentru că nu izbutise să—și facă iar coada albă.

—Da, vreau judecată, zise El—ahrairah, și vreau ca judecătorii să fie animale. Căci nu—i drept, Prințule Curcubeu, să mă învinuiești și să—mi fii și judecător.

—Judecători dintre animale o să ai, zise Prințul Curcubeu. Un juriu alcătuit din *elil*, El—ahrairah. Căci un juriu alcătuit din iepuri ar refuza să te condamne, în ciuda dovezilor.

Spre mirarea tuturor, El—ahrairah răspunse pe dată că—i mulțumit cu un juriu alcătuit din *elil*; iar Prințul Curcubeu zise c—o să—i aducă în noaptea aceea. El—ahrairah fu trimis în vizuina sa, iar câinii fură puși de strajă la intrare. Nimănui dintre ai săi nu—i fu îngăduit să—l vadă, cu toate că mulți încercară.

De—a lungul și de—a latul gardurilor vii și crângurilor se răspândi vestea că El—ahrairah o să fie judecat și își pune în joc viața, și că Prințul Curcubeu are de gând să—l aducă în fața unui juriu alcătuit

din *elil*. Animalele se buluciră într—acolo. Prințul Curcubeu se întoarse aducându—i pe *elil* — doi bursuci, două vulpi, două hermine, o bufniță și o pisică. El—ahrairah fu adus afară și așezat între câini. *Elil* se uitau țintă la el și ochii le luceau în lumina lunii. Își lingeau buzele: iar câinii bodogăneau că lor li se promisese aducerea la îndeplinire a sentinței. Erau acolo multe animale — iepuri și altele — și fiecare era sigur că de data asta i se—nfundase lui El—ahrairah.

—Acum, zise Prințul Curcubeu, să începem. N—o să țină prea mult. Unde—i Hufsa?

Atunci se arată Hufsa, făcând plecăciuni și bâțându—și capul, și le spuse tuturor *elil* că El—ahrairah venise noaptea trecută, pe când el însuși rumega liniștit cocoloașe, și—l silise cu amenințări să meargă cu el să fure morcovii Prințului Curcubeu. A vrut să se împotrivească, dar era mult prea speriat. Morcovii au fost pitiți într—o groapă pe care le—o poate arăta. A fost silit să facă ceea ce a făcut, dar a doua zi s—a dus cât a putut de iute să—i spună Prințului Curcubeu, a cărui slugă preaplecata este.

—O să luăm morcovii mai încolo, zise Prințul Curcubeu. Acum, El—ahrairah, vrei să aduci vreo dovadă ori să spui ceva? Grăbește—te.

—Aș vrea să—i pun martorului câteva întrebări, zise El—ahrairah; iar *elil* au fost de acord că—i drept să facă asta.

—Uite, Hufsa, zise El—ahrairah, ce—ar fi să auzim un pic mai mult despre drumul ăsta pe care se presupune că l—am făcut tu și cu mine? Eu, unul, zău că nu—mi amintesc nimic. Zici că am ieșit din vizuină și am pornit prin noapte. Ce s—a întâmplat apoi?

—Păi bine, El—ahrairah, zise Hufsa, nu se poate să fi uitat. Am mers de—a lungul șanțului, și nu—ți amintești că am văzut un arici șezând pe o ladă și cântând la lună?

—Un arici care făcea ce? făcu un bursuc.

—Cântând la lună, zise Hufsa, nerăbdător. Fac asta, știți, ca să facă melcii fără casă să vină la ei. Avea prinse pe tot corpul petale de trandafir și—și flutura labele și...

—Hei, ia—o mai încet, zise El—ahrairah cu blândețe, n—aș vrea să spui ceva nechibzuit. Bietul de el, zise către juriu, chiar crede ce spune. Nu vrea să facă niciun rău, însă...

—Dar *asta* făcea, strigă Hufsa. Cânta

„O, Lună—a—melcilor—fără—casă!

O, Lună—a—melcilor—fără—casă! O, adu—i...”

—Ceea ce cânta ariciul nu—i o dovadă, zise El—ahrairah. La o adică, te întrebi ce—o fi, totuși. Dar fie. Am văzut un arici acoperit cu petale de trandafir care cânta cocoțat pe o ladă. Ce—a fost mai departe?

—Păi, zise Hufsa, am mers mai departe și am ajuns la iaz, și în iaz am văzut un fazan.

—Fazan, da? spuse o vulpe. Aș vrea să—l fi văzut eu. Ce făcea?

—Dădea roată înot iazului, zise Hufsa.

—Rănit, da? zise vulpea.

—Nu, nu, zise Hufsa. Toți fac asta, ca să le crească mai mult coada. Mă mir că nu știți.

—Ca să ce? zise vulpea.

—Să le crească mai mult coada, zise Hufsa, bosumflat. Așa a zis chiar el.

—Voi n—aveți parte de asta decât de foarte puțină vreme, grăi El—ahrairah către *elil*. Îți trebuie o vreme ca să te înveți. Uitați—vă la mine. Am fost silit să rabd asta de două luni încoace, în fiecare zi. Am fost cât de blând și de înțelegător am putut, dar se pare că mi—am bătut singur cuie—n talpă.

Se lăsă tăcerea. El—ahrairah, cu un aer de răbdare părintească, se răsuci înapoi către martor.

—Memoria mea e așa de slabă, zise. Spune mai departe.

—Păi, El—ahrairah, zise Hufsa, te prefaci foarte bine, dar nici măcar tu n—o să poți spune c—ai uitat ce s—a întâmplat apoi. Din iarbă s—a ivit un iepure uriaș, îngrozitor, cu coada roșie și urechile verzi. Avea în gură un bețișor alb și s—a scufundat în pământ printr—o gaură mare. Ne—a spus că se duce prin inima pământului la Stăpânul *Frith*, care e în partea cealaltă.

De data asta niciun *elil* n—a scos vreo vorbă. Se uitau țintă la Hufsa și clătinau din cap.

—Sunt nebune cu toatele, știți, șopti o hermină, animăluțele astea păcătoase. Zic câte—n lună și—n stele când sunt încolțite. Dar ăsta—i cel mai rău pe care l—am auzit vreodată. Cât mai trebuie să stăm aici? Mi—e foame.

El—ahrairah știa că, dacă *elil* nu—i pot suferi pe toți iepurii, cel mai tare îi scârbește cel care pare cel

mai capiu. De aceea se învoise să aibă judecători dintre *elil*. Un juriu alcătuit din iepuri poate că ar fi vrut să descâlcească povestea lui Hufsa; dar nu *elil*, căci îl urau și—l disprețuiau pe martor și voiau să plece cât mai repede la vânătoare.

—Așadar, iată cum stau lucrurile, zise El—ahrairah. Am văzut un arici acoperit cu petale de trandafir care cânta; și apoi am văzut un fazan plesnind de sănătate care dădea roată înot iazului; și apoi am văzut un iepure cu coada roșie, urechile verzi și bețigaș alb, care a sărit într—o fântână adâncă. Așa—i?

—Da, zise Hufsa.

—Și apoi am furat morcovii?

—Da.

—Erau liliachii cu pete verzi?

—Ce să fie liliachii cu pete verzi?

—Morcovii.

—Păi știi bine că nu, El—ahrairah. Aveau culoarea obișnuită. Sunt în groapă! strigă Hufsa cu disperare. În groapă! Mergeți să vedeți!

Tribunalul făcu o pauză, în vreme ce Hufsa îl conduse pe Prințul Curcubeu la groapă. Nu găsiră niciun morcov și se întoarseră.

—Toată ziua am stat în vizuină, zise El—ahrairah, și o pot dovedi. Ar fi trebuit să dorm, dar e tare greu când prea învățatul meu prieten... bine, să lăsăm asta. Nu vreau să spun decât că e limpede că n—am putut să fiu afară mutând morcovi ori altceva. Dacă *o fi fost* vreun morcov, adăugă. Dar nu mai am nimic de zis.

—Prințule Curcubeu, zise pisica, urăsc iepurii. Dar nu văd cum am putea noi să spunem că s—a dovedit că iepurele ăsta ți—a luat morcovii. E clar că martorul nu—i în toate mințile — e nebun ca ceața și zăpada —, iar prizonierul trebuie eliberat.

Cu toții fură de acord.

—Ai face bine s—o ștergi de aici, îi zise Prințul Curcubeu lui El—ahrairah. Du—te în vizuina ta, El—ahrairah, până ce nu sar eu însumi la gâtul tău.

—Așa o să fac, stăpâne, zise El—ahrairah. Dar pot să te rog să ne scapi de iepurele pe care l—ai trimis printre noi, căci ne deranjează cu sminteala lui?

Și așa, Hufsa plecă împreună cu Prințul Curcubeu, iar cei din neamul lui El—ahrairah nu mai fură tulburați, în afară de indigestia cu care se aleseră mâncând prea mulți morcovi. Dar trecu mult timp până să aibă Iepurzor coada albă cum era, așa obișnuia să zică bunelul meu.

23. KEHAAR

Aripile atamnă ca steagul celor învinși,
Nu mai e al lor cerul pe vecie, ci trăiesc în foame și durere câteva zile.
E puternic, și durerea e mai rea la cei puternici, neputința e mai rea.
Nimeni în afară de moartea mântuitoare nu poate face acel cap să se plece,
Agerimea cutezătoare, ochii înspăimântători.
Robinson Jeffers, *Șoimi răniți*

Oamenii au o vorbă: „Niciodată nu plouă fără să toarne cu găleata.” Asta nu—i foarte potrivit, căci adesea plouă fără să toarne cu găleata. Proverbul iepurilor e mai bun. Ei zic: „Un nor se simte însingurat”; și chiar e adevărat: apariția unui singur nor înseamnă adesea că cerul o să fie curând acoperit. Oricum ar fi, chiar a doua zi s—a ivit o ocazie spectaculoasă de a pune în practică ideea lui Alună.

Era în zori, și iepurii ieșeau la *silflay* în tăcerea limpede, cenușie. Aerul era încă rece. Era multă rouă și niciun pic de vânt. Vreo cinci rațe sălbatice au zburat peste capetele lor în forma unui V care se mișca rapid, îndreptându—se către cine știe ce loc îndepărtat. Sunetul scos de aripile lor ajungea pe pământ limpede, scăzând pe măsură ce se îndepărtau către miazăzi. Tăcerea a revenit. Odată cu topirea obscurității s—a iscat un soi de așteptare, ca atunci când zăpada topită e gata să alunece de pe un acoperiș înclinat. Apoi întregul deal și toate cele aflate mai jos de el, pământ și aer, i—au făcut loc răsăritului. Așa cum taurul, cu o mișcare ușoară, dar de nestăvilat, își îndepărtează capul din mâna omului aplecat peste gard ținându—l de un corn, soarele a pătruns în lume cu o putere lină și imensă. Nimic nu i—a întrerupt ori întunecat venirea. Fără vreun sunet, frunzele au strălucit și iarba a scânteiat pe coasta abruptă.

Afară din pădure, Barosanu' și Argintiul și—au netezit urechile, au adulmecat aerul și au pornit în salturi, urmându—și umbrele lungi către iarba din pajiștea pentru cai. Pe când treceau peste niște brazde de iarbă — ba ronțâind, ba ridicăți în două labe și privind în jur —, s—au apropiat de o adâncitură rotundă cu diametrul de aproape trei metri. Înainte să ajungă la marginea ei, Barosanu', care era în fața Argintiului, s—a oprit și s—a ghemuit la pământ, privind țintă. Cu toate că nu vedea în adâncitură, știa că e acolo o făptură — ceva destul de mare. Iscodind printre firele de iarbă din jurul capului, a zărit arcuirea unui spate alb. Orice o fi fost acolo, era aproape la fel de mare ca el. A așteptat o vreme, încremenit, dar făptura nu s—a mișcat.

—Ce are spatele alb, Argintiule? a șoptit Barosanu'. Argintiul s—a gândit.

—O pisică?

—Nu—s pisici pe—aici.

—De unde știi?

În clipa aceea au auzit amândoi o respirație grea, șuierătoare, care venea din adâncitură. A ținut câteva clipe. Apoi s—a lăsat din nou liniștea.

Barosanu' și Argintiul aveau o părere bună despre ei înșiși. În afară de Laur, erau singurii supraviețuitori din *Owsla* de la Sandleford și știau că tovarășii lor îi prețuiesc. Întâlnirea cu șobolanii din hambar nu fusese floare la ureche, și ei și—au dovedit valoarea. Barosanu', care era generos și cinstit, n—a simțit nicio clipă ranchiună față de curajul lui Alună în noaptea în care el fusese copleșit de propria teamă superstițioasă. Însă gândul să se întoarcă la Fagure și să spună că a zărit în iarbă o făptură necunoscută și nu s—a apropiat de ea era peste puterile lui. A întors capul și s—a uitat la Argintiul. Văzându—l pus pe fapte, s—a mai uitat o dată la spatele acela ciudat, alb, și apoi s—a dus drept la buza adânciturii. Argintiul l—a urmat.

Nici vorbă de pisică. Făptura din adâncitură era o pasăre — o pasăre mare, lungă de vreo treizeci de centimetri. Niciunul dintre ei nu mai văzuse o asemenea pasăre. Partea albă a spatelui ei pe care o zăriseră prin iarbă erau, de fapt, doar umerii și gâtul. Partea de jos a spatelui era de un cenușiu deschis, ca și aripile ascuțite care se terminau cu pene mari, lungi, tivite cu negru, strânse laolaltă peste coadă. Capul era de un cafeniu foarte închis — aproape negru — care contrasta atât de puternic cu gâtul alb, încât pasărea părea că poartă un soi de glugă. Singurul picior aflat la vedere, de un roșu închis, se termina cu o labă palmată și trei degete puternice, cu gheare. Ciocul, cu vârful arcuit un pic în jos, era puternic și ascuțit. Pe când se uitau, ciocul acela s—a deschis, descoperind gura și gâtul roșii. Pasărea a scos un șuierat sălbatic și a încercat să lovească, dar nu s—a urnit din loc.

—E vătămată, a zis Barosanu'.

—Da, așa arată, a răspuns Argintiul. Dar nu văd pe nicăieri vreo rană. O să—i dau ocol...

—Fii atent! a zis Barosanu'. O să te nimerească!

Argintiul, care începuse să se miște pe buza adânciturii, se apropiase de capul păsării. A sărit înapoi la timp ca să se ferească de o lovitură fulgerătoare cu ciocul.

—Asta ți—ar fi rupt piciorul, a zis Barosanu'.

Când s—au ghemuit la pământ, privind—o — căci amândoi simțeau cumva că n—o să se ridice —, pasărea a izbucnit în niște țipete tari și răgușite — „Yark! Yark! Yark!” — un sunet groaznic auzit de aproape — care au sfâșiat dimineața și s—au auzit până departe pe deal. Barosanu' și Argintiul s—au întors și au tuit—o.

Și—au venit în fire destul de mult ca să încetinească înainte de a ajunge în pădure și s—au apropiat de taluz într—un fel mai demn. Alună a venit pe iarbă în întâmpinarea lor. N—aveai cum să te înșeli văzându—le ochii holbați și nările umflate.

—*Elill* a întrebat Alună.

—Păi spun drept, să mă ia naiba dacă știu, a răspuns Barosanu'. E acolo o pasăre mare cum n—am mai văzut în viața mea.

—Cât de mare? Ca un fazan?

—Nu chiar așa de mare, a zis Barosanu', dar mai mare ca un porumbel gulerat; și mult mai fioroasă.

—Ea a țipat?

—Da. M—a băgat în răcori. Eram alături de ea. Dar, nu știu din ce pricină, nu se poate mișca.

—E pe moarte?

—N—aș zice.

—Mă duc să mă uit la ea, a zis Alună.

—E sălbatică. Pentru numele cerului, fii cu băgare de seamă. Barosanu' și Argintiul s—au întors cu Alună. S—au pitulat toți trei într—un loc unde nu—i putea ajunge pasărea, care se uita aprig și deznădăjduit de la unul la altul. Alună a vorbit în graiul câmpurilor.

—Tu rănit? Tu nu zburat?

Răspunsul a fost o bolboroseală aspră pe care au categorisit—o pe dată drept neobișnuită. De oriunde o fi venit pasărea, era un ținut îndepărtat. Accentul era ciudat și gutural, vorbirea schimonosită. Nu prindeau decât un cuvânt pe ici—colo.

—Venit *omorit* — *kah! kah!* — voi venit *omorit* — *yark!* — crezut io terminat — io nu terminat — bot rănit la voi mult...

Capul cafeniu—închis fulgera dintr—o parte în alta. Apoi, pe neașteptate, pasărea a început să—și înfigă ciocul în pământ. Abia atunci au observat că iarba din fața ei era smulsă și brăzdată de șanțuri. Câteva clipe a izbit ici și colo; apoi s—a dat bătută, a ridicat capul și s—a uitat iar la ei.

—Cred că moare de foame, a zis Alună. Am face bine s—o hrănim. Barosane, fii drăguț și du—te să cauți niște viermi ori altceva de soiul ăsta.

—Ăăă... ce—ai zis, Alună?

—Viermi.

—Eu, să scurm după viermi?

—Nu vă învață în *Owsla*... Of, bine, mă duc eu, a zis Alună. Tu și cu Argintiul așteptați aici.

Totuși, după câteva clipe, Barosanu' s—a dus după Alună înapoi în șanț și s—a apucat și el să scurme pământul uscat. Nu prea—i belșug de viermi pe dealurile golașe, și nu plouase de câteva zile. După o vreme Barosanu' a ridicat capul.

—Ce—ai zice de gândaci? Păduchi de lemn?

Au găsit câteva bețe putrede și le—au dus cu ei. Alună a împins unul, cu grijă.

—Insecte.

Pasărea a spart lemnul în trei bucăți în tot atâtea secunde și a înhățat cele câteva găze dinăuntru. Curând s—a înălțat în adâncitură o grămăjoară de lemne, căci iepurii aduceau tot ce ar fi putut să aibă înăuntru hrană. Barosanu' a dat pe potecă de niște balegă de cal, a scos viermii din ea, și—a stăpânit scârba și i—a dus unul câte unul. Când Alună l—a lăudat, a mormăit ceva despre „prima oară că un iepure face așa ceva și nu care cumva să le spui mierlelor”. În cele din urmă, cu mult după ce obosiseră toți, pasărea s—a oprit din mâncat și s—a uitat la Alună.

—Terminat *mincat*, a zis. De ce asta *vacut* voi?

—Tu rănit? a zis Alună. Pasărea a luat un aer șmecher.

—Nu rănit. Eu mult *lubta*. *Zdat buțin, aboi blecat*.

—Tu stat aici, tu terminat, a zis Alună. Loc rău. Venit *homba*, venit erete.

—*Blezedemat* aia. Eu mult *lubta*.

—Și bag mâna—n foc c—ar face—o, a zis Barosanu', privind cu admirație ciocul lung de cinci centimetri și gâtul gros.

—Noi nu vrut tu terminat, a zis Alună. Tu stat aici, tu terminat. Noi putem ajutat.

—Be naiba!

—Haideți, le—a zis pe dată Alună celorlalți. S—o lăsăm singură. Și a început să țupăie către crâng, zicând:

—S—o lăsăm să încerce o vreme să—i alunge pe ereți.

—Ce ai de gând, Alună? a zis Argintiul. E o fiară sălbatică. Nu te poți împrieteni cu așa ceva.

—Poate că ai dreptate, a zis Alună. Dar la ce ne—ar folosi un pițigoi sau un măcăleandru? Nu zboară prea departe. Avem nevoie de o pasăre mare.

—Dar la ce—ți trebuie cu tot dinadinsul o pasăre?

—O să vă explic mai încolo, a zis Alună. Mi—ar plăcea să audă și Mură și Cinci. Dar hai să mergem în vizuină. Dacă n—aveți chef să rumegați cocoloașe, eu am.

În timpul după—amiezii Alună a organizat continuarea lucrului la vizuină. Fagurele era aproape gata — deși iepurii nu—s meticuloși și nu—s niciodată siguri cu adevărat că un lucru e terminat —, iar vizuinile și tunelurile din jur începeau să ia formă. Însă pe la începutul serii s—a mai dus o dată la adâncitură. Pasărea era tot acolo. Arăta mai slăbită și mai puțin vioaie, dar și—a repezit o dată ciocul, fără putere, când s—a ivit Alună.

—Tot aici? a întrebat Alună. Luptat cu șoim?

—Nu *lubtat*, a răspuns pasărea. Nu *lubtat*, dar vegheat, vegheat, tot vegheat. Nu bine.

—Foame?

Pasărea n—a răspuns.

—Ascultat, a zis Alună. Iepuri nu mâncat păsări. Iepuri mâncat iarbă. Noi ajutat tu.

—De ce *ajudat* la io?

—Lăsat asta. Noi făcut tu siguranță. Adăpost mare. Și mâncare. Pasărea a chibzuit.

—*Bicioare* bun. *Ariba* nu bun. *Vost rau*.

—Pai atunci mers.

—*Daca* voi *vacut rau* la io, io *vacut rau* la voi ca drac. Alună s—a întors cu spatele. Pasărea a vorbit iar.

—Drum lung?

—Nu, nu departe.

—Atunci venit.

S—a ridicat cu mare greutate, clătînându—se pe picioarele ei puternice, roșii ca sângele. Apoi și—a desfăcut aripile mult deasupra trupului, și Alună a făcut un salt înapoi, uimit de arcul lor uriaș. Dar le—a strâns pe dată la loc, strâmbându—se de durere.

—*Aribi* nu bun. Io venit.

L—a urmat destul de cuminte pe Alună prin iarbă, dar el avea grijă să se țină destul de departe. Sosirea lor lângă pădure a făcut un pic de vâlvă, pe care Alună a curmat—o pe dată, cu o asprime autoritară care nu semăna deloc cu purtarea lui obișnuită.

—Hai, la lucru, le—a spus lui Păpădie și Crușin. Pasărea—i rănită și o s—o adăpostim până se face bine. Puneți—l pe Barosanu' să vă arate cum să—i faceți rost de mâncare. Mănâncă viermi și insecte. Căutați cosași, păianjeni — orice. Galbenei! Ghindă! Da, și tu, Cinci — ieșiți din încremenirea aia vrăjită, sau ce o mai fi. Avem nevoie de o vizuină mare, mai mult largă decât adâncă, cu podeaua netedă aflată un pic mai jos de intrare; până la căderea nopții.

—Dar am săpat toată după—amiaza, Alună...

—Știu. Peste puțin vin să vă ajut, a zis Alună. Doar să vă apucați de treabă. Se apropie noaptea.

Iepurii, uluiți, s—au supus, bodogănind. Autoritatea lui Alună a cam fost pusă la încercare, dar a rezistat, cu ajutorul lui Barosanu'. Cu toate că nu știa la ce se gândește Alună, Barosanu' era fascinat de puterea și curajul păsării și acceptase deja ideea s—o primească la ei, fără să—și bată capul cu motivele.

A condus săpăturile, în vreme ce Alună îi explica păsării, cât de bine putea, cum trăiesc ei, cum se apără de dușmani și ce soi de adăpost îi pot oferi. Hrana adusă de iepuri n—a fost prea multă, dar era limpede că pasărea, odată ajunsă în pădure, se simte mai la largul său, și a izbutit să șontăcăie prin preajmă și să scormonească singură.

Pe la vremea bufnițelor, Barosanu' și ajutoarele sale săpaseră un soi de încăpere la intrarea unuia dintre tunelurile care duceau în jos din pădure. Au așternut pe jos crenguțe și frunze de fag. Când s—a lăsat întunericul, pasărea era deja cuibărită acolo. Încă mai era bănuitoare, dar părea să aibă dureri mari. Desigur, cum nu era în stare să se gândească ea însăși la un plan mai bun, era gata să încerce o vizuină de iepure ca să—și salveze viața. De afară puteau să—i vadă în lumina slabă capul vioi, cu ochii negri veghind. Nu adormise când ei au terminat un *silflay* târziu și au intrat în vizuină.

Pescărușii—cu—cap—negru sunt făpturi gregare. Trăiesc în colonii în care scurmă și se hrănesc, flecăresc și se—ncaieră cât e ziua de mare. Singurătatea și sfiala sunt nefirești pentru ei. Merg către miazăzi la vremea împerecherii, și în astfel de momente unul dintre ei care este rănit e sigur că va fi părăsit de ceilalți. Sălbăticia și neîncrederea pescărușului se datoraseră pe jumătate durerii și pe jumătate faptului enervant că știa că nu are tovarăși și nu poate să zboare. Dar în dimineața următoare imboldurile lui firești de a fi într—un grup și de a vorbi începuseră să revină. Barosanu' s—a făcut tovarășul lui. Nici vorbă să—l lase pe pescăruș să—și caute de mâncare. Înainte de *ni—Frith* iepurii reușiseră să adune atâta mâncare cât să—l sature — în orice caz, pe moment — și au putut să doarmă cât a ținut arșița. Însă Barosanu' a rămas cu pescărușul, fără să—și tăinuiască admirația, vorbind cu el și ascultându—l ore în șir. La masa de seară s—a alăturat lui Alună și Laur aproape de taluzul unde Clopoțel spusese povestea lui El—ahrairah.

—Cum se simte acum? a întrebat Alună.

—Mult mai bine, aș zice, a răspuns Barosanu'. E un tip tare, să știți. Doamne, ce viață a avut! Nu știți ce pierdeți! Aș sta să—l ascult toată ziua.

—Cum a fost rănit?

—O pisică a sărit pe el în curtea unei ferme. N—a auzit—o decât în ultima clipă. I—a sfâșiat mușchiul uneia dintre aripi, dar se pare că i—a dat și el ceva de care să—și amintească, înainte să zboare de acolo. Apoi a ajuns cumva aici, sus, și s—a prăbușit. Gândiți—vă, să—nfrunți o pisică! Acuma văd că încă n—am început cu adevărat. De ce n—ar putea și un iepure să—nfrunte o pisică? Hai să ne închipuim că...

—Dar ce fel de pasăre e? l—a întrerupt Laur.

—Păi asta nu prea pricep, a răspuns Barosanu'. Dar, dacă înțeleg bine ce spune — și nu bag mâna—n foc pentru asta —, zice că acolo de unde vine sunt mii de soiul lui — mai mulți decât ne putem închipui. Stolurile lor albesc tot aerul și la vremea împerecherii cuiburile lor sunt ca frunzele din pădure — așa zice el.

—Dar unde anume? Eu n—am văzut până acum nici măcar *unul*.

—Zice, a spus Barosanu' uitându—se drept în ochii lui Laur, zice că la mare depărtare de aici pământul se oprește și nu mai este.

—Păi e limpede că se oprește undeva. Și ce—i dincolo?

—Apă.

—Un râu, vrei să zici?

—Nu, a spus Barosanu', nu un râu. Zice că—i un loc uriaș cu apă care se întinde și se tot întinde. Nu poți să vezi partea cealaltă. Nu este partea cealaltă. Adică este, căci a fost acolo. Uf, nu știu — trebuie să recunosc că nu pricep până la capăt.

—Ți—a spus c—a fost afară din lume și s—a întors iar? Asta trebuie să fie neadevărat.

—Nu știu, a zis Barosanu', dar sunt sigur că nu minte. Apa asta, se pare, se mișcă neconținut și se tot izbește de pământ; și când n—o aude îi duce dorul. Asta—i numele lui — Kehaar. E zgometul pe care—l face apa.

Ceilalți au fost impresionați, fără voia lor.

—Ei bine, de ce—i aici? a zis Alună.

—N—ar trebui să fie. Ar fi trebuit să fie demult la Apa cea Mare, ca să se împerecheze. Se pare că mulți dintre ei pleacă de acolo iarna, pentru că—i frig și sălbăticie. Apoi se întorc vara. Dar el a mai fost rănit o dată în primăvara asta. N—a fost mare lucru. L—a ținut însă în loc. S—a odihnit și a stat o vreme prin

preajma unui cârd de ciori. Apoi i—au revenit puterile și a plecat de acolo, și în drum s—a oprit în curtea fermei și a dat de blestemata de pisică.

—Așadar, când se face bine o să plece? a zis Alună.

—Da.

—Atunci ne—am pierdut vremea.

—De ce, Alună, la ce te—ai gândit?

—Du—te după Mură și Cinci; ar fi bine să vină și Argintiul. O să vă explic. Liniștea *silflay*—ului de seară, când soarele în asfințit lumina de—a lungul crestei, când smocurile de iarbă aveau umbre de două ori mai mari ca ele, iar aerul răcoros era îmbălsămat cu lămâiță și flori de măceș, era un lucru de care ajunseseră cu toții să se bucure chiar mai mult decât în serile dinainte, pe pajiștea de la Sandleford. Chiar dacă ei n—o știau, dealul golaș era mai pustiu decât fusese vreodată de sute de ani încoace. Nu erau oi, iar sătenii din Kingsclere și Sydmonton nu mai aveau ocazia să umble pe dealuri, cu treburi ori de plăcere. Pe câmpurile din Sandleford, iepurii văzuseră oameni aproape în fiecare zi. Aici, de la venirea lor, văzuseră unul, și era călare. Privind înjur la micul grup care se adunase pe iarbă, Alună și—a dat seama că toți — chiar și Laur — arată mai puternici, mai lucioși și în formă mai bună decât atunci când au ajuns pe deal; orice avea să fie în viitor, cel puțin simțea că până acum nu le înșelase încrederea.

—O ducem bine aici, a început, cel puțin așa mi se pare mie. E sigur că nu mai suntem o șleahță de *hlessil*. Și totuși, e ceva care mă apasă. De fapt, mă mir că—s primul dintre noi care începe să se gândească la asta. Dacă nu găsim răspunsul, sălașul ăsta e deja nimicit, în ciuda tuturor strădaniilor noastre.

—Dar e cu puțință așa ceva, Alună? a zis Barosanu'.

—Ți—o amintești pe Nildro—hain? l—a întrebat Alună.

—S—a oprit din alergare. Bietul Căpșună.

—Știu. Și nu avem iepuroaice — nici măcar una —, și dacă nu—s iepuroaice nu—s pui, și în câțiva ani nu mai e nici sălașul.

Poate să pară de necrezut că iepurii nu se gândiseră la o chestiune vitală ca asta. Dar oamenii au făcut aceeași greșală nu o dată — n—au luat în calcul lucrul acesta, ori s—au mulțumit să se încreadă în noroc și în soarta războiului. Iepurii trăiesc aproape de moarte, iar când moartea se apropie mai mult ca de obicei gândul la supraviețuire lasă puțin loc pentru altceva. Dar acum, în lumina amurgului de pe dealul liniștit, pustiu, cu o vizuină pe cînste în apropiere și cu iarba care se prefăcea în cocoloașe în burtă, Alună simțea dorul de o iepuroaică. Ceilalți tăceau, și și—a dat seama că vorbele lui și—au atins ținta.

Iepurii ronțăiau ori stăteau tolăniți la soare. O ciocârlie a urcat ciripind în lumina mai puternică de deasupra, a plutit cântând și s—a întors lin în jos, terminându—și zborul cu o alunecare laterală cu aripile desfăcute și o alergare ca de codobatură prin iarbă. Soarele a coborât și mai mult. În cele din urmă, Mură a zis:

—Și ce—i de făcut? S—o pornim iar la drum?

—Nădăjduiesc că nu, a zis Alună. Depinde. Ceea ce mi—ar plăcea să fac este să găsesc niște iepuroaice și să le aduc aici.

—De unde?

—Din alt sălaș.

—Dar e vreunul pe dealurile astea? Cum să aflăm? Vântul nu aduce nici cea mai mică dâră de miros de iepuri.

—Vă spun eu cum, a zis Alună. Pasărea. Pasărea o să meargă să caute pentru noi.

—Alună—rah, a strigat Mură, ce idee minunată! Pasărea asta poate să afle într—o zi ce n—am putea descoperi noi într—o mie! Dar ești sigur că poate fi convinsă s—o facă? Nu cumva de îndată ce se face bine pur și simplu își ia zborul și ne părăsește?

—Nu știu sigur, a răspuns Alună. Tot ce putem face e s—o hrănim și să nădăjduim că va fi cum vrem noi. Dar, Barosane, de vreme ce pari să te înțelegi așa de bine cu ea, poate că îi spui ce mult înseamnă asta pentru noi. Nu trebuie decât să zboare peste dealuri și să ne spună ce a văzut.

—Las' pe mine, a zis Barosanu'. Cred că știu cum să fac. Neliniștea lui Alună și pricina ei au ajuns curând la urechile tuturor celorlalți, și n—a fost vreunul care să nu—și dea seama de primejdie. Nu era nimic de mirare în ce spusese el. Pur și simplu el era acela — așa cum trebuie să fie un Iepure—Șef — prin care un sentiment puternic, mocnind în toți cei din sălaș, ieșise la suprafață. Dar planul său de a

folosi pescărușul i—a entuziasmat pe toți, și a fost privit ca un lucru care nici măcar lui Mură nu i—ar fi putut trece prin minte. Cercetarea terenului este familiară tuturor iepurilor — de fapt, e a doua natură —, dar ideea de a folosi o pasăre, și încă una așa de ciudată și de sălbatică, i—a convins că Alună, dacă reușește s—o facă, trebuie să fie la fel de isteț ca El—ahrairah însuși. În zilele următoare au muncit din greu ca să—l hrănească pe Kehaar. Ulcică și Ghindă, care se împăunau că sunt cei mai buni prinzători de insecte din sălaș, au adus o mulțime de gândaci și cosași. La început cea mai mare problemă a pescărușului a fost lipsa apei. A suferit mult, și a fost silit să rupă firele de iarbă în căutarea unui strop de umezeală. Dar în cea de—a treia noapte pe care o petrecea în sălaș a plouat timp de trei—patru ore și pe potecă au apărut bălți. A fost o perioadă cu vreme rea, așa cum se întâmplă adesea în Hampshire când se apropie vremea fânului. Vânturile puternice dinspre miazăzi țineau iarba culcată cât e ziua de mare, prefăcând—o într—o întindere de argint sumbru, damaschinat. Crengile mari ale fagilor se mișcau puțin, dar glăsuiau asurzitor. Vântul aducea uneori rafale de ploaie. Vremea îl făcea pe Kehaar să nu aibă astâmpăr. Se tot plimba de colo—colo, privea norii care goneau pe cer și hăpăia pe dată tot ce—i aduceau scurmătorii. Căutarea a devenit mai anevoioasă, căci pe ploaie insectele se trag la rădăcina ierbii și trebuie să scotocești după ele.

Într—o după—amiază, Alună, care acum împărțea o vizuină cu Cinci, ca mai demult, a fost trezit de Barosanul', venit cu mesajul că Kehaar vrea să—i spună ceva. A ajuns la culcușul lui Kehaar fără să iasă la suprafață. Primul lucru pe care l—a observat a fost că pescărușului îi năpârlea capul, devenind alb, chiar dacă în spatele fiecărui ochi rămânea o pată de un cafeniu—închis. Alună l—a salutat și a fost surprins să i se răspundă cu câteva cuvinte într—o *iepureană* șovăielnică, stâlcită. Era limpede că Kehaar își pregătise un mic discurs.

—Domn Alun, *iebur* lucrat greu, a zis Kehaar. Acum io nu terminat. *Curind* io vac bine.

—Asta—i o veste bună, a zis Alună. Mă bucur. Kehaar a revenit la graiul câmpurilor.

—Domn Barosan, mult bun.

—Da, așa e.

—Zice la voi nu vost *iebur*—mama. Terminat *iebur*—mama. La voi mult necaz.

—Da, e adevărat. Nu știm ce să facem. Nu—s pe nicăieri iepuroaice.

—Ascultat. Io avut *blan* mare, bun. Io acum bun. *Ariba* mai bun. *Chind* vindecăt, io zburat. Zburat *bentru* voi. Ghesit mult *iebur*—mama, *zbun* la voi unde vost, *ya*?

—Vai, ce idee grozavă, Kehaar! Tare deștept ești că te—ai gândit la așa ceva! Ești o pasăre minunată.

—*Bentru* mine terminat *bescheruș*—mama la an acest. *Brea tirziu*. Tot mama acumă șezut pe *guib*. Oule venit.

—Îmi pare rău.

—Altadat' luat *bescheruș*—mama. Acuma zburat *bentru* voi.

—O să facem tot ce ne stă în puteri ca să te ajutăm.

A doua zi vântul s—a potolit și Kehaar a făcut vreo două zboruri scurte, însă numai după încă trei zile s—a simțit în stare să pornească în căutare. Era o dimineață minunată de iunie. Înălța de zor melcișori cu casă albă din iarba udă și îi strivea în ciocul său mare, când deodată s—a răsucit către Barosanul' și a zis:

—Acuma zburat *bentru* voi.

Și—a desfăcut aripile. Arcul lor lung de mai bine de jumătate de metru se înălța deasupra Barosanului, care ședea neclintit în vreme ce penele albe băteau aerul în jurul capului lui într—un soi de rămas—bun ceremonios. Lăsându—și urechile pe spate în curentul de aer stârnit, s—a uitat în sus la Kehaar, în vreme ce pescărușul se înălța, destul de anevoios, în aer. Când a zburat, trupul lui, atât de lung și de grațios pe pământ, a arătat ca un cilindru gros și scurt, ciocul roșu răsărindu—i dintre ochii negri și rotunzi. Câteva clipe a stat pe loc, cu trupul urcând și coborând între aripi. Apoi a început să urce, a lunecat într—o parte peste iarbă și s—a făcut nevăzut spre miazănoapte, dincolo de buza peretelui abrupt. Barosanul' s—a întors în făget cu vestea că Kehaar a pornit în căutare.

Pescărușul a lipsit câteva zile — mai mult decât se așteptaseră iepurii. Alună nu se putea abține să se întrebe dacă se va întoarce sau nu, căci știa că, la fel ca iepurii, și Kehaar simțea imboldul împerecherii, și își zicea că e foarte posibil ca, la urma urmei, să se fi dus la Apa cea Mare și la furnicarul de pescăruși gălăgioși de acolo, despre care îi povestise Barosanului cu atâta înfocare. Și—a păstrat pentru el această neliniște cât a putut mai bine, dar într—o zi, când erau singuri, l—a întrebat pe Cinci dacă crede că Kehaar se mai întoarce.

—O să se întoarcă, a zis Cinci fără șovăială.

—Și ce o să ne aducă?

—De unde să știu? a răspuns Cinci.

Dar mai târziu, când erau în vizuină, tăcuți și somnoroși, a zis deodată:

—Darurile lui El—ahrairah. Viclenie; primejdie mare; și binecuvântare pentru sălaș.

Când Alună l—a întrebat din nou, părea să nu știe că a vorbit și nu a mai putut adăuga nimic.

Barosanu' își petrecea cea mai mare parte a zilei așteptând întoarcerea lui Kehaar. Era morocănos și repezit, iar o dată, când Clopoțel a zis că i se pare că șapca de blană a lui Domn Barosan pare să năpârlească în semn de simpatie față de un prieten care nu—i acolo, a dat la iveală o porție din vechiul lui spirit de sergent—major și l—a alergat de două ori în jurul Fagurelui, plesnindu—l și ocărându—l, până ce a intervenit Laur și și—a scos de la ananghie bufonul credincios.

Era pe la sfârșitul unei după—amiezi, cu un vânticel dinspre miazănoapte și cu mirosul fânului plutind dinspre câmpurile din Sydmonton, când Barosanu' a năvălit în Fagure vestind că s—a întors Kehaar. Alună și—a stăpânit entuziasmul și le—a spus tuturor să stea deoparte cât vorbește el singur cu Kehaar. Mai apoi s—a răzgândit, totuși, și i—a luat cu el pe Cinci și pe Barosanu'.

Cei trei l—au găsit pe Kehaar înapoi în culcușul lui. Acolo era plin de găinaț, vraște și urât—mirositor. Iepurii nu—și fac treburile în vizuină, și obiceiul lui Kehaar de a—și spurca culcușul îl dezgustase dintotdeauna pe Alună. Acum, în nerăbdarea sa de a auzi veștile, mirosul de găinaț i se părea aproape bine—venit.

—Mă bucur că te—ai întors, Kehaar, a zis. Ești obosit?

—Ariba inche obosit. Zburat un bic, *obrit* un bic, tot bine mers.

—Ți—e foame? Să—ți aducem niște insecte?

—Bine. Bine. Voi bun. Mult *ghindac*. (Pentru Kehaar toate insectele erau „ghindac”.)

Se vedea că îi lipsiseră răsfăturile lor și se bucura că a ajuns înapoi. Cu toate că nu mai avea nevoie să i se aducă hrana la culcuș, era limpede că simte c—o merită. Barosanu' s—a dus după scurmători și Kehaar i—a ținut ocupați până după asfințit. În cele din urmă s—a uitat cu viclenie la Cinci și a zis:

—Domn Micuțu', *jdi* ce io adus, *ya*?

—N—am habar, a zis Cinci destul de repezit.

—Atuncea *zbun*. Tot deal asta mare, io mers de—a lung, *be* colo, *be* dincolo, unde soare venit la sus, unde soare *blecat* la jos. Nu *iebur*i. Nu nimic, nimic.

S—a oprit. Alună s—a uitat la Cinci temător.

—*Aboi* mers jos, mers jos dedesubt. *Vost verma* cu *cobaci* mare in jur, *be* deal mic. Voi *jdiut*?

—Nu, n—o știm. Dar zi mai departe.

—Io arătat la voi. Nu *debar*te. Voi văzut. Iar acolo *vost ieburi*. *Vost ieburi* viu in lada; trăit cu *omi*. Voi *jdiut*?

—Trăiesc cu oamenii? Ai zis „trăiesc cu oamenii”?

—*Ya, ya*, trăit cu *omi*. La *jopron*; *iebur*i trăit in lada la *jopron*. *Omi* adus mâncare. Voi *jdiut*?

—Știu că se întâmplă asta, a zis Alună. Am auzit. Bravo, Kehaar. Ai cercetat foarte amănunțit. Dar nu ne poate ajuta, nu?

—Cred *che* *vost iebure*—mama. În lada mare. Dar alți *iebur*i nu *vost*; nu la *chimp*, nu la *badure*. Nu *iebur*i. Oricum, io nu văzut la ei.

—Asta—i o veste proastă.

—Stat. Io zis *inca*. Acuma ascultat. Io zburat la *barte* cealalt, unde soare mers *chind* mijloc la zi. *Vost* acolo unde Aba Mare.

—Te—ai dus la Apa cea Mare, așadar? a întrebat Barosanu'.

—Na, na, deloc *aja* *debar*te. Dar in asta *barte* *vost riu*, *jdiut*?

—Nu, n—am ajuns așa departe.

—*Vost riu*, a repetat Kehaar. Iar aici *vost* oraj de *iebur*i.

—De cealaltă parte a râului?

—Na, na. Mers in acel *barte*, *vost chimp* mare *beste* tot. *Aboi* drum lung și ajuns la oraj de *iebur*i, *voarte* mare. Iar *aboi* *vost* drum de *vier* iar *aboi riu*.

—Drum de fier? a întrebat Cinci.

—*Ya, ya*, drum de *vier*. Nu văzut la el — drum de *vier*? *Omi* *vacut* la el. Vorbirea lui Kehaar era așa de

aiuristică și de stâlciță chiar și în cele mai bune momente, încât iepurii erau obișnuiți să nu fie prea siguri de ceea ce vrea să spună. Ascultătorii lui nu mai prea auziseră cuvintele din graiul câmpurilor pe care le folosea acum pentru „fier” și „drum” (destul de familiare pescărușilor). Kehaar își pierdea repede răbdarea, și acum, ca de atâtea ori, se simțeau dezavantajați în fața familiarității lui cu o lume mai largă decât a lor. Alună a chibzuit iute. Două lucruri erau limpezi. Kehaar găsisese, fără îndoială, un sălaș mare undeva, departe, către miazăzi: și orice o fi fost drumul ăla de fier, sălașul era de partea aceasta atât a lui, cât și a râului. Dacă înțelesese bine, părea să decurgă de aici că ei pot să—și atingă scopul fără să aibă treabă cu drumul de fier și râul.

—Kehaar, a zis, vreau să fiu sigur. Putem să ajungem la orașul iepurilor fără să ne sinchisim de drumul de fier și de râu?

—*Ya, ya.* Nu mers la drum de *vier*. *Oraj de ieburi in tuvișuri* de la *chimp* mare, *bustiu*. Mult *ie bure*—mama.

—În cât timp putem ajunge de aici la... la oraș?

—Cred che doi zi. Drum lung.

—Bravo, Kehaar. Ai făcut tot ce nădăjduiam noi. Acum odihnește—te. O să—ți aducem mâncare cât timp vrei tu.

—Acum dormit. Măine mult *ghindac, ya, ya*.

Iepurii s—au întors la Fagure. Alună le—a spus celorlalți veștile aduse de Kehaar și a început o discuție lungă, dezordonată și cu întreruperi. Acesta era felul lor de a ajunge la o concluzie. Faptul că exista un sălaș la două—trei zile de mers spre sud scânteia și se legăna în gândurile lor așa cum o monedă se clatină prin apa adâncă, luând—o ba într—o parte, ba în alta, răsucindu—se, dispărând, apărând iar, dar mereu coborând către fundul solid al apei. Alună a lăsat discuția să curgă în voia ei până ce, în sfârșit, s—au despărțit și s—au dus la culcare.

A doua zi dimineată și—au văzut de treburile lor obișnuite, l—au hrănit pe Kehaar și au mâncat și ei, s—au jucat și au săpat. Dar în tot acest timp, ca o picătură de apă care se umflă cu încetul până ajunge să fie destul de grea ca să cadă de pe o rămurică, gândul la ce vor să facă devenea limpede și unanim. A doua zi Alună a văzut asta limpede. S—a nimerit ca vremea vorbitului să vină pe când el ședea pe taluz, la răsăritul soarelui, împreună cu Cinci și încă trei—patru dintre ceilalți. Nu era nevoie să—i adune pe toți. Lucrul era hotărât. Când ceea ce spusese el avea să ajungă la cei care nu erau atunci acolo, aveau să accepte fără să—l fi auzit cu urechile lor.

—Sălașul ăla de care a dat Kehaar, a glăsuț Alună, zicea că e mare.

—Așa că nu—l putem ocupa cu forța, a zis Barosanu'.

—Nu cred c—aș vrea să mă alătur lor, a zis Alună. Dar voi?

—Și să plecăm de aici? a zis Păpădie. După toată munca? Și apoi, cred c—am duce—o greu acolo. Nu, sunt sigur că niciunul dintre noi nu vrea să facă asta.

—Ceea ce vrem e să luăm câteva iepuroaice și să le aducem cu noi aici, a zis Alună. Credeți c—ar fi greu?

—Eu aș zice că nu, a spus Laur. În sălașurile mari sunt adesea prea mulți iepuri, și unii dintre ei n—apucă să mănânce pe săturate. Iepuroaicele tinere ajung să fie țâfnoase și nervoase, și din pricina asta unele nu fac pui. Adică puii încep să crească în ele și apoi se topesc înapoi în trupul lor. Știați asta?

—Eu nu știam, a zis Căpșună.

—Asta pentru că n—ați fost niciodată prea mulți. Dar sălașul nostru — sălașul Threarahului — a avut prea mulți locuitori acum vreo doi ani, și multe dintre iepuroaicele mai tinere și—au topit puii în ele în loc să—i nască. Threarahul mi—a zis că, demult de tot, El—ahrairah a făcut o înțelegere cu Frith. Frith i—a promis că iepurii n—o să vină pe lume morți ori nedoriți. Dacă sunt puține nădejdi să aibă o viață așa cum se cuvine, iepuroaica are privilegiul să—i ia înapoi în trupul ei înainte să—i aducă pe lume.

—Da, îmi amintesc povestea cu înțelegerea, a zis Alună. Prin urmare, crezi că s—ar putea să fie acolo iepuroaice nemulțumite? Asta ne dă nădejdi. Așadar, suntem de acord că ar trebui să trimitem o solie la acel sălaș și că sunt șanse mari să izbândim fără luptă. Vreți să mergem cu toții?

—Eu cred că nu, a zis Mură. E o călătorie de două—trei zile; și suntem cu toții în primejdie și la dus, și la întors. Ar fi mai puțin primejdios pentru trei—patru iepuri decât pentru *hrair*. Trei—patru pot să meargă iute și nu se văd de departe; iar Iepurele—Șef al aceluia sălaș s—ar putea să fie mai puțin potrivnic câtorva străini care vin cu o cerere politicoasă.

—Sunt sigur că așa—i drept, a zis Alună. O să trimitem patru iepuri; și ei o să explice cum am ajuns la această ananghie și o să ceară voie să convingă câteva iepuroaice să vină cu ei. Nu văd ce ar putea să aibă împotriva oricărei Iepure—Șef. Mă întreb, care dintre noi ar fi cel mai bine să fie trimiși?

—Alună—raft, tu nu trebuie să mergi, a zis Păpădie. E nevoie de tine aici și nu vrem să te punem în primejdie. Cu toții au fost de acord cu asta.

Alună știa deja că n—o să—l lase să conducă solia. Era dezamăgit, dar simțea că au dreptate. Celălalt sălaș l—ar disprețui pe un Iepure—Șef care își face singur treburile. Și apoi nu era cine știe cât de impresionant nici la înfățișare, nici la vorbire. Asta era o treabă pentru altcineva.

—Bine, a zis. Știam că n—o să mă lăsați să merg. Oricum, nu eu sunt cel potrivit — Laur este. Știe totul despre mersul prin locuri în care n—ai unde să te adăpostești și e în stare să vorbească bine când ajunge acolo.

Nimeni n—a spus ceva împotriva. Laur era alegerea evidentă, însă alegerea însoțitorilor lui nu mai era la fel de ușoară. Toți erau gata să meargă, însă treaba era atât de importantă, încât în cele din urmă au luat în discuție, pe rând, fiecare iepure, chibzuind care avea mai multe șanse să supraviețuiască drumului lung, să ajungă în stare bună și să se arate la înălțime într—un sălaș necunoscut. Barosanu', respins din pricină că s—ar fi putut lua la harță cu necunoscuții, a fost un pic botos, dar i—a trecut când și—a amintit că poate să continue să se îngrijească de Kehaar. Laur voia să—l ia pe Clopoțel, dar, după cum a spus Mură, o glumă pe seama Iepurelui—Șef ar fi putut să strice totul. În cele din urmă i—au ales pe Argintiul, Crușin și Căpșună. Căpșună n—a zis mare lucru, dar se vedea că e tare mulțumit. Se chinuise mult să arate că nu—i laș, iar acum avea satisfacția să știe că are valoare în ochii noilor săi prieteni.

Au puses când se crăpa de ziuă, în lumina cenușie. Kehaar avea sarcina să zboare a doua zi ca să vadă dacă merg în direcția bună și să aducă vești despre înaintarea lor. Alună și Barosanu' i—au însoțit până la capătul de miazăzi al făgetului și s—au uitat după ei cum se pierd în depărtare, spre partea de apus a fermei de departe. Laur părea încrezător, iar ceilalți trei erau voioși. Curând nu s—au mai văzut din iarbă, iar Alună și Barosanu' s—au întors în crâng.

—Ei bine, am făcut tot ce am putut, a zis Alună. Ce—o fi mai departe depinde de ei și de El—ahrairah. Dar cu siguranță o să fie bine, ce zici?

—Nu mă—ndoiesc defel, a zis Barosanu'. Să nădăjduim că se întorc curând. Abia aștept să am în vizuină o iepuroaică nurlie și o mulțime de pui. O mulțime de Barosani mititei, Alună! Gândește—te la asta și cutremură—te!

24. FERMA NUTHANGER

Robin în Nottingham când a pășit, E adevărul cel curat, S—a rugat la Domnul și blânda Măria S—ajungă afar' nevătămat.

Alături sta un călugăr cu cap mare, Fie el blestemat!

Pe dată l—a cunoscut pe bunul Robin De cum s—a arătat.

Child, nr. 119, *Robin Hood și Călugărul*

Alună ședea pe taluz în noaptea din miez de vară. Nu erau mai mult de cinci ore de întuneric, și acela șters, crepuscular, care îl ținea treaz și—l făcea să nu—și afle locul. Totul mergea bine. După—amiază Kehaar l—a găsit pe Laur și i—a îndreptat calea oleacă mai spre apus. L—a lăsat la adăpostul unui gard viu lat, sigur de drumul către sălașul cel mare. Acum părea sigur că vor fi de ajuns două zile pentru călătorie. Barosanu' și unii dintre ceilalți iepuri începuseră deja să—și lărgească vizuinele, pregătindu—se pentru întoarcerea lui Laur. Kehaar s—a certat de mama focului cu un erete, țipând înjurături cu un glas care ar fi uluit un port din Cornwall; și, cu toate că s—a terminat în coadă de pește, se părea că eretele o să privească de—acum încolo cu mult respect făgetul și împrejurimile lui. Toate mergeau mai bine ca oricând de la plecarea lor din Sandleford.

Alună s—a simțit deodată îmboldit la drăcovenii. Se simțea ca în acea dimineață în care au trecut râul Enborne, iar el a plecat de unul singur și a dat de câmpul de bob. Era încrezător și gata de aventură. Dar ce aventură? Ceva care să merite să le fie povestit lui Laur și Argintiului când se întorc. Ceva care să —mă rog, nu să pună în umbră ceea ce aveau să facă ei. Nu, sigur că nu —numai să le arate că Iepurele—Șefe în stare de orice sunt ei în stare. A chibzuit în vreme ce țupăia în jos pe taluz și adulmeca un smoc de sorbestrele din iarbă. Zău, ce—ar fi să le pregătească un șoc, unul mititel, nu neplăcut? Deodată și—a zis: „Și dacă atunci când se întorc o să fie deja aici vreo două iepuroaice?” Și atunci și—a amintit ce spusese Kehaar despre o ladă plină cu iepuri, la fermă. Ce fel de iepuri să fi fost? Oare ies vreodată din lada lor? Au văzut vreodată un iepure care trăiește în sălbăticie? Kehaar spusese că ferma nu—i departe de poalele dealului lor, pe o colină. Așa că se poate ajunge ușor la ea în zori, înainte să—și înceapă treburile oamenii de acolo. Căinii ar fi în lanț, probabil, dar pisicile ar fi libere. Un iepure poate scăpa cu fuga de o pisică dacă rămâne în loc deschis și o vede venind. Important e să nu se ivească pe neașteptate. Se simțea în stare să meargă de—a lungul gardului viu fără să atragă *elil* —dacă nu se întâmplă să aibă mare ghinion.

Dar ce anume voia să facă, la urma urmei? De ce să se ducă la fermă? Alună a înghițit ultimul fir de sorbestrea și și—a răspuns singur, sub lumina stelelor. „Doar să văd și eu ce—i pe acolo, a zis, iar dacă pot să dau de iepurii ăia din ladă o să încerc să vorbesc cu ei; numai atât. N—am de gând să mă bag în vreo primejdie —mă rog, nu primejdie adevărată —, oricum, nu până ce văd dacă merită ori ba.”

Ar trebui să meargă singur? Ar fi mai sigur și mai plăcut să mai ia pe cineva; dar nu mai mult de unul. Nu trebuie să atragă atenția. Cine ar fi cel mai potrivit? Barosanu'? Păpădie? Alună i—a respins. Avea nevoie de cineva care să facă ce—i spune el și căruia să nu—i vină cine știe ce idei. Pe dată s—a gândit la Ulcică. El l—ar urma fără crâcnire și ar face orice îi cere. În clipa aceea probabil că dormea în vizuina pe care o împărțea cu Clopoțel și Ghindă, la capătul unui tunel scurt care ieșea din Fagure.

Alună a fost norocos. L—a găsit pe Ulcică aproape de gura tunelului și deja treaz. L—a luat cu el fără să—i trezească pe ceilalți doi iepuri și l—a condus în sus pe tunelul care dădea în taluz. Ulcică s—a uitat înjur șovăielnic, uluit și pe jumătate așteptându—se la cine știe ce primejdie.

—Liniștește—te, Hlao—roo, a zis Alună. N—ai de ce să te temi. Vreau să cobori cu mine dealul și să mă ajuți să gădesc o fermă despre care am auzit. Doar să ne uităm un pic pe—acolo.

—Printr—o fermă, Alună—rah? De ce? N—o să fie primejdios? Pisici și câini și...

—Nu, o să fii în siguranță cu mine. Doar noi doi —nu vreau pe nimeni altcineva. Am un plan tainic; nu trebuie să le spui celorlalți —cel puțin, deocamdată. Vreau să vii tu anume, și nimeni altcineva nu—i potrivit.

Asta a avut exact efectul pe care îl voia Alună. Ulcică n—a mai avut nevoie de alt îndemn, și au pornit împreună, peste poteca năpădită de iarbă, peste brazda de iarbă de dincolo de ea și în jos, pe coasta abruptă. Au trecut prin fâșia îngustă de copaci și au ieșit în câmpul în care Laur îl strigase în beznă pe Barosanu'. Aici Alună s—a oprit, amușinând și ascultând. Era vremea dinainte de răsărit, când se întorc bufnițele, de obicei vânând pe drum spre cuib. Cu toate că un iepure matur nu e cu adevărat în primejdie în preajma bufnițelor, puțini sunt cei care nu se sinchiesc de ele. Herminele și vulpile puteau fi și ele pe acolo, însă noaptea era liniștită și umedă, iar Alună, în starea lui de încredere voioasă, era sigur că ar fi

mirosit ori ar fi auzit orice vânător cu patru picioare.

Oriunde o fi fost ferma, trebuia să fie dincolo de drumul care mărginea câmpul în partea cealaltă. A pornit fără grabă, cu Ulcică urmându—l îndeaproape. Tot intrând și ieșind în tăcere din gardul viu de—a lungul căruia veniseră Laur și Clopoțel, și trecând pe sub firele care zumzăiau abia auzit în întunericul de deasupra, le—au trebuit doar câteva minute până să ajungă la drum.

Sunt clipe în care știm sigur că totul merge bine. Jucătorul la bătaie care a izbutit o lovitură minunată va spune mai apoi că simțea că n—are cum să rateze mingea, iar un orator ori actor, în ziua lui norocoasă, simte cum publicul îl poartă pe sus, de parcă ar înota într—o apă fermecată, clocotitoare. Alună avea acum această senzație. În jurul său era noaptea liniștită de vară, luminată de stele, dar cu dunga zorilor arătându—se într—o parte. Nu era nicio pricină de spaimă, și se simțea gata să zburde prin o mie de ferme așezate în șir. Cum ședea cu Ulcică pe taluzul de deasupra drumului care duhnea a smoală, nu i s—a părut cine știe ce noroc când a văzut un pui de șobolan cum năvălește prin gardul viu din partea cealaltă și dispăre într—o tufă ofilită de rocoțea aflată mai jos de ei. Știuse că o să se arate o călăuză, oricare ar fi fost ea. A coborât iute de pe taluz și a găsit șobolanul amușinând prin șanț.

—Ferma, a zis Alună, unde e ferma — aproape, pe o colină? Șobolanul s—a uitat la el, cu mustățile zvâcnind. N—avea niciun motiv

să fie prietenos, dar era ceva în privirea lui Alună care făcea ca răspunsul politicos să vină de la sine.

—Peste drum. La capătul aleii.

Cerul se lumina tot mai tare. Alună a trecut drumul fără să—l aștepte pe Ulcică; acesta l—a ajuns din urmă sub gardul viu dincolo de care era o alee. De acolo, după ce s—au oprit ca să asculte cu atenție, au început să urce coasta către marginea de miazănoapte a cerului.

Nuthanger e ca o fermă din basme. între Ecchinswell și poalele dealului lor, la vreo opt sute de metri depărtare de fiecare, se află o colină lată, mai abruptă în partea de nord, dar coborând blând către sud — cum cobora și creasta dealului golaș. Alei înguste suie pe ambele coaste și se unesc într—un cerc mare de ulmi care înconjură culmea plată. Orice vânt — chiar și cel mai blând — face vârfurile ulmilor să scoată un sunet puternic, fremătător, din puzderia de frunze. Înăuntrul cercului se află casa, cu acareturile ei. Casa are vreo două sute de ani, poate mai mult, și e clădită din cărămidă, cu fațada acoperită cu piatră la miazăzi, către dealul golaș. Pe partea dinspre răsărit, în fața casei, e un hambar ridicat de pe pământ pe piloni de piatră; iar în cealaltă parte e ocolul vacilor.

Când Alună și Ulcică au ajuns în vârful colinei, lumina zorilor a arătat limpede ferma și clădirile ei. Păsărelele care cântau peste tot în jurul lor erau cele pe care le știau de demult. Un măcăleandru de pe o creangă joasă a scos un ciripit și apoi l—a ascultat pe alt măcăleandru care i—a răspuns de dincolo de fermă. Un cintezo și—a scos trilul în cascadă, iar ceva mai departe, către vârful unui ulm, o pitulice verzuie și—a început cântarea. Alună s—a oprit și s—a așezat pe labele din spate ca să adulmece mai bine. Mirosurile puternice de paie și balebă de vacă se amestecau cu cele de frunze de ulm, cenușă și nutreț. I—au pătruns în nări și miresme mai slabe, ca armonicile din dangătul unui clopot într—o ureche deprinsă cu ele. Tutun, firește; mult miros de pisică și ceva mai puțin de câine, și apoi, dintr—odată și fără umbră de îndoială, mirosul de iepure. S—a uitat la Ulcică și a înțeles că și el îl simțise.

În vreme ce mirosurile ajungeau la ei, aveau și urechile ciulite. Dar, dincolo de mișcările ușoare ale păsărilor și primele bâzâieli ale muștelor din apropierea lor, nu azeau nimic în afară de foșnetul necurmat al copacilor. La poalele povârnișului de la miazănoapte aerul fusese nemișcat, însă aici adierea dinspre miazăzi era înzecită de ulmi, cu nenumăratele lor frunze mici și fâlfâitoare, așa cum efectul soarelui asupra unei grădini este înzecit de rouă. Sunetul care venea dinspre crengile din vârf îl tulbura pe Alună, căci îl făcea să—și închipuie apropierea unui lucru uriaș — care însă nu mai sosea; și el, și Ulcică au stat neclintți o vreme, ascultând încordați această întăritare zgomotoasă, însă fără rost, aflată mult deasupra lor.

N—au văzut nicio pisică, dar aproape de casă se afla o cușcă de câine, cu acoperișul drept. Se deslușea un pic câinele adormit înăuntru — un dulău negru și mare, cu părul lins, stând cu capul pe labe. Alună nu vedea vreun lanț; dar după o vreme a observat dunga unei funii subțiri care ieșea din cușcă și se oprea la un soi de prinzătoare de pe acoperiș. „De ce funie?, s—a întrebat, și apoi și—a zis: Pentru ca un câine care nu stă locului să nu poată s—o zăngăne noaptea.”

Cei doi iepuri au început să umble printre acareturi. La început au umblat cu fereală și au fost mereu cu ochii după pisici. Dar nu s—a arătat nici—una, așa că n—a trecut mult și au devenit mai îndrăzneți,

traversând locuri deschise și chiar oprindu—se să ronțăie păpădiile de prin tufele de buruieni și din iarba aspră. Luându—se după miros, Alună a ajuns la un șopron nu foarte înalt. Ușa era pe jumătate deschisă, și a intrat aproape fără să adaste pe pragul de cărămidă. Chiar în fața ușii, pe un raft lat făcut din scânduri — un soi de platformă — se afla o cutie acoperită în partea din față cu plasă de sârmă. Printre ochiuri zăreau un castron cafeniu, niște verdeață și urechile a doi—trei iepuri: în vreme ce privea, unul dintre ei s—a apropiat de plasă, s—a uitat afară și l—a văzut.

Lângă platformă, în partea dinspre ușă, era un balot de paie așezat în picioare. Alună a sărit cu ușurință pe el și de acolo pe scândurile groase, care erau vechi și netede, pline de praf și de pleavă. Apoi s—a întors către Ulcică; intrase între timp și aștepta lângă ușă.

—Hlao—roo, a zis, nu—i decât o cale de ieșire din locul ăsta. Trebuie să te uiți după pisici, că altfel ne putem trezi prinși în capcană. Stai la ușă și spune—mi pe dată dacă vezi pe afară o pisică.

—Bine, Alună—rah, a zis Ulcică. Deocamdată nu—i niciuna.

Alună s—a dus până la cușcă. Partea din față, cea cu plasă, era în afara raftului, așa că nu putea nici să ajungă la ea și nici să privească înăuntru, dar era o gaură lăsată de un nod într—o scândură din dreptul său, iar de partea cealaltă vedea un nas care fremăta.

—Sunt Alună—rah, a zis. Am venit să vorbesc cu voi. Înțelegeți ce spun? Răspunsul a venit într—o iepureană un pic ciudată, dar foarte limpede.

—Da, te înțelegem. Mă cheamă Cimișir. De unde vii?

—De pe dealuri. Eu și prietenii mei trăim cum vrem noi, fără oameni. Mâncăm iarbă, stăm tolăniți la soare și dormim în vizuini. Câți sunteți?

—Patru. Iepuri și iepuroaice.

—Ieșiți vreodată de acolo?

—Da, uneori. Un copil ne duce afară și ne pune într—un țarc, pe iarbă.

—Am venit să vă spun despre sălașul meu. Avem nevoie de mai mulți iepuri. Am vrea să fugiți de la fermă și să veniți la noi.

—E o ușă cu plasă în spatele cuștii, a zis Cimișir. Vino acolo; o să putem vorbi mai ușor.

Ușa era făcută din plasă de sârmă prinsă pe o ramă de lemn, cu două balamale din piele bătute în cuie pe părțile laterale și cu un belciug prins cu sârmă. Patru iepuri se îngrămădeau în plasă, apăsându—și nasul de ochiurile ei. Doi — Dafin și Trifoi — erau negri, din rasa angora cu păr scurt. Ceilalți doi, Cimișir și iepuroaica lui, Fâneată, erau alb cu negru, din rasa *himalaiană*.

Alună a început să le vorbească despre viața pe deal și aventurile și libertatea de care se bucurau iepurii sălbatici. În felul său obișnuit, sincer, le—a spus despre problema pe care o avea sălașul său, lipsit de iepuroaice, și că venise să caute câteva.

—Dar, a zis, nu vrem să vă furăm iepuroaicele. Toți patru sunteți bineveniți la noi în aceeași măsură. E loc destul pentru toți pe dealuri.

Le—a povestit mai departe cum mănâncă seara, la asfințit, și dimineța, în zori, prin iarba înaltă.

Era limpede că Trifoi, iepuroaica angora — o făptură puternică și energică —, era ispitită de povestea lui Alună, și a pus mai multe întrebări despre sălaș și despre dealuri. S—a dovedit că viața lor în cușcă li se părea plicticoasă, dar ferită de primejdii. Aflaseră de la unii și alții destule despre *elil* și păreau să fie siguri că puțini iepuri sălbatici trăiesc mult. Alună și—a dat seama că, deși erau încântați să stea de vorbă cu el și se bucură de vizita lui, deoarece a adus un strop de animație și de schimbare în viața lor monotonă, nu erau în stare să ia o hotărâre și să o înfăptuiască. Nu știau cum să se hotărască. Pentru el și tovarășii săi, simțirea și acțiunea erau a doua natură; dar acești iepuri nu fuseseră niciodată siliți să acționeze ca să—și salveze viața, ori măcar ca să—și caute mâncare. Dacă voia să—i convingă să ajungă până la deal, trebuia să—i îmboldească. A rămas tăcut o vreme, molfăind niște tărâte împrăstiate pe scândurile de lângă cușcă. Apoi a zis:

—Acum trebuie să mă întorc la prietenii mei de pe deal; dar o să venim înapoi. O să venim într—o noapte, iar când venim, credeți—mă, o să deschidem cușca asta la fel de ușor ca fermierul; și atunci oricare dintre voi vrea să vină cu noi o să fie liber să o facă.

Cimișir se pregătea să spună ceva, când s—a auzit deodată vocea lui Ulcică, de pe podea:

—Alună, e o pisică în curte!

—Nu ne temem de pisici, i—a zis Alună lui Cimișir, câtă vreme suntem în loc deschis.

Străduindu—se să nu pară că se grăbește, s—a întors pe podea sărind pe balotul de paie și s—a dus la

ușă. Ulcică se uita afară pe la țâțână. Era speriat de—a binelea.

—Cred că ne—a prins mirosul, Alună, a zis. Mă tem că știe unde suntem.

—Atunci nu sta acolo, a zis Alună. Ține—te după mine și să alergi când o iau eu la fugă.

Fără să se uite pe la țâțână, s—a dus la deschizătura ușii și s—a oprit în prag.

Pisica, o tigrată cu pieptul și labele albe, era în celălalt capăt al curții mici, mergând agale, liniștită, pe lângă o stivă de lemne. Când Alună a apărut în prag, l—a văzut imediat și a încremenit, cu ochii ațintiți și mișcând din coadă. Alună a ținut ușurel peste prag și s—a oprit iar. Soarele bătea deja oblic peste curte, și în liniștea care domnea muștele bâzâiau pe o balegă aflată la vreun metru mai încolo. Mirosea a paie și a praf și a păducel.

—Pari flămândă, i—a zis Alună pisicii. Șobolanii au ajuns prea deștepți, oare?

Pisica n—a zis nimic. Alună stătea clipind în lumina soarelui. Pisica s—a ghemuit, aproape lipită de pământ, împingându—și capul înainte printre labele din față. În spatele lui Alună, foarte aproape, Ulcică se foia, iar Alună, care nu scăpa din ochi pisica, îl simțea tremurând.

—Nu te teme, Hlao—roo, a murmurat. Te scap eu din necaz, numai că trebuie să aștepti până vine spre noi. Nu te mai mișca.

Pisica a început să biciuiască din coadă. Crupa i s—a înălțat și se legăna, din ce în ce mai întărită.

—Ești în stare să fugi? a spus Alună. Păi n—aș zice. Hei, linge—blide cu ochi holbați ce ești...

Pisica a țâșnit ca din praștie de—a curmezișul curții, iar cei doi iepuri au luat—o la goană, cu zvâcniri puternice ale labelor din spate. Pisica venea foarte repede, ce—i drept, și, cu toate că amândoi fuseseră pregătiți să pornească imediat, au reușit să iasă din curte în ultima clipă. Gonind pe lângă hambar, au auzit labradorul lătrând întărit, în vreme ce alerga până la capătul funiei. O voce de om a strigat la el să tacă. De la adăpostul gardului viu de pe marginea aleii s—au uitat înapoi. Pisica se oprise și își linge o labă, prefăcându—se nepăsătoare.

—Nu le place deloc să se facă de râs, a zis Alună. N—o să ne mai facă necazuri. Dacă nu sărea la noi așa, ne—ar fi urmărit mult mai departe și poate c—ar mai fi chemat o pisică. Și nu poți țâșni din loc decât după ce țâșnește ea. Ce bine c—ai văzut—o, Hlao—roo.

—Mă bucur c—am fost de ajutor, Alună. Dar ce căutam acolo, și de ce ai vorbit cu iepurii din ladă?

—O să—ți spun totul mai târziu. Acum să mergem pe câmp să mâncăm; și apoi ne putem întoarce acasă cât de încet vrei tu.

25. INCURSIUNEA

A încuviințat, căci altfel n—ar fi fost rege inimos. [...] Nu trebuia să—i zică nimeni: „E vremea de adus prinos”.
Mary Renault, *Regele trebuie să moară*

Până la urmă, Alună și Ulcică nu s—au întors la Fagure decât seara. Mâncau pe câmp când a început să plouă, cu vânt rece, și s—au adăpostit mai întâi într—un șanț din apropiere, iar apoi — întrucât șanțul era pe o costișă și în vreo zece minute se umpluse de apă —, printre niște șoproane din josul aleii. Și—au scobit culcuș într—un morman de paie și o vreme au stat cu urechile ciulite, pândind șobolanii. Dar nu se auzea nimic, și a început să le dea târcoale somnul, și au adormit de—a binelea, în vreme ce afară a plouat toată dimineața. Când s—au trezit, era pe la mijlocul după—amiezii și cădea o ploaie subțire. Alună și—a zis că nu—i nicio grabă. Avea să fie greu de mers prin iarba udă și, oricum, niciun iepure care se respectă n—ar fi plecat fără să scociorască un pic prin șoproane. Un morman de sfeclă și napi le—a dat de lucru o vreme, și au pornit la drum de—abia când lumina începea să pălească. Nu s—au zorit și au ajuns în făget puțin înainte de lăsarea nopții, fără să fi avut niciun necaz în afară de neplăcerea blânnii ude learcă. Nu erau pe afară decât doi—trei iepuri, la un *silflay* cam fără chef pe ploaie. Nimeni nu le observase lipsa, și Alună a intrat imediat în vizuină, cerându—i lui Ulcică să nu spună nimic deocamdată despre aventura lor. Și—a găsit culcușul gol, s—a așezat și a adormit.

Când s—a trezit, l—a simțit lângă el pe Cinci, ca de obicei. Era puțin înainte de ivirea zorilor. Podeaua de pământ era uscată și caldă, și tocmai se pregătea să adoarmă la loc când Cinci a spus:

—Ai fost ud până' la piele, Alună.

—Și ce—i cu asta? Iarba—i udă, știi bine.

—Nu te—ai udat la *silflay*. Erai murat. N—ai fost aici toată ziua de ieri, nu—i așa?

—Ei, m—am dus să iscodesc pe la poalele dealului.

—Și ai mâncat napi; și picioarele îți miros a fermă — găinaț și tărățe. Dar mai e ceva ciudat pe lângă asta

— ceva ce *nu pot* să miros. Ce s—a întâmplat?

—Păi m—am luat un pic la harță cu o pisică, dar de ce—ți faci griji?

—Pentru că ascunzi ceva, Alună. Ceva primejdios.

—Laur e cel în primejdie, nu eu. De ce—ți faci griji pentru mine?

—Laur? a zis Cinci, surprins. Dar Laur și ceilalți au ajuns în sălașul cel mare ieri, pe înserat. Ne—a spus Kehaar. Vrei să zici că nu știai?

Alună s—a simțit dat de gol.

—Ei bine, știu acum, a răspuns. Mă bucur să aud asta.

—Prin urmare, lucrurile stau așa, a zis Cinci. Te—ai dus ieri la o fermă și ai izbutit să scapi de o pisică. Și orice aveai de gând să faci, te preocupa atât de tare, încât ai uitat aseară să întrebi de Laur.

—Bine, gata, Cinci — o să—ți spun tot. L—am luat cu mine pe Ulcică și ne—am dus la ferma despre care ne—a povestit Kehaar, unde sunt iepuri într—o cușcă. Am găsit iepurii și am vorbit cu ei, și am de gând să mă duc înapoi într—o noapte să—i scot de acolo, ca să vină să stea cu noi.

—De ce?

—Păi doi dintre ei sunt iepuroaice, iată de ce.

—Dar, dacă Laur izbândește, curând o să avem destule iepuroaice; și, din câte am auzit despre iepurii din cuști, nu se învață ușor cu viața în sălbăticie. Adevărul e că încerci doar să faci pe deșteptul.

—Să fac pe deșteptul? a zis Alună. Ei bine, o să vedem dacă Barosanu' și Mură gândesc la fel.

—Să—ți riști viața ta și pe cea a altor iepuri pentru ceva ce prețuiește puțin sau nimic pentru noi, a zis Cinci. O, da, sigur că ceilalți o să fie de partea ta. Doar le ești Iepure—Șef. Se așteaptă să hotărăști ce—i bine de făcut și au încredere în tine. Dacă îi convingi pe ei, n—o să dovedești nimic, dar trei—patru iepuri morți vor dovedi că ești smintit, când o să fie prea târziu.

—Uf, ia mai taci din gură, a zis Alună. Vreau să dorm.

De dimineață, la *silflay*, cu Ulcică ținându—i isonul respectuos, le—a spus celorlalți despre vizita la fermă. Așa cum se așteptase, Barosanu' a sărit în sus la ideea unei incursiuni ca să elibereze iepurii din cușcă.

—N—are cum să iasă rău, a zis. E o idee minunată, Alună! Nu știu cum se deschide o cușcă, dar de asta o să se ocupe Mură. Ce mă supără e c—ați fugit de pisica aia. Un iepure zdravăn îi poate ține piept oricând unei pisici. Mama s—a luat odată de una și i—a dat cu vârful și—ndesat pricini să—și amintească,

pe cinstea mea: a smotocit—o de—i zbură blana ca *răscoagele* toamna! Lăsați pisicile de la fermă în seama mea și a încă vreo doi!

Lui Mură i—a trebuit un pic mai mult ca să fie convinși; dar și el, la fel cu Barosanu' și Alună însuși, în adâncul sufletului era dezamăgit că n—a plecat în solie cu Laur; iar când ceilalți doi au arătat că se bazează pe el ca să le spună cum să deschidă cușca, s—a învoit să meargă.

—Trebuie să—i luăm pe toți ceilalți? a întrebat. Zici că e legat câinele și că nu pot fi mai mult de trei pisici. Prea mulți iepuri ar fi o pacoste în întuneric; cu siguranță unul o să se rătăcească și o să pierdem timp căutându—l.

—Ei bine, atunci Păpădie, Iuțilă și Galbenei, a zis Barosanu', iar ceilalți să rămână aici. Vrei să mergem în noaptea asta, Alună—rah?

—Da, cu cât mai repede, cu atât mai bine, a zis Alună. Caută—i pe cei trei și spune—le. Păcat c—o să fie întuneric — am fi putut să—l luăm și pe Kehaar; s—ar fi distrat de minune.

Dar speranțele pentru noaptea aceea le—au fost spulberate de ploaia care a revenit în amurg, insistentă, pe un vânt de miazănoapte și ducând până pe vârful dealului mireasma dulce—acrișoară a lemnului—câinesc care înflorea în gardurile vii ale căsuțelor din depărtare. Alună a stat pe taluz până ce lumina s—a stins aproape de tot. În cele din urmă, când a fost limpede că ploaia avea să țină toată noaptea, s—a dus și el la ceilalți, în Fagure, îl convinseseră pe Kehaar să coboare și el din vânt și umezeală, iar una dintre poveștile lui Păpădie despre El—ahrairah a fost urmată de o poveste neobișnuită, care i—a lăsat pe toți uluiți, dar fermecați, despre o vreme în care Frith a trebuit să plece într—o călătorie și a lăsat întreaga lume să fie acoperită de ploaie. Dar un om a făcut o cușcă mare, plutitoare, în care au stat toate animalele și păsările până s—a întors Frith și le—a dat drumul.

—N—o să se întâmple în noaptea asta, nu, Alună—rah? a întrebat Ulică, ascultând cum afară ploaia cade pe frunzele de fagi. Nu—i nicio cușcă aici.

—Kehaar o să te ducă în zbor până la lună, Hlao—roo, a zis Clopoțel, și poți coborî pe capul Barosanului ca o creangă de mesteacăn cu promoroacă pe ea. Dar mai întâi e vremea să mergem la culcare.

Totuși, până să adoarmă, Cinci a vorbit iar cu Alună despre incursiune.

—Bănuiesc că n—are rost să—ți spun să nu te duci, nu—i așa? a zis.

—Uite ce—i, a zis Alună, ai una dintre presimțirile tale rele despre fermă? Dacă—i așa, de ce n—o spui pe față? Atunci am ști cum stăm.

—N—am presimțiri despre fermă, nici bune, nici rele, a zis Cinci. Dar asta nu înseamnă neapărat că e în ordine. Presimțirile vin când vor ele — nu vin întotdeauna. Nici despre *lendri*, nici despre cioară. Că veni vorba, habar n—am ce se întâmplă cu Laur și cu ceilalți. Poate fi bine ori poate fi rău. Dar e ceva ce mă—nspăimântă legat de tine, Alună; doar tu, niciunul dintre ceilalți: ești singur, desenat limpede, ca o ramură moartă pe cer.

—Ei bine, dacă vrei să zici că prevezi necazuri pentru mine, și nu pentru ceilalți, spune—le, și îi las pe ei să hotărască dacă trebuie sau nu să rămân pe dinafară. Dar știi, Cinci, asta înseamnă să pierd mult. Chiar dacă spui tu, unii o să creadă că mi—e frică.

—Păi eu zic că nu merită să riști, Alună. De ce nu aștepti să se întoarcă Laur? Nu—i nevoie să facem nimic altceva.

—Mai bine pic într—un laț decât să—l aștept pe Laur. Nu pricepi că vreau ca atunci când se întoarce să fie aici iepuroaicele alea? Dar uite, Cinci, îți spun cum facem. Am ajuns să mă încred în tine atât de mult, încât o să fiu cu cea mai mare băgare de seamă. De fapt, nici n—o să intru eu în fermă. O să stau afară, în capătul aleii; și dacă asta nu înseamnă că vin în întâmpinarea grijilor tale, apoi nu știu ce—o însemna.

Cinci n—a mai zis nimic, și Alună s—a apucat iar să cugete la incursiune și la problema pe care o prevedea, să—i facă pe iepurii din cușcă să parcurgă drumul lung până la sălaș.

A doua zi era senin și uscat, cu o adiere răcoroasă care a alungat ce mai rămăsese din umezeală. Norii au venit în goană peste creastă dinspre miazăzi, așa cum veniseră în seara de mai în care Alună a urcat prima oară pe deal. Dar acum erau mai sus și mai mici, desenând în cele din urmă pe cer acea formă de schelet de pește, ca o plajă la reflux. Alună i—a dus pe Barosanu' și Mură pe buza coastei abrupte, de unde zăreau în depărtare ferma Nuthanger, pe colina ei. Le—a descris felul în care vedea el treaba și le—a spus cum să ajungă la cușca iepurilor. Barosanu' era în al nouălea cer. Vântul și gândul la fapte îl entuziasmau, și a stat o vreme cu Păpădie, Galbenei și Iuțilă, prefăcându—se că e o pisică și îndemnându—i să—l atace cât mai real. Alună, pe care discuția cu Cinci îl cam întunecase, și—a revenit

când i—a văzut încăierăți pe iarbă, iar în cele din urmă li s—a alăturat, mai întâi ca atacator, apoi ca pisică, privind țință și fremătând întocmai ca tigra de la Nuthanger.

—Acum o să fiu dezamăgit dacă nu întâlnim o pisică, a zis Păpădie, pe când își aștepta rândul ca să se repeadă dintr—o parte la o creangă de fag ruptă, s—o râcăie de două ori și să țâșnească înapoi. Mă simt un animal cu adevărat primejdios.

—Iaca la el, domn Păpă, a zis Kehaar, care vâna melci prin iarbă, pe aproape. Domn Barosan vrea voi crezut *che* tot un gluma mare; *vacut* voi viteaz. Pisic' nu gluma. Nu văzut la el, nu auzit la el. *Ji aboi* hop! El venit.

—Dar nu ne ducem acolo să mâncăm, Kehaar, a zis Barosanu'. Asta schimbă cu totul lucrurile. O să fim tot timpul cu ochii—n patru după pisici.

—De ce să nu mâncăm pisica? a zis Clopoțel. Ori să aducem una aici, pentru împerechere? Asta ar îmbunătăți nespun sălaşul.

Alună și Barosanu' hotărâseră ca incursiunea să aibă loc la lăsarea nopții, de îndată ce se culcă cei de la fermă. Asta însemna că trebuie să facă drumul de vreo opt sute de metri până la șoproanele din afară în amurg, ca să nu riște zăpăceala mersului în beznă pe un teren pe care îl cunoștea doar Alună. Puteau să înfulece câțiva napi, să stea până ce se întunecă și să facă drumul scurt până la fermă după ce se vor fi odihnit bine. Apoi cu condiția să se descurce cu pisicile — avea să fie destul timp să se ocupe de cușcă; pe când, dacă ajungeau în zori, trebuiau să se grăbească să termine până se arătau oamenii. Așa, nimeni n—avea să simtă lipsa iepurilor din cuști până a doua zi dimineața.

—Și nu uitați, a zis Alună, probabil că iepurii ăștia au nevoie de mult timp ca să ajungă pe deal. Va trebui s—avem răbdare cu ei. Prefer să facem asta noaptea, indiferent dacă sunt sau nu *elil* prin preajmă. N—aș vrea să ne chinuim cu ei la lumina zilei.

—În cel mai răz caz, a zis Barosanu', putem să—i lăsăm baltă pe iepurii din cușcă și s—o tulim. *Elil* îi înhață pe codași, nu? Știu că—i greu, dar dacă dăm cu adevărat de necaz trebuie să—i salvăm mai întâi pe ai noștri. Dar să tragem nădejde că nu va fi nevoie.

Când au purces la drum, Cinci nu era de găsit. Alună s—a simțit ușurat, căci se temuse că ar putea spune ceva care să—i descurajeze. Dar n—a fost nimic mai greu de suportat decât dezamăgirea lui Ulcică de a nu merge cu ei; și i—a trecut când Alună i—a spus că singurul motiv este că el și—i făcut deja datoria. Clopoțel, Ghindă și Ulcică i—au însoțit până la poalele dealului și i—au urmărit cu privirea de—a lungul gardului viu.

Au ajuns la șoproane în lumina de după asfințit. Amurgul de vară nu era străbătut de bufnițe și era așa de liniștit, încât auzeau limpede acel *chug—chug—chug* întrerupt, monoton, scos de o privighetoare din pădurea de departe. Doi șobolani aflați printre napi și—au arătat colții, apoi s—au răzgândit și i—au lăsat în pace. După ce au iscodit pe acolo, iepurii s—au odihnit minunat pe paie până ce a pierit aproape de tot lumina dinspre asfințit.

Iepurii nu dau nume stelelor, dar Alună era obișnuit cu priveliștea stelei Capella, care se înalță pe cer; și acum a urmărit—o cu privirea până ce a ajuns la orizont, aurie și strălucitoare, în partea întunecată din nord—est, la dreapta fermei. Când steaua a ajuns într—un anumit loc pe care și—l fixase, dincolo de o ramură desfrunzită, i—a trezit pe ceilalți și i—a condus în sus pe coastă, către ulmi. Aproape de vârf s—a strecurat prin gardul viu și i—a dus pe alee.

Alună îi spusese deja lui Barosanu' despre promisiunea pe care i—a făcut—o lui Cinci, c—o să stea departe de primejdii; iar Barosanu', care se schimbese mult față de primele zile, n—a avut nimic împotriva.

—Dacă asta spune Cinci, ai face bine să—l ascuți, Alună, a zis. Oricum, ne convine. Rămâi în afara fermei, într—un loc sigur, și o să—i aducem pe iepurii ăia la tine; apoi poți să iei conducerea și să ne duci pe toți de aici.

Ceea ce nu spusese Alună a fost că ideea de a rămâne pe alee a fost propunerea sa și că Cinci s—a învoit numai pentru că nu l—a putut convinge să—și scoată cu totul din cap gândul la incursiune.

Ciucit sub o creangă căzută, la marginea aleii, Alună s—a uitat după ceilalți care îl urmau pe Barosanu' către curtea fermei. Mergeau încet, în stilul iepuresc, țin, pas și oprire. Noaptea era neagră, și curând nu i—a mai văzut, deși îi auzea mergând pe lângă hambarul cel mare. S—a ghemuit la pământ și a așteptat.

Pofta de încăierare a Barosanului a fost împlinită aproape imediat. Pisica pe care a întâlnit—o când a ajuns la capătul hambarului nu era tigra lui Alună, ci alta: târcată cu portocaliu, negru și alb (adică

femelă); una dintre acele pisici de fermă suple, cu mers repejor, cu mișcări fulgerătoare și zvâcniri nervoase ale cozii, care șed pe pervaz când plouă ori stau de veghe cocoțate pe saci în după—amiezele însorite. A apărut iute de după colțul hambarului, a dat cu ochii de iepuri și a încremenit.

Fără nicio șovăială, Barosanu' s—a repezit la ea, de parcă ar fi fost creanga de fag de pe deal. Dar, chiar mai iute decât el, Păpădie a țâșnit înainte, i—a tras o zgârietură și a sărit înapoi. Când pisica s—a răsucit către el, Barosanu' s—a azvârlit pe ea cu toată greutatea din partea cealaltă. Pisica s—a încăierat cu el, mușcând și zgâriind, iar Barosanu' s—a rostogolit la pământ. Ceilalți îl auzeau înjurând el însuși ca o pisică și luptându—se să o apuce cumva. Apoi și—a înfipt o labă dinapoi în coastele pisicii și a izbit—o iute de câteva ori.

Oricine cunoaște pisicile știe că nu le place să aibă de—a face cu un atacator hotărât. Un câine care încearcă să fie prietenos cu o pisică se poate alege cu zgârieturi. Dar, când același câine se repede la atac, nu sunt multe pisicile care să stea pe loc, așteptându—l. Pisica de la fermă a fost uimită de iuțea și furia atacului Barosanului. Nu era slabă de inger și era mare prinzătoare de șobolani, dar a avut ghinionul să dea peste un luptător înverșunat care ardea de dorul încăierării. Când a reușit să scape de Barosanu', luțilă i—a tras una peste bot. Asta s—a dovedit a fi ultima picătură, căci pisica rănită a fugit de—a curmezișul curții și s—a făcut nevăzută pe sub gardul de la ocolul vitelor.

Barosanu' sângera din trei zgârieturi adânci, paralele, de pe partea dinăuntru a uneia dintre labele dinapoi. Ceilalți s—au strâns înjur, lăudându—l, dar le—a tăiat vorba, în vreme ce privea curtea întunecată, încercând să se orienteze.

—Haideți, a zis. Și iute, cât mai stă liniștit câinele. Șopronul: cușca —încotro s—o luăm?

Galbenei a fost cel care a dibuit curtea cea mică. Alună își făcuse griji că ușa șopronului ar fi putut să fie închisă; dar era întredeschisă, și cei cinci s—au furișat înăuntru unul după altul. În bezna groasă nu deslușeau cușca, dar îi puteau mirosi și auzi pe iepuri.

—Mură, a zis Barosanu' repede, vino cu mine și deschide cușca. Voi trei stați de strajă. Dacă se mai arată vreo pisică, trebuie să vă ocupați singuri de ea.

—Bine, a zis Păpădie. Las' pe noi.

Barosanu' și Mură au găsit balotul de paie și au urcat pe scânduri. Când au ajuns sus, s—a auzit din cușcă vocea lui Cimișir:

—Cine—i acolo? Alună—rah, te—ai întors?

—Alună—rah ne—a trimis, a răspuns Mură. Am venit să vă scoatem din cușcă. Vreți să veniți cu noi?

A fost un moment de tăcere și oarece mișcare prin fân, apoi Trifoi a răspuns:

— Da, dă—ne drumul.

Mură a găsit, amușinând, calea către ușa cu plasă de sârmă și s—a așezat pe labele din spate, iscodind cu nasul rama și închizătoarea. Abia după o vreme și—a dat seama că balamalele de piele sunt destul de moi ca să poată fi roase. Apoi a constatat că sunt atât de bine întinse pe ramă, încât nu le poate prinde cu dinții. A încercat de câteva ori să le apuce și, în cele din urmă, s—a așezat iar pe labele din spate, neputincios.

—Nu cred c—o să ne descurcăm cu ușa asta, a zis. Mă întreb dacă n—o fi altă cale.

În clipa aceea s—a nimerit să se ridice Cimișir și să se sprijine cu labele din față de partea de sus a plasei. Sub greutatea lui, partea de sus a ușii a ieșit un pic în afară, iar balama de sus a alunecat puțin pe cuiul care o fixa de cușcă. Atunci când Cimișir s—a așezat iar în patru labe, Mură a văzut că balama se arcuise și nu mai era întinsă pe lemn.

—Încearcă acum, i—a zis Barosanului.

Barosanu' a apucat fâșia de piele cu dinții și a tras. Balamaua s—a îndepărtat un pic.

—Pe Frith, i—am venit de hac, a zis Mură, întocmai ca Ducele de Wellington la Salamanca. Avem nevoie doar de timp, asta—i tot.

Balamaua era făcută cu temei și n—a cedat fără o mulțime de smucituri și mușcături. Păpădie era din ce în ce mai agitat și de două ori i—a alarmat degeaba. Barosanu', dându—și seama că străjile erau cu nervii încordați din cauză că nu făceau altceva decât să vegheze și să aștepte, a schimbat locul cu el și l—a trimis pe luțilă să—l înlocuiască pe Mură. Când, în cele din urmă, Păpădie și luțilă au scos fâșia de piele de pe cui, Barosanu' s—a întors la cușcă. Dar nu păreau să fie mult mai aproape de izbândă. Ori de câte ori unul dintre iepurii dinăuntru se ridica și se sprijinea cu labele din față de partea de sus a plasei, ușa se rotea puțin pe axa scoabei și pe balama de jos. Dar balama de jos nu se desprindea. Pufnind pe

sub mustăți de nerăbdare, Barosanu' l—a chemat înapoi pe Mură, aflat pe prag.

—Ce—i de făcut? a întrebat. Avem nevoie de—o vrajă, ca bucata aia de lemn pe care ai împins—o în râu.

Mură s—a uitat la ușa în vreme ce Cimișir împingea dinăuntru. Partea verticală a ramei era prinsă strâns de fâșia de piele de jos, dar era netedă, bine întinsă, n—aveai de unde s—o apuci cu dinții.

—Împinge invers — împinge din partea asta, a zis. Împinge tu, Barosane. Spune—i celuilalt iepure să se dea deoparte.

Când Barosanu' s—a ridicat și a împins partea de sus a ușii, cadrul s—a rotit pe dată mult mai mult decât înainte, căci de partea cealaltă a ușii nu era prag care să o oprească. Balamaua de piele s—a răsucit, și Barosanu' aproape că a căzut în nas. Dacă n—ar fi fost scoaba de fier care oprea răsucirea, ar fi căzut de—a dreptul în cușcă. Uluit, a făcut un salt înapoi, mârâind.

—Păi vrajă ai poftit, nu? a zis Mură, mulțumit. Fă—o încă o dată. Nicio fâșie de piele prinsă la fiecare capăt doar într—un cui cu floarea mare nu rezistă multă vreme la răsuciri repetate. Curând, un cui aproape că nu se mai vedea printre marginile zdrențuite.

—Ai grijă acum, a zis Mură. Dacă se desprinde brusc, te duci de—a berbeleacul. Trage—o doar cu dinții.

Peste două minute ușa atârna într—o parte, doar pe scoabă. Trifoi a împins partea cu balamalele și a ieșit, urmată de Cimișir.

Când șapte făpturi — oameni ori animale — au trudit împreună să învingă ceva care se împotriva și în cele din urmă au izbutit, adesea urmează un răgaz — ca și când ar simți că se cuvine să—și arate respectul față de potrivnicul care a luptat atât de bine. Copacul cel mare se prăbușește, frângându—se, scârțâind, foșnindu—și frunzele, până ce izbește pământul, cutremurându—se. Atunci tăietorii de lemne tac și nu se grăbesc să se așeze. După câteva ore, nămeții uriași au fost curățați, iar camionul e gata să—i scoată pe oameni din frig și să—i ducă pe la casele lor. Dar ei mai zăbovesc, rezemați în lopeți, și doar dau din cap, fără să zâmbească, în vreme ce automobiliștii trec pe lângă ei, fluturând din mâini în semn de mulțumire. Ușa vicleană a cuștii nu mai era acum decât o bucată de plasă de sârmă prinsă pe o ramă; iar iepurii ședeau pe scânduri, amușinând—o și împungând—o cu nasul, fără să vorbească. După o vreme, ceilalți doi locatari ai cuștii, Dafin și Fâneață, au ieșit și ei, șovăind, și s—au uitat în jur.

—Unde—i Alună—rah? a întrebat Dafin.

—Nu prea departe, a zis Mură. Așteaptă pe alee.

—Ce—i aceea alee?

—Alee? a zis Mură, surprins. Cu siguranță...

S—a oprit, căci și—a dat seama că iepurii ăștia habar n—aveau de alee ori de curtea fermei. N—aveau nicio idee despre cele din jurul lor. Tocmai cugeta la asta când a vorbit Barosanu'.

—Acum nu mai trebuie să așteptăm, a zis. Țineți—vă după mine, cu toții. Cimișir s—a uitat în jur.

—Nu știu..., a început să spună.

—Ei bine, eu știu, a zis Barosanu'. Nu trebuie decât să vii cu noi. Nu te gânde la nimic altceva.

Iepurii din cușcă s—au uitat unii la alții, uluiți. Era limpede că le e frică de iepurele voinic și aspru, cu moțul lui ciudat și mirosind a sânge proaspăt. Nu știau ce să facă și nici nu pricepeau ce așteaptă ceilalți de la ei. Și—au amintit de Alună; fuseseră entuziasmați de forțarea ușii și curioși să iasă, după ce a fost deschisă. Dar n—aveau niciun scop și nici capacitatea să—și găsească unul. Nu știau mai multe despre ceea ce se întâmpla decât un copil care zice că merge și el cu cățărătorii pe stânci.

Mură s—a simțit descurajat. Ce era de făcut cu ei? Lăsați de capul lor, ar fi țupăit agale prin șopron și prin curte până puneau gheara pe ei pisicile. Singuri nu erau în stare să fugă până pe dealuri, așa cum nu erau în stare să zboare până pe lună. Oare nu există o idee simplă care să—i pună în mișcare — măcar pe câțiva dintre ei? S—a întors către Trifoi.

—Nu cred c—ai mâncat vreodată iarbă noaptea, a zis. E mult mai bună ca ziua. Hai să mergem cu toții să gustăm din ea, bine?

—O, da, a zis Trifoi. Mi—ar plăcea. Dar nu—i primejdios? Ne temem foarte tare de pisici, știți. Vin câteodată și se uită țintă la noi prin plasă și atunci ne trec fiorii.

Asta dovedea măcar un strop de bun—simț, și—a zis Mură în sinea lui.

—Iepurele cel mare îi poate ține piept oricărei pisici, a răspuns. Aproape a omorât una în noaptea asta, când veneam încoace.

—Și n—are chef să se mai lupte cu una, dacă nu—i silit, a zis Barosanu' aspru. Așa că, dacă vrei *cu adevărat* să mâncați iarbă la lumina lunii, hai să mergem acolo unde ne așteaptă Alună.

Pe când îi conducea prin curte, Barosanu' a deslușit silueta pisicii pe care o învinsese, urmărindu—i de pe stiva de lemne. Ca orice pisică, era fascinată de iepuri și nu putea să nu se uite la ei, dar era limpede că n—o țin curelele pentru altă încăierare și nu s—a clintit din locul ei cât au traversat curtea.

Mergeau într—un ritm înspăimântător de lent. Cimișir și Trifoi păreau să fi priceput că e un soi de grabă, și era limpede că fac tot ce le stă în puteri ca să țină pasul cu ei, dar ceilalți doi, după ce au ajuns în curtea cea mică, s—au așezat pe etaje din spate și s—au uitat în jur prostește, cu totul nedumeriți. După multă zăbavă, în timpul căreia pisica a plecat de pe stiva de lemne și a pornit tiptil către latura șopronului, Mură a izbutit să—i scoată în curtea fermei. Dar aici, trezindu—se într—un loc și mai larg, au intrat într—un fel de panică paralizantă, ca aceea care îi copleșește uneori pe cățărații începători când se pomenesc pe un perete abrupt. Nu se puteau mișca, stăteau acolo clipind și holbându—se în jur prin întuneric, fără să ia în seamă ademenirile lui Mură sau ordinele Barosanului. În clipa aceea a doua pisică — tigrata lui Alună — a venit de după colțul îndepărtat al casei și s—a îndreptat spre ei. Când a trecut pe lângă cușca lui, labradorul s—a trezit, s—a ridicat, și—a scos capul și umerii și s—a uitat mai întâi într—o parte, apoi în cealaltă. I—a văzut pe iepuri, a alergat până la capătul funiei și s—a pus pe lătrat.

—Haideți odată! a zis Barosanu'. Nu putem sta aici. Mergeți cu toții pe alee, și iute.

Mură, Iuțilă și Galbenei au țâșnit imediat, luându—i cu ei pe Cimișir și pe Trifoi în întunericul de sub hambar. Păpădie a rămas alături de Fâneată, rugându—se de ea să se miște și așteptând în orice clipă să simtă cum i se înfig în spinare ghearele pisicii. Barosanu' a ținut până la el.

—Păpădie, i—a șoptit la ureche, pleacă, dacă nu vrei să fii omorât!

—Dar..., a început Păpădie.

—Fă ce—ți zic! a spus Barosanu'.

Zgomotul lătratului era înspăimântător, și el însuși era în pragul panicii. Păpădie a mai șovăit un pic. Apoi a lăsat—o pe Fâneată și a zbughit—o în sus pe alee, alături de Barosanu'.

I—au găsit pe ceilalți strânși în jurul lui Alună, la poalele taluzului. Cimișir și Trifoi tremurau și păreau sleiți de puteri. Alună vorbea cu ei, liniștindu—i, dar s—a întrerupt când a apărut din întuneric Barosanu'. Dulăul se opri din lătrat și era liniște.

—Suntem toți aici, a zis Barosanu'. Plecăm, Alună?

—Dar erau patru iepuri în cușcă, a zis Alună. Unde—s ceilalți doi?

—În curtea fermei, a zis Mură. N—am putut face nimic cu ei; și apoi câinele a început să latre.

—Da, am auzit. Vrei să zici că—s pe—afară?

—O să fie curând mult mai pe—afară, a zis Barosanu', mânios. Pisicile sunt acolo.

—Și atunci de ce i—ați lăsat?

—Pentru că nu se mișcau. Era destul de rău și înainte să înceapă câinele.

—Câinele e legat? a întrebat Alună.

—Da, e legat. Dar te aștepti ca vreunui iepure să nu—i pese că stă la câțiva pași de un câine furios?

—Nu, firește că nu, a zis Alună. Ai făcut adevărate minuni, Barosane. Tocmai îmi spuneau, înainte să vii, că i—ai tras uneia dintre pisici așa o scărmană, că n—a îndrăznit să se mai arate. Acuma, uite ce—i, crezi că poți, împreună cu Mură, Iuțilă și Galbenei, să—i duci pe iepurii ăștia doi la sălaș? Teamă mi—e că s—ar putea să aveți nevoie de cea mai mare parte din noapte. Ei nu pot să meargă prea repede, și o să trebuiască să ai răbdare cu ei. Păpădie, vrei, te rog, să vii cu mine?

—Unde, Alună—rah?

—Să—i aducem pe ceilalți doi, a zis Alună. Ești cel mai iute de picior, așa că n—o să fie primejdios pentru tine, nu? Acuma, Barosane, fii bun și nu mai pierde vremea pe aici. Ne vedem mâine.

Înainte ca Barosanu' să—i fi putut răspunde, a dispărut pe sub ulmi. Păpădie a rămas pe loc, uitându—se, nesigur, la Barosanu'.

—O să faci ce ți—a zis? a întrebat Barosanu'.

—Dar tu? a zis Păpădie.

Barosanului nu i—a trebuit decât o clipă ca să priceapă că, dacă zice nu, o să urmeze un haos deplin. Nu—i putea duce pe toți ceilalți înapoi la fermă, și nu—i putea lăsa singuri. A bodogănit ceva despre Alună, că—i *emblemă* istețu' naibii, i—a tras una după ceafă lui Galbenei ca să lase—n pace susaiul pe

care se apucase să—l ronțăie și și—a condus cei cinci iepuri peste taluz, în câmp. Păpădie, rămas singur, s—a dus după Alună în curtea fermei.

Pe când cobora pe lângă hambar, l—a auzit pe Alună în mijlocul curții, aproape de iepuroaica Fâneată. Iepurii nu se clintiseră din locurile unde erau când el și cu Barosanul i—au părăsit. Dulăul se întorsese în cușca lui; dar, chiar dacă nu putea să—l vadă, simțea că e treaz și atent. A ieșit cu băgare de seamă din umbra hambarului și s—a apropiat de Alună.

—Stau un pic la taifas cu Fâneată, a zis Alună. îi povesteam că avem oleacă de mers. Crezi c—ai putea face un salt până la Dafin, să—l aduci înapoi?

Vorbea aproape cu voioșie, dar Păpădie îi vedea ochii măriți și tremurul ușor al labelor din față. El însuși simțea acum ceva neobișnuit în aer — un fel de luminozitate. Părea să existe undeva, departe, o vibrație ciudată. S—a uitat înjur după pisici și a văzut, așa cum se temea, că stau amândouă ghemuite în fața casei, ceva mai departe. Faptul că nu se încumetau să se apropie era meritul Barosanului; dar nu se dădeau duse de acolo. Privind peste curte la ele, Păpădie a simțit brusc un val de spaimă.

—Alună! a șoptit. Pisicile! Frith apără și păzește, ce—i cu lucirea aia verde din ochii lor? Uite!

Alună s—a așezat iute pe labelle din spate, și atunci Păpădie a făcut un salt înapoi, îngrozit de—a binelea, pentru că ochii lui Alună ardeau în întuneric cu o lucire adâncă, roșie. În clipa aceea vibrația zumzăitoare s—a auzit mai tare, acoperind bătaia vântului nopții prin ulmi. Apoi toți cei patru iepuri au rămas neclintiți, de parcă i—ar fi împietrit lumina bruscă, orbitoare, care s—a scurs peste ei ca o rupere de nori. Chiar și instinctul le era amorțit în această lumină groaznică. Dulăul a lătrat, apoi a tăcut iar. Păpădie a încercat să se miște, dar n—a fost în stare. Strălucirea îngrozitoare părea că—i străpunge creierul.

Mașina, care urcase pe alee și peste culmea de sub ulmi, a mai mers câțiva metri și s—a oprit.

—Iaca, îs pe—afar' *epurii* lu' Lucy!

—A! Hai și i—om băga degrab' la loc. Lasă luminile alea aprinse! Sunetul vocilor omenеști venind de dincolo de lumina aceea cumplită l—a

făcut pe Alună să—și vină în fire. Nu putea să vadă, dar și—a dat seama că nu se întâmplase nimic cu auzul ori cu mirosul. A închis ochii și pe dată și—a amintit unde este.

—Păpădie! Fâneată! Închideți ochii și fugiți! a zis.

Peste o clipă a simțit mirosul de licheni și de umezeală răcoroasă a unuia dintre pilonii de piatră. Era sub hambar. Păpădie era lângă el, iar un pic mai departe era Fâneată. Afară se auzea cum bocancii bărbaților zgârie și râcăie pietrele.

—Așea! Du—te pe la spate.

—N—ajunge iei departe!

—Păi atunci prinde—l! Alună s—a dus lângă Fâneată.

—Mă tem că va trebui să—l lăsăm pe Dafin, a zis. Ține—te după mine. Rămânând sub podeaua ridicată a hambarului, au fugit înapoi, către

ulmi. Glasurile bărbaților au rămas în urmă. Când au ieșit în iarba de lângă alee, au aflat întunericul din spatele farurilor plin de gaze de eșapament — un miros dușmănos, sufocant, care i—a făcut să se simtă și mai năuciți. Fâneată s—a așezat iar, și n—a mai fost chip să o convingă să se urnească.

—N—ar trebui s—o lăsăm aici, Alună—rah? a întrebat Păpădie. La urma urmei, oamenii n—o să—i facă niciun rău — l—au prins pe Dafin și l—au dus înapoi în cușcă.

—Dacă era iepure aș fi zis da, a răspuns Alună. Dar avem nevoie de iepuroaica asta. De aceea am venit.

În clipa aceea a ajuns la ei mirosul de bețișoare albe care ard și au auzit bărbații întorcându—se prin curtea fermei. S—a auzit zăngănit de metal, pe când scociorau prin mașină. Sunetul a părut să o trezească pe Fâneată. S—a uitat la Păpădie.

—Nu vreau să mă—ntorc în cușcă, a zis.

—Ești sigură? a întrebat Păpădie.

—Da. Merg cu voi.

Pe dată, Păpădie s—a îndreptat către gardul viu. De—abia când a trecut prin el și a ajuns în șanțul de dincolo și—a dat seama că se află de cealaltă parte a aleii, nu în partea din care veniseră. Era într—un șanț necunoscut. Dar nu părea să fie nimic îngrijorător — șanțul ducea în jos, pe coastă, și aceea era calea spre casă. A înaintat încet de—a lungul lui, așteptându—l pe Alună să—i prindă din urmă.

Alună a traversat aleea la câteva clipe după Păpădie și Fâneată. În spatele său i—a auzit pe bărbați

îndepărtându—se de *hrududu*. Când a ajuns în vârful taluzului, raza unei lanterne a luminat în susul aleii și i—a prins ochii roșii și coada albă dispărând în gardul viu.

—Iaca *epuroiu* sălbatic!

—A! Gândesc c—ai noștri nu—s prea departe. S—or fi dus colo—șă cu el, vezi? Hai s—aruncăm o privire.

În șanț, Alună i—a ajuns pe Fâneată și Păpădie sub o grămadă de rugi de mure.

—Mergi mai departe repede, dacă poți, i—a zis lui Fâneată. Oamenii vin după noi.

—Nu putem merge mai departe, Alună, a zis Păpădie, fără să ieșim din șanț. E astupat.

Alună a adulmecat înaintea sa. Dincolo de rugi, șanțul era astupat de un morman de pământ, buruieni și gunoaie. Trebuia să iasă în loc deschis. Deja oamenii trecuseră de taluz și lumina lanternei scotocea prin gardul viu și prin rugii care erau chiar deasupra capetelor lor. Apoi, la numai câțiva metri, pași grei au făcut să vibreze buza șanțului. Alună s—a răsucit către Păpădie.

—Ascultă, a zis, o să fug peste colțul câmpului, de la șanțul ăsta la celălalt, ca să mă vadă. Cu siguranță o să încerce să țină lumina aia pe mine. Cât fac ei asta, tu și Fâneată urcați taluzul, luați—o pe alee și fugiți până la șopronul cu napi. Vă puteți ascunde acolo, și apoi o să vin și eu. Gata?

Nu era timp de discuții. Peste o clipă Alună a țâșnit aproape de sub picioarele bărbaților și a fugit peste câmp.

—Uite—I, mă!

—Atuncea ține lampa pe iei. Iac—ășa, nu mișca!

Păpădie și Fâneată au zbughit—o peste taluz și au sărit pe alee. Alună, cu raza lanternei după el, aproape ajunsese la celălalt șanț, când a simțit o lovitură puternică într—una dintre etichetele din spate și o durere arzătoare, ascuțită, într—o parte. Zgomotul cartușului s—a auzit peste o clipă. Pe când se rostogolea într—o tufă de urzici de pe fundul șanțului, i—a revenit intens parfumul norilor de bob în asfințit. Nu știuse că oamenii au o pușcă.

Alună s—a târât printre urzici, trăgând după el piciorul vătămat. În câteva clipe oamenii aveau să pună pe el lumina lanternei și să—I ridice de jos. S—a împleticit de—a lungul peretelui șanțului, simțind cum îi curge sângele pe picior. Deodată i—a venit o adiere într—o parte a nasului, un miros de umezeală, de putreziciune, și un sunet gol, cu ecou. Era la gura unui canal de drenare care se vărsa în șanț — un tunel neted și rece, mai strâmt decât o vizuină de iepure, dar destul de larg. Cu urechile lăsate pe spate și cu burta lipită de podeaua udă, s—a târât prin canal, împingând în fața lui un pic de noroi subțire, și a rămas așa, nemișcat, simțind cum se apropie tropăitul bocancilor.

—Nu poci zice, John, dacă l—ai pălit ori ba.

—Ba l—am pălit. Îi sânge colo—șă, vezi?

—Da, da' asta nu—nsamnă *ni'ic*. Poa' să fie acum cine știe unde. Io zic că l—ai perdut.

—Io zic că—i în urzici.

—Atuncea să ne uităm.

—Nu, nu—i acilea.

—Păi nu putem bănăni p—acilea naibii toată noaptea. Tre' să—i prindem p—ăi de—or scăpat din cușcă. Nu trebuia să tragi, John. I—ai băgat în *spărieți*, vezi? Poț' să—I cați p—acilea mâne, dac—o fi acilea.

S—a lăsat iarăși liniștea, dar Alună stătea tot neclintit în răcoarea plină de șoapte a tunelului. A fost cuprins de o osteneală rece și a trecut într—o stare de amorțeală visătoare, plină de spasme și de durere. După o vreme, un firisor de sânge a început să se prelingă peste buza canalului de drenare în șanțul gol, răscolit de bocanci.

*

Barosanu', ghemuit alături de Mură în paiele din șopronul vitelor, a sărit, gata de fugă, când a auzit împușcătura, la vreo două sute de metri mai sus, pe alee. S—a stăpânit și s—a răsucit către ceilalți.

—Nu fugiți! a zis iute. Oricum, unde vreți să fugiți? Nu—s vizuini pe—aici.

—Mai departe de pușcă, a răspuns Mură, căruia i se vedea albul ochilor.

—Stați! a zis Barosanu', ciulind urechile. Fug în jos pe alee. Îi auziți?

—Nu aud decât doi iepuri, a zis Mură după o vreme, și unul pare la capătul puterilor.

S—au uitat unul la altul și au așteptat. Apoi Barosanu' s—a ridicat din nou.

—Stați aici cu toții, a zis. Mă duc să—I aduc înăuntru.

Afară, pe marginea aleii, a dat peste Păpădie zorind—o pe Fâneață, care șchiopăta și era foarte obosită. —Haideți aici iute, a zis Barosanu'. Pentru numele lui Frith, unde—i Alună?

—Oamenii l—au împușcat, a răspuns Păpădie.

S—au întors la ceilalți cinci iepuri din paie. Păpădie n—a așteptat întrebările.

—L—au împușcat pe Alună, a zis. L—au prins pe Dafin ăla și l—au băgat înapoi în cușcă. Apoi au venit după noi. Eram toți trei la capătul astupat al unui șanț. Alună a ieșit de bunăvoie ca să le abată atenția de la noi și să putem pleca. Dar n—am știut că aveau o pușcă.

—Ești sigur că l—au omorât? a zis Iuțilă.

—Nu l—am văzut lovit, dar erau foarte aproape de el.

—Mai bine așteptăm, a zis Barosanu'.

Au așteptat mult timp. În cele din urmă Mură și Barosanu' au urcat cu băgare de seamă aleea. Au găsit fundul șanțului răscolit de bocanci și pătat cu sânge și s—au întors să le spună celorlalți.

Drumul înapoi, cu cei trei iepuri din cușcă șontăcând, a durat mai mult de două ceasuri trudnice. Toți erau descurajați și mâhniți. Când au ajuns, în cele din urmă, la poalele dealului, Barosanu' le—a spus lui Mură, Iuțilă și Galbenei să—i lase acolo și să meargă la sălaș. Cei trei s—au apropiat de făget când se crăpa de ziuă, și un iepure a alergat în întâmpinarea lor prin iarba udă. Era Cinci. Mură s—a oprit și l—a așteptat, în vreme ce ceilalți doi au mers mai departe în tăcere.

—Cinci, a zis, avem vești rele. Alună...

—Știu, a răspuns Cinci. Acum știu.

—Cum de știi? a întrebat Mură, uluit.

—Când veneați prin iarbă, adineaori, a zis Cinci cu voce foarte scăzută, era un al patrulea iepure în urma voastră, șchiopătând și plin de sânge. Am alergat să văd cine e, și atunci nu erați decât trei, unul lângă altul.

S—a oprit și a privit peste deal, ca și cum încă—l mai vedea pe iepurele însângerat care se topise în lumina scăzută. Apoi, cum Mură nu mai zicea nimic, a întrebat:

—Știi ce s—a întâmplat?

După ce Mură i—a spus, Cinci s—a întors în sălaș și a coborât în vizuina lui goală. Puțin mai târziu Barosanu' i—a adus pe deal pe iepurii din cușcă și i—a chemat îndată pe toți în Fagure. Cinci nu s—a arătat.

Străinii au avut parte de o primire posomorâtă. Nici măcar Clopoțel n—a izbutit să găsească o vorbă voioasă. Pe Păpădie îl chinuia gândul că ar fi putut să—l oprească pe Alună să fugă din șanț. Întâlnirea s—a încheiat cu o tăcere mohorâtă și un *silflay* fără tragere de inimă.

Mai târziu, în acea dimineață, Laur s—a întors în sălaș șchiopătând. Dintre cei trei însoțitori, doar Argintiul era viu și nevătămat. Crușin avea botul rănit, iar Căpșună tremura și era limpede că e bolnav de oboseală. Nu mai era cu ei niciun alt iepure.

26. CINCI ÎN LUMEA DE DINCOLO

În călătoria sa cumplită, după ce șamanul a rătăcit prin codri întunecați și peste șiruri mari de munți, [...] ajunge la o deschizătură din pământ. Acum începe cea mai grea parte a aventurii. Adâncurile lumii de dedesubt se deschid în fața sa.

Uno Harva, citat de Joseph Campbell în *Eroul cu o mie de fețe*

Cinci stătea culcat pe podeaua de pământ a vizuinii. Afară, dealurile erau nemișcate în căldura puternică, strălucitoare a amiezii. Roua și funigeei se uscaseră devreme în iarbă, și pe la jumătatea dimineții cintezoii au amuțit. Acum, pe întinderile pustii de iarbă sârmoasă aerul se clătina. Pe cărarea care trecea pe lângă sălaș, fire strălucitoare de lumină — apoasă, un miraj — se prelingeau și sclipeau prin iarba cea mai scurtă și mai moale. De departe, copacii de la liziera făgetului păreau plini de umbre mari, groase, pe care nu era în stare să le străpungă ochiul orbit de lumină. Singurul sunet era zipzipul lăcustelor, singurul miros era cel al lămâței încălzite.

În vizuină, Cinci a dormit și s— a trezit și iar a dormit cât a ținut căldura zilei, zbuciumându— se și zgrepțănând, în vreme ce umezeala dispărea din pământul de deasupra. Odată, când s— a scurs din boltă niște praf, a sărit din somn și s— a pomenit la gura tunelului înainte să se trezească de— a binelea și să se întoarcă în culcuș. De câte ori se trezea, își amintea de pierderea lui Alună și retrăia cunoașterea care l— a străpuns când iepurele umbrit, șchiopătând, a dispărut la ivirea zorilor pe deal. Unde era acum acel iepure? Unde s— a dus? A început să— l urmărească pe căile întortocheate ale gândurilor sale, peste creasta rece, plină de rouă, și jos, în ceața zorilor care învăluia câmpurile de dedesubt.

Ceața s— a învărtejit în jurul lui Cinci, în vreme ce se strecura printre scaieți și urzici. Acum nu— l mai vedea în fața sa pe iepurele care șchiopăta. Era singur și speriat, și totuși deslușind sunete și mirosuri de mult știute — ale câmpului unde se născuse. Ierburile dese ale verii dispăruseră. Se afla sub tufele golașe de scoruș și porumbarul înflorit din martie. Trecea pârâul, urca pe coastă către alee, către locul în care Alună și el au dat de scândura cu cuvinte. Oare o mai fi acolo scândura? A privit cu sfială în susul coastei. Priveliștea era mângălită de ceață, dar când s— a apropiat de culme a văzut un bărbat care își făcea de lucru cu o grămadă de unelte — un hârleț, o funie și alte chestii mai mici, despre care Cinci nu știa la ce folosesc. Scândura era culcată pe pământ. Era mai mică decât ținea el minte și era ținută pe un singur stâlp lung, pătrat, ascuțit la celălalt capăt, ca să fie înfipt în pământ. Suprafața scândurii era albă, așa cum o văzuse înainte, și acoperită cu linii negre și ascuțite, ca niște bețe. Cinci a ajuns șovăielnic în vârful coastei și s— a oprit aproape de bărbat, care se uita într— o groapă adâncă și îngustă de la picioarele lui. Bărbatul s— a răsucit către Cinci cu acel soi de amabilitate pe care un căpcăun ar putea să i— o arate unei victime despre care amândoi știu că o s— o omoare și o s— o înfulece oricând pofteste.

—Aha! Și ce— oi face oare io p— acilea? a întrebat bărbatul.

—Ce faci? a zis Cinci, privindu— l țință și foindu— se de frică.

—Păi doară *așăz* pancarta aiasta, a zis bărbatul. Și zic c— oi vrea să știi de ce fac aiasta, hm?

—Da, a șoptit Cinci.

—Îi *pintru* Alună, a zis bărbatul. Că acolo unde— i iei, vez' tu, *trăbă* să punem o— nștiințare, despre iei. Și ce crez' tu că zice, hm?

—Nu știu, a zis Cinci, Cum... cum poate o scândură să spună ceva?

—Aha, păi poate, vez' tu? a răspuns bărbatul. Aicia s— arată că noi știm ce nu știi tu. D— aia noi vă omoram când avem chef. Acuma vrei să te uiți bine la pancarta d— acilea, ș— apoi se prea poate să știi mai multe ca acum.

În penumbra vineție, cețoasă, Cinci s— a uitat la scândură. În vreme ce privea, bețele negre au pâlpâit pe suprafața albă. Și— au înălțat căpșoarele ascuțite, colțuroase și s— au pus pe flecărit ca niște pui de nevăstuică. Sunetul, batjocoritor și crud, i— a ajuns la urechi înfundat, ca și cum ar fi fost amortizat de nisip ori pânză de sac. „În amintirea lui Alună—rah! în amintirea lui Alună—rah! în amintirea lui Alună—rah! Ha ha ha ha ha ha!”

—Păi acolo iaste, vez' tu? a zis bărbatul. Și io *trăbă* să— l spânzur colo— șa, pe pancarta aiasta. Adică, de cum o pun ca lumea— n picioare. Cum spânzuri o gaiță ori vro *ermină*. Aha! O să— l spânzur.

—Nu! a strigat Cinci. Nu, n— o să faci asta!

—Numa' că n— am pus laba pe el, vez' tu? a zis bărbatul. D— aia nu pot isprăvi. Nu pot să— l spânzur, că s— o dus pe gaura aia afurisită²⁵, iaca unde s— a dus. S— o dus pe gaura aia afurisită taman când îmi

²⁵ În original, *bloody* — se poate traduce și prin „însângerat” (n.tr.).

picase—n mână, și nu—l pot scoate de colo—ș a.

Cinci s—a furișat până lângă bocancii bărbatului și s—a uitat în gaură. Era rotundă, un cilindru din argilă arsă care dispărea vertical în pământ. A strigat: „Alună! Alună!” Departe, în josul găurii, ceva s—a mișcat, și Cinci se pregătea să strige iar. Atunci bărbatul s—a aplecat și l—a pocnit între urechi.

Cinci se zbătea într—un nor gros de pământ, moale și prăfos. Cineva zicea: „Liniștește—te, Cinci, liniștește—te!” S—a ridicat din culcuș. Avea pământ în ochi, în urechi și în nări. Nu putea mirosi. S—a scuturat și a zis:

—Cine—i?

—Sunt Mură. Am venit să văd ce faci. E în ordine; a căzut un pic din boltă, asta—i tot. Azi a căzut pământ din bolți în tot sălașul — e căldura. Oricum, te—a trezit dintr—un coșmar, bag mâna—n foc. Te zvârcoleai și—l strigai pe Alună. Bietul de tine! Ce nenorocire! Trebuie să încercăm s—o suportăm cât mai bine. Toți o să ne oprim cândva din alergare, știi bine. Se spune că Frith cunoaște toți iepurii, pe fiecare dintre ei.

—E seară? a întrebat Cinci.

—Nu, încă nu. Dar e mult după *ni—Frith*. Laur și ceilalți s—au întors. Căpșună e foarte bolnav, și n—au adus cu ei iepuroaice — niciuna. Lucrurile stau cel mai rău cu puțință. Laur încă doarme — era stors de ultimul strop de vlagă. A zis că ne spune în seara asta ce s—a întâmplat. Când i—am spus de bietul Alună a zis... Cinci, nu mă ascuți. Presupun c—ai prefera să—mi țin gura.

—Mură, a zis Cinci, știi locul în care era Alună când a fost împușcat?

—Da, Barosanu' și cu mine ne—am dus și ne—am uitat în șanț înainte să ne întoarcem. Dar nu trebuie...

—Poți să mergi acum cu mine până acolo?

—Să mă întorc acolo? O, nu. E drum lung, Cinci, și la ce—ar folosi? Primejdia, și căldura asta cumplită, și n—ai face decât să te mâhnești și mai tare.

—Alună nu—i mort, a zis Cinci.

—Ba da, oamenii l—au luat cu ei. Cinci, am văzut sângele.

—Da, dar nu l—ai văzut pe Alună, pentru că nu—i mort, Mură, trebuie să faci ce—ți cer.

—Ceri prea mult.

—Atunci o să trebuiască să merg singur. Inșă ceea ce—ți cer e să vii să—i salvezi viața lui Alună.

Când, în cele din urmă, Mură s—a învoit, călcându—și pe inimă, și au pornit în jos pe deal, Cinci a mers așa repede, de parcă fugea să se ascundă de vreo primejdie. Mereu îl îmboldea pe Mură să dea zor. Câmpurile erau pustii în văpaia soarelui. Toate făpturile mai mari decât muștele se adăpostiseră de căldură. Când au ajuns la șoproanele din apropiere, lângă alee, Mură a început să explice cum s—a întors împreună cu Barosanu' să caute; dar Cinci i—a tăiat iute vorba.

—E nevoie să ajungem în susul coastei, știi asta; dar trebuie să—mi arăți șanțul.

Ulmii erau neclintiți. Nu se auzea nici cel mai slab sunet printre frunze. Șanțul era năpădit de turiță, cucută și vrejuri lungi de mutătoare înflorită. Mură l—a dus la tufa de urzici strivită de bocanci și Cinci a stat nemișcat acolo, amușinând și privind înjur, fără o vorbă. Mură se uita la el cu jale. O pală de vânt s—a furișat peste câmp, și o mierlă a început să cânte pe undeva, dincolo de ulmi. În cele din urmă, Cinci a pornit prin șanț. Gâzele îi bâzâiau pe la urechi, și deodată un norișor de muște s—a ridicat, deranjat, de pe o piatră care ieșea în afară. Nu, nu o piatră. Era netedă și avea forma regulată — o buză rotundă din argilă arsă. Gura cafenie a unui canal de drenare, înnegrită în partea de jos de un fir subțire de sânge uscat: sânge de iepure.

—Gaura însângerată! a șoptit Cinci. Gaura însângerată!

S—a uitat în deschizătura întunecată. Era astupată. Astupată de un iepure. I se simțea din plin mirosul. Un iepure al cărui puls slab abia putea fi auzit, amplificat în tunelul strâmt.

—Alună? a zis Cinci. Mură era alături de el.

—Ce e, Cinci?

—Alună e în gaură, a zis Cinci, și e viu.

27. „NU—ȚI POTI ÎNCHIPUI DACĂ N—AI FOST ACOLO"

Pe Dumnezeu de la mine, nu mai **vezut** eu la așa oameni.
Signor Piozzi, citat de Cecilia Thrale

În Fagure, Barosanu' și Laur așteptau să înceapă a doua adunare de la pierderea lui Alună. În vreme ce aerul se răcorea, iepurii s—au trezit și, unul câte unul, au coborât prin tunelurile care duceau la culcușuri. Toți erau mohorâți și aveau inima îndoită. La fel cu durerea unei răni grave, efectul unui șoc profund se simte abia după o vreme. Când unui copil i se spune pentru prima oară în viața lui că o persoană pe care o cunoaște a murit, chiar dacă nu se îndoiește, se prea poate să nu înțeleagă cum vine asta și să întrebe după aceea — și poate nu numai o dată — unde e persoana moartă și când se întoarce. Atunci când Ulcică a plantat în el însuși, ca pe un copac întunecat, gândul că Alună nu se mai întoarce niciodată, uluirea i—a depășit mâhnirea; și uluirea aceasta a văzut—o peste tot la tovarășii săi. Chiar dacă nu se confruntau cu vreo criză care să ceară fapte, și nimic nu—i împiedica să—și ducă viața în sălaș ca înainte, iepurii erau copleșiți de convingerea că norocul îi părăsise. Alună era mort, iar expediția lui Laur dăduse greș cu totul. Ce avea să urmeze?

Laur, slăbit, cu blana zbârlită plină de cornățel și scaieți, vorbea cu cei trei iepuri din cușcă, liniștindu—i cât putea mai bine. Nimeni nu putea zice acum că Alună și—a azvârlit viața pe apa Sâmbetei într—o farsă nechibzuită. Cele două iepuroaice erau singurul câștig cu care se aleseseră; singurul capital al sălașului. Dar era atât de limpede că nu se simt la largul lor în locul cel nou, încât Laur lupta deja cu propria credință că nu se pot aștepta la cine știe ce de la ele. Iepuroaicele care sunt nemulțumite și crispatе tind să nu fie fertile; și cum puteau iepuroaicele astea să se simtă ca acasă în condiții necunoscute și într—un loc în care fiecare era pierdut în gânduri așa de triste? Poate că aveau să moară, ori să plece de acolo. S—a înhămat din nou la sarcina de a le spune că e sigur că—i așteaptă vremuri mai bune; și, pe când rostea asta, se simțea cel mai puțin convins dintre toți.

Barosanu' îl trimisese pe Ghindă să vadă dacă mai e cineva care n—a venit. Ghindă s—a întors și a spus că—i e rău lui Căpșună și că n—a putut să dea nici de Mură, nici de Cinci.

—Ei bine, lasă—l în pace pe Cinci, a zis Barosanu'. Sărmanul de el, aș zice că o să—i fie mai bine singur pentru o vreme.

—Dar nu—i în vizuina lui, a zis Ghindă.

—N—are importanță, a zis Barosanu'.

Dar apoi s—a gândit: „Cinci și Mură? Să fi părăsit sălașul fără să spună nimănui? Dacă au plecat, ce—o să se întâmple când află ceilalți? Oare n—ar trebui să—l roage pe Kehaar să pornească în căutarea lor cât mai e lumină? Dar, dacă Kehaar îi găsește, ce se întâmplă? Doar nu pot fi siliți să se întoarcă. Ori, dac—ar fi siliți, la ce bun, dacă ei vor să plece?" în clipa aceea Laur a început să vorbească, și s—a făcut liniște.

—Știm toți că suntem la ananghie, a zis Laur, și cred că nu după multă vreme o să trebuiască să discutăm ce—i mai bine să facem. Dar mi—am zis că mai întâi de toate trebuie să vă spun cum se face că noi patru — Argintiul, Crușin, Căpșună și cu mine — ne—am întors fără iepuroaice. Nu trebuie să—mi amintiți că atunci când am pornit la drum credeam cu toții c—o să fie simplu. Și iată—ne aici, cu unul dintre noi bolnav, unul rănit, și cu mâinile goale. Vă întrebați cu toții de ce.

—Nu te—nvinuiește nimeni, Laur, a zis Barosanu'.

—Nu știu dac—ar trebui ori ba să fiu învinuit, a răspuns Laur. Dar o să—mi spuneți voi după ce auziți povestea.

În dimineața în care am plecat era o vreme potrivită pentru *hlessil* care se află pe drum, și am simțit cu toții că nu—i nicio grabă. Era răcoare, îmi amintesc, și părea că va mai trece o vreme până ce ziua o să fie cu adevărat senină, fără pic de nor. E o fermă nu prea departe de celălalt capăt al făgetului și, cu toate că oamenii nu umblă așa devreme, nu—mi dădea inima ghes să merg într—acolo, așa că am rămas pe deal, în partea dinspre asfințit. Ne așteptam cu toții să ajungem la o râpă, dar pe partea aceea nu e un perete abrupt ca acela dinspre miazănoapte. Platoul ajunge până departe, deschis, uscat și pustiu. Sunt o mulțime de ascunzișuri pentru iepuri — grâu nesecarat, garduri vii și taluzuri —, dar nu pădure cu adevărat; numai câmpuri întinse, netede, de pământ afânat, cu bucăți mari și albe de cremene. Nădăjduiam că poate o să ne pomenim în soiul de locuri cu care suntem învățați — pajiști și păduri —, dar nu s—a întâmplat așa. Oricum, am găsit o cărare mărginită pe o parte de un gard viu stufos și am

hotărât să o urmăresc. Am mers fără grabă și ne-am oprit de multe ori, pentru că eu aveam grijă să nu dăm peste *elil*. Sunt sigur că mișună pe acolo hermine și vulpi, și nu prea știam ce am fi făcut dacă ne întâlneam cu vreuna.

—Sunt sigur că am trecut prin apropierea unei nevăstuici, a zis Argintiul. I-am simțit mirosul. Dar știi cum e cu *elil* — dacă nu — s ieșiți la vânătoare, adesea nu te bagă în seamă. Am lăsat foarte puțin miros și ne-am îngropat *hraka*, de parcă am fi fost pisici.

—Și, înainte de *ni—Frith*, a continuat Laur, cărarea ne-a dus la o fâșie lungă și îngustă de pădure care se încrucișa cu drumul nostru. Pădurile astea — s ciudate, nu credeți? Cea de care zic nu era mai lată ca făgetul de deasupra noastră, dar se întindea cât vedeai cu ochii și de — o parte, și de cealaltă, într — o linie ca trasă cu ața. Nu — mi plac liniile ca trase cu ața: le fac oamenii. Și, cum era de așteptat, am dat de un drum alături de pădurea asta. Era un drum pustiu, gol, dar tot nu voiam să zăbovesc pe acolo, așa că am intrat în pădure și am ieșit pe partea cealaltă. Kehaar ne-a zărit în câmpia de dincolo și ne-a spus să ne schimbăm un pic direcția. L — am întrebat pe unde suntem și a zis că pe la jumătatea drumului, așa că m-am gândit că ar fi bine să căutăm un loc în care să ne petrecem noaptea. N — aveam de gând să rămânem în loc deschis, și în cele din urmă am scobit niște culcușuri în fundul unei gropi mici peste care am dat. Apoi am mâncat pe săturate și am petrecut o noapte liniștită.

Nu cred că trebuie să vă povestesc în amănunt călătoria. După ce am mâncat de dimineață, s — a pornit ploaia, însoțită de un vânt rău, rece, așa că am stat în culcușuri până după *ni—Frith*. Atunci s — a luminat, și am pornit mai departe. Nu era prea plăcut din pricina umezelii, dar când dădea să se însereze ne-am zis că ar trebui să fim prin apropierea sălașului. Tocmai mă uitam în jur, când un iepure de câmp s — a ivit din iarbă, și l — am întrebat dacă știe vreun sălaș mare aflat prin apropiere.

—*Efrafa*²⁶? a întrebat el. Mergeți la Efrafa?

—Dacă așa îi zice, am răspuns eu.

—Cunoașteți sălașul?

—Nu, am zis, nu — l cunoaștem. Vrem să știm unde e.

—Păi, a zis, sfatul meu e s — o luați la goană, și fără întârziere. Tocmai mă întrebam ce să — nțeleg din asta când, dintr — odată, trei iepuri

voinici s — au ivit de după taluz, întocmai cum am făcut eu în noaptea când am venit să te arestez, Barosane; iar unul dintre ei a zis:

—Vreți să — mi arătați semnele?

—Semnele? am zis eu. Care semne? Nu pricep.

—Nu sunteți din Efrafa?

—Nu, am zis, acolo mergem. Suntem străini.

—Veniți cu mine.

Nu „Veniți de departe?” ori „Sunteți uzi leoarcă?” sau ceva de soiul ăsta.

Așadar, iepurii ne-au luat cu ei în jos pe taluz și așa am ajuns în Efrafa, cum îi zic ei. Și ar trebui să vă spun câte ceva despre ea, ca să pricepeți ce șleahță de smiorcăiți și scurmători prin garduri vii suntem noi aici.

Efrafa e un sălaș mare, mult mai mare decât cel din care am venit noi — adică al Threarahului. Și singura teamă a fiecărui iepure din ea e că oamenii o să — i găsească și o să — i infecteze cu orbirea albă. Întregul sălaș e organizat astfel încât să — și ascundă existența. Toate intrările sunt ascunse, iar *Owsla* comandă fiecărui iepure de acolo. Nu ai o viață a ta; în schimb, ești în siguranță — dacă merită s — o ai cu prețul ăsta.

În afară de *Owsla*, mai au și un Consiliu, și fiecare dintre iepurii din Consiliu răspunde de ceva anume. Unul se ocupă de hrănire; altul de felurile în care rămân ascunși; altul se ocupă de înmulțire și așa mai departe. În ceea ce privește iepurii de rând, nu pot să se afle la suprafață în același timp decât un anumit număr dintre ei. Fiecare iepure e însemnat de când e pui; îi mușcă adânc sub bărbie, ori de sold, ori de una dintre etichetele din față. Așa pot fi deosebiți după cicatrice cât trăiesc. Nu trebuie să te afli deasupra pământului decât dacă e momentul corect al zilei pentru Semnul tău.

—Și cine te împiedică? a mârâit Barosanu'.

—Asta — i partea cu adevărat înspăimântătoare. *Owsla* — mă rog, nu — ți poți închipui dacă n — ai fost acolo. Șeful e un iepure pe nume Jaleș: ei îi zic Generalul Jaleș. O să vă spun mai multe despre el îndată.

²⁶ Accentul e pe prima silabă, nu pe a doua, ca în cuvântul „regele” (n.a.).

Sub comanda lui sunt căpitanii — fiecare comandă un Semn — și fiecare căpitan are ofițerii și străjile lui. În fiecare clipă din zi și din noapte e de serviciu un căpitan de Semn cu trupa sa. Dacă se întâmplă să se apropie vreun om, ceea ce nu se întâmplă des, străjile dau alarma cu mult înainte ca el să se apropie destul ca să vadă ceva. Dau alarma și pentru *elil*. Nimeni n—are voie să facă *hraka* altundeva decât în anumite locuri din șanțuri, unde apoi e îngropat. Iar dacă văd la suprafață vreun iepure pe care nu—l recunosc ca îndreptățit să fie acolo, cer să—i vadă semnul. Frith știe ce se întâmplă dacă nu poate să explice de ce e acolo — dar pot foarte bine să bănuiesc. Adesea se întâmplă ca iepurii din Efrafa să nu—l vadă pe Frith zile în șir. Dacă Semnului lor îi vine rândul la *silflay* noaptea, atunci mănâncă noaptea, că plouă ori e frumos, că—i cald ori frig. Sunt învățați cu toții să vorbească, să se joace și să se împerecheze în vizuini, sub pământ. Dacă din cine știe ce pricină un Semn nu poate ieși la *silflay* în perioada care i s—a stabilit — să zicem că un om muncește pe undeva, prin apropiere —, asta e, pune—ți pofta—n cui. Își așteaptă rândul până a doua zi.

—Dar asta nu—i schimbă foarte mult, așa viață? a zis Păpădie.

—Foarte mult, într—adevăr, a răspuns Laur. Cei mai mulți dintre ei nu—s în stare să facă nimic în afară de ceea ce li se spune. N—au ieșit niciodată din Efrafa și n—au mirosit niciodată un dușman. Singurul țel al fiecărui iepure din Efrafa e să intre în *Owsla*, datorită privilegiilor: și singurul țel al tuturor celor din *Owsla* e să intre în Consiliu. Consiliul are ce—i mai bun din toate. Dar cei din *Owsla* trebuie să rămână foarte puternici și căliți. Fac cu schimbul ceea ce se cheamă Patrula Extraordinară. Merg prin jur — peste tot — trăind zile întregi în teren deschis. În parte ca să afle tot ce se poate afla, și în parte ca să se antreneze și să ajungă căliți și vicleni. Prind orice *hlessil* găsesc și—l duc cu ei la Efrafa. Dacă nu vrea să vină, îl omoară. După ei, *hlessil* sunt primejdioși, căci pot să atragă atenția oamenilor. Patrulele Extraordinare îi raportează Generalului Jaleș, iar Consiliul hotărăște ce să facă în privința oricărei noutăți despre care ei cred c—ar putea fi primejdioasă.

—Așadar, nu v—au dibuit când erați pe drum? a zis Clopoțel.

—A, ba da, ne—au dibuit! Am aflat mai târziu că, la câtva timp după ce fuseserăm duși acolo de iepurele ăsta — Căpitanul Arșinic —, a sosit o ștafetă de la o Patrulă Extraordinară cu vestea c—au găsit urmele a trei ori patru iepuri care se îndreaptă spre Efrafa dinspre miazănoapte; și care sunt ordinele? A fost trimis înapoi să spună că suntem deja capturați.

Căpitanul Arșinic ne—a dus în jos, până la un tunel din șanț. La gura tunelului era o bucată de țeava veche, din argilă, iar dacă un om ar fi tras—o afară, deschizătura s—ar fi umplut cu pământ, nelăsând la vedere nicio urmă a tunelului dinăuntru. Și acolo ne—a încredințat altui căpitan — pentru că trebuia să se întoarcă afară până la sfârșitul schimbului. Am fost duși într—o vizuină mare și ni s—a spus să ne simțim ca acasă.

Mai erau și alți iepuri în vizuină, și cea mai mare parte din ce v—am povestit am aflat—o ascultându—i pe ei și punându—le întrebări. Am vorbit cu niște iepuroaice și ne—am împrietenit cu una pe nume Hyzenthlay²⁷. I—am spus de problema pe care o avem aici și de ce ne—am dus la ei, și apoi ea ne—a spus despre Efrafa. Când a terminat, am zis: „Pare îngrozitor. Așa a fost întotdeauna?” A zis că nu, mama ei îi spusese că mai demult sălașul lor era în altă parte și că era mult mai mic; dar, când a venit Generalul Jaleș, i—a făcut să se mute la Efrafa și a născocit sistemul ăsta de fereală și l—a tot îmbunătățit, până ce iepurii din Efrafa au ajuns să fie la fel de ocrotiți cum sunt stelele pe cer. „Cei mai mulți iepuri mor de bătrânețe, dacă nu—i ucid cei din *Owsla*, a zis. Dar necazul e că acum sunt aici mai mulți iepuri decât poate ține sălașul. Orice săpături noi trebuie să se facă sub supravegherea celor din *Owsla*, iar ei sapă îngrozitor de încet și de grijuliu. Pentru că, vedeți voi, totul trebuie să fie ascuns. Suntem mult prea mulți, și o mulțime de iepuri nu ajung la suprafață atâta cât au nevoie. Și, nu se știe de ce, nu—s destui iepuri și sunt prea multe iepuroaice. Multe dintre noi ne—am dat seama că nu putem să avem pui, din pricina mulțimii din sălaș, dar nimeni n—are voie să plece. Mai deunăzi ne—am dus câteva iepuroaice la Consiliu să întrebăm dacă putem pleca să întemeiem un nou sălaș altundeva. Am zis c—o să mergem departe de tot — cât de departe vor ei. Dar n—au vrut să audă de așa ceva — cu niciun chip. Lucrurile nu mai pot merge așa — sistemul se prăbușește. Însă nu—i bine să fii auzit vorbind despre asta.”

Ei bine, mi—am zis, asta sună încurajator. E sigur că n—o să se împotrivescă propunerilor noastre, nu? Nu vrem să luăm cu noi decât câteva iepuroaice, nu iepuri. Ei au mai multe iepuroaice decât încap în

²⁷ Hyzenthlay: „Sclipire—rouă—blană”, adică „Blană care sclipește ca roua” (n.a.).

sălaş, și vrem să le ducem mai departe decât a fost vreodată cineva dintre ei.

Ceva mai târziu a venit alt căpitan și a zis că trebuie să mergem cu el la adunarea Consiliului.

Consiliul se adună într—o vizuină mare. E lungă și îngustă — nu la fel de bună ca Fagurele nostru, deoarece n—au rădăcini de copaci care să susțină o boltă largă. A trebuit să așteptăm afară până au discutat tot soiul de alte lucruri. Noi nu eram decât un lucru de pe lista treburilor zilnice ale Consiliului: „Străini arestați”. Mai era un iepure care aștepta și era sub pază specială — *Owslafa* îi zic ei: poliția Consiliului. L—am întrebat pe unul dintre acești *Owslafa* despre ce e vorba, și mi—a spus că iepurele acela, Negrilă, a fost prins pe când încerca să fugă din sălaş. L—au dus înăuntru și mai întâi l—am auzit pe bietul de el încercând să explice, apoi țipând și cerând îndurare; iar când a ieșit, îi sfâșiaseră amândouă urechile, mai rău ca urechea mea. îl adulmecam cu toții, încremeniți de groază; dar unul din *Owslafa* a zis: „Ia nu mai faceți atâta caz. Are noroc c—a scăpat cu viață.” Și, pe când rumegam asta, a ieșit cineva și a zis că ne—a venit rândul la Consiliu.

De cum am intrat, am fost duși în fața Generalului Jaleș: și chiar că te trec fiorii când îl vezi. Nu cred că te poți măsura cu el nici măcar tu, Barosane. E aproape la fel de mare ca un iepure de câmp și e ceva în simpla lui prezență care te înspăimântă, ca și cum sângele și lupta și uciderea n—ar fi pentru el decât lucruri pe care le face în fiecare zi. M—am gândit că mai întâi o să ne întrebe cine suntem și ce vrem, dar nici vorbă de așa ceva. A zis: „O să vă explic regulile sălaşului și condițiile în care o să trăiți aici. Să ascultați cu atenție, căci regulile trebuie să fie respectate și orice încălcare a lor va fi pedepsită.” Atunci am glăsuț imediat și am zis că—i o neînțelegere. Suntem o solie, am zis eu, din alt sălaş ca să cerem bunăvoința și ajutorul celor din Efrafa. Și am zis mai departe că nu vrem decât să ne lase să convingem câteva iepuroaice să vină cu noi. Când am terminat, Generalul Jaleș a zis că nici nu poate fi vorba; nu avem nimic de discutat. I—am răspuns c—am vrea să stăm la ei o zi—două, ca să încercăm să—i facem să se răzgândească.

„O, da, a zis el, de stat, o să stați. Dar n—o să mai aveți ocazia să irosiți timpul Consiliului — cel puțin în următoarele zile.”

Am zis că treaba asta e foarte dezagreabilă. Cererea noastră e, cu siguranță, rezonabilă. Și tocmai mă pregăteam să le cer să se gândească la vreo două lucruri din punctul nostru de vedere, când unul dintre consilieri — un iepure foarte bătrân — a zis: „Pari să crezi că ești aici ca să discuți cu noi și să faci un târg. Dar noi suntem cei care hotărâsc ce—o să faceți.”

Am zis că nu trebuie să uite că reprezentăm alt sălaş, chiar dacă—i mai mic ca al lor. Ne considerăm oaspeții lor. Și abia atunci când am zis asta mi—am dat seama, cu un șoc îngrozitor, că ei ne consideră prizonieri; ori ceva de soiul prizonierilor, oricum i—or spune *ei*.

Ei bine, n—am să mai vorbesc despre sfârșitul acelei întâlniri. Căpșună a făcut tot ce a putut ca să mă ajute. A vorbit foarte frumos despre buna—cuvință și camaraderia care le sunt firești animalelor. „Animalele nu se poartă ca oamenii, a zis. Dacă trebuie să lupte, luptă; și dacă trebuie să ucidă, ucid. Dar nu se așază și—și storc mintea să nascocoască feluri în care să strice viața altor făpturi și să le vatăme. Au demnitate și animalitate.”

Dar degeaba. în cele din urmă am tăcut, și Generalul Jaleș a zis: „Consiliul nu vă mai poate acorda timp acum, și trebuie să las pe seama căpitanului Semnului vostru înșirarea regulilor. O să mergeți la Semnul Laturii Drepte, sub comanda Căpitanului Bumbișor. Mai târziu o să ne întâlnim iarăși, și o să vedeți că suntem cât se poate de prietenoși și de dornici să—i ajutăm pe iepurii care pricep ce anume se așteaptă de la ei.”

Apoi *Owsla* ne—au dus la Semnul Laturii Drepte. Căpitanul Bumbișor părea să fie prea ocupat ca să ne vadă, și eu am avut grijă să nu—i ieșim în cale, căci mă gândeam că s—ar putea să vrea să ne însemneze pe loc. Dar curând am început să înțeleg ce voia să spună Hyzenthlay când a zis că sistemul nu mai funcționează corect. în vizuini erau prea mulți iepuri — cel puțin judecând după cum suntem noi deprinși. Era ușor să nu atragi atenția. Până și iepurii din același semn nu se cunoșteau toți între ei. Am găsit locuri într—o vizuină și am încercat să dormim, dar la începutul nopții am fost treziți și ni s—a spus să ieșim la *silflay*. M—am gândit că poate am fi avut ocazia să fugim la lumina lunii, dar erau străji peste tot. Și, pe lângă străji, căpitanul avea pe lângă el doi alergători, care aveau misiunea să fugă pe dată în orice direcție s—ar fi dat alarma.

După ce am mâncat am mers iar în vizuină. Aproape toți iepurii erau foarte posomorâți și supuși. Ne—am ținut departe de ei, căci voiam să fugim dacă se ivea vreun prilej și nu voiam să fim cunoscuți.

Dar oricât m—am trudit, n—am izbutit să mă gândesc la un plan.

Am ieșit iar să mâncăm a doua zi, puțin înainte de *ni—Frith*, și apoi iar am mers sub pământ. Timpul trecea îngrozitor de greu. În cele din urmă — trebuie să fi fost la lăsarea serii —, m—am alăturat unui grup mic de iepuri care ascultau o poveste. Și știți ceva? Era „Lăptucile împăratului”. Iepurele care o spunea nu era nici pe departe la fel de bun ca Păpădie, dar am ascultat, ca să am ceva de făcut. Iar când a ajuns la partea în care El—ahrairah se înveșmântează ciudat și face pe doctorul în palatul împăratului Darzin, mi—a venit dintr—odată o idee. Era foarte riscantă, dar m—am gândit că e o șansă să meargă, pur și simplu pentru că fiecare iepure din Efrafa face de obicei ceea ce i se spune, fără crâcnire. L—am urmărit pe Căpitanul Bumbișor și mi s—a părut un tip destul de cumsecade, conștiincios și un pic slab și destul de hărțuit, din pricină că avea de făcut mai multe lucruri decât era în stare să facă.

În seara aceea, când ne—a chemat la *silflay*, era un întuneric de—ți băgai degetele—n ochi și ploua; dar în Efrafa nu te sinchisești de un mărunțiș ca ăsta — ești mult prea bucuros să ieși la suprafață și să mănânci un pic. Toți iepurii s—au bulucit să iasă; și noi am așteptat până a plecat și ultimul dintre ei. Căpitanul Bumbișor era afară, pe taluz, cu două dintre străjile lui. Argintiul și ceilalți au ieșit înaintea mea, și apoi m—am dus la el gâfâind, de parcă aș fi fugit.

—Căpitane Bumbișor!

—Da, a zis el. Ce—i?

—Te cheamă pe dată Consiliul.

—Cum, ce vrei să zici? a întrebat. De ce?

—Fără îndoială, o să—ți spună ei când te văd, am răspuns. În locul tău nu i—aș face s—astepte.

—Cine ești? a întrebat. Nu ești una dintre ștafetele Consiliului. Le știu pe toate. Din ce Semn ești?

—Nu mă aflu aici ca să—ți răspund la întrebări, am zis. Vrei să mă întorc să le spun că nu te duci?

La asta a părut neîncredător, și m—am făcut că pornesc înapoi. Dar atunci a zis, deodată:

—Prea bine — arăta grozav de speriat, bietul de el —, dar cine o să stea de veghe aici cât sunt eu plecat?

—Eu, am zis. Ordinele Generalului Jaleș. Dar întoarce—te iute. Nu vreau să—mi pierd jumătate de noapte făcând treaba ta.

A tulit—o. M—am întors către ceilalți doi și am zis:

—Stați aici. Și arătați—vă vigilenți. Mă duc să inspectez străjile.

Și atunci tuspătru am fugit în beznă, și după puțin timp s—au ivit doi străjeri și au încercat să ne oprească. Ne—am repezit drept la ei. Credeam c—o să fugă, dar n—a fost așa. S—au luptat ca scoși din minți, și unul dintre ei a zgâriat zdravăn nasul lui Crușin. Dar, firește, noi eram patru; și în cele din urmă ne—am descotorosit de ei și am luat—o de—a dreptul peste câmp. Habar n—aveam încotro mergem, cu toată ploaia și bezna; nu făceam decât să fugim. Cred că pricina pentru care urmărirea a fost un pic mai înceată a fost faptul că sârmanul Bumbișor nu era acolo să dea ordinele. Oricum, am pornit—o bine. Dar acum auzeam că suntem urmăriți; și cel mai rău era că ne ajungeau din urmă.

Cu *Owsla* din Efrafa nu—i de glumă, credeți—mă. Toți sunt aleși după mărime și putere și știu tot ce se poate ști despre mișcarea pe umezeală și în întuneric. Toți se tem atât de tare de Consiliu, că nu le rămâne loc să se teamă de nimic altceva. N—a trecut mult și am știut că am dat de necaz. Patrula care venea după noi ne putea urmări prin beznă și ploaie mai repede decât puteam noi să fugim și curând era la o zvârlitură de băț. Tocmai mă pregăteam să le spun celorlalți că n—avem încotro, trebuie să ne întoarcem spre ei și să luptăm, când am ajuns la un taluz mare și abrupt, care părea să se ridice aproape drept în aer. Era mai abrupt ca dealul ăsta de sub noi, și coasta părea să fie netedă, de parc—ar fi fost făcută de oameni.

Ei bine, nu era vreme de gândire, așa că am luat—o în sus. Era acoperită cu iarbă aspră și cu tufe. Nu știu cât de sus era vârful, dar aș zice că era la fel de înalt ca un scoruș zdravăn — poate că un pic mai sus. Când am ajuns în vârf, ne—am pomenit pe niște pietre mici și ușoare, care s—au mișcat când am fugit peste ele. Asta ne—a dat de gol cu totul. Apoi am ajuns la niște bucăți de lemn late și netede și la două bare de metal mari și prinse bine, care scoteau un zgomot în întuneric — un soi de zumzet slab. Tocmai îmi ziceam în gând: „Asta—i lucrătură de om, de bună seamă”, când am căzut în partea cealaltă. Nu mi—am dat seama că vârful taluzului e îngust și că partea cealaltă e la fel de abruptă. M—am dat de—a rostogolul pe taluz în întuneric și m—am izbit de—o tufă de soc; și am rămas întins acolo.

Laur s—a oprit și a rămas tăcut, ca și cum ar fi cugetat la ceea ce își amintea. În cele din urmă a zis: —O să fie foarte greu să vă înfățișez ce s—a întâmplat apoi. Deși am fost acolo tuspătru, nu pricepem

nici noi. Dar ceea ce o să spun acum e adevărul gol—gol. Stăpânul Frith l—a trimis pe unul dintre solii săi să ne salveze de *Owsla* din Efrafa. Cu toții ne—am rostogolit peste marginea taluzului până într—un loc ori altul. Crușin, care era pe jumătate orbit de sângele său, a ajuns aproape până la poale. Eu îmi revenisem și mă uitam înapoi, către vârful. Era destulă lumină pe cer ca să—i văd pe cei din Efrafa dacă veneau după noi. Și apoi... apoi un lucru uriaș — nu sunt în stare să vă spun cât de mare era — mare cât o mie de *hrududil* — s—a năpustit din noapte. Era plin de foc și de fum și de lumină, și răgea și bocănea în liniile de metal, până ce s—a zguduit pământul sub el. A trecut printre noi și cei din Efrafa ca o mie de furtuni cu fulgere. Vă spun, eram dincolo de marginile spaimei. Nu mă puteam clinti. Fulgerarea și zgomotul — au sfâșiat întreaga noapte. Nu știu ce s—a întâmplat cu cei din Efrafa; ori au fugit, ori i—a strivit. Și apoi, deodată, dus a fost, și l—am auzit cum se pierde, zdrang și bang, zdrang și bang, hăt, departe. Eram singuri—singurei.

Multă vreme nu m—am putut clinti. În cele din urmă m—am ridicat și i—am găsit pe ceilalți prin întuneric, unul câte unul. Niciunul dintre noi n—a scos o vorbă. La poalele taluzului am dat de un soi de arcadă care ducea pe dedesubt direct în partea cealaltă. Ne—am strecurat prin ea și am ieșit în partea pe unde urcasem. Apoi am mers mult pe câmpuri, până ce m—am gândit că trebuie să fim destul de departe de Efrafa. Ne—am ghemuit într—un șanț și am dormit acolo tuspătră până dimineața. Nu era niciun motiv să nu dea ceva peste noi și să ne omoare, și totuși știam că suntem în siguranță. Ai putea crede că—i ceva minunat să fii salvat de Stăpânul Frith, în măreția sa. Cător iepuri li s—a întâmplat așa ceva, mă—ntreb? Dar vă spun c—a fost mult mai înspăimântător decât să fim vânați de cei din Efrafa. Niciunul dintre noi n—o să uite cum zăceam pe taluzul ăla în ploaie, în vreme ce făptura—de—foc trecea pe deasupra capetelor noastre. De ce ne—a venit în ajutor? Asta n—o s—o știm niciodată.

A doua zi dimineața m—am uitat un pic înjur și am știut imediat încotro trebuie s—o luăm. Știți cum se întâmplă asta întotdeauna. Ploaia s—a oprit și am pornit la drum. Dar drumul înapoi a fost tare greu. Am fost vlăguiți cu mult înainte de a ajunge la capăt — în afară de Argintiul; nu știu ce—am fi făcut fără el. Am mers o zi și o noapte fără să ne odihnim cu adevărat. Simțeam cu toții că singurul lucru pe care voiam să—l facem este să ajungem înapoi aici cât de repede putem. În dimineața asta, când am ajuns la făget, șontăcăiam printr—un vis urât. Mă tem că nu mi—e mult mai bine ca bietului Căpșună. Nu s—a plâns nicio clipă, dar o să aibă nevoie de multă odihnă, și cred că și eu. Iar Crușin — e a doua rană mare pe care a căpătat—o. Dar nu—i ăsta cel mai rău lucru acum, nu—i așa? L—am pierdut pe Alună: cel mai rău lucru care ni se putea întâmpla. Unii dintre voi m—ăți întrebat mai devreme în dimineața asta dac—o să fiu Iepurele—Șef. Mă bucur să știu c—aveți încredere în mine, dar sunt stors de puteri și n—am cum să fac asta deocamdată. Mă simt la fel de uscat și gol ca un pufai toamna — ca și cum vântul ar putea să—mi sufle blana de pe mine.

28. LA POALELE DEALULUI

Fericit ești peste poate,
Singur, dar nu—n singurătate.
O, ieșit din spaime și din bezna groasă,
Să te vezi acasă.
Walter de la Mare, *Călătorul*

—Nu ești prea obosit ca să ieși la *silflay*, nu? a întrebat Păpădie. Și în momentul potrivit al zilei, de data asta? E o seară minunată, dacă nasul nu mă înșală. Știți, ar trebui să încercăm să nu ne simțim mai rău decât trebuie.

—Înainte de *silflay*, a zis Barosanu', pot să—ți spun, Laur, că nu cred că mai cunosc pe cineva care să se fi întors el însuși și să fi adus alți trei iepuri înapoi dintr—un loc ca acela.

—Frith a vrut să ne întoarcem, a zis Laur. Țasta—i singurul motiv pentru care suntem aici.

Când s—a răsucit să—l urmeze pe Iuțilă în sus prin tunelul care ducea în făget, a văzut—o pe Trifoi lângă el.

—Ție și prietenilor tăi trebuie să vi se pară ciudat să mergeți afară ca să mâncați iarbă, a zis. O să vă învățați cu asta, să știi. Și îți jur că Alună—rah avea dreptate când v—a spus că e o viață mai bună aici ca în cușcă. Hai cu mine să—ți arăt un smoc de pieptănariță, gustoasă și scurtă, de n—o fi mâncat—o Barosanu' pe toată cât am fost plecat.

Lui Laur îi căzuse cu tronc Trifoi. Părea mai voinică și mai puțin sfioasă decât Cimișir și Fâneată, și era limpede că face tot ce—i stă în puteri ca să se adapteze la viața în sălaș. Ce calități o fi avut, nu putea să spună, dar arăta sănătoasă.

—Îmi place în vizuină, a zis Trifoi când au ieșit în aerul răcoros. Spațiul închis seamănă mult cu cușca, doar că—i mai întuneric. Pentru noi o să fie greu să mâncăm în loc deschis. Nu suntem învățați cu libertatea să mergem unde vrem și nu știm ce să facem. Voi faceți totul foarte repede, și jumătate din timp eu nu pricep despre ce e vorba. Aș prefera să nu mâncăm prea departe de vizuină, dacă nu te superi.

S—au mișcat alene prin iarbă, în lumina asfințitului, ronțâind între timp; curând Trifoi a fost absorbită de mâncat, însă Laur se tot oprea și se așeza pe labelle din spate, adulmecând înjur dealul pustiu, pașnic. Când l—a observat pe Barosanu', ceva mai departe, cu ochii ațintiți către miazănoapte, i—a urmărit pe dată privirea.

—Ce—i? a întrebat.

—E Mură, a răspuns Barosanu'. Părea că se simte ușurat.

Mură a venit țupăind destul de încet de pe linia zării. Arăta vlăguit, dar de cum i—a văzut pe ceilalți iepuri a grăbit pasul și s—a îndreptat către Barosanu'.

—Unde ai fost? a întrebat Barosanu'. Și unde—i Cinci? N—a fost cu tine?

—Cinci e cu Alună, a zis Mură. Alună e viu. A fost rănit — e greu de spus cât de rău —, dar n—o să moară.

Ceilalți trei iepuri s—au uitat la el, amuțiți. Mură a așteptat, bucurându—se de efect.

—Alună e *viu*? a întrebat Barosanu'. Ești sigur?

—Foarte sigur, a zis Mură. Chiar în clipa asta e la poalele dealului, în șanțul ăla în care erai în noaptea când au sosit Laur și Clopoțel.

—Nu—mi vine să cred, a zis Laur. Dacă—i adevărat, e cea mai bună veste pe care am auzit—o în viața mea. Mură, chiar ești sigur? Ce s—a întâmplat? Spune—ne.

—Cinci l—a găsit, a zis Mură. Cinci m—a dus cu el aproape tot drumul înapoi la fermă; apoi a mers de—a lungul șanțului și l—a descoperit pe Alună prăbușit într—un canal de drenare. Era foarte slăbit de la pierderea sângelui și n—a putut să iasă singur din canal. A trebuit să—l tragem noi de piciorul teafăr. Nu se putea răsuși.

—Dar cum naiba a știut Cinci?

—Cum știe Cinci ce știe? Mai bine întrebați—l pe el. Când l—am adus pe Alună în șanț, Cinci s—au uitat să vadă cât de rău e vătămat. Are o rană urâtă într—una dintre labelle din spate, dar osul nu—i rupt; și e julit tot pe o parte. I—am curățat locurile acelea cât am putut de bine și apoi am pornit cu el încoace. Ne—a luat toată seara. Vă puteți închipui — lumina zilei, tăcere, și un iepure care împrăstie miros de sânge proaspăt? Din fericire, a fost cea mai caldă zi din vara asta — nu se mișca nici măcar un șoarece. De câteva ori a trebuit să ne pitim prin turiță și să ne tragem sunetul. Eu eram gata în orice clipă să sar în

sus, dar Cinci era ca un fluture pe un bolovan. Ședea pe iarbă și—și pieptăna urechile. „Nu te necăji, zicea tot mereu. N—avem de ce să ne facem griji. Putem umbla în voie.” După ce văzusem deja, l—am fi crezut și dacă spunea că poate să vâneze vulpi. Însă când am ajuns la poalele dealului Alună era vlăguit de—a binelea și n—am putut să mergă mai departe. El și Cinci s—au adăpostit în șanțul năpădit de buruieni, iar eu am venit să vă spun. Și iată—mă.

S—a lăsat tăcerea, câtă vreme Barosanu' și Laur au rumegat veștile. În cele din urmă, Barosanu' a zis: —O să stea acolo în noaptea asta?

—Așa cred, a zis Mură. Sunt sigur că Alună n—o să fie în stare să urce dealul până ce nu se mai înzdrăveneste.

—Mă duc acolo, a zis Barosanu'. Pot să—i ajut să facă șanțul un pic mai confortabil, și probabil că lui Cinci o să—i fie de folos cineva care să—l ajute să se îngrijească de Alună,

—Atunci m—am grăbi, dac—am fi în locul tău, a zis Mură. Curând o să apună soarele.

—Ha! a zis Barosanu'. Dacă dau peste o hermină, ar face bine să se păzească, asta—i tot. Vă aduc una mâine, când mă întorc, vreți?

A luat—o la goană și a dispărut dincolo de marginea dealului.

—Hai să mergem să—i adunăm pe ceilalți, a zis Laur. Vino, Mură, va trebui să spui toată povestea, de la cap la coadă.

Cei mai bine de o mie de metri în dogoarea aceea, de la ferma Nuthanger până la poalele dealului, l—au costat pe Alună mai multă durere și eforturi decât în toată viața sa. Dacă nu—l găsea Cinci, ar fi murit în canal. Când chemarea insistentă a lui Cinci i—a străpuns amorțeala întunecată, care îl învăluia și iar se retrăgea, la început a încercat să nu—i răspundă. Era mult mai ușor să rămână acolo unde se afla, de partea cealaltă a suferinței prin care trecuse. Mai târziu, când s—a pomenit întins în penumbra verde a șanțului, cu Cinci cercetându—i rănila și asigurându—l că poate să se ridice și să mergă, tot n—am putut înfrunta ideea de a porni înapoi. Partea julită zvâcnea, iar durerea din picior părea să—i fi vătămat simțurile. Se simțea amețit și nu putea auzi ori mirosi cum trebuie. În cele din urmă, când a priceput că Mură și Cinci riscaseră al doilea drum până la fermă, în plină lumină a zilei, doar ca să—l găsească și să—i salveze viața, s—a silit să se ridice în picioare și a pornit să șontăcăie în jos pe coastă până la drum. Vederea îi era nesigură și a trebuit să se tot oprească. Fără încurajarea lui Cinci, s—ar fi întins iar la pământ și s—ar fi dat bătut. Ajuns la drum, n—am putut să suie pe taluz și a trebuit să mergă schiopătând pe margine până ce s—a putut târî pe sub o poartă. Mult mai târziu, când au ajuns sub șirul de stâlpi, și—a amintit de șanțul năpădit de buruieni de la poalele dealului și s—a hotărât să ajungă până la el. Când s—a văzut acolo, s—a lungit pe jos și s—a întors pe dată în somnul vlăguielii depline.

Când a ajuns Barosanu', chiar înainte de lăsarea nopții, l—a găsit pe Cinci mâncând la repezeală prin iarba înaltă. Nici vorbă să—l tulbure pe Alună săpând, așa că și—au petrecut noaptea ghemuiți lângă el pe fundul îngust al șanțului.

Când Barosanu' a ieșit din șanț în lumina cenușie dinaintea zorilor, prima făptură de care a dat cu ochii a fost Kehaar, scormonind printre tufele de soc. A izbit în pământ cu picioarele, ca să—i atragă atenția, și Kehaar a plutit până la el cu o bătaie din aripi și o alunecare lungă.

—Domn Barosan, *ghesit* domn Alun?

—Da, a zis Barosanu', e aici, în șanț.

—Nu vost murit la el?

—Nu, dar e rănit și foarte slăbit. Știi, oamenii de la fermă au tras în el cu pușca.

—Scos de colo *bietre* negru?

—Ce vrei să zici?

—*Totdeun* cu *bușche* vine micuț *bietre* negru. Nu *vezut* niciodat'?

—Nu, nu știu nimic despre puști.

—Scos *bietre* negru, la el mai bun. El venit acuma, *ya*?

—Să văd, a zis Barosanu'.

A coborât la Alună și l—a găsit treaz, vorbind cu Cinci. Când Barosanu' i—a spus că e Kehaar afară, s—a târât în sus și s—a așezat pe iarbă.

—*Bușche* *avurizit*, a zis Kehaar. Bus la el micuț *bietre* ca se rănit la tine. Eu uitat, *ya*?

—Cred c—ai face bine să te uiți, a zis Alună. Mă tem că piciorul meu e încă în stare foarte rea.

S—a culcat pe o parte, iar capul lui Kehaar a fulgerat dintr—o parte în alta, ca și cum ar fi căutat melci

în blana cafenie a lui Alună. S— a uitat atent la toată partea julită.

—Aici nu *bietre*, a zis. Intrat, *iejit* — nu *obrit*. Acum uitat la *bicior*. *Boate* durut la tine, nu mult vremea.

Două alice erau îngropate în mușchiul șoldului. Kehaar le— a dibuit după miros și le— a scos întocmai așa cum ar fi ciugulit păianjeni dintr— o crăpătură. Alună abia a avut timp să tresară, că Barosanu' amușina deja alicele căzute— n iarbă.

—Acum mai mult *singerat*, a zis Kehaar. Stat la tine, *ajdebtat* poate un, doi zi. *Aboi* bun ca 'nainte. *Ieburi* de sus, toți *ajdebtat*, *ajdebtat* domn Alun. Io zis la ei el venit.

Și și— a luat zborul înainte ca ei să poată spune ceva.

Până la urmă, Alună a stat trei zile la poalele dealului. Arșița a continuat, și în cea mai mare parte a timpului a stat sub crengile de soc, moțâind pe pământ ca un *hlessi* singuratic și simțind cum îi revin puterile. Cinci a rămas cu el, curățându— i rănila și supraveghindu— i vindecarea. Adesea nu ziceau nimic ore în șir, tolăniți în iarba aspră și caldă, în vreme ce umbrele se— ntindeau spre seară, până ce, în cele din urmă, mierla care viețuia acolo își înfoia coada și zbură, tuc— tuc, să se cuibărească pe o creangă. Niciunul nu vorbea despre ferma Nuthanger, dar Alună arăta destul de limpede că de acum încolo, când Cinci o să— i dea un sfat, n— o să— i mai fie greu să— l facă să asculte.

—Hrair— roo, a zis Alună într— o seară, ce ne— am fi făcut fără tine? Niciunul dintre noi n— am fi aici, nu?

—Așadar, ești sigur că *suntem* aici? a întrebat Cinci.

—Asta— i prea misterios pentru mine, a răspuns Alună. Ce vrei să zici?

—Păi mai e un loc — altă țară —, nu— i așa? Mergem acolo când dormim; și alteori; și când murim. El— ahrairah vine și pleacă între cele două țări după cum poștește, bănuiesc, dar n— am putut niciodată să— mi dau seama de asta din povești. Unii iepuri o să— ți spună că acolo— i totul ușor, față de primejdiile din starea de trezie pe care le cunosc ei. Dar eu cred că asta nu arată decât că nu știu mare lucru despre acel loc. E un loc sălbatic și foarte nesigur. Și unde suntem cu adevărat — aici, ori acolo?

—Trupurile noastre stau aici — eu mă mulțumesc cu asta. Mai bine du— te să vorbești cu tipul ăla, Buruiană— de— argint — s— ar putea să știe mai multe.

—A, ți— l amintești? Știi, am simțit asta când îl ascultam. Mă îngrozea, și totuși știam că— l înțeleg mai bine decât oricine altcineva de acolo. Știa cărui loc îi aparține, și nu era acela. Bietul de el, sunt sigur că— i mort. E sigur c— au pus laba pe el — locuitorii din țara aceea. Știi, nu— și dezvăluie tainele pe degeaba. Dar uite! Vin Laur și Mură, așa că până una alta am face bine să ne asigurăm că suntem aici.

Laur venise deja la poalele dealului cu o zi înainte, să— l vadă pe Alună și să povestească iar cum au fugit din Efrafa. Când a pomenit de salvarea adusă de apariția uriașă din noapte, Cinci a ascultat foarte atent și a pus o întrebare: „Făcea zgomot?” Mai târziu, după ce Laur a plecat, i— a spus lui Alună că e sigur că există o explicație firească, deși nu— și poate da seama care anume. Însă Alună nu s— a arătat prea interesat. Pentru el, lucrul important era dezamăgirea lor și pricina ei. Laur nu izbândise nimic, și asta în întregime din pricina neașteptatei dușmăanii a iepurilor din Efrafa. În seara aceea, de cum au început să mănânce, Alună a deschis vorba despre asta.

—Laur, a zis, nu ne— am prea apropiat de rezolvarea problemei noastre, nu— i așa? Ai făcut adevărate minuni, dar te— ai întors cu mâinile goale, și mă tem că incursiunea la fermă n— a fost decât o glumă prostescă — și pe care eu am plătit— o scump, că veni vorba. Groapa adevărată rămâne de săpat.

—Păi, a zis Laur, spui că n— a fost decât o glumă, Alună, dar cel puțin ne— a adus două iepuroaice; și sunt singurele pe care le avem.

—Sunt cât de cât de folos?

Tipul de idei care au devenit firești pentru mulți bărbați când se gândesc la femei — protecție, fidelitate, iubire romantică și altele de acest fel — le sunt, desigur, necunoscute iepurilor, chiar dacă ei formează legături exclusive mult mai des decât cred cei mai mulți dintre oameni. Dar nu sunt romantici, și pentru Alună și Laur era firesc să le considere pe cele două iepuroaice de la Nuthanger doar materiale de reproducere pentru sălaș. Pentru asta își riscaseră viața.

—Păi e greu de spus deocamdată, a răspuns Laur. Se străduiesc să se deprindă cu noi — mai ales Trifoi. Pare să fie cu capul pe umeri. Dar sunt nemaipomenit de neajutorați — n— am văzut în viața mea așa ceva — și mă tem c— o să aibă probleme când o să se strice vremea. Poate c— o să scape cu viață din iarna viitoare, și poate că nu. Dar n— aveai de unde să știi asta când le— ai scos din fermă.

—Cu un strop de noroc, ar putea să facă fiecare un rând de pui până la iarnă, a zis Alună. Știu c— a trecut

perioada de împerechere, dar totul e răsturnat în viața noastră de aici, așa că nu se știe.

—Bine, mă întrebi ce cred eu, a zis Laur. O să—ți spun. Cred că înseamnă grozav de puțin ca să fie singurul lucru care stă între noi și sfârșitul tuturor lucrurilor pe care le—am făcut până acum. Cred că s—ar putea să nu facă pui o vreme, în parte pentru că nu e vremea potrivită și în parte pentru că viața li se pare atât de ciudată. Iar când o să facă pui, probabil că vor avea în ei o mare parte din soiul ăsta de cușcă, crescut de om. Dar ce altceva putem nădăjdui? Trebuie să ne descurcăm cât mai bine cu ce avem.

—S—a împerecheat cineva cu ele? a întrebat Alună.

—Nu, niciuna din ele nu—i încă pregătită. Dar, când vor fi, văd pe aici niște încăierări pe cînste.

—Asta—i altă problemă. Nu putem merge mai departe doar cu două iepuroaice.

—Dar ce altceva putem să facem?

—Știu *ce* trebuie să facem, a zis Alună, dar încă nu văd *cum*. Trebuie să ne întoarcem și să luăm câteva iepuroaice din Efrafa.

—Ai putea la fel de bine să zici că te duci să le iei din Inie, *Alună—rah*. Mă tem că nu ți—am înfățișat prea limpede Efrafa.

—Ba da, mi—ai înfățișat—o — gândul mă face să îngheț de spaimă. Dar o s—o facem.

—Nu poate fi făcut.

—Nu poate fi făcut prin luptă ori vorbe cinstite, nu. Așa c—o să fie făcut printr—un vicleșug.

—Nu se află vicleșug care să le vină de hac celor de acolo, crede—mă. Sunt mult mai mulți decât noi; sunt foarte organizați; și nu mă abat cu o iotă de la adevăr când zic că pot să lupte, să fugă și să meargă pe o urmă la fel de bine ca noi, și mulți dintre ei mult mai bine.

—Vicleșugul, a zis Alună, întorcându—se către Mură, care în tot acest timp ronțaise, ascultând în tăcere, trebuie să izbutească trei lucruri. Mai întâi să scoată iepuroaicele din Efrafa, și apoi să oprească urmărirea. Căci o să fie urmărire, și nu ne putem aștepta la încă o minune. Dar nu—i tot. După ce am scăpat de acolo, trebuie să nu mai putem fi găsiți — dincolo de puterea oricărei Patrule Extraordinaire.

—Da, a zis Mură cu îndoială. Da, sunt de acord. Ca să izbândim trebuie să facem toate acele lucruri.

—Da. Și acest vicleșug, Mură, o să fie născocit de tine.

Parfumul dulce, cu o undă de putreziciune, al sângelui umplea aerul; în lumina înserării, insectele zumzăiau în jurul ciorchinilor deși și albi care atârnav până aproape de iarbă. Două gâze colorate în cafeniu cu portocaliu, deranjate de iepurii care mâncau, și—au luat zborul de pe un fir de iarbă și s—au îndepărtat, încă lipite una de alta.

—Se împerechează; noi nu, a zis Alună, urmărindu—le cu privirea. Un vicleșug, Mură; un vicleșug care să ne pună pe calea cea bună pentru totdeauna.

—Știu cum să facem primul lucru, a zis Mură. Cel puțin, cred că știu. Dar e primejdios. Celelalte două nu le știu încă, și aș vrea să vorbesc pe îndelete cu Cinci.

—Cu cât Cinci și cu mine ne întoarcem mai repede în sălaș, cu atât mai bine, a zis Alună. Piciorul mi—e destul de zdravăn acum, dar cred că n—o s—o facem în seara asta. Bunule Laur, vrei, te rog, să le spui că Cinci și cu mine vom veni mâine, de cum se crapă de ziuă? Mă îngrijorează gândul că—n orice clipă Barosanu' și Argintiul s—ar putea încaiera pentru Trifoi.

—Alună, a zis Laur, ascultă. Nu—mi place deloc ideea asta a ta. Eu am fost în Efrafa, tu n—ai fost. Faci o mare greșală, și s—ar putea să fim omorâți cu toții din pricina asta.

Cinci a fost cel care a răspuns.

—Așa ar trebui să pară, știu, a zis, dar nu pare; cel puțin, nu mie. Cred c—o putem face. Oricum, sunt sigur că Alună are dreptate când spune că e singura șansă pe care o avem. Ce—ar fi să mai vorbim un pic despre asta?

—Nu acum, a zis Alună. La noi e vremea de mers în vizuină — haide. Dar, dacă voi doi o luați la fugă în sus pe deal, probabil c—o să mai prindeți lumina soarelui pe culme. Noapte bună.

29. ÎNTOARCEREA ȘI PLECAREA

Acel ce n—are poftă să se bată
E slobod a pleca. îi dați un zapis
Și—n pungă—i puneți galbeni pentru drum.
Nu vreau să mor alături de—acel om
Ce se codește—a mă—nsoți la moarte.
Shakespeare, *Henric al V-lea*²⁸

În dimineața următoare toți iepurii au ieșit la *silflay* în zori și îl așteptau pe Alună cu multă emoție. În zilele de dinainte Mură a trebuit să repete de câteva ori povestea drumului până la fermă și a găsirii lui Alună în canalul de drenare. Vreo doi au zis că de fapt Kehaar l—ar fi găsit pe Alună și i—ar fi spus în taină lui Cinci. Dar Kehaar a zis că nu, iar când a fost încolțit cu întrebări a răspuns criptic că Cinci este cel care a călătorit mult mai departe decât el însuși. Cât despre Alună, dobândise în ochii fiecăruia un fel de calitate magică. Din tot sălașul, Păpădie era ultimul care să rateze o poveste pe cinste și a înfățișat cum nu se poate mai bine saltul eroic al lui Alună din șanț ca să—și salveze prietenii de fermieri. Nimeni n—a sugerat vreodată că Alună se poate să fi fost nechibzuit când s—a dus la fermă, împotriva tuturor așteptărilor, le adusese două iepuroaice; iar acum le aducea norocul înapoi în sălaș.

Chiar înainte să urce soarele pe cer, Ulcică și Iuțilă l—au văzut pe Cinci venind prin iarba udă din apropierea culmii dealului. Au alergat în întâmpinarea lui și au așteptat cu toții până ce Alună a ajuns și el. Alună șchiopăta și era evident că urcușul l—a obosit, dar, după ce s—a odihnit și a mâncat o vreme, a putut să fugă în jos, către sălaș, aproape la fel de iute precum ceilalți. Iepurii s—au îngămădit înjur. Fiecare voia să—l atingă. L—au adulmecat și s—au încăierat cu el în joacă și l—au rostogolit prin iarba până ce aproape că s—a simțit atacat. În astfel de situații oamenii au de obicei o mulțime de întrebări, dar iepurii își exprimau încântarea pur și simplu dovedindu—și prin simțurile lor că acesta e cu adevărat Alună—rah. Reușea cu greu să facă față jocului brutal. „Oare ce s—ar întâmpla dacă mă prăbușesc?” s—a întrebat. M—ar azvârli cât colo, aș zice. N—au trebuință de un Iepure—Șef șontorog. Asta—i o încercare la fel de mult cât e întâmpinare, chiar dacă nu—și dau seama. Las' că—i încerc eu pe ei, pușlamalele, până să—mi vină de hac.”

I—a scuturat pe Crușin și Iuțilă din spinare și a fugit până la poalele făgetului. Căpșună și Cimișir stăteau pe taluz, iar el li s—a alăturat și a șezut acolo, spălându—se și netezindu—și blana în lumina răsăritului.

—Nu ne—ar strica pe—aici niscaiva tipi bine—crescuți ca voi, i—a spus lui Cimișir. Uite la pușlamalele alea — aproape c—au scos sunetul din mine! Ce Dumnezeu credeți despre noi, și cum vă împăcați cu traiul de aici?

—Păi sigur că ni se pare ciudat, a zis Cimișir, dar învățăm. Căpșună m—a ajutat mult. Tocmai vedeam împreună câte mirosuri pot să deslușesc în vânt, dar asta o să vină încetul cu încetul. Mirosurile sunt foarte puternice la o fermă, știți, și nu înseamnă mare lucru atunci când trăiești în spatele unei plase de sârmă. Din câte pricep eu, voi toți vă bizuiți pe miros.

—În primul rând, nu risca prea mult, a zis Alună. Ține—te pe lângă vizuini, nu ieși singur — chestii de—astea. Și tu ce mai faci, Căpșună? Ți—e mai bine?

—Așa și—așa, a zis Căpșună, câtă vreme dorm mult și stau la soare, Alună—rah. Aproape că mi—am ieșit din minți de spaimă — asta—i problema adevărată. Zile în șir m—au zgâlțâit frisoanele și mi—am amintit oroarea. Mă tot gândeam că—s iar în Efrafa.

—Cum era în Efrafa? a zis Alună.

—Mai bine mor decât s—ajung iar în Efrafa, a zis Căpșună, ori să mă încumet s—ajung cât de cât prin apropiere. Nu știu ce era mai rău, plictiseala ori spaima. Oricum, a adăugat după câteva clipe, sunt și la ei iepuri care ar fi ca noi dac—ar putea să trăiască în voie, așa cum trăim noi. Sunt destui care ar fi fericiți să plece de acolo, dac—ar putea.

Înainte să intre în vizuină, Alună a vorbit cu aproape toți iepurii. Așa cum se aștepta, erau dezamăgiți de eșecul cu Efrafa și erau indignați de felul în care se purtasera cei de acolo cu Laur și cu însoțitorii lui. Și mulți gândeau, la fel cu Laur, că cele două iepuroaice aveau să iște încăierări.

—Ar fi trebuit să fie mai multe, Alună, a zis Barosanu'. O să ne sărim unul altuia la beregată — nu văd cum am putea să n—o facem.

²⁸ William Shakespeare, *Teatru*, trad. Ion Vineanu, Editura Univers, București, 1971 (n.tr.).

Spre sfârșitul după—amiezii, Alună i—a chemat pe toți în Fagure.

—Am tot chibzuit, a zis. Știu că trebuie să fi fost cu toții dezamăgiți că n—ăți scăpat de mine la ferma Nuthanger mai deunăzi, așa că am hotărât să merg un pic mai departe data viitoare.

—Unde? a întrebat Clopoțel.

—La Efrafa, a răspuns Alună, dacă găsesc pe cineva care să vină cu mine; și o să aducem toate iepuroaicele de care are nevoie sălașul.

S—a auzit un murmur de uimire, și apoi Iuțilă a întrebat:

—Cum?

—Mură și cu mine avem un plan, a zis Alună, dar n—o să vi—l spun acum, și iată de ce. Știți cu toții c—o să fie o treabă primejdioasă. Dacă vreunul dintre voi e prins și dus la Efrafa, o să—l facă ei să vorbească, asta—i sigur. Însă cine nu cunoaște un plan nu—l poate dezvălui. O să vi—l explic mai târziu, când e momentul potrivit.

—O să ai nevoie de mulți iepuri, Alună—rah? a întrebat Păpădie. Din câte am auzit, noi toți n—am fi destui ca să luptăm cu cei din Efrafa.

—Eu nădăjduiesc că n—o să fie nevoie să luptăm deloc, a răspuns Alună, dar există această posibilitate. Oricum, o să fie o călătorie lungă spre casă cu iepuroaicele, și dacă dăm peste o Patrulă Extraordinară trebuie să fim destui ca să le ținem piept.

—Va trebui să intrăm în Efrafa? a întrebat cu sfială Ulcică.

—Nu, a zis Alună, o să...

—Nu m—am gândit niciodată, Alună, i—a tăiat vorba Laur, că va veni o clipă în care să mă simt obligat să te contrazic. Dar nu pot decât să spun iarăși că probabil va fi un dezastru total. Știu ce gândești — te bazezi pe faptul că Generalul Jaleș nu are pe nimeni așa de isteț ca Mură ori Cinci. Și ai deplină dreptate — nu cred că are. Dar nu—i mai puțin adevărat că nimeni nu poate scoate un grup de iepuroaice din locul ăla. Știți cu toții că mi—am petrecut viața patrulând și căutând urme în loc deschis. Ei, bine, în *Owsla* din Efrafa sunt iepuri care fac asta mai bine decât mine — o recunosc; și o să vă urmărească, pe voi și iepuroaicele, și o să vă omoare. Pe Frith! Cu toții ne găsim nașul mai devreme ori mai târziu. Știu că nu vrei decât să ne ajuți pe toți, dar fii cu scaun la cap și renunță la planul ăsta. Crede—mă, cel mai bun lucru de făcut cu un loc ca Efrafa e să te ții cât mai departe cu puțință de el.

Peste tot în Fagure au izbucnit comentarii. „Așa trebuie să fie!” „Cine ar vrea să fie făcut bucăți?” „Iepurele ăla cu urechile sfâșiate...” „Bine, dar Alună—rah probabil că știe ce face.” „E prea departe.” „Nu vreau să merg.”

Alună a așteptat răbdător să se facă liniște. În cele din urmă a zis:

—Uite care e treaba. Putem să stăm aici și să ne descurcăm cât putem mai bine cu ce avem: ori putem să punem lucrurile pe calea cea bună o dată pentru totdeauna. Desigur, e primejdios; oricine a auzit ce au pățit Laur și însoțitorii lui știe asta. Dar oare n—am înfruntat noi primejdii una după alta pe tot drumul de la sălașul din care am plecat? Ce ați vrea să facem? Să stăm aici și să ne scoatem ochii pentru două iepuroaice, când în Efrafa sunt o droaie, dar voi vă temeți să mergeți să le aduceți, chiar dacă ele ar fi fericite să vină cu noi?

Cineva a strigat:

—Ce crede Cinci?

—Eu merg, asta—i sigur, a zis Cinci liniștit. Alună are deplină dreptate, și planul lui e bun. Dar vă promit ceva tuturor. Dacă mai încolo se întâmplă să simt orice fel de neliniște, n—o s—o țin pentru mine.

—Și dacă va fi așa, eu n—o s—o nesocotesc, a zis Alună. S—a făcut tăcere. Apoi a vorbit Barosanu':

—Să știți cu toții că eu merg, a zis, și o să—l avem cu noi pe Kehaar, dacă asta înseamnă pentru voi o încurajare.

S—a auzit un murmur de surprindere.

—Firește, sunt unii dintre noi care ar trebui să rămână aici, a zis Alună. Nu ne așteptăm să meargă iepurii de la fermă; și nu cer nimănui dintre cei care au mers prima dată să se întoarcă acolo.

—Și totuși, eu o să vin, a zis Argintiul. Ii urăsc din adâncul sunetului pe Generalul Jaleș și Consiliul lui, și dacă o să—i lăsăm cu adevărat cu buza umflată vreau să fiu acolo, câtă vreme nu trebuie să intru iar în locul ăla — asta n—aș putea răbda. Dar, la urma urmei, o să vă trebuiască cineva care cunoaște drumul.

—O să vin, a zis Ulcică. Alună—rah mi—a salvat... adică, sunt sigur că el știe ce...

S—a fâstâcit.

—Oricum, o să vin, a repetat, cu vocea foarte încordată.

S—a auzit un zgrepțânat în tunelul care cobora din făget, și Alună a strigat:

—Cine e?

—Eu, Alună—rah, Mură.

—Mură! a zis Alună. Păi am crezut tot timpul că ești aici. Unde ai fost?

—Îmi pare rău că n—am venit mai devreme, a zis Mură. De fapt, am vorbit cu Kehaar despre plan. L—a îmbunătățit mult. Dacă nu mă înșel, Generalul Jaleș o să pice de fazan până isprăvim noi treaba. La început am crezut că nu se poate face, dar acum sunt sigur că se poate.

—Vino acolo unde—s mai verzi toate, a zis Clopoțel, Și salata—n rânduri s—a fost așezat

Iar un iepure ce zburdă—n libertate Se cunoaște după nasul cel zgâriat.

Cred că va trebui să vin măcar ca să—mi satisfac curiozitatea. Îmi tot deschid și—nchid gura ca un pui de pasăre ca să aflu de planul ăsta, și nimeni nu—mi pune—n ea vreo fărâmbă. Bănuiesc că Barosanu' o să se îmbrace ca un *hrududu* și o să care toate iepuroaicele de—a curmezișul câmpului.

Alună s—a răsucit cu asprime către el. Clopoțel s—a așezat pe labelle din spate și a zis:

—Vă rog, Generale Jaleș, domnule, nu—s decât un *hrududu* micuț și mi—am lăsat toată benzina pe iarbă, și n—ați vrea să mâncați iarba, domnule, cât o duc la o plimbărică pe doamna asta...

—Clopoțel, a zis Alună, ține—ți gura!

—Iartă—mă, Alună—rah, a zis Clopoțel, surprins. N—am vrut să supăr pe nimeni. Încercam doar să—i înveslesc un pic pe toți. La urma urmei, cei mai mulți dintre noi suntem speriați la gândul de a merge în locul acela, și nu ne poți învinui, nu? Pare îngrozitor de primejdios.

—Ei bine, uite ce—i, a zis Alună. O să încheiem acum întâlnirea asta. Hai să așteptăm și să vedem ce hotărâm — așa fac iepurii. Nimeni nu trebuie să meargă la Efrafa dacă nu vrea, dar e destul de limpede că unii dintre noi trebuie să meargă. Acum mă duc să vorbesc eu însumi cu Kehaar.

L—a găsit pe Kehaar printre copaci, ciugulind și trăgând cu ciocul lui puternic de o bucată urât mirositoare de carne cafenie care se desfăcea în fâșii și care părea că atârna de o înjghebare de oase. Și—a încrețit nasul, scârbit de duhoarea care umplea pădurea din jur și atrăgea deja furnici și muște.

—Ce mama naibii e aia, Kehaar? a întrebat. Miroase groaznic!

—Nu *jdiut*? Asta *bește, bește*, venit de la Aba Mare. Vost bun.

—Vine din Apa cea Mare? (Iiîh!) L—ai găsit acolo?

—Na, na. *Omi* avut la el. Jos la *verma* *vost* mult loc cu gunoi, tot vel de lucru la acolo. Io dus mâncat, găsit la el, mirosit ca Aba Mare, luat la el, adus la el aici; *vacut io ghindit* la Aba Mare.

Și iar s—a apucat să smulgă din scrumbia afumată. Alună a stat acolo, înecându—se de scârbă, în vreme ce Kehaar ridica peștele și—l izbea de o rădăcină de fag, așa încât zburau în jurul lor o puzderie de bucațele. Și—a venit în fire și s—a străduit să rabde.

—Kehaar, a zis, Barosanu' spune că vrei să vii să ne ajuți să luăm iepuroaicele din sălașul cel mare.

—*Ya, ya*, venit *bentru* voi. Domn Barosan, el nevoie io ajutat la el. Când el acolo, el vorbit la io, io nu *ie bure*. *Vost* bun, *ya*?

—Da, foarte bine. E singura cale cu putință. Ne ești un prieten bun, Kehaar.

—*Ya, ya*, ajutat voi luat la *ie bure*—mama. Dar acum *vost* asta, domn Alun. Mereu vrut io acum la Aba Mare — mereu, mereu. Acuma *curind* voi mers luat la *ie bure*—mama. Eu ajutat la voi, cum vrut voi. *Aboi, chind* voi luat la *ie bure*—mama, io lăsat la voi acolo, zburat, nu *intors*. Dar io *intors* alta data, *ya*? Venit la toamna, la iarna venit trăit cu voi, *ya*?

—O să—ți ducem dorul, Kehaar. Dar când te întorci o să avem aici un sălaș minunat, cu multe mame. O să poți să te mândrești cu tot ce—ai făcut ca să ne ajuți.

—*Ya*, așa *vost*. Dar, domn Alun, voi *chind blecat*? Io vrut ajutat la voi, dar nu vrut *ajdeptat* mers la Aba Mare. Acuma greu io stat, *jdiut*? Asta ce vrut voi *vacut*, *vacut iute*—iute, *ya*?

Barosanu' a venit prin tunel, și—a scos capul și s—a oprit, îngrozit.

—Frith într—un copac! a zis. Ce duhoare fioroasă! L—ai omorât tu, Kehaar, ori a murit sub un bolovan?

—*Blacut* la tine, domn Barosan? Aduc la tine *bucățic* frumos, *ya*?

—Barosane, a zis Alună, vrei, te rog, să le spui celorlalți că plecăm mâine, când se crapă de ziuă? Laur o să se îngrijească de sălaș până ne întoarcem, iar Crușin, Căpșună și iepurii de la fermă vor sta cu el.

Oricine altcineva care vrea să stea e liber să o facă.

—Nu—ți face griji, a zis Barosanu', din intrarea în tunel. O să—i trimit pe toți sus la *silflay* cu Kehaar. O să meargă oriunde vrei înainte ca o rață s—apuce să se scufunde.

PARTEA A TREIA

EFRAFA

30. O NOUĂ CĂLĂTORIE

O lucrare foarte avantajoasă, dar nimeni nu știe ce anume este.
Prospectul Companiei pentru „Bula Mării Sudului”²⁹

Dacă nu—l punem la socoteală pe Crușin și îl adăugăm pe Clopoțel, iepurii care au pornit a doua zi dis—de—dimineață din capătul de sud al făgetului au fost cei care plecaseră cu Alună din Sandleford cu cinci săptămâni înainte. Alună nu mai spusese nimic ca să—i convingă, simțind că ar fi cel mai bine să lase lucrurile să se așeze în direcția pe care o voia el. Știa că sunt speriați, căci el însuși era speriat. De fapt, bănuia că și ei, la fel ca el, nu—și pot scoate din cap Efrafa și *Owsla* sinistră de acolo. Dar spaima se lupta cu dorința și nevoia lor de a găsi mai multe iepuroaice și cunoașterea faptului că în Efrafa sunt iepuroaice cu duiumul. Și apoi era înclinația lor către drăcovenii. Toți iepurii adoră să se ducă unde n—au voie și să șterpelească și, în fond, foarte puțini recunosc că le e frică să facă asta; în afară de cazul în care (precum Crușin și Căpșună de această dată) știu că nu sunt în stare bună și trupul i—ar putea trăda la nevoie. Și apoi, vorbind despre planul său de taină, Alună le stârnise curiozitatea. Trăsese nădejdea că, sprijinit de Cinci, ar putea să—i atragă cu aluzii și promisiuni; și avusese dreptate. Iepurii aveau încredere în el și în Cinci, care i—au scos din Sandleford înainte de a fi prea târziu, i—au trecut peste Enborne și islaz, l—au scos pe Barosanu' din laț, au întemeiat sălașul pe deal, au făcut din Kehaar un aliat și au făcut rost de două iepuroaice, deși erau foarte puține șanse. Cine știe ce ar fi putut să facă în continuare. Dar era limpede că au de gând să facă ceva; iar dacă Barosanu' și Mură păreau să aibă încredere că o să reușească, nimeni n—avea cum să spună că mai bine se ține deoparte; mai ales când Alună a spus foarte clar că oricine vrea poate să rămână în sălaș, nu—i nicio supărare — ceea ce însemna că, dacă acela e așa de papă—lapte încât preferă să piardă prilejul unei aventuri, apoi se pot descurca foarte bine fără el. Laur, la care loialitatea era a doua natură, nu mai spusese nimic care să—i descurajeze. I—a însoțit până la capătul făgetului cu toată voioșia pe care a izbutit să și—o adune; doar atât l—a rugat pe Alună, când nu—i auzea nimeni, să nu creadă primejdia mai mică decât este. „Trimite vești prin Kehaar când ajunge la voi, a zis, și întoarce—te repede.”

Și totuși, pe când Argintiul îi călăuzea spre miazăzi, de—a lungul terenului mai înalt din partea de apus a fermei, aproape toți, acum, că porniseră cu adevărat să săvârșească fapta, simțeau spaimă și neîncredere. Auziseră despre Efrafa destule lucruri ca să zguduie chiar și inima cea mai vitează. Dar înainte să ajungă acolo — sau oriunde se duceau — trebuiau să se aștepte la două zile în loc deschis. Vulpi, hermine, nevăstuici — puteau da nas în nas cu oricare dintre acestea, și singura salvare ar fi goana pe deasupra pământului, înaintarea le era dezlănțată și întreruptă, mai înceată decât a lui Laur cu ceata lui de trei. Iepurii se îndepărtau, se speriau, se opreau să se odihnească. După o vreme Alună i—a împărțit în grupuri, conduse de Argintiul, Barosanu' și el însuși. Dar tot se mișcau încet, ca niște cățărători pe un perete de stâncă, mai întâi unii, apoi ceilalți trecând la rândul lor peste aceeași bucată de teren.

Dar cel puțin camuflajul era bun. Iunie înainta către iulie și toiu verii. Gardurile vii și bordurile erau mai stufoase ca oricând. Iepurii se adăposteau în peșteri de un verde—întunecat presărat cu pete de soare, alcătuite din iarbă, sovârf și turițe în floare; iscodeau de după tufe pătate și împăroșate de iarbă—șarpelui, care înflorea roșu și vinețiu deasupra capetelor lor; își croiau drum printre lujeri înalți de lumânărică galbenă. Uneori zburdau prin locuri cu iarbă scurtă, colorate ca tapiseria unei pajiști, cu busuioac sălbatic, țințare și sclipeți. Din pricina temerii de *elil* și pentru că mergeau adulmecând pământul și nu puteau să vadă prea departe, drumul părea lung.

Dacă ar fi făcut această călătorie în anii trecuți, ar fi găsit dealurile golașe mult mai lipsite de ascunzători, fără lanuri înalte, ci cu iarbă păscută de oi; și atunci n—ar fi putut nădăjdui să ajungă prea departe neobservați de dușmani. Dar oile plecaseră de mult, iar tractoarele araseră întinderi mari pentru grâu și orz. Erau înconjurați toată ziua de mirosul grâului verde, înălțat destul de mult. Șoarecii erau cu duiumul, ca și ereții. Ereții erau supărători, dar Alună avusese dreptate când a presupus că un iepure matur și sănătos e o pradă prea mare pentru ei. Oricum ar fi, niciunul dintre iepuri n—a fost atacat de sus.

²⁹ „Una dintre cele mai mari scamatorii bursiere din toate timpurile” (*Wall Street*, „Povestea celor mai curajoși traderi din ultimele trei secole. Cum au făcut aceștia avere?”, Răzvan Enache, 26 iulie 2012) (n.tr.).

Cam înainte de *ni—Frith*, în arșița zilei, Argintiul a făcut un popas într—un desiș de porumbari. Nu bătea vântul, iar aerul era plin de mirosul dulce, asemănător cu al crizantemelor, al compozitelor din locurile înalte — românită, coada—șoricelului și vetrice. În vreme ce Alună și Cinci ajungeau lângă el și se ghemuiau alături, el privea peste terenul deschis din față.

—Iată, *Alună—rah*, a zis, acolo—i pădurea care nu i—a plăcut lui Laur. La vreo două sute de metri de ei, tăindu—le calea în linie dreaptă, o fâșie

de pădure traversa dealul, întinzându—se cât vedeau cu ochii și într—o parte, și în cealaltă. Ajunseseră la Portway — doar pe alocuri drum adevărat —, care merge de la nord de Andover prin St Mary Bourne, cu clopotele și torențele și straturile de măcriș—de—baltă, prin pădurea Bradley, peste dealurile golașe până la Tadley și în cele din urmă la Silchester — Calleva Atrebatum a romanilor. Locul în care traversează dealurile golașe este marcat de Brăul lui Cezar, o fâșie de pădure la fel de îngustă ca drumul — îngustă, ce—i drept, dar lungă de aproape cinci kilometri. În această căldură a amiezii, copacii din Brău erau șerpuitori și împânziți de umbra cea mai întunecată. Soarele era în afara copacilor, umbrele erau printre ei. Totul era tăcut, în afară de cosași și de cântecul în cascadă, ca de cintează, al presurii de pe porumbar. Alună s—a uitat țintă multă vreme, ascultând cu urechile ciulite și mișcând din nas în aerul neclintit.

—Nu văd nimic rău acolo, a zis, în cele din urmă. Dar tu, Cinci?

—Nu, a răspuns Cinci. Laur crede că e un soi ciudat de pădure, și așa și este, dar nu s—ar zice că sunt oameni pe acolo. Oricum, aș zice că cineva trebuie să meargă și să se asigure. Să merg eu?

Cel de—al treilea grup ajunsese în vreme ce Alună se uita la Brău, și acum toți iepurii fie ronțăiau liniștiți, fie se odihneau, cu urechile pe spate, în împletitura verzuie de soare și umbră a desișului de porumbari.

—Barosanu' e aici? a întrebat Alună.

Toată dimineața Barosanu' păruse că nu—i în apele lui — tăcut și preocupat, fără să fie prea atent la ceea ce se petrecea în jurul lui. Dacă vitejia nu i—ar fi fost mai presus de orice îndoială, s—ar fi putut crede că e neliniștit, în timpul unei pauze lungi, Clopoțel l—a auzit vorbind cu Alună, Cinci și Mură, și mai târziu i—a spus lui Ulcică: zău așa, suna de parcă Barosanului i se spuneau cuvinte de îmbărbătare. „Să lupt, da, oricând, l—a auzit spunând, dar tot mai cred că jocul ăsta e mai potrivit altcuiva decât mie.” „Ba nu, i—a răspuns Alună, tu ești singurul care o poate face; și nu uita, nu—i distracție, cum a fost incursiunea la fermă. De asta atârnă totul.” Apoi, dându—și seama că Clopoțel îl poate auzi, a adăugat: „în orice caz, mai chibzuiește și încearcă să te deprinzi cu gândul. Acum trebuie să plecăm.” Barosanu' pornise, posomorât, în josul gardului viu să—și adune grupul.

Acum a ieșit dintr—o tufă de pelinariță și ciulini înfloriți aflată în apropiere și i s—a alăturat lui Alună sub porumbari.

—Ce vrei? a zis aspru.

—Rege al mâțelor (*pfeffa—rah*), i—a răspuns Alună, n—ai vrea să te duci să arunci o privire printre copacii ăia? Iar dacă afli pisici ori oameni ori ceva de soiul ăsta, pune—i pe fugă, rogu—te, și apoi vino și spune—ne că totul e în ordine.

După ce Barosanu' a plecat, Alună i—a spus Argintiului:

—Ai idee cât de departe ajung Patrulele Extraordinaire? Suntem deja în raza lor de acțiune?

—Nu știu, dar cred că suntem, a zis Argintiul. Din câte am priceput, raza de acțiune depinde de patrulă. Cu un căpitan din cei întreprinzători, o patrulă poate să meargă până hăt, departe, zic eu.

—Înțeleg, a zis Alună. Păi nu ne dorim să dăm peste o patrulă, dacă putem să ne ferim, iar dacă dăm peste ea, niciunul nu trebuie să ajungă înapoi la Efrafa. Asta—i unul dintre motivele pentru care am adus atât de mulți dintre ai noștri. Dar, ca să ne ferim de patrule, o să încerc să mă folosesc de pădurea asta. Poate că nu le place nici lor mai mult ca lui Laur.

—Dar cu siguranță nu merge în direcția noastră, a zis Argintiul.

—Însă acum nu mergem la Efrafa, a zis Alună. Trebuie să găsim un loc în care să ne ascundem, cât mai aproape cu putință, rămânând în siguranță. Ai vreo idee?

—Doar aceea că—i îngrozitor de primejdios, Alună—rah, a zis Argintiul. Nu te poți apropia de Efrafa în siguranță, și nu știu cum poți începe să cauți o ascunzătoare. Și apoi, străjile — dacă dăm peste vreuna — o să fie niște fiare viclene. S—ar putea foarte bine să ne dibuiască și să nu se arate — doar să meargă să raporteze.

—Ei bine, iată că se întoarce Barosanu', a zis Alună. E în ordine, Barosane? Bine — hai să—i ducem pe toți în pădure și să înaintăm un pic prin ea. Apoi trebuie să ne strecurăm afară pe partea cealaltă și să ne asigurăm că ne poate găsi Kehaar. Vine în după—amiaza asta să ne caute și cu niciun chip nu trebuie să pierdem întâlnirea.

La mai puțin de opt sute de metri către apus au dat peste un crângușor care se alătura marginii dinspre sud a Brăului lui Cezar. Iar către vest era o văiuță puțin adâncă, uscată, lată de vreo patru sute de metri și năpădită de buruieni și smocuri de iarbă aspră, îngălbenită. Acolo, mult înainte de apus, Kehaar, care zbura către asfințit de—a lungul Brăului, i—a zărit pe iepuri culcați printre urzici și cornățel. A alunecat în jos și a coborât pe pământ lângă Alună și Cinci.

—Ce face Laur? a întrebat Alună.

—El *zubarat*, a zis Kehaar. El zis voi nu mai *intors*. Apoi a adăugat:

—Domna Trifoi, ea gata de mama.

—Asta—i bine, a zis Alună. Face cineva ceva în privința asta?

—*Ya, ya*, toți vost la *lubta*.

—Ei bine, nădăjduiesc că lucrurile o să se așeze de la sine.

—Ce vacut acuma, domn Alun?

—Aici începi tu să ne ajuți, Kehaar. Avem nevoie de o ascunzătoare, cât mai aproape cu putință de sălașul cel mare — undeva unde ceilalți iepuri să nu ne găsească. Dacă știi destul de bine locurile astea, poate ne propui ceva.

—Domn Alun, chit de *abroabe* vrut?

—Păi nu mai departe decât este ferma Nuthanger față de Fagure. De fapt, cam asta ar fi cel mai departe.

—Nu *vost dechit* un lucru, domn Alun. Voi dus la *cealalt* parte de la *riu*, ei nu *ghesit* la voi.

—Peste râu? Vrei să zici să înotăm?

—Na, na, *iebur*e nu *inotat* la asta *riu*. *Riu* mare, *adine*, mers iute—iute. Dar *vost bod*, *aboi* cealalt parte *vost* mult loc la ascuns. *Vost abroabe* la *zalaj*, cum tu spus.

—Și crezi că—i cel mai bun lucru pe care—l putem face?

—*Vost* mult *cobaci* și *vost riu*. Alt *iebur*i nu *ghesit* la voi.

—Ce crezi? l—a întrebat Alună pe Cinci.

—Sună mai bine decât nădăjduisem, a zis Cinci. Nu—mi place deloc s—o spun, dar ar trebui să mergem direct acolo cât mai iute, chiar dacă toți o să fie vlăguți. Suntem în primejdie tot timpul cât stăm pe deal, dar după ce plecăm de pe el ne putem odihni.

—Păi aș zice că—i mai bine să mergem noaptea, dac—o să vrea și ceilalți — am mai făcut asta —, dar mai întâi trebuie să mănânce și să se odihnească. Pornim *fu Inle*? O să fie noapte cu lună.

—Uf, cât am mai ajuns să urăsc cuvintele astea, „pornim” și „*fu Inle*”, a zis Mură.

Totuși, masa de seară a fost liniștită, la răcoare, și după o vreme cu toții s—au simțit înviorați. În vreme ce soarele cobora, Alună i—a adunat, bine adăpostiți, să rumege cocoloașe și să se odihnească. Deși se străduia din răputeri să pară încrezător și voios, îi simțea încordați și, după ce a ocolit vreo două întrebări despre plan, a început să se întrebe cum să le abată gândurile și să—i facă să se destindă până ce vor fi gata să pornească iar. Și—a amintit momentul din prima noapte a sa în chip de conducător, când au fost siliți să se odihnească în pădurea de deasupra râului Enborne. Cel puțin era plăcut să vadă că acum nu era nimeni vlăguit; erau cea mai tare ceată de *hlessil* care au dat iama vreodată printr—o grădină de zarzavat. Fără nicio deosebire, și—a zis Alună: Ulcică și Cinci arătau la fel de vioi ca Argintiul și Barosanu'. Și totuși, un strop de distracție le—ar face bine și le—ar ridica moralul. Tocmai se pregătea să spună ceva, când Ghindă l—a scutit de osteneală.

—Ne spui o poveste, Păpădie? a întrebat.

—Da! Da! au glăsuț alți câțiva. Haide! Și dacă tot te apuci, apoi să fie una nemaipomenită!

—Prea bine, a zis Păpădie. Ce ziceți de „El—ahrairah și vulpea din apă”?

—Mai bine „Gaura din cer”, a zis Galbenei.

—Nu, nu pe asta, a zis Barosanu' deodată.

Vorbise foarte puțin toată seara, și toți s—au răsucit către el.

—Dacă e să spui o poveste, nu—i decât una pe care o vreau, a continuat. „El—ahrairah și Iepurele cel Negru din Inie”.

—Mai bine nu pe aceea, a zis Alună. Barosanu' s—a răsucit către el, mârâind.

—Dacă e să fie o poveste, nu crezi că am dreptul la fel de mult ca oricine să o aleg? a întrebat.

Alună năa răspuns și, după un moment în care nimeni năa zis nimic, Păpădie a început, cam fără chef.

31. POVESTEA CU EL—AHRAIRAH ȘI IEPURELE CEL NEGRU DIN INIE

Puterea nopții, a furtunii apăsare,
La post e vrăjmașul nălucă;
De unde stă, el vede Cumplita Spăimântare
Dar cel tare va să se ducă.
Robert Browning, *Prospice*

Mai devreme ori mai târziu totul se află, iar animalelor le ajunge la urechi ceea ce gândesc alții despre ele. Unii zic că Hufsa a fost cel care i—a spus împăratului Darzin adevărul despre tertipul cu lăptucile. Alții zic că Yona ariciul a bătut toba prin crânguri. Oricum o fi fost, împăratul Darzin a aflat c—a picat de fraier când a pus să fie duse lăptucile la mlaștina din Kelfazin. Nu și—a trimis soldații la luptă — încă nu. Dar s—a hotărât să găsească o ocazie să i—o plătească lui El—ahrairah. El—ahrairah a aflat și i—a înștiințat pe toți din neamul său să aibă grijă, mai ales când umblă singuri.

Și iată că pe la sfârșitul unei după—amieze de februarie Iepurzor îi duse pe câțiva dintre iepuri la un morman de gunoaie de la marginea unei grădini, la oarece depărtare de sălaș. Veni seara, rece și cețoasă, și cu mult înainte de amurg se lăsă o păclă groasă. Porniră către casă, dar nu mai nimeriră drumul; și apoi avură necazuri cu o bufniță și nu mai știură încotro trebuie să meargă. Oricum, Iepurzor se rătăci de ceilalți și, după ce umblă pe coclauri o vreme, nimeri drept între străjile din afara orașului împăratului Darzin; și ele îl prinseră și—l duseră la împărat.

Împăratul Darzin prinse ocazia să—i facă—n ciudă lui El—ahrairah. Îl puse pe Iepurzor într—o vizuină—închisoare specială, și în fiecare zi îl scoteau și—l puneau la muncă, uneori pe promoroacă, la săpat. Dar El—ahrairah jură că—l scoate el cumva de acolo. Asta și făcu, căci el însuși, împreună cu două iepuroaice, săpă timp de patru zile un tunel din pădure până în spatele taluzului în care fusese pus la muncă Iepurzor. Și în cele din urmă tunelul se apropie de vizuina din taluz în care fusese trimis Iepurzor. Trebuia să sape ca să transforme vizuina într—o cămară, și paznicii vegheau afară, în vreme ce el muncea. Dar El—ahrairah ajunse la el, căci îl auzea săpând în beznă; și se strecurară cu toții prin tunel și fugiră în pădure.

Când vestea îi ajunse la ureche, împăratul Darzin se mânie peste poate; și se hotărî ca de data asta să pornească la război și să—l nimicească pe El—ahrairah. Oștenii săi plecară la drum noaptea și se duseră pe pajiștea din Fenlo; dar nu putură să intre în vizuinile iepurilor. Unii încercară, nu—i vorbă, dar ieșiră degrabă, căci dăduseră peste El—ahrairah și ceilalți iepuri. Nu erau deprinși să lupte în locuri înguste pe întuneric, și încasaseră mușcături și zgârieturi, până ce fură bucuroși să iasă de acolo cu coada înainte.

Dar nu plecară; se așezară afară și se puseră pe așteptat. Ori de câte ori iepurii încercau să iasă la *silflay*, dădeau de vrăjmașii gata să sară pe ei. Împăratul Darzin și oștenii săi nu puteau să pândească toate vizuinile — erau prea multe —, dar erau destul de sprinteni ca să se repeadă de îndată ce vedeau că—și arată nasul vreun iepure. Foarte curând, cei din neamul lui El—ahrairah văzură că tot ce pot face e să smulgă o gură—două de iarbă — cât să nu moară de foame — și apoi s—o tulească iar sub pământ. El—ahrairah încercă toate șiretlicurile care—i veniră în minte, dar nu putu să se descotorosească de împăratul Darzin și nici să—și ducă neamul în altă parte. Iepurii începură să slăbească și s—o ducă rău sub pământ, iar unii se îmbolnăviră.

În cele din urmă, pe El—ahrairah îl cuprinse deznădejdea, iar într—o noapte, când își puneă iar și iar în joc viața ca s—aducă vreo câteva guri de iarbă unei iepuroaice cu pui al căror tată fusese ucis în ziua dinainte, strigă: „Stăpâne Frith! Aș face orice ca să—mi salvez neamul! Aș face un târg c—o hermină ori c—o nevăstuică — da, ori cu Iepurele cel Negru din Inie!”

Acuma, de îndată ce zise asta, El—ahrairah își dădu seama că, dacă se afla pe undeva vreo făptură care s—ar fi putut să aibă dorința, și cu siguranță avea puterea, să—i nimicească dușmanii, apoi aceea era Iepurele cel Negru din Inie. Căci era iepure, însă de mai mult de o mie de ori mai puternic decât împăratul Darzin. Însă gândul îl făcu pe El—ahrairah să asude și să se cutremure, așa încât trebui să se ghemuiască la podea acolo unde se afla, în tunel. După o vreme se duse la vizuina sa și începu să se gândească la vorbele pe care le spusese și la tâlcul lor.

Acuma, după cum știți cu toții, Iepurele cel Negru din Inie este spaimă și beznă necurmată. *Este* un iepure, dar este acel coșmar înghețat de care nu putem decât să—l implorăm pe Stăpânul Frith să ne mântuiască azi și mâine. Când lațul e așezat în groapă, Iepurele cel Negru știe unde—i înfipt țarușul; iar când nevăstuica dănțuiește, Iepurele cel Negru nu—i prea departe. Știți cu toții cum unii iepuri par

că—și aruncă pur și simplu viața pe apa Sâmbetei, între două glume și o șterpeală; dar adevărul e că nechibzuința lor vine de la Iepurele cel Negru, căci e voia lui ca ei să nu adulmece câinele ori să nu vadă pușca. Iepurele cel Negru aduce și boala. Ori vine noaptea și strigă pe nume un iepure; și atunci acel iepure trebuie să iasă la el, chiar dacă e tânăr și puternic și s—ar putea feri de orice altă primejdie. Merge cu Iepurele cel Negru și nu lasă nicio urmă. Unii zic că Iepurele cel Negru ne urăște și vrea să fim nimiciți. Dar adevărul este — ori, cel puțin, așa mi s—a spus mie — că și el îl slujește pe Stăpânul Frith și nu—și face decât slujba — să aducă ceea ce trebuie să fie. Venim pe lume și trebuie să plecăm; dar nu plecăm doar ca să slujim intereselor unui dușman ori altuia. Dacă ar fi așa, am fi cu toții nimiciți într—o singură zi. Plecăm după voia Iepurelui cel Negru din Inie, și numai după voia lui. Și, cu toate că această voie ni se pare tuturor aspră și amară, în felul său e apărătorul nostru, căci cunoaște promisiunea făcută de Frith iepurilor și răzbună orice iepure care—i ucis fără consimțământul său. Oricine a văzut spânzurătoarea unui paznic de vânătoare știe ce poate să dezlănțuie Iepurele cel Negru peste acei *elil* care cred că pot face tot ce poftesc.

El—ahrairah își petrecu noaptea singur în vizuina sa, și gândurile îi erau îngrozitoare. Din câte știa, niciun iepure nu se mai încumetase la ce avea el în minte. Dar, cu cât se gândea mai mult — cât putea să gândească, din pricina foamei și fricii și uitării de sine în care intră iepurii care înfruntă moartea —, cu atât i se părea că există cel puțin o șansă de izbândă. Avea să—l caute pe Iepurele cel Negru și să—i ofere propria viață în schimbul siguranței neamului său. Dar, dacă își oferă viața fără să vrea, de fapt, ca oferta să fie primită, ar face mai bine să nu se apropie de Iepurele cel Negru. Iepurele cel Negru s—ar putea să nu—i primească viața; și totuși, poate c—o să prindă ocazia să încerce altceva. Numai că nu poate fi vorba să—l tragă pe sfoară pe Iepurele cel Negru. Dacă vrea siguranța neamului său prin orice mijloace, atunci prețul avea să fie viața sa. Așa încât, în afară de cazul în care avea să dea greș, nu avea să se mai întoarcă. Prin urmare, avea nevoie de un însoțitor care să aducă acasă orice o fi fost ceea ce avea să—l alunge pe împăratul Darzin și să salveze sălașul.

Dimineața, El—ahrairah îl căută pe Iepurzor și șezu la taifas o bună parte din zi. Apoi trimise după cei din *Owsla* și le spuse ce vrea să facă.

Mai târziu în seara aceea, pe ultimele licăriri ale amurgului, iepurii ieșiră din vizuini și îi atacă pe oștenii împăratului Darzin. Luptară cu multă vitejie, și unii dintre ei fură omorâți. Dușmanii crezură că vor să fugă din sălaș și au făcut tot ce le—a stat în puteri ca să—i înconjure și să—i împingă înapoi în vizuinile lor. Dar adevărul e că toată lupta n—avea alt rost decât să—i abată atenția împăratului Darzin și să—i țină ocupați oștenii. La lăsarea întunericului El—ahrairah și Iepurzor se strecurară pe la celălalt capăt al sălașului și porniră de—a lungul șanțului, în vreme ce *Owsla* dădea înapoi și oștenii împăratului Darzin îi împingeau, batjocorindu—i, în vizuină. Cât despre împăratul Darzin, trimise un mesaj în care zicea că—i gata să vorbească cu El—ahrairah despre condițiile capitulării.

El—ahrairah și Iepurzor purceseră pe drumul lor întunecat. Pe unde au luat—o nu știu, și nu știe niciun iepure. Dar îmi amintesc întotdeauna ce zicea bătrânul Granat — vi—l mai amintiți? — când spunea povestea asta. „N—a durat mult, zicea el. N—a durat deloc. Nu. Au șontăcăit și s—au împleticit printr—un coșmar până în locul acela groaznic către care se îndreptau. Pe unde mergeau ei, soarele și luna nu înseamnă nimic, iar vara și iarna înseamnă și mai puțin. Dar n—o să știți niciodată” — și aici se uita întotdeauna în jur, la noi — „n—o să știți niciodată, și nici eu, cât de departe a mers El—ahrairah în călătoria sa prin beznă. Vezi vârful unui bolovan ițindu—se din pământ. Cât de departe îi e mijlocul? Păi sparge bolovanul. Atunci vei ști.”

În cele din urmă ajunseră într—un loc înalt unde nu era iarbă. Se cățărară peste așchii de ardezie, printre pietroaie cenușii mari cât oile. Păclă și ploaie rece ca gheața se învărteceau în jurul lor, și nu se auzea alt sunet decât picuratul apei și, uneori, de departe, țipătul unei păsări mari și rele care plutea. Și sunetele astea stârneau ecoul, căci se aflau între pereți negri de piatră, mai înalți decât cei mai înalți copaci. Petice de zăpadă zăceau peste tot, căci soarele nu strălucea niciodată ca s—o topească. Mușchiul era lunecos, și ori de câte ori clineau din loc o pietricică, se prăvălea în urma lor zornăind tot mai jos, în hăuri. Dar El—ahrairah cunoștea calea și merse mai departe, până ce pâcla ajunsese atât de groasă, că nu mai puteau vedea nimic. Atunci se aținură pe lângă peretele de piatră care, încetul cu încetul, pe când mergeau, ajunsese să iasă deasupra spinărilor lor, până ce alcătui un acoperiș negru. Locul în care se termina peretele era gura unui tunel, ca o vizuină de iepure uriașă. În frigul aprig și în tăcere, El—ahrairah izbi în piatră cu labele din spate și—și flutură coada către Iepurzor. Și apoi, pe când se

pregăteau să pătrundă în tunel, își dădură seama că ceea ce crezuseră, în întuneric, că e o parte din stâncă nu era stâncă. Era Iepurele cel Negru din Inie, aproape de ei, nemișcat ca lichenii și rece ca stâncă.

—Alună, a zis Ulcică, privind țintă în lumina slabă și dărdâind, nu—mi place povestea asta. Știu că nu—s viteaz...

—Nu—i nimic, Hlao—roo, a zis Cinci, nu ești singurul.

De fapt, el însuși părea liniștit și chiar detașat, ceea ce era mai mult decât se putea spune despre oricare altul dintre ascultători; dar Ulcică nu prea avea cum să—și dea seama de asta.

—Hai să ieșim un pic să ne uităm la păianjeni cum prind molii, bine? a zis Cinci. Cred că—mi amintesc unde am lăsat o tufă de mazărice — trebuie să fie pe aici, pe undeva.

Continuând să vorbească liniștit, l—a scos pe Ulcică în văiuga năpădită de ierburi. Alună s—a răsucit, ca să vadă pe unde au luat—o, în vreme ce Păpădie șovăia, neștiind dacă să continue sau nu.

—Zi mai departe, a spus Barosanu', și nu lăsa deoparte nimic.

—Cred că multe lucruri au fost lăsate deoparte, dacă ar fi să cunoaștem adevărul, a zis Păpădie, căci nimeni nu poate spune ce se petrece în acel ținut în care El—ahrairah s—a dus de bunăvoie, iar noi nu. Dar, după cum mi s—a spus, când își dădură seama că Iepurele cel Negru e acolo, o tuliră în jos prin tunel — neavând încotro, căci nu era niciun alt loc în care să fugă. Și fugeau deși veniseră tocmai ca să—l întâlnească, și totul depindea de asta. N—au făcut decât ce am fi făcut noi toți; și nici sfârșitul n—a fost altul, căci, după ce tot alunecaseră și se împiedicaseră și căzuseră de—a lungul tunelului, se pomeniră într—o vizuină uriașă săpată—n piatră. Totul era din piatră; Iepurele cel Negru o scobise în munte cu ghearele sale. Și acolo îl aflară, așteptându—i, pe cel de care fugiseră. Mai erau și alții în vizuină — umbre fără grai ori miros. Știți, Iepurele cel Negru are și el *Owsla*. N—aș vrea să dau ochii cu ei.

Iepurele cel Negru glăsui cu vocea apei care cade în răstoace în locuri întunecate, unde este ecou.

—El—ahrairah, de ce ai venit aici?

—Am venit pentru neamul meu, șopti El—ahrairah.

Iepurele cel Negru mirosea a curat, ca oasele de anul trecut, și în întuneric El—ahrairah îi vedea ochii, căci erau roșii și aveau o lumină care nu lumina.

—Ești străin aici, El—ahrairah, zise Iepurele cel Negru. Ești viu.

—Stăpâne, zise El—ahrairah, am venit să—ți dau viața mea. Viața mea pentru neamul meu.

Iepurele cel Negru răcăi podeaua cu ghearele.

—Târguri, târguri, El—ahrairah, zise. Nu—i zi ori noapte în care o iepuroaică să nu—și ofere viața pentru puii ei, ori vreun căpitan cinstit din *Owsla* să—și ofere viața pentru Iepurele—Șef. Uneori e primită, alteori nu. Dar nu există vreun târg, căci aici ceea ce este e sortit să fie.

El—ahrairah tăcu. Dar își zise în sinea lui: „Poate că—l pot păcăli să—mi ia viața. Și—ar ține promisiunea, așa cum și—a ținut—o Prințul Curcubeu.”

—Ești oaspetele meu, El—ahrairah, zise Iepurele cel Negru. Poți să stai în vizuina mea cât poțfești. Poți să dormi aici. De asemenea, poți să mănânci aici, și sunt tare puțini cei care pot face asta. Dați—i de mâncare, le—a spus celor din *Owsla*.

—Nu mănâcăm, Stăpâne, zise El—ahrairah, căci știa că dacă se atinge de mâncarea pe care i—o dau în acea vizuină gândurile sale tainice ies la iveală, și s—a zis cu tertipurile.

—Atunci, cel puțin, trebuie să te distrăm, zise Iepurele cel Negru. Simte—te ca acasă, El—ahrairah, fă—te comod. Uite, hai să jucăm ghici—pietricele³⁰.

—Prea bine, zise El—ahrairah, iar dacă înving, stăpâne, poate c—o să fii atât de bun să primești viața mea în schimbul siguranței neamului meu.

—Așa voi face, zise Iepurele cel Negru. Dar dacă înving, El—ahrairah, o să—mi dai atât coada, cât și mustățile.

Fură aduse pietricelele, și El—ahrairah se așeză în frig și între ecouri să joace împotriva Iepurelui cel Negru din Inie. Acuma, așa cum bănuți, El—ahrairah știa să joace ghici—pietricelele. Putea să joace la fel de bine ca orice iepure care a acoperit vreodată cu laba pietricelele. Dar acolo — în acel loc îngrozitor, cu ochii Iepurelui Negru ațintiți asupra sa și cu cei din *Owsla* care nu scoteau niciun sunet —,

³⁰ Ghici—pietricele e un joc iepuresc tradițional. Se joacă cu pietricele, bucățele de lemn ori alte lucruri de acest fel. În esență, este un joc foarte simplu, de genul lui „cu soț ori fără de soț”. Niște pietricele puse pe jos sunt acoperite cu laba din față a jucătorului. Adversarul trebuie să facă niște presupuneri privind felul lor — de exemplu, una sau două, de culoare deschisă sau închisă, aspru sau neted (n.a.).

oricât s—a străduit, mintea nu—l ajuta defel, și încă dinainte de a așeza pietricelele simți că Iepurele cel Negru știe ce e jos. Iepurele cel Negru nu se grăbi nicio clipă. Jucă așa cum cade zăpada, fără sunet ori schimbare, până ce, în cele din urmă, El—ahrairah se simți neputincios și știu că nu poate să învingă. —Poți să plătești miza celor din *Owsla*, El—ahrairah, zise Iepurele cel Negru, iar ei o să—ți arate o vizuină în care să dormi. Mă întorc mâine și, dacă mai ești aici, o să ne vedem. Dar poți să pleci oricând vrei.

Atunci cei din *Owsla* îl duseră de acolo pe El—ahrairah, îi tăiară coada și—i smulseră mustățile; iar când își veni în fire, era singur cu Iepurzor într—o vizuină de piatră pustie, care dădea către coasta muntelui de afară.

—Of, stăpâne, zise Iepurzor, ce—o să te faci acum? Pentru numele lui Frith, hai să plecăm. Pot să dibuiesc drumul prin întuneric pentru amândoi.

—Nici vorbă, zise El—ahrairah.

Încă mai trăgea nădejde să capete într—un fel sau altul ceea ce voia de la Iepurele cel Negru, și era sigur că fuseseră duși în această vizuină ca să fie ispitiți s—o șteargă de acolo.

—Nici vorbă. Mă descurc foarte bine cu niște răskoage și clematite. Du—te și adu câteva, Iepurzor, dar ai grijă să te întorci înainte de seara de mâine. Ai face bine să aduci și niscaiva de—ale gurii, dacă poți.

Iepurzor plecă, așa cum i se spusese, iar El—ahrairah rămase singur. Dormi pe sponci, în parte din pricina durerii și în parte din pricina fricii care nu—l slăbea nicio clipă; dar mai ales din pricină că încă mai căuta un șiretlic prin care să—și atingă ținta. A doua zi Iepurzor se întoarse cu câteva bucăți de nap și, după ce ce El—ahrairah le mancă, Iepurzor îl ajută să—și înjghebe o coadă cenușie și mustăți din clematite și pipirig. Seara se duse la Iepurele cel Negru de parcă nu s—ar fi întâmplat nimic.

—Ei bine, El—ahrairah, zise Iepurele cel Negru — și nu—și încreți nasul când amușină, ci—l împinse înainte, așa cum fac câinii —, vizuina mea nu poate fi din cele cu care ești învățat tu; dar poate c—ai făcut tot ce ți—a stat în puteri ca să stai comod?

—Așa am făcut, stăpâne, zise El—ahrairah. Mă bucur că—mi îngădui să stau.

—Poate că n—o să jucăm în seara asta ghici—pietricele, zise Iepurele cel Negru. Trebuie să pricepi, El—ahrairah, că nu voiesc să te fac să pătimești. Nu—s unul dintre Cei O Mie. Ți—o spun iarăși, poți să stai ori să pleci după bunul tău plac. Dar, dacă stai, poate c—ai vrea să asculți o poveste; și să spui tu însuși una, dacă ai chef.

—Desigur, Stăpâne, zise El—ahrairah. Și dac—oi putea să spun o poveste la fel de bună ca a domniei—tale, poate c—o să primești viața mea și o să asiguri salvarea neamului meu.

—Așa am să fac, zise Iepurele cel Negru. Dar dacă nu, El—ahrairah, va trebui să renunți la urechi.

Așteptă să vadă dacă El—ahrairah refuză miza, dar n—o făcu.

Atunci Iepurele cel Negru spuse o poveste atât de înfricoșătoare și întunecată, încât Iepurzor și El—ahrairah simțiră că le îngheață inimile în vreme ce stăteau ghemuiți pe piatră, căci știau că fiecare cuvânt era adevărat. Mintea li se întunecă. Părea că se scufundaseră în nori înghețați, care le amorțiseră simțurile; iar povestea Iepurelui Negru se strecură în inimile lor ca un vierme într—o alună, lăsându—i cutremurați și goi pe dinăuntru. Când, în cele din urmă, cumplita poveste se încheie, El—ahrairah încercă să glăsuiască. Dar nu—și putu aduna gândurile și se bâlbâi și începu să fugă pe podea ca un șoarece când șoimul plutește deasupra lui. Iepurele cel Negru așteptă în tăcere, fără să dea vreun semn de nerăbdare. În cele din urmă fu limpede că El—ahrairah n—o să spună nicio poveste, iar cei din *Owsla* îl luară și—l scufundară într—un somn adânc; iar când se deșteptă nu mai avea urechi, și lângă el, în vizuina de piatră, nu era decât Iepurzor, care plângea ca un pui de iepure.

—Of, stăpâne, zise Iepurzor, ce lucru bun poate să aducă toată pătimirea asta? În numele Stăpânului Frith și al ierbii verzi, lasă—mă să te duc acasă.

—Prostii, zise El—ahrairah. Du—te și adu—mi două frunze zdrene de ștevie. O să țină de minune locul urechilor.

—O să se veștejească, stăpâne, zise Iepurzor, iar eu sunt deja veștejit.

—O să țină destul, zise El—ahrairah mohorât, pentru ce am eu de gând să fac. Dar nu găsesc calea.

După ce Iepurzor plecă, El—ahrairah se sili să gândească limpede. Iepurele cel Negru nu voia să—i primească viața. Așijderea, era clar că el însuși n—o să izbutească în veci să câștige vreun rămașag cu el; la fel de bine ar putea să încerce să alerge pe o întindere de gheață. Dar, dacă Iepurele cel Negru nu—l urăște, de ce—l pune la chinurile astea? Ca să—i ucidă curajul și să—l facă să se lase păgubaș și să

plece. Dar de ce să nu—l alunge, pur și simplu? Și de ce să aștepte, înainte să—l vatăme, ca el însuși să propună un rămașag și să—l piardă? Răspunsul i se arătă dintr—odată. Umbrele acelea n—au puterea să—l alunge ori să—l vatăme decât dacă el însuși se învoiește. Nu l—ar ajuta, nu. Ar căuta să pună stăpânire pe voința sa și să i—o frângă, dacă pot. Însă de—ar fi să găsească printre ei ceva care să—i salveze neamul, ar putea oare să—l împiedice să ia cu el acel lucru?

Când Iepurzor se întoarse, îl ajută pe El—ahrairah să—și acopere capul îngrozitor, ciuntit, cu două frunze de ștevie în loc de urechi, iar după o vreme adormiră. Dar El—ahrairah îi tot visa pe iepurii săi înfometați așteptând în tuneluri să—i izgonească pe oștenii împăratului Darzin și punându—și toată nădejdea în el; și în cele din urmă se trezi, înghețat și înțepenit, și porni prin tunelurile sălașului de piatră. Pe când șontăcăia, cu frunzele de ștevie atârănând de amândouă părțile capului — căci nu putea să le ridice ori să le miște ca pe urechile pierdute —, ajunsese într—un loc în care câteva tuneluri înguste duceau în jos; și aici dădu peste doi dintre cumpliții membri ai *Owsla*, cei ca niște umbre, care își vedeau de cine știe ce treburi de—ale lor întunecate. Se întoarseră către el și—l priviră țintă, ca să—l înspăimânte, însă El—ahrairah ajunsese dincolo de hotarele spaimei și le întoarse privirea, întrebându—se la ce anume se gândesc ca să—l convingă să renunțe.

—Du—te înapoi, El—ahrairah, zise în cele din urmă unul dintre ei. N—ai ce căuta aici, în groapă. Ești viu; și ai pătit deja din greu.

—Nu la fel de mult ca neamul meu, răspuse El—ahrairah.

—E destulă pătimire aici pentru o mie de sălașuri, zise umbra. Nu fi căpățânos, El—ahrairah. În găurile astea se află toate molimele și bolile care se abat asupra iepurilor — fierbințeală și râie și boala măruntaielor. Iar aici, în gaura asta cea mai apropiată, stă orbirea albă, care face făpturile să iasă șontăcăind din culcuș ca să moară pe câmpuri, unde nici măcar *elil* nu se ating de trupurile pline de putreziciune. Și treaba noastră—i să avem grijă ca toate astea să fie pregătite când vrea să le folosească *Inle—rah*. Căci ceea ce este este ce trebuie să fie.

Atunci El—ahrairah știu că nu mai trebuie să stea pe gânduri. Se prefăcu că pleacă, dar se răsuci deodată, se repezi către umbre și se aruncă în groapa cea mai apropiată mai iute decât pătrunde un strop de ploaie în pământ. Și șezu întins acolo, în vreme ce umbrele pâlpâiau și bodogăneau la buza gropii, căci nu aveau puterea să—l miște altfel decât prin spaimă. După o vreme plecară, iar El—ahrairah rămase singur, întrebându—se dacă o să fie în stare să ajungă la timp la oștirea împăratului Darzin fără ajutorul mustăților și urechilor.

În cele din urmă, când fu sigur că rămăsese în gaură destul de mult timp ca să se molipsească, El—ahrairah ieși și începu să—și caute drumul înapoi prin tunel. Nu știa cât de iute o să se arate boala ori cât va trece până să moară, dar era limpede că trebuie să meargă înapoi cât mai repede — dacă se putea, înainte să se arate pe el vreun semn de boală. Fără să se apropie de Iepurzor, trebuie să—i spună să pornească înainte, să ajungă la iepurii din sălaș ca să—i înștiințeze să astupe toate intrările și să stea înăuntru până ce e nimicită oștirea împăratului Darzin.

În întuneric dădu peste un bolovan, căci tremura și era cuprins de fierbințeli și, în orice caz, nu putea să pipăie nimic, ori aproape nimic fără mustăți. În clipa aceea o voce liniștită zise:

—El—ahrairah, unde te duci?

Nu auzi nimic, dar știu că Iepurele cel Negru e alături de el.

—Mă duc acasă, stăpâne, răspuse. Ai spus că pot să plec când poftesc.

—Ai plănuit tu ceva, El—ahrairah, zise Iepurele cel Negru. Ce este?

—Am fost în groapă, stăpâne, răspuse El—ahrairah. M—am molipsit de orbirea albă și mă duc să—mi salvez neamul, nimicind vrăjmașii.

—El—ahrairah, zise Iepurele cel Negru, știi cum se ia orbirea albă? Pe El—ahrairah îl copleși deodată teama. Nu spuse nimic.

—E purtată de puricii din urechile iepurilor, zise Iepurele cel Negru. Trec din urechile unui iepure bolnav în cele ale tovarășilor lui. Dar, El—ahrairah, tu n—ai urechi, iar puricii nu se duc pe frunze de ștevie. Nu poți nici să te molipsești, nici să dai altora orbirea albă.

Atunci, în cele din urmă, El—ahrairah simți că—l părăsesc puterea și curajul. Se prăbuși la pământ. Încercă să se miște, dar labele din spate i se târâră pe piatră și nu se putu ridica. Dădu un pic din labe și apoi rămase întins, în tăcere.

—El—ahrairah, zise Iepurele cel Negru în sfârșit, ăsta—i un sălaș friguros; un loc rău în care să trăiești,

și n—au ce căuta aici inimile înflăcărâte și spiritele cutezătoare. Ești o pacoste pentru mine. Du—te acasă. O să—ți salvez eu însumi neamul. Nu cumva să te obrăznicești să mă întrebi când anume. Aici nu există timp. Sunt deja salvați.

În clipa aceea, în vreme ce împăratul Darzin și oștenii săi încă mai strigau batjocuri către vizuini, din întunericul care se lăsa se abătură asupra lor năuceala și groaza. Câmpul părea plin de iepuri uriași cu ochii roșii, care pândeau dintre ciulini. Dușmanii se întoarseră și o luară la sănătoasa. Pieriră în noapte; și iată de ce niciun iepure care spune povești despre El—ahrairah nu știe ce fel de făpturi erau ori cum arătau. Niciuna n—a mai fost văzută din acea zi și până—n ziua de azi.

Când El—ahrairah izbuti în cele din urmă să se ridice în picioare, Iepurele cel Negru plecase, iar Iepurzor cobora prin tunel, căutându—l. Împreună ieșiră pe coasta muntelui și coborâră pe peretele hăului cu pietre care se rostogolesc, prin pâclă. Nu știau unde merg, știau doar că se îndepărtează de sălașul Iepurelui Negru. Dar după o vreme fu limpede că El—ahrairah e bolnav din pricina șocului și vlăguiei. Iepurzor săpă un culcuș, și au stat acolo câteva zile.

Mai târziu, când El—ahrairah începu să se simtă mai bine, umblară încolo și încoace, dar nu putură să afle calea spre casă. Erau năuciți și au trebuit să roage animalele cu care se întâlneau să le dea hrană și adăpost. Drumul spre casă dură trei luni, și avură multe peripecii. Unele dintre acestea, după cum știți, sunt ele însele povești. Odată au locuit cu un *lendri* și au căutat pentru el prin pădure ouă de fazan. Iar odată abia au scăpat din mijlocul unei fânețe în vreme ce fânul era cosit. Tot timpul Iepurzor s—a îngrijit de El—ahrairah, i—a adus frunze de ștevie proaspete și i—a alungat muștele de pe răni până ce s—au vindecat.

În cele din urmă, într—o bună zi, ajunseră la sălaș. Era seară, și în vreme ce soarele se întindea peste dealuri văzură o puzderie de iepuri la *silflay*, ronțăind prin iarbă și jucându—se peste mușuroaiele de furnici. Se opriră în partea de sus a câmpului, adulmecând mirosul de drobiță și de năprasnic, aduse de vânt.

—Păi arată bine, zise El—ahrairah. Plesnesc de sănătate. Hai să ne strecurăm ușurel și să vedem dacă putem da prin vizuini de vreo doi căpitani din *Owsla*. N—are rost să se facă mare vâlvă.

Înaintară de—a lungul gardului viu, dar nu putură să se lămurească unde sunt, căci sălașul părea să se fi mărit, și erau mai multe intrări ca înainte, atât în taluz, cât și pe câmp. Se opriră să vorbească cu un grup de tineri spilcuiți, iepuri și iepuroaice, care ședeau sub o tufă de soc în floare.

—Vrem să—l găsim pe Răchitan, zise Iepurzor. Ne puteți spune unde—i vizuina lui?

—N—am auzit în viața mea de el, răspunse unul dintre iepuri. Sunteți siguri că—i în sălașul ăsta?

—Dacă n—o fi murit, zise Iepurzor. Dar trebuie să fi auzit de Căpitanul Răchitan. Era ofițer în *Owsla* în timpul bătăliei.

—Care bătălie? întrebă alt iepure.

—Împotriva împăratului Darzin, răspunse Iepurzor.

—Uite ce—i, las—o baltă, moșule, zise iepurele. Bătălia aia — nici nu venisem pe lume când s—a terminat.

—Dar cu siguranță îi cunoști pe căpitanii din *Owsla* care au fost acolo? zise Iepurzor.

—Mai bine mor decât să fiu văzut cu unul dintre ei, a zis iepurele. Ce, *moșnegimea* aia cu mustățile albe? Ce—ar fi de știut despre ei?

—Ceea ce au făcut, zise Iepurzor.

—Scornelile alea vechi despre război, moșule? zise primul iepure. Totu—i mort și—ngropat. N—are nimic de—a face cu noi.

—Că Răchitan ăsta s—o fi luptat cu împăratul Cum—îl—cheamă, treaba lui, zise una dintre iepuroaice. Nu—i treaba noastră, nu?

—Totul a fost o chestie tare rea, zise altă iepuroaică. Mare rușine, într—adevăr. Dacă nimeni n—ar lupta în războaie, n—ar mai fi războaie, nu—i așa? Dar nu—i poți face pe iepurii bătrâni să priceapă asta.

—Tata a fost acolo, zise al doilea iepure. Îl apucă uneori să povestească, întotdeauna o șterg imediat. „Ei au făcut aia și apoi noi am făcut asta” și toată poliloghia. Îți vine să—ți iei câmpii, zău așa. Bietul bătrânel, firesc ar fi să vrea să uite. Eu zic că pe jumătate sunt născoceli. Și unde l—au dus toate astea, ia spuneți—mi?

—Dacă nu vă deranjează să așteptați un pic, domnule, îi zise al treilea iepure lui El—ahrairah, mă duc să văd dacă pot să—l găsesc pe Căpitanul Răchitan. Nu—l cunosc eu însumi, dar e drept că—i un sălaș

mare.

—Frumos din partea ta, zise El—ahrairah, dar cred că m—am lămurit acum și mă pot descurca singur.

El—ahrairah porni de—a lungul gardului viu către pădure și șezu singur sub o tufa de alun, privind peste câmp. Lumina începea să scadă, și deodată își dădu seama că Stăpânul Frith e aproape de el, printre frunze.

—Ești mânios, El—ahrairah? întrebă Stăpânul Frith.

—Nu, stăpâne, răspunse El—ahrairah. Nu—s mânios. Dar am învățat că, atunci când e vorba de făpturile pe care le iubești, suferința nu—i singurul lucru pentru care le poți compătimi. Un iepure care nu știe că a primit un dar ce l—a salvat e mai sărac decât un melc fără casă, chiar dacă el crede altceva despre sine.

—Înțelepciunea se găsește pe dealurile pustii, El—ahrairah, unde nu vine nimeni să mănânce, și în taluzul din piatră în care iepurele scurmă în van să—și facă vizuină. Însă, că tot veni vorba de daruri, ți—am adus câteva flecuștețe. O pereche de urechi, o coadă și niște mustăți. S—ar putea ca urechile să ți se pară la început ciudate. Am pus în ele oleacă din lumina stelelor, dar e foarte slabă; nu destulă, sunt sigur, ca să—l dea de gol pe un hoț isteț ca tine. A, iată că se întoarce Iepurzor. Foarte bine, am ceva și pentru el. Ce—ar fi să...

—Alună! Alună—rah!

Era glasul lui Ulcică de după o tufa de scaieți aflată la marginea micului cerc de ascultători.

—O vulpe vine în sus pe văiugă!

32. DINCOLO DE DRUMUL DE FIER

*Esprit de rivalité et de mésintelligence qui préserve plus d'une fois l'armée anglaise d'une défaite.*³¹
Generalul Jourdan, Mémoires Militaires

Unii își închipuie că iepurii își petrec o bună parte din timp fugind de vulpi. E adevărat că orice iepure se teme de vulpe și o tusește dacă—i simte mirosul. Dar mulți pot să nu vadă în toată viața lor o vulpe, și probabil că numai câțiva sunt cu adevărat victimele unui dușman a cărui duhoare se simte de la o poștă și care nu poate să fugă la fel de repede ca ei. De obicei, o vulpe care încearcă să prindă un iepure se furișează din direcția contrară vântului, nevăzută — poate că printre copaci, către marginea pădurii. Apoi, dacă izbutește să se apropie de locul în care se află iepurii la *silflay*, pe un taluz sau pe câmp, stă nemișcată și așteaptă prilejul să—l înhațe pe vreunul. Se zice că uneori îi fascinează, așa cum face nevăstuica, rostogolindu—se și jucându—se în loc deschis și tot apropiindu—se, până ce poate să pună laba pe ei. Oricum ar fi, e sigur că nicio vulpe nu vânează iepuri mergând la vedere printr—o văiuță, la asfințit.

Nici Alună, nici vreun alt iepure care ascultase povestea lui Păpădie nu văzuseră vreodată o vulpe. Cu toate acestea, știau că o vulpe aflată în loc deschis, pe care o poți vedea, nu—i primejdioasă câtă vreme e zărită la timp. Alună și—a dat seama că fusese neglijent când îi lăsase pe toți să se adune în jurul lui Păpădie și nu pusese nici măcar o strajă. Puținul vânt care se simțea bătea dinspre nord—est, iar vulpea, venind dinspre vest, ar fi putut să dea peste ei fără s—o fi simțit. Dar de primejdia asta au fost salvați de Ulcică și Cinci, care ieșiseră în loc deschis. Chiar și în fulgerarea de alarmă, când l—a auzit pe Ulcică, lui Alună i—a trecut prin cap că Cinci, fără îndoială nevrând să—l atenționeze în fața celorlalți, a prins ocazia oferită de spaima lui Ulcică pentru a se pune singur de strajă.

Alună s—a gândit iute. Dacă vulpea nu era prea aproape, nu trebuiau decât să fugă. Era o pădure în apropiere, și puteau să se facă nevăzuți în ea, mai mult sau mai puțin laolaltă, și apoi pur și simplu să—și vadă de drum. Și—a croit drum printre brusturi.

—Cât de aproape e? a întrebat. Și unde—i Cinci?

—Sunt aici, a răspuns Cinci, de la câțiva metri.

Stătea pitulat sub rugii lungi ai unui măceș și n—a întors capul când Alună a ajuns lângă el.

—Și uite vulpea, a adăugat. Alună i—a urmărit privirea.

Pământul plin de ridicături și gropi, năpădit de buruieni, al văiugii cobora dincolo de ei, o adâncitură lungă mărginită la miazănoapte de Brăul lui Cezar. Ultimele raze ale soarelui ce asfințea străluceau drept asupra ei, printr—o deschizătură dintre copaci. Vulpea era mai jos de ei și încă destul de departe. Cu toate că se afla chiar în direcția spre care bătea vântul și, prin urmare, le—ar fi putut simți mirosul, nu arăta prea interesată de iepuri. Mergea repez și neabătut în susul văiugii, ca un câine, târându—și coada cu vârf alb. Era de un cafeniu nisipos, cu picioare și urechi negre. Chiar și acum, cu toate că era limpede că n—a ieșit la vânătoare, avea o înfățișare vicleană, de prădător, care i—a făcut să se cutremure pe cei care o priveau de sub tufa de măceș. Când a trecut de un smoc de ciulini și s—a făcut nevăzută, Alună și Cinci s—au întors la ceilalți.

—Haideți, a zis Alună. Dacă n—ați mai văzut vreo vulpe, n—are rost să vă duceți acum să vă uitați. Veniți după mine.

Se pregătea să pornească în fruntea lor către partea de sud a văiugii, când dintr—odată un iepure l—a îmbrâncit cât colo, a trecut pe lângă Cinci și a ieșit în loc deschis. Alună s—a oprit și s—a uitat în jur, uluit.

—Cine—a fost? a întrebat.

—Barosanu', a răspuns Cinci, cu ochii holbați.

S—au dus cu toții repede înapoi la rugii de măceș și s—au uitat din nou peste văiuță. Barosanu', fără să se ascundă, ținându—se de povârniș, mergând drept către vulpe. Se uitau la el fără să—și creadă ochilor. El s—a apropiat de vulpe, dar ea nu l—a băgat în seamă.

—Alună, a zis Argintiul din spate, să mă duc...?

—Nimeni nu pleacă de aici, a zis Alună iute. Stați cu toții nemișcați. La vreo treizeci de metri mai departe, vulpea l—a zărit pe iepurele care

³¹ „Spiritul de rivalitate și de neînțelegere care a ferit nu o dată armata engleză de o înfrângere” (în franceză, în original) (n.tr.).

se apropia. A șovăit o clipă, apoi a mers mai departe. Barosanu' aproape că ajunsese la ea, când s—a întors și a luat—o în sus, șchiopătând, pe povârnișul de miazănoapte al văiugii, către copacii din Brăul lui Cezar. Vulpea iar a șovăit, apoi s—a luat după el.

—Ce are de gând? a mormăit Mură.

—Încearcă s—o îndepărteze de noi, bănuiesc, a zis Cinci.

—Dar n—avea de ce! Am fi scăpat și fără asta.

—Smintitul naibii! a zis Alună. Nu cred c—am mai fost vreodată așa de furios.

Vulpea grăbise pasul și acum era departe de ei. S—ar fi zis că—l ajungea din urmă pe Barosanu'. Soarele apusese, și prin lumina care pălea de—abia l—au zărit intrând în tufe. A dispărut, și vulpea l—a urmat. Câteva clipe a fost liniște. Apoi peste văiuga pustie care se învăluia în întuneric a venit, îngrozitor de limpede, tipătul de durere cruntă al unui iepure.

—O, Frith și Inie! a strigat Mură, izbind în pământ cu labelle din spate. Ulcică s—a răsucit, gata s—o tulească. Alună nu s—a clintit.

—Plecăm, Alună? a întrebat Argintiul. Acum nu—l mai putem ajuta. Pe când vorbea, dintr—odată Barosanu' a fășnit dintre copaci, gonind ca fulgerul. Până să apuce ei să priceapă că—i viu, el urcase dintr—o suflare coasta văiugii și a năvălit printre ei.

—Haideți, le—a zis, să plecăm de aici!

—Dar ce... ce... ești rănit? a întrebat Clopoțel, năucit.

—Nu, a zis Barosanu', sunt mai bine ca oricând! Să mergem!

—Poți să aștepti până ce termin eu, a zis Alună cu voce rece, mânioasă. Ai făcut tot ce ți—a stat în putere să te omori și te—ai purtat ca smintitul smintiților. Acum ține—ți gura și șezi!

S—a răsucit și, cu toate că întunericul se lăsa cu prea mare repeziciune ca să se mai vadă până departe, s—a prefăcut că privește încă peste văiugă. În spatele lui iepurii se foiau, agitați. Câțiva începuseră să aibă o senzație de ireal, de parc—ar fi visat. Ziua lungă petrecută departe de viziuni, văiuga din apropiere, năpădită de ierburi, povestea înspăimântătoare de care fuseseră capturați, apariția bruscă a vulpii, șocul întâmplării de neînțeles cu Barosanu' — toate acestea, una după alta, le—au inundat mintea și i—au lăsat abătuți și uluiți.

—Du—i de aici, Alună, a șoptit Cinci, până nu ajung toți *tharn*. Alună s—a răsucit pe dată.

—Ei bine, nici urmă de vulpe, a zis, voios. A plecat, și plecăm și noi. Și, pentru numele cerului, stați strânși laolaltă, căci dacă se rătăcește cineva în bezna asta s—ar putea să nu—l mai găsim. Și țineți minte, dacă dăm peste iepuri necunoscuți trebuie să—i atacați pe dată și să puneți întrebările după aceea.

Au ocolit marginea pădurii aflată de—a lungul laturii de miazăzi a văiugii și apoi, câte unul ori câte doi, au trecut drumul pustiu aflat dincolo de ea. Încetul cu încetul, mintea li s—a limpezit. S—au pomenit pe terenurile deschise ale unei ferme — de fapt, puteau mirosi și auzi ferma, nu departe, către partea asfințitului — și era ușor de mers: pășuni netede, mari, care coborau lin și nu erau împărțite de garduri vii, ci de taluzuri late și nu prea înalte, fiecare larg cât o alee și năpădite de soc, sânger și salbă—moale. Era un adevărat ținut al iepurilor, liniștitor după Brăul lui Cezar și văiuga cu ierburi încâlcite, plină de cornățel; iar când au ajuns destul de departe prin iarbă — oprindu—se mereu să asculte și să amușine și să fugă, ba unul, ba altul, de la un ascunziș la celălalt —, Alună a simțit că n—ar fi primejdios să se odihnească un pic. De îndată ce i—a trimis pe Iuțilă și Galbenei să stea de strajă, l—au luat deoparte pe Barosanu'.

—Sunt supărat pe tine, a zis. Ești singurul iepure fără de care nu ne putem descurca, și te apuci să—ți pui în joc viața prostește. Nu era nevoie s—o faci, și nici măcar n—a fost un lucru deștept. Ce te—a apucat?

—Mă tem că pur și simplu m—am pierdut cu firea, Alună, a răspuns Barosanu'. Toată ziua am fost încordat, gândindu—mă la treaba asta de la Efrafa — eram cu nervii la pământ. Când mă simt așa, trebuie să fac ceva — știi tu, să mă încaier sau să înfrunt o primejdie. M—am gândit că dacă aș fi putut să prostesc vulpea aia nu m—aș mai fi frământat atât cu treaba cealaltă. Și apoi, a mers — acum mă simt mult mai bine.

—Jucându—te de—a El—ahrairah, a zis Alună. Nătărăule, ai fi putut să—ți pierzi viața pentru o prostie — cu toții am crezut că asta s—a întâmplat. Să nu te prind că mai faci așa ceva. Știi că totul o să depindă de tine. Dar spune—mi, ce s—a petrecut acolo, între copaci? De ce ai țipat așa, dacă n—ai pățit nimic?

—N—am țipat, a zis Barosanu'. A fost foarte ciudat ceea ce s—a petrecut, și mă tem c—a fost foarte rău.

Vezi tu, tocmai mă pregăteam să scap de *homba* printre copaci și să mă întorc. Ei bine, am intrat în tufe, și tocmai încetasem să șchiopătez și începusem să fug cu adevărat iute, când m—am trezit nas în nas cu o ceată de iepuri — străini. Veneau spre mine, ca și cum aveau de gând să iasă în loc deschis, în văiu. Firește, n—am avut timp să mă uit bine la ei, dar păreau niște tipi voinici. „Păzea — fugiți!”, am zis în vreme ce veneam ca fulgerul către ei, dar tot ce au făcut a fost să încerce să mă oprească. Unul dintre ei a zis: „Stai pe loc!” ori așa ceva și apoi mi s—a așezat drept în cale. Așa că l—am doborât — n—aveam încotro — și am gonit mai departe; și apoi am auzit țipătul ăla îngrozitor. Firește, am mers mai iute ca ei și am ieșit dintre copaci și m—am întors la voi.

—Așa că *homba* a pus gheara pe celălalt iepure?

—Așa trebuie să fi fost. La urma urmei, am dus—o drept la ei, chiar dacă nu asta voiam să fac. Dar n—am văzut, de fapt, ce s—a petrecut.

—Și cum a rămas cu ceilalți?

—Habar n—am. Bănuiesc c—au luat—o la sănătoasa.

—Așa, a zis Alună, pe gânduri. Ei bine, poate că lucrurile s—au așezat cum e mai bine. Dar uite ce—i, Barosane, gata cu șmecheriile până ce vine vremea lor — miza e prea mare. Ai face bine să te ții aproape de Argintiul și de mine — o să—ți alungăm gândurile negre.

În clipa aceea a venit la ei Argintiul.

—Alună, a zis, tocmai mi—am dat seama unde suntem, și e mult prea aproape de Efrafa. Cred că trebuie să plecăm cât mai repede.

—Vreau să ocolim Efrafa — pe departe, a zis Alună. Crezi că ne poți conduce la drumul ăla de fier despre care ne—a spus Laur?

—Cred că da, a zis Argintiul. Dar nu putem face un ocol prea mare, pentru că o să fie cu toții vlăguți. Nu pot spune că știu calea, dar îmi dau seama de direcție.

—Păi va trebui să ne împăcăm cu gândul ăsta, a zis Alună. De—am putea ajunge acolo până se crapă de ziuă, se pot odihni cu toții de cealaltă parte.

N—au mai avut alte pățanii în noaptea aceea și au mers în liniște pe la marginile câmpurilor, sub lumina slabă a pătrarului de lună. Noaptea nu prea întunecată era plină de sunete și mișcări. Odată, Ghindă a stârnit un fluierar, care a tot zburat în jurul lor, scoțând țipete ascuțite, până ce au trecut de un taluz și au scăpat de el. Nu după multă vreme, de undeva, de aproape, au auzit gâlâitul neconținut al unui caprimulg; un sunet pașnic, care s—a stins treptat în vreme ce mergeau mai departe. Și odată au auzit glasul unui cârstei care se furișă prin iarba înaltă de pe marginea unei cărări. (Sună ca unghia unui om care trece peste dinții unui pieptene.) Dar nici urmă de *elil* și, cu toate că erau mereu cu ochii—n patru după vreun semn de patrulă din Efrafa, n—au văzut decât șoareci și câțiva arici vânând melci fără casă prin șanțuri.

În cele din urmă, când prima ciocârlie a suit către lumina care era încă departe pe cer, Argintiul, cu blana sa deschisă la culoare îmbibată de rouă, care o făcea să arate întunecată, s—a întors șchiopătând către locul în care Alună îi îmbărbăta pe Clopoțel și Ulcică.

—Poți să—ți înveselești gândurile, Clopoțel, a zis. Cred că suntem aproape de drumul de fier.

—N—ar fi nicio problemă cu gândurile, a zis Clopoțel, dacă picioarele nu mi—ar fi așa de ostenite. Melcii fără casă sunt norocoși că n—au picioare. Cred c—o să fiu un melc fără casă.

—Ei bine, eu sunt un arici, a zis Alună, așa c—ai face bine să te urnești!

—Ba nu ești, a răspuns Clopoțel. N—ai destui purici. Nu—i vorbă că nici melcii fără casă n—au. Ce bine—i melc fără casă să fii, tolănit în voie printre pădii...

—Și când mierla te—nhață, să te ții, a zis Alună. Bine, Argintiule, venim. Dar unde *este* drumul de fier? Laur a zis că e un taluz abrupt, foarte înalt. Nu văd nimic de soiul ăsta.

—Nu, asta—i departe, aproape de Efrafa. Aici trece printr—un soi de văiu făcută pentru el. Nu simți mirosul?

Alună a adulmecat. În umezeala răcoroasă a prins pe dată mirosurile nefirești de metal, fum de cărbuni și ulei. Au mers mai departe și foarte curând au putut să privească în jos, printre tufișurile de pe marginea rambleului căii ferate. Era liniște înjur, dar când s—au oprit pe vârful taluzului șase—șapte vrăbii, un stol care se ciorovăia, au zburat pe șine și s—au apucat să ciugulească printre traverse. Cumva, priveliștea era liniștitoare.

—Trecem, Alună—rah? a întrebat Mură.

—Da, a zis Alună, chiar acum. Să—l punem între noi și Efrafa; apoi o să mâncăm.

Au pășit destul de șovăielnic pe rambleu, pe jumătate așteptându—se ca îngerul fioros, tunător, al lui Frith să apară din lumina zorilor; dar tăcerea nu a fost spartă. Curând mâncau cu toții pe pajiștea din partea cealaltă, prea osteniți ca să le mai pese de orice altceva decât de ușurarea de a—și odihni picioarele și de ronțăirea ierbii.

De deasupra zadelor, Kehaar a alunecat în jos, a coborât pe pământ printre ei și și—a strâns aripile lungi de un cenușiu—deschis.

—Domn Alun, ce *vacut*? Voi nu stat aici?

—Sunt obosiți, Kehaar. Trebuie să se odihnească.

—Aici nu odihnit. *Vost ieburi* venit.

—Da, dar nu acum. Putem...

—*Ya, ya*, venit *bentru* găsit la voi! *Vost abroabe!*

—Of, la naiba cu patrulele astea afurisite! a strigat Alună. Haideți cu toții peste câmp până în pădurea aia! Da, și tu, Iuțilă, doar dacă nu vrei să—ți fie crântănite urechile în Efrafa. Hai, mișcați—vă!

Au șontăcit peste pășune până la pădurea din partea cealaltă și s—au prăbușit, sleiți, pe pământul neted și gol de sub brazi. Alună și Cinci s—au sfătuit din nou cu Kehaar.

—N—are rost să ne așteptăm ca ei să poată merge mai departe, Kehaar, a zis Alună. Știi, au mers toată noaptea. O să trebuiască să dormim aici azi. Chiar ai văzut o patrulă?

—*Ya, ya*, venit la cealalt parte la drum de *vier*. Voi *blecat* la țanc.

—Ei bine, atunci ne—ai salvat. Dar uite ce—i, Kehaar, poți să te duci să vezi unde—s acum? Dacă—au plecat, o să le spun alor noștri să doarmă — nu c—ar mai avea nevoie să le spun; uită—te la ei!

Kehaar s—a întors cu vestea că patrula din Efrafa a făcut cale—ntoarsă fără să treacă drumul de fier. Apoi s—a oferit să stea el de veghe până seara, iar Alună, simțind o mare ușurare, le—a spus pe dată iepurilor să doarmă. Vreo doi adormiseră deja, culcați pe o parte pe pământul gol. Alună s—a întrebat dacă n—ar trebui să—i trezească și să le spună să—și caute un ascunziș, dar în vreme ce se gândea la asta l—a prins și pe el somnul.

Ziua a venit cu zăpușeală și nemișcare. Printre copaci, porumbeii gulerati uguiau somnoroși, și din când în când un cuc își făcea auzită chemarea întreruptă. Pe câmpuri nu se mișca nimic, în afară de fluturarea neconținută a cozilor vacilor strânse laolaltă la umbră.

33. RÂUL CEL MARE

Niciodată până acum nu mai văzuse un râu — un animal așa de lucios, sinuos și plin. [...] Totul era un freamăt și un tremur — licăriri, străluciri și lumină, murmur și învolburare, susur și clipocit.
Kenneth Grahame, *Vântul prin sălcii*

Când s—a trezit, Alună a sărit pe dată în picioare, căci aerul din jurul său era plin de țipetele ascuțite ale unei făpturi care vâna. S—a uitat iute înjur, dar n—a văzut vreun semn de primejdie. Era seară. Câțiva iepuri se treziseră deja și mâncau la poalele pădurii. Și—a dat seama că țipetele, oricât ar fi fost de insistente și de uimitoare, erau prea mici și ascuțite ca să fi fost scoase de un soi de *elil*. Veneau de deasupra. Un liliac a fâlfâit printre copaci și a ieșit iar din pădure fără să atingă nicio rămurea. L—a urmat altul. Alună simțea că sunt mulți înjur, peste tot, înhățând din zbor muște și molii și scoțând țipetele acelea mici. Cu greu i—ar fi auzit o ureche de om, dar pentru iepuri aerul era înțesat de chemările lor. Afară din pădure, câmpul era încă luminat de soarele în asfințit, dar printre brazi lumina era scăzută, și aici era duium de lilieci zburând încolo și încoace. În mirosul de rășină al brazilor se amesteca altul, o mireasmă puternică, dar pătrunzătoare — parfum de flori, însă de un soi pe care Alună nu—l știa. A urmărit mirosul până la izvorul lui, la marginea pădurii. Venea de la câteva tufe dese de săpunariță care creșteau la marginea pajiștii. Unele încă nu înfloriseră, cu bobocii cărlionțați în spirale trandafirii și ascuțite din caliciul de un verde—deschis; dar cele mai multe erau în plină floare și—și trimiteau mireasma puternică. Liliecii își aflau prada printre muștele și moliile atrase de săpunariță.

Alună a făcut *hraka* și a început să mănânce pe câmp. L—a necăjit descoperirea că laba din spate îl durea. Crezuse că e vindecată, dar era limpede că mersul întins peste dealuri a fost prea greu pentru mușchii sfâșiați de alice. S—a întrebat dac—o fi departe râul despre care vorbea Kehaar. Dacă da, o să aibă de pătimit.

—Alună—rah, a zis Ulcică, ieșind dintre tufele de săpunariță, te simți bine? Piciorul arată ciudat — îl târăști.

—Nu, e în ordine, a zis Alună. Ascultă, Hlao—roo, unde—i Kehaar? Vreau să vorbesc cu el.

—A zburat să vadă dacă e vreo patrulă prin apropiere, Alună—*rafi*. Barosanu' s—a trezit ceva mai devreme, el și cu Argintiul i—au cerut lui Kehaar să plece. N—au vrut să—ți strice somnul.

Alună s—a simțit enervat. Ar fi fost mai bine să li se spună pe dată în ce parte s—o ia decât să aștepte până ce Kehaar se uită după patrulă. Trebuiau să treacă un râu și, după părerea sa, cu cât o făceau mai repede, cu atât mai bine. L—a așteptat ca pe ghimpi pe Kehaar. Curând s—a simțit mai încordat și mai nervos decât fusese vreodată. Începea să creadă că, la urma urmei, poate că se pripise. Era limpede că Laur nu subestimase primejdia în care erau în apropiere de Efrafa. Nu se îndoia că Barosanu', printr—un noroc chior, mânase vulpea drept peste o Patrulă Extraordinară care le luase urma. Apoi, dimineața, din nou cu ajutorul norocului și al lui Kehaar, era clar că au scăpat la mustață de alta la trecerea peste drumul de fier. Și dacă spaima Argintiului era întemeiată și o patrulă îi dibuise deja și raportase, fără ca ei să știe? Și dacă Generalul Jaleș are și el un fel de Kehaar? Și dacă un liliac vorbea cu el chiar în clipa asta? Cum poți să prevezi și să te păzești de toate? Iarba părea acră, lumina soarelui părea înghețată. Alună stătea ciucit sub brazi, sfâșiat de griji. Acum se simțea mai puțin supărat pe Barosanu': putea să înțeleagă cum se simte. Așteptarea era rea. Ardea de dorința să facă ceva. Tocmai când se hotărâse să nu mai aștepte, să—i adune pe toți și să plece pe dată, Kehaar s—a întors în zbor dinspre rambleu. A fâlfâit stângaci din aripi printre brazi, amuțind liliecii.

—Domn Alun, nu *ieburi*. Cred *boate che* nu *blacut* la ei trecut la drum de vier.

—Asta—i bine. E departe râul, Kehaar?

—Na, na. *Vost abroabe*, la *badure*.

—Minunat. Putem da de locul de trecere la lumina zilei?

—*Ya, ya. Io arătat* la voi *bod*.

După ce au mers puțin prin pădure, iepurii au simțit că sunt deja aproape de râu. Pământul a devenit moale și îmbibat de apă. Simțeau mirosul de rogoz și de apă. Dintr—odată, țipătul aspru, tremurător, al unei găinușe—de—baltă a stârnit ecouri printre copaci, urmat de o fluturare din aripi și un plescăit grăbit prin apă. Foșnetul frunzelor părea să stârnească și el ecouri, ca și cum ar fi fost reflectat în depărtare de un teren solid. Ceva mai încolo au auzit limpede apa însăși — curgerea lentă și continuă a unei cascade mici. Un om care aude de departe zgomotul unei mulțimi își poate face o idee despre mărimea ei. Sunetul

râului le—a spus iepurilor că trebuie să fie mai mare decât oricare altul mai văzuseră ei — lat, calm și iute. S—au oprit printre tufe de tătăneasă și piciorul—caprei și s—au uitat unul la altul, căutând îmbărbătare. Apoi au înaintat, ținându-și șovăielnic, pe terenul mai deschis. Încă nu se vedea râul, dar deslușeau în fața lor licăriri și dansul în aer al luminii reflectate. Curând după aceea, Alună, care șchiopăta în frunte alături de Cinci, s—a pomenit pe o potecă îngustă și verde care despărțea vegetația sălbatică de malul râului.

Poteca era aproape la fel de netedă precum gazonul și nu avea tufe și buruieni, pentru că era întreținută pentru pescari. De partea cealaltă creșteau din belșug plante de pe malul apelor, astfel încât era despărțită de râu printr—un fel de gard viu de răchitan purpuriu, răskoage înaltă, iarba—puricelui, unișor și cânepioară, pe alocuri înflorite deja. Din pădure au mai ieșit doi—trei iepuri. Iscodind printre tufe, zăreau pe ici—colo râul neted, sclipitor, evident mult mai lat și mai iute decât Enborne. Cu toate că nu se vedea vreun dușman ori altă primejdie, simțeau neliniștea și îndoiala celor care dau pe neașteptate peste un loc ce le taie răsuflarea, unde ei înșiși nu sunt decât niște făpturi mărunte, fără nicio importanță. Când Marco Polo a ajuns în cele din urmă în Cathay, acum șapte sute de ani, oare n—a simțit — și nu i—a încremenit oare inima în piept când și—a dat seama — că această capitală mare și splendidă a unui imperiu a existat în toți anii vieții lui, și mult dinainte, iar el n—a avut habar? Că nu—i este de trebuință nimic de la el, de la Veneția, de la Europa? Că e plină de comori mai presus de înțelegerea lui? Că sosirea sa n—are nici cea mai mică importanță? Știm că a simțit toate acestea, și așa s—a întâmplat cu mulți călători prin locuri străine care nu știau peste ce vor da. Nimic nu te face să te simți mai mic ca pătrunderea într—un loc străin și minunat, în care nimeni nu se oprește măcar să observe că te holbezi la tot ce e în jur.

Iepurii erau stingheriți și năuciiți. S—au ghemuit pe iarbă, adulmecând mirosurile apei din aerul răcoros al asfințitului; și s—au tras mai aproape unul de altul, fiecare nădăjduind să nu vadă la ceilalți agitația pe care o simțea în sine. Când Ulcică a ajuns pe potecă, o libelulă mare, sclipitoare, lungă de vreo zece centimetri, înveșmântată în smarald și auriu stins, s—a ivit lângă umărul lui; a plutit în aer, zbârnâind, nemișcată, și a pierit ca fulgerul prin rogoz. Ulcică a făcut un salt îndărăt, speriat. Atunci s—a auzit un țipăt ascuțit, răsunător, și a zărit printre ierburi o pasăre de un azuriu strălucitor care zbura iute peste mijlocul apei. Peste câteva clipe, din apropiere, de după gardul viu, s—a auzit o plescăitură zdravănă; dar ce făptură o fi fost aceea, n—aveai cum să știi.

Uitându—se după Alună, Ulcică a dat cu ochii de Kehaar, ceva mai departe, stând într—o baltă dintre două tufe de răskoage. Izbea cu ciocul și încerca să înhațe ceva din noroi, și după câteva clipe a tras afară o lipitoare de vreo cincisprezece centimetri și a hăpăit—o dintr—o înghițitură. Dincolo de el, ceva mai departe pe cărare, Alună își curăța blana de cornățel și era limpede că ascultă ce spune Cinci, în vreme ce ședea alături sub un rododendron. Ulcică a luat—o la fugă pe mal către ei.

—Nu—i nimic rău cu locul ăsta, a zis Cinci. Nu—i mai primejdios aici decât oriunde altundeva. Kehaar o să ne arate pe unde să trecem, nu? Nu trebuie decât s—o facem înainte să se întunece.

—Ai noștri n—o să poposească aici, a răspuns Alună. Nu putem să stăm și să—l așteptăm pe Barosanu' într—un loc ca ăsta. E nefiresc pentru iepuri.

—Ba putem, liniștește—te. O să se învețe cu el mai repede decât crezi, îți spun, e mai bun decât alte locuri prin care am fost. Nu toate lucrurile ciudate sunt rele. Vrei să—i duc eu peste râu? Zi că—i din pricina piciorului.

—Bine, a zis Alună. Hlao—roo, vrei, te rog, să—i aduci pe toți aici? După ce Ulcică a plecat, a zis:

—Mă simt tulburat, Cinci. Cer tare mult de la ei, și sunt tare multe primejdii în planul ăsta.

—Sunt mai tari decât crezi tu, a răspuns Cinci. Dacă ar fi ca tu să... Kehaar a scos un strigăt răgușit, făcând o pitulice să țâșnească speriată din tufe.

—Domn Alun, ce *ajdebtat* la voi?

—Să știm unde să mergem, a răspuns Cinci.

—*Bod abroabe*. Mers mai *debarde*, voi văzut.

Acolo unde se aflau, tufărișul era aproape de poteca verde, dar mai departe — în josul apei, după cum simțeau ei — avea să fie loc deschis. Și acolo s—au dus, Alună în urma lui Cinci.

Alună nu știa ce e un „bod”. Era încă unul dintre cuvintele necunoscute ale lui Kehaar despre care nu cuteza să întrebe. În ciuda încrederii sale în Kehaar și a respectului față de experiența lui bogată, s—a simțit și mai tulburat când au ieșit pe teren deschis. Era limpede că e un soi de loc al oamenilor, foarte

umblat și primejdios. Ceva mai departe era o șosea. Vedea suprafața netedă, nefirească, întinzându—se peste iarbă. S— a oprit să se uite la ea. În cele din urmă, când a fost sigur că nu— i pe aproape vreun om, s— a dus cu grijă până la bordură.

Șoseaua trecea râul peste un pod lung de vreo zece metri. Lui Alună nu i s— a părut că ar fi ceva neobișnuit în asta. Ideea de pod îl depășea. N— a văzut decât un șir de stâlpi solizi cu bare între ei de amândouă părțile șoselei. Tot așa, sătenii simpli dintr— un sat african, care n— au plecat niciodată din casele lor aflate departe de lume, pot să nu fie prea surprinși când văd un avion: e dincolo de puterea lor de înțelegere. Dar dacă văd prima oară un cal trăgând o căruță se apucă să arate cu degetul și să râdă, încântați de ingeniozitatea omului care s— a gândit la așa ceva. Alună a privit fără surprindere șoseaua care trecea peste râu. Ceea ce— l frământa pe el era că în locul de trecere nu se aflau decât borduri foarte înguste de iarbă scurtă, în care nu te puteai ascunde. Iepurii săi o să fie la vedere și n— o să aibă unde să fugă decât de— a lungul șoselei.

— Crezi că putem îndrăzni, Cinci? a întrebat.

— Nu pricep de ce— ți faci griji, a zis acesta. Te— ai dus la fermă și ai intrat în șopronul în care erau iepurii din cușcă. Acum e mult mai puțin primejdios. Haide — se uită toți cum noi doi șovăim.

Cinci a sărit pe șosea. S— a uitat o clipă înjur și apoi a pornit către capătul podului. Alună l— a urmat pe margine, ținându— se aproape de balustrada dinspre amonte. Când s— a uitat înjur, Ulcică era aproape de el. În mijlocul podului, Cinci, care era foarte liniștit și nu se grăbea deloc, s— a oprit și s— a așezat pe labele din spate. Ceilalți doi au ajuns lângă el.

— Hai să facem un pic de spectacol, a zis Cinci. Să— i facem să— și pună întrebări. O să se ia după noi doar ca să știe la ce ne uităm.

Nu era nicio bordură la marginea podului; ar fi putut să pășească direct în apa aflată la un metru mai jos. De sub bara cea mai de jos s— au uitat în susul apei și acum, pentru prima oară, au văzut bine râul pe toată lungimea lui. Dacă podul nu l— a uimit pe Alună, apoi râul l— a lăsat cu gura căscată. Își amintea de Enborne, cu suprafața spartă de vârfuri de piatră și ierburi. Râul Test, o apă iute cu păstrăvi, curățat de buruieni și bine întreținut, îi părea o lume a apelor. Era lat de cel puțin zece metri și curgea iute și lin, licărind și fulgerând în lumina soarelui de seară. Copacii oglindiți în curentul liniștit erau nemișcați, ca pe un lac. Nu se vedea deasupra apei niciun fir de trestie ori altă plantă. Aproape, sub malul stâng, un strat de priboi se întindea tras de curent, cu frunzele ca niște roți plutind pe sub apă. Și mai întunecate, aproape negre, erau covoarele de peștișoară, cu țesătura groasă nemișcată pe fundul râului, și numai frunzele trase de apă se clătinau ușurel. Se clătinau și porțiunile mai mari de urda— vacii, de un verde— deschis; dar ele se vălureau odată cu apa, ușor și iute. Apa era foarte limpede, cu matca acoperită de un strat de pietriș curat, gălbui, și chiar și în mijloc abia dacă atingeau puțin peste un metru adâncime. Pe când se uitau în jos, iepurii au deslușit pe alocuri un praf foarte fin, ca fumul — calcar și pietriș prefăcut în praf pe care râul îl ducea cu el, așa cum colbul e suflat de vânt. Deodată, cu o mișcare leneșă a cozii plate, a ieșit de sub pod un pește de culoarea pietrișului, la fel de mare ca un iepure. Privitorii, aflați deasupra lui, i— au zărit petele întunecate, bine desenate, de pe laturi. A adăstat pândind în apa de sub ei, unduind într— o parte și— ntr— alta. Îi amintea lui Alună de pisica din curtea fermei. Pe când se uitau, a înotat în sus cu o mică zvâcnire și s— a oprit chiar sub oglinda apei. Peste o clipă, botul lui turtit a țâșnit din râu și i— au văzut gura deschisă, care pe dinăuntru era de un alb fără pată. Ritmic, fără grabă, a aspirat un carabăț care plutea și s— a scufundat iar. O undă s— a ivit la suprafață, în cercuri care se lărgeau și pierneau, spărgând atât oglinzirile, cât și transparența. Treptat, apa s— a netezit, și au văzut iarăși peștele sub ei mișcând din coadă, în vreme ce stătea pe loc în apa cea iute.

— Un șoim de apă! a zis Cinci. Așadar, vânează și mănâncă și acolo, jos. Nu cumva să cazi, Hlao— roo. Amintește— ți de El— ahrairah și de știucă.

— M— ar înfuleca? a întrebat Ulcică, privind țintă.

— S— ar putea să fie acolo făpturi în stare s— o facă, a zis Alună. De unde să știm? Haideți să trecem odată. Ce vă faceți dacă vine un *hrududu*?

— Fugim, a zis Cinci, simplu, iac— așa.

Și a tulit— o de la capătul depărtat al podului în iarba de dedesubt.

De partea asta a râului se întindeau aproape până la pod tufe și un crâng de castani. Pământul era mlăștinos, dar cel puțin era destul loc în care să te pitești. Cinci și Ulcică s— au apucat pe dată să sape vizuini, în vreme ce Alună rumega cocoloașe și își odihnea piciorul vătămat. Curând au ajuns la ei

Argintiul și Păpădie, dar ceilalți iepuri, chiar mai șovăielnici decât Alună, au rămas ghemuiți în iarba lungă de pe malul drept. În cele din urmă, chiar înainte să se înnopteze, Cinci a trecut iar podul și i—a momit să—l urmeze în partea cealaltă. Barosanu', spre surprinderea tuturor, a arătat multă împotrivire și n—a trecut decât după ce Kehaar, care se întorcea din alt zbor peste Efrafa, l—a întrebat dacă n—ar vrea să—i aducă o vulpe.

În noaptea care a urmat s—au simțit cu toții nelalocul lor și nesiguri. Alună, care nu putea să uite că se află pe un teritoriu umblat de oameni, era pe jumătate convins că o să se arate un câine ori o pisică. Dar, cu toate că au auzit nu numai o dată bufnițe, niciun *elil* nu i—a atacat, și când s—a luminat de zi se simțeau mai bine.

De îndată ce au mâncat, Alună i—a trimis să cerceteze împrejurimile. A devenit și mai limpede faptul că terenul din apropierea râului era prea umed pentru iepuri. Ba în unele locuri era aproape smârc. Creșteau acolo rogoz, valeriană roz cu miros dulce, și călțunul—doamnei cu flori aplecate spre pământ. Argintiul le—a adus vestea că e mai uscat în susul crângului, departe de mal, și la început Alună s—a gândit să—și caute alt loc și să se apuce iar de săpat. Dar ziua se făcea din ce în ce mai caldă și umedă, așa că orice activitate a încetat. Bătaia ușoară a vântului s—a oprit. Soarele scotea din desișurile pline de apă o umezeală toropitoare. Mirosul de izma—broaștei umplea aerul opalin. Iepurii s—au furișat la umbră, în orice adăpost au găsit. Cu mult înainte de *ni—Frith* moțăiau cu toții prin tufăriș.

De—abia când după—amiaza însorită s—a mai răcorit, Alună s—a trezit dintr—odată cu Kehaar lângă el. Pescărușul umbla țanțoș de colo—colo cu pași mici și repezi și ciugulea nerăbdător iarba înaltă. Alună s—a ridicat pe dată și s—a așezat pe labelle din spate.

—Ce—i, Kehaar? Doar nu vreo patrule?

—Na, na. Vost bun toți la dormit ca *avurizit de buvniț*. *Boate che io* mers la Aba Mare. Domn Alun, voi luat *ieburse*—mama acuma iute—iute? *Ce ajdebat* acuma?

—Nu, ai dreptate, Kehaar, trebuie să începem. Necazul e că știu cum să începem, dar nu și cum să isprăvim.

Alună a pornit prin iarbă, l—a trezit pe primul iepure de care a dat — s—a nimerit să fie Clopoțel — și l—a trimis după Barosanu', Mură și Cinci. Când au ajuns, i—a spus lui Kehaar să vină cu ei pe iarba scurtă de pe mal.

—Uite care—i problema, Mură, a zis. Ți amintești că atunci când eram la poalele dealului, în seara aceea, am spus c—ar trebui să facem trei lucruri: să scoatem iepuroaicele din Efrafa, să—i oprim să se ia după noi și apoi să plecăm pe loc în așa fel încât să nu ne mai poată găsi. Planul la care te—ai gândit e isteț. O să putem face primele două lucruri, sunt sigur de asta. Dar cum rămâne cu ultimul? Iepurii din Efrafa sunt iuți și brutali. O să ne găsească, dacă putem fi găsiți, și nu cred că putem să fugim mai repede decât ne pot ei urmări — mai ales cu o ceată de iepuroaice care n—au mai pus piciorul afară din Efrafa. Și nu putem să—i înfruntăm și să—i nimicim — suntem prea puțini. Și, colac peste pupăză, se pare că piciorul meu iar nu—i bine. Deci ce—i de făcut?

—Nu știu, a zis Mură. Dar e limpede că trebuie să ne facem nevăzuți. Am putea oare să trecem râul înot? Atunci n—ar mai fi niciun miros, știi.

—Apa e prea iute, a zis Alună. Ne—ar duce curentul. Dar, chiar dacă *am înota*, nu putem să ne biziim pe faptul că n—am fi urmăriți. Din ce am auzit despre iepurii aștia din Efrafa, cu siguranță ar trece înot râul dacă ar crede că *noi* am făcut—o. Rămâne faptul că, ajutați de Kehaar, putem să—i oprim să se ia după noi cât scoatem de acolo iepuroaicele, dar vor ști în ce parte am luat—o și n—o să lase lucrurile așa. Nu, ai dreptate, trebuie să dispărem fără urmă, ca să nu se poată ține după noi. Dar cum?

—Nu știu, a zis Mură din nou. Ce—ar fi să mergem un pic în sus pe râu să ne uităm pe—acolo? Poate că e ceva ce putem folosi ca ascunzătoare. Poți să vii, cu piciorul cel vătămat?

—Dacă nu mergem prea repede, a zis Alună.

—Pot să vin și eu, Alună—rah? a zis Clopoțel, care aștepta ceva mai departe.

—Da, sigur, a zis Alună cu blândețe, schiopătând pe mal în sus. Curând și—au dat seama că pădurea de pe această parte era pustie, deasă

și cu multe tufe — mai deasă decât crângurile de aluni și pădurile pline de clopoței de la Sandleford. De mai multe ori au auzit răpăitul unei ciocănituri, cea mai sfioasă dintre păsări. Pe când Mură propunea să—și afle o ascunzătoare prin jungla asta, le—a ajuns la urechi alt sunet — apa căzătoare pe care o auziseră când au venit, cu o zi înainte. Curând au ajuns într—un loc în care râul făcea o cotitură dinspre

răsărit, și aici au dat de cascada lată și nu prea înaltă. N—avea mai mult de un picior înălțime — una dintre cascadele acelea artificiale care se găsesc cu duimul pe râurile cu albie de calcar, făcute ca să atragă păstrăvii. Câțiva dintre ei se arătau deja la suprafață ca să vâneze muștele ce ieșeau din larvă seara. Deasupra cascadei era o punte de scânduri. Kehaar s— a ridicat în zbor, a dat ocol răstoacei și s— a cocoțat pe balustrada punții.

—E mai adăpostit și mai puțin umblat decât podul pe care l—am trecut aseară, a zis Mură. Poate ne folosim cumva de el. Nu știai de podul ăsta, Kehaar, nu—i așa?

—Na, nu *jdiut*, nu văzut la el. Dar *vost bod* bun — nimeni nu venit la el.

—Aș vrea să trec dincolo, Alună—rah, a zis Mură.

—Păi Cinci e cel nimerit pentru asta, a zis Alună. Pur și simplu adoră să treacă podurile. Mergeți înainte. O să vin după voi, cu Barosanu' și Clopoțel.

Cei cinci iepuri au țupăit încet peste scânduri, cu urechile mari și sensibile pline de sunetul căderii de apă. Alună, care nu era prea sigur pe piciorul vătămat, a trebuit să se oprească de câteva ori. Când, în cele din urmă, a ajuns pe malul celălalt, a văzut că Cinci și Mură se duseseră deja mai departe în jos, dincolo de cascadă, și se uitau la un obiect mare care ieșea din mal. La început și— a zis că trebuie să fie vreun trunchi prăbușit, dar când s— a apropiat a văzut că, deși era de lemn, nu era rotund, ci turtit, ori aproape turtit, cu marginile ridicate — un lucru omenesc. Și— a amintit că odată, mai demult, pe când amușina împreună cu Cinci grămada de gunoi de la o fermă, a dat de un obiect asemănător — lat, neted și turtit. (De fapt fusese o ușă veche, aruncată acolo.) Nu le era de folos, așa că nu și—au bătut capul cu el. Dacă era după el, nu și—ar fi bătut capul nici cu cel de aici.

Un capăt al lucrului era vârât în mal, dar restul se îndepărta, ieșind un pic în apă. Erau vălurele în jurul lui, căci la maluri curentul era la fel de rapid ca în mijlocul apei, deoarece buruienile fuseseră tăiate, iar malul, întărit cu scânduri. Când s— a apropiat, Alună a văzut că Mură se cățăraseră pe lucrul acela. Ghearele lui sunau a gol pe lemn, așa că trebuia să fi fost apă dedesubt. Orice o fi fost lucrul acela, nu ajungea până pe fund; plutea la suprafață.

—Ce cauți, Mură? a zis destul de aspru.

—Mâncare, a răspuns Mură. *Flayrah*. Nu—i simți mirosul?

Kehaar coborâse pe mijlocul aceluia lucru și trăgea cu ciocul de ceva alb. Mură a țupăit pe lemn spre el și a început să ronțăie ceva verde. După o vreme s— a încumetat și Alună să pășească pe lemn și s— a așezat acolo, la soare, privind muștele de pe suprafața caldă, lăcuită, și adulmecând mirosurile ciudate care veneau din apă.

—Ce—i lucrul ăsta omenesc, Kehaar? a întrebat. E primejdios?

—Na, nu *brimejdie*. Nu *jdiut*? *Vost lundre*. La Aba Mare *vost* mult, mult *lundre*. Om *vacut* la ele, mers la *aba*. Nu *vost rau*.

Kehaar a ciugulit mai departe fărâmele de pâine mucegăită. Mură, care isprăvisse bucățile de lăptucă pe care le găsisese, ședea și privea peste marginea foarte joasă, urmărind un păstrăv de culoarea pietrelor și pătat cu negru care înota în sus, pe cascadă. „Lundrea” era o bărcuță cu fundul plat folosită la tăierea stufului — ceva mai mult decât o plută, având la mijloc o singură bancă pentru vâslit. Chiar și fără un om în ea, ca acum, nu ieșea din apă decât cu câțiva centimetri.

—Știți, a zis Cinci, așa cum ședeți acolo, îmi amintiți de celălalt lucru de lemn pe care l—ați găsit, când era câinele ăla în pădure și ne—ați dus, pe Ulcică și pe mine, peste râu. Vă aduceți aminte?

—Îmi amintesc că vă împingeam, a zis Barosanu'. Era al naibii de rece.

—Ceea ce mă nedumerește, a zis Mură, e de ce barca asta nu pleacă. Totul din râul ăsta pleacă, și încă iute — uite—acolo. (S— a uitat la un bețișor plutind în jos pe apa liniștită, care curgea cu vreo trei kilometri pe oră.) Așadar, ce împiedică lucrul ăsta să plece?

Kehaar avea un stil „nu—ți pierde vremea cu ageamiii” pe care îl folosea uneori cu iepurii de care nu—i plăcea prea mult. Mură nu se număra printre preferații săi; prefera tipii simpli, ca Barosanu', Crușin și Argintiu.

—*Vost vunie*. *Dache* mușcat la el, *aboi* mers al naibii iute—iute, *pina* la cabat.

—Da, înțeleg, a zis Cinci. Funia e înfășurată pe lucrul acela de metal unde șade Alună; iar capătul celălalt e prins pe mal, aici. E ca o codiță de frunză mare. Dacă o rozi de tot, frunza — barca — se desprinde de mal.

—Bun, acum hai să ne întoarcem, a zis Alună, abătut. Mă tem că nu suntem deloc mai aproape de găsirea

lucrului care ne trebuie, Kehaar. Poți să aștepti până mâine? M—am gândit că până diseară ne—am putea muta într—un loc ceva mai uscat — mai sus în pădure, departe de râu.

—O, ce păcat! a zis Clopoțel. Știi, tocmai m—am hotărât să mă fac iepure de apă.

—Să te faci ce? a întrebat Barosanu'.

—Iepure de apă, a repetat Clopoțel. Păi sunt șobolani de apă și gândaci de apă, iar Ulcică a văzut aseară un șoim de apă. De ce nu și un iepure de apă? O să plutesc voios pe...

—Frith cel mare și aurit de pe deal! a strigat deodată Mură. Pe marele Iepurzor cel săltăreț! Asta—i! Asta—i! Clopoțel, o să fii un iepure de apă!

Și unde nu s—a pornit să țopăie și să zburde pe mal, plesnindu—l peste cap pe Cinci cu labele din față.

—Nu pricepi, Cinci? Nu pricepi? Mușcăm funia și salutare; iar Generalul Jaleș habar n—are!

Râul cel mare

Cinci a tăcut o vreme.

—Da, *pricep*, a zis, în cele din urmă. Vrei să zici, cu barca. Trebuie să spun, Mură, că ești tare isteț. Acum îmi amintesc că, după ce am trecut celălalt râu, ai zis că șmecheria cu plutitul s—ar putea să mai fie de folos cândva.

—Hei, ia stați oleacă, a zis Alună. Nu suntem decât iepuri obișnuiți, Barosanu' și cu mine. Ce—ar fi să ne lămuriți și pe noi?

Pe loc, în vreme ce țânțari negri li se așezau pe urechi, lângă puntea de scânduri și cascadă, Mură și Cinci le—au explicat.

—N—ai vrea să te duci să încerci funia, Alună—rah? a adăugat Mură când au isprăvit. S—ar putea să fie prea groasă.

S—au întors la bărcuță.

—Nu, nu—i, a zis Alună, și e foarte întinsă, așa că—i mult mai ușor de ros. O pot roade, nicio problemă.

—Ya, vost bun, a zis Kehaar. La voi mers bun. Dar vacut asta iute—iute. Boate ceva *zghimbat*. Om venit, luat la lundre — jdii?

—Nu mai avem ce să așteptăm, a zis Alună. Du—te chiar acum, Barosane; și fie ca El—ahrairah să te însoțească. Și nu uita, tu ești acum șeful. Trimite vorbă prin Kehaar ce vrei să facem noi; o să fim cu toții aici, gata să te sprijinim.

După aceea și—au amintit cu toții felul în care primise Barosanu' ordinele lui. Nimeni n—ar fi putut spune despre el că una zice și alta face. A șovăit câteva clipe, apoi s—a uitat drept în ochii lui Alună.

—E pe neașteptate, a zis. Nu credeam să fie în seara asta. Dar e mai bine așa — urăsc așteptarea. Pe curând.

Și—a frecat nasul de cel al lui Alună, s—a răsucit și a țupăit în tufișuri. Peste câteva minute, călăuzit de Kehaar, fugea peste pajiștea de la miazănoapte de râu, drept către arcada din cărămizi din taluzul năpădit de ierburi al căii ferate și către câmpurile de dincolo.

34. GENERALUL JALEȘ

Ca un obelisc către care se îndreaptă străzile principale ale unui oraș, voința cea tare a unui spirit mândru se înalță și comandă în mijlocul artei războiului. Clausewitz, *Despre război*

Peste Efrafa se lăsa amurgul. În lumina din ce în ce mai slabă, Generalul Jaleș privea Semnul Soldului Stâng ieșit la *silflay* la marginea pajiștii uriașe aflate între sălaș și drumul de fier. Cei mai mulți dintre iepuri mâncau pe lângă viziunile Semnului, care erau aproape de pajiște, ascunse printre copacii și tufele de la marginea unei poteci pentru cai pe care rareori trecea cineva. Însă câțiva cutezaseră să iasă pe câmp, ca să mănânce și să se joace în ultimele raze ale soarelui. Dincolo de ei se aflau străjile din *Owsia*, cu ochii—n patru după oameni ori *elil*, dar și după orice iepure care s—ar fi îndepărtat prea mult ca să mai poată intra în viziună repede dacă s—ar da alarma.

Căpitanul Hasmațuchi, unul dintre cei doi ofițeri ai Semnului, tocmai se întorsese dintr—un rond al străjilor și vorbea cu niște iepuroaice aflate aproape de centrul teritoriului Semnului, când l—a văzut pe General că se apropie. S—a uitat repede înjur să vadă dacă nu e ceva cum nu trebuie. De vreme ce totul părea să fie în ordine, s—a apucat să ronțâie dintr—un smoc de vițelar, luându—și cel mai convingător aer de indiferență de care era în stare.

Generalul Jaleș era un iepure neobișnuit. Se născuse cu vreo trei ani înainte — cel mai puternic dintre cei cinci pui — într—o viziună aflată lângă grădina unei căsuțe din apropiere de Cole Henley. Tatăl lui, un iepure nepăsător și imprudent, gândea că o viziună în apropierea oamenilor nu înseamnă decât că poate să le dijmuiască grădina când se crapă de ziuă. Și—a plătit scump nechibzuința. După două—trei săptămâni de lăptuci mâncate și verze ronțâite, cel care locuia în casă l—a așteptat și l—a împușcat când venea printre cartofi, în zori. În aceeași dimineață omul s—a apucat să sape ca să scoată la iveală iepuroaica și puii. Mama lui Jaleș a fugit peste câmpul cu varză creată către dealuri, cu puii străduindu—se să se țină după ea. N—a izbutit niciunul în afară de Jaleș. Mama, sângerând din rana făcută de o alică, a mers de—a lungul gardurilor vii la lumina zilei, cu Jaleș șontăcând lângă ea.

N—a trecut mult până ce o nevăstuică a prins mirosul de sânge și l—a urmărit. Puiul de iepure s—a pitulat în iarbă în vreme ce mama era omorâtă sub ochii lui. N—a încercat să fugă, dar nevăstuică, sătulă, l—a lăsat în pace și a intrat în tufe. Peste câteva ore, un învățător bun la inimă din Overton, plimbându—se pe câmp, a dat peste Jaleș, care împingea cu botul trupul rece și țeapăn și plângea. L—a dus acasă, în bucătărie, și l—a salvat, dându—i lapte cu o pipetă până ce a fost destul de mare ca să mănânce țărâțe și verdețuri. Dar Jaleș era tare sălbatic și, precum iepurele de câmp al lui Cowper³², mușca ori de câte ori putea. Într—o lună se făcuse mare și voinic și era fioros. Aproape că a omorât pisica învățătorului, care dăduse de el liber prin bucătărie și a vrut să—l necăjească. Peste o săptămână, într—o noapte, a smuls plasa de sârmă de la cușcă și a fugit pe câmp.

Cei mai mulți iepuri aflați în această situație, fără experiența vieții în sălbăcie, ar fi căzut pe dată pradă unui *elil*; dar nu și Jaleș. După ce a rătăcit câteva zile, a ajuns la un sălaș mic și, cu mârâieli și *gherăieli*, i—a silit pe cei de—acolo să—l primească. În curând a devenit Iepure—Șef, căci i—a omorât și pe Șeful dinainte, și pe un rival pe nume Fiorin. În luptă era înspăimântător și lupta numai ca să omoare, indiferent de rănilor pe care le căpăta el însuși, și încolțindu—și potrivnicii până ce greutatea sa îi domina și îi sleia de puteri. Cei care n—au cutezat să i se împotrivescă și—au dat seama repede că era cu adevărat o căpetenie.

Jaleș era gata să lupte cu orice, în afară de vulpi. Într—o seară a atacat și a alungat un cățel din rasa Aberdeen care scormonea pe—acolo. Nu era vulnerabil la fascinația mustelidelor și nădăjduia să omoare într—o bună zi o nevăstuică, dacă nu chiar o hermină. După ce a ajuns să—și cunoască limitele puterilor, a început să—și împlinească dorința de a avea și mai multă putere în singurul fel cu putință — crescând puterea iepurilor din jurul său. Avea nevoie de o împărăție mai întinsă. Oamenii erau primejdia cea mare, dar putea fi ocolită prin viclenie și disciplină. A părăsit sălașul cel mic, luându—și cu el supușii, și a început să caute un loc potrivit pentru ce voia, unde însăși existența iepurilor să poată fi ascunsă și exterminarea să poată fi mult îngreunată.

Efrafa a crescut în jurul răscrucii a două poteci pentru călărie, una dintre ele (care mergea de la est la vest) fiind ca un tunel, mărginită pe amândouă părțile de copaci deși și tufișuri bogate. Imigranții, sub

³² William Cowper, poet englez (1731—1800); aluzie la poemul *Epitaph On A Hare* (*Epitaful unui iepure de câmp*) (n.tr.).

conducerea lui Jaleș, și—au săpat vizuinile între rădăcinile copacilor, pe sub tufișuri și de—a lungul șanțurilor. De la bun început sălașul a prosperat. Jaleș veghea asupra supușilor cu un zel neobosit, care le—a câștigat loialitatea, chiar dacă se temeau de el. Când iepuroaicele se opreau din săpat, Jaleș le făcea mai departe munca în vreme ce ele dormeau. Dacă venea un om, Jaleș îl vedea de la depărtare de aproape un kilometru. A alungat șobolani, gaițe, veverițe cenușii și, o dată, o cioară. Când au apărut puii, le—a urmărit creșterea, i—a ales pe cei mai puternici pentru *Owsla* și i—a antrenat el însuși. Nu îngăduia niciunui iepure să părăsească sălașul. Încă de la începuturi, cei care încercau s—o facă erau urmăriți și siliți să se întoarcă.

Pe măsură ce sălașul creștea, Jaleș și—a dezvoltat sistemul de control. Mulțimi de iepuri care mănâncă dimineața și seara ar fi atras atenția. A născocit Semnele, fiecare controlat de propriii ofițeri și străjeri, cu perioada de hrănire schimbată în mod regulat, așa încât toți să aibă ocazia să o facă dimineața devreme și seara — orele preferate pentru *silflay*. Toate semnele existenței iepurilor erau ascunse cât mai bine. Cei din *Owsla* aveau privilegii în ceea ce privește hrănirea, împerecherea și libertatea de mișcare. Orice neîndeplinire a datoriei din partea lor era pedepsită prin demitere și pierderea privilegiilor. Pentru iepurii de rând pedepsele erau mai aspre.

Când n—a mai fost cu puțință ca Jaleș să fie peste tot, a fost întemeiat Consiliul. Unii membri veneau din *Owsla*, dar alții au fost aleși doar pentru loialitatea lor sau pentru viclenie. Bătrânul Ghiocel era din ce în ce mai surd, dar n—avea pereche în ceea ce privește organizarea unui sălaș ca să fie în siguranță. La sfatul lui, tunelurile și vizuinile diferitelor Semne n—au fost legate între ele pe sub pământ, așa încât dacă apărea vreo boală ori otrăvire nu se putea întinde cu ușurință. Nici conspirațiile nu se puteau întinde prea ușor. Nu era permisă vizitarea vizuinilor altui Semn decât cu aprobarea unui ofițer. Tot la sfatul lui Ghiocel, în cele din urmă Jaleș a ordonat ca sălașul să nu se mai întindă, din cauza riscului de a fi dibuiți și a slăbirii controlului central. S—a lăsat tare greu convins, căci noua politică se împotriva dorinței sale de putere din ce în ce mai mare. Avea nevoie acum de altă formă de manifestare, și curând după ce a fost oprită creșterea sălașului a creat Patrurile Extraordinaire.

Patrurile Extraordinaire au început ca simple cercetări sau incursiuni, conduse de Jaleș, în ținuturile din jur. Alegea pur și simplu patru—cinci din *Owsla* și pornea cu ei în căutare de buclucuri. Prima oară au avut norocul să găsească și să omoare o bufniță bolnavă, care mănecase un șoarece care mănecase grâu stropit cu otravă. A doua oară au dat peste doi *hlessil* pe care i—au silit să meargă cu ei și să se alăture sălașului. Jaleș nu era doar o brută. Știa cum să—i încurajeze pe alți iepuri și să—i umple de spiritul emulației. N—a trecut mult până ce ofițerii i—au cerut să—i lase să conducă patrule. Jaleș le dădea sarcini — să caute *hlessil* într—o anumită direcție, ori să afle dacă într—un anumit șanț ori hambar sunt șobolani care după aceea să poată fi atacați și alungați. Li se cerea să se țină departe doar de ferme și grădini. Una dintre aceste patrule, condusă de Căpitanul Poroinic, a descoperit un sălaș mic la vreo trei kilometri spre vest, dincolo de șoseaua Kingsclere—Overton, la poalele crângului Nutley. Generalul a condus o expediție împotriva lui și l—a distrus, iar prizonierii au fost aduși la Efrafa, iar câțiva dintre ei au ajuns după o vreme în rândurile celor din *Owsla*.

Cu trecerea lunilor, Patrurile Extraordinaire au devenit sistematice; în timpul verii și la începutul toamnei erau de obicei pe teren câte două—trei deodată. În cele din urmă n—au mai fost alți iepuri pe o rază mare în jurul sălașului Efrafa, și oricare se nimerea prin împrejurimi era luat repede. Erau destule pierderi în Patrurile Extraordinaire, căci *elil* ajunseseră să știe că ieșeau. Adesea era nevoie de toată iscusința și curajul unui conducător ca să—și îndeplinească sarcina și să—și aducă iepurii — sau măcar pe câțiva dintre ei — înapoi în sălaș. Dar cei din *Owsla* erau mândri de primejdiile pe care le înfruntau; și apoi, Jaleș obișnuia să iasă el însuși să vadă cum se descurcă. Un conducător de patrulă, la depărtare de aproape doi kilometri de Efrafa, șontăcând pe lângă desișuri, prin ploaie, putea să dea peste General ciucit ca un iepure de câmp sub o tufă de sălbăție și să se pomenească pe loc că i se cere să raporteze ce a făcut ori de ce s—a abătut de la traseul lui. Patrurile erau taberele de antrenament pentru următorii vicleni, alergătorii sprinteni și luptătorii îndârjiți, iar pierderile — chiar dacă se ajungea la cinci—șase într—o lună rea — slujeau scopul lui Jaleș, căci numărul iepurilor trebuia să rămână cât mai scăzut, și erau întotdeauna locuri libere în *Owsla*, pe care iepurii mai tineri se străduiau din răsuputeri să le merite. Faptul că iepurii se întreceau între ei să—și riște viața sub ordinele lui îl încânta pe Jaleș, cu toate că credea — la fel ca membrii Consiliului și cei din *Owsla* — că el oferă sălașului pace și siguranță la un preț destul de mic.

Totuși, în seara aceea, pe când ieșea dintre frasini ca să stea de vorbă cu Căpitanul Hasmațuchi, Generalul era îngrijorat de câteva lucruri. Era din ce în ce mai anevoios să țină sub control mărimea sălașului. Suprapopularea devenea o mare problemă, și asta în ciuda faptului că multe iepuroaice își reabsorbeau puii în pânțele. Că se întâmpla asta era bine de altfel, dar unele dintre ele erau din ce în ce mai agitate și mai nesupuse. Nu demult, un grup de iepuroaice se prezentase în fața Consiliului și ceruse să plece din sălaș. La început au fost împăciuitoare, oferindu—se să meargă oricât de departe dorește Consiliul; dar, când a devenit limpede că cererea lor n—o să fie îndeplinită, orice ar face, au devenit mai întâi țăfnoase și apoi agresive, iar Consiliul a trebuit să ia măsuri severe. Încă mai erau destule resentimente în privința acestei chestiuni. Apoi, în al treilea rând, *Owsla* își pierduse în ultima vreme o parte din respectul arătat de iepurii de rând.

Patru iepuri rătăcitori — care s—au declarat un soi de solie trimisă de alt sălaș — fuseseră reținuți și așezați în Semnul Laturii Drepte. El avea de gând să afle mai târziu de unde vin. Dar au izbutit un șiretlic foarte simplu — i—au jucat un renghi comandantului acelui Semn, au atacat străjile și au fugit noaptea. Căpitanul Bumbișor, ofițerul răspunzător, a fost destituit, firește, și scos din *Owsla*, dar căderea lui în dizgrație, chiar dacă a fost foarte întemeiată, n—a făcut decât să îngreuneze și mai mult viața Generalului. Adevărul era că, pe moment, Efrafa ducea lipsă de ofițeri capabili. Membrii de rând ai *Owsla* — străjile — nu erau greu de găsit, dar ofițerii erau cu totul altceva, și pierduse trei în mai puțin de o lună. Bumbișor intra și el în rândul pierderilor: n—avea să mai fie vreodată ofițer. Dar, mai rău, Căpitanul Ridichioară — un iepure viteaz și descurcăreț —, în vreme ce conducea urmărirea fugarilor, a fost călcat de un tren; încă o dovadă, dacă mai era nevoie, a răutății oamenilor. Și, cel mai rău, acum două nopți, o patrulă care fusese către miazănoapte s—a întors cu vestea șocantă că ofițerul conducător, Căpitanul Nalbă, un ofițer cu prestigiu și experiență excepțională, a fost omorât de o vulpe. Era o chestie tare ciudată. Patrula prinsese dâra de miros a unui grup destul de mare de iepuri care era limpede că vin dinspre miazănoapte către Efrafa. I—au urmărit, dar nu—și văzuseră încă prada când, dintr—odată, un iepure străin a năvălit către ei pe când se apropiau de marginea unei păduri. Desigur, au încercat să—l oprească, și în clipa aceea vulpea, care părea să—l fi urmărit de aproape, a ieșit din văiuga de dedesubt și l—a omorât cât ai clipi pe bietul Nalbă. Până la urmă, patrula s—a descurcat, iar Cruciuliță, al doilea ofițer, a făcut treabă bună. Însă n—au mai dat de iepurele străin; iar pierderea fără rost a lui Nalbă a mâhnit și a demoralizat mult *Owsla*.

Pe dată au fost trimise alte patrule, dar tot ce au aflat a fost că iepurii veniți din miazănoapte au trecut peste drumul de fier și au dispărut către miazăzi. Era de neîngăduit să treacă atât de aproape de Efrafa și să—și vadă de drum fără să fie arestați. Chiar și acum puteau fi prinși, dacă ar fi existat un ofițer cu adevărat întreprinzător care să fie însărcinat cu căutarea. Cu siguranță era nevoie de un ofițer întreprinzător — poate Căpitanul Arșinic —, căci patrulele rareori traversau drumul de fier, iar ținutul plin de umezeală de dincolo de el, de lângă râu, nu era cunoscut decât în parte. Ar fi mers el însuși, dar, având în vedere recente probleme cu disciplina din sălaș, nu putea să riște; iar de Arșinic nu se putea lipsi acum. Nu — oricât ar fi fost de supărător —, era mai bine ca străinii să fie uitați deocamdată. Primul lucru de făcut era completarea locurilor goale din

Owsla — și cel mai bine era să fie iepuri care știu să trateze fără milă orice alte semne de dezacord. Va trebui pur și simplu să—i promoveze pe cei mai buni pe care îi au, să—și potolească avântul o vreme și să se concentreze pe antrenamente până ce lucrurile reintră în normal.

Jaleș l—a salutat destul de absent pe Căpitanul Hasmațuchi și a continuat să—și frământa mintea cu problema.

—Cum sunt străjile tale, Hasmațuchi? a întrebat, în cele din urmă. O știu pe vreuna?

—Sunt tipi de nădejde, domnule, a răspuns Hasmațuchi. Îl știți pe Sovârf; a fost în patrulă cu dumneavoastră ca alergător. Și cred că—l știți pe Gălbișoară.

—Da, îi știu, a zis Jaleș, dar nu—s buni de ofițeri. Trebuie să—i înlocuim pe Ridichioară și Nalbă; asta am în minte.

—E greu, domnule, a zis Hasmațuchi. Felul acela de iepure nu sare, pur și simplu, din iarbă.

—Ei bine, trebuie să sară de undeva, a zis Jaleș. Gândește—te la asta și spune—mi ce idei ți—au venit. Oricum, vreau să fac rondul străjilor tale. Vino cu mine.

Se pregăteau să plece, când s—a apropiat de ei un iepure — nimeni altul decât Căpitanul Arșinic. Sarcina principală a lui Arșinic era să cerceteze împrejurimile sălașului dimineața și seara și să raporteze

orice noutate — urmele de roți lăsate de un tractor în noroi, găinațul vreunui uliu păsărar ori acoperirea unui câmp cu îngrășămintă. Ca specialist în urme, nu—i scăpau decât puține lucruri, ori nu—i scăpa nimic, și era unul dintre foarte puținii iepuri pentru care Jaleș avea un respect profund.

—Mă căutai? a zis Jaleș, oprindu—se.

—Da, domnule, a răspuns Arșinic. Am găsit un *hlessi* și l—am adus cu noi.

—Unde era?

—Lângă arcadă, domnule. Chiar alături de ea.

—Ce făcea?

—Domnule, zice că a venit de departe ca să se alăture sălașului Efrafa. De aceea mi—am zis că ați vrea să—l vedeți.

—*Vrea* să se alăture sălașului? a zis Jaleș, uimit.

—Asta zice, domnule.

—De ce să nu—l vadă Consiliul mâine?

—Cum vreți, domnule, desigur. Dar m—a izbit înfățișarea cam neobișnuită. Aș zice că—i un iepure folositor.

—Hmm, a zis Jaleș, pe gânduri. Bine, atunci. Dar n—am prea mult timp. Unde—i acum?

—La Crixă, domnule. (Arșinic se referea la intersecția celor două poteci de călărie, aflată la vreo cincizeci de metri, printre copaci.) Doi din patrula mea stau cu el.

Jaleș a pornit către Crixă. Hasmațuchi, care era de serviciu cu Semnul său, a rămas pe loc. Arșinic l—a însoțit pe General.

La ora aceea Crixă era plină de umbre verzi, cu raze roșii de soare care trăgeau cu ochiul printre frunzele legănătoare. Iarba udă de la marginea potecilor era presărată cu sulite de vineriță liliachie, iar sănișoarele și angelicele înfloreau de mai mare dragul. Sub o tufă de soc, peste potecă, așteptau doi membri ai *Owslafa*, poliția Consiliului; cu ei era un străin.

Jaleș și—a dat seama pe dată ce voia să spună Arșinic. Străinul era un iepure mare, voinic, dar vioi, cu o înfățișare dură, hârșită, de luptător. Avea în creștet un smoc de păr mare, neobișnuit — un fel de moț. Se uita drept în ochii lui Jaleș cu un aer detașat, de evaluare, pe care Generalul nu—l mai întâlnise de multă vreme.

—Cine ești? a întrebat Jaleș.

—Mă cheamă Thlayli, a răspuns străinul.

—Thlayli, *domnule*, i—a suflat Arșinic. Străinul n—a zis nimic.

—Mi se spune că te—a adus patrula. Ce făceai?

—Am venit să locuiesc în sălașul Efrafa.

—De ce?

—Mă mir că întrebați. E sălașul dumneavoastră, nu? E ceva ciudat că vrea cineva să locuiască aici?

Jaleș era derutat. Nu era prost și nu putea să nu simtă că e foarte bizar ca un iepure în toate mințile să intre în Efrafa de bunăvoie. Dar nu prea avea cum să zică asta.

—Ce ești în stare să faci?

—Pot să alerg și să lupt și să stric o poveste spunând—o. Am fost ofițer într—un *Owsla*.

—Să lupți, zici? Poți să lupți cu el? a zis Jaleș, privind către Arșinic.

—Sigur, dacă așa vreți.

Străinul s—a tras înapoi și a repezit o lovitură zdravănă către capul lui Arșinic, care abia a avut timp să se ferească.

—Nu te prosti, a zis Jaleș. Șezi. Unde ai fost în *Owsla*?

—Depart. Sălașul a fost nimicit de oameni, dar eu am scăpat. Am rătăcit o vreme. N—o să fiți surprins că am auzit de Efrafa. Am bătut mult drum până aici. M—am gândit că ați putea să—mi dați ceva de făcut.

—Ești singur?

—Acuma da.

Jaleș a chibzuit iar. Era foarte probabil ca iepurele ăsta să fi fost ofițer în *Owsla*. Orice *Owsla* l—ar fi vrut. Dacă spunea adevărul, fusese destul de deștept ca să scape când i—a fost distrus sălașul și să supraviețuiască unui drum lung pe teren deschis. Trebuie să fi fost o călătorie foarte lungă, căci nu se afla vreun sălaș în raza de acțiune a patrulelor din Efrafa.

—Bine, a spus în cele din urmă. Aș zice că ți—am putea găsi ceva de făcut, după cum spui tu. Arșinic, aici de față, o să aibă grijă de tine în seara asta, iar mâine—dimineață te prezinți în fața Consiliului. Între timp, nu te apuca de luptă, bine? Avem destule de făcut și fără asta.

—Foarte bine.

A doua zi dimineață, după ce Consiliul a discutat problema creată în sălaș de pierderile recente, Generalul Jaleș a spus că, pentru început, ar fi și soluții mai rele decât numirea de probă a nou—venitului ca ofițer în Semnul Șoldului Stâng, unde să fie instruit de Căpitanul Hasmațuchi. După ce l—a văzut, Consiliul a aprobat. Pe la *ni—Frith*, încă sângerând de la mușcătura de la șoldul stâng, și—a început serviciul.

35. TATONAREA

Lumea asta, în care sunt multe de făcut, și puține se știu...
Dr Johnson

—Și apoi, înainte ca Semnul să iasă la *silflay*, a zis Hasmațuchi, mă uit întotdeauna cum e vremea. Semnul dinainte trimite, desigur, o ștafetă să spună că se întorc în vizuini și raportează și despre vreme, dar eu mă duc întotdeauna să văd cu ochii mei. La lumina lunii putem pune străjile destul de aproape și ne mișcăm mereu să vedem dacă nu merge cineva prea departe. Dar pe ploaie sau în întuneric trimitem Semnul sus în grupuri mici, pe rând, și fiecare grup are o strajă. Pe vreme foarte rea îi cerem Generalului permisiunea să amânăm ieșirea la *silflay*.

—Dar încearcă adesea să fugă? a întrebat Barosanu'. (În timpul după—amiezii se preumblase prin tunelurile și vizuinile ticsite, împreună cu Hasmațuchi și Cerențel, celălalt căpitan al Semnului, și și—a zis în sine sa că n—a mai văzut niciodată iepuri atât de mohorâți și abătuți.) Nu—mi par a fi prea greu de condus.

—E drept că cei mai mulți nu ne dau bătăi de cap, a zis Cerențel, dar nu poți să știi când vine necazul. De exemplu, ai fi zis că nu—s în tot sălașul iepuri mai supuși ca aceia din Latura Dreaptă. Și uite că într—o bună zi Consiliul trimite acolo patru *hlessil*, iar în seara următoare Bumbișor nu reacționează destul de repede, cine știe de ce; iar *hlessil* ăștia îi joacă dintr—odată un renghi și o șterg. Și gata cu el — ca să nu mai zic nimic de bietul Ridichioară, omorât pe drumul de fier. Când se întâmplă ceva de soiul ăsta, apoi e ca fulgerul și nu—i întotdeauna plănuie dinainte; uneori e mai degrabă ca o sminteală. Un iepure fuge pentru că așa îi vine, iar dacă nu—l dobori iute, te trezești că o tund după el încă trei. Singura cale sigură e să veghezi tot timpul când sunt deasupra pământului și să te odihnești când apuci. La urma urmei, de—aia suntem aici — noi și patrulele.

—Acuma, despre faptul că se îngroapă *hraka*, a zis Hasmațuchi, trebuie să fii cât se poate de aspru. Dacă Generalul dă de *hraka* pe câmp, e—n stare să—ți smulgă coada și să—o vâre pe gât. Dar toți încearcă să scape de îngropat. Vor să fie naturale, micile spurcăciuni antisociale. Nu—și dau seama că binele tuturor depinde de cooperarea fiecăruia. Ce fac eu e să—i pun pe trei—patru dintre ei să sape în fiecare zi o groapă în șanț, ca pedeapsă. Aproape întotdeauna poți găsi pe cineva pe care să—l pedepsești, dacă—ți dai destulă osteneală. Echipa de azi astupă groapa de ieri și sapă alta nouă. Sunt tuneluri speciale care duc pe fundul șanțului, și cei din Semn trebuie să le folosească pe alea, nu altele, când se duc să facă *hraka*. Avem în șanț o strajă pentru *hraka*, să ne asigurăm că se întorc.

—Cum îi verificați după *silflay*? a întrebat Barosanu'.

—Păi îi cunoaștem pe toți din vedere, a răspuns Hasmațuchi, și ne uităm la ei când coboară. Nu sunt decât două intrări pentru fiecare Semn, și la fiecare stă unul dintre noi. Fiecare iepure știe ce intrare trebuie să folosească, și e sigur că mi—aș da seama dacă nu coboară unul dintre ai mei. Străjile intră ultimele — nu le chem înăuntru decât când sunt sigur că au coborât toți cei din Semn. Iar după ce au coborât, desigur, nu mai pot să iasă, cu o strajă la fiecare tunel. Dacă ar săpa careva, aș auzi. Nu ni se îngăduie să săpăm în Efrafa fără aprobarea Consiliului. Singurul moment cu adevărat primejdios este o alarmă — cum ar fi un om ori o vulpe. Atunci o tulim cu toții către cea mai apropiată intrare, firește. Până acum se pare că nu i—a dat nimănui prin cap că ar putea să țâșnească în partea cealaltă, și ar trece destul de mult timp până să se descopere că lipsește. Însă niciun iepure nu ar sări înspre *elil*, și asta e adevărata garanție.

—Ei bine, vă admir meticulozitatea, a spus Barosanu', zicându—și în sine că misiunea sa de taină pare să fie și mai aproape de imposibil decât crezuse. O să mă învăț cât se poate de repede cu toate astea. Când avem șansa unei patrulare?

—Mai întâi, mă aștept ca Generalul să te ia el însuși în patrulare, a zis Cerențel. Așa a făcut cu mine. Poate că n—o să mai fii așa de nerăbdător după o zi—două cu el — o să fii stors de puteri. Totuși, trebuie să recunosc, Thlayli, ești un voinic pe cinste și dacă ai trăit o vreme pe—afară probabil că o să te descurci foarte bine.

În clipa aceea un iepure cu o cicatrice albă la gât a coborât în tunel.

—Semnul Grumazului tocmai coboară, Căpitane Hasmațuchi, domnule, a zis. E o seară minunată, ar trebui să profitați cât mai mult de ea.

—Mă întrebam când o să te arăți, a răspuns Hasmațuchi. Spune—i căpitanului Sparcetă că—mi duc sus

Semnul pe dată.

Întorcându—se către unul dintre străjerii săi, care era în apropiere, Hasmațuchi i—a spus să treacă prin vizuini și să trimită toată lumea sus la *silflay*.

—Acuma, a zis Cerențel, tu te duci ca de obicei la intrarea depărtată, iar Thlayli mă poate însoți la cea apropiată. La început trimitem patru străji pe linie, iar după ce au ieșit toți din Semn mai trimitem patru și ținem două de rezervă. Ne vedem la locul obișnuit, lângă cremenea cea mare din taluz.

Barosanu' l—a urmat pe Hasmațuchi în tunel, unde pătrundeau mirosurile de iarbă, trifoi și hamei încălzite de soare. Cele mai multe tuneluri i se păruseră mai înguste și mai neaerisite decât era învățat, fără îndoială din pricină că erau atât de puține găuri la suprafață. Ideea unui *silflay* de seară era plăcută chiar și în Efrafa. S—a gândit la frunzele de fag foșnind deasupra Fagurelui de departe și a oftat. „Mă întreb cum se descurcă Laur, și—a zis în gând, și dacă o să—l mai văd vreodată; ori pe Alună, dacă—i pe—așa. Ei bine, o să le dau ticăloșilor ăstora ceva la care să se gândească înainte să pier. Însă mă simt înșingurat. Ce greu e să ai o taină pe care să n—o poți împărtăși.”

Au ajuns la gura tunelului, și Hasmațuchi a ieșit să se uite înjur. Când s—a întors, s—a așezat în partea de sus a tunelului. Pe când Barosanu' își găsea un loc alături, a observat pentru prima oară în peretele celălalt al tunelului o scobitură, ca o peșteră deschisă. Acolo stăteau ghemuți trei iepuri. Cei de pe laturi aveau înfățișarea dură, impasibilă, a membrilor *Owslafa*. Dar cel din mijloc a fost cel la care s—a holbat. Iepurele ăsta avea blana întunecată — aproape neagră. Dar nu era cel mai izbitor lucru din înfățișarea lui. Era mutilat îngrozitor. Urechile nu mai erau decât zdrențe fără nicio formă, sfărtecate la margini, tivite cu cicatrice neregulate și presărate pe alocuri cu bucăți de carne vie. O pleoapă era deformată și se închidea strâmb. În ciuda aerului răcoros, ispititor, al serii de iulie, părea apatic și toropit. Își ținea ochii în pământ și clipea tot timpul. După o vreme și—a coborât capul și și—a frecat nasul de etichete din față, agitat. Apoi și—a scărpinat gâtul și și—a reluat poziția de dinainte, istovită.

Barosanu', cu firea sa caldă, impulsivă, îmboldit de curiozitate și de milă, s—a dus în partea cealaltă a tunelului.

—Cine ești? a întrebat.

—Mă cheamă Negrilă, domnule, a răspuns iepurele.

Nu a ridicat privirea și a vorbit fără nicio expresie, ca și cum ar mai fi răspuns de multe ori la această întrebare.

—Ieși la *silflay*? a întrebat Barosanu'.

Fără îndoială, și—a zis el, e cine știe ce erou al sălașului, rănit într—o luptă grea și acum infirm, ale cărui servicii merită o escortă de onoare când iese din vizuină.

—Nu, domnule, a zis iepurele.

—De ce nu? a zis Barosanu'. E o seară minunată.

—Nu ies la *silflay* acum, domnule.

—Atunci de ce ești aici? a întrebat Barosanu', cu franchețea lui obișnuită.

—Semnul care are *silflay* seara, domnule, a început iepurele. Semnul care... vin... eu...

A șovăit și a tăcut.

Unul dintre cei din *Owslafa* a vorbit.

—Zi mai departe, i—a spus.

—Am venit aici să mă vadă cei din Semn, a zis iepurele cu vocea lui joasă, secătuită. Fiecare Semn trebuie să vadă cum am fost pedepsit, așa cum merit, pentru trădarea mea, că am încercat să părăsesc sălașul. Consiliul a fost îndurător... Consiliul a fost îndurător... Consiliul... Nu—mi pot aminti, domnule, chiar nu pot, a izbucnit, răsucindu—se către străjerul care vorbise. Nu—mi mai pot aminti nimic.

Străjerul n—a zis nimic. Barosanu', după ce s—a uitat câteva clipe într—o tăcere șocată, s—a dus la Hasmațuchi.

—Trebuie să spună oricui întreabă, a zis Hasmațuchi, dar s—a cam prostit după o jumătate de lună. A încercat să fugă. Arșinic l—a prins și l—a adus înapoi, iar Consiliul i—a sfâșiat urechile și a zis să fie arătat în fiecare dimineață și seară, la *silflay*, ca exemplu pentru ceilalți. Dar, dacă mă întrebi pe mine, n—o s—o mai ducă mult. Într—una din nopțile astea o să se întâlnească cu un iepure mai negru ca el.

Barosanu' s—a cutremurat, în parte din pricina tonului lui Hasmațuchi, de indiferență împietrită, și în parte din pricina propriilor amintiri. Cei din Semn treceau acum în șir, și se uita la ei cum trec, fiecare întunecând clipă intrarea înainte să țupăie afară, sub păducel. Era limpede că Hasmațuchi se mândrește

că—i știe pe nume. Vorbea cu cei mai mulți dintre ei și se trudea să arate că le cunoaște cât de cât viața personală. Barosanului i se părea că răspunsurile pe care le primea nu erau prea calde ori prietenoase, dar nu știa dacă e din pricina faptului că nu le plăcea de Hasmațuchi, ori doar din pricină că nu le ardea de nimic, ceea ce părea să fie un lucru obișnuit printre iepurii de rând din Efrafa. Pândeau cu atenție — așa cum îl sfătuisese Mură — orice semn de nemulțumire ori de răzvrătire —, dar nu găsea prea mult temeii de nădejde în chipurile lipsite de expresie care treceau prin fața sa. La sfârșit a venit un grup de trei—patru iepuroaice, vorbind între ele.

—Cum te împaci cu noile tale prietene, Nelthilta? a întrebat—o Hasmațuchi pe prima când a trecut pe lângă el.

Iepuroaica, o făptură nurlie, cu botul lung, care nu avea mai mult de trei luni, s— a oprit și s— a uitat la el.

—Aș zice c— o să te—mpaci și tu într— o bună zi, Căpitane Hasmațuchi, a răspuns. Cum s— a—ntâmpnat cu Căpitanul Nalbă — s— a împăcat, știi? Ce— ar fi să trimiteți niște iepuroaice în Patruțele Extraordnare?

A stat un pic, așteptând răspunsul lui Hasmațuchi, dar el n— a zis nimic și nu le— a vorbit iepuroaicelor care au urmat— o pe Nelthilta pe câmp.

—Ce— a vrut să spună cu asta? a întrebat Barosanu'.

—Păi am avut necazuri, știi, a zis Hasmațuchi. Câteva iepuroaice din Semnul Față Dreaptă au făcut scandal la o întrunire a Consiliului. Generalul a zis că trebuie să fie despărțite și două au fost trimise la noi. Le supraveghez. Nu— mi dau de furcă, dar Nelthilta s— a împrietenit cu ele și asta se pare că a făcut— o obraznică și ranchiunoasă; cam ce ai văzut adineaori. Asta nu mă deranjează — arată că simt că *Owsla* e cea mai tare. Ar trebui să fiu mult mai îngrijorat dacă iepuroaicele tinere ar deveni tăcute și politicoase: m— aș întreba ce pun la cale. În orice caz, Thlayli, mi— ar plăcea să te străduiești să te apropii de iepuroaicele alea și să le aduci un pic la ordine.

—Bine, a zis Barosanu'. Că veni vorba, care sunt regulile pentru împerechere?

—Împerechere? a zis Hasmațuchi. Păi dacă vrei o iepuroaică poți s— o ai — adică orice iepuroaică din Semn. Doar nu suntem ofițeri de florile mărlui, nu? Iepuroaicele se supun ordinelor, și niciunul dintre iepuri nu te poate opri. Înseamnă că rămânem doar tu, eu și Cerențel; și noi n— o să ne certăm. La urma urmei, sunt o droaie de iepuroaice.

—Înțeleg, a zis Barosanu'. Păi acum mă duc la *silflay*. Dacă n— ai nimic împotriva, o să mă duc să stau de vorbă cu unii din Semn și apoi să fac inspecția străjilor și să mă deprind cu terenul. Cum rămâne cu Negrilă?

—Nu— ți bate capul cu el, a zis Hasmațuchi. Nu— i treaba noastră. *Owslafa* o să— l țină aici până se întorc cei din Semn și apoi o să— l ducă.

Barosanu' a pornit pe câmp, conștient de privirile prudente aruncate de iepurii pe lângă care trecea. S— a simțit uimit și neliniștit. Cum să— și înceapă misiunea cea primejdioasă? Și trebuia să înceapă într— un fel ori altul, căci Kehaar arătase limpede că nu mai vrea să aștepte. N— avea încotro, trebuia să riște și să se încreadă în cineva. Dar în cine? Un sălaș ca ăsta trebuie să fie plin de iscoade. Probabil că Generalul Jaleș e singurul care le știe. Oare îl privea chiar în clipa asta o iscoadă?

„Va trebui, pur și simplu, să mă încred în intuiția mea, și— a zis. O să dau roată un pic pe— aici să văd dacă nu— mi pot face niște prieteni. Dar știu un lucru — dacă *izbutesc* să scot de aici niște iepuroaice, o să— l iau cu mine și pe nefericitul ăla de Negrilă. Văd roșu în fața ochilor doar când mă gândesc cum e silit să șadă acolo. Generalul ăsta, Jaleș! O pușcă— i prea bună pentru el.”

Ronțâind și cugetând, înainta alene pe pajiște, sub soarele de seară. După o vreme a dat de o mică adâncitură, cam ca aceea de pe Watership Down în care el și Argintiul îl găsiseră pe Kehaar. În adâncitură erau patru iepuroaice, cu spatele la el. A recunoscut micul grup care ieșise ultimul.

Era limpede că trecuseră de faza intensă a potolirii foamei și acum ronțăiau și stăteau la taifas, și a observat că trei o ascultau cu atenție pe a patra. Barosanului îi plăcea chiar mai mult decât majorității iepurilor o poveste frumoasă, iar acum l— a atras ideea de a auzi ceva nou în sălașul ăsta străin. S— a apropiat neauzit de marginea adânciturii chiar când iepuroaica a început să vorbească.

Pe dată și— a dat seama că nu era o poveste. Și totuși, mai auzise pe undeva așa ceva. Aerul fermecat, rostirea ritmică, ascultătorii ținându— și suflarea — ce îi aminteau oare? Apoi i— au revenit în minte mirosul de morcovi și Buruiană— de— argint, dominând mulțimea din vizuina cea mare. Dar aceste

versuri i—au mers la inimă, nu ca ale celui străin.

Demult, demult

Presura cânta, în vârful rugului de mure.

Cânta lângă puii pe care iepuroaica îi scosese la joacă,

Cânta în vânt, și puii se jucau dedesubt.

Vremea lor a lunecat pe sub florile de soc.

Dar pasărea a zburat, și acum inima mi—e întunecată

Și timpul n—o să se mai joace niciodată pe câmp.

Demult, demult

Gâzele portocalii se agățau de firele de neghină.

Iarba unduia în vânt. Un iepure și o iepuroaica

Alergau pe pajiște. Au scurmat în taluz o vizuină,

Făceau ce le dădea ghes inima sub frunzele de alun.

Dar gâzele s—au prăpădit în ger și inima mi—e întunecată;

Și niciodată n—o să—mi mai aleg perechea.

Gerul se lasă, gerul cade în trupul meu.

Nările, ochii mei sunt toropiți de ger.

Lăstunul—mare o să vină primăvara, strigând: „Vești! Vești!

Iepuroaice, săpați vizuini noi și umpleți—vă de lapte pentru pui!”

N—o să aud. Puii nenăscuți se întorc

În trupul meu amorțit. Prin somnul meu

Trece un gard de sârmă care—i închisoare vântului.

Niciodată n—o să mai simt cum bate vântul.

Iepuroaica a tăcut, și cele trei însoțitoare ale ei n—au zis nimic; dar neclintirea lor arăta destul de limpede că ea vorbise pentru toate. Un stol de grauri a zburat pe deasupra, ciripind și şuierând, și o picătură de găinaț a căzut în iarbă, în mijlocul micului grup, dar niciuna nu s—a mișcat, nici măcar n—au tresărit. Fiecare părea să fie cufundată în aceleași gânduri melancolice — gânduri care, oricât ar fi fost de triste, cel puțin erau departe de Efrafa.

Spiritul Barosanului era la fel de dur ca trupul și nu prea avea loc pentru sentimentalism, dar, precum cele mai multe dintre făpturile care au trecut prin greutăți și primejdii, recunoștea și respecta suferința atunci când o vedea. Era învățat să—i cântărească pe ceilalți iepuri și să hotărască la ce erau buni. L—a izbit faptul că aceste iepuroaice nu erau departe de capătul puterilor lor. Un animal sălbatic care simte că nu mai are pentru ce să trăiască ajunge în cele din urmă într—un punct în care puterile rămase se pot îndrepta de fapt către moarte. Aceasta era starea pe care Barosanu' i—o atribuisese din greșală lui Cinci în sălașul lașurilor. De atunci se mai copsese la minte. Simțea că disperarea nu e prea departe de iepuroaicele astea; și, din tot ce auzise despre Efrafa, atât de la Laur, cât și de la Hasmațuchi, putea să înțeleagă de ce. Știa că efectele suprapopulării și încordării dintr—un sălaș se arată mai întâi la iepuroaice. Devin sterpe și agresive. Dar, dacă agresivitatea nu le poate rezolva problemele, adesea încep să plutească spre singurul lucru care le rămâne de făcut. Se întreba în care punct al acestui drum lugubru au ajuns iepuroaicele din fața sa.

A sărit în adâncitură. Iepuroaicele, tulburate din gânduri, s—au uitat la el cu ranchiună și s—au tras înapoi.

—Știu că tu ești Nelthilta, i—a spus Barosanu' iepuroaicei frumoase care îi întorsese vorba lui Hasmațuchi în tunel. Dar pe tine cum te cheamă? a întrebat apoi, răsucindu—se către cea de lângă ea.

După o pauză, i—a răspuns fără chef:

—Thethuthinnang³³, domnule.

—Și pe tine? a întrebat—o Barosanu' pe cea care spusese versurile.

Ea l—a privit cu atâta nefericire, cu atâta învinuire și suferință, încât a trebuit să se stăpânească din

³³ Thethuthinnang: Mișcarea—frunzelor. Prima și ultima silabă sunt accentuate, ca în „Uită—te unde calci” (n.a.).

răspuți să n—o roage pe loc să creadă că e prietenul ei de taină și că urăște Efrafa și autoritatea pe care o reprezintă. Replica dată de Nelthilta lui Hasmațuchi în tunel fusese plină de ură, dar privirea acestei iepuroaice vorbea despre nedreptăți mai presus de puțința ei de a le rosti. În vreme ce se uita la ea, Barosanu' și—a amintit deodată cum înfățișase Laur marele *hrududu* galben care a sfărtecat pământul de deasupra sălașului. „Se poate să fi întâlnit o privire ca asta”, și—a zis. Apoi iepuroaica i—a răspuns.

—Mă cheamă Hyzenthlay, domnule.

—Hyzenthlay? a zis Barosanu', pe care uimirea îl făcuse să—și piardă sângele rece. Atunci tu ești cea care...

S—a oprit. Putea fi primejdios să întrebe dacă își amintea că vorbise cu Laur. Dar, indiferent dacă—și amintea ori ba, iată, evident, iepurele care le spusese lui Laur și însoțitorilor lui despre problemele din Efrafa și despre nemulțumirea iepuroaicelor. Dacă își amintea bine povestea lui Laur, ea deja încercase să părăsească sălașul. „Dar, și—a zis, când i—a întâlnit din nou privirea deznădăjduită, de ce ar mai fi în stare acum?”

—Ați avea oare bunăvoința să ne îngăduiți să plecăm, domnule? a întrebat Nelthilta. Compania ofițerilor ne copleșește cu totul, știți; ni se pare că un pic din ea e îngrozitor de mult.

—O... da... sigur... firește, a răspuns Barosanu', năucit.

A rămas pe loc, în vreme ce iepuroaicele au sărit afară, iar Nelthilta a spus, cu vocea ridicată: „Ditamai tolomacu!” și s—a uitat un pic înapoi, nădăjduind evident că el o să primească provocarea.

„Ei, măcar mai e printre ele una căreia nu i s—a stins scânteia!” și—a zis, în vreme ce se îndrepta către străji.

A vorbit o vreme cu străjerii și a aflat cum erau organizați. Era un sistem deprimant de eficient. Fiecare străjer putea să ajungă în câteva clipe la camaradul cel mai apropiat; iar semnalul potrivit — pentru că aveau mai multe — dat de izbitura în pământ cu labelle din spate aducea acolo ofițerii și rezervele. Dacă era nevoie, *Owslafa* putea să fie alertată aproape pe dată, ca și Căpitanul Arșinic sau orice ofițer care patrula la periferia sălașului. Dat fiind că Semnele ieșeau să mănânce pe rând, nu avea cum să fie vreo încurcătură în privința locului unde trebuia mers dacă se dădea alarma. Unul dintre străjeri, Sovârf, i—a povestit încercarea de evadare a lui Negrilă.

—S—a prefăcut că tot merge, mâncând, până a ajuns foarte departe, a zis Sovârf, și apoi a tulit—o. De fapt, a izbutit să doboare doi străjeri care au încercat să—l oprească; și n—aș crede că a mai izbutit careva să facă atât de mult de unul singur. A fugit nebunește, dar Arșinic fusese înștiințat, știi, și n—a făcut decât să o ia ocol și să—i iasă în cale pe câmp. Desigur, dacă n—ar fi doborât străjerii, Consiliul poate că l—ar fi lăsat să scape mai ușor.

—Îți place viața din sălaș? a întrebat Barosanu'.

—Nu—i prea rău acum, când am intrat în *Owsla*, a răspuns Sovârf, iar dacă ajung ofițer o să fie și mai bine. Am făcut deja două Patrule Extraordinare — astea sunt ocaziile să ieși în evidență. Pot să iau urma și să lupt la fel de bine ca mulți dintre ceilalți, dar, desigur, se cere mai mult decât atât de la un ofițer. Cred că ofițerii noștri sunt niște tipi pe cinste, ce zici?

—Da, așa cred și eu, a zis Barosanu' cu înflăcărare.

L—a izbit faptul că Sovârf, evident, nu știa că el abia venise în Efrafa. În orice caz, nu i—a arătat nici invidie, nici ranchiună. Barosanu' începea să—și dea seama că în acest loc nimănui nu i se spunea mai mult decât avea nevoie să știe; și nu ajungea să afle prea multe, doar ce avea în față. Probabil că Sovârf credea că Barosanu' fusese promovat din alt Semn.

Când s—a lăsat întunericul, chiar înainte de sfârșitul perioadei de *silflay*, Căpitanul Arșinic a venit pe câmp cu o patrulă alcătuită din trei iepuri, iar Hasmațuchi a alergat să—l întâlnească pe linia străjilor. Barosanu' li s—a alăturat și a ascultat ce vorbeau. După cum a reieșit, Arșinic fusese până la drumul de fier, dar nu găsisese nimic neobișnuit.

—Nu treci niciodată de drumul de fier? a întrebat.

—Nu prea des, a răspuns Arșinic. E umed, știi — loc rău pentru iepuri. Am fost acolo, dar în patrulările obișnuite cercetez locurile mai apropiate de casă. Treaba mea e în parte să observ tot ce e nou și ar trebui să fie cunoscut de Consiliu, iar în parte să asigur capturarea oricui o tulește. Ca nenorocitul ăla de Negrilă — până să—l dobor mi—a tras o mușcătură pe care n—am s—o uit. Într—o seară frumoasă ca asta mă duc de obicei până la taluzul drumului de fier și apoi merg de—a lungul lui, pe partea asta. Sau, uneori, merg în cealaltă parte, până la hambar. Depinde de ce se cere. Apropo, l—am văzut pe General

ceva mai devreme în seara asta și așa zice că vrea să te ia în patrule peste două—trei zile, de îndată ce te—ai deprins cu locurile și Semnul tău nu mai e la *silflay* în zori și în amurg.

—De ce să așteptăm? a zis Barosanu' cu tot entuziasmul pe care a putut să—l arate. De ce nu mai curând?

—Păi în general un Semn își păstrează *Owsla* întreagă atunci când e la *silflay* în zori și în amurg. Iepurii sunt mai vioi în acele momente, știi, și e nevoie de supraveghere mai severă. Dar un Semn care iese la *silflay* ni—*Frith* și *fu Inle* poate, în general, să se lipsească de cineva din *Owsla* pentru o Patrulă Extraordinară. Acum o să vă las. Trebuie să—i duc pe ai mei la Crixă și să—i raporteze Generalului.

De îndată ce Semnul a coborât în vizuini și Negrilă a fost dus de acolo de paznici, Barosanu' s—a despărțit de Hasmațuchi și Cerențel și s—a dus în vizuina sa. Cu toate că iepurii de rând trăiau înghesuiți, străjile aveau două vizuini mari, iar fiecare ofițer avea vizuina lui. Singur, în sfârșit, Barosanu' a început să cugete la problema lui.

Obstacolele erau năucitoare. Era sigur că el însuși, cu ajutorul lui Kehaar, poate să fugă din Efrafa oricând vrea. Dar cum naiba să ia cu el o ceată de iepuroaice — presupunând că s—ar găsi vreuna gata să încerce? Dacă ar chema înapoi străjile în vremea de *silflay*, Hasmațuchi ar pricepe imediat ce a făcut. Așadar, singura posibilitate era ca evadarea să fie ziua: să aștepte până adoarme Hasmațuchi și apoi să ordone unui străjer să—și părăsească postul de la una dintre intrări. Barosanu' a chibzuit. Nu vedea vreun defect al acestei idei. Apoi s—a gândit: „Și cum rămâne cu Negrilă?” Probabil că Negrilă își petrecea ziua sub pază într—o vizuină aparte. Probabil că foarte puțini știau unde se află — nimeni nu știa nimic în Efrafa — și era sigur că nimeni nu i—ar spune. Așa că va trebui să—l lase pe Negrilă: nu—l putea cuprinde în niciun plan realist.

„Al naibii să fiu dacă—l las aici, a bombănit Barosanu'. Știu că Mură ar zice că—s smintit. Dar el nu—i aici și eu fac toate astea. Și dacă stric totul din pricina lui Negrilă? Of, Frith într—un hambar! Ce chestie!”

S—a tot gândit până ce și—a dat seama că gândurile i se tot învârtesc. După o vreme a adormit. Când s—a trezit, și—a dat seama că afară e lumina lunii, frumoasă și nemișcată. S—a gândit că ar putea să înceapă din partea cealaltă — convingând câteva dintre iepuroaice să i se alătore și făcând apoi un plan, poate cu ajutorul lor. A mers prin tunel până a dat de un iepure tânăr care dormea cum putea și el la intrarea într—o vizuină ticsită. L—a trezit.

—O știi pe Hyzenthlay? a întrebat.

—O, da, domnule, a răspuns iepurele, într—o încercare jalnică de a se arăta vioi și dispus.

—Du—te după ea și spune—i să vină în vizuina mea, a zis Barosanu'. Să nu mai vină nimeni cu ea. Pricepi?

—Da, domnule.

După ce iepurele cel tânăr a plecat repede, Barosanu' s—a întors în vizuină, întrebându—se dacă o să se stârnească vreo bănuială. Părea improbabil. Din ce spusese Hasmațuchi, era un lucru destul de obișnuit ca ofițerii din Efrafa să trimită după iepuroaice. Dacă era întrebat, nu trebuia decât să—și joace rolul. S—a întins pe jos și a așteptat.

Un iepure a venit încet prin tunel, în întuneric, și s—a oprit la intrarea în vizuină. A fost un moment de tăcere.

—Hyzenthlay? a zis Barosanu'.

—Sunt Hyzenthlay.

—Vreau să vorbesc cu tine, a zis Barosanu'.

—Sunt în Semn, domnule, și sunt la ordinele dumneavoastră. Dar ați făcut o greșală.

—Ba n—am făcut, a zis Barosanu'. Nu trebuie să te temi. Vino aici, lângă mine.

Hyzenthlay s—a supus. Îi simțea pulsul grăbit. Trupul îi era încordat; avea ochii închiși, iar ghearele scurtau podeaua.

—Hyzenthlay, a șoptit Barosanu' la urechea ei, ascultă—mă bine. Îți amintești că în urmă cu mai multe zile au venit într—o seară în Efrafa patru iepuri. Unul avea blana foarte deschisă la culoare și unul avea pe laba din față o mușcătură de șobolan vindecată. Ai vorbit cu cel care îi conducea — îl chema Laur. Știu ce ți—a spus.

Ea și—a întors capul, înspăimântată.

—Cum de știi?

—Lasă asta. Ascultă—mă.

Apoi Barosanu' i—a vorbit despre Alună și Cinci; despre distrugerea sălașului din Sandleford și despre călătoria până la Watership Down. Hyzenthlay nu s—a clintit și nu l—a întrerupt.

—Iepurii cu care ai vorbit în seara aceea, a zis Barosanu', care ți—au spus despre sălașul nimicit și că au venit să ceară de la Efrafa iepuroaice — știi ce s—a întâmplat cu ei?

Răspunsul lui Hyzenthlay a fost un murmur abia auzit la urechea lui.

—Știu ce—am auzit. Au fugit în seara următoare. Căpitanul Ridichioară a fost omorât pe când îi urmărea.

—Și a mai fost trimisă după ei vreo patrulă, Hyzenthlay? Vreau să zic, a doua zi?

—Am auzit că nu era niciun ofițer disponibil, cu Bumbișor arestat și Ridichioară mort.

—Iepurii aceia au ajuns cu bine înapoi la noi. Unul dintre ei nu—i prea departe în clipa asta, împreună cu Alună și Cinci și alți câțiva. Sunt vicleni și iscușiți. Mă așteaptă să aduc iepuroaice din Efrafa — cât de multe pot convinge să vină. O să le pot trimite un mesaj mâine—dimineată.

—Cum?

—Printr—o pasăre — dacă totul merge bine.

Barosanu' i—a povestit despre Kehaar. Când a terminat, Hyzenthlay nu i—a răspuns, și nu și—a dat seama dacă ea se gândește la tot ce—i spusese, ori teama și neîncrederea au tulburat—o atât de mult, încât nu știe ce să zică. Oare crede că e o iscoadă care încearcă s—o prindă în capcană? Poate că nu—și dorește decât s—o lase să plece de acolo? În cele din urmă a zis:

—Mă crezi?

—Da, te cred.

—Nu s—ar putea să fiu o iscoadă trimisă de Consiliu?

—Nu ești. Știu asta.

—Cum?

—Vorbeai de prietenul tău — cel care a știut că sălașul acela e un loc rău. Nu—i singurul iepure de soiul ăsta. Uneori și eu știu astfel de lucruri: dar nu prea des acum, căci inima mi—e înghețată.

—Atunci o să mi te alături — și o să—ți convingi și prietenele? Avem nevoie de voi; Efrafa nu are.

Ea a tăcut din nou. Barosanu' auzea un vierme mișcându—se prin pământ în apropiere, și prin tunel a venit sunetul înăbușit al unei făpturi micuțe care umbla repezător prin iarba de afară. A așteptat liniștit, știind că e cum nu se poate mai important să n—o supere.

În cele din urmă ea i—a vorbit din nou la ureche, atât de încet, încât cuvintele păreau doar ceva mai mult decât întreruperi ritmice ale răsuflării.

—Putem fugi din Efrafa. Primejdia e foarte mare, dar asta o putem face. Mai departe nu pot să văd. Năuceală și spaimă la căderea nopții — și apoi oameni, oameni, tot lucruri de—ale oamenilor! Un câine — o funie care se rupe ca o ramură uscată. Un iepure — nu, nu—i cu puțință! —, un iepure care vine într—un *hrududu*! Of, m—am prostit de—a binelea — povești de spus puilor într—o seară de vară. Nu, nu mai pot să văd ca odinioară; e ca forma copacilor îndărătul unei perdele de ploaie.

—Păi ai face bine să vii să—l cunoști pe prietenul ăsta al meu, a zis Barosanu'. Întocmai așa vorbește, și am ajuns să mă încred în el, așa că mă încred și în tine. Dacă simți c—o să izbutim, e bine. Dar ceea ce te întreb este dac—o să—ți aduci și prietenele.

După altă pauză, Hyzenthlay a zis:

—Curajul, spiritul meu e mult mai puțin decât a fost. Mă tem să te las să te bizui pe mine.

—Îmi dau seama de asta. Ce te—a măcinat? N—ai fost tu căpetenia iepuroaicelor care s—au înfățișat Consiliului?

—Am fost eu și Thethuthinnang. Nu știu ce s—a întâmplat cu celelalte care erau cu noi. Pe atunci eram toate în Semnul Față Dreaptă, știi. Încă mai am semnul acela, dar am fost însemnată din nou. Negrilă — l—ai văzut?

—Da, desigur.

—Era în Semnul acela. Era prieten cu noi și ne—a încurajat. Numai că la vreo două nopți după ce am mers să vorbim cu Consiliul a încercat să fugă, dar a fost prins. Ai văzut ce i—au făcut. A fost seara în care au venit prietenii tăi; iar în seara următoare au fugit. După asta Consiliul ne—a chemat. Generalul a zis că nimeni altcineva n—o să mai aibă ocazia să fugă. Am fost împărțite între Semne, nu mai mult de două în fiecare. Nu știu cum de ne—au lăsat împreună, pe Thethuthinnang și pe mine. Poate că n—au

stat un pic să se gândească. Așa e Efrafa, știi. Ordinul suna așa: „Câte două la fiecare Semn”, așa că nu conta care două, de vreme ce era îndeplinit ordinul. Acum sunt speriată și simt cum veghează Consiliul.

—Da, dar *eu sunt* aici acum, a zis Barosanu'.

—Cei din Consiliu sunt foarte vicleni.

—E cazul să fie. Avem câțiva iepuri care sunt mult mai vicleni, crede—mă. Leit *Owsla* lui El—ahrairah. Dar spune—mi — Nelthilta era cu voi când v—ați înfățișat Consiliului?

—A, nu, s—a născut aici, în Semnul Șoldului Stâng. Are curaj, știi, dar e tânără și prostuță. O încântă să vadă toată lumea că e prietenă cu iepuri considerați rebeli. Nu—și dă seama ce face ori cum e cu adevărat Consiliul. Pentru ea totul e un soi de joacă — obrăznicile spuse ofițerilor și așa mai departe. Într—o zi o să sară calul și o să ne bage iar în bucluc. Nu poate să i se încredințeze o taină, nici vorbă.

—Câte iepuroaice din Semn ar fi gata să ni se alătore când fugim?

—*Hrair*. E multă nemulțumire, știi. Dar, Thlayli, nu trebuie să afle decât cu foarte puțin timp înainte de fugă — nu doar Nelthilta, toate. Nimeni nu poate să păstreze o taină în sălaș și peste tot mișună iscoadele. Tu și cu mine trebuie să facem un plan și să nu—l spunem nimănui în afară de Thethuthinnang. Noi două o să adunăm destule iepuroaice care să vină cu noi când va fi vremea.

Barosanu' și—a dat seama că dăduse, fără să se aștepte, peste ceea ce îi trebuia mai mult ca orice: o prietenă puternică și cu capul pe umeri, care să gândească singură și să—l ajute să—și ducă povara.

—Te las să alegi iepuroaicele, a zis. Pot să creez ocazia de fugă dacă le faci să fie gata s—o folosească.

—Când?

—La vremea asfințitului ar fi cel mai bine, și cât mai repede cu putință. Alună și ceilalți o să ne iasă în întâmpinare și o să lupte cu orice patrulă ne urmărește. Dar lucrul principal este că pasărea o să lupte de partea noastră. Nici măcar Jaleș nu s—ar aștepta la asta.

Hyzenthlay a tăcut iarăși, și Barosanu' și—a dat seama cu admirație că repetă în minte ce spusese el și caută scăpările.

—Dar cu câți se poate lupta pasărea? a zis ea în cele din urmă. îi poate alunga *pe toți*? O să fie o evadare mare, și să nu te amăgești, Thlayli, generalul însuși o să vină după noi cu cei mai buni iepuri pe care—i are. Nu putem să fugim la nesfârșit. N—o să ne piardă urma și, mai devreme ori mai târziu, o să ne ajungă.

—Ți—am zis că iepurii noștri sunt mai vicleni decât Consiliul. Nu cred că o să pricepi cu adevărat partea asta, oricât de bine ți—aș explica. Ai văzut vreodată un râu?

—Ce—i un râu?

—Ei, vezi? Nu—ți pot explica. Dar îți jur că n—o să trebuiască să fugim prea mult. De fapt, o să ne facem nevăzuți chiar sub ochii celor din *Owsla* — de—or fi acolo să vadă. Trebuie să spun că abia aștept asta.

Ea n—a spus nimic, și el a adăugat:

—Trebuie să mă crezi, Hyzenthlay. Pe viața mea, o să ne facem nevăzuți. Nu te amăgesc.

—Dacă greșești, cei care o să moară iute o să fie cei norocoși.

—Nimeni n—o să moară. Prietenii mei au pregătit o șmecherie de care ar fi mândru El—ahrairah însuși.

—Dacă e să fie la asfințit, a zis ea, trebuie să fie mâine ori poimâine. Peste două zile Semnul nostru nu mai iese la *silflay* seara. Știai asta?

—Da, am auzit. Atunci mâine. De ce să mai așteptăm? Dar mai e ceva. O să—l luăm și pe Negrilă.

—Negrilă? Cum? E păzit de poliția Consiliului.

—Știu. O să sporească tare mult primejdia, dar am hotărât că nu—l pot lăsa aici. Uite ce am de gând. Mâine—seară, când Semnul e la *silflay*, tu și Thethuthinnang să țineți în preajmă iepuroaicele — câte ați adunat — gata de fugă. O să mă întâlnesc cu pasărea ceva mai departe, pe pajiște, și o să—i spun să atace străjile de îndată ce mă vede întorcându—mă în tunel. Apoi vin și mă ocup eu însumi de paznicii lui Negrilă. N—o să se aștepte la așa ceva. Îl scot într—o clipă și mă alătur vouă. O să fie mare zăpăceală, și în zăpăceala aia fugim. Pasărea o să atace pe oricine încearcă să ne urmeze. Nu uita, mergem drept înainte până la arcada cea mare sub drumul de fier. Prietenii mei o să aștepte acolo. Nu trebuie decât să vă țineți după mine — o să vă arăt drumul.

—S—ar putea să patruleze Căpitanul Arșinic.

—A, chiar nădăjduiesc asta, a zis Barosanu'. Chiar nădăjduiesc.

—Negrilă s—ar putea să nu poată fugi imediat. O să fie la fel de uluit ca paznicii.

—Ar fi cu putință să—l înștiințăm?

—Nu. Paznicii nu se îndepărtează niciodată de el și—l duc singur la *silflay*.

—Cât va mai trebui să trăiască așa?

—După ce a fost pe rând la fiecare Semn, Consiliul o să—l omoare. Cu toții suntem siguri de asta.

—Atunci nu mai încape vorbă. *Nu* plec fără el.

—Thlayli, ești tare viteaz. Dar ești și viclean? Viețile noastre depind mâine de tine.

—Păi vezi ceva greșit în planul ăsta?

—Nu, dar nu—s decât o iepuroaică și n—am pus niciodată piciorul afară din Efrafa. Dacă se ivește ceva neprevăzut?

—Riscul e risc. Nu vrei să pleci de aici și să trăiești cu noi pe dealul înalt? Gândește—te!

—O, Thlayli! Și o să ne împerechem cu cine alegem noi, și o să ne săpăm vizuinile, și o să aducem pe lume pui vii?

—Așa o să faceți; și o să spuneți povești în Fagure și o să ieșiți la *silflay* când aveți chef. E o viață minunată, îți jur.

—O să vin! Înfrunt orice primejdie.

—Ce noroc că ești în Semnul ăsta, a zis Barosanu'. Înainte să vorbesc cu tine îmi ieșisem din minți tot gândindu—mă ce să fac.

—Acum o să mă întorc la vizuinile de mai jos, Thlayli. Unii o să se întrebe de ce ai trimis după mine. Știi, nu—s gata de împerechere. Dacă plec acum, putem zice că ai făcut o greșeală și ai fost dezamăgit. Nu uita să spui asta.

—Nu uit. Bine, du—te acum, și fiți gata la *silflay* mâine—seară. N—o să te dezamăgesc.

După ce ea a plecat, Barosanu' s—a simțit îngrozitor de obosit și singur. A încercat să—și spună că prietenii săi nu sunt departe și că o să—i vadă iar în mai puțin de o zi. Dar știa că între el și Alună stă întregul Efrafa. Gândurile i s—au împrăștiat în închipuirile lugubre ale neliniștii. A căzut într—un fel de vis, în care Căpitanul Arșinic s—a prefăcut într—un pescăruș și a zburat țipând peste râu, și s—a trezit speriat: și iar a ațipit, și l—a văzut pe Căpitanul Hasmațuchi mânându—l pe Negrilă din urmă către un laț sclipitor din iarbă. Și peste toate, mare ca un cal pe un câmp, știind tot ce trecea de la un capăt al lumii la celălalt, pâdea imaginea uriașă a Generalului Jaleș. În cele din urmă, sleit de temeri, s—a prăvălit într—un somn adânc în care nu l—a mai putut urma nici spaima, și a zăcut fără vreun sunet ori vreo mișcare în vizuina în care era singur.

36. SE APROPIE FURTUNA

Da' când s—o tundem, iată
 Că Bill 'Arper s—arată,
 Și n—am mai făcut *ni'ic*.
Cântec de musical

Barosanu' a plutit încetul cu încetul afară din vis, ca o bulă de gaz de mlaștină de pe albia unei ape nemișcate. Era cineva alături de el în vizuină — un iepure. S—a ridicat pe dată și a zis:

—Cine—i?

—Cerențel, a răspuns celălalt. E vremea de *silflay*, Thlayli. Ciocârliile au urcat pe cer. Da' știu că dormi buștean.

—Cam așa—i, a zis Barosanu'. Ei bine, sunt gata.

Se pregătea s—o ia înainte prin tunel, când următoarele cuvinte ale lui Cerențel l—au făcut să înțepenească.

—Cine—i Cinci? a zis Cerențel. Barosanu' s—a încordat.

—Ce—ai zis?

—Am zis „Cine—i Cinci?”

—De unde să știu?

—Păi vorbeai în somn. Tot ziceai „Întreabă—l pe Cinci, întreabă—l pe Cinci”. M—am întrebat cine e.

—A, știu. Un iepure pe care l—am cunoscut cândva. Știa dinainte cum o să fie vremea și altele de soiul ăsta.

—Păi atunci ar putea s—o facă și acum. Simți mirosul furtunii? Barosanu' a adulmecat. Amestecat cu mirosurile de iarbă și de vite venea mirosul cald, dens al unei mase mari de nori aflate încă departe. L—a tras în piept cu neplăcere. *Apoape* toate animalele sunt tulburate de apropierea furtunii cu tunete, care le copleșește cu apăsarea din ce în ce mai mare și perturbă ritmurile firești ale vieții lor. Barosanu' s—ar fi întors în vizuină, dar era sigur că unui fleac ca o dimineată cu amenințarea furtunii nu i s—ar îngădui să se amestece în orarul de masă al unui Semn din Efrafa.

Și nu se înșela. Hasmațuchi era deja la intrare, ghemuit în tunel, de partea cealaltă a locului în care stăteau Negrilă și paznicii. S—a uitat în jur când ofițerii lui au apărut din tunel.

—Haide, Thlayli, a zis. Străjile sunt deja afară. Furtuna te neliniștește?

—Cam așa ceva, a răspuns Barosanu'.

—N—o să se dezlănțuie azi, a zis Hasmațuchi. E încă departe. Aș zice c—o să fie mâine—seară. Oricum, nu—i lăsa pe cei din Semn să vadă că—ți pasă. Nimic nu trebuie să fie schimbat până nu zice Generalul.

—Nu—l puteam trezi, a zis Cerențel, cu o undă de răutate. A fost o iepuroaică în vizuina ta aseară, nu, Thlayli?

—A, așa? a zis Hasmațuchi. Care?

—Hyzenthlai, a răspuns Barosanu'.

—A, *marii tharn*³⁴, a zis Hasmațuchi. Ciudat, nu credeam că—i pregătită.

—Nu e, a zis Barosanu'. Am făcut o greșală. Dar îți amintești că tu însuși mi—ai cerut să fac tot ce—mi stă în puteri ca să mă apropiu de ceata de smucite și să le aduc un pic la ordine, așa c—am mai stat oleacă de vorbă.

—Și ai izbutit ceva?

—Greu de spus, zău așa, a zis Barosanu'. Dar o să mai încerc.

Și—a petrecut timpul în care Semnul era afară hotărând care e cea mai bună și mai rapidă cale să intre în tunel și să—i atace pe paznicii lui Negrilă. Va trebui să—l scoată pe unul din luptă cât ai clipi și să se repeadă imediat la celălalt, pe care să—l prindă astfel cât mai puțin pregătit. Dacă trebuie să lupte cu el, să n—o facă între Negrilă și ieșire, căci Negrilă o să fie la fel de uimit ca ceilalți și ar putea să țâșnească în josul tunelului. Dacă e să țâșnească într—o parte, apoi să fie afară. Firește, cu un strop de noroc, al doilea paznic ar tui—o în jos fără luptă, dar nu se putea bizui pe asta. *Owslafa* din Efrafa nu era pusă pe dat bir cu fugiții.

³⁴ *Marli* — iepuroaică, *tharn* — năucită, zăpăcită. În acest context anume, cea mai apropiată traducere ar fi „fecioara părăsită” (n.a.).

În vreme ce mergea pe câmp, se întreba dacă o să—l vadă Kehaar sau nu. Înțelegerea fusese ca pasărea să—l găsească în orice moment ar ieși la suprafață a doua zi.

N—avea de ce să—și facă griji. Kehaar zbura peste Efrafa de când se crăpase de ziuă. De cum a văzut Semnul ieșind, a coborât pe pământ ceva mai departe pe câmp, la jumătatea distanței dintre tufișuri și străji, și s—a apucat să ciugulească ceva prin iarbă. Barosanu' a tot înaintat către el, ronțând alene, și apoi s—a așezat și a început să mănânce fără să se uite spre el. După o vreme a simțit că pescărușul e în spatele lui, un pic într—o parte.

—Domn Barosan, *ghindit che* nu bine la noi vorbit mult. Domn Alun, el spus ce tu *vacut*? Ce vrut la tine?

—Vreau două lucruri, Kehaar — amândouă în seara asta, la asfințit, întâi, iepurii noștri trebuie să fie lângă arcada cea mare. O să vin prin arcada aia cu iepuroaicele. Dacă suntem urmăriți, tu și Alună și ceilalți trebuie să fiți gata de luptă. Chestia aia, barca, e încă acolo?

—*Ya, ya*, om nu luat la el. Io *zbus* la domn Alun ce tu zis.

—Bine. Acum ascultă, Kehaar, asta—i al doilea lucru; și e cum nu se poate mai important. Îi vezi pe iepurii ăia dincolo de noi, pe câmp? Sunt străjile. La asfințit, noi doi ne întâlnim aici. Apoi eu fug înapoi la copacii ăia și cobor în vizuină. De cum vezi că am intrat, ataci străjile — îngrozește—le, pune—le pe fugă. Dacă nu fug, rănește—le. *Trebuie* să fie alungate. O să mă vezi ieșind iar aproape imediat, și apoi iepuroaicele — mamele — o să fugă cu mine și o să ne îndreptăm către arcadă. Dar pe drum am putea fi atacați. Dacă se întâmplă asta, poți să te repezi iar la dușmani?

—*Ya, ya*. Io zbor la ei — nu *obrejde* la tine.

—Minunat. Păi atunci, asta—i tot. Alună și ceilalți — sunt bine?

—Bun — bun. Ei zis tu *ie bure* pe *ginste*. Domn Clopoțel zis tu adus un *ie bure*—mama la *viecare* și doi la el.

Barosanu' tocmai se gândea la un răspuns potrivit, când l—a văzut pe Hasmațuchi fugind prin iarbă spre el. Pe dată, fără să mai vorbească cu Kehaar, a făcut câteva salturi înspre Hasmațuchi și s—a apucat să molfăie de zor un smoc de trifoi. Când Hasmațuchi a ajuns lângă Barosanu', Kehaar a plecat, zburând jos deasupra capetelor lor, și a dispărut peste copaci.

Hasmațuchi s—a uitat după pescărușul care zbura și apoi s—a întors către Barosanu'.

—Nu ți—e frică de păsările alea? a întrebat.

—Nu cine știe ce, a zis Barosanu'.

—Uneori atacă șoareci, știi, și pui de iepuri, a zis Hasmațuchi. Riscăi mâncând aici. De ce ai fost așa de neglijent?

În loc de răspuns, Barosanu' s—a așezat pe labele din spate și l—a plesnit în joacă pe Hasmațuchi, destul de tare ca să—l dea peste cap.

—Iaca de ce, a zis.

Hasmațuchi s—a ridicat în picioare, bosumflat.

—Bine, ești mai voinic ca mine, a zis. Dar trebuie să înveți, Thlayli, că pentru a fi ofițer în Efrafa e nevoie de mai mult decât voinicie. Și asta nu schimbă faptul că păsările alea sunt primejdioase. Oricum, nu—i vremea lor, și asta—i ciudat de la bun început. O să trebuiască să fie raportat.

—Ce rost are?

—Pentru că—i neobișnuit. Tot ce—i neobișnuit trebuie să fie raportat. Dacă nu—l raportăm noi și o face altcineva, o să picăm de proști când o să trebuiască să zicem că l—am văzut. Nu putem spune că nu — mai mulți din Semn l—au văzut. De fapt, mă duc chiar acum să raportez. Vremea de *silflay* aproape c—a trecut, așa că, dacă nu mă înapoiez la timp, tu și Cerențel o să vegheați ca Semnul să intre în vizuini.

De îndată ce a plecat Hasmațuchi, Barosanu' s—a dus s—o caute pe Hyzenthlay. Era în adâncitură, împreună cu Thethuthinnang. Cei mai mulți din Semn nu păreau să fie peste măsură de tulburați de furtună, care era încă departe, așa cum spusese Hasmațuchi. Însă cele două iepu—roaice erau fără chef și nervoase. Barosanu' le—a spus ce aranjase cu Kehaar.

—Dar pasărea chiar o să atace străjile? a întrebat Thethuthinnang. N—am mai auzit așa ceva.

Barosanu' și iepuroaicele

—O s—o facă, îți jur. Adunați iepuroaicele de cum ieșiți la *silflay* în seara asta. În vreme ce ies eu cu Negrilă, străjile o să fugă să se adăpostească.

—Și în ce parte să fugim? a întrebat Thethuthinnang.

Barosanu' le—a dus pe câmp ca să le arate arcada de departe, în rambleu, la vreo patru sute de metri. —O să ne întâlnim cu Arşinic, a zis Thethuthinnang. Ştii asta? —Cred că s—a cam trudit să—l oprească pe Negrilă, a răspuns Barosanu', așa că sunt sigur că n—o să ne poată face față, mie şi păsării. Uite, Cerenţel aduce înapoi străjile — trebuie să plecăm. Nu vă faceţi griji. Rumeşaţi—vă cocoloaşele şi dormiţi un pic. Dacă nu puteţi dormi, ascuţiţi—vă ghearele; s—ar putea să aveţi nevoie de ele.

Semnul a coborât în vizuini şi Negrilă a fost dus de acolo de paznici. Barosanu' s—a întors în vizuina lui şi a încercat să—şi scoată din minte lucrurile care aveau să vină. După o vreme a renunţat la gândul de a—şi petrece ziua singur. A dat o raită prin vizuinile de mai jos, s—a alăturat unui joc de ghici—pietricele, a ascultat vreo două poveşti şi a spus una el însuşi, a făcut *hraka* în şanţ şi apoi, dintr—o pornire, s—a dus la Hasmaţuchi şi a obţinut permisiunea să viziteze alt Semn. S—a plimbat pe la Crixă, s—a pomenit în mijlocul celor din Semnul Laturii Stângi, care erau la *silflay* la *ni—Frith*, şi a coborât sub pământ cu ei. Ofiţerii lor împărţeau o vizuină mare, şi acolo a întâlnit câţiva veterani şi a ascultat cu interes poveştile lor despre Patrurile Extraordinare şi alte isprăvi. Pe la jumătatea după—amiezii s—a întors la Semnul Şoldului Stâng destins şi plin de încredere şi a dormit până ce una dintre străji l—a trezit pentru *silflay*.

A urcat prin tunel. Negrilă stătea deja într—o rână în intrândul lui. Barosanu', ghemuit lângă Hasmaţuchi, a privit cum ies cei din Semn. Hyzenthlay şi Thethuthinnang au trecut pe lângă el fără să—i arunce vreo privire. Păreau încordate, dar liniştite. Hasmaţuchi a pornit după ultimul dintre iepuri.

Barosanu' a aşteptat până ce a fost sigur că Hasmaţuchi s—a îndepărtat destul de mult de intrare. Apoi, cu o ultimă privire rapidă către locul în care şedea Negrilă, a ieşit şi el. Apusul strălucitor l—a orbit, şi s—a aşezat pe labele din spate, clipind mărunţ şi netezindu—şi blana de pe o parte a feţei, în vreme ce ochii i se deprindeau cu lumina. După câteva clipe l—a văzut pe Kehaar venind în zbor peste câmp. „Bun, asta e, şi—a zis. Pornim.”

În clipa aceea un iepure a glăsuţ în spatele său.

—Thlayli, vreau să vorbim un pic. Vino sub tufe, te rog. Barosanu' s—a lăsat să cadă pe labele din faţă şi s—a uitat înapoi. Era Generalul Jaleş.

37. FURTUNA TOT MAI AMENINȚĂTOARE

Oi putea ascunde focu' cela, da' ce te—oi face cu fumu'?

John Chandler Harris, *Zicerile unchiului Remus*

Prima pornire a Barosanului a fost să se încaiere cu Generalul Jaleș pe loc. Și—a dat seama că ar fi inutil și că n—ar face decât să—și ridice în cap tot sălașul. Nu avea de ales, trebuia să se supună. L—a urmat pe Jaleș prin tufe și în umbra de pe poteca de călărie. În ciuda asfințitului, seara părea îngreunată de nori și printre copaci era mohorât și cenușiu. Se anunța furtuna. S—a uitat la Jaleș și a așteptat.

—Ai plecat din Semnul Șoldului Stâng după—amiază? a început Jaleș.

—Da, domnule, a răspuns.

Tot nu—i plăcea să—i zică lui Jaleș „domnule”, dar, de vreme ce se presupunea că e un ofițer din Efrafa, nu prea avea cum să facă altfel. Însă n—a adăugat că—i dăduse voie Hasmațuchi. Încă nu fusese învinuit de nimic.

—Unde te—ai dus?

Barosanu' și—a stăpânit enervarea. Nu era nicio îndoială că Jaleș știa foarte bine unde se dusesese.

—M—am dus la Semnul Laturii Stângi, domnule. Am fost în vizuinile lor.

—De ce te—ai dus?

—Ca să—mi mai treacă timpul și să învăț câte ceva ascultându—i pe ofițeri.

—Te—ai mai dus altundeva?

—Nu, domnule.

—Te—ai întâlnit cu unul din *Owsla* Laturii Stângi — un iepure pe nume Cruciuliță.

—Se prea poate, nu le—am ținut minte toate numele.

—L—ai mai văzut înainte pe iepurele acela?

—Nu, domnule. Cum să—l fi văzut? S—a lăsat tăcerea.

—Pot să întreb ce—i cu toate astea, domnule? a zis Barosanu'.

—Eu pun întrebările, a zis Jaleș. Cruciuliță te—a mai văzut pe *tine*. Te—a recunoscut după moțul de pe cap. Unde crezi că te—a văzut?

—Habar n—am.

—Ai fugit vreodată de o vulpe?

—Da, domnule, acum câteva zile, când veneam încoace.

—Ai dus—o drept la alți iepuri și l—a ucis pe unul dintre ei. E adevărat?

—N—am avut de gând s—o duc la ei. N—am știut că sunt acolo.

—Nu ne—ai spus nimic despre asta.

—Nu mi—a dat prin cap. Nu—i nimic rău să fugi de o vulpe.

—Ai provocat moartea unui ofițer din Efrafa.

—Cu totul din greșeală. Și vulpea oricum ar fi putut să pună laba pe el, chiar de n—aș fi fost eu acolo.

—N—ar fi putut, a zis Jaleș. Nalbă nu era iepurele care să fugă înspre o vulpe. Vulpile nu—s primejdioase pentru iepurii care—și văd de treaba lor.

—Îmi pare rău că l—a găbjit vulpea, domnule. A fost un mare ghinion. Jaleș l—a ațintit cu ochii săi mari și spălăciți.

—Încă o întrebare, Thlayli. Patrula aceea era pe urmele unei cete de iepuri — străini. Ce știi despre ei?

—Le—am văzut și eu urmele, tot pe—atunci. Nu—ți pot spune mai multe despre asta.

—Nu erai cu ei?

—De—aș fi fost cu ei, domnule, aș mai fi venit la Efrafa?

—Ți—am spus că eu pun întrebările. N—ai putea să—mi spui încotro au putut s—o ia?

—Mă tem că n—aș putea, domnule.

Jaleș și—a întors privirea și a tăcut câteva clipe. Barosanu' simțea că Generalul așteaptă ca el să întrebe dacă asta—i tot și dacă poate acum să plece. S—a hotărât să nu zică nimic nici el.

—Acum altceva, a zis Jaleș în cele din urmă. Despre pasărea albă de pe câmp, azi—dimineață. Nu ți—e frică de păsările astea?

—Nu, domnule. N—am auzit ca vreuna să fi vătămat un iepure.

—Dar se știe că o fac, Thlayli, doar ai așa experiență bogată. Oricum, de ce te—ai apropiat de ea?

Barosanu' s—a gândit repede.

—Să vă spun drept, domnule, cred că se poate să fi vrut să mă dau mare în fața Căpitanului Hasmațuchi.
—Ei bine, ar fi putut să fie și un motiv mai neîntemeiat. Dar, dacă ai de gând să impresionezi pe cineva, ar fi bine să începi cu mine. Poimâine te iau eu însumi într—o Patrulă Extraordinară. O să trecem drumul de fier și o să încercăm să luăm urma iepurilor ăloră — iepurii pe care Nalbă i—ar fi dibuit dacă nu dădeai tu ca nebunul peste el. Așa c—ai face bine să vii cu noi și să ne arăți ce grozav ești.

—Foarte bine, domnule; va fi o mare bucurie.

S—a lăsat iarăși tăcerea. De data asta Barosanu' s—a hotărât să dea să plece. Pe dată l—a oprit o nouă întrebare.

—Când erai cu Hyzenthlay, ți—a spus de ce a fost pusă în Semnul Șoldului Stâng?

—Da, domnule.

—N—aș putea să jur că necazul s—a isprăvit acolo, Thlayli. N—o scăpa din ochi. Dacă vorbește cu tine, cu atât mai bine. Poate că iepuroaicelor ăstora le vine mintea la cap, poate că nu. Vreau să știu.

—Prea bine, domnule, a zis Barosanu'.

—Asta—i tot, a zis Jaleș. Acum du—te înapoi la Semnul tău. Barosanu' a pornit pe câmp. Vremea de *silflay* aproape că se sfârșise, soarele asfințise și era din ce în ce mai întuneric. Nori groși împrăstiau lumina de după apus. Kehaar nu se vedea pe nicăieri. Străjile s—au întors și cei din Semn au început să coboare în vizuină. Șezând singur pe iarbă, a așteptat să dispară ultimul iepure. Nici urmă de Kehaar. A *tupăit* alene către intrare. Înăuntru s—a ciocnit de unul dintre străjeri, care bloca deschizătura ca să fie sigur că Negrilă n—o să încerce s—o ia la fugă când e dus de acolo prin tunel.

—Piei din calea mea, lipitoare pârâcioasă, pipirie și scârbavnică, a zis Barosanu'. Acuma du—te și raportează asta, a mai aruncat peste umăr, coborând către vizuina sa.

*

În vreme ce lumina se ștergea pe cerul îngroșat de nori, Alună a mai trecut o dată peste pământul bătătorit și gol de sub arcada căii ferate, a ieșit înspre miazănoapte și s—a așezat pe etichete de dinapoi, ascultând. Peste câteva clipe i s—a alăturat Cinci, și s—au furișat pe câmp, către Efrafa. Aerul era înăbușitor și cald, și mirosea a ploaie și a orz care se pârguiește. Nu se auzea nimic prin apropiere, dar din spate și mai la vale de ei, din lunca de pe malul apropiat al râului Test, venea slab șuieratul necurmat al unei perechi de becaține. Kehaar a coborât în zbor de pe rambleu.

—Ești sigur c—a zis în seara asta? a întrebat Alună a treia oară.

—*Vost rau*, a zis Kehaar. *Boate brins* la el. Terminat domn Barosan. *Aja* crezut?

Alună n—a răspuns.

—Nu—mi dau seama, a zis Cinci. Nori și tunet. Locul acela, sus pe câmp — e ca albia unui râu. Se poate întâmpla orice acolo.

—Barosanu' e acolo. Și dacă—i mort? Și dacă încearcă să—l facă să le spună...

—Alună, a zis Cinci. Alună—rah, n—o să—l ajuți dacă stai aici în întuneric și—ți faci griji. Probabil nu—i nimic rău. Doar că a trebuit să stea potolit, cine știe de ce. Oricum, nu mai vine în noaptea asta — de—acum e sigur — și iepurii noștri sunt în primejdie aici. Kehaar o să meargă acolo mâine în zori și o să ne aducă alt mesaj.

—Aș zice că ai dreptate, a spus Alună, dar nu—mi vine deloc să plec. Și dac—o să vină? Să—i ducă Argintiul înapoi, eu rămân aici.

—N—ai putea să faci nicio ispravă singur, Alună, chiar dacă piciorul ți—ar fi teafăr. Încerci să mănânci iarbă care nu—i acolo. De ce n—o lași mai întâi să crească?

S—au întors pe sub arcadă și, când Argintiul a ieșit din tufe în întâmpinarea lor, i—au auzit pe ceilalți iepuri foindu—se agitați printre urzici.

—Trebuie să renunțăm în seara asta, Argintiul, a zis Alună. Trebuie să—i ducem acum înapoi peste râu, până nu se întunecă de tot.

—Alună—rah, a zis Ulcică, furișându—se către el, o să... o să fie bine, nu? Barosanu' o să vină mâine, nu?

—Sigur c—o să vină, a zis Alună, și o să fim aici cu toții să—l ajutăm. Și să—ți mai zic ceva, Hlao—roo. Dacă nu vine mâine, mă duc eu la Efrafa.

—Iar eu vin cu tine, Alună—rah, a zis Ulcică.

*

Barosanu' stătea ghemuit în vizuină, lipit de Hyzenthlay. Tremura, dar nu de frig; tunelurile cu aer

îmbâcsit ale Semnului erau pline de furtună; aerul părea un morman gros de frunze. Barosanu' era aproape la capătul nervilor. După ce s—a despărțit de Generalul Jaleș, s—a încâlcit din ce în ce mai tare în spaimele care—i macină de când lumea pe conspiratori. Cât de multe aflate Jaleș? Era clar că nu—i scăpa nicio informație. Știa că Alună și ceilalți veneau dinspre miazănoapte și că trecuseră peste drumul de fier. Știa despre vulpe. Știa că un pescăruș, care în acest moment al anului ar fi trebuit să fie departe, dădea târcoale sălașului și că el, Barosanu', se aflate dinadins în apropierea lui. Știa că Barosanu' se împrietenise cu Hyzenthlay Cât putea să mai dureze până ce făcea pasul din urmă și potrivea toate astea între ele? Poate că deja îl făcuse și doar aștepta să—i aresteze când i se părea lui nimerit?

Jaleș avea de partea lui toate avantajele. Ședea liniștit la răscrucea tuturor cărărilor, văzând—o limpede pe fiecare, în vreme ce el, Barosanu', în strădania lui caraghioasă de a—i fi potrivnic pe măsură, orbecăia stângaci și neștiutor prin tufișuri, trădându—se cu fiecare mișcare. Nu știa cum să ia legătura din nou cu Kehaar. Și, chiar dacă izbutea, ar fi putut oare Alună să—i aducă pe ceilalți a doua oară? Poate că fuseseră deja dibuiți de Arșinic, aflat în patrulare? Ar fi fost suspect să stea de vorbă cu Negrilă. Ar fi fost suspect să se apropie de Kehaar. Prin mai multe găuri decât ar fi putut el să astupe, taina sa picura — șiroia — afară.

Și avea să fie și mai rău.

—Thlayli, a șoptit Hyzenthlay, crezi că tu și cu mine și cu Thethuthinnang am putea să fugim în noaptea asta? Dacă doborâm străjerul de la intrare, am putea să ajungem departe până să se ia după noi o patrulă.

—De ce? a întrebat Barosanu'. Ce te face să mă întrebi asta?

—Mi—e frică. Știi, le—am spus celorlalte iepuroaice chiar înainte de *silflay*. Erau gata s—o ia la fugă când pasărea ataca străjile, și apoi nu s—a întâmplat nimic. Știi toate despre plan — Nelthilta și celelalte — și nu poate să mai treacă mult până află Consiliul. Firește, le—am spus că sunt în primejdie de moarte dacă nu—și țin gura și c—o să încercăm iarăși. Thethuthinnang veghează acum asupra lor; a zis c—o să se străduiască din răputeri să nu adoarmă. Dar în Efrafa nu se poate păstra o taină. S—ar putea chiar ca una dintre iepuroaicele alea să fie iscodă, cu toate că Frith știe cu câtă grijă le—am ales. Am putea fi arestați cu toții până mâine—dimineată.

Barosanu' s—a străduit să—și limpezească gândurile. Sigur că ar fi putut să fugă cu două iepuroaice cu capul pe umeri și hotărâte. Dar străjerul — în afară de cazul în care îl omora — ar fi dat alarma pe dată, iar el nu era sigur că poate găsi drumul către râu în beznă. Și, chiar dacă izbutea, s—ar fi putut ca următorii să treacă după el puntea de scânduri și să nimerească drept în mijlocul prietenilor săi nepregătiți, dormind. Și în cel mai bun caz ar fi plecat din Efrafa cu numai două iepuroaice, pentru că nu și—a putut ține firea. Argintiul și ceilalți n—ar avea cum să știe prin ce a trecut el. Ar ști doar că a dat bir cu fugiții.

—Nu, încă nu trebuie să ne dăm bătuți, a zis cu cea mai mare blândețe. Furtuna și așteptarea te fac să fii atât de tulburată. Ascultă, îți promit că mâine pe vremea asta o să fii plecată din Efrafa pentru totdeauna, împreună cu celelalte. Acum dormi oleacă aici și după aceea du—te înapoi s—o ajuți pe Thethuthinnang. Gândește—te la dealurile alea înalte și la tot ce ți—am povestit. O să ajungem acolo — necazurile noastre o să se termine curând.

Pe când ea adormea alături, Barosanu' se întreba cum naiba avea să—și țină promisiunea asta și dacă nu cumva o să fie treziți de poliția Consiliului. „Dacă da, și—a zis în gând, o să lupt până ajung bucăți—bucățele. N—o să facă ei din mine alt Negrilă.”

*

Când s—a trezit, a văzut că e singur în vizuină. Pentru o clipă s—a întrebat dacă nu cumva Hyzenthlay fusese arestată. Apoi a fost sigur că *Owslafa* n—ar fi putut să o ia în vreme ce el dormea. Probabil că s—a trezit și s—a dus înapoi la Thethuthinnang fără să—i tulbure somnul.

Era puțin înainte de ivirea zorilor, dar apăsarea din aer nu scăzuse. A urcat prin tunel până la intrare. Gălbișoară, santinela de serviciu, se uita nemulțumit afară, dar s—a întors când s—a apropiat de el.

—Aș vrea să plouă, domnule, a zis. E destulă furtună ca să acrească iarba, dar nu—i mare nădejde să se dezlănțuie înainte de seară, zic eu.

—Ce ghinion pentru ultima zi de ieșire a Semnului în zori și în asfințit, a răspuns Barosanu'. Du—te să—l trezești pe Căpitanul Hasmațuchi. Îți țin eu locul aici până vin sus cei din Semn.

După ce Gălbișoară a plecat, Barosanu' s—a așezat la intrarea tunelului și a adulmecat aerul greu. Cerul părea atât de jos, că atinge creștetul copacilor, acoperit cu nori neclintiți și îmbujorat spre răsărit

cu o lucire de un sângeriu muced. Pe sus nu era nicio ciocârlie, nu cânta niciun sturz. Câmpul din fața lui era gol, fără nicio mișcare. L—a copleșit dorința să fugă. Cât ai clipi ar fi ajuns la arcadă. Putea să parieze liniștit că pe o vreme ca asta Arșinic n—ar fi ieșit cu patrula lui. Toate vietățile de pe câmpuri și de prin crânguri probabil că erau amuțite, apăsate în jos, ca sub o labă moale, uriașă. Nimic nu se clintea, căci ziua nu era de bun augur și instinctele erau încețoșate, nu te puteai bizui pe ele. Puteai doar să te ghemuiești la pământ și să nu scoți niciun sunet. Dar un fugar ar fi în siguranță. De fapt, nici nu putea să—și dorească o ocazie mai bună.

„O, Stăpâne cu urechile presărate cu lumina stelelor, dă—mi un semn!”, a zis Barosanu'.

A auzit o mișcare în tunel, în spatele său. Erau cei din *Owslafa*, care—l aduceau pe prizonier. În lumina slabă de dinaintea furtunii, Negrilă arăta mai bolnav și mai abătut ca oricând. Avea nasul uscat și i se vedea albul ochilor. Barosanu' a ieșit pe câmp, a smuls o gură de trifoi și s—a întors.

—Fruntea sus, i—a zis lui Negrilă. Uite niște trifoi.

—Nu—i îngăduit, domnule, a zis unul dintre paznici.

—Ei, lasă—l să mănânce, Bursucă, a zis celălalt. Nu vede nimeni. E destul de greu pentru oricine într—o zi ca asta, cu atât mai mult pentru prizonier.

Negrilă a mâncat trifoiul, iar Barosanu' s—a întors la locul său, în vreme ce Hasmațuchi venea să privească ieșirea Semnului.

Iepurii mergeau încet, șovăielnici, și Hasmațuchi însuși părea că nu—i în stare să se ridice la înălțimea purtării lui obișnuite, plină de vioiciune. Nu avea multe de zis când treceau pe lângă el. Le—a lăsat pe Hyzenthlay și Thethuthinnang să treacă fără să spună nimic. Însă Nelthilta s—a oprit de bunăvoie și s—a uitat drept în ochii lui cu obraznicie.

—Nu ești în apele tale, Căpitane? a zis. Haide, ține—ți firea! S—ar putea să ai o surpriză curând, mai știi?

—Ce vrei să zici? a întrebat Hasmațuchi tăios.

—Iepuroaicelor s—ar putea să le crească aripi și să—și ia zborul, a zis Nelthilta, și nu peste mult timp. Pe sub pământ tainele umblă mai iute decât cârțile.

Și a pornit după celelalte, pe câmp. Pentru o clipă Hasmațuchi a părut că are de gând s—o cheme înapoi.

—Oare te—ai putea uita un pic la laba mea din spate? a zis Barosanu'. Cred că mi—a intrat un spin.

—Atunci vino afară, a zis Hasmațuchi; nu c—am vedea mai bine acolo. Dar fie că se gândea încă la ce spusese Nelthilta, fie din altă pricină, nu a căutat prea atent spinul; și a fost mai bine că nu, pentru că nu era niciun spin acolo.

—Of, la naiba! a zis, privind în sus. Uite iar afurisita aia de pasăre albă. De ce tot vine pe—aici?

—De ce te frământă asta? a întrebat Barosanu'. Nu face niciun rău — scormonește după melci.

—Orice e neobișnuit poate fi izvor de primejdie, a răspuns Hasmațuchi, citându—l pe Jaleș. Și tu să te ții departe de ea azi, ai auzit, Thlayli? E un ordin.

—Uf, bine, a zis Barosanu'. Dar știi oare cum să te descotorosești de ele? Credeam că toți iepurii știu asta.

—Nu vorbi prostii. Doar nu te gândești să ataci o pasăre de mărimea asta, cu ciocul gros cât laba mea din față?

—Nu, nu — e un soi de descântec pe care mi l—a spus mama. Știi, ca

„Mămăruță—ruță

Suie—te—n căruță”.

Cu ăla merge, ca și cu ăsta: ori, cel puțin, mama reușea întotdeauna.

—La buburuze merge numai pentru că toate buburuzele se cațără până în vârful firului și apoi își iau zborul.

—Foarte bine, a zis Barosanu', fie cum zici tu. Dar nu—ți place pasărea, și m—am oferit s—o alung ca să—ți fac un serviciu. Aveam o mulțime de descântece și zicători de—astea în sălașul meu. Măcar de—am fi avut unul care să ne scape de oameni.

—Ei bine, care—i descântecul? a zis Hasmațuchi.

—Zici:

Zboară, pasăre albă, zboară

Și nu te—ntoarce pân' deseară.

Firește, trebuie să folosești graiul câmpurilor. Nimeni nu se așteaptă ca ele să înțeleagă *iepureana*. Hai să încercăm, oricum. Dacă nu merge, n—am pierdut nimic, iar dacă merge, cei din Semn o să creadă că tu ești cel care a alungat pasărea. Unde s—a dus? Nu văd aproape nimic în lumina asta. A, uite—o acolo, după ciulinii ăia. Trebuie să fugi așa. Sari într—o parte, apoi în cealaltă, scurmi pământul cu labele — așa, așa, minunat —, îți ciulești urechile și apoi mergi drept până ce — a! am ajuns; și acum:

*Zboară, pasăre albă, zboară
Și nu te—ntoarce pân' deseară.*

Poftim, vezi și tu. *A mers*. Cred că versurile și descântecele astea vechi au în ele mai mult decât credem noi. Firește, s—ar putea să fi fost gata deja să zboare în altă parte. Dar trebuie să recunoști că s—a dus. —Probabil cum am tot sărit încolo și—ncoace, când ne apropiam de ea, a zis Hasmațuchi cu acreală. Ca niște nebuni de legat, de bună seamă. Ce naiba o să creadă cei din Semn? în fine, dacă tot am ajuns aici ar fi bine să facem inspecția străjilor.

—Eu o să mă opresc să mănânc, dacă n—ai nimic împotriva, a zis Barosanu'. Știi, n—am apucat să mănânc prea mult aseară.

*

Norocul Barosanului nu se isprăvisese. Mai târziu în acea dimineață, pe neașteptate, a avut ocazia să stea de vorbă cu Negrilă între patru ochi. Umblase prin vizuinile copleșite de zăpușeală, dând peste tot de respirații grele și pulsuri febrile; și tocmai se întreba cum să—l piseze pe Hasmațuchi, fără să dea de bănuț, ca să ceară permisiunea Consiliului și Semnul să—și petreacă o parte a zilei prin tufe, la suprafață — căci asta ar fi putut să aducă vreo ocazie pentru el —, când a simțit nevoia să facă *hraka*. Niciun iepure nu face *hraka* sub pământ; și, la fel ca elevii, care știu că nu li se prea poate refuza cererea să meargă la toaletă — doar să nu fi trecut prea puțin timp de la ultima ieșire —, iepurii din Efrafa obișnuiau să se ducă în șanț pentru o gură de aer curat și ca să mai schimbe peisajul. Deși se presupunea că nu trebuie să fie lăsați să meargă mai des decât era nevoie, unii din *Owsla* erau ceva mai îngăduitori. Când Barosanu' s—a apropiat de ieșirea care dădea în șanț, a dat de vreo trei iepuri tineri zăbovind în tunel și, ca de obicei, s—a apucat să—și joace rolul cât mai convingător cu putință.

—De ce tândăliți pe—aici? a întrebat.

—Paznicii prizonierului sunt la ieșire și ne—au întors din drum, domnule, a zis unul. Deocamdată nu lasă pe nimeni să iasă.

—Nici să facă *hraka*? a întrebat Barosanu'.

—Nu, domnule.

Clocotind, Barosanu' și—a croit drum până la ieșirea din tunel. Acolo i—a găsit pe paznicii lui Negrilă la taifas cu străjerul.

—Mă tem că nu puteți ieși deocamdată, domnule, a zis Bursucă. Prizonierul e în șanț, dar nu mai stă mult.

—Și n—o să stau nici eu, a zis Barosanu'. Fă bine și dă—te la o parte. L—a îmbrâncit pe Bursucă și a sărit în șanț.

Ziua era și mai înăbușitoare și întunecată. Negrilă stătea ghemuit ceva mai departe, sub o tufă de turiță care atârna de pe buza șanțului. Muștele se preumblau pe urechile lui zdrențuite, dar părea că nu le simte. Barosanu' s—a dus la el și s—a ghemuit alături.

—Negrilă, ascultă—mă, a zis iute. Îți spun adevărul, pe Frith și pe Iepurele cel Negru. Sunt un dușman tainic al sălașului Efrafa. Nimeni nu știe, în afară de tine și de câteva iepuroaice din Semn. O să fug cu ele în seara asta și vreau să te iau și pe tine. Să nu faci nimic deocamdată. Când vine vremea o să—ți spun. Doar să—ți aduni puterile și să fii gata.

Fără să aștepte răspuns, s—a îndepărtat, ca și cum ar fi căutat un loc mai bun. Chiar și așa, s—a întors în tunel înaintea lui Negrilă, care era limpede că are de gând să stea afară cât de mult aveau să—i îngăduie paznicii — iar ei nu păreau deloc grăbiți.

—Domnule, i—a zis Bursucă Barosanului, e a treia oară, domnule, că nesocotiți autoritatea mea. Poliția Consiliului nu poate fi tratată așa. Mă tem că va trebui să raporteze asta, domnule.

Barosanu' n—a răspuns și s—a îndepărtat prin tunel.

—Mai așteptați un pic, dacă puteți, a zis când trecea pe lângă iepuri. Nu cred că amărâtul ăla o să mai pună piciorul afară astăzi.

S—a întrebat dacă n—ar trebui să meargă s—o caute pe Hyzenthlay, dar a hotărât că ar fi prudent să stea departe de ea. Știe ce are de făcut și, cu cât sunt văzuți mai puțin împreună, cu atât mai bine. Îl dureau capul de căldură și nu voia decât să fie singur, în liniște. S—a întors în vizuină și s—a culcat.

38. FURTUNA SE DEZLĂNȚUIE

Suflați, o, vânturi! Valuri, vă umflați! Plutește, luntre! A pornit furtuna!
Shakespeare, *Iulius Cezar*³⁵

Spre sfârșitul după—amiezii furtuna s—a arătat întunecată și foarte aproape. Era limpede că n—o să fie un asfințit obișnuit. Pe cărarea verde de pe malul râului, Alună ședea frământându—se, în vreme ce încerca să—și închipuie ce se petrece în Efrafa.

—Ți—a zis că vrea să ataci străjile în vreme ce iepurii mănâncă, i—a zis lui Kehaar, și că o să scoată de acolo iepuroaicele în zăpăceala aia, nu—i așa?

—*Ya, zbus* asta, dar nu așa *vost*. *Aboi* zis io *blecat*, venit *inaboi* deseară.

—Așadar, tot asta vrea să facă. Întrebarea e: *când* o să iasă să mănânce? Deja se—ntunecă. Argintiule, tu ce crezi?

—Din cât îi cunosc, n—o să schimbe nimic din ce fac de obicei, a zis Argintiul. Dar, dacă ești îngrijorat că n—o să fim acolo la timp, de ce nu pornim acum?

—Pentru că patrulează tot timpul. Cu cât așteptăm mai mult acolo, cu atât e mai mare primejdia. Dacă dă peste noi o patrulă înainte să vină Barosanu', nu va mai fi vorba doar să scăpăm de ea. O să—și dea seama că suntem acolo cu un scop și o să dea alarma; și el n—o să mai aibă nicio șansă.

—Ascultă, Alună—rah, a zis Mură. Trebuie să ajungem la drumul de fier în același timp cu Barosanu', nicio clipă mai devreme. Ce—ar fi să ne

duci pe toți dincolo de râu și să așteptăm în tufișuri, lângă barcă? După ce Kehaar atacă străjile poate să se întoarcă și să ne spună.

—Da, asta—i, a răspuns Alună. Dar după ce ne spune trebuie să ajungem acolo cât ai clipi. Barosanu' o să aibă nevoie și de noi, și de Kehaar.

—Păi *tu* n—o să poți s—o iei la goană către arcadă, cu piciorul ăla, a zis Cinci. Cel mai bun lucru pe care—l poți face e să te sui pe barcă și să rozi până la jumătate funia până ne întoarcem noi. Argintiul poate să se ocupe de luptă, dac—o să fie vreuna.

Alună a șovăit.

—Dar probabil că unii dintre noi o să fie vătămați. Nu pot rămâne în spate.

—Cinci are dreptate, a zis Mură. *Va trebui* să aștepți pe barcă, Alună. Nu putem risca să rămâi în urmă și să fii prins de cei din Efrafa. Și apoi, e foarte important ca funia să fie pe jumătate roasă — asta e treaba cuiva cu judecată. Nu trebuie să se rupă prea repede, că atunci s—a zis cu noi.

S—au trudit o vreme să—l convingă pe Alună. Când, în cele din urmă, s—a învoit, a făcut—o fără tragere de inimă.

—Dacă Barosanu' nu vine în seara asta, a zis, mă duc și o să—l găsesc oriunde ar fi. Frith știe ce s—o fi întâmplat deja.

Când au pornit pe malul stâng, vântul a început să bată în rafale calde, făcând să foșnească frunzele rogozului. Tocmai ajunseseră la puntea din scânduri, când s—a auzit huruitul tunetului. În lumina puternică, ciudată, plantele și frunzele păreau mai mari, iar câmpurile de dincolo de râu păreau să fie foarte aproape. Era o tăcere apăsătoare.

—Știi, Alună—rah, a zis Clopoțel, asta—i cea mai ciudată seară în care am umblat eu după o iepuroaică.

—Și curând o să fie mult mai ciudat, a zis Argintiul. O să fulgere și o să toarne cu găleata. Pentru numele cerului, voi toți, nu cumva să vă speriați, că n—o să mai ajungem niciodată înapoi în sălașul nostru. Cred c—o să fie o treabă al naibii de grea, i—a spus încet lui Alună. Nu—mi place deloc.

*

Barosanu' s—a trezit auzindu—și numele repetat cu înfrigurare.

—Thlayli! Thlayli! Trezește—te! *Thlayli!*

Era Hyzenthlay.

—Ce—i? a zis. Ce—i cu tine?

—Au arestat—o pe Nelthilta. Barosanu' a sărit în picioare.

—De câtă vreme? Cum s—a întâmplat?

—Adineaori. Gălbișoară a venit în vizuina noastră și i—a spus să se ducă pe dată la Căpitanul

³⁵ William Shakespeare, *Opere complete*, voi. II, trad. Tudor Vianu, ESPLA, București, 1955 (n.tr.).

Hasmațuchi. M—am ținut după ea prin tunel. Când a ajuns la vizuina lui Hasmațuchi, erau acolo doi din poliția Consiliului, care așteptau la intrare, și unul dintre ei i—a zis lui Hasmațuchi: „Păi cât de repede poți, și nu te mocăi.” Și apoi au luat—o cu ei. Trebuie s—o fi dus în fața Consiliului. Of, Thlayli, ce—o să ne facem? O să le spună tot...

—Ascultă—mă, a zis Barosanu'. Nu—i nicio clipă de pierdut. Du—te și ia—le pe Thethuthinnang și pe celelalte și adu—le în vizuina asta. N—o să fiu aici, dar trebuie să așteptați în liniște până mă înapoiez. N—o să stau mult. Zorește—te! Totul depinde de asta.

De—abia plecase Hyzenthlay, că Barosanu' a auzit alt iepure venind din direcția opusă.

—Cine—i acolo? a întrebat, răsucindu—se iute.

—Hasmațuchi, a răspuns celălalt. Mă bucur că nu dormi. Ascultă, Thlayli, o să fie bucluc mare. Consiliul a arestat—o pe Nelthilta. Eram sigur că așa o să fie, după ce i—am raportat lui Verbină azi—dimineață. Orice o fi dedesubtul celor spuse de ea, o s—o facă să le spună. Aș zice că Generalul o să vină el însuși de cum află despre ce e vorba. Tu și Cerențel stați aici și puneți pe dată străjile. N—o să fie *silflay* și nimeni să nu iasă, cu niciun motiv. La toate ieșirile să fie îndoite străjile. Ai priceput ordinele astea, nu?

—I—ai spus lui Cerențel?

—N—am timp să—l caut pe Cerențel; nu—i în vizuina lui. Du—te tu și vestește străjile. Trimite pe cineva după Cerențel și pe altcineva să—i spună lui Bursucă să nu—l mai scoată pe Negrilă în seara asta. Apoi păziți ieșirile acelea — și pe cele pentru *hraka* — cu toate străjile pe care le avem. N—am de unde ști dacă nu—i vreun plan de evadare. Am arestat—o pe Nelthilta cât am putut mai discret, dar cei din Semn o să—și dea seama ce s—a întâmplat. Dacă—i nevoie, să fii brutal, auzi? Acum mă duc.

—Bine, a zis Barosanu'. Mă pun imediat pe treabă.

L—a urmat pe Hasmațuchi până la capătul tunelului. La ieșire stătea de strajă Sovârf. Pe când se dădea deoparte ca să—l lase pe Hasmațuchi să treacă, Barosanu' a venit din urmă și s—a uitat afară, la cerul acoperit.

—Ți—a spus Hasmațuchi? a zis. Azi ieșim mai devreme la *silflay*, din pricina vremii. Ordinul e să—ncepem pe dată.

A așteptat răspunsul lui Sovârf. Dacă Hasmațuchi apucase să—i spună că nimeni nu trebuie să iasă, era silit să se lupte cu el. Dar după o clipă Sovârf a zis:

—Ai auzit vreun tunet?

—Să începem pe dată, am zis, a răspuns Barosanu'. Du—te jos și adu—i pe Negrilă cu paznicii lui, și mișcă—te repede. Trebuie să—i scoatem neîntârziat pe cei din Semn, dacă vrem să mănânce înainte să se dezlănțuie furtuna.

Sovârf a plecat, iar Barosanu' s—a grăbit să se întoarcă în vizuina sa. Hyzenthlay nu pierduse timpul. Trei sau patru iepuroaice erau îngrămădite în vizuină, iar alături, într—un tunel lateral, Thethuthinnang era ghemuită alături de alte câteva. Toate erau tăcute și speriate, iar vreo două erau aproape de împietrirea groazei.

—Nu—i vremea potrivită să devii *tharn*, a zis Barosanu'. Dacă nu faceți ce vă zic, vă puneți viața în primejdie. Ascultați. Negrilă și cei care—l păzesc se duc direct sus. Probabil că Sovârf vine după ei, și trebuie să găsiți o cale să—l țineți de vorbă. Curând după aceea o să auziți zgomote de încăierare, pentru că o să—i atac pe paznici. Atunci să veniți sus cât de repede puteți și să mă urmați pe câmp. Nu vă opriți pentru nimic în lume.

Când a terminat de vorbit, a auzit sunetul inconfundabil al apropierii lui Negrilă cu paznicii lui; mersul vlăguit, târșăit al lui Negrilă nu semăna cu al niciunui alt iepure. Fără să mai aștepte răspunsul iepuroaicelor, Barosanu' s—a întors la ieșire. Cei trei iepuri s—au ivit, mergând în șir.

—Mă tem că v—am adus degeaba aici, a zis Barosanu'. Tocmai mi s—a spus că în seara asta n—o să fie *silflay*. Uită—te afară și o să vezi de ce.

Când Bursucă s—a dus să se uite afară, Barosanu' s—a strecurat iute între el și Negrilă.

—Da, vine furtună mare, e adevărat, a zis Bursucă, dar nu credeam că...

—Acum, Negrilă! a strigat Barosanu' și a sărit la Bursucă din spate. Bursucă a căzut afară din tunel, cu Barosanu' peste el. Nu făcea parte din *Owslafa* de florile mărului, și se spunea că e luptător de frunte. Pe când se rostogoleau pe jos, a întors capul și și—a înfipt dinții în umărul lui Barosanu'. Fusese antrenat să înșface pe dată și să nu dea drumul cu niciun preț. Și de multe ori până atunci asta se dovedise a fi un

lucru bun. Dar în lupta cu un iepure cu puterea și curajul Barosanului s—a dovedit a fi o greșeală. Cel mai bine ar fi fost să se țină la distanță și să—și folosească ghearele. A rămas cu fălcile încheștate, ca un câine, iar Barosanu', mârâind, și—a adus în față ambele picioare dinapoi, le—a înfipt în coastele lui Bursucă și apoi, fără să ia în seamă durerea din umăr, s—a împins în sus. A simțit cum dinții încheștați ai lui Bursucă îi sfâșie carnea, și apoi a rămas deasupra, iar celălalt a căzut la pământ, zvâcnind neputincios din picioare. Barosanu' a sărit deoparte. Era limpede că șoldul lui Bursucă e vătămat. Se străduia, dar nu putea să se ridice.

—Spune—ți că ești norocos, i—a zis Barosanu', sângerând și blestemând, că nu te omor.

Fără să mai aștepte să vadă ce—o să facă Bursucă, a sărit înapoi în tunel. A dat de Negrilă încăierat cu celălalt paznic. În spatele lor, Hyzenthlay venea prin tunel, cu Thethuthinnang după ea. Barosanu' i—a tras paznicului peste cap o lovitură zdravănă, care l—a doborât pe loc, azvârlindu—l de—a curmezișul tunelului, până în scobitura prizonierului. S—a ridicat, gâfâind, și s—a holbat la Barosanu' fără să zică nimic.

—Nu te mișca, a zis Barosanu'. O să fie mai rău dac—o faci. Negrilă, ești bine?

—Da, domnule, a zis Negrilă, dar ce facem acum?

—Țineți—vă după mine, a zis Barosanu', cu toții. Haideți!

A pornit din nou în frunte. Bursucă nu se vedea pe nicăieri, dar când s—a uitat înapoi să se asigure că ceilalți îl urmează a zărit în treacăt chipul uluit al lui Cerențel care se ȳtea la cealaltă intrare.

—Căpitanul Hasmațuchi vrea să mergi la el! a strigat, apoi a tulit—o peste câmp.

Când a ajuns la tufa de ciulini unde vorbise cu Kehaar în acea dimineață, s—a auzit huruitul îndelungat al tunetului peste valea din partea cealaltă. Au căzut câțiva stropi de ploaie, mari și calzi. De—a lungul zării dinspre apus, norii mai joși alcătuiau o masă compactă purpurie, peste care copacii de departe se vedeau mici și desenați cu precizie. Marginile de sus ale norilor se ridicau în lumină, o țară îndepărtată cu munți sălbatici. De culoarea aramei, ușori și nemișcați, te duceau cu gândul la ceva fragil, sticlos, ca promoroaca. În mod sigur atunci când îi lovește iar trăsnetul o să vibreze, o să tremure și—o să se sfărâme, până când cioburi calde, ascuțite ca ȳrȳturii, o să cadă scânteind din ruine. Gonind prin lumina portocalie, Barosanu' se simȳea mânat de un val uriaș de încordare și de energie. Nu simȳea rana din umăr. Furtuna era a sa. Furtuna avea să înfrângă Efrafa.

Înaintase mult pe câmpul cel mare și căuta cu privirea arcada din depărtare, când a simțit prin pământ primele izbituri cu picioarele ale semnalelor de alarmă. S—a ridicat în două labe și s—a uitat înjur. Nu părea să fie nimeni rămas în urmă. Iepuroaicele — oricâte or fi fost — țineau pasul cu el, dar împrăștiate în stânga și în dreapta. Iepurii care fug tind să nu stea laolaltă, iar iepuroaicele se îndepărtaseră unele de altele de cum ieșiseră din tunel. De—ar fi fost o patrulă între ei și drumul de fier, n—aveau cum să treacă de ea fără pierderi dacă nu se strângeau la un loc. Trebuia să le adune, chiar dacă asta îi întârzia. Apoi s—a gândit la altceva. Dac—ar putea să dispară din vedere, următorii lor ar fi nedumeriți, căci ploaia și lumina care se împutina aveau să îngreuneze urmărirea.

Ploaia cădea mai repede acum, și vântul se întȳtea. Pe partea dinspre asfințit era un gard viu care mărginea câmpul, mergând către drumul de fier. L—a văzut pe Negrilă în apropiere și a fugit la el.

—Vreau să treacă toată lumea dincolo de gardul viu, a zis. Poți să le iei pe câteva și să le duci acolo?

Barosanu' și—a amintit că Negrilă nu știa nimic, decât că fugeau. Nu era timp să—i spună despre Alună și râu.

—Du—te drept către frasinul ăla din gardul viu, a zis, și ia cu tine toate iepuroaicele pe care le găsești în cale. Treceți de partea cealaltă, și o să ajung și eu acolo odată cu voi.

În clipa aceea Hyzenthlay și Thethuthinnang au venit în goană spre ei, urmate de două—trei dintre celelalte. Era limpede că sunt tulburate și nesigure.

—Izbesc cu picioarele în pământ, Thlayli! a gâfăit Thethuthinnang. Vin după noi!

—Păi atunci fugiți, a zis Barosanu'. Stați aproape de mine cu toții.

Fugeau mai repede decât îndrăznise Barosanu' să nădăjduiască. Pe când se îndreptau spre frasin, i—au ajuns alte câteva iepuroaice, și el și—a zis că acum ar trebui să poată ține piept unei patrule, în afară de cazul în care ar fi una foarte puternică. După ce au trecut prin gardul viu, au cotit către miazăzi și, ținându—se aproape de gard, i—a condus în jos pe pantă. Acolo, în fața lui, era arcada din rambleul năpădit de ierburi. Dar o să fie oare Alună? Și unde era Kehaar?

—Ei bine, și ce urma să se întâmple după aceea, Nelthilta? a întrebat Generalul Jaleș. Ai grijă să ne spui totul, pentru că știm deja destul de mult. Las—o în pace, Verbină, a adăugat. Nu poate vorbi dac—o tot plesnești, prostule.

—Hyzenthlai a zis... au! au!... a zis că o pasăre mare o să atace străjile, a zis Nelthilta, sufocându—se, și o să fugim în zăpăceala aia. Și apoi...

—A zis că o pasăre o să atace străjile? i—a tăiat vorba Jaleș, uluit. Spui adevărul? Ce fel de pasăre?

—Nu... nu știu..., a găfăit Nelthilta. Ofițerul cel nou... ea a zis că el i—a spus păsării...

—Ce știi *tu* despre o pasăre? a zis Jaleș, întorcându—se către Hasmațuchi.

—Am raportat asta, domnule, a răspuns Hasmațuchi. N—ați uitat, domnule, că am raportat despre pasăre...

S—a auzit o încăierare în afara viziunii Consiliului, plină de lume, și Cerențel și—a croit drum înăuntru.

—Ofițerul cel nou, domnule! a strigat. Aplecat! Aluat cu el o mulțime de iepuroaice din Semn. A sărit la Bursucă și i—a rupt piciorul, domnule! Negrilă a fugit și el. N—am avut cum să—i oprim. Cine știe câți li s—au alăturat? Thlayli — e isprava lui Thlayli!

—Thlayli? a răcnit Jaleș. *Embleer* Frith, o să—i *scot ochii* când pun laba pe el! Hasmațuchi, Verbină, Cerențel — da, și voi doi —, haideți cu mine. Încotro a luat—o?

—Mergea pe coastă în jos, domnule, a răspuns Cerențel.

—Du—ne pe drumul pe unde ai văzut c—o ia, a zis Jaleș.

Când au ieșit din Crixă, doi—trei ofițeri din Efrafa au tresărit la vederea luminii sumbre și a ploii. Dar Generalul arăta și mai înspăimântător. S—au oprit cât să dea alarma de evadare, izbind în pământ cu etichetele din spate, și au pornit după el către drumul de fier.

Foarte curând au dat de urme de sânge pe care ploaia încă nu le spălase, și s—au ținut după ele către frasinul din gardul viu din partea de apus a sălașului.

*

Barosanu' a ieșit în partea cealaltă a arcadei de sub drumul de fier, s—a ridicat în două labe și s—au uitat în jur. Nici urmă de Alună ori de Kehaar. Pentru prima oară de când îl atacase pe Bursucă, s—a simțit nesigur și tulburat. Poate că, la urma urmei, Kehaar n—a priceput mesajul său tainic din acea dimineață? Ori a dat vreo nenorocire peste Alună și ceilalți? Și dacă erau morți — împrăștiați —, dacă nu mai era nimeni în viață să—l întâmpine? Avea să răătăcească pe câmpuri cu iepuroaicele până ce îi prindeau patrulele.

„Ba nu, n—o să ajungem la asta, și—a zis Barosanu' în gând. În cel mai rău caz putem să trecem râul și să încercăm să ne ascundem în pădure. La naiba cu umărul ăsta! O să fie o pacoste mai mare decât am crezut. Ei bine, o să încerc măcar să—i duc pe toți la puntea de scânduri. Dacă nu ne prind curând din urmă, poate că ploaia o să—i facă pe urmăritori să se lase păgubași; deși mă îndoiesc.”

S—a întors la iepuroaicele care așteptau sub arcadă. Cele mai multe arătau năucite. Hyzenthlai le promisese că o să fie apărate de o pasăre mare și că ofițerul cel nou o să facă o șmecherie secretă ca să scape de urmăritori — o șmecherie care să—l învingă până și pe General. Lucrurile astea nu se întâmplaseră. Erau ude learcă. Pârâiașe de apă se scurgeau prin arcadă de pe coasta de deasupra și pământul gol începea să se prefacă în noroi. În fața lor nu se vedea nimic în afară de o cărare care ducea printre urzici la alt câmp mare și pustiu.

—Haideți, a zis Barosanu'. Nu mai e mult până acolo, și apoi o să fim cu toții în siguranță. Pe aici.

Toți iepurii l—au ascultat pe dată. Are și ceva bun disciplina din Efrafa, și—a zis Barosanu', mohorât, pe când păraseau arcada și înfruntau puterea ploii.

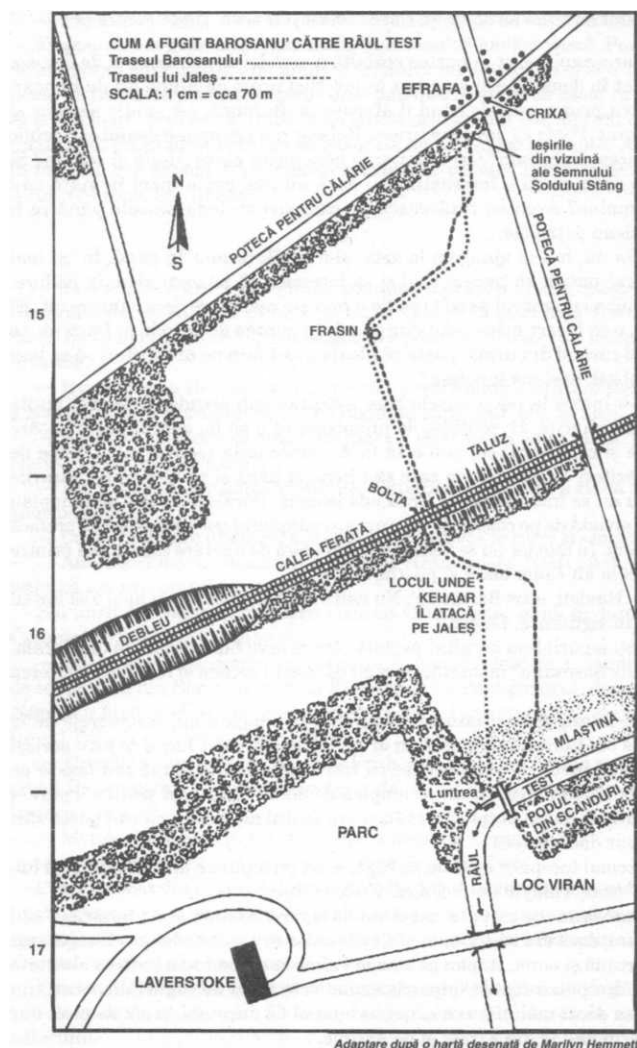
De—a lungul unei laturi a câmpului, pe lângă ulmi, tractoarele de la fermă bătoriseră pe coastă un drum lat, neted, către lunca de jos — același drum în susul căruia alergase cu trei nopți înainte, după ce—l lăsase pe Alună lângă barcă. Acum se umplea de noroi — neplăcut pentru iepuri —, dar măcar ducea drept către râu și era destul de deschis ca să—i poată zări Kehaar dacă se iveau.

Tocmai începuse din nou să fugă, când un iepure a ajuns în dreptul lui.

—Stai, Thlayli! Ce faci aici? Unde te duci?

Barosanu' se aștepta oarecum să apară Arșinic și se hotărâse să—l omoare, dacă era silit. Dar acum, că îl vedea în realitate lângă el, nepăsător la furtună și noroi, stăpân pe sine în vreme ce—și conducea patrula alcătuită doar din patru iepuri împotriva unei cete mari de fugari disperați, nu simțea decât

măhnirea că ei doi trebuie să fie dușmani, și cât de mult i—ar fi plăcut să—l ia din Efrafa și pe Arșinic.

—Pleacă, a zis. Nu încerca să ne oprești, Arșinic. Nu vreau să—ți fac rău. A aruncat o privire în partea cealaltă.

—Negrilă, pune iepuroaicele să stea mai adunate. Dacă se răzlețește vreuna, patrula o să sară la ea.

—Ai face mai bine să te dai bătut, a zis Arșinic, alergând în continuare pe lângă el. N—o să te scap din ochi, oriunde te duci. A pornit deja o patrulă pentru evadați — am auzit semnalul. Când ajunge aici, n—o să mai ai nicio șansă. Deja sângerezi rău.

—Blestem pe capul tău! a strigat Barosanul, dându—i o lovitură. Până să termin cu tine o să sângerezi și tu.

—Pot să mă lupt cu el, domnule? a zis Negrilă. N—o să mă învingă a doua oară.

—Nu, a răspuns Barosanul, nu încearcă decât să ne întârzie. Fugi mai departe.

—Thlayli! a țipat deodată Thethuthinnang din spatele lui. Generalul! Generalul! Of, ce ne facem?

Barosanul s—a uitat înapoi. Chiar că era o priveliște care să vâre groaza până și în cea mai vitează inimă. Jaleș ieșise de sub arcadă înaintea însoțitorilor săi și gonia către ei de unul singur, cu colții rânjiți de furie. În spatele lui venea patrula. Barosanul i—a recunoscut pe Hasmațuchi, Cerențel și Cruciuliță. Cu ei mai erau câțiva, printre care un iepure voinic, sălbatic la înfățișare; a presupus că el e Verbină, căpetenia poliției Consiliului. L—a fulgerat gândul că, dac—ar lua—o la fugă, pe dată și singur, probabil că l—ar lăsa să plece așa cum venise, și ar fi bucuroși că s—au descotorosit așa ușor de el. Cu siguranță, alternativa era să fie omorât. În clipa aceea Negrilă a spus:

—Nu—i nimic, domnule. Ați făcut tot ce v—a stat în puteri și aproape c—ați izbutit. Poate c—o să fim

în stare să omoram până la urmă vreo doi dintre ei. Unele dintre iepuroaicele astea pot să lupte zdravăn, dacă—s silite s—o facă.

Barosanu' și—a frecat iute nasul de urechea sfâșiata a lui Negrilă și s—a așezat pe labele din spate, în vreme ce Jaleș se apropia de ei.

—Ticălosule, a zis Jaleș. Am auzit că l—ai atacat pe unul dintre polițiștii Consiliului și i—ai rupt piciorul. O să încheiem socotelile cu tine aici. Nu—i nevoie să te ducem înapoi la Efrafa.

—Stăpân de sclavi țăcănit ce ești, a zis Barosanu'. Mi—ar plăcea să te văd că încerci.

—Foarte bine, a zis Jaleș, gata cu asta. Pe cine avem aici? Verbină, Arșinic, doborâți—l. Voi, ceilalți, duceți înapoi în sălaș iepuroaicele astea. Prizonierul lăsați—l în seama mea.

—Frith te vede! a strigat Barosanu'. Nu meriți să te numești iepure! Fie ca Frith să vă trăsnească, pe tine și *Owsla* ta scârbavnică, plină de brute!

În clipa aceea o gheară orbitoare de fulger a brăzdat cerul dintr—o parte în alta. Gardul viu și copacii de departe păreau că fac un salt în față în strălucirea izbucnirii de lumină. Pe dată a venit și tunetul; un sunet înalt, de sfâșiere, ca și cum un lucru uriaș era făcut bucăți undeva deasupra, pe aproape, care s—a îngroșat și s—a prefăcut în enorme lovituri, distrugătoare. Apoi ploaia a venit ca o cascadă. În câteva clipe pământul a fost acoperit de apă, iar deasupra ei, la vreo câțiva centimetri, s—a ridicat o păclă alcătuită din nenumărați stropi cât gămălia de ac. Uluiți de șoc, neputând nici măcar să se miște, iepurii stăteau ghemuiți pe jos, aproape ținuiți la pământ de ploaie.

O voce sfioasă a răsunat în mintea lui Barosanu'. „E furtuna ta, Thlayli—*rah*. Folosește—o.”

Gâfâind, s—a străduit să se ridice și l—a îmboldit pe Negrilă cu laba.

—Haide, a zis, ia—o cu tine pe Hyzenthlai. Plecăm.

Și—a scuturat capul și a clipit, încercând să—și scoată apa din ochi. Apoi în fața lui nu mai era ghemuit Negrilă, ci Jaleș, plin de noroi și de apă, cu ochii fulgerând și scurmând în mocirlă cu ghearele lui mari.

—O să te omor eu însumi, a zis Jaleș.

Dinții lui din față, lungi, erau rânjiți ca ai unui șobolan. Însăpăimântat, Barosanu' l—a urmărit cu atenție. Știa că Jaleș, cu tot avantajul dat de greutate, avea să sară, încercând să se încheșteze de el. Trebuia să se ferească și să se bizuie pe gheare. S—a foit, neliniștit, și a simțit cum alunecă în noroi. De ce nu sare Jaleș? Apoi și—a dat seama că nu se mai uita la el, ci se holba peste capul lui la ceva din spate, ceva ce el nu putea să vadă. Deodată Jaleș a făcut un salt înapoi, și în aceeași clipă, acoperind zgomotul ploii, s—a auzit o trâmbiță răgușită.

—Yark! Yark! Yark!

Ceva mare și alb s—a repezit la Jaleș, care s—a tupilat la pământ și și—a ferit capul cât a putut mai bine. Apoi acel ceva a plecat, a zburat în sus și s—a întors prin ploaie.

—Domn Barosan, *vost ieburi* venit!

Imagini și senzații i s—au învârtit în minte Barosanului ca într—un vis. Lucrurile care se întâmplau nu mai păreau să fie legate de nimic altceva decât de propriile simțuri năucite. L—a auzit pe Kehaar țipând, în vreme ce plonja iarăși ca să—l atace pe Verbină. A simțit ploaia curgând rece în gaura căscată în umărul său. Prin perdeaua de ploaie l—a zărit pe Jaleș ferindu—se printre ofițerii lui și îndemnându—i să se întoarcă în șanțul de la marginea câmpului. L—a văzut pe Negrilă cum îi trimite o lovitură lui Arșinic, care s—a întors și a luat—o la fugă. Apoi cineva de lângă el zicea:

—Salut, Barosane. Barosane! Barosane! Ce vrei să facem? Era Argintiul.

—Unde—i Alună? l—a întrebat.

—Așteaptă lângă barcă. Ia uite, ești rănit! Ce...

—Atunci du iepuroaicele astea acolo, a zis Barosanu'. Totul era încâlcit. Iepuroaicele, singure sau câte două, năucite de tot și abia putând să se miște ori să priceapă ce li se spune, au fost îmboldite să se ridice și au șontăcit în josul câmpului. Alți iepuri au început să se arate prin ploaie: Ghindă, pe care se vedea limpede că e speriat, dar hotărât să nu fugă; Păpădie, care îl încuraja pe Ulcică; Iuțilă și Galbenei, îndreptându—se către Kehaar — singura făptură care se vedea deasupra păclei de la suprafața pământului. Barosanu' și Argintiul i—au adunat cum au putut mai bine și i—au făcut să priceapă că trebuie să ajute la ducerea iepuroaicelor de acolo.

—Duceți—vă către Mură, duceți—vă către Mură, tot zicea Argintiul. Am lăsat trei dintre iepurii noștri în locuri diferite ca să arate drumul înapoi, i—a explicat Barosanului. Mură e primul, apoi Clopoțel, apoi

Cinci — el e foarte aproape de râu.

—Și *iată*—*l* pe Mură, a zis Barosanu'.

—Așadar, ai izbândit, Barosane, a zis Mură, tremurând. A fost tare rău? Cerule, umărul tău...

—Încă nu s—a terminat, a zis Barosanu'. Au trecut toți de tine?

—Ești ultimul, a zis Mură. Putem pleca? Furtuna asta mă îngrozește! Kahaar a coborât pe pământ lângă ei.

—Domn Barosan, a zis, io zburat la *ieburi ala avurizit*, dar ei nu *vugit*, ei intrat la *janț*. Io nu *butut brins* la ei acolo. Ei venit încoace alături la voi.

—N—o să se dea bătuți niciodată, a zis Barosanu'. Bagă de seamă, Argintiule, o să sară la noi înainte să terminăm. În luncă au din belșug unde să se adăpostească — o să se folosească de asta. Ghindă, vino înapoi, nu te apropia de șanțul ăla!

—Duceți—vă la Clopoțel! Duceți—vă la Clopoțel! tot zicea Argintiul, fugind dintr—o parte într—alta.

L—au găsit pe Clopoțel lângă gardul viu din capătul câmpului. I se vedea albul ochilor și era gata s—o ia la sănătoasa.

—Argintiule, a zis, am văzut o ceată de iepuri — străini, din Efrafa, cred — ieșind din șanț pe acolo și au intrat în luncă. Acum sunt în spatele nostru. Unul dintre ei e cel mai mare iepure pe care l—am văzut în viața mea.

—Atunci nu sta aici, a zis Argintiul. Uite că trece Iuțilă. Și cine—i acolo? Ghindă cu două iepuroaice. Suntem toți. Haide, cât de repede poți.

De—acum nu mai era decât puțin până la râu, dar printre smocurile ude de papură, tufișuri și rogoz și printre bălțile adânci aproape că nu izbuteau să—și dea seama încotro merg. Așteptându—se în orice clipă să fie atacați, au pleoscăit și au băjbăit pe sub tufișuri, găsind ba o iepuroaică, ba pe unul dintr—ai lor și silindu—i să meargă mai departe. Fără Kahaar, cu siguranță că s—ar fi pierdut cu totul unii de alții, și poate că n—ar mai fi ajuns niciodată la râu. Pescărușul zbura înainte și—napoi în linie dreaptă către mal, coborând din când în când pe pământ ca să—l îndrume pe Barosanu' către vreo iepuroaică răzlețită, pe care o văzuse mergând într—o direcție greșită.

—Kahaar, a zis Barosanu', în vreme ce așteptau ca Thethuthinnang să răzbească până la ei printr—o tufă de urzici pe jumătate culcată la pământ, vrei să te duci să vezi dacă poți să—i dibuiești pe cei din Efrafa? Nu pot să fie prea departe. Dar de ce nu ne—au atacat? Suntem așa de împrăștiați, că le—ar fi ușor să ne facă mult rău. Mă—ntreb ce pun la cale.

Kahaar s—a întors foarte repede.

—*Ei azguns la bod*, a zis, toți sub *tuvijuri*. Io *coborit*, ala mare vrut *lultat* la mine.

—Nu zău? a zis Barosanu'. Bruta are curaj, trebuie să recunosc.

—Ei crezut voi trebuit trecut *riu* acolo, ori mers tot pe mal. Nu *jdiut ala lundre*. Voi acum *abroabe lundre*.

Cinci a ieșit în goană de sub tufișuri.

—Am izbutit să urcăm câteva în barcă, Barosanu', a zis, dar cele mai multe n—au încredere în mine. Tot întreabă unde ești *tu*.

Barosanu' a fugit după el și a ieșit pe poteca verde de la mal. Toată suprafața râului era plină de unde și bule de aer stârnite de ploaie. Nivelul apei nu părea să fi crescut prea mult. Barca era așa cum și—o amintea — cu un capăt lipit de mal și celălalt ieșit un pic în apă. Pe partea ridicată din capătul de la mal stătea ghemuit Alună, cu urechile pleoștite de—o parte și de alta a capului și cu blana lipită de trup și înnegrită de ploaie. Ținea în dinți funia întinsă. Ghindă, Hyzenthlay și alte două iepuroaice erau aproape de el, pe lemn, dar celelalte erau strânse laolaltă ici și colo pe mal. Mură se trudea zadarnic să le convingă să urce în barcă.

—Lui Alună îi e frică să lase funia, i—a spus Barosanului. Se pare că a ros—o deja foarte mult. Toate iepuroaicele astea zic că tu ești ofițerul lor.

Barosanu' s—a întors către Thethuthinnang.

—Asta—i șmecheria—vrăjitoria, a zis. Du—le acolo unde șade Hyzenthlay, vezi? Pe toate — iute.

Înainte ca ea să poată răspunde, o iepuroaică a scos un țipăt de spaimă. Ceva mai în jos pe mal, Arșinic și patrula lui ieșiseră din tufe și veneau pe cărare. Din partea cealaltă se apropiau Verbină, Hasmațuchi și Cruciuliță. Iepuroaică s—a răsucit și a țâșnit către tufele din spatele ei. Chiar când a ajuns acolo, i—a ieșit în cale Jaleș însuși, și—a făcut vânt și i—a tras o lovitură zdravănă peste față. Iepuroaică s—a

răsucit încă o dată, a fugit orbește peste cărare și nu s—a oprit până pe barcă.

Barosanu' și—a dat seama că, din clipa în care Kehaar îl atacase pe câmp, Jaleș nu numai că păstrase controlul asupra ofițerilor lui, dar chiar făcuse un plan și îl puneă în aplicare. Furtuna și înaintarea grea îi tulburaseră pe fugari și îi dezorganizaseră. În schimb, Jaleș și—a pus iepurii să intre în șanț și s—a folosit de el ca să—i ducă în luncă fără să se mai expună la alte atacuri din partea lui Kehaar. Ajunși acolo, s—a dus direct la puntea de scânduri — despre care e limpede că știa — și a organizat o ambuscadă. Dar, de îndată ce și—a dat seama că, cine știe de ce, fugarii nu se îndreptau către punte, l—a trimis pe Arșinic să ocolească prin tufișuri, să iasă iar pe mal în josul apei și să le taie calea: și Arșinic făcuse asta fără vreo greșală ori întârziere. Acum Jaleș avea de gând să se lupte cu ei aici, pe mal. Știa că pescărușul nu poate fi peste tot și că tufele și buruienile oferă destule ascunzișuri în care să se ferească de el. Era adevărat că ceilalți îi depășeau de două ori la număr, dar cei mai mulți se temeau de el, și niciunul nu era ofițer antrenat în Efrafa. Acum, că—i încolțise la marginea apei, avea să—i despartă și să omoare cât mai mulți. Restul n—aveau decât să fugă și să se descurce cum or putea.

Barosanu' începea să priceapă de ce ofițerii lui Jaleș îl urmează și luptă pentru el fără șovăială.

„Nu seamănă deloc a iepure, și—a zis. Fuga e ultimul lucru la care se gândește vreodată. Dacă știam acum trei nopți ce știu acum, nu cred că m—aș fi dus la Efrafa. Oare nu și—a dat seama și de chestia cu barca? Nu m—aș mira.”

A fugit prin iarbă și a sărit pe scândură lângă Alună.

Ivirea lui Jaleș a reușit să facă ce nu reușiseră Mură și Cinci. Toate iepuroaicele au fugit de pe mal în barcă. Mură și Cinci au alergat cu ele.

—Jaleș, urmărindu—i de aproape, a ajuns la mal și s—a pomenit față în față cu Barosanu'. În vreme ce stătea acolo, dârz, Barosanu' l—a auzit pe Mură vorbind agitat cu Alună.

— Păpădie nu—i aici, a zis Mură. E singurul care lipsește. Alună a glăsuț pentru prima oară:

—Va trebui să—l lăsam aici, a răspuns. Mai mare păcatul, dar tipii ăștia o să dea năvală peste noi într—o clipă și nu—i putem opri.

Barosanu' a vorbit fără să—și ia ochii de la Jaleș:

—Doar câteva clipe, Alună, a zis. Le țin eu piept. Nu—l putem lăsa pe Păpădie.

Jaleș a rânjit spre el.

—Am avut încredere în tine, Thlayli, a zis. Acum poți să ai tu încredere în mine. Fie intrați în râu, fie o să fiți făcuți bucățele aici — cu toții. Nu mai aveți unde fugi.

Barosanu' îl zărise pe Păpădie iscodind din tufișurile din dreptul lor.

Era limpede că nu știa ce să facă.

—Cruciuliță! Verbină! a strigat Jaleș. Veniți aici, lângă mine. Când vă zic, năvălim pe ei. Cât despre pasărea aia, nu—i primejdioasă...

—Uite—o! a strigat Barosanu'.

Jaleș s—a uitat iute în sus și a făcut un salt înapoi. Păpădie a țâșnit ca fulgerul din tufe, a zburat peste cărare și a ajuns pe barcă lângă Alună. În clipa aceea funia s—a rupt, și pe dată bărcuța cu fundul plat a pornit de—a lungul malului, dusă de curentul liniștit. După câțiva metri prova s—a rotit încet spre mijlocul apei, până ce a ajuns de—a curmezișul. În poziția asta a plutit către mijlocul apei și a intrat în cotitura pe care o făcea râul către miazăzi.

Când a privit înapoi, ultimul lucru pe care l—a văzut Barosanu' a fost chipul Generalului Jaleș care se holba prin golul dintre răcoage lăsat de capătul bărcii. l—a amintit de eretele de pe Watership Down, care se repezise către intrarea în tunel și nu nimerise șoarecele.

PARTEA A PATRA

Alună—rah

39. PODURILE

Luntrașul cântă, dăntuiește,
 Luntrașul face ce poștește.
 Joacă, luntrașule, joacă.
 Joacă noaptea toată pân' ce zorii se arată,
 Du fetele acasă când e dimineață.
 Vâslește, luntrașule, hei, ho,
 Pe râu în jos, prin Ohio.
Cântec popular american

Pe aproape oricare alt râu planul lui Mură n—ar fi izbutit. Barca nu s—ar fi desprins de mal, sau, dacă s—ar fi desprins, s—ar fi împotmolit, s—ar fi încâlcit în buruieni ori s—ar fi ciocnit de alt obstacol. Dar aici, pe Test, nu erau crengi scufundate și nu ieșeau la suprafață porțiuni cu pietriș ori cu ierburi. De la un mal la celălalt, curentul, calm și neschimbat, avea iuțeala pasului omenesc de plimbare. Barca a lunecat la vale lin, fără vreo schimbare a vitezei pe care o prinsese la câțiva metri de la desprinderea de mal.

Cei mai mulți iepuri pricepeau foarte puțin din ce se petrecea. Iepuroaicele din Efrafa nu mai văzuseră vreun râu, iar Ulcică ori Galbenei n—ar fi fost în stare cu niciun chip să le explice că se află pe o barcă. Ei — și aproape toți ceilalți — pur și simplu aveau încredere în Alună și au făcut ce li se spusese să facă. Dar cu toții — iepuri și iepuroaice deopotrivă — și—au dat seama că Jaleș și supușii lui dispăruseră. Sleși de puteri după tot ce pătimiseră, iepurii uzi learcă stăteau ghemuiți fără să zică nimic și nu erau în stare să simtă altceva decât o ușurare încețoșată, n—aveau nici măcar puterea să se întrebe ce—o să fie mai departe.

Faptul că simțeau un soi de ușurare — încețoșată ori de alt fel — era remarcabil în acele împrejurări și arăta în aceeași măsură cât de puțin pricepeau ce li se întâmplă și cât de multă frică putea să stârnească Jaleș, căci faptul că scăpaseră de el părea să fie singurul lor noroc. Ploaia continua să cadă. Erau deja atât de uzi, încât nici n—o mai simțeau, dar tot dârdâiau de frig și se simțeau îngreunați de blana murată. Apa din barcă atingea deja aproape doi centimetri. Fundul bărcii era îngust, făcut din scândurele, și era plin de apă. Unii iepuri, în zăpăceala de la început, nimeriseră în apa de acolo, dar acum ieșiseră cu toții — cei mai mulți la provă și la pupă, însă Thethuthinnang și Iuțilă erau ghemuiți pe banca îngustă de la mijlocul bărcii. Pe lângă neplăcerea asta, n—aveau unde să se adăpostească și erau neajutorați. Și apoi, n—aveau cum să stăpânească barca și nu știau încotro merg. Dar acestea din urmă erau probleme care depășeau înțelegerea tuturor, în afară de Alună, Cinci și Mură.

Barosanu' se prăbușise lângă Alună și zăcea pe o parte, stors de puteri. Pierise curajul înfierbântat care îl adusese din Efrafa până la râu, și umărul rănit începuse să—l doară rău. În ciuda ploii și a zvâcnirii din laba dinainte, era în stare să doarmă acolo unde se afla, întins pe scândură. A deschis ochii și s—a uitat la Alună.

—N—aș fi în stare s—o mai fac o dată, Alună, a zis.

—Nu trebuie s—o faci, a zis Alună.

—A fost îndoielnic, știi, a zis Barosanu'. O șansă la o mie.

—Copiii copiilor noștri o să asculte o poveste pe cinst, a răspuns Alună, citând un proverb iepuresc. Cum te—ai ales cu rana? E urâtă.

—M—am bătut cu unul care făcea parte din poliția Consiliului, a zis Barosanu'.

—Unul care ce?

Termenul *Owslafa* nu—i era cunoscut lui Alună.

—O dihanie mică și scârboasă ca Hufsa, a zis Barosanu'.

—L—ai învins?

—O, da — altfel n—aș fi aici. Cred c—o să se oprească din alergat. Auzi, Alună, avem iepuroaicele. Ce facem acum?

—Nu știu, a zis Alună. Avem nevoie de unul dintre iepurii ăia deștepți, să ne spună. Și Kehaar — unde s—a dus? Ar trebui să știe mai multe despre chestia asta pe care stăm.

Păpădie, ghemuit lângă Alună, s—a ridicat când a auzit de „iepurii ăia deștepți”, a trecut peste podeaua

plină de apă și s—a întors cu Mură și Cinci.

—Ne întrebăm cu toții ce facem acum, a zis Alună.

—Păi, a zis Mură, bănuiesc că nu mai trece mult și o să eșuăm la mal, și atunci putem să coborâm să căutăm un adăpost. Dar nu—i rău să ajungem cât mai departe de prietenii ăia ai Barosanului.

—Ba—i rău, a zis Alună. Suntem înțepeniți aici, la vedere, și nu putem fugi. Dacă ne vede un om, dăm de belea.

—Oamenilor nu le place ploaia, a zis Mură. Nici mie, dacă—i vorba pe—așa, dar asta ne ține în siguranță deocamdată.

În clipa aceea Hyzenthlay, care stătea chiar în spatele lui, a tresărit și a privit în sus.

—Iertați—mă, domnule, că vă tai vorba, a zis ea, ca și cum ar fi vorbit cu un ofițer din Efrafa, dar pasărea — pasărea albă — vine către noi.

Kehaar a venit în zbor din josul râului și a coborât pe marginea îngustă a bărcii. Iepuroaicele aflate în apropierea lui s—au tras înapoi, agitate.

—Domn Alun, a zis, venit *bod*. Văzut la el, *bod*?

Nu—i trecuse prin minte niciunui iepure că pluteau pe lângă cărarea pe care merseseră mai devreme în seara aceea, înainte să se pornească furtuna. Atunci erau de cealaltă parte a tufelor care mărgineau malul și râul arăta cu totul altfel. Dar acum vedeau, nu prea departe, podul peste care trecuseră când ajunseseră la râul Test, cu patru nopți înainte. L—au recunoscut pe dată, căci arăta la fel ca atunci când îl văzuseră de pe mal.

—Poate voi mers sub el, *boate* nu, a zis Kehaar. Dar *dache jezut* acolo *vost* necaz.

Podul se întindea de la un mal la celălalt între două culee joase. Nu era arcuit. Partea de jos, făcută din traverse de fier, era perfect orizontală — paralelă cu apa și la vreo douăzeci de centimetri deasupra ei. Alună a priceput tocmai la timp la ce se referea Kehaar. Dacă barca trecea pe sub pod fără să se lovească de el, apoi nu rămânea în sus decât un spațiu cât lățimea unei gheare. Orice făptură aflată mai sus de margini avea să fie lovită și poate azvârlită în râu. A fugit prin apa caldută de pe fundul bărcii până în capătul celălalt și și—a croit drum printre iepurii uzi, strânși laolaltă.

—Duceți—vă jos! Duceți—vă jos! a zis. Argintiule, Galbenei — toți. N—are importanță că—i apă acolo. Tu, și tu — cum te cheamă? A, Negrilă, nu? — duceți—i pe toți pe fundul bărcii. Repede.

La fel ca Barosanu', a constatat că iepurii din Efrafa îl ascultau pe dată. L—a văzut pe Kehaar luându—și zborul și dispărând peste barele de lemn. Culeele de beton se șteau din fiecare mal, așa încât râul îngustat curgea ceva mai iute pe sub pod. Barca plutise de—a latul, dar acum un capăt se rotise în direcția curentului, așa încât Alună și—a pierdut direcția și s—a pomenit că nu se mai uită la pod, ci la mal. Pe când șovăia, podul a părut că vine peste el ca o cădere întunecată, așa cum alunecă zăpada de pe o creangă. S—a lipit de fundul bărcii. S—a auzit un țipăt, și un iepure s—a prăbușit peste el. Apoi o lovitură puternică a făcut să vibreze barca, și mișcarea lină a fost oprită. A urmat un zgomot cavernos, un hârșăit. S—a făcut întuneric și a apărut un acoperiș foarte jos. Pentru o clipă, lui Alună i s—a părut că e sub pământ. Apoi acoperișul a dispărut, barca a lunecat mai departe și l—a auzit pe Kehaar strigându—i. Erau dincolo de pod și pluteau mai departe în josul râului.

Iepurele care căzuse peste el era Ghindă. Îl lovise podul, și lovitura îl azvârlise cât colo. Cu toate acestea, deși era amețit și îl durea locul lovit, părea să nu aibă nimic vătămat.

—N—am fost destul de iute, *Alună—rah*, a zis. Aș face bine să stau o vreme în Efrafa.

—N—ai scăpa cu viață, a zis Alună. Dar mă tem că la celălalt capăt e ceva care n—a fost la fel de norocos.

O iepuroaică șovăise să intre în apa de pe fundul bărcii, iar traversa din susul apei o lovise în spate. Era limpede că—i rănită, dar Alună nu știa cât de rău. A văzut—o pe Hyzenthlay lângă ea și și—a zis că, de vreme ce n—ar fi putut să ajute cu nimic, era mai bine să nu se amestece. S—a uitat înjur la însoțitorii săi murați, care dârdăiau, și apoi la Kehaar, fercheș și vioi, așezat la pupă,

—Ar trebui să ajungem înapoi pe mal, Kehaar, a zis. Cum putem face asta? Știi, iepurii nu—s croiți pentru așa ceva.

—*Voi nu obrit la lundre. Dar iara vost inche un bod. El obrit.*

Nu era nimic de făcut decât să aștepte. Au plutit mai departe și au ajuns la a doua cotitură, în care râul se arcuia către asfințit. Curentul nu s—a domolit, și barca a luat cotitura aproape pe firul apei, răsucindu—se. Iepurii erau speriați de ceea ce pășiseră Ghindă și iepuroaică și stăteau ghemuiți cum

puteau și ei, jumătate pe fundul bărcii și jumătate afară. Alună s— a dus înapoi la prova arcuită în sus și s— a uitat în față.

Râul era mai lat și viteza apei scăzuse. Și— a dat seama că începuseră să alunece mai încet. Malul mai apropiat era înalt, se zăreau copacii deși, dar malul mai depărtat se arăta jos și deschis. Era plin de iarbă și se întindea, neted ca pajiștile pentru cai, cosite, de pe Watership Down. Alună nădăjduia să iasă cumva de pe firul râului și să ajungă în partea aceea, dar barca își vedea liniștită de drum chiar în mijlocul întinderii mari de apă. Malul deschis a rămas în urmă, și acum copacii se înălțau de amândouă laturile, în jos, apa era închisă de al doilea pod, de care pomenise Kehaar.

Era vechi, făcut din cărămizi înnegrite. Se cățarau pe el iederă și valeriană și linariță liliachie furișată printre ele. Erau patru arcade joase, ieșite mult din fiecare mal — un pic mai mult decât niște rigole, și la fiecare rămânea mai puțin de treizeci de centimetri între boltă și suprafața apei. Prin ele se arătau fâșii înguste de lumină din partea cealaltă. Pilonii nu ieșeau în afară, dar pe lângă fiecare zăcea o grămăjoară de resturi aduse de apă, din care se desprindeau mereu ierburi și lemne și erau târate pe sub pod.

Era limpede că barca o să plutească până la pod și o să fie oprită acolo. Pe când se apropiau, Alună s— a tras înapoi pe fundul bărcii. Dar de data asta nu era nevoie. Plutind de— a latul, barca s— a lipit ușurel de doi piloni și s— a oprit, ținută drept peste intrarea uneia dintre rigolele de la mijloc. Nu putea să meargă mai departe.

Plutiseră vreo opt sute de metri în ceva mai puțin de cincisprezece minute.

Alună s— a rezemat cu labelle din față de marginea joasă și s— a uitat cu grijă în susul apei. Ceva mai încolo o undă mică se întindea pe linia apei, acolo unde curentul ajungea la lemnărie. Era prea departe ca să sară pe mal, și amândouă malurile erau abrupte. S— a răsucit și a privit în sus. Cărămizile erau netede, cu o ieșitură la jumătatea distanței dintre el și parapet. N— aveau cum să se cațare pe acolo.

—Ce— i de făcut, Mură? a întrebat, îndreptându— se către bulonul fixat la provă, care avea pe el rămășițe de vopsea. Tu ne— ai urcat pe chestia asta. Cum ne dăm jos?

—Nu știu, Alună— rah, a răspuns Mură. Dintre toate felurile în care am fi putut sfârși treaba, nu m— am gândit niciodată la asta. Se pare c— o să trebuiască să înotăm.

—Să înotăm? a zis Argintiul. Nu— mi prea place asta, Alună— rah. Știu că nu— i departe, dar uită— te la maluri. Curentul o să ne ducă în jos înainte să putem ieși; și asta înseamnă într— una dintre găurile astea de sub pod.

Alună a încercat să se uite prin arcadă. Era foarte puțin de văzut. Tunelul întunecat nu era lung — poate că nu mai lung decât barca. Apa părea lină. Nu părea să fie vreun obstacol, iar între suprafața apei și boltă era loc pentru capul unui animai care înoată. Dar locui era atât de îngust, încât nu se vedea ce e în partea cealaltă a podului. Lumina scădea. Apă, frunze verzi, licăririle mișcătoare de pe frunze, clipocitul stropilor de ploaie și un lucru ciudat care părea să stea în apă și să fie alcătuit din linii cenușii, verticale — asta era tot ce putea desluși. Ploaia stârnea un ecou lugubru în rigolă. Zăngănitul aspru de sub boltă, atât de diferit de orice sunet care poate fi auzit într— un tunel săpat în pământ, era tulburător. Alună s— a întors la Mură și Argintiul.

—Suntem la cea mai mare ananghie la care am fost vreodată, a zis. Nu putem sta aici, dar nu văd nicio ieșire.

Kehaar s— a ivit pe parapet, deasupra lor, și— a scuturat stropii de ploaie de pe aripi și s— a lăsat în jos, către barcă.

—*Lundre* terminat la el, a zis. Nu mai *ajdebtat*.

—Dar cum să ajungem la mal, Kehaar? a zis Alună. Pescărușul era surprins.

—*Chine inotat, jobolan inotat. Voi nu inotat?*

—Ba da, putem să înotăm dacă nu— i prea departe. Dar malurile sunt prea abrupte pentru noi, Kehaar. N— am fi în stare să ne împotrivim curentului, care ne— ar duce în jos pe unul dintre tunelurile astea, și nu știm ce— i în partea cealaltă.

—*Vost bun — voi iejit bun.*

Alună nu știa ce să facă. Ce trebuia să priceapă din asta? Kehaar nu era iepure. Oricum o fi fost Apa cea Mare, trebuia să fie mai rău ca aici, iar Kehaar era învățat cu ea. În orice caz, nu zicea niciodată prea multe, iar ce zicea se limita întotdeauna la lucrurile cele mai simple, întrucât nu vorbea iepureana. Le făcea un serviciu pentru că— i salvaseră viața, dar, și Alună o știa, nu— și putea înfrâna disprețul față de ei, pentru că erau făpturi sfioase, neajutorate, care nu se îndepărtează de casă și nu pot să zboare. Adesea

n—avea răbdare cu ei. Voia oare să spună că s—a uitat la râu și l—a cântărit ca și cum ar fi fost un iepure? Că dincolo de pod apa era liniștită, cu un mal jos și neted, pe care să poată ieși cu ușurință? Părea prea mult să nădăjduiască așa ceva. Ori nu voia să spună decât c—ar face mai bine să se grăbească și să încerce să facă ceea ce el ar putea face cu ușurință? Asta părea mai ușor de crezut. Ce—ar fi ca unul dintre ei să sară din barcă și să se lase dus în jos de curent — ce ar înțelege din asta ceilalți, dacă nu s—ar mai întoarce?

Bietul Alună s—a uitat în jur. Argintiul lungea umărul rănit al Barosanului. Mură se tot foia, sărind pe bancă și înapoi jos, încordat, simțind cât se poate de limpede ceea ce simțea Alună însuși. Pe când mai șovăia, Kehaar a scos un cârâit.

—Yark! *Avurizit la ieburi* nu bun la nimic. Ce *vacut* io, arătat la voi. S—a lăsat să cadă greoi de pe prova arcuită. Nu era niciun loc între barcă

și intrarea întunecată a rigolei. Așezat pe apă ca o rață sălbatică, a plutit în tunel și s—a făcut nevăzut. Când s—a uitat după el, Alună n—a văzut mai întâi nimic. Apoi a deslușit forma lui Kehaar desenată în negru pe lumina din capătul celălalt. A ieșit la lumină, a luat—o într—o parte și a dispărut din partea îngustă care se vedea.

—Ce dovedește asta? a zis Mură, cu dinții clănțănind. Poate că a zburat de pe apă, ori a ajuns cu labela alea mari pe fundul apei. Nu el e ud până la piele, nu el tremură și e de două ori mai greu, cu blana plină de apă.

Kehaar s—a ivit iar pe parapet, deasupra lor.

—Voi mers acum, a zis, scurt.

Dar Alună, nefericit, a rămas pe loc. Piciorul începuse iar să—l doară. Vederea Barosanului — Barosanu', dintre toți iepurii — la capătul puterilor, pe jumătate inconștient, ne jucând niciun rol în încercarea asta îngrozitoare, îi scădea curajul și mai mult. Știa că nu are puterea să sară în apă. Situația cumplită îl depășea. S—a împleticit pe scândura alunecoasă, și când s—a ridicat l—a găsit alături pe Cinci.

—Mă duc eu, Alună, a zis Cinci liniștit. Cred că nu—i nicio primejdie. Și—a pus labela din față pe marginea provei. Apoi, chiar în clipa aceea, iepurii au înghețat. O iepuroaică a izbit cu picioarele pe fundul plin de apă al bărcii. De sus au venit zgomot de pași care se apropiau, voci omenești și mirosul unui bețigaș alb care ardea.

Kehaar și—a luat zborul, niciun iepure nu s—a clintit. Pașii s—au apropiat, vocile s—au auzit mai tare. Erau pe pod, deasupra, nu mai departe decât înălțimea unui gard viu. Fiecare dintre iepuri a fost îmboldit de instinct să fugă, să se ascundă sub pământ. Alună a văzut că Hyzenthlay se uită la el și a privit—o în ochi, semnalându—i cât putea mai bine să stea nemișcată. Vocile, mirosul de sudoare omenească, de îmbrăcăminte din piele, de bețigașe albe, durerea din picior, tunelul ud care scotea un fel de chicotit în urechea lui — le știa dinainte. Cum se putea să nu—l vadă oamenii? Aveau să—l vadă. Zăcea la picioarele lor. Era rănit. Veneau să—l ia.

Apoi zgomotul și mirosurile s—au îndepărtat, bocănitul pașilor s—a auzit mai slab. Oamenii trecuseră podul fără să arunce o privire peste parapet. Plecaseră.

Alună și—a venit în fire.

—Bun, asta a pus lucrurile la punct, a zis. Toată lumea o să înoate. Hai, Clopoțel, tot ziceai tu că ești iepure de apă. Vino după mine.

S—a urcat pe bancă și a mers pe ea până la margine.

—Iute, Alună—rah, a zis Ulcă, tresărind și dârdâind. Vin și eu. Dar să fie repede.

Alună a închis ochii și s—a lăsat să cadă peste marginea bărcii.

Ca în Enborne, a fost momentul de șoc al frigului. Dar mai mult decât asta, și pe dată, a simțit cum îl trage curentul. Era târât de o forță ca un vânt puternic, dar lină și tăcută. Plutea neajutorat printr—un tunel înăbușitor și rece, fără să atingă nimic cu picioarele. Însăpăimântat, a vâslit cu labela și s—a zbătut, a ridicat capul și a luat o gură de aer, a zgrepțanat cu ghearele cărămidile zgrunțuroase de sub apă și iar s—a îndepărtat de ele, în vreme ce era tras mai departe. Apoi curentul a slăbit, tunelul a dispărut, întunericul a devenit lumină și vedea din nou deasupra cerul și frunzele. Zbătându—se în continuare, s—a lovit de ceva tare, a ricoșat, s—a lovit din nou și apoi a atins pentru o clipă pământul moale. A înaintat pleoscăind și și—a dat seama că se târăște printr—un mâl subțire. Ieșise din apă pe un mal plin de umezeală. A rămas întins câteva clipe, gâfâind, apoi și—a șters fața și a deschis ochii. Privirea i—a

căzut drept pe Ulcică: era plin de noroi din cap până—n picioare și se târa spre mal câțiva pași mai încolo.

Plin de avânt și de încredere, uitând de toate spaimile, Alună s—a târât până la Ulcică și s—au furișat împreună în tufișuri. N—a zis nimic, iar Ulcică nu părea să se aștepte ca el să zică ceva. De la adăpostul unui smoc de drețe purpurii, s—au uitat înapoi la râu.

Apa ieșea de sub pod în altă răstoacă. De jur împrejur, pe amândouă malurile, copacii și tufele creșteau până la apă. Aici era un fel de smârc, și era greu de spus unde se oprea apa și începea pădurea. Plantele creșteau în smocuri atât în adânciturile noroioase, cât și afară din ele. Pe jos erau mâl fin și mocirlă pe jumătate apă, și acolo iepurii au făcut dăre când au urcat pe mal. Mergând în diagonală peste răstoacă, de la cărămizile podului de pe malul celălalt și până într—un loc aflat pe partea lor, un pic mai în jos, se afla un grilaj din vergele de fier verticale. În perioadele de tăiere a buruienilor din râu, covoarele lor încalcite care pluteau în jos dinspre locurile de pescuit din amonte erau ținute în loc de grilaj și erau scoase din răstoacă de oameni cu cizme înalte de cauciuc, care le așezau în grămezi, pentru a fi folosite ca îngrășământ. Malul stâng era o mare grămadă de gunoi, cu buruienile putrezind printre copaci. Era un loc verde, cu miros stătut, plin de umezeală și închis.

—Dragul de Kehaar! a zis Alună, privind mulțumit în jur la pustietatea duhnitoare, ar fi trebuit să am încredere în el.

În vreme ce vorbea a apărut de sub pod al treilea iepure, înotând. Când l—au văzut așa, zbatându—se în curent ca o muscă în plasa păianjenului, s—au speriat amândoi. Să vezi pe altcineva în primejdie poate fi aproape la fel de rău ca atunci când tu ești cel amenințat. Iepurele s—a izbit de grilaj, a lunecat un pic de—a lungul lui, a dat de fundul râului și s—a târât afară din apa mocirloasă. Era Negrilă. Zăcea pe o parte și părea că nu—i vede pe Ulcică și Alună când au venit către el. Însă după o vreme a început să tușească, a vărsat niște apă și s—a ridicat.

—Te simți bine? a întrebat Alună.

—Așa și—asa, a răspuns Negrilă. Dar mai avem multe de făcut în seara asta, domnule? Sunt foarte obosit.

—Nu, te poți odihni aici, a zis Alună. Dar de ce te—ai încumetat de unul singur? N—aveai de unde să știi dacă noi doi n—am pierit.

—Am crezut că ați dat un ordin, a răspuns Negrilă.

—Înțeleg, a zis Alună. Păi în privința asta mă tem c—o să—ți părem cam neglijenți. Se mai pregătea cineva să vină când ai sărit tu în apă?

—Cred că—s un pic speriați, a zis Negrilă. Nu—i puteți învinui pentru asta.

—Nu, dar necazul e că se poate întâmpla orice, a zis Alună, frământ—tându—se. Ar putea să devină cu toții *tharn*, cum șed acolo. De—am putea cumva să le spunem că totul e în ordine...

—Cred că putem, domnule, a zis Negrilă. Dacă nu mă înșel, nu trebuie decât să urcăm pe mal acolo și să coborâm pe partea cealaltă. Să mă duc?

Alună era derutat. Din cât pricepuse el, avea în față un prizonier chinuit din Efrafa — nici măcar unul dintre cei din *Owsla*, se părea; și tocmai zisese că se simte sleit de puteri. Avea să învețe câte ceva de la el.

—Mergem amândoi, a zis. Hlao—roo, vrei, te rog, să stai aici de veghe? Dacă avem noroc, o să înceapă să vină către tine. Ajută—i, dacă poți.

Alună și Negrilă au trecut printre tufele din care picura apa. Poteca acoperită de iarbă care traversa podul trecea mai sus de ei, în vârful unui taluz abrupt. Au urcat pe taluz și s—au uitat cu băgare de seamă din iarba înaltă de pe margine. Poteca era pustie, nu era nimic de auzit ori de mirosit. Au trecut peste ea și au ajuns la capătul podului, în partea din susul râului. Aici malul cobora aproape vertical până în apă, la aproape doi metri mai jos. Negrilă a coborât fără să șovăie, dar Alună l—a urmat mai încet. Chiar deasupra podului, între el și o tufă de păducel din susul apei, era un prag cu iarbă care ieșea deasupra apei. Pe râu, la câteva picioare mai încolo, barca stătea lipită de pilonii înconjuțați de buruieni.

—Argintiule! a strigat Alună. Cinci! Haideti, puneți—i să intre în apă. E în ordine dincolo de pod. Trimiteți întâi iepuroaicele, dacă puteți. Nu—i vreme de pierdut. Oamenii pot să se întoarcă.

N—a fost ușor să le trezească pe iepuroaicele toropite, uluite, și să le facă să priceapă ce au de făcut. Argintiul mergea de la una la alta. Păpădie, de cum l—a văzut pe Alună pe mal, s—a dus la provă și a sărit în apă. Iuțilă l—a urmat, dar, când era să sară și Cinci, Argintiul l—a oprit.

—Dacă plecăm toți, Alună, a zis, iepuroaicele rămân singure, și nu cred c—o să se descurce.

—O să asculte de Thlayli, domnule, a zis Negrilă înainte ca Alună să apuce să răspundă. Cred că el e cel care le poate mobiliza.

Barosanu' încă mai zăcea în apa de pe fundul bărcii, în locul în care se așezase când ajunseseră la primul pod. Părea că doarme, dar când Argintiul l—a împins ușor cu botul a ridicat capul și s—a uitat în jur, amețit.

—Ei, salut, Argintiule, a zis. Mă tem că umărul ăsta o să fie o pacoste. Și mi—e tare frig. Unde—i Alună?

Argintiul i—a explicat. Barosanu' s—a ridicat cu greu și au văzut că încă mai sângerează. A șchiopătat până la bancă și s—a urcat pe ea.

—Hyzenthlay, a zis, prietenele tale n—au cum să se ude mai tare, așa că acum o să le facem să sară în apă. Una câte una, ce zici? Atunci n—o să fie vreo primejdie să se zgârie ori să se vatăme una pe alta când înoată.

În ciuda celor spuse de Negrilă, a trecut mult până ce toată lumea a părăsit barca. De fapt erau zece iepuroaice cu totul — chiar dacă niciun iepure nu le știa numărul — și, cu toate că vreo două au reacționat la îndemnul răbdătoare ale lui Barosanu', câteva erau atât de ostenite, încât au rămas acolo, înghesuite una—ntr—alta, ori se uitau prostește la apă până ce erau aduse la marginea bărcii altele. Din când în când Barosanu' îl ruga pe unul dintre iepuri să pornească în frunte, și astfel Ghindă, Galbenei și Clopoțel au sărit și ei în apă. Era limpede că iepuroaica rănită, Thrayonlosa, se simte rău, așa că Mură și Thethuthinnang au înotat cu ea, unul în față și unul în spate.

La lăsarea întinericului ploaia s—a oprit. Alună și Negrilă s—au înapoiat pe malul răstoacei de dincolo de pod. Cerul s—a limpezit și apăsarea a dispărut, pe când furtuna se îndepărta către răsărit. Dar era deja *fu Inle* când a trecut pe sub pod și Barosanu', împreună cu Argintiul și Cinci. De—abia s—a putut ține la suprafața apei, iar când a ajuns la grilaj s—a răsucit în apă cu burta în sus, ca un pește care moare. A plutit către locul unde apa nu mai era adâncă și, cu ajutorul Argintiului, s—a târât afară. Alună și alți câțiva îl așteptau, dar s—a descotorosit de ei cu o izbucnire a vechii sale purtări brutale.

—Hai, marș din calea mea, a zis, acum o să dorm, Alună, și Frith să te—ajute dacă zici că nu.

—Așa e pe la *noi*, vezi, i—a zis Alună lui Negrilă, care rămăsese cu ochii holbați. O să te—nveți cu asta după o vreme. Acum hai să căutăm un loc uscat pe care nu l—a găsit deja altcineva, și atunci poate c—o să dormim și noi.

Fiecare petic uscat de prin tufișuri părea ticsit de iepuri vlăguiți care dormeau. După ce au căutat o vreme, au dat de un trunchi prăbușit, de pe care se jupise coaja pe partea de dedesubt. S—au strecurat sub crenguțe și frunze, s—au cuibărit în adâncitura netedă, rotunjită — care curând a luat un pic din căldura trupurilor lor — și au adormit pe loc.

40. DRUMUL ÎNAPOI

Jupâneasă Nuculeasă,
 Lupul la ușă pânđește,
 Colții albi rânjind și—arată,
 Și limba și—o învârtește!
 „Ba nu, zice Jupâneasă, tu ești,
 Zână—nșelătoare!”
 Dar chiar lupul e acolo, și îi este foame tare.
 Walter de la Mare, *Jupâneasă Nuculeasă*

Primul lucru pe care l—a aflat Alună a doua zi dimineată a fost că Thrayonlosa murise în timpul nopții. Thethuthinnang era disperată, căci ea o alesese pe Thrayonlosa, una dintre cele mai voinice și mai cumpănite iepuroaice din Semn, și o convinsese să li se alăture fugarilor. După ce au ieșit de sub pod împreună, a ajutat—o să urce pe mal și a adormit lângă ea sub tufe, nădăjduind că până a doua zi o să—și revină. Dar când s—a trezit a văzut că Thrayonlosa nu mai era acolo; a căutat—o și a dat de ea într—un morman de buruieni din josul apei. Era limpede că biata făptură simțise c—o să moară și, așa cum fac animalele, s—a dus să se ascundă.

Vestea l—a mâhnit mult pe Alună. Știa că fuseseră norocoși să scoată atâtea iepuroaice din Efrafa și să scape de Jaleș fără să trebuiască să lupte. Planul fusese bun, dar furtuna și îngrozitoarea eficiență a celor din Efrafa aproape că îl făcuseră să eșueze. Cu toată vitejia Barosanului și a Argintiului, ar fi pierdut totul dacă nu era Kehaar. Acum Kehaar avea să—i părăsească. Barosanu' era rănit, și el însuși avea probleme cu piciorul. Mai erau și iepuroaicele de care trebuiau să aibă grijă, așa că n—o să poată merge prin locuri deschise la fel de repede ca la venirea de pe Watership Down. I—ar fi plăcut să rămână câteva zile acolo unde erau acum, ca Barosanu' să—și recapete puterea, iar iepuroaicele să se întremeze și să se deprindă cu traiul în afara sălașului. Dar și—a dat seama că locul nu era deloc potrivit pentru ei. Cu toate că aveau destule ascunzători, era prea ud pentru iepuri. Și apoi, era limpede că e aproape de un drum mai umblat decât oricare altul pe care—l văzuseră ei vreodată. Curând după ce s—a luminat, au început să audă și să adulmece *hrududil* care treceau nu mai departe decât lățimea unui câmp mic. Erau mereu deranjați de ceva, și mai ales iepuroaicele erau speriate și nu se simțeau în largul lor. Faptul că murise Thrayonlosa a înrăutățit lucrurile. Îngrijorate de zgomot și de vibrații, neputând să mănânce, iepuroaicele se tot duceau în josul apei să se uite la leș și sușoteau între ele despre locul ăsta ciudat și primejdios.

S—a sfătuit cu Mură, care a spus că probabil nu mai trece mult până ce oamenii găsesc barca; și atunci probabil că vreo câțiva o să fie o vreme în apropiere. Asta l—a făcut pe Alună să hotărască; era mai bine să plece pe dată și să încerce să ajungă undeva unde să se poată odihni cum se cuvine. Auzul și mirosul îi spuneau că smârcul se întinde mult în josul apei. Cum drumul se afla către miazăzi, singura cale părea să fie către miazănoapte, peste pod, care oricum era drumul către casă.

Luându—l cu el pe Barosanu', a urcat pe mal până la cărarea cu iarbă. Mai întâi l—au văzut pe Kehaar, care ciugulea melci fără casă dintr—o tufă de cucută de lângă pod. S—au dus la el fără să zică nimic și s—au apucat să ronțăie iarba scurtă din apropiere.

După o vreme, Kehaar a zis:

—Acuma avut *ie bure*—mama, domn Alun. Tot mers bun, ei?

—Da. N—am fi putut s—o facem fără tine, Kehaar. Am auzit că aseară te—ai arătat la țanc ca să—l salvezi pe Barosanu'.

—*Ie bure ala rau, ala mare, vrut lubtat* la mine. *Ji vost* mult *izdeț* la el.

—Da. însă a rămas mască de data asta.

—*Ya, ya*. Domn Alun, curând venit *omi*. Acum ce *vacut* la voi?

—Ne întoarcem în sălașul nostru, Kehaar, dacă izbutim să ajungem acolo.

—Aici *vost* terminat acuma la io. Io mers la Aba Mare.

—O să te mai vedem, Kehaar?

—Voi *intors* la deal? Stat acolo?

—Da, vrem să ajungem acolo. O să fie greu cu atâția iepuri, și cred c—o să trebuiască să ne ferim de patrulele din Efrafa.

—Voi ajuns acolo, mai *tirziu* *vost* iarna, mult frig, mult *vurtun* la Aba Mare. Mult *pasare* venit de acolo. Atuncea io venit *inaboi*, *vezut* voi unde voi trăit.

—Atunci nu uita, Kehaar, bine? a zis Barosanu'. O să te așteptăm. Coboară pe neașteptate, cum ai făcut

aseară.

—*Ya, ya, băgat în zberieți* toți la iebure—mama și la iebure mic—mic, toți la Barosan mic—mic vugit.

Kehaar și—a arcuit aripile și s—a înălțat în văzduh. A zburat peste parapetul podului în susul apei. Apoi a făcut un ocol la stânga, s—a întors peste cărarea cu iarbă și a plonjat, luând iar înălțime cu o clipă înainte să atingă capetele iepurilor. A scos unul dintre strigătele lui răgușite și dus a fost spre miazăzi. S—au uitat după el până ce a dispărut deasupra copacilor.

—Zboară, pasăre albă, zboară, a zis Barosanu'. Știi, m—a făcut să cred c—aș putea să zbor și eu. Apa aia Mare! Aș vrea s—o pot vedea.

Pe când se uitau mai departe în direcția în care se făcuse nevăzut Kehaar, Alună a observat pentru prima oară o căsuță la capătul potecii, unde iarba urca până la îmbinarea cu drumul. Un om, având grijă să stea neclintit, era aplecat peste gardul viu și se uita țintă la ei. Alună a izbit cu picioarele în pământ și a țâșnit în tufele smârcului, cu Barosanu' venind iute după el.

—Știi la ce se gândeai? a zis Barosanu'. Se gândeai la legumele din grădina lui.

—Știu, a răspuns Alună. Și n—o să ne putem ține ceata departe de ele, dacă le intră asta în cap. Cu cât plecăm mai repede, cu atât mai bine.

La puțin timp după aceea iepurii au pornit de—a curmezișul parcului către miazănoapte. Barosanu' și—a dat seama curând că nu îl țin puterile la o călătorie lungă. Rana îl durea și mușchiul umărului nu era în stare de un efort mai mare. Alună încă șchiopăta, iar iepuroaicele, cu toate că erau pline de bunăvoință și ascultătoare, dovedeau că nu știu prea multe despre viața unor *hlessil*. Au fost clipe de grea încercare.

În zilele următoare — zile cu cer senin și vreme frumoasă — Negrilă și—a dovedit de multe ori valoarea, până ce Alună a ajuns să se bizuie pe el la fel de mult ca pe oricare altul dintre veteranii săi. Avea în el mult mai mult decât ar fi putut bănui cineva. Când Barosanu' s—a hotărât să nu plece din Efrafa fără Negrilă, nu—l mânase decât mila față de o victimă chinuită, neajutorată, a neîndurării lui Jaleș. Dar s—a dovedit că Negrilă, când nu era strivit de umilință și brutalitate, era cu mult deasupra făpturilor de rând. Povestea îi era neobișnuită. Mama sa nu se născuse în Efrafa. Era unul dintre iepurii luați prizonieri când Jaleș a atacat sălașul din crângul Nutley. S—a împerecheat cu un căpitan din Efrafa și nu a mai avut altă pereche. El a fost omorât într—o Patrulă Extraordinară. Negrilă, mândru de tatăl său, a crescut cu hotărârea să ajungă ofițer în *Owsla*. Dar, alături de asta — și în mod paradoxal —, i—a venit din partea mamei o oarecare dușmănie față de Efrafa și senzația că n—o să capete de la el mai mult decât are chef să le dea. Căpitanul Nalbă, în al cărui Semn — Semnul Față Dreapta — fusese trimis de probă, i—a laudat curajul și rezistența, dar nu i—a scăpat acestuia detașarea plină de mândrie a firii lui. Când Semnul Laturii Drepte a avut nevoie de un tânăr ofițer care să—l ajute pe Căpitanul Hasmațuchi, Consiliul l—a ales pe Cerențel, nu pe Negrilă. Negrilă, care își cunoștea valoarea, a fost convins că e persecutat de Consiliu din cauza sângelui mamei sale. Pe când rumega încă nedreptățile care i se făcuseră, a cunoscut—o pe Hyzenthlay și a devenit prietenul de taină și sfetnicul iepuroaicelor nemulțumite din Semnul Față Dreapta. La început le—a îmboldit să încerce să înduplece Consiliul să le dea drumul din Efrafa. Dacă ar fi izbutit, aveau să ceară să fie însoțite de el. Dar, când delegația iepuroaicelor la Consiliu a eșuat, Negrilă a început să se gândească la evadare. La început a vrut să ia cu el iepuroaicele, dar nervii săi, întinși până la refuz, așa cum pățise și Barosanu', de primejdiile și îndoielile rolului de conspirator au cedat, și până la urmă pur și simplu a fugit de unul singur și a fost prins de Arșinic. Din pricina pedepsei date de Consiliu, spiritul său viu s—a prăbușit, și a devenit ruina moleșită a cărei vedere l—a șocat atât de tare pe Barosanu'. Dar, când a auzit mesajul șoptit în șanțul pentru *hraka*, acest spirit s—a înviorat iarăși, în vreme ce al altcuiva poate că nu ar fi făcut asta, și a fost gata să se lase în seama soartei și să mai încerce o dată. Acum, liber printre iepurii aceștia binevoitori, se considera un băștinaș din Efrafa bine pregătit și își folosea iscusința ca să—i ajute la ce aveau nevoie. Chiar dacă făcea tot ce i se cerea, nu șovăia să facă și propuneri, mai ales când era vorba despre misiuni de recunoaștere și căutarea semnelor de primejdie. Alună, care era gata să accepte un sfat de la oricine, dacă i se părea bun, a făcut cea mai mare parte din ce a zis el și s—a bucurat să—l lase pe Barosanu' — pentru care, firește, Negrilă nutrea un respect uriaș — să aibă grijă ca nou—venitul să nu sară peste cal în zelul lui înflăcărat, nevinovat.

După două—trei zile de înaintare înceată, grijulie, cu multe opriri în ascunzișuri, s—au pomenit la sfârșitul unei după—amiezi că văd iarăși Brăul lui Cezar, dar mai departe spre asfințit decât înainte, aproape de un crâng din vârful unei ridicături. Toți erau osteniți, și când au început să mănânce —

"*Silflay* în fiecare seară, așa cum ai promis", i—a spus Hyzenthlay Barosanului —, Clopoțel și Iuțilă au zis că poate ar merita să sape niște vizuini în pământul afânat de sub copaci și să stea acolo o zi sau două. Alună s—a învoit pe dată, dar Cinci s—a lăsat mai greu convins.

—Știu că nu ne—ar prinde rău un pic de odihnă, dar, cumva, nu—mi sună bine, Alună—rah, a zis. Oare ar trebui să mă străduiesc să—mi dau seama de ce?

—În ceea ce mă privește, nu—i nevoie, a răspuns Alună. Dar mă—ndoiesc că i—ai putea clinti pe ceilalți de data asta. Vreo două iepuroaice sunt „gata de ieburoaica—mama”, cum ar zice Kehaar, și asta—i pricina adevărată pentru care Clopoțel și ceilalți sunt gata să—și dea osteneala să sape vizuini. Cu siguranță că așa ar fi în ordine, nu? Știi ce se zice — „în vizuină de—a intrat, iepurele—i nevătămat”. —Păi s—ar putea să ai dreptate, a zis Cinci. Vilthurul asta—i tare nurlie, și mi—ar plăcea să am prilejul s—o cunosc mai bine. La urma urmei, ăsta nu—i lucru firesc pentru iepuri, să mergi și să tot mergi, zi după zi.

Însă mai târziu, când s—a întors împreună cu Păpădie dintr—o patrulare pe care o făcuseră din proprie inițiativă, Negrilă s—a arătat și mai hotărât împotriva acestei idei.

—Nu—i un loc în care să ne oprim, Alună—rah, a zis. Nicio Patrulă Extraordinară nu și—ar face tabăra aici. E terenul unei vulpi. Ar trebui să—ncercăm să mergem mai departe înainte de lăsarea nopții.

Pe Barosanu' îl duruse zdravăn umărul în timpul după—amiezii, și era abătut și cu arțag. I se părea că Negrilă face pe deșteptul ca să—i umbrească pe alții. Dacă ieșea pe—a lui, trebuiau să plece, așa obosiți cum erau, până ajungeau într—un loc potrivit după standardele din Efrafa. Acolo ar fi fost în siguranță — nu mai mult și nu mai puțin — decât ar fi fost dacă rămâneau în crângul ăsta; dar Negrilă ar deveni tipul isteț care i—a salvat de o vulpe care n—a existat niciodată altundeva decât în închipuirea lui. Spectacolul lui de cercetaș iscusit din Efrafa avea să fie o belea. Era vremea să—l facă cineva să—și dea arama pe față.

—Probabil că sunt vulpi peste tot pe dealurile golașe, a zis Barosanu' aspru. De ce e aici mai mult decât în altă parte terenul unei vulpi?

Tactul era o calitate pe care Negrilă o prețuia cam la fel de mult ca Barosanu'; și acum a dat cel mai prost răspuns posibil.

—Nu vă pot spune de ce, a zis. Mi—am făcut o impresie puternică, dar e greu de explicat pe ce se bazează.

—A, o impresie, nu mai spune! I—a luat peste picior Barosanu'. Ai văzut *hraka*? Ai prins vreun miros? Ori n—a fost decât un mesaj de la un șoricel verde care cânta sub o ciupercă otrăvitoare?

Pe Negrilă l—a durut. Barosanu' era ultimul iepure cu care ar fi vrut să se ia la harță.

—Așadar, credeți că—s smintit, a răspuns, și accentul din Efrafa a devenit mai puternic. Nu, n—au fost nici *hraka*, nici miros, dar tot cred că e un loc în care vine vulpea. În patrulele acelea obișnuiam, știți, noi...

—Tu ai văzut ori mirosit ceva? I—a întrebat Barosanu' pe Păpădie.

—Păi... ăăă, nu—s sigur, a zis Păpădie. Adică Negrilă pare să știe grozav de multe despre patrulare și m—a întrebat dacă n—am simțit un soi de...

—Ei bine, o putem ține așa toată noaptea, a zis Barosanu'. Negrilă, știi că mai înainte în vara asta, până n—am avut prilejul să ne înfruptăm din experiența ta, am mers zile—n șir prin tot felul de locuri — câmpuri, iarbă—neagră, păduri, dealuri golașe — și n—am pierdut niciun iepure?

—E vorba despre săpatul vizuinilor, atât, a zis Negrilă, scuzându—se. Știți, vizuinile noi se văd; iar săpatul poate fi auzit de la o depărtare nebănuț de mare.

—Dă—i pace, a zis Alună înainte ca Barosanu' să deschidă gura iar. Nu l—ai scos din Efrafa ca să—i sari în cap. Uite, Negrilă, presupun că eu trebuie să hotărâsc asta. Cred că probabil ai dreptate și e un oarecare risc. Dar riscăm tot timpul până ce ajungem înapoi la sălașul nostru, și toată lumea—i foarte obosită, așa că eu zic c—am putea să ne oprim aici o zi—două. O să ne simțim cu toții mai bine după aceea.

Curând după asfințit erau deja săpate destule vizuini, iar a doua zi toți iepurii se simțeau mult mai bine după o noapte petrecută sub pământ. Așa cum prevăzuse Alună, au fost câteva împerecheri și vreo două încăierări, dar nimeni n—a fost rănit. La lăsarea serii se simțeau cu toții ca într—un fel de vacanță. Piciorul lui Alună se mai întremase, iar Barosanu' se simțea mai bine ca oricând de la incursiunea în Efrafa. Iepuroaicelor, care cu două zile înainte arătasera hărțuite și slabe, începea să le lucească blana.

În cea de—a doua dimineață n—au ieșit la *silflay* decât la câțva vreme după ivirea zorilor. Un vânticel

sufla drept către coasta de miazănoapte a crângului, unde fuseseră săpate vizuinile, și, când a ieșit din tunel, Clopoșel a jurat că simte miros de iepuri.

—E bătrânul Laur care își stoarce glandele de sub bărbie pentru noi, Alună—rah, a zis. Al iepurelui „hapiu”, în vântul dimineții viu, inimile tânjind după casă le—mbie...

—Șezând pe poponeață în tufa de izmă—creață și râvnind la o iepuroaică nurlie, i—a răspuns Alună.

—Asta nu ține, Alună—rah, a zis Clopoșel. Are două iepuroaice acolo.

—Nu—s decât iepuroaice din cușcă, a ripostat Alună. Aș zice că—s acum destul de zdravene și iuți, dar tot n—o să fie niciodată ca ai noștri. De exemplu, Trifoi — niciodată nu se îndepărtează de vizuină la *silflay*, pentru că știe că nu poate să fugă la fel de iute ca noi. Dar iepuroaicele astea din Efrafa, vezi tu — au fost ținute în frâu de străji toată viața lor. Dar acum nu mai sunt și se preumblă în voie. Uită—te la alea două, sub ridicătura de acolo. Li se pare că pot... oh, pe marele Frith!

În vreme ce vorbea, o formă roșcovană, semănând cu un câine, a sărit din tufele de alun de deasupra la fel de tăcută cum iese lumina de după un nor. A poposit între cele două iepuroaice, a înșfăcat—o pe una de grumaz și a târât—o cât ai clipi pe ridicătura în sus. Vântul și—a schimbat direcția și duhoarea de vulpe a venit peste iarbă. Izbînd cu picioarele în pământ și zvâcnind din codițe, toți iepurii de pe coastă au zbughit—o să se ascundă.

Alună și Clopoșel s—au pomenit ghemuiți lângă Negrilă. Iepurele din Efrafa era calm și detașat.

—Biata de ea, a zis. Știți, instinctele lor sunt slăbite de viața în Semn. Auzi, să mănânce pe sub tufe în partea pădurii către care bate vântul! Nu—i nimic, Alună—rah, lucrurile astea se—ntâmplă. Dar uite, să—ți spun ceva. Dacă nu cumva sunt doi *hombil*, ceea ce ar fi mare ghinion, avem timp cel puțin până la *ni—Frith* să plecăm de aici. *Homba* aia n—o să mai vâneze o vreme. Aș zice să plecăm cu toții cât putem de repede.

Alună a încuviințat că da și s—a dus să—i adune la un loc pe iepuri. Au pornit împrăștiați, dar repede, către nord—est, pe marginea unui câmp cu grâu care se pârguia. Nimeni n—a pomenit de iepuroaică. De—abia după ce s—au îndepărtat vreun kilometru, Barosanu' și Alună s—au oprit să se odihnească și să se asigure că nu rămăsese nimeni în urmă. Când a apărut și Negrilă, împreună cu Hyzenthlay, Barosanu' a zis:

—Ne—ai spus cum o să fie, nu? Și eu am fost cel care n—a vrut să asculte.

—V—am spus? a zis Negrilă. Nu înțeleg.

—Că probabil o să se arate o vulpe.

—Mă tem că nu—mi amintesc. Dar nu văd cum ar fi putut să știe vreunul dintre noi. Oricum, ce contează o iepuroaică mai mult ori mai puțin?

Barosanu' s—a uitat la el uimit, dar Negrilă, care părea că nu are de gând nici să întărească ce spusese, nici să pună capăt discuției, s—a apucat pur și simplu să ronțâie iarbă. Barosanu', nedumerit, a plecat și s—a apucat și el să mănânce un pic mai departe, cu Hyzenthlay și Alună.

—Ce—i în mintea lui? a întrebat după o vreme. Erați cu toții acolo când ne—a prevenit, acum două seri, că probabil o să se arate o vulpe. M—am purtat urât cu el.

—În Efrafa, a zis Hyzenthlay, dacă un iepure dă un sfat, iar sfatul nu e primit, îl uită pe dată, ca și toți ceilalți. În mintea lui Negrilă a rămas ceea ce a hotărât Alună; iar dacă s—a dovedit după aceea că avusese dreptate ori se înșelase, nu mai are importanță. Sfatul lui n—a fost dat niciodată.

—Pot să cred asta, a zis Barosanu'. Efrafa! Furnici conduse de—un câine! Dar nu suntem în Efrafa acum. A uitat cu adevărat că ne—a prevenit?

—Probabil c—a uitat cu adevărat. Dar, indiferent dacă—i așa sau nu, n—o să—l faceți să recunoască vreodată că v—a prevenit, ori să vă asculte când îi spuneți c—a avut dreptate. Nu poate să facă asta mai mult decât poate să facă *hraka* sub pământ.

—Dar ești din Efrafa. Așa gândești și tu?

—Eu sunt iepuroaică, a zis Hyzenthlay.

*

Pe la începutul după—amiezii s—au apropiat de Brăul lui Cezar, și Barosanu' a fost primul care a recunoscut locul unde Păpădie spusese povestea cu Iepurele cel Negru din Inie.

—Era aceeași vulpe, știi, i—a spus lui Alună. Asta—i aproape sigur. Ar fi trebuit să—mi dau seama că—i foarte probabil să...

—Uite ce—i, a zis Alună, știi foarte bine ce—ți datorăm. Toate iepuroaicele cred că El—ahrairah te—a

trimis să le scoți din Efrafa. Ele cred că nimeni altcineva n—ar fi putut—o face. Cât despre ce s—a întâmplat azi—dimineață, e la fel de mult greșeala mea ca și a ta. Dar nu m—am așteptat niciodată să *putem* să ajungem acasă fără să pierdem niște iepuri. În realitate am pierdut doi, și e mai bine decât mă așteptam. Putem ajunge înapoi la Fagure în seara asta dacă grăbim pasul. Hai să uităm acum de *homba*, Barosane — nu se mai poate schimba nimic — și să încercăm să... Hei, cine—i ăsta?

Ajunseseră într—un desiș de ienupăr și măceș, pe sub care era o încălceală de urzici și vrejuri de mutătoare pe care bobitele începeau să se coacă și se înroșiseră. Tocmai se opriseră să—și aleagă calea prin tufăriș, când au apărut din iarba înaltă patru iepuri mari și s—au oprit, uitându—se la ei. Una dintre iepuroaice, care venea pe coastă în sus puțin mai departe în urma lor, a izbit în pământ cu picioarele și s—a răsucit ca să o ia la goană. L—au auzit pe Negrilă cum o oprește cu asprime.

—Ei bine, de ce nu—i răspunzi la întrebare, Thlayli? a zis unul dintre iepuri. Cine sunt eu?

Tăcere. Apoi a vorbit Alună.

—Îmi dau seama că sunt din Efrafa, pentru că sunt însemnați, a zis. E Jaleș?

—Nu, a zis Negrilă de lângă umărul lui. E Căpitanul Arșinic.

—Aha, a zis Alună. Păi am auzit de tine, Căpitane Arșinic. Nu știu dacă ne vrei răul, dar cel mai bun lucru ar fi să ne lași în legea noastră. În ce ne privește, ne—am încheiat treburile cu Efrafa.

—Așa crezi tu, a răspuns Arșinic, dar o să vezi că lucrurile stau altfel. Iepuroaica din spatele tău trebuie să vină cu noi; ca toate celelalte care sunt cu tine.

În vreme ce vorbea, Argintiul și Ghindă au apărut mai jos pe coastă, urmați de Thethuthinnang. După ce le—a aruncat o privire celor din Efrafa, Argintiul i—a spus iute ceva lui Thethuthinnang, care s—a strecurat înapoi printre scaieți. Apoi a venit la Alună.

—Am trimis după pasărea albă, Alună, a zis, liniștit. Cacealmaua a mers de minune. L—au văzut pe Arșinic privind în sus,

agitat, iar altul din patrulă a aruncat o privire înapoi, către ascunzișul tufișurilor.

—Ce spui tu e o prostie, i—a zis Alună lui Arșinic. Suntem mulți aici și, dacă nu cumva ai mai mulți iepuri decât văd eu, suntem prea mulți pentru voi.

Arșinic a șovăit. Adevărul era că, pentru prima oară în viața lui, se pripise. I—a văzut apropiindu—se pe Alună și Barosanu', urmați de Negrilă și o iepuroaica. În zelul său de a avea la întoarcere ceva cu adevărat important de arătat Consiliului, trăsese concluzia necugetată că sunt singuri. Cei din Efrafa obișnuiau să stea foarte aproape când erau în loc deschis, și lui Arșinic nu i—a dat prin cap că alți iepuri ar putea să se răzlețească. Văzuse un prilej minunat să—i atace, poate chiar să—i omoare — pe nesuferiții Thlayli și pe Negrilă, împreună cu singurul lor însoțitor, care părea șchiop — și s—o aducă pe iepuroaica în fața Consiliului. Nu se îndoia că ar fi putut să facă asta; și s—a hotărât să—i înfrunte, în loc să le întindă o capcană, în nădejdea că iepurii o să se predea fără luptă. Dar acum, când începeau să se arate și alții, câte unul ori câte doi, și—a dat seama că făcuse o greșeală.

—Am mult mai mulți iepuri, a zis iepuroaicele trebuie să rămână aici. Voi, ceilalți, puteți să plecați. Altfel vă omor.

—Foarte bine, a zis Alună. Adu patrula în loc deschis și o să facem cum zici.

În acel moment urcau deja pe coastă o mulțime de iepuri. Arșinic și cei din patrulă s—au uitat la ei în tăcere, dar n—au făcut nicio mișcare.

—Mai bine rămâneți acolo, a zis Alună în cele din urmă. Dacă încercați să ne opriți o să fie rău pentru voi. Argintiul și Mură, luați iepuroaicele și mergeți mai departe. Noi, ceilalți, o să vă ajungem din urmă.

—Alună—rah, a șoptit Negrilă, cei din patrulă trebuie să fie omorâți — până la unul. Nu trebuie să—i raporteze Generalului.

Și lui Alună îi trecuse prin minte asta. Dar, când s—a gândit la lupta îngrozitoare și la cei patru din Efrafa sfâșiați în bucăți — căci asta s—ar fi întâmplat —, nu l—a lăsat inima s—o facă. La fel ca Barosanu', simțea că, fără să vrea, îi place de Arșinic. Și apoi ar fi fost mult de lucru. Era foarte probabil ca unii dintre iepurii săi să fie uciși — cu siguranță răniți. N—aveau să mai ajungă în seara aceea la Fagure și ar fi lăsat o urmă proaspătă de sânge peste tot. Pe lângă faptul că nu—i plăcea gândul în sine, astea erau dezavantaje care s—ar fi putut dovedi fatale.

—Nu, îl lăsăm în pace, a răspuns cu hotărâre.

Negrilă a tăcut, și au stat acolo, uitându—se la Arșinic, până ce ultima iepuroaică a dispărut în tufișuri.

—Acum, a zis Alună, ia—ți patrula și pleacă pe unde ne—ai văzut venind. Nu spune nimic — pleacă.

Arșinic și restul patrului au luat—o în jos pe coastă, iar Alună, ușurat că a scăpat de ei așa de ușor, a pornit grăbit pe urmele Argintiului, cu ceilalți după el.

După ce au trecut de Brâu, au înaintat foarte repede. După ce se odihniseră o zi și jumătate, iepuroaicele erau în formă. Gândul că în seara aceea se sfârșește călătoria și că au scăpat și de vulpe, și de patrule le—a făcut să fie nerăbdătoare și ascultătoare. Singura pricină de întârziere era Negrilă, care părea stingherit și tot rămânea în urmă. În cele din urmă, spre sfârșitul după—amiezii, Alună a trimis după el și i—a spus să meargă înainte, pe cărarea pe care o urmau, și să se uite după fâșia lungă a făgetului în adâncitura dinspre răsărit. N—a trecut mult și Negrilă s—a întors în goană:

—Alună—rah, am fost aproape de pădurea de care ziceai și sunt acolo doi iepuri care se joacă pe un petic de iarbă, la marginea ei.

—Vin să văd, a zis Alună. Păpădie, vrei să vii și tu?

Pe când alergau pe coastă în jos, la dreapta potecii, Alună aproape că n—a mai recunoscut făgetul. A observat vreo două frunze galbene și câte un strop palid de bronz ici și colo, pe ramurile verzi. Apoi i—a văzut pe Crușin și Căpșună alergând prin iarbă către ei.

—Alună—raft! a strigat Crușin. Păpădie! Ce s—a întâmplat? Unde—s ceilalți? Ați adus vreo iepuroaică? Sunt bine cu toții?

—O să fie aici de îndată, a zis Alună. Da, avem o mulțime de iepuroaice și toți care au plecat s—au întors. El e Negrilă, a părăsit Efrafa.

—Bravo lui, a zis Căpșună. O, Alună—rah, am stat de veghe la marginea pădurii în fiecare seară de când ați plecat. Laur și Cimișir sunt bine — sunt în sălaș. Și ce crezi? Trifoi o să facă pui. E grozav, nu?

—Minunat, a zis Alună. O să fie prima. Doamne, prin ce—am trecut, am atâtea de spus. Și chiar o să le spun — ce mai poveste! —, dar asta trebuie să mai aștepte un pic. Haideți — să mergem să—i aducem pe ceilalți.

La asfințit, toată ceata — erau douăzeci cu toții — urcaseră prin făget și erau în sălaș. Au mâncat, printre stropii de rouă și umbrele lungi, în vreme ce lumina se împutinase deja pe câmpurile de mai jos. Apoi s—au înghesuit în Fagure să—i asculte pe Alună și Barosanu' povestindu—și aventurile în fața celor care așteptau cu sufletul la gură de atâta vreme să le audă.

În vreme ce iepurii dispăreau în tufișuri, Patrula Extraordinară, care îi urmărise de la Brăul lui Cezar cu nemaipomenită iscusință și disciplină, a făcut un drum în semicerc către răsărit și apoi s—a îndreptat către Efrafa. Arșinic era mare meșter la găsirea de adăposturi pentru noapte în teren deschis. Plănuia să se odihnească până în zori și apoi să parcurgă drumul de aproape cinci kilometri până în seara zilei următoare.

41. POVESTEA CU MÂRPÂRJOALĂ HAUHAU ȘI SPIRIDUȘUL JAVRALETE

Să nu te milostivești de toți cei ce lucrează fărădelegea. [...] Vor flămânzi ca un câine și vor înconjura cetatea. Și tu, Doamne, vei râde de ei, vei face de nimic toate neamurile.

*Psalmul 59*³⁶

Au venit zilele caniculare — zi după zi de vară fierbinte, neclintită, când ore în șir lumina părea singurul lucru care se mișcă; cerul — soare, nori și adieri — treaz peste dealurile golașe care moțâiau. Frunzele fagilor deveneau mai întunecate pe crengi și creștea iarbă nouă acolo unde cea dinainte fusese roasă până la rădăcină. Sălașul prospera, în sfârșit, și Alună putea să stea tolănit la soare pe taluz și să se gândească la toate bucuriile lor. Și deasupra pământului, și în vizuini, iepurii intraseră în chip firesc într—un ritm liniștit, netulburat, de mâncat, săpat și dormit. Au mai fost săpate câteva tuneluri și vizuini. Iepuroaicele, care nu mai săpaseră în viața lor, se bucurau de muncă. Și Hyzenthlay, și Thethuthinnang i—au spus lui Alună că nu avuseseră habar în ce măsură frustrarea și nefericirea lor în Efrafa se datoraseră pur și simplu faptului că nu li se dădea voie să sape. Până și Trifoi și Fâneată au descoperit că se descurcă destul de bine și se laudau că vor aduce pe lume primii pui în vizuini săpate de ele. Negrilă și Laur se împrieteniseră la cataramă. Vorbeau mult despre felurile în care vedeau ei munca de cercetași și de căutători de urme și au făcut împreună câteva patrule, mai degrabă de plăcere decât pentru că ar fi fost cu adevărat nevoie. Într—o dimineață, când se crăpa de ziuă, l—au convins pe Argintiul să vină cu ei și au mers cale de mai bine de un kilometru până aproape de Kingsclere, de unde s—au întors cu o poveste despre pozne și ospăț în grădina unei case. Negrilă nu mai auzea prea bine de când îi fuseseră sfâșiate urechile; dar Laur a descoperit că puterea lui de a observa și de a trage concluzii din orice lucru neobișnuit era aproape nepământească și că părea să se poată face invizibil atunci când dorea.

Șaisprezece iepuri și zece iepuroaice alcătuiesc o societate destul de fericită pentru un sălaș. Se mai iscau ciorovăieli pe ici, pe colo, dar nimic grav. După cum zisese Clopoțel, orice iepure nemulțumit se putea duce înapoi în Efrafa; și gândul la toate pe care le înfruntaseră împreună era destul ca să scoată veninul din orice ar fi putut să devină ceartă adevărată. Mulțumirea iepuroaicelor îi molipsise și pe ceilalți, până ce, într—o seară, Alună a zis că se simte ca un escroc în rolul de Iepure—Șef, căci nu erau probleme de rezolvat și nici neînțelegeri de lămurit.

—Te—ai gândit deja la iarnă? a întrebat Laur.

Vreo cinci iepuri, însoțiți de Trifoi, Hyzenthlay și Vilthuril, mâncau pe partea însorită dinspre apus a făgetului, cu vreo oră înainte de asfințit. Încă era cald, și pe deal era atâta liniște, încât auzeau caii rupând iarba în padocul de la ferma Cannon Heath, la o depărtare de aproape un kilometru. Nu era nici pe departe momentul să te gândești la iarnă.

—Probabil că va fi mai frig aici, sus, decât suntem noi deprinși, a zis Alună. Dar pământul e atât de afănat, iar rădăcinile îl sparg atât de mult, încât putem să săpăm mult mai adânc înainte să vină frigul. Cred că putem ajunge mai jos de partea care îngheață. Cât despre vânt, putem să astupăm câteva intrări și să dormim la căldurică. Iarba e puțină iarna, știu; dar oricine vrea o schimbare poate să meargă cu Laur și să—și încerce norocul șterpelind verdețuri ori mâncare pentru vite. Însă în acel moment al anului trebuie mare băgare de seamă la *elil*. Știu că eu o să fiu fericit să dorm în vizuină, să joc ghici—pietricele și să ascult din când în când câte o poveste.

—Ce—ar fi să ascultăm o poveste acum? a zis Clopoțel. Hai, Păpădie. „Cum era să nu mai ajung pe barcă.” Ce zici de asta?

—A, vrei să spui „Jaleș rămas cu buzele umflate”, a zis Păpădie. Aia—i povestea Barosanului — nu m—aş încumeta s—o spun eu. Dar e o schimbare gândul la iarnă într—o seară ca asta. Îmi amintește de o poveste pe care am auzit—o, dar n—am încercat niciodată s—o spun și eu. Așa că unii poate c—o știu, alții poate nu. E povestea cu Mârpârjoală Hauhau și Spiridușul Javralete.

—Dă—i drumu', a zis Cinci, și înflorește—o cum știi tu mai bine.

—A fost odată ca niciodată un iepure mare, a zis Păpădie. A fost odată ca niciodată un iepure mic. A fost odată ca niciodată El—ahrairah; și avea promoroacă pe minunatele sale mustăți noi. Pământul din susul și din josul tunelurilor sălașului era așa de tare, că—ți puteai tăia etichete pe el, iar măcălendrii strigau imul la altul peste crângurile golașe, neclintite: „Asta—i partea mea. Du—te să flămânzești în partea ta.”

³⁶ *Biblia*, Institutul Biblic și de Misiune Ortodoxă al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1968 (n.tr.).

Într—o seară, pe când Frith scăpata uriaș și roșu pe un cer verde, El—ahrairah și Iepurzor au șontăcăit dârdăind prin iarba înghețată, luând pe alocuri câte o gură de iarbă ca s—o ducă sub pământ, pentru încă o noapte lungă. Iarba era sfărâmicioasă și n—avea niciun gust, de parc—ar fi fost fân, și, cu toate că erau flămânzi, se mulțumeau de atâta vreme cu mâncarea asta mizerabilă, că trebuiau să—și calce pe inimă ca s—o ducă în vizuină. În cele din urmă, Iepurzor a zis c—ar putea să riște oleacă și să se ducă peste câmp până la marginea satului, unde era o grădină mare de legume.

Grădina asta era mai mare decât oricare alta din jur. Omul care o lucra locuia într—o casă aflată la un capăt al grădinii și scotea din pământ ori tăia multe legume, le puneu într—un *hrududu* și le ducea de acolo. Pusese de jur împrejur sârmă, ca să nu poată intra iepurii. Chiar și așa, de obicei El—ahrairah ar fi putut să găsească o cale de intrare, dacă—și puneu mintea; dar era primejdios, din pricină că omul avea o pușcă și adesea împușca gaițe și porumbei și—i spânzura.

—Și nu ne pândește doar primejdia puștii, a zis El—ahrairah, cugetând. Trebuie să fim atenți și la blestematul de Mârpârjoală Hauhau.

Mârpârjoală Hauhau ăsta era dulăul omului; și era jivina cea mai nesuferită, răutăcioasă și scârbavnică dintre toate care au lins vreodată mâna unui om. Era un animal mare și blănos, cu păr care—i cădea în ochi, iar omul îl ținea ca să—i păzească grădina, mai ales noaptea. Mârpârjoală Hauhau, firește, nu mânca legume, și ai fi putut crede că—i gata să lase câteva animale flămânde să ronțăie, acolo, o lăptucă ori un morcov din când în când, fără să facă scandal. Da' ți—ai găsit. Mârpârjoală Hauhau era lăsat liber de seara până dimineața; și nu se mulțimea să țină departe de grădină bărbații și băieții, sârea la orice animale se arătau pe acolo — șobolani, iepuri, șoareci, până și cârțițe — și le omora dacă izbutea. În clipa în care mirosea ceva care să semene a nepoftit, începea să latre și să facă un tămbălău cumplit, cu toate că uneori taman zgomotul ăla smintit avertiza iepurele, care putea să fugă la timp. Mârpârjoală Hauhau era considerat un nemaipomenit vânător de șobolani, și stăpânul lui se lăudase cu măiestria asta a lui așa de des, și atâta se mai mândrea cu el, că devenise tare încrezut. Credea că e cel mai grozav vânător de șobolani din lume. Mânca o grămadă de carne crudă (dar nu seara, pentru că noaptea era lăsat flămând, să nu se moleșească), și asta făcea să fie ușor de mirosit când se apropia. Cu toate acestea, grădina rămânea un loc primejdios.

—Ei bine, hai să ne încercăm de data asta norocul cu Mârpârjoală Hauhau, a zis Iepurzor. Cred că noi doi am putea să—l întrecem la fugă dacă suntem siliți.

El—ahrairah și Iepurzor s—au dus peste câmpuri până aproape de grădină. Când au ajuns acolo, primul lucru pe care l—au văzut a fost omul însuși, în gură cu un bețigaș alb care ardea, tăind șir după șir de verze cu promoroacă pe ele. Mârpârjoală Hauhau era cu el, dând din coadă și topăind proteste. După o vreme, omul a tăbărcit un morman de verze într—o chestie cu roată pe care a împins—o către casă. S—a întors de mai multe ori și, după ce a dus toate verzele la ușa casei, s—a apucat să le care înăuntru.

—Da' de ce face asta? a întrebat Iepurzor.

—Eu zic că vrea să cadă de pe ele promoroacă în noaptea asta, a zis El—ahrairah, înainte să le ducă mâine cu *hrududu*.

—Ar fi mult mai bune de *mâncat* fără promoroacă pe ele, nu? a zis Iepurzor. Aș vrea să pot ajunge la ele cât sunt înăuntru. Ei, nu—i nimic. Acum e șansa noastră. Hai să vedem ce putem face în capătul ăsta al grădinii în vreme ce el are treabă acolo.

Dar abia apucaseră să traverseze partea de sus a grădinii și să ajungă printre verze, că Mârpârjoală Hauhau i—a adulmecat și s—a năpustit, lătrând și schelălăind, și au scăpat ca prin urechile acului.

—Spurrrcăciuni mici, a răcnit Mârpârjoală Hauhau. Hârrrcum —hârrrcum! Hârrrcum — hârrrcum cutezați să dați târr—târr—târrcoale pe—aici? Ieșiți afarră — afarră! Afarră — afarră!

—Ce dihanie scârboasă! a zis El—ahrairah, pe când se zoreau înapoi spre sălaș fără să fi pus gura pe nimic. Chiar că m—a scos din sârite! încă nu știu cum o să facem, dar, pe Frith și Inie! înainte să se topească înghețul ăsta o să—i mâncăm verzele chiar în casă, și pe deasupra o să—l facem de râsul lumii.

—Asta—i prea de tot, stăpâne, a zis Iepurzor. Ar fi păcat să—ți arunci viața pe apa sâmbetei pentru o varză, după câte am făcut noi împreună.

—Ei bine, o s—aștept să—mi vină apa la moară, a zis El—ahrairah. O s—aștept să—mi vină apa la moară, asta—i tot.

În după—amiaza următoare, Iepurzor era pe—afară, amușinând pe vârful taluzului de lângă drum, când a trecut pe acolo un *hrududu*. Avea uși în spate, iar ușile astea se deschiseseră, cine știe cum, și se

bălângăneau în mers. Înăuntru erau lucruri vârate în pungi ca acelea pe care le lasă uneori oamenii pe câmp; iar când *hrududu* a trecut prin dreptul lui Iepurzor, una dintre pungile astea a căzut pe drum. După ce *hrududu* s—a îndepărtat, Iepurzor, care trăgea nădejde c—o fi ceva de mâncare, a coborât s—o adulmece. Dar a descoperit, dezamăgit, că—n ea nu—i decât un soi de carne. Mai târziu i—a povestit lui El—ahrairah despre această dezamăgire.

—Carne? a zis El—ahrairah. Mai e acolo?

—De unde să știu? a zis Iepurzor. Chestie pentru fiare.

—Hai cu mine, a zis El—ahrairah. Și iute.

Când au ajuns la drum carnea era încă acolo. El—ahrairah a târât punga în șanț și au îngropat—o.

—Dar la ce ne—ar putea folosi, stăpâne? a zis Iepurzor.

—Încă nu știu, a zis El—ahrairah. Însă cu siguranță o să fie un folos, dacă nu dau șobolanii de ea. Hai acasă acum. Se întunecă.

Pe când se întorceau acasă, au dat peste un înveliș de roată vechi, negru, aruncat dintr—un *hrududu*, care zăcea în șanț. Dacă—ați văzut vreodată lucrurile astea, știți că sunt ca o ciupercă uriașă — netedă și foarte tare, dar ca o pernuță, și elastică. Au miros urât și nu—s bune de mâncat.

—Vino, a zis pe dată El—ahrairah. Trebuie să desprindem o bucată zdravănă din el. Am nevoie de ea.

Iepurzor s—a întrebat dacă nu cumva stăpânul său a luat—o razna, dar a făcut ce i se ceruse. Lucrul acela putrezise cam tare, și nu după mult au izbutit să taie cu dinții o bucată mare cam cât capul unui iepure. Avea un gust groaznic, dar El—ahrairah a dus—o cu grijă în vizuină. A petrecut multă vreme în noaptea aceea rozând la ea, iar a doua zi, după ce a ieșit de dimineață la *silflay*, a ros mai departe. Pe la *ni—Frith* l—a trezit pe Iepurzor, l—a pus să iasă din vizuină și i—a băgat în față bucata.

—A ce arată? a zis. Lasă mirosul. A ce *arată*? Iepurzor s—a uitat bine.

—Arată cam ca nasul negru al unui câine, stăpâne, a zis, doar că ăsta—i uscat.

—Minunat, a zis El—ahrairah, și s—a dus la culcare.

În noaptea aceea domnea încă înghețul — foarte senin și frig — și era o jumătate de lună, dar *fu Inle*, când toți iepurii stăteau la căldură sub pământ, El—ahrairah i—a spus lui Iepurzor să vină cu el. El—ahrairah căra el însuși nasul cel negru și pe drum l—a vârat în toate scârboșeniile pe care le—a putut găsi. A găsit o...

—Bine, lasă asta, a zis Alună. Mergi mai departe cu povestea.

—În cele din urmă, a continuat Păpădie, Iepurzor s—a tras cât mai departe de el, dar El—ahrairah și—a ținut răsuflarea și a cărat mai departe nasul, până au ajuns în locul în care îngropaseră carnea.

—Scoate—o, a zis El—ahrairah. Haide.

Au scos—o din pământ și hârtia a căzut. Carnea era făcută din bucățele strânse laolaltă într—un soi de dâră lungă, ca un vrej de mutătoare, și sârmanul Iepurzor a fost pus s—o târască după el până—n fundul grădinii de legume. Era tare greu, și a răsuflat ușurat când a putut s—o lase jos.

—Acum, a zis El—ahrairah, ocolim până—n partea din față.

Când au ajuns în față, și—au dat seama că omul nu—i acasă. În primul rând, casa era întunecată, dar, pe lângă asta, mirosul le spunea că ieșise pe poartă cu puțin timp înainte. În fața casei era o grădină cu flori, despărțită de spatele casei și de grădina de legume printr—un gard înalt, din scânduri așezate strâns, care se sfârșea într—o tufă mare de dafin. Dincolo de gard era chiar ușa din spate, care ducea în bucătărie.

El—ahrairah și Iepurzor au trecut fără zgomot prin grădina din față și au iscodit printr—o crăpătură din gard. Mărpârjoală Hauhau ședea pe cărarea de pietriș, treaz și dârdâind de frig. Era așa de aproape, că—i puteau vedea ochii clipind în lumina lunii. Ușa bucătăriei era închisă, dar alături, pe perete, era o gaură deasupra țevii de scurgere, de unde fusese scoasă o cărămidă. Podeaua bucătăriei era de cărămidă, și omul obișnuia s—o spele cu o mătură aspră și să dea apa afară prin gaură. Gaura era astupată cu o cârpă veche, ca să nu intre frigul.

După o vreme, El—ahrairah a spus, cu voce scăzută:

—Mărpârjoală Hauhau! O, Mărpârjoală Hauhau! Mărpârjoală Hauhau s—a ridicat și s—a uitat în jur, iritat.

—Cine—i acolo? a întrebat. Cine ești?

—O, Mărpârjoală Hauhau! a zis El—ahrairah, ghemuindu—se de cealaltă parte a gardului, prea norocosule, prea binecuvântatule Mărpârjoală Hauhau! Ți se apropie răsplata! Îți aduc cea mai bună

veste din lume!

—Ce? a zis Mărpârjoală Hauhau. Cine—i acolo? Ia mai lasă—te de vrăjeli!

—Vrăjeli, Mărpârjoală Hauhau? a zis El—ahrairah. A, înțeleg că nu mă cunoști. Dar cum ai putea? Ascultă aici, câine credincios și iscusit. Sunt Spiridușul Javralete, solul marelui duh *dulăiesc* al Răsăritului, împărăteasa Șiragdebale. Departe, departe spre răsărit se află palatul ei. Ah, Mărpârjoală Hauhau, de—ai putea să vezi măreția ei, minunile împărăției ei! Leșurile care zac peste tot pe nisip! Bălegarul, Mărpârjoală Hauhau! Canalele de scurgere deschise! O, ce—ai mai țopăi de fericire și ai alerga să amușini peste tot!

Mărpârjoală Hauhau s—a ridicat în picioare și s—a uitat în jur fără să zică nimic. Nu știa ce—i cu vocea aia, dar era bănuitor.

—Faima ta de șobolănar a ajuns la urechile împărătesei, a zis El—ahrairah. Te știm — și te cinstim — ca pe cel mai mare șobolănar din lume! Iată de ce sunt aici. Dar, sărmană făptură buimăcită! Văd că ești nedumerit, și—i firesc să fii. Vino încoace, Mărpârjoală Hauhau! Apropie—te de gard să mă cunoști mai bine!

Mărpârjoală Hauhau a venit la gard și El—ahrairah a împins nasul de cauciuc în crăpătură și l—a mișcat de colo—colo. Mărpârjoală Hauhau s—a lipit de gard, adulmecând.

—Strălucite șobolănar, a șoptit El—ahrairah, sunt chiar eu, Spiridușul Javralete, trimis ca să te cinstesc.

—O, Spiridușule Javralete! a strigat Mărpârjoală Hauhau, cu balele curgând și făcând pipi peste tot pe pietriș. Ah, ce eleganță! Ce distincție aristocratică! E cu puțință să fie un leș împuțit de pisică ceea ce miros eu acum? Cu o nuanță delicată de cămilă putrezită! Ah, splendoarea Răsăritului!

—Ce naiba—i o „cămilă”? a întrebat Barosanu'.

—Habar n—am, a răspuns Păpădie. Dar era în poveste când am auzit—o, așa că bănuiesc că—i și ea o făptură.)

—O, preafericit câine! a zis El—ahrairah. Trebuie să—ți spun că împărăteasa Șiragdebale ea însăși și—a exprimat preagrațioasa dorință să te întâlnești cu ea. Dar n—a venit vremea, Mărpârjoală Hauhau, n—a venit vremea. Mai întâi trebuie să fii găsit demn de asta. Sunt trimis să—ți aduc atât o încercare, cât și o dovadă. Ascultă, Mărpârjoală Hauhau. Dincolo de capătul grădinii de legume e o funie lungă de carne. Ehei, carne adevărată, Mărpârjoală Hauhau, căci, cu toate că suntem dulăi—spiriduși, aducem daruri adevărate animalelor alese și brave ca tine. Du—te acuma — află carnea și mănânc—o. Ai încredere în mine, păzesc eu casa până te întorci. Asta e încercarea credinței tale.

Mărpârjoală Hauhau era rupt de foame, iar frigul îi scurma prin burtă; totuși, șovăia. Știa că stăpânul se așteaptă ca el să păzească gospodăria.

—Ei, ce să—i faci, a zis El—ahrairah. Nu—i nimic. Plec. în satul vecin trăiește un câine...

—Nu, nu, a strigat Mărpârjoală Hauhau. Nu, Spiridușule Javralete, nu mă părăsi! Am încredere în tine! Mă duc uitate—acușica! Doar să păzești casa și să nu mă trădezi!

—Nu te teme, câine ales, a zis El—ahrairah. Doar să ai încredere în cuvântul mării împărătese.

Mărpârjoală Hauhau a pornit în salturi sub lumina lunii, și El—ahrairah s—a uitat după el până când nu s—a mai văzut.

—Acum intrăm în casă, stăpâne? a întrebat Iepurzor. Trebuie să ne zorim.

—Firește că nu, a zis El—ahrairah. Cum ai putut să te gândești la așa trădare? Să—ți fie rușine, Iepurzor! O să păzim casa.

Au așteptat în tăcere și, după o vreme, Mărpârjoală Hauhau s—a întors, lingându—se pe bot și rânjind. A venit la gard, adulmecând.

—Văd, cinstite prieten, a zis El—ahrairah, c—ai găsit carnea la fel de iute ca pe un șobolan. Casa e în siguranță și totu—i în ordine. Acum ascultă aici. Eu mă întorc la împărăteasă și—i spun tot ce s—a petrecut. Are de gând ca, dacă în seara asta te arăți demn, având încredere în solul ei, ea însăși să trimită după tine și să te cinstească. Măine—noapte o să treacă prin ținutul ăsta în drum spre Sărbătoarea Lupilor din Miazănoapte, și are de gând să—și întrerupă călătoria ca să i te poți înfățișa. Fii gata, Mărpârjoală Hauhau!

—O, Spiridușule Javralete! a strigat Mărpârjoală Hauhau. Ce bucurie să mă târăsc pe burtă și să mă înjosesc în fața împărătesei! Cât de umil o să mă tăvălesc pe pământ! Cât de limpede o să fie că sunt sclavul ei! Ce slugarnic o să fiu! O să mă arăt ca un adevărat câine!

—Nu mă—ndoiesc de asta, a zis El—ahrairah. Iar acum, cu bine. Ai răbdare și așteaptă întoarcerea mea!

A tras înapoi nasul de cauciuc și s—au îndepărtat tiptil.

În noaptea următoare era chiar mai frig. Până și El—ahrairah a trebuit să—și adune toate puterile ca să iasă pe câmp. Ascuseseră nasul de cauciuc în apropierea grădinii, și a trecut o vreme până ce l—au pregătit pentru Mărpârjoală Hauhau. După ce au fost siguri că omul plecase, au intrat cu băgare de seamă în grădina din față și s—au dus la gard. Mărpârjoală Hauhau umbla de colo—colo prin dreptul ușii din spate, și răsuflarea lui scotea fuioare de aburi în aerul înghețat. Când El—ahrairah a glăsuț, și—a pus capul pe pământ între labelle din față și a scheunat de bucurie.

—Vine împărăteasa, Mărpârjoală Hauhau, a zis El—ahrairah dindărătul nasului, cu nobilele ei doamne de onoare, zânele Pipipepopic și Amușinădos. Și iată care e dorința ei. Știi răspântia din sat, nu?

—Da, da! a scheunat Mărpârjoală Hauhau. Da, da! O, lasă—mă să—ți arăt cât de mârșav pot să fiu, dragă Spiridușule Javralete. O să...

—Foarte bine, a zis El—ahrairah. Acum, o, preanorocosule câine, du—te la răspântie și așteapt—o pe împărăteasă. Vine pe aripile nopții. E departe locul de unde vine, dar așteapt—o cu răbdare. Trebuie doar s—o aștepți. N—o trăda, și mare binecuvântare va fi pe capul tău.

—S—o trădez? Nu, nu! a strigat Mărpârjoală Hauhau. O s—aștept ca un vierme pe drum. Al ei cerșetor sunt, Spiridușule Javralete! Al ei milog, al ei nătărău, al ei...

—Așa, bravo, e grozav, a zis El—ahrairah. Dar grăbește—te.

De îndată ce a plecat Mărpârjoală Hauhau, El—ahrairah și Iepurzor au trecut iute printre dafini, pe la capătul gardului, și s—au dus la ușa din spate. El—ahrairah a tras afară cu dinții cârpa din gaura de deasupra țevii de scurgere și au intrat în bucătărie.

Bucătăria era la fel de caldă ca povârnișul ăsta, și într—un capăt era un morman de legume pregătite să fie încărcate în mașină dimineața — verze, verze de Bruxelles și păstârnac. Erau tăiate de curând și mirosul era copleșitor. El—ahrairah și Iepurzor s—au apucat pe dată să—și scoată pârleala pentru ultimele zile de iarbă înghețată și scoarță de copac.

—Ce tip cumsecade și credincios, a zis El—ahrairah cu gura plină. Cât de recunoscător o să—i fie împărătesei că—l face s—o aștepte. O să—i poată arăta întreaga lui credință, nu—i așa? Mai ia un păstârnac, Iepurzor.

Între timp, la răspântie, Mărpârjoală Hauhau aștepta cu nerăbdare în ger, ciulind urechile s—o audă venind pe împărăteasa Șiragdebale. După multă vreme a auzit pași. Nu erau pași de câine, ci de om. Când s—au apropiat, și—a dat seama că sunt pașii stăpânului său. Era prea prost ca să fugă ori să se ascundă, așa că a rămas unde era până ce stăpânul — care se întorcea acasă — a ajuns la răspântie.

—Ei, Mărpârjoală Hauhau, a zis stăpânul, ce faci aici? Mărpârjoală Hauhau și—a luat un aer prostesc și s—a apucat să scormonească pe jos. Stăpânul era nedumerit. Apoi i—a venit o idee.

—Hei, bătrâne, a zis, ai venit în întâmpinarea mea, da? Bun băiat, zău așa! Haide, ne întoarcem împreună acasă.

Mărpârjoală Hauhau a încercat să se ferească, dar stăpânul l—a înșfăcat de zgardă, a legat de ea o bucată de sfoară pe care o avea în buzunar și l—a tras după el către casă.

Sosirea lor l—a luat prin surprindere pe El—ahrairah. De fapt, era așa de ocupat să—nfulece varză, că n—a auzit nimic până ce a zdrăngănit clanța. El și Iepurzor abia au avut timp să se furișeze îndărătul unui vraf de coșuri înainte să intre omul, aducându—l pe Mărpârjoală Hauhau. Mărpârjoală Hauhau era tăcut și amărât și nici măcar n—a simțit mirosul de iepure, care oricum era amestecat cu mirosurile focului și cămării. S—a culcat pe un preș, în vreme ce omul și—a pregătit un soi de băutură.

El—ahrairah pândeia ocazia s—o zbughească prin gaura din perete. Dar omul, pe când stătea bând și pufăind dintr—un bețigaș alb, s—a uitat deodată în jur și s—a ridicat în picioare. Simțise aerul rece care venea prin gaura neastupată. Spre groaza iepurilor, a luat un sac și a astupat bine gaura. Apoi și—a terminat băutura, a mai pus lemne pe foc și a plecat să se culce, lăsându—l pe Mărpârjoală Hauhau închis în bucătărie. Evident, și—a zis că—i prea frig ca să—l dea afară.

La început Mărpârjoală Hauhau a scheunat și a zgredănit ușa, dar după o vreme s—a întors pe preșul din fața focului și s—a culcat. El—ahrairah a mers tiptil de—a lungul peretelui până ce a ajuns în spatele unei cutii mari de metal din colț, de sub chiuvetă. Mai erau acolo saci și hârtii vechi, și era sigur că Mărpârjoală Hauhau n—are cum să vadă în spatele ei. De îndată ce Iepurzor a ajuns lângă el, a glăsuț.

—O, Mărpârjoală Hauhau! a șoptit. Mărpârjoală Hauhau a țâșnit în picioare.

—Spiridușule Javralete! a strigat. Pe tine te aud?

—Chiar pe mine, a zis El—ahrairah. îmi pare rău că ești dezamăgit, Mârpârjoală Hauhau. Nu te—ai întâlnit cu împărăteasa.

—Vai, nu, a zis Mârpârjoală Hauhau; și i—a povestit ce s—a întâmplat la răspântie.

—Nu—i nimic, a zis El—ahrairah. Nu fi abătut, Mârpârjoală Hauhau. A fost o pricină serioasă pentru care împărăteasa n—a venit. A primit vești de primejdie — vai, mare primejdie, Mârpârjoală Hauhau! — și s—a ferit de ea la vreme. Eu însumi mă aflu aici, primejduindu—mi viața, ca să te previn. Zău că ești norocos că—ți sunt prieten, căci altfel bunul tău stăpân ar fi fost lovit de o molimă ucigătoare.

—De molimă? a strigat Mârpârjoală Hauhau. Dar cum, bunule spiriduș?

—Sunt multe zâne și duhuri în împărățiile animalelor din Răsărit, a zis El—ahrairah. Unele ne sunt prietene, și mai sunt și acelea — fie ca nenorocul să le doboare — care ne sunt vrăjmașe de moarte. Cel mai rău dintre toate, Mârpârjoală Hauhau, e marele Duh al Șobolanilor, uriașul Sumatrei, blestemul Hamelinului. Nu cutează să lupte pe față cu împărăteasa noastră cea aleasă, ci umblă cu ascunzișuri, otrăvuri, boli. Curând după ce ne—am despărțit am aflat că i—a trimis pe scârboșii drăcușori—șobolani prin nori, ducând boală. Am înștiințat—o pe împărăteasă; dar am rămas aici, Mârpârjoală Hauhau, să te înștiințez pe tine. Dacă boala cade peste noi — și drăcușorii sunt foarte aproape —, nu pe tine o să te vatăm, ci pe stăpânul tău îl va răpune — și mă tem că și pe mine. Tu îl poți salva, și numai tu. Eu nu pot.

—Vai, ce grozăvie! a strigat Mârpârjoală Hauhau. Nu—i vreme de pierdut! Ce trebuie să fac, Spiridușule Javralete?

—Boala asta e trimisă de o vrajă, a zis El—ahrairah. Dar, dacă un câine adevărat, în carne și oase, poate să alerge de patru ori în jurul casei, lătrând cât îl țin puterile, atunci vraja se rupe și boala n—are putere. Dar, vai! Am uitat! Ești închis în casă, Mârpârjoală Hauhau. Ce—i de făcut? Mă tem că totu—i pierdut!

—Nu, nu! a zis Mârpârjoală Hauhau. O să te salvez, Spiridușule Javralete, ca și pe stăpânul meu iubit. Las' pe mine!

Mârpârjoală Hauhau s—a pus pe lătrat. Lătratul lui ar fi putut scula și morții din mormânt. Geamurile zăngăneau. Cărbunii cădeau pe grătarul căminului. Zgomotul era înspăimântător. îl auzeau pe om, la etaj, strigând și înjurând. Dar Mârpârjoală Hauhau lătra mai departe. Omul a venit, tropăind pe scări. A deschis larg fereastra, ascultând dacă nu sunt cumva hoți, dar nu putea să audă nimic, în parte pentru că nu era nimic de auzit și în parte din pricina lătratului neconținut. În cele din urmă și—a luat pușca, a dat ușa de perete și a ieșit cu fereală să vadă ce e. Mârpârjoală Hauhau a țâșnit ca din praștie, mugind ca un taur, și a luat—o pe după casă. Omul a alergat după el, lăsând ușa larg deschisă.

—Iute! a zis El—ahrairah. Mai iute decât Javralete scăpat din arcul Tartarului! Hai!

El—ahrairah și Iepurzor au tulit—o în grădină și s—au făcut nevăzuți printre dafini. în câmpia de dincolo au zăbovit un pic. Din urmă se auzeau schelălăieli și lătrături, amestecate cu strigăte și câte un „Vino—ncoa, blestematele!” furios.

—Ce suflet ales, a zis El—ahrairah. Și—a salvat stăpânul, Iepurzor. Ne—a salvat pe toți. Hai să mergem acasă și să dormim buștean în vizuina noastră.

Mârpârjoală Hauhau n—a uitat până la moarte noaptea în care a așteptat—o pe marea împărăteasă a Dulăilor. Ce—i drept, a fost o dezamăgire, dar asta, simțea el, era un flecușteț pe lângă amintirea propriei purtări alese și a felului în care i—a salvat și pe stăpânul lui, și pe bunul Spiriduș Javralete de ticălosul Duh al Șobolanilor.

42. VEȘTI LA ASFINȚIT

Îți va fi, doar, simplu să le arăți că a fost vorba de o faptă potrivnică dreptății și că zeii urăsc cu toții astfel de lucruri. Va fi cât se poate de simplu, Socrate; bineînțeles, dacă—mi vor asculta vorbele. Platon, *Euthyphron*³⁷

Când a sfârșit povestea, Păpădie și—a amintit că trebuia să—l înlocuiască pe Ghindă la strajă. Postul era ceva mai departe, aproape de colțul de răsărit al făgetului, iar Alună — care voia să vadă cum înaintează lucrul la vizuina săpată de Cimișir și Iuțilă — a mers cu Păpădie pe la poalele taluzului. Tocmai cobora în tunelul nou, când a observat o făptură mititică umblând prin iarbă. Era șoarecele pe care îl salvase de erete. Bucuros să vadă că e încă întreg și nevătămat, Alună s—a întors să stea un pic la taifas cu el. Șoarecele l—a recunoscut și s—a așezat în iarbă, spălându—și botul cu labelle și flecărind entuziasmat.

—E la zi bun, e la zi cald. Tu plăcut? Mult la mâncarea, stat la cald nu greu. Jos, la poale la deal e lan copt. Eu merg la grâu, dar drum e lung. Cred că tu plecat fost, nu mult de când întors, da?

—Da, a zis Alună. Mulți dintre noi am plecat, dar am găsit ce căutam și acum ne—am întors și nu mai plecăm.

—E bine. Mult la iepure acum, ținut iarba scurt.

—Ce treabă are el dacă—i iarba scurtă sau nu? a zis Barosanu', care, împreună cu Negrilă, țupăia și ronțăia în apropiere. Doar n—o mănâncă.

—E bun la merge prin ea, știut? a zis șoarecele cu un ton familiar, care l—a făcut pe Barosanu' să zvâcnească din urechi de enervare. E la fugit prin ea mai iute—iute — dar nu e la sămânță la iarba scurt. Acum aici e sălaș și acum azi e la noi iepuri venit, curând mai e un sălaș. Iepuri noi e și ei prieten la tu?

—Da, da, toți prieteni, a zis Barosanu', întorcându—i spatele. Voiam să zic ceva, Alună, despre pui, când o să fie gata să iasă din vizuini.

Însă Alună rămăsese în loc, uitându—se atent la șoarece.

—Stai o clipă, Barosane, a zis. Ce—ai spus, șoarece, despre alt sălaș? Unde să fie alt sălaș?

Șoarecele a fost surprins.

—Tu nu știut? Nu prieten la tu?

—Nu știu până nu—mi spui. Ce—ai vrut să zici cu iepurii cei noi și cu alt sălaș curând?

Tonul lui era insistent și iscoditor. Șoarecele a devenit agitat și, cum fac cei din neamul lui, a început să spună ceea ce credea că vor iepurii să audă.

—Poate nu sălaș. E destul la iepuri bun *aicia*, e toți prieten la mine. Nu e alt iepuri. Nu nevoie de alt iepuri.

—Dar care alți iepuri? nu s—a lăsat Alună.

—Nu, domn, nu, domn, nu alt iepuri, nu pleacă iepuri curând, toți stă aici e prieten la mine, salvat la mine foarte bun viața la mine, atunci cum pot eu dacă ea pus la mine? a turuit șoarecele.

Alună s—a gândit un pic la toate astea, dar n—a izbutit să le pună cap la cap.

—Ei, Alună, zău așa, a zis Barosanu'. Lasă—n pace bietul animăluț. Vreau să vorbesc cu tine.

Alună nu l—a băgat în seamă. S—a apropiat de șoarece, și—a plecat capul și a vorbit liniștit și cu hotărâre.

—Ai zis adesea că ne ești prieten. Dacă ești într—adevăr, spune—mi, și nu te teme, ce știi despre venirea altor iepuri.

Șoarecele arăta derutat. Apoi a zis:

—Eu nu văzut la alt iepuri, domn, dar la frate de la mine, el zis că la grangur zis că e iepuri nou, mult, mult iepuri nou, care venit la văiugă din parte de la răsărit. Poate că numai la prostii e. Dacă spun la voi greșit, voi nu mai plăcut la șoarece, nu mai la prieten.

—Nu, e—n ordine, a zis Alună. Nu—ți face griji. Doar mai spune o dată. Unde a zis pasărea că sunt iepurii ăștia?

—Zis tocmai venit ei la parte de la răsărit. Eu nu văzut.

—Bravo, a zis Alună. Ne este de mare folos. Apoi s—a răsucit către ceilalți.

—Ție ce—ți spune asta, Barosane?

³⁷ Platon, *Opere II*, trad. Francisca Băltăceanu și Petru Creția, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1976 (n.tr.).

—Nu cine știe ce, a răspuns Barosanu'. Zvonuri de prin iarba înaltă. Animăluțele astea zic orice și schimbă ce—au zis de cinci ori pe zi. Întreabă—l iar *fu Inle* — o să—ți zică altceva.

—Dacă tu ai dreptate, atunci eu mă—nșel și putem să dăm uitării toate astea, a zis Alună. Dar am de gând să aflu care—i treaba cu adevărat. Cineva trebuie să meargă să vadă. M—ăș duce eu, dar nu pot merge repede cu piciorul ăsta.

—Păi las—o pe diseară, oricum, a zis Barosanu'. Putem să...

—Cineva trebuie să meargă să vadă, a repetat cu tărie Alună. Și trebuie să fie priceput la patruleări. Negrilă, du—te, te rog, să—l aduci pe Laur.

—Sunt deja aici, a zis Laur, care venise de—a lungul taluzului în vreme ce vorbea Alună. Care—i necazul, Alună—rah?

—Umblă zvonul c—ar fi niște străini pe deal, în partea de răsărit, a zis Alună, și aș vrea să știu mai multe despre asta. N—ați putea tu și Negrilă să fugiți până acolo — să zicem, până pe buza văiugii — și să vedeți ce se întâmplă?

—Da, firește, Alună—rah, a zis Laur. Dacă sunt într—adevăr pe acolo alți iepuri, am putea să—i aducem cu noi, nu? Nu ne—ar strica încă vreo cățiva.

—Depinde cine sunt, a zis Alună. Asta vreau să aflu. Du—te imediat, Laur. Cumva, mă îngrijorează să nu știu.

De—abia plecaseră Laur și Negrilă, că Iuțilă s—a ivit din tunel. Avea un aer entuziasmat, triumfător, care le—a atras pe dată atenția tuturor. S—a ciucit în fața lui Alună și s—a uitat înjur în tăcere, ca să fie sigur de efect.

—Ați isprăvit vizuina? a întrebat Alună.

—Las—o încolo de vizuină, a răspuns Iuțilă. N—am urcat ca să spun asta. Trifoi a făcut pui. Toți sunt zdraveni, sănătoși. Trei băieți și două fete, zice ea.

—Ai face bine să te urci în fag și să cânti asta, a zis Alună. Ai grijă să afle toți! Dar spune—le să nu se îmbulzească acolo și s—o supere.

—Nu cred c—ar face—o, a zis Barosanu'. Cine ar vrea să mai fie pui, ori măcar să vrea să vadă unul — orb și surd și fără blană?

—Unele iepuroaice poate c—ar vrea să—i vadă, a zis Alună. Sunt entuziasmate, știi. Nu trebuie s—o tulbure nimeni pe Trifoi, ca nu cumva să se apuce să—i mănânce, ori să facă altă grozăvie de soiul ăsta.

—Se pare că, în sfârșit, o să ducem iar o viață normală, nu? a zis Barosanu', pe când mergeau pe taluz, mâncând. Ce mai vară am avut! Ce — ce mai chestie cumplită! Tot visez că—s iar în Efrafa, știi; dar cred c—o să—mi treacă. Totuși, am adus ceva din locul ăla, și anume cât de important e să ții sălașul ascuns. Dat fiind că ne înmulțim, Alună, ar trebui să ne îngrijim de asta. Însă o să procedăm mai bine decât în Efrafa. Când ajungem la mărimea potrivită, putem să—i îndemnăm pe iepuri să plece în altă parte.

—Ei bine, nu care cumva să pleci *tu*, a zis Alună, că—l pun pe Kehaar să te înhațe de ceafă și să te aducă înapoi. Mă bizui pe tine ca să ne faci o *Owsla* pe cinste.

—Asta—i cu siguranță ceva ce aștept cu nerăbdare, a zis Barosanu'. Să duc o ceată de tineri la fermă și să alung pisicile din hambar, așa, ca să prindă gustul. Ei bine, o să vină și asta. Hei, iarba asta—i tare ca părul de cal pe sârmă ghimpată, nu? Ce—ar fi să tragem o fugă pe deal în jos până pe câmp — doar tu și cu mine și cu Cinci? A fost secerat grâul și ar trebui să fie pe jos bucățele gustoase. Probabil c—o să dea foc câmpului, dar încă n—au făcut—o.

—Nu, trebuie să așteptăm un pic, a zis Alună. Vreau să aud ce spun Laur și Negrilă când se întorc.

—Asta n—o să ne întârzie prea mult, a răspuns Barosanu'. Iată—i că vin, dacă nu mă înșel. Și încă drept pe potecă, la vedere! Nu se ostenesc să se ascundă, după cum văd. Cum mai gonesc!

—Ceva nu—i în ordine, a zis Alună, uitându—se la iepurii care se apropiau. Laur și Negrilă au ajuns în umbra pădurii fugind pe rupte, de parcă ar fi fost urmăriți. Cei care îi priveau se așteptau să încetinească atunci când au ajuns la taluz, dar au ținut—o tot așa și se părea, de fapt, că o să intre în vizuină. În ultima clipă Laur s—a oprit, s—a uitat înjur și a izbit cu picioarele în pământ de două ori. Negrilă a dispărut în tunelul cel mai apropiat. La auzul izbiturilor, toți iepurii care erau la suprafață au fugit să se ascundă.

—Hei, stai o clipă, a zis Alună, trecând printre Ulcică și Galbenei, care veneau prin iarbă. Laur, ce—i cu alarma asta? Spune—ne ceva, în loc să bubui până dărâmi tot ce—i pe—aici. Ce s—a întâmplat?

—Astupați intrările! a găfâit Laur. Să intre toți în vizuină! Nu—i nicio clipă de pierdut.

Ochii i se rostogoleau în cap și li se vedea albul, iar pe bărbie avea dâre de spumă.

—Sunt oameni, sau ce? Nu—i nimic de văzut, auzit ori mirosit. Haide, vino—ți în fire și spune—ne ceva, nu mai tot bolborosi acolo.

—Atunci trebuie să fie repede, a zis Laur. Văiuga aia e plină de iepuri din Efrafa.

—Din Efrafa? Fugari, adică?

—Nu, a zis Laur, nu fugari. Arșinic e acolo. Am dat drept peste el, și era cu încă trei—patru pe care i—a recunoscut Negrilă. Cred că Jaleș însuși e acolo. Au venit să se lupte cu noi — nu cumva să crezi altceva.

—Ești sigur că—s mai mulți decât o patrule?

—Sunt sigur, a răspuns Laur. Le—am simțit mirosul; i—am și auzit — dedesubtul nostru, în văiugă. Ne—am întrebat ce—ar putea să facă acolo atât de mulți iepuri, și tocmai coboram să vedem, când ne—am pomenit față—n față cu Arșinic. Ne—am uitat la el și el s—a uitat la noi, apoi am priceput ce vrea să—nsemne asta și am luat—o la fugă îndărăt. Nu ne—a urmărit — probabil pentru că nu primise ordinul s—o facă. Dar cât le—ar lua ca să ajungă aici?

Negrilă se întorsese de sub pământ aducându—i cu el pe Argintiul și Mură.

—Ar trebui să plecăm pe dată, domnule, i—a spus lui Alună. Putem ajunge departe până să vină ei.

Alună s—a uitat în jur.

—Oricine vrea să plece n—are decât, a zis. Eu nu plec. Am făcut sălașul ăsta noi înșine și numai Frith știe prin câte am trecut pentru el. N—am de gând să—l părăsesc acum.

—Nici eu, a zis Barosanu'. Dacă e să mă—ntâlnesc cu Iepurele cel Negru, apoi o să vină cu mine vreo doi din Efrafa.

A fost o clipă de tăcere.

—Laur are dreptate să vrea să astupe intrările, a continuat Alună. E cel mai bun lucru de făcut. Astupăm bine intrările. Atunci o să trebuiască să sape ca să ne scoată. Sălașul e adânc. E sub un taluz, cu rădăcinile copacilor prin el și deasupra. Cât de mult pot să stea toți iepurii ăia pe deal fără să atragă *elil*? O să trebuiască să se lase păgubași.

—Nu—i cunoașteți pe cei din Efrafa, a zis Negrilă. Mama îmi povestea ce s—a întâmplat în crângul Nutley. Ar fi mai bine să plecăm chiar acum.

—Ei bine, pleacă, a zis Alună. Eu nu te opresc. Și nu părăsesc sălașul ăsta. E casa mea.

S—a uitat la Hyzenthlay, cu burta mare, care ședea la intrarea celei mai apropiate vizuini și îi asculta.

—Cât de departe crezi c—ar ajunge ea? Și Trifoi — o lăsăm aici, da?

—Nu, trebuie să stăm, a zis Căpșună. Cred că El—ahrairah o să ne salveze de Jaleș ăsta; iar dacă n—o face, eu nu mă întorc la Efrafa, v—o spun.

—Astupați intrările, a zis Alună.

În vreme ce soarele scăpata, iepurii s—au apucat să scurme și să sape în tuneluri. Pereții erau tari, din pricina vremii calde. Nu era ușor să începi, iar când pământul a căzut, era afânat, un fel de praf care nu astupa cine știe cât intrările. Mură a fost cel căruia i—a venit ideea să scurme din Fagure spre exterior, să dărâme bolțile tunelurilor acolo unde pătrundeau în încăperea cea mare și să astupe intrările dărâmând pereții de sub pământ. A fost lăsat deschis un tunel care ducea în pădure, ca să poată să intre și să iasă. Era cel pe care Kehaar îl folosea ca adăpost, și culcușul de la intrare era încă plin de găinaț. Când a trecut pe acolo, Alună și—a dat seama că Jaleș nu știe că pescărușul a plecat. A scos cât a putut de mult din mizeria de acolo și a împrăștiat—o înjur. Apoi, în vreme ce dedesubt continua munca, s—a ghemuit pe taluz și a privit cerul dinspre răsărit, care se întuneca.

Gândurile îi erau nespuse de triste. De fapt, erau disperate. Cu toate că vorbise cu hotărâre în fața celorlalți, știa prea bine cât de puține șanse au să—și salveze sălașul de cei din Efrafa. Iepurii ăia știu ce fac. Nu—ncapă îndoială că au metodele lor de a pătrunde într—un sălaș închis. Sunt tare puține șanse să—i împrăstie vreun *elil*. Cei mai mulți dintre Cei O Mie vânează iepuri ca să mănânce. O hermină ori o vulpe prinde un iepure și apoi nu mai prinde altul până ce nu iese iar la vânătoare. Dar cei din Efrafa sunt deprinși să le mai moară câte unul. În afară de cazul în care—i omorât Generalul Jaleș însuși, o să rămână pe loc până își duc la bun sfârșit treaba. Nimic nu—i poate opri, în afară de cine știe ce catastrofă picată din senin.

Dar ce—ar fi să meargă el însuși să stea de vorbă cu Jaleș? Oare n—ar fi o șansă să—l facă să devină rezonabil? Orice s—o fi întâmplat în crângul Nutley, cei din Efrafa nu puteau să omoare în luptă iepuri ca Barosanu', Laur și Argintiul fără să piară și unii dintre ei — probabil mulți. Jaleș ar trebui să știe asta.

Poate că nu—i prea târziu nici acum să—l convingă să se învoiască la un nou plan — un plan care ar fi la fel de bun și pentru un sălaș, și pentru celălalt.

„Și poate că—i prea târziu, și—a zis Alună, mohorât. Dar e o șansă, și mă tem că Iepurele—Șef trebuie să încerce. Și, de vreme ce nu ne putem încrede în fiara aia sălbatică, cred că Iepurele—Șef trebuie să meargă singur.”

S—a întors în Fagure și l—a căutat pe Barosanu’.

—Mă duc să vorbesc cu Generalul Jaleș, dac—o să pot da de el, a zis. Ești Iepurele—Șef până mă întorc. Vezi să lucreze toți mai departe.

—Dar, Alună, a zis Barosanu’, stai un pic. Nu—i sigur...

—Nu stau mult, a zis Alună. Mă duc doar să—l întreb ce are de gând. Peste o clipă era înapoi pe taluz și șontăcăia către potecă, oprindu—se

din când în când să se așeze pe labelle din spate și să se uite în jur după vreo patrulă din Efrafa.

43. MAREA PATRULĂ

Ce este lumea, o, oșteni?
Sunt eu.
Eu, al zăpezii potop rece,
Al miazănoptii cer mereu;
Oșteni, pustietatea asta
Prin care calea noastră trece
Sunt eu.
Walter de la Mare, *Napoleon*

Când barca a luat—o în jos pe râu, prin ploaie, o parte din autoritatea Generalului Jaleș s—au dus cu ea. Nu putea să se arate mai limpede și mai adânc în impas nici dacă Alună și însoțitorii lui și—ar fi luat zborul peste copaci. Până în clipa aceea se arătase puternic, un adversar cumplit. Pe ofițerii săi îi demoralizase atacul lui Kehaar. Pe el nu. Dimpotrivă, continuase urmărirea, în ciuda lui Kehaar, și de fapt făcuse un plan ca să oprească retragerea fugarilor. Era viclean și ingenios când înfrunta greutățile, așa că aproape a reușit să rănească pescărușul când a sărit la el din ascunzătoarea aflată aproape de puntea de scânduri. Apoi, când își încolțise victimele într—un loc în care Kehaar nu putea face prea multe ca să le ajute, ele și—au arătat dintr—odată viclenia, mai mare decât a sa, și l—au lăsat uluit pe mal. Auzise chiar acel cuvânt — *tharn* — spus de unul dintre ofițerii săi pe când se înapoiau la Efrafa prin ploaie. Thlayli, Negrilă și iepuroaicele din Semnul Șoldului Stâng se făcuseră nevăzuți. A încercat să—i oprească și era limpede că n—au izbutit.

O bună parte din noaptea aceea Jaleș a rămas treaz, chibzuind ce e mai bine de făcut. A doua zi a cerut o întrunire a Consiliului. A arătat că n—are rost să conducă o expediție în josul râului ca să—l caute pe Thlayli, decât dacă sunt destul de puternici ca să—l învingă atunci când dau de el. Asta ar fi însemnat să ia mai mulți ofițeri și numeroși oșteni de rând din *Owsla*. Ar exista riscul de tulburări acasă câtă vreme sunt plecați. Ar mai putea fi o evadare. Și probabil că nici n—o să dea de Thlayli, căci nu exista vreo urmă și n—ar ști unde să—l caute. Iar dacă nu dau de el o să arate și mai nătăfleți decât când s—au înapoiat.

—Și a nătăfleți arătăm acum, a zis Jaleș. Să nu credeți cumva că nu. Verbină o să vă spună ce zic Semnele — că o pasăre albă l—au făcut pe Arșinic să se pituleze în șanț și că Thlayli a chemat fulgerul din cer și Frith mai știe ce.

—Cel mai bine, a zis bătrânul Ghiocel, ar fi să vorbim cât mai puțin despre asta. Să lăsăm lucrurile să se șteargă singure. Ai noștri nu au prea multă ținere de minte.

—Este un lucru pe care merită să—l facem, a zis Jaleș. Știm acum că este un loc în care *i—am găsit* pe Thlayli și banda lui, numai că nimeni nu și—a dat seama atunci. A fost când Nalbă era pe urmele lor cu patrula, chiar înainte să fie omorât de vulpe. Ceva îmi spune că acolo unde au fost o dată o să mai fie, mai devreme sau mai târziu.

—Dar n—avem cum să stăm acolo, afară, cu destui iepuri ca să ne luptăm cu ei, domnule, a zis Cruciuliță, și ar trebui să săpăm și să trăim acolo o vreme.

—Sunt de acord cu tine, a răspuns Jaleș. O să stea acolo tot timpul o patrulă, până ce schimb ordinul. Să sape vizuini și să trăiască acolo. O să fie înlocuită la două zile o dată. Dacă vine Thlayli, trebuie să fie observat și urmărit în taină. Când o să știm unde a dus iepuroaicele o să ne putem ocupa de el. Și ascultați ce vă spun, a încheiat, privind în jur cu ochii lui mari și spălăciți, care azvârleau fulgere. Dacă *izbutim* să aflăm unde este, o să fiu gata să merg până—n pânzele albe. I—am spus lui Thlayli c—o să—l omor eu însumi. El poate c—o fi uitat, dar eu nu.

Jaleș a condus el însuși prima patrulă, luându—l pe Cruciuliță cu el să—i arate locul în care Nalbă luase urma străinilor, care ducea spre *miazări*. Au săpat vizuini prin lăstărișul de la marginea Brâului lui Cezar și s—au pus pe așteptat. După două zile nădejdea le slăbise. Verbină l—au înlocuit pe Jaleș. Peste două zile i—au luat locul Arșinic. Deja erau în *Owsla* căpitani care își spuneau pe ascuns unul altuia că Generalului i s—au pus zdravăn pata. Va trebui să se găsească o cale să—l facă să se lase păgubaș înainte ca lucrurile să ajungă prea departe. La întrunirea Consiliului din seara următoare s—au propus ca peste două zile să se întrerupă veghea patrulei. Jaleș, mârâind, le—au zis să aștepte și o să vadă ei. A început o dispută în care a simțit mai multă împotrivire decât întâlnise vreodată. În toiul ei, cu un efect dramatic care a picat cum nu se poate mai bine din punctul de vedere al Generalului, au intrat Arșinic și patrula lui,

vlăguți, raportând că s—au întâlnit cu Thlayli și iepurii lui exact acolo unde spusese Jaleș c—o să se arate. S—au ținut nevăzuți pe urmele lor până la sălaș, care, deși era departe, nu era atât de departe să nu poată fi atacat, mai ales că nu trebuia să piardă timp căutându—l. Nu părea să fie foarte mare, și probabil că putea fi luat prin surprindere.

Vestea a pus capăt oricărei împotriviri și a readus atât Consiliul, cât și *Owsla* sub controlul necontestat al lui Jaleș. Câțiva ofițeri erau de părere să pornească pe dată, dar Jaleș, acum că era sigur pe supușii săi și pe dușmani, nu s—a grăbit. După ce a aflat de la Arșinic că dăduse nas în nas cu Thlayli, Negrilă și ceilalți, a hotărât să aștepte o vreme, cât aceștia ar mai fi fost cu ochii în patru. Și apoi avea nevoie de timp atât pentru cercetarea drumului până la Watership Down, cât și pentru organizarea expediției. Se gândea că ar face călătoria într—o zi, dacă s—ar putea. Asta ar fi împiedicat apariția oricăror zvonuri despre apropierea lor. Ca să fie sigur că pot face asta și sunt încă în stare să lupte, i—a luat cu el pe Arșinic și pe alți doi și au parcurs distanța de mai bine de cinci kilometri până la Watership Down. Aici și—a dat seama pe loc care e cea mai bună cale să se apropie de făget fără să fie văzuți ori miroșiți. Vântul bătea mai ales către apus, ca la Efrafa. Aveau să ajungă seara și apoi să se adune în văiuga de la miazăzi de Cannon Heath Down. De îndată ce se lăsa amurgul, iar Thlayli și iepurii lui intrau în vizuini, aveau să vină pe creastă și să atace sălașul. Cu un pic de noroc, dușmanii n—aveau să fie preveniți. Urma să—și petreacă noaptea la adăpost în sălașul capturat, iar a doua zi el și cu Verbină se puteau întoarce în Efrafa. Restul, sub comanda lui Arșinic, puteau să se odihnească o zi și apoi să se înapoieze cu iepuroaicele și ceilalți prizonieri. Toată treaba putea să fie făcută în trei zile.

Cel mai bine era să nu ia prea mulți iepuri. Oricine n—ar fi destul de puternic ca să străbată distanța și apoi să lupte ar fi doar o povară. În cazul de față, iuțeala ar putea să însemne totul. Cu cât călătoreau mai încet, cu atât ar fi fost mai primejdios, iar răzlețiții ar fi atras *elil* și i—ar fi descurajat pe ceilalți. Și apoi, așa cum Jaleș știa foarte bine, conducerea sa avea să fie vitală. Fiecare iepure trebuia să simtă că e aproape de General; iar dacă mai simțea și că face parte dintr—o ceată aleasă pe sprânceană, cu atât mai bine.

Iepurii care aveau să meargă au fost aleși cu mare grijă. De fapt, erau douăzeci și șase ori douăzeci și șapte, jumătate din *Owsla* și restul tineri promițători recomandați de ofițerii din Semnele lor. Jaleș credea în competiție și a răspândit zvonul că vor fi din belșug ocazii de câștigare a unor răsplăți. Arșinic și Hasmațuchi au condus neconținut patrule pentru antrenarea rezistenței și s—au organizat încăierări și lupte diminețile, la *silflay*. Membrii expediției au fost scutiți de serviciile de străjeri și li s—a îngăduit să iasă la *silflay* oricând poteau.

Au purces înainte de ivirea zorilor, într—o dimineață senină de august, în grupuri, ținând calea către miazănoapte de—a lungul taluzurilor și gardurilor vii. Înainte să ajungă la Brâu, grupul lui Cruciuliță a fost atacat de două hermine, una bătrână și cealaltă de un an. Jaleș, auzind țipătul din spate, a ajuns acolo în câteva clipe și s—a năpustit drept la hermina mai bătrână, sfâșiind cu dinții și dând lovituri zdravene cu labele din spate, care aveau gheare ascuțite ca acele. Hermina, cu labele din față sfâșiate până la umeri, a luat—o la goană, cu cea tânără pe urme.

—Ar trebui să te poți ocupa singur de asemenea lucruri, i—a spus Jaleș lui Cruciuliță. Herminele nu—s primejdioase. Hai să mergem.

Curând după *ni—Frith*, Jaleș s—a dus înapoi să—i adune pe cei răzlețiți. A găsit trei, unul dintre ei rănit de un ciob de sticlă. A oprit sângerarea, i—a dus pe cei trei la grupurile lor și apoi a ordonat să facă popas ca să se odihnească și să mănânce, iar el însuși a stat de strajă. Era foarte cald, și unii iepuri dădeau semne de vlăguială. Jaleș i—a adunat într—un grup separat, de care s—a ocupat el.

Înainte de căderea întunericului — cam pe când Păpădie începea povestea cu Mărpârjoală Hauhau —, iepurii din Efrafa ocoliseră o cocină cu purcei din partea de răsărit a fermei Cannon Heath și se furișau în văiuga de la miazăzi de Cannon Heath Down. Mulți erau obosiți și, în ciuda imensului lor respect față de Jaleș, exista o anumită senzație că erau foarte departe de acasă. Li s—a ordonat să se ascundă, să mănânce și să aștepte asfințitul.

Locul era pustiu, în afară de presuri și de câțiva șoareci care umblau cu pași mărunți și iuți prin iarbă. Unii iepuri s—au dus să se culce în iarba înaltă. Coasta era deja în umbră când Arșinic s—a întors în goană cu vestea că s—a pomenit față—n față cu Negrilă și Laur în susul văiugii.

Jaleș s—a enervat.

—Ce i—o fi apucat să bântuie pe—aici, mă întreb? a zis. N—ai putut să—i omori? Acum n—o să mai

fie o surpriză.

—Vă cer iertare, domnule, a zis Arșinic. În clipa aia nu eram foarte atent și mă tem că au fost un pic prea iuți pentru mine. Nu i—am urmărit din pricină că nu eram sigur dacă ați vrea s—o fac.

—Ei, poate că asta n—o să schimbe mare lucru, a zis Jaleș. Nu văd ce—ar putea să facă. Dar bănuiesc c—o să încerce să facă ceva, acum, că știu că suntem aici.

În vreme ce se preumbla printre iepuri, inspectându—i și încurajându—i, Jaleș cântărea în minte situația. Un lucru era limpede — nu mai aveau șansa să—i ia pe Thlayli și pe ceilalți ca din oală. Dar poate că sunt deja atât de speriați, încât n—o să lupte deloc? Iepurii s—ar putea să renunțe la iepuroaice ca să—și salveze viața. Ori poate că fug deja, caz în care trebuie urmăriți și prinși pe dată, căci sunt odihniți, în vreme ce iepurii săi sunt osteniți și n—ar putea să—i urmărească prea departe. Ar trebui să afle repede. S—a întors către un iepure tânăr din Semnul Grumazului, care mânca în apropiere.

—Te cheamă Scaiete, nu—i așa? a întrebat.

—Scaiete, domnule, a răspuns iepurele.

—Ei bine, ești cel de care am nevoie, a zis Jaleș. Du—te după Căpitanul Arșinic și spune—i să vină pe dată la mine acolo, sus, lângă ienupărul ăla — vezi locul de care zic? Și ar fi bine să vii și tu. Nu zăbovi; nu—i vreme de pierdut.

De îndată ce Arșinic și Scaiete au ajuns la el, Jaleș i—a dus sus, pe creastă. Voia să vadă ce se petrece în făget. Dacă dușmanul fugea deja, Scaiete putea fi trimis înapoi cu un mesaj pentru Cruciuliță și Verbină, să—i aducă imediat pe toți. Dacă nu, o să vadă ce pot să facă amenințările.

Au ajuns pe poteca de deasupra văiugii și au pornit pe ea cu băgare de seamă, căci aveau în ochi soarele care asfințea. Adierea dinspre apus aducea un miros nou de iepuri.

—Dacă *au luat*—o la fugă, n—au ajuns departe, a zis Jaleș. Dar nu cred că *au luat*—o la fugă; cred că sunt încă în vizuinele lor.

În clipa aceea un iepure a ieșit din iarbă și s—a așezat pe etichetele dinapoi în mijlocul cărării. A stat câteva clipe, apoi s—a îndreptat spre ei. Șchiopăta, și avea o înfățișare încordată, plină de hotărâre.

—Ești Generalul Jaleș, nu? a zis iepurele. Am venit să vorbesc cu tine.

—Te—a trimis Thlayli? a întrebat Jaleș.

—Sunt unul dintre prietenii lui Thlayli, a răspuns iepurele. Am venit să te întreb de ce ești aici și ce dorești.

—Ai fost pe malul râului, în ploaie? a zis Jaleș.

—Da, am fost.

—Ceea ce a rămas neisprăvit acolo o să fie isprăvit aici, a zis Jaleș. O să vă nimicim.

—N—o să vă fie ușor, a răspuns celălalt. O să te întorci acasă cu mai puțini iepuri decât ai adus înapoi. Am face mai bine amândoi să cădem la învoială.

—Foarte bine, a zis Jaleș. Iată condițiile. Ne dați înapoi toate iepuroaicele care au fugit din Efrafa și îi predați pe dezertorii Thlayli și Negrilă iepurilor mei din *Owsla*.

—Nu, nu putem să ne învoim cu asta. Am venit să propun cu totul altceva, care e mai bun pentru amândouă părțile. Un iepure are două urechi; un iepure are doi ochi, două nări. Așa ar trebui să fie sălașurile noastre. Ar trebui să fie împreună — nu să se bată. Ar trebui să facem împreună alte sălașuri — să începem unul între acest loc și Efrafa, cu iepuri din amândouă părțile. N—ați avea nimic de pierdut din asta, ci numai de câștigat. Cu toții am avea. Mulți dintre iepurii voștri sunt nefericiți acum și de—abia reușiți să—i controlați, dar cu planul ăsta ați vedea curând o deosebire. Iepurii au deja destui vrăjmași. N—ar trebui să—și mai facă vrăjmași și printre ei. O împerechere între sălașuri libere, independente — ce zici?

În clipa aceea, în asfințitul care se lăsa peste Watership Down, Generalului Jaleș i se oferea ocazia să arate dacă e cu adevărat conducătorul vizionar și genial care credea el că este, ori nu—i altceva decât un tiran cu vitejia și viclenia unui pirat. În răstimpul unei zvâcniri de inimă, ideea iepurelui șchiop i—a strălucit limpede în fața ochilor. A prins—o și a priceput ce înseamnă. În clipa următoare a îndepărtat—o. Soarele s—a scufundat în turma de nori, și acum a văzut limpede cărarea de pe creastă care ducea la făget și vărsarea de sânge pe care o pregătise cu atâta energie și atenție.

—N—am timp să stau aici la palavre, a zis Jaleș. Nu ești în poziția să te târguiești cu noi. Nu mai e nimic de zis. Scaiete, du—te înapoi și spune—i Căpitanului Verbină că vreau să vină neîntârziat cu toții aici, sus.

—Și iepurele ăsta, domnule, a întrebat Arșinic. Să—l omor?

—Nu, a răspuns Jaleș. De vreme ce l—au trimis să întrebe care sunt condițiile noastre, ar fi bine să se întoarcă și să le spună. Du—te și spune—i lui Thlayli că, dacă atunci când ajung acolo iepuroaicele nu așteaptă în fața sălașului împreună cu el și cu Negrilă, până mâine la *ni—Frith* o să sfârtec gâttejul fiecărui iepure mascul de acolo.

Iepurele șchiop părea că e gata să răspundă, dar Jaleș îi întorsese deja spatele și îi explica lui Arșinic ce să facă. niciunul dintre ei nu s—a ostenit să se uite după iepurele care șchiopăta înapoi pe drumul pe care venise.

44. O SOLIE DE LA EL—AHRAIRAH

Pasivitatea silnică a apărării lor, așteptarea care nu se mai sfârșea au devenit cu neputință de îndurat. Zi și noapte auzeau izbiturile înfundate ale târnăcoapelor de deasupra și visau că se prăbușește grota și toate celelalte posibilități îngrozitoare. Erau supuși „mentalității de castel” în cea mai cumplită formă a ei. Robin Fedden, *Castelele cruciaților*

—S—au oprit din săpat, Alună—rah, a zis Iuțilă. Din câte îmi dau eu seama, nu—i nimeni în gaură.

În întunericul ticsit din Fagure, Alună și—a croit loc printre trei—patru iepuri care stăteau ghemuiți între rădăcini și a ajuns la priciul înalt pe care stătea culcat Iuțilă, ascultând zgomotele de sus. Cei din Efrafa ajunseseră în făget când a început să amurgescă și s—au apucat pe dată să caute de—a lungul taluzurilor și printre copaci, ca să vadă cât de mare e sălașul și unde sunt intrările. Au fost surprinși să găsească atât de multe intrări pe o întindere atât de mică, deoarece nu mulți dintre ei cunoșteau alt sălaș decât Efrafa, unde erau foarte puține ieșiri, care slujeau nevoilor unei mulțimi de iepuri. La început au presupus că trebuie să fie sub pământ foarte mulți iepuri. Tăcerea și pustietatea făgetului lipsit de ascunzători i—au făcut bănuitori, iar cei mai mulți au rămas la marginea lui, temându—se de o ambuscadă. Jaleș a trebuit să—i liniștească. Dușmanii lor, le—a explicat, sunt niște tonți care au făcut mai multe tuneluri decât are nevoie orice sălaș organizat așa cum se cuvine. Curând o să—și vadă greșeala, căci toate tunelurile o să fie destupate, până ce nu vor mai fi în stare să le apere. Cât despre găinațul păsării albe împrăștiat prin pădure, e limpede că—i vechi. Nu—i niciun semn că pasărea ar fi prin apropiere. Cu toate acestea, mulți dintre oștenii de rând se uitau mereu cu băgare de seamă înjur. La țipătul brusc al unui nagăț de pe deal, vreo doi au luat—o la sănătoasa și au trebuit să fie aduși înapoi de către ofițerii lor. Povestea păsării care a luptat pentru Thlayli în furtună nu pierduse nimic cât a cutreierat vizuinile din Efrafa.

Jaleș i—a spus lui Arșinic să pună străji și să trimită o patrulă împrejur, în vreme ce Verbină și Cruciuliță se ocupau de intrările astupate. Cruciuliță s—a apucat de lucru de—a lungul taluzului, în vreme ce Verbină s—a dus în pădure, unde intrările se aflau printre rădăcinile copacilor. A ajuns pe dată la tunelul care era deschis. A ciulit urechile, dar nu se auzea nimic. Verbină (care era mai deprins să aibă de—a face cu prizonierii, nu cu inamicii) i—a pus pe doi dintre iepurii săi să intre în tunel. Descoperirea tunelului deschis, din care nu se auzea nimic, l—a făcut să spere că ar putea cuceri sălașul printr—o năvală neașteptată chiar în miezul lui. Bieții iepuri care îi îndeplineau ordinul au fost întâmpinați de Argintiul și Crușin într—un loc în care tunelul se lărgea. Au fost pocniți și mușcați și abia de—au scăpat cu viață. Vederea lor nu i—a încurajat deloc pe cei din grupul lui Verbină, care se codeau să sape și n—au înaintat cine știe cât în întunericul dinainte de răsăritul lunii.

Cruciuliță, care simțea că trebuie să dea un exemplu, a săpat el însuși în pământul afânat căzut într—un tunel din taluz. Pe când își croia drum prin pământul moale ca o muscă pe unt vara, încercând să—și păstreze mintea limpede, s—a pomenit nas în nas cu Negrilă, care i—a înfipt în grumaz dinții din față. Cruciuliță, care nu putea să se folosească de greutatea sa, a țipat și a izbit cât a putut cu labelle dinapoi. Negrilă nici vorbă să—i dea drumul, iar Cruciuliță — un iepure voinic, ca toți ofițerii din Efrafa — l—a târât cu el o vreme până să izbutească să se desprindă. Negrilă a scuipat o gură de blană și a sărit într—o parte, lovind cu ghearele labelor din față. Dar Cruciuliță plecase deja. Era norocos că nu fusese vătămat mai rău.

Jaleș a priceput că avea să fie nespus de greu, dacă nu chiar imposibil, să cucerească sălașul atacând prin tunelurile apărate. Ar fi putut reuși dacă destupau mai multe tuneluri și apoi le atacau în același timp, dar se îndoia că iepurii săi ar fi încercat asta, după tot ce văzuseră. Și—a dat seama că mai înainte nu se gândise destul la ceea ce avea să facă dacă pierdea avantajul surprizei și trebuia să intre cu forța; trebuia să se gândească acum. Când luna s—a înălțat pe cer, l—a chemat pe Arșinic și a discutat cu el problema.

Propunerea lui Arșinic a fost ca pur și simplu să înfometeze sălașul. Era cald și uscat, și le—ar fi fost ușor să stea acolo două—trei zile. Jaleș a respins pe dată ideea, nervos. În adâncul său nu era foarte sigur că lumina zilei nu le—ar aduce pe cap pasărea albă. Trebuia să ajungă sub pământ înainte de venirea zorilor. Dar, pe lângă neliniștea asta bine ascunsă, simțea că reputația sa atârna de o izbândă în luptă. Își adusese *Owsla* să se repeadă la iepurii ăștia, să—i doboare și să—i înfrângă. Un asediu ar fi fost o mare dezamăgire. Și apoi, voia să se întoarcă la Efrafa cât mai curând cu putință. Precum cele mai multe

căpetenii războinice, nu era niciodată prea sigur de ceea ce se petrece pe la spatele său.

—Dacă—mi amintesc eu bine, a zis, după ce am cucerit partea principală a sălașului din crângul Nutley și lupta era practic terminată, au fost câțiva iepuri care s—au închis într—o vizuină mai mică, în care era greu să punem laba pe ei. Am zis să se ocupe cineva de ei și m—am înapoiat la Efrafa cu prizonierii. Cum *ne—am ocupat* de ei și cine a făcut—o, știi cumva?

—Căpitanul Nalbă a făcut—o, a zis Arșinic. E mort, firește; dar mă aștept s—avem aici pe cineva care a fost cu el. Mă duc să văd.

S—a întors cu un străjer voinic din *Owsla*, cu un aer impasibil, pe nume Pipirig, care la început n—a priceput ce anume vrea să știe Generalul. În cele din urmă, totuși, a zis că, atunci când fusese cu Căpitanul Nalbă, cu mai bine de un an înainte, acesta le—a spus să sape un tunel drept în jos. La un moment dat pământul s—a năruit sub ei și au căzut în mijlocul unor iepuri cu care s—au luptat și pe care i—au învins.

—Păi e cam singurul fel în care *se poate* face, i—a zis Jaleș lui Arșinic. Și dacă—i punem pe toți să sape, în schimburi, ar trebui să ajungem acolo înainte de răsărit. Du—te să—ți scoți iar străjile — nu mai mult de două—trei — și ne apucăm pe dată.

Curând după aceea Alună și iepurii săi, jos, în Fagure, au auzit primele sunete de scurmat deasupra lor. N—a trecut mult până și—au dat seama că se săpa în două locuri. Unul era la capătul de miazănoapte al Fagurelui, deasupra locului unde rădăcinile copacului alcătuiau un soi de coridor cu stâlpi. Aici bolta, întărită bine cu rădăcini subțiri, era foarte solidă. Celălalt părea să fie cam deasupra mijlocului deschis al Fagurelui, dar mai degrabă către capătul de miazăzi, unde încăperea se împărțea în intrânduri și tuneluri care aveau între ele coloane de pământ. Între tunelurile astea erau câteva culcușuri. Într—unui, căptușit cu puf pe care îl smulsese de pe pântecul său, se afla Trifoi, alături de mormanul de iarbă și frunze, acoperit cu pământ, în care dormeau puii abia veniți pe lume.

—Ei bine, se pare că le dăm de furcă, nu glumă, a zis Alună. Cu atât mai bine. O să—și tocească ghearele și cred c—o să fie storși de puteri înainte să termine. Cum ți se pare ție, Mură?

—Mă tem că lucrurile stau rău, Alună—rah, a răspuns Mură. E adevărat că au de furcă în capătul celălalt. E mult pământ deasupra, iar rădăcinile o să—i țină în loc multă vreme. Dar în partea asta le e mai ușor. Probabil c—o să răzbată destul de repede. Apoi bolta o să se surpe; și nu văd ce—am putea face ca să—i oprim.

Alună îl simțea cum tremură în vreme ce vorbește. În vreme ce sunetele săpatului continuau, a simțit cum frica se întinde în toată vizuina.

—O să ne ducă înapoi în Efrafa, i—a șoptit Vilthurul lui Thethuthinnang. Poliția sălașului...

—Taci, a zis Hyzenthlay. Iepurii de aici nu vorbesc așa, de ce am vorbi noi? Mai bine să fiu aici, așa cum suntem acum, decât să nu fi plecat din Efrafa.

Grăise cu vitejie, dar Alună nu era singurul care știa ce gândește. Barosanu' și—a amintit de noaptea din Efrafa în care a liniștit—o povestindu—i de dealurile* înalte și de siguranța evadării lor. În întuneric, și—a frecat botul de umărul lui Alună și l—a împins într—o parte a vizuinii mari.

—Ascultă, Alună, a zis, încă nu suntem terminați. Nici pe departe. Când o să se prăbușească bolta, o s—ajungă în capătul ăsta al Fagurelui. Dar putem să—i trimitem pe ai noștri în culcușurile din spate și să astupăm tunelurile care duc la ele.

—Ei bine, dacă facem asta o să dureze ceva mai mult, a zis Alună. Dar curând o să răzbată în culcușuri, după ce au ajuns aici.

—O să dea de mine acolo, a zis Barosanu', și de încă vreo doi. Nu m—ar mira dacă s—ar hotărî să nu se mai întoarcă acasă.

Cu un soi de invidie, Alună și—a dat seama că, de fapt, Barosanu' abia așteaptă să înfrunte atacul celor din Efrafa. Știa că poate să lupte și avea de gând s—o arate. Nu se gândea la nimic altceva. Faptul că erau într—o situație disperată nu avea un loc important în gândurile lui. Nici măcar zgomotul săpatului, deja mai limpede, nu—l făcea să se gândească decât la cea mai bună cale să—și vândă pielea cât mai scump. Dar ce altceva ar mai fi putut să facă vreunul dintre ei? Cel puțin pregătirile Barosanului i—ar ține pe ceilalți ocupați și poate c—ar mai împrăștia frica tăcută care umplea sălașul.

—Ai mare dreptate, Barosane, a zis. Hai să pregătim o mică întâmpinare. Vrei, te rog, să le spui Argintiului și celorlalți ce dorești și să vă apucați de treabă?

În vreme ce Barosanu' începea să le explice Argintiului și lui Laur planul său, Alună l—a trimis pe

Iuțilă la capătul de miazănoapte al Fagurelui să urmărească săpatul și să raporteze felul în care înaintează. Din cât își dădea seama, n—ar fi contat prea mult dacă bolta se surpa acolo ori la mijloc, dar cel puțin trebuia să încerce să le arate celorlalți că nu se pierde cu firea.

—Nu putem dărâma pereții ăștia ca să astupăm tunelul dintre ei, Barosane, a zis Laur. Știi doar că ei țin bolta la capătul ăsta.

—Știu, a răspuns Barosanu'. O să săpăm în pereții culcușurilor din spatele lor. Oricum trebuie să fie mai mari, dacă intrăm cu toții acolo. Apoi împingem cu picioarele pământul desprins în locurile dintre coloane. Astupăm totul.

De când se înapoiase din Efrafa, Barosanu' se bucura de mare prețuire. Văzându—l bine dispus, ceilalți și—au înăbușit teama cum au putut mai bine și au făcut ce le—a spus, lărgind culcușurile din capătul de miazăzi al Fagurelui și îngrădind pământul la intrări, până ce locul în care fuseseră cândva coloane a devenit un zid solid. Pe când munceau acolo, într—o clipă de răgaz, Iuțilă a dat vestea că săpatul deasupra părții de miazănoapte a încetat. Alună s—a dus la el și s—a ghemuit alături, ascultând o vreme. Nu se auzea nimic. S—a întors în locul în care Crușin stătea de strajă la intrarea în singurul tunel neastupat — tunelul lui Kehaar, cum i se zicea.

—Știi ce s—a întâmplat? i—a zis. Și—au dat seama că sunt printre rădăcinile fagului, așa că s—au oprit. Acum o să dea zor mai mare la celălalt capăt.

—Cred că da, Alună—*rah*, a zis Crușin. După o vreme a zis: îți amintești de șobolanii din hambar? Am ieșit cu bine din pățania aia, nu? Dar mă tem că n—o să ieșim cu bine din asta. Mare păcat, după tot ce am făcut împreună.

—Ba da, o să ieșim, a zis Alună, cu toată convingerea pe care a izbutit s—o arate.

Dar știa că dacă mai rămâne acolo n—o să fie în stare să păstreze aparența. Crușin — un tip cum nu se poate mai cumsecade și sincer — oare unde o să fie până mâine la *ni—Frith*? Și el însuși — unde îi adusesese, cu toate planurile sale iscusite? Oare au venit cu toții peste islaz, printre lațurile sclipitoare, prin furtuna cu trăsnete, prin arcadele de pe râul cel mare, ca să moară în ghearele Generalului Jaleș? Ce i—ar mai putea salva acum? Nu era moartea pe care o meritau; nu era sfârșitul firesc al drumului pe care alergaseră cu istețime. Dar ce anume l—ar putea opri pe Jaleș? Ce i—ar putea salva acum? Nimic, știa bine — în afară de o lovitură îngrozitoare care să se abată asupra celor din Efrafa aflați afară; și nu era nicio șansă de așa ceva. A plecat de lângă Crușin.

Hârș, hârș; hârș, hârș, se auzea cum sapă deasupra. Traversând încăperea în întuneric, Alună s—a pomenit lângă un iepure care stătea ghemuit în tăcere lângă peretele nou construit. S—a oprit, adulmecând. Era Cinci.

—Nu lucrezi? a zis cu o voce slăbită.

—Nu, a răspuns Cinci. Ascult.

—Săpatul, vrei să zici?

—Nu, nu săpatul. E ceva ce încerc să aud — ceva ce alții nu pot auzi. Numai că nici eu nu pot. Dar e aproape. Adânc. Plutind ca o frunză, adânc. Plec, Alună — plec. (Vocea i—a devenit greoaie și somonoroasă.) Cad. Dar e frig. Frig.

Aerul din vizuină era înăbușitor. Alună s—a aplecat către Cinci, împungând cu nasul trupul fleșcăit.

—Frig, a murmurat Cinci. Hârrrcum — hârrrcum. Hârrrcum — hârrrcum de—i așa de frig?

A urmat un moment lung de tăcere.

—Cinci? a zis Alună. Cinci? Mă auzi?

Dintr—odată s—a auzit dinspre Cinci un sunet cumplit; un sunet la care toți iepurii din vizuină au tresărit, înnebuniți de spaimă; un sunet pe care nu l—a mai scos vreodată un iepure, pe care niciun iepure n—avea puterea să—l scoată. Era adânc și cu totul nefiresc. Iepurii care lucrau în partea cealaltă a zidului s—au lipit de podea, îngroziți. O iepuroaică a început să țipe.

—Spurrcăciuni mici, a lătrat Cinci. Hârrrcum — hârrrcum cutezați? Ieșiți afarră — afarră! Afarră — afarră!

Barosanu' a dat buzna prin pământul îngrădădit, tresărind și respirând cu greu.

—În numele lui Frith, fă—l să tacă! a găfăit. O să—și iasă cu toții din minți! Tremurând, Alună a zgredănat coastele lui Cinci.

—Trezește—te! Cinci, trezește—te!

Dar Cinci zăcea într—o toropeală adâncă.

În mintea lui Alună crengi înverzite se zbăteau în vânt. Se legănau în sus și—n jos, șfichiuiiau și se încovoiau. Era ceva — ceva ce se deslușea printre ele. Ce anume? Simțea apă; și spaimă. Și apoi, pentru o clipă, a văzut limpede câțiva iepuri strânși unul într—altul pe malul unui pârau, în zori, ascultând lătratul din pădurea de mai sus și boscorodeala unei gaițe.

—În locul vostru n—aș mai aștepta până la *ni—Frith*. Aș pleca numaidecât. De fapt, cred că e musai s—o ștergem din loc. Prin pădure umblă liber un câine mare. Prin pădure umblă liber un câine mare.

Vântul bătea, copacii își fluturau mărunț puzderia de frunze. Pârâul a dispărut. Era în Fagure, în fața Barosanului, în întuneric, de cealaltă parte a trupului neclintit al lui Cinci.

—Barosane, fii bun și fă imediat ce—ți spun, a zis Alună. Nu mai e timp. Du—te iute să—i cauți pe Păpădie și Mură și adu—i la intrarea în tunelul lui Kehaar.

La intrarea în tunel Crușin era încă la post. Nu se clintise la strigătul lui Cinci, dar respira iute și inima—i bătea foarte repede. El și ceilalți trei iepuri s—au adunat în jurul lui Alună fără să zică nimic.

—Am un plan, a zis Alună. Dacă merge, am terminat de—a binelea cu Jaleș. Dar n—am vreme să explic. Acum contează fiecare clipă. Păpădie și Mură, veniți cu mine. Mergeți în sus prin tunelul ăsta și printre copaci, pe deal. Apoi către miazănoapte, peste margine și în jos, pe câmp. Nu vă opriți, orice—ar fi. Așteptați—mă la copacul de fier de jos.

—Dar, Alună..., a zis Mură.

—De cum am plecat noi, a zis Alună, întorcându—se către Barosanu', astupi tunelul ăsta și—i duci pe toți după zidul pe care l—ai ridicat. Dacă dau năvală înăuntru, ține—i în loc cât mai mult. Nu te da bătut cu niciun preț. El—ahrairah mi—a arătat ce să fac.

—Dar unde te duci, Alună? a întrebat Barosanu'.

—La fermă, a zis Alună, să mai rod o funie. Acuma, voi doi urmați—mă în tunel; și nu uitați, nu vă opriți pentru nimic în lume până ce ajungeți la poalele dealului. Dacă sunt iepuri afară, nu vă luptați — fugiți.

Fără să mai zică nimic, a țâșnit prin tunel afară, în pădure, cu Mură și Păpădie pe urmele sale.

45. IARĂȘI FERMA NUTHANGER

Strigând [...]

„Fără—ndurare”, până când copiii Războiului scăpați din lanț [...]
Shakespeare, *Iulius Cezar*³⁸

În clipa aceea Generalul Jaleș, aflat afară, pe iarba de la poalele taluzului, stătea în fața lui Scaiete și a lui Pipirig, în lumina vărgată, galbenă, a lunii din primele ore ale nopții.

—N—ăți fost puși la intrarea aceluia tunel ca să ascultați, a zis. Ați fost puși ca să opriți pe oricine ar vrea să fugă. Nu trebuia să plecați. Mergeți înapoi imediat.

—Vă dau cuvântul meu, domnule, a zis Scaiete cu voce certăreață, că—i un animal acolo jos, și nu—i iepure. L—am auzit amândoi.

—L—ăți și mirosit? a întrebat Jaleș.

—Nu, domnule. Nici nu erau urme ori căcăreze. Dar am auzit amândoi un animal, și nu era iepure.

Câțiva dintre cei care săpau își părăsiseră lucrul și se strânseseră în apropiere, ascultând. Au început mormăieli.

—Aveau o *homba* care l—a omorât pe Căpitanul Nalbă. Fratele meu a fost acolo. A văzut.

—Aveau o pasăre mare care s—a preschimbât într—un fulger.

—A fost alt animal care i—a dus în jos pe râu.

—De ce nu putem pleca acasă?

—Terminați! a zis Jaleș și s—a dus către grup. Cine a zis asta? Tu, așa—i? Foarte bine, du—te acasă. Du—te, ce mai stai. Aștept. Uite drumul — pe acolo.

Iepurele nu s—a clintit. Jaleș și—a rotit încet privirea.

—Bine, a zis. Oricine mai vrea să plece acasă poate s—o facă. E un drum destul de lung și n—o să fie niciun ofițer cu voi, pentru că o să fie ocupați cu săpatul, ca și mine. Căpitane Verbină, Căpitane Cruciuliță, veniți cu mine. Tu, Scaiete, du—te și adu—l pe Căpitanul Arșinic. Iar tu, Pipirig, treci înapoi la intrarea tunelului, pe care nu trebuia s—o părăsești.

Cât ai clipi s—a reluat săpatul. Gaura era de—acum adâncă — mai adâncă decât se așteptase Jaleș, și tot nu era niciun semn de prăbușire. Dar toți trei iepurii simțeau că nu departe sub ei e un loc gol.

—Săpați mai departe, a zis Jaleș. De—acum nu mai e mult.

Când s—a întors, Arșinic a raportat că a văzut trei iepuri fugind peste deal către miazănoapte. Unul părea să fie iepurele schiop. Se pregătea să se ia după ei, dar l—a întors din drum ordinul adus de Scaiete.

—N—are importanță, a zis Jaleș. Lasă—i să se ducă. O să fie cu trei mai puțini când ajungem înăuntru. Ce, iar ai venit? s—a rățoit când Pipirig a apărut lângă el. Ce mai e de data asta?

—Tunelul deschis, domnule, a zis Pipirig. A fost astupat pe dinăuntru.

—Atunci te poți apuca să faci ceva de folos, a zis Jaleș. Scoate rădăcina aia. Nu, aia, prostule.

Săpatul a continuat, în vreme ce primele dăre de lumină se arătau în partea dinspre răsărit.

*

Câmpul cel mare de la poalele coastei abrupte fusese secerat, dar paieile nu fuseseră arse încă și zăceau în șiruri lungi, aurii, pe miriștea de culoare mai închisă, în contrast cu tulpinile țepoase și buruienile din lan — troscot și scânțeiute, avrămeasă și coada—mielului, trei—frați—pătați și iarbă—iute — fără culoare și neclintite sub lumina ștearsă a lunii. Între șirurile de paie, miriștea era la fel de golașă ca dealul.

—Acum, a zis Alună când au ieșit din brâul de păducel și sânger din jurul stâlpului, sunteți siguri amândoi că pricepeți ce o să facem?

—Ceri cam mult de la noi, Alună—rah, nu—i așa? a răspuns Păpădie. Dar trebuie să încercăm, asta—i sigur. Nimic altceva n—ar mai putea acum să salveze sălașul.

—Atunci haideți, a zis Alună. Măcar e ușor de mers — pe jumătate mai aproape acum, c—au secerat câmpul. Nu vă bateți capul cu ascunzișurile — fugiți la vedere. Stați totuși pe lângă mine. O să fug cât de tare pot.

Au traversat câmpul destul de ușor, cu Păpădie alergând în frunte. Singura alarmă a fost când au stârnit patru potârniche, care s—au dus, zvârr, peste gardul viu, și—au întins larg aripile și au poposit pe câmpul

³⁸ William Shakespeare, *Opere*, voi. II, trad. Tudor Vianu, ESPLA, București, 1955 (n.tr.).

de acolo. Curând au ajuns la drum și Alună s— a oprit la gardul de mărăcini din vârful taluzului dinspre ei.

—Acuma, Mură, a zis, pe tine te lăsăm aici. Stai ascuns și nu face nicio mișcare. Când vine vremea, să nu țâșnești prea repede. Ai cel mai mare avans dintre noi toți. Folosește—l — și păstrează—l. Când ajungi acasă, intră în tunelul lui Kehaar și stai acolo până ce se liniștesc lucrurile. Ai priceput bine ce ai de făcut?

—Da, Alună—rah, a zis Mură. Dar, din câte văd, s—ar putea să trebuiască să fug fără oprire până la copacul de fier. Nu—i niciun adăpost.

—Știu, a zis Alună. N—avem ce face. Dacă n—ai încotro, va trebui s—o iei către gardul viu și să tot ieși din el și să intri la loc. Fă ce crezi tu. N—avem timp acum să stăm și să punem totul la punct. Doar asigură—te că ajungi înapoi la sălaș. Totul depinde de tine.

Mură și— a croit drum prin mușchiul și iedera din jurul păducelului. Ceilalți doi au trecut drumul și au pornit în sus pe coastă, către șoproanele de la marginea aleii.

—Au pe— aici rădăcini tare bune, a zis Alună, pe când treceau pe lângă ele, ajungând la gardul viu. Ce păcat că n—avem timp acum. Când se termină toate astea, o să dăm noi oleacă iama pe aici, tiptil.

—Nădăjduiesc s—o facem, Alună—rah, a zis Păpădie. O iei în sus drept pe alee? Cum rămâne cu pisicile?

—E cea mai scurtă cale, a zis Alună. Nimic altceva nu mai contează acum.

Deja se luminase de— a binelea și câteva ciocârlii urcaseră pe cer. Pe când se apropiau de cercul cel mare de ulmi, au auzit iarăși deasupra oftatul și foșnetul iute, iar o frunză galbenă a coborât rotindu—se pe marginea șanțului. Au ajuns în vârful coastei și au văzut în fața lor hambarele și curtea fermei. De peste tot începea să se audă ciripit și ciorile strigau din vârful ulmilor, dar nimic — nici măcar o vrăbiuță — nu se mișca pe pământ. Chiar în față, de cealaltă parte a curții, aproape de casă, era cușca. Dulăul nu se vedea, dar funia, legată de belciugul de pe acoperișul drept, atârna peste margine și dispărea dincolo de pragul acoperit cu paie.

—Am ajuns la timp, a zis Alună. Jigania doarme încă. Acuma, Păpădie, nu cumva să faci vreo greșeală. Stai în iarbă acolo, în fața cuștii. Când o să rod de tot funia, o s—o vezi cum cade. Dacă nu—i bolnav ori surd, atunci câinele o să se trezească; probabil înainte, mă tem, dar așa văd eu lucrurile. Trebuie să—l atragi și să—l faci să te urmărească până la drum. Ești foarte iute. Ai grijă să nu—ți piardă urma. Folosește gardurile vii, dacă vrei; dar nu uita că târăște după el funia. Du—l până la Mură. Asta—i tot ce contează.

—Dacă ne mai vedem vreodată, Alună—rah, a zis Păpădie, în vreme ce se ascundea în bordura de iarbă, o s—avem miezul celei mai tari povești care s— a spus vreodată.

—Iar tu ești cel care o s—o spună, a zis Alună.

A înaintat într—un semicerc către răsărit și a ajuns la peretele casei. Apoi a început să țupăie cu grijă de— a lungul peretelui, intrând și ieșind din stratul îngust de flori. În cap i se învârtiseau aprig mirosurile — brumărele în floare, cenușă, bălegar de vite, câine, pisică, găini, apă stătătoare. A ajuns în spatele cuștii care duhnea a creozot și a paie putrezite. O jumătate de balot de paie era rezemat de ea — era, fără îndoială, pentru primenirea așternutului din cușcă, dar, cu vremea uscată, nu fusese pus la loc în hambar. Asta măcar era o fărâmă de noroc, pentru că se așteptase să ajungă greu pe acoperiș. S— a cățărat pe paie. Pe o parte a acoperișului gudronat atârna o bucată ruptă dintr—o pătură veche, plină de rouă. Alună s— a ridicat în două labe, amușinând, apoi a pus pe ea etichetele din față. N— a alunecat. S— a tras în sus.

Cât zgomot să fi făcut? Cât de tare se simțea mirosul său peste cel de smoală și paie și fermă? A încremenit, încordat pentru săritură, așteptându—se să audă mișcare dedesubt. Nu s— a auzit nimic. În duhoarea îngrozitoare de câine, care îl ținea în ghearele fricii și striga: „Fugi! Fugi!” de— a lungul fiecărui nerv, s— a strecurat către locul în care belciugul era înșurubat în acoperiș. Ghearele i— au scos un zgrepțănăt ușor și iar s— a oprit. Tot nicio mișcare. S— a ghemuit și a început să roadă și să muște funia.

Era mai ușor decât crezuse. Era mult mai ușor decât fusese cu funia de pe barcă, deși era cam la fel de groasă. Funia bărcii era udată de ploaie, flexibilă, alunecoasă și cu fibre tari. Aceasta, deși era plină de rouă pe afară, înăuntru era uscată și cu fibre subțiri. După foarte puțin timp s— a arătat miezul curat. Dinții lui din față, ca niște dălți, mușcau de zor și simțea cum se rup fibrele uscate. Funia era deja pe jumătate roasă.

În clipa aceea a simțit trupul voinic al dulăului mișcându—se sub el. S— a întins, s— a scuturat și a căscat. Funia s— a mișcat un pic și așternutul de paie a foșnit. Duhoarea lui puternică a urcat, ca un nor.

„Nu mai contează dacă m— aude acum, și— a zis Alună. Dacă izbutesc iute să rod de tot funia asta, nu mai contează. Câinele o să se ia după Păpădie, dacă rod destul de iute ca sfoara să se rupă când începe să tragă de ea.”

A mușcat iar sfoara și s— a ridicat să— și tragă un pic sufletul, privind peste cărare spre locul unde aștepta Păpădie. Apoi a încremenit, cu ochii holbați. Puțin mai în spatele lui Păpădie, în iarbă, era ghemuită pisica tigrată cu piept alb, cu ochii larg deschiși și biciuind din coadă. Îi văzuse și pe el, și pe Păpădie. Pe când privea, pisica s— a mai apropiat un pic. Păpădie stătea nemișcat, privind țintă înspre cușcă, așa cum i se spusese. Pisica s— a încordat să sară.

Înainte să— și dea seama ce face, Alună a izbit cu picioarele în acoperiș. A izbit de două ori, apoi s— a întors să sară jos și să fugă. Păpădie, reacționând pe loc, a țâșnit din iarbă pe pietriș, la vedere. În aceeași clipă pisica a sărit și a aterizat exact pe locul în care fusese el. Dulăul a scos două lătrături scurte și ascutite și s— a năpustit afară din cușcă. L— a văzut imediat pe Păpădie și a fugit până la capătul funiei. Funia s— a întins, a rezistat o clipă, apoi a plesnit în locul în care o subțiasse Alună. Cușca s— a smucit în față, s— a înclinat, s— a îndreptat și a izbit pământul, zgâlțâindu— se. Alună, deja dezechilibrat, s— a prins cu ghearele de pătură, labelle i— au alunecat și s— a rostogolit peste margine. A căzut greoi pe piciorul vătămat și a rămas acolo, zvâcnind din picioare. Câinele plecase.

Alună s— a oprit din zvâcnit și a rămas nemișcat. Simțea un junghi în sold, dar știa că se poate mișca. Și— a amintit de podeaua înălțată a hambarului din partea cealaltă a curții. Nu era departe, putea să șchiopăteze până acolo, să intre sub podea și apoi să ajungă în șanț. S— a ridicat pe labelle dinainte.

În clipa aceea a fost doborât pe— o coastă și s— a simțit țintuit de pământ, în blana de pe spinare simțea o înțepătură ușoară, dar ascutită. A izbit cu labelle din spate, dar n— a lovit nimic. A întors capul. Pisica era deasupra, ghemuită pe jumătate peste el. Mustățile îi gâdilau urechea. Ochii mari, verzi, cu pupilele strânse în lumina soarelui în două crăpături verticale, negre, se uitau țintă în ochii lui.

— Ești în stare să fugi? a șuierat pisica. N— aș prea zice.

46. BAROSANU' NU SE DĂ BĂTUT

Iată o bubuială zdravănă, domnilor. Să vedem cine o să bubuie mai multă vreme.
Ducele de Wellington (la Waterloo)

Cruciuliță s—a cățarat pe panta abruptă a puțului și s—a oprit lângă Jaleș în scobitura de sus.
—N—a mai rămas nimic de săpat, domnule, a zis. Fundul o să se prăbușească dacă intră cineva acum.
—Poți să—ți dai seama ce e dedesubt? a întrebat Jaleș. O să intrăm într—un tunel ori o vizuină?
—Sunt sigur că—i o vizuină, domnule, a răspuns Cruciuliță. De fapt, mi se pare că dedesubt e un loc gol neobișnuit de mare.
—Câți iepuri crezi că sunt acolo?
—N—am auzit niciunul. Dar poate că stau liniștiți și așteaptă să ne atace când intrăm.
—N—au atacat cine știe cât până acum, a zis Jaleș. O ceată de neputincioși — stau bosumflați sub pământ, iar unii din ei dau bir cu fugiții noaptea. Nu cred c—o să ne dea mult de furcă.
—Dacă nu cumva, domnule..., a zis Cruciuliță. Jaleș s—a uitat la el, așteptând.
—Dacă nu cumva... ne atacă animalul, domnule, a zis Cruciuliță. Orice o fi el. Nu—i Pipirig ăla care să—și închipuie tot soiul de lucruri. E imposibil.
încerc doar să gândesc cu un pas mai departe, a adăugat, în vreme ce Jaleș tot nu spunea nimic.
—Ei bine, a zis Jaleș în cele din urmă, dacă *este* un animal, o să descopere că și *eu* sunt un animal.
A ieșit pe taluz, unde așteptau Arșinic și Verbină împreună cu alți câțiva.
—Am făcut toată munca grea de—acum, a zis. O să ne putem lua acasă iepuroaicele de îndată ce isprăvim treaba jos. Iată cum facem. Eu o să sparg fundul puțului și intru drept în vizuina de dedesubt. Nu vreau să mă urmeze decât trei, altfel o să fie zăpăceală și o să ajungem să ne încăierăm între noi. Verbină, vii după mine și mai aduci doi. Dacă e vreo problemă, ne ocupăm noi. Cruciuliță, vine rândul tău. Dar tu stai în puț, ai înțeles? Nu sări până nu—ți zic eu. Atunci când o să știm unde suntem și ce facem, poți să mai aduci câțiva înăuntru.
Nu exista în *Owsla* vreun iepure care să n—aibă încredere în Jaleș. Când l—au auzit că se pregătește să intre primul în adâncurile vizuinii dușmanilor, atât de netulburat de parcă s—ar fi dus să caute păpădii, ofițerii s—au simțit îmbărbătați. Își ziceau că se prea poate ca locul să fie predat fără nicio luptă. Când a condus asaltul final din crângul Nutley, Generalul a omorât sub pământ trei iepuri, și niciun altul n—a mai cutezat să i se împotrivescă, chiar dacă în ziua dinainte fuseseră câteva încleștări aprige în tunelurile din afară.
—Prea bine, a zis Jaleș. Acum, nu vreau să se răzlețească nimeni. Arșinic, îngrijește—te de asta. De îndată ce deschidem pe dinăuntru unul dintre tunelurile astupate, poți să umpli locul. Ține—i laolaltă aici până—ți dau eu de știre și apoi trimite—i înăuntru iute.
—Noroc, domnule, a zis Arșinic.
Jaleș a sărit în scobitură, și—a lăsat urechile pe spate și a pornit în jos prin puț. Hotărâse deja că o să coboare fără să mai stea să asculte. N—avea rost, de vreme ce voia să intre pe dată, indiferent dacă era sau nu ceva de auzit. Era mai important să nu pară că șovăie, ori să—l facă pe Verbină să șovăie; și ca dușmanul, dacă era acolo, să aibă cât mai puțin timp să—l audă pe el venind. Dedesubt avea să fie ori un tunel, ori o vizuină. Fie va trebui să lupte pe dată, fie va avea mai întâi ocazia să se uite înjur și să—și dea seama unde se află. Nu conta. Ceea ce conta era să găsească iepuri și să—i omoare.
A ajuns la fundul puțului. Așa cum spusese Cruciuliță, era clar că e subțire — ca gheața de pe o băltoacă — calcar, pietricele și pământ afânat. Jaleș a scurmat prin el cu ghearele din față. Pământul umed a rezistat un pic și apoi s—a prăbușit. Jaleș l—a urmat.
A căzut cam pe lungimea trupului său — destul de mult ca să știe că e într—o vizuină. Când a aterizat, a izbit în podea cu labelle din spate și a țâșnit într—o parte, să nu stea în calea lui Verbină, care venea după el, dar și ca să ajungă la perete și să se întoarcă înaintea să fie atacat din spate. S—a pomenit pe o grămadă de pământ moale — evident, capătul unui tunel blocat care ieșea din vizuină — și s—a întors. Peste o clipă Verbină era lângă el. Al treilea iepure, oricine o fi fost, părea că are probleme. îl auzeau amândoi scurmând prin pământul căzut.
—Vino aici, a spus Jaleș aspru.
Iepurele, un veteran masiv, puternic, pe nume Tunet, s—a dus la ei, împleticindu—se.

—Ce—ai pățit? a întrebat Jaleș.

—Nimic, domnule, a răspuns Tunet, doar că—i un iepure mort pe podea și m—a surprins pentru o clipă.

—Un iepure mort? a zis Jaleș. Ești sigur că—i mort? Unde—i?

—Aici, domnule, lângă puț.

Jaleș a traversat iute vizuina. De partea cealaltă a grămezii de pământ căzut din puț zăcea trupul nemișcat al unui iepure. L—a adulmecat și apoi l—a împuns cu nasul.

—Nu—i mort de mult, a zis. E aproape rece, dar nu țeapăn. Tu ce înțelegi din asta, Verbină? Iepurii nu mor sub pământ.

—E un iepure pipernicit, domnule, a răspuns Verbină. Poate că nu i—a plăcut ideea să lupte cu noi, și ceilalți l—au omorât când le—a zis.

—Nu, nu poate fi asta. N—are nicio zgârietură. Ei, lăsați—l. Trebuie să mergem mai departe, iar un iepure de mărimea asta nu schimbă nimic, fie el mort sau viu.

A pornit pe lângă perete, adulmecând din mers. A trecut de două tuneluri astupate, a ajuns la o deschizătură între niște rădăcini de copac groase și s—a oprit. Locul era evident mare — mai mare ca vizuina Consiliului din Efrafa. De vreme ce nu erau atacați, putea să folosească spațiul în favoarea sa, aducând pe dată mai mulți iepuri. S—a înapoiat iute la puț. Ridicat pe labelle din spate de—abia ajungea să—și sprijine labelle dinainte de buza zdrențuită a găurii.

—Cruciuliță? a zis.

—Da, domnule, a răspuns Cruciuliță de deasupra.

—Vino încoace, a zis Jaleș, și mai ia patru cu tine. Sari în partea asta — s—a mișcat un pic —, e pe podea un iepure mort, unul de—ai lor.

Încă se mai aștepta să fie atacat în orice clipă, dar locul a rămas tăcut. A ascultat în continuare, adulmecând aerul închis, în vreme ce cinci iepuri au căzut pe rând în vizuină. Apoi l—a dus pe Cruciuliță la cele două tuneluri astupate din peretele dinspre răsărit.

—Deschideți astea cât de repede puteți, a zis, și trimiteți doi iepuri să vadă ce e în spatele rădăcinilor de copac de dincolo. Dacă sunt atacați, să mergeți pe dată în sprijinul lor.

—Știți, domnule, e ceva ciudat cu peretele din capătul celălalt, a zis Verbină, în vreme ce Cruciuliță își trimitea iepurii la muncă. Cea mai mare parte e pământ care n—a mai fost săpat. Dar în vreo două locuri pământul e mult mai moale. Aș zice că niște tuneluri care duc prin perete au fost astupate de foarte puțin timp — probabil de aseară încoace.

Jaleș și Verbină au mers cu grijă de—a lungul peretelui de miazăzi al Fagurelui, scurmând și ascultând.

—Cred că ai dreptate, a zis Jaleș. Ai auzit vreo mișcare din partea cealaltă?

—Da, domnule, chiar pe aici, a zis Verbină.

—O să dăm jos grămada asta de pământ moale, a zis Jaleș. Pune la treabă doi iepuri. Dacă am dreptate și Thlayli e de partea cealaltă, o să dea de belea curând. Asta vrem — să—l silim să—i atace.

În vreme ce Tunet și Scaiete se apucau să sape, Jaleș s—a ghemuit tăcut în spatele lor, așteptând.

*

Chiar și înainte să audă că se prăbușește bolta Fagurelui, Barosanu' știa că nu mai poate fi mult până ce iepurii din Efrafa găsesc locurile moi din peretele de la miazăzi și încearcă să răzbată printr—unul dintre ele. N—avea să dureze mult. Atunci va trebui să lupte — probabil cu Jaleș însuși; iar dacă Jaleș se încleștează cu el și își folosește greutatea, nu—i rămân prea multe șanse. Trebuia, cumva, să izbutească să—l rănească de la bun început, înainte să se aștepte. Dar cum?

I—a spus lui Laur.

—Necazul cu vizuina asta e că n—a fost făcută ca să fie apărată, a zis Laur. Pentru asta era Tunelul Neumblat de acasă, așa mi—a zis o dată Threarahul. Era făcut ca, dacă—i nevoie, să putem trece pe dedesubtul dușmanului și să ieșim acolo unde nu se așteaptă.

—Asta e! a strigat Barosanu'. Asta trebuie făcut! Uite, o să—mi sap o adâncitură în podeaua tunelului, chiar în spatele deschizăturii astupate. Apoi mă acoperiți cu pământ. N—o să mă observe — sunt deja prea multe săpături și locu—i vraște. Știu că—i un risc, dar ar fi mai bine decât să încerc pur și simplu să—i țin piept unui iepure ca Jaleș.

—Dar ce faci dacă încearcă să răzbată prin perete în altă parte? a zis Laur.

—Trebuie să încercați să—i faceți să sape aici, a răspuns Barosanu'. Când îi auziți pe partea cealaltă,

faceți un zgomot — zgrepțânați sau mai știu eu ce — chiar deasupra locului unde—s eu. Orice care să le atragă atenția. Haideți, ajutați—mă să sap. Iar tu, Argintiule, adu—i acum pe toți din Fagure și astupați cu totul peretele ăsta.

—Barosane, a zis Ulcică, nu—l pot trezi pe Cinci. Încă mai zace acolo, în mijlocul podelei. Ce—i de făcut?

—Mă tem că nu putem face nimic acum, a răspuns Barosanu'. E mare păcat, dar trebuie să—l lăsăm acolo.

—Vai, Barosane, a strigat Ulcică, lasă—mă să stau cu el! N—o să—mi simți lipsa și pot să încerc mai departe...

—Hlao—roo, a zis Laur cu cea mai mare blândețe, dacă nu—l pierdem decât pe Cinci înainte să se termine treaba asta, apoi înseamnă că Stăpânul Frith însuși a luptat pentru noi. Nu, îmi pare rău, prietene, nu mai spune nimic. Avem nevoie de tine, avem nevoie de toată lumea. Argintiule, ai grijă să meargă în spate, cu ceilalți.

Când Jaleș a căzut prin bolta Fagurelui, Barosanu' stătea deja ascuns sub un strat subțire de pământ dincolo de peretele de la miazăzi, nu departe de culcușul lui Trifoi.

*

Tunet și—a înfipt dinții într—o rădăcină ruptă și a tras—o afară. Pe dată s—a prăbușit niște pământ și a rămas o gaură acolo unde săpase. Pământul nu mai ajungea până la boltă. Nu mai era decât o grămadă lată de pământ moale care umplea pe jumătate tunelul. Jaleș, care aștepta încă în tăcere, mirosea și auzea mulți iepuri în partea cealaltă. Nădăjduia că acum o să iasă la vedere în vizuină și o să încerce să—l atace. Dar n—au făcut nicio mișcare.

Când era vorba de luptă, Jaleș nu stătea să—și facă socoteli amănunțite. Oamenii și animalele mai mari, cum sunt lupii, au de obicei idee de numărul lor și de cel al dușmanilor, și asta le afectează dorința de luptă și felul în care procedează. Jaleș n—avusese niciodată nevoie să gândească așa. Din toată experiența sa de luptă învățase că aproape întotdeauna sunt cei care vor să lupte și cei care nu vor, dar simt că n—au încotro. Nu o dată a luptat singur și și—a impus voința unei mulțimi de iepuri. Ținea în stăpânire un sălaș mare, cu ajutorul câtorva ofițeri devotați. Nu i—a trecut prin minte acum — iar dacă i—ar fi trecut, n—ar fi crezut că are vreo importanță — că cei mai mulți dintre iepurii săi erau încă afară; că aceia care erau cu el erau mai puțini decât cei aflați de cealaltă parte a peretelui și că până ce Cruciuliță nu deschide tunelurile nu pot să iasă, chiar dacă ar vrea. Acest lucru nu contează printre iepurii luptători. Ferocitatea și agresivitatea înseamnă totul. Ceea ce știa Jaleș era că iepurii de dincolo de perete se tem de el și că în această privință el are avantajul.

—Cruciuliță, a zis, de îndată ce termini de destupat tunelurile astea, spune—i lui Arșinic să—i trimită pe toți jos. Voi, ceilalți, veniți după mine. O să terminăm treaba asta până ce ajung ceilalți aici.

Jaleș n—a mai așteptat decât să—i aducă Cruciuliță înapoi pe cei doi iepuri care fuseseră trimiși să caute printre rădăcinile din partea de miazănoapte a vizuinii. Apoi, cu Verbină după el, s—a cățărat pe grămada de pământ prăbușit și și—a croit drum prin tunelul îngust. În întuneric auzea și mirosea foșnetul și îngrămădeala — și iepuri, și iepuroaice — din fața sa. Erau doi iepuri drept în calea sa, dar s—au tras îndărăt când a răzbătut prin pământul afânat. S—a repezit înainte și a simțit cum podeaua se răstoarnă deodată sub el. În clipa următoare, un iepure a țâșnit din pământ la picioarele sale și și—a înfipt dinții în scobitura labei stângi din față, chiar acolo unde se îmbina cu trupul.

Jaleș câștigase aproape toate luptele din viața sa folosindu—și greutatea. Alți iepuri nu—l puteau opri și, odată căzuți, rareori mai apucau să se ridice. A încercat și acum să împingă, dar labele din spate nu aveau de ce să se proptească în grămada de pământ afânat din spatele său, care se turtea.

S—a tras înapoi, și atunci și—a dat seama că iepurele de lângă el era ghemuit într—o adâncitură de mărimea trupului lui. A lovit și a simțit că ghearele sale scurmă adânc în spinare și în șold. Apoi celălalt iepure, cu dinții înfipti încă sub umărul lui Jaleș, a zvâcnit în sus, cu labele dinapoi proptite în podeaua scobiturii. Jaleș, cu amândouă labele din față ridicate de pe pământ, a fost azvârlit pe spate în mormanul de pământ. A izbit cu ghearele, dar potrivnicul îi dăduse deja drumul și nu mai putea fi atins.

Jaleș s—a ridicat. Simțea că îi curge sângele pe partea dinăuntru a labei stângi din față. Mușchiul era vătămat. Nu putea să se lase pe labă. Dar și ghearele sale erau pline de sânge, și sângele ăla nu era al său. —Sunteți bine, domnule? a întrebat Verbină.

—Sigur că—s bine, prostule, a zis Verbină. Ține—te după mine. Celălalt iepure a vorbit din fața lui.

—Mi—ai spus cândva că, dacă vreau să impresionez pe cineva, să încep cu tine, Generale. Nădăjduiesc c—am izbutit.

—Ți—am spus cândva c—o să te omor eu însumi, a răspuns Jaleș. Nu—i nicio pasăre albă pe aici, Thlayli.

A înaintat pentru a doua oară.

Zeflemeaua lui Barosanu' fusese cu tâlc. Nădăjduia că Jaleș o să se repeadă la el și, astfel, să—i dea prilejul să—l mai muște o dată. Dar, în vreme ce aștepta, lipit de pământ, și—a dat seama că Jaleș e prea isteț ca să înșface momeala. Întotdeauna cântărea pe dată orice situație nouă, iar acum venea încet, ținându—se și el aproape de pământ. Avea de gând să—și folosească ghearele. Speriat, ascultându—l pe Jaleș cum se apropie, Barosanu' și—a dat seama de mișcarea inegală a labelor din față, ajunse aproape la distanța de la care puteau să lovească. Instinctiv, s—a tras înapoi, și atunci gândul a venit odată cu sunetul. „Laba stângă din față se târăște. N—o poate folosi cum trebuie.” Lăsându—și coastele din dreapta descoperite, a izbit în stânga.

Ghearele i—au găsit laba lui Jaleș și au sfâșiat—o în lateral; dar, înainte să se poată trage înapoi, toată greutatea lui Jaleș s—a lăsat peste el, iar în clipa următoare dinții lui i s—au înfipt în urechea dreaptă. Barosanu' a țipat, pus la pământ și zvârcolindu—se. Jaleș, simțind teama și disperarea potrivnicului, a dat drumul urechii și s—a înălțat deasupra lui, gata să—i muște și să—i sfâșie ceafa. O clipă a stat deasupra Barosanului, care era neajutorat, cu umerii umplând tunelul. Apoi laba din față i—a cedat, și s—a clătinat într—o parte, proptindu—se de perete. Barosanu' i—a tras două lovituri peste față și a simțit că a treia a trecut printre mustățile lui Jaleș, care sărise înapoi. Sunetul răsuflării lui grele venea limpede din vârful grămezii de pământ. Barosanu', cu sângele picurând din spate și din ureche, a rămas pe poziție, așteptând. Deodată și—a dat seama că vede forma întunecată a Generalului Jaleș desenată vag, cum stătea ghemuit mai sus de el. Primele semne ale zilei licăreau în spate, prin bolta prăbușită a Fagurelui.

47. CERUL ATÂRNAT

Tauru' o *vinit* la mine, cu capu—n *pept*. Da' io nu m—am clintit...

M—am dus la iei. Iei o fost ăl de s—o clintit.

Flora Thompson, *Lark Rise*

Când Alună a bocănit din picioare, Păpădie a sărit ca ars din brazda de iarbă. Dacă ar fi fost pe acolo vreo vizuină, s—ar fi îndreptat către ea. O fracțiune de secundă s—a uitat în susul și—n josul cărării de pietriș. Apoi dulăul s—a năpustit către el, așa că s—a răsucit și a țâșnit către hambarul înălțat de la pământ. Dar, înainte să ajungă acolo, și—a dat seama că nu trebuie să se refugieze sub podea. Dacă o făcea, câinele s—ar fi oprit; și cu siguranță un om l—ar fi chemat înapoi. Trebuia să—l scoată din fermă și să—l ducă până la drum. Și—a schimbat direcția și a gonit pe alee către ulmi.

Nu se așteptase ca dulăul să fie atât de aproape în spatele său. Auzea răsuflarea lui și zgomotul pietrișului care zbura de sub etichetele lui.

„E prea iute pentru mine! și—a zis. O să mă prindă!” într—o clipă avea să—l ajungă și să—l tăvălească, frângându—i spinarea și smulgând cu colții viața din el. Știa că iepurii de câmp, când sunt ajunși din urmă, se feresc cotind mai iute și mai iscusit decât câinele care fuge după ei și făcând cale—ntoarsă. „Va trebui s—o iau înapoi, și—a zis, disperat. Dar atunci o să fugă după mine în sus și—n jos pe alee și omul o să pună capăt vânzolelii, ori o să trebuiască să scap de el intrând și ieșind din gardul viu; și atunci planul cade baltă.”

A fugit peste creastă și în jos, spre ocolul vitelor. Când Alună îi spusese ce are de făcut, părea că trebuie să fugă înaintea câinelui și să—l convingă să vină după el. Acum fugea pur și simplu ca să—și scape pielea, și asta cu o iuțeală pe care n—o mai avusese niciodată, o iuțeală pe care știa că n—o poate păstra mult timp.

De fapt, Păpădie a străbătut cei aproape trei sute de metri până la ocolul vitelor în mult mai puțin de o jumătate de minut. Dar când a ajuns la paiele din prag i s—a părut că aleargă de—o veșnicie. Alună și curtea fermei erau lucruri de demult. Nu făcuse nimic altceva în viața sa decât să gonească pe alee, simțind pe șolduri răsuflarea câinelui. La poartă, un șobolan mare i—a tăiat calea, și câinele s—a oprit o clipă. Păpădie a ajuns la șopronul cel mai apropiat și s—a aruncat între doi baloți de paie de la poalele unei grămezi. Era strâmt acolo și n—a putut să se întoarcă decât cu greu. Dulăul era în fața lui, scurmând nerăbdător, scheunând și zvârlind paiele în sus pe când adulmeca la poalele grămezii.

—Stai liniștit, a zis un șobolan tânăr din paiele de alături. într—un minut pleacă. Știi, nu—s ca pisicile.

—Ăsta—i necazul, a zis Păpădie, gâfâind și rostogolindu—și ochii holbați. Nu trebuie să—mi piardă urma; și nu—i nicio clipă de pierdut.

—Ce? a zis șobolanul, nedumerit. Ce zici?

Fără să—i răspundă, Păpădie s—a furișat până la altă crăpătură și—a adunat un pic puterile și a țâșnit din ascunzătoare, alergând de—a curmezișul curții până la șopronul din partea cealaltă. Era deschis în față, și a trecut prin el până la scândurile din spate. Era o deschizătură sub capătul rupt al unei scânduri și s—a strecurat pe acolo în câmpul din spate. Dulăul, pe urmele lui, și—a vârat capul în deschizătură și a împins, lătrând întăritat, încetul cu încetul, scândura s—a ridicat ca o trapă, până ce câinele a izbutit să treacă dincolo.

Acum, că pornise mai bine, Păpădie a rămas în loc deschis și a alergat pe câmp în jos către gardul viu de lângă drum. Știa că are viteză mai mică, dar și câinele încetinise. Alegând o parte mai lată a gardului, a trecut prin el și a traversat drumul. Mură a venit la el, coborând în grabă taluzul. Păpădie s—a prăbușit în șanț, sleit. Dulăul era la mai puțin de șase metri, dincolo de gardul viu. Nu găsea un loc de trecere.

—E mai iute decât aș fi crezut, a gâfâit Păpădie, dar l—am obosit. Nu mai pot să fac nimic. Trebuie să mă adăpostesc. Nu mai am niciun strop de putere.

Era limpede că Mură e speriat.

—Frith să mă ajute! a șoptit. N—o să fiu în stare!

—Du—te, repede, a zis Păpădie, până nu—și pierde interesul. Te prind din urmă și te ajut, dacă pot.

Mură a țupăit fără grabă până în drum și s—a ridicat în două labe. Văzându—l, câinele a lătrat și s—a aruncat cu toată puterea în gard. Mură a pornit ușurel pe drum către două porți care stăteau față în față ceva mai încolo. Câinele a mers în rând cu el. De îndată ce a fost sigur că dulăul a văzut poarta de pe partea lui și are de gând să se ducă acolo, Mură s—a întors și a luat—o în sus pe taluz. Odată ajuns pe

miriște, a așteptat să se arate câinele.

I—a trebuit mult până să apară; iar când a ieșit în sfârșit pe câmp, strecurându—se printre stâlpul porții și taluz, nu i—a dat nicio atenție. A amușinat pe la poalele taluzului, a stârnit o potârniche și a sărit după ea, apoi s—a apucat să scormonească printr—o tufă de măcriș. O vreme Mură a fost prea speriat ca să se miște. Dar apoi, disperat, a țupăit agale către el, încercând să se poarte ca și cum n—ar fi văzut că e acolo. Dulăul s—a repezit către el, dar aproape imediat a părut că—și pierde interesul și și—a văzut de scormonit și de amușinat pe pământ. În cele din urmă, când Mură nu mai știa ce să facă, câinele a pornit de bunăvoie peste câmp, umblând voios de—a lungul unui șir de paie, cu funia ruptă târâș după el și sărind de colo—colo la fiecare chițait ori foșnet. Mură, adăpostindu—se după un șir paralel, mergea în rând cu el. Așa au ajuns până la linia stâlpilor, la jumătatea distanței până la poalele dealului. Acolo l—a ajuns din urmă Păpădie.

—Nu—i destul de repede, Mură! *Trebuie* să mergem. Barosanu' poate să fi murit.

—Știu, dar cel puțin merge în direcția cea bună. La început n—am putut să—l urnesc. N—am putea să...

—Trebuie să vină în sus pe deal cu iuțeală mare, altfel n—o să—i ia prin surprindere. Haide, o să—l momim împreună. Dar trebuie mai întâi să i—o luăm înainte.

Au gonit prin miriște până ce s—au apropiat de copaci. Apoi s—au întors și au tăiat fâțiș calea dulăului. De data asta s—a luat imediat după ei, iar cei doi iepuri au ajuns în tufișurile de la poalele coastei abrupte fără să aibă mai mult de zece metri avans. Când au început urcușul, au auzit cum câinele își croiește drum frângând tulpinile de soc. A lătrat o dată, apoi au gonit pe coasta fără vreun ascunziș, cu dulăul care îi urmărea fără să mai scoată vreun sunet.

*

Sângele curgea pe grumazul lui Barosanu' și pe laba din față. Se uita țintă la Jaleș, care era ghemuit pe grămada de pământ, așteptându—se să—l vadă sărind în orice clipă. Auzea un iepure mișcându—se în spatele său, dar tunelul era așa de îngust, încât nu s—ar fi putut întoarce nici măcar în condiții neprimejdioase.

—Toți sunt bine? a întrebat.

—Sunt bine, a răspuns Laur. Haide, Barosane, lasă—mă să—ți iau locul acum. Ai nevoie de odihnă.

—Nu pot, a găfăit Barosanu'. N—ai putea să treci de mine aici... nu—i loc... și dacă mă dau înapoi fiara o să se ia după mine... și ne trezim cu el prin vizuini. Las' pe mine. Știu ce fac.

Barosanului îi trecuse prin cap că în tunelul îngust chiar și trupul său mort ar fi o piedică mare. Cei din Efrafa ar trebui fie să—l tragă afară, fie să sape în jurul lui, și asta ar însemna și mai multă întârziere. În vizuina din spatele său îl auzea pe Clopoțel, care se pare că le spunea iepuroaicelor o poveste. „Bună idee, și—a zis. Asta le ocupă gândurile. E mai mult decât aș fi putut să fac eu dacă trebuia să stau acolo.”

„Așa că El—ahrairah i—a spus vulpii: «Oi mirosi tu a vulpe și te—oi purta tu ca o vulpe, da' eu pot să—ți ghicesc norocul în apă.»”

Deodată Jaleș a glăsuțit:

—Thlayli, a zis, de ce vrei să—ți azvârli aiurea viața? Pot să trimit în tunelul ăsta iepuri odihniți unul după altul. Ești prea bun ca să fii omorât. Vino cu noi în Efrafa. Îți promit să—ți dau comanda oricărui Semn vrei tu. Ai cuvântul meu.

—*Silfly hraka, u embleer rah*, a răspuns Barosanu'.

„Aha, a zis vulpea, să—mi ghicești norocul, da? Și ce anume vezi tu în apă, prietene? Iepuri grași fugind prin iarbă, da, da?”

—Prea bine, a zis Jaleș. Dar nu uita, Thlayli, tu însuți poți să pui capăt aiurelii ăsteia oricând poștești.

„Ba nu, a răspuns El—ahrairah, nu iepuri grași văd eu în apă, ci ogari iuți care au prins urma și dușmanul meu care fuge ca să scape cu viață.”

Barosanu' și—a dat seama că Jaleș știa și el că în tunel trupul său mort ar fi o piedică aproape la fel de mare ca el viu. „Vrea să ies pe picioarele mele, și—a zis. Dar Inie, nu Efrafa, e locul în care mă duc de aici.”

Deodată, Jaleș s—a azvârlit înainte dintr—un salt și a aterizat lângă Barosanu' ca o creangă ce cade din copac. N—a încercat să—și folosească ghearele. Trupul lui uriaș se împingea, piept la piept, în trupul Barosanului. Cu capetele înclinate într—o parte, fiecare mușca din umerii celuilalt. Barosanu' a simțit că alunecă încet înapoi. Nu putea să se împotrivească împingerii uriașe. Labele din spate, cu ghearele răsfirate, brăzdau podeaua tunelului, în vreme ce pierdea teren. În câteva clipe avea să fie împins în

vizuina din spate. Adunându—și ultimele puteri în strădania de a rămâne pe loc, și—a scos dinții din umărul lui Jaleș și și—a înclinat capul, ca un cal înhămat care se trudește cu povara din căruță. Însă aluneca în continuare. Apoi, foarte încet, după cum părea, apăsarea cumplită a început să slăbească. Ghearele lui se propteau în podea. Jaleș, cu dinții înfiți în spatele lui, fornăia și se îneca. Deși Barosanu' nu știa, loviturile date înainte îi sfâșiaseră lui Jaleș nasul. Avea nările pline de propriul sânge și, cu fălcile încheștate în blana Barosanului, nu mai putea să răsuflă. Peste o clipă s—a descleștat de el. Barosanu', care nu mai avea niciun strop de vlagă, a rămas întins pe jos. După câteva clipe a încercat să se ridice, dar a simțit că—l cuprinde slăbiciunea și i s—a părut că se tot rostogolește printr—un șanț plin cu frunze. A închis ochii. A fost liniște și apoi l—a auzit foarte limpede pe Cinci vorbind din iarba înaltă. „Ești mai aproape de moarte ca mine. Ești mai aproape de moarte ca mine.”

„Sârma!” a țipat Barosanu'. S—a smucit în sus și a deschis ochii. Tunelul era pustiu. Generalul Jaleș plecase.

*

Jaleș s—a tras înapoi până în Fagure, care era acum luminat slab, prin puț, de ziua de afară. Nu se mai simțise niciodată atât de obosit. I—a văzut pe Verbină și Tunet cum se uită la el, neștiind ce să creadă. S—a așezat pe etichete dinapoi și a încercat să—și curețe botul cu etichete din față.

—Thlayli n—o să ne mai faci necazuri, a zis. Ai face bine să te duci tu, Verbină, să—l termini, de vreme ce nu vrea să iasă de acolo.

—Îmi cereți *mie* să mă lupt cu el, domnule? a întrebat Verbină.

—Ei, încăieră—te cu el câteva clipe, a răspuns Jaleș. Vreau să—i pun să se apuce de dărâmat peretele ăsta în vreo două alte locuri. Apoi mă întorc.

Verbină a priceput că se întâmplase imposibilul. Generalul își găsisse nașul. Ceea ce spunea, de fapt, era: „Acoperă—mă. Nu—i lăsa pe ceilalți să afle.”

„În numele lui Frith, ce—o să fie acum? și—a zis Verbină. Adevărul e că Thlayli a fost mai tare decât el de la bun început, chiar de la prima lor întâlnire, în Efrafa. Și, cu cât o să ne întoarcem mai iute acolo, cu atât mai bine.”

A întâlnit ochii spălăciți ai lui Jaleș, a șovăit un pic, apoi s—a cățarat pe grămada de pământ. Jaleș a șontăcit până la cele două tuneluri, la jumătatea peretelui dinspre răsărit, pe care îl pusese pe Cruciuliță să le deschidă. Amândouă aveau acum intrarea destupată, și săpătorii nu se mai vedeau înăuntru. Când s—a apropiat, Cruciuliță a ieșit din tunelul aflat mai departe și a început să—și curețe ghearele pe o rădăcină care ieșea din pământ.

—Cum merge treaba? a întrebat Jaleș.

—Tunelul ăsta—i destupat, domnule, a zis Cruciuliță, dar mă tem că la celălalt o să dureze mai mult. E astupat bine.

—Unu—i destul, a zis Jaleș, câtă vreme pot să coboare prin el. Putem să—i aducem înăuntru și să ne apucăm să dărâmăm peretele ăla din capăt.

Tocmai voia să urce prin tunel, când s—a trezit cu Verbină lângă el. O clipă a crezut c—o să—i spună că l—a omorât pe Thlayli. La a doua privire, și—a dat seama că lucrurile stau altfel.

—Eu... ăăă... mi—a intrat în ochi niște nisip, domnule, a zis Verbină. Îl scot și mă duc înapoi să mai încerc o dată.

Fără să zică nimic, Jaleș s—a înapoiat în capătul celălalt al Fagurelui. Verbină l—a urmat.

—Lașule, i—a spus Jaleș la ureche. Dacă autoritatea mea piere, unde o să fie a ta peste jumătate de zi? Nu tu ești ofițerul din Efrafa pe care îl urăsc toți cel mai tare? Iepurele ăla *trebuie* să fie omorât.

A urcat din nou pe grămada de pământ. Apoi s—a oprit. Verbină și Scaiete, care și—au ridicat capetele ca să se uite dincolo de el, au văzut de ce. Thlayli înaintase prin tunel și acum stătea ghemuit chiar la poalele movilei. Moțul mare de blană de pe cap îi era încheiat de sânge și o ureche, sfâșiata pe jumătate, îi atârna pe lângă bot. Răsufla încet și greoi.

—O să—ți fie mult mai greu să mă împingi înapoi de aici, Generale, a zis. Cu un soi de surprindere ostentivă, surdă, Jaleș și—a dat seama că—i este teamă. Nu voia să—l atace iar pe Thlayli. Știa, cu o siguranță care—l făcea să se tragă îndărăt, că nu e în stare s—o facă. Și cine ar fi fost? și—a zis în gând. Cine putea s—o facă? Nu, trebuia să intre în alt fel, și ar fi știut toți de ce.

—Thlayli, a zis, am destupat un tunel de—acolo. Pot să aduc înăuntru destui iepuri ca să dărâmăm

peretele ăsta în patru locuri. De ce nu ieși?

Răspunsul lui Thlayli, când s—a auzit, a fost cu glasul scăzut și întrerupt, dar foarte limpede.

—Iepurele—Șef mi—a zis să apăr tunelul ăsta, și până nu zice el altceva aici o să stau.

—Iepurele—Șef? a zis Verbină, cu ochii holbați.

Lui Jaleș ori vreunuia dintre ofițerii săi nu le trecuse niciodată prin cap că Thlayli nu e Iepurele—Șef al acestui sălaș. Și totuși, ceea ce spusese i—a convins pe loc. Spunea adevărul. Și, dacă nu era el Iepurele—Șef, atunci undeva prin apropiere trebuia să fie un alt iepure, mai puternic decât el. Un iepure mai puternic decât Thlayli. Unde era? Ce făcea în clipa asta?

Jaleș și—a dat seama că Scaiete nu mai e în spatele său.

—Unde s—a dus tânărul ăla? l—a întrebat pe Verbină.

—Se pare că s—a strecurat afară, domnule, a răspuns Verbină.

—Ar fi trebuit să—l oprești, a zis Jaleș. Adu—l înapoi.

Dar Cruciuliță a fost cel care a venit la el peste câteva clipe.

—Vă cer iertare, domnule, a zis. Scaiete a urcat prin tunelul destupat. Am crezut că l—ați trimis dumneavoastră, căci altfel l—aș fi întrebat ce are de gând. Vreo doi dintre iepurii mei s—au dus cu el — cu siguranță nu știu de ce.

—O să le arăt eu de ce, a zis Jaleș. Hai cu mine.

Știa acum ce e de făcut. Toți iepurii pe care îi adusese cu el trebuie să fie trimiși jos să sape și fiecare gaură astupată din perete trebuie să fie destupată. Cât despre Thlayli, pot pur și simplu să—l lase unde este, iar cu cât se vorbește mai puțin despre el, cu atât mai bine. Nu mai trebuie să fie lupte în tuneluri înguste, iar atunci când cumplitul Iepure—Șef o să se arate în sfârșit, o să fie doborât în loc deschis, din toate părțile.

S—a întors să traverseze vizuina, dar a încremenit, holbându—se. În lumina slabă de sub gaura neregulată din boltă stătea un iepure — nu din Efrafa, un iepure pe care Generalul nu—l cunoștea. Era pipernicit și se uita cu încordare în jur — ca și cum nu știa prea bine unde se află. În vreme ce Jaleș se uita la el, a ridicat o labă din față tremurătoare și și—a trecut—o peste bot, pipăind orbește. Pentru o clipă, în amintirea Generalului a pâlpâit o veche senzație fugară — mirosul de foi de varză ude în grădina unei case, senzația unui loc plin de îngăduință și blândețe, de mult uitat și pierdut.

—Cine naiba mai e și ăsta? a întrebat Generalul Jaleș.

—El... el trebuie să fie iepurele care zăcea aici, domnule, a răspuns Cruciuliță. Iepurele pe care—l credeam mort.

—A, el e? a zis Jaleș. Păi e cam pe măsura ta, nu—i așa, Verbină? Cu ăsta s—ar putea să fii în stare să te lupți. Grăbește—te, a ricanat, în vreme ce Verbină șovăia, neștiind dacă Generalul vorbește serios, și ieși de îndată ce—ai isprăvit!

Verbină a înaintat încet de—a curmezișul vizuinii. Nici măcar pe el nu—l putea mulțumi prea mult gândul să omoare un iepure *tharn* pe jumătate cât el de mare ca să se supună unui ordin disprețuitor dat în batjocură. Iepurele cel mic n—a făcut nicio mișcare, nici de retragere, nici de apărare, nu făcea decât să se uite la el cu ochi mari care, deși tulburați, cu siguranță nu erau ai unui vrăjmaș înfrânt ori ai unei victime. În fața privirii lui, Verbină s—a oprit, nesigur, și multă vreme au stat față în față în lumina slabă. Apoi, foarte liniștit și fără urmă de teamă, iepurele cel ciudat a zis:

—Îmi pare rău pentru voi din tot sufletul. Dar nu ne puteți învinui, pentru că ați venit să ne omorâți, dacă ați fi fost în stare.

—Să vă învinuim? a zis Verbină. Să vă învinuim pentru ce?

—C—o să muriți. Crede—mă, îmi pare rău c—o să muriți.

Verbină întâlnise în viața sa o grămadă de prizonieri care, înainte să moară, l—au blestemat ori l—au amenințat, nu de puține ori cu răz bunare supranaturală, cam ca atunci când Barosanul l—au blestemat pe Jaleș în furtună. Dacă astfel de lucruri ar fi putut avea vreun efect asupra lui, n—ar mai fi fost căpetenia celor din *Owslafa*. De fapt, pentru aproape orice ar fi găsit de zis un iepure aflat în această situație îngrozitoare, Verbină avea la îndemână, fără să stea să se gândească, o replică ori alta dintr—o rezervă de zeflemele. Acum, în vreme ce se uita în continuare în ochii acestui dușman inexplicabil — singurul cu care se confrunta în lunga căutare a măcelului din acea noapte —, l—a copleșit groaza și s—a umplut de o teamă bruscă de vorbele lui care veneau, blânde și inexorabile, așa cum cade zăpada amară într—un ținut lipsit de adăpost. Ungherele umbrite ale vizuinii ciudate păreau pline de duhuri rele care șușoteau,

și a recunoscut vocile uitate ale iepurilor uciși cu luni înainte în șanțurile din Efrafa.

—Dă—mi pace! a țipat Verbină. Dă—mi drumul! Dă—mi drumul! împiedicându—se și izbindu—se de pereți, a ajuns la tunelul destupat și s—a târât prin el. Sus era Jaleș, ascultându—l pe unul dintre săpătorii lui Cruciuliță care tremura, cu ochii ieșiți din cap.

—Vai, domnule, spunea tânărul, se zice că e un Iepure—Șef mai mare ca un iepure de câmp; și un animal ciudat pe care l—au auzit...

—Gura! a zis Jaleș. Veniți după mine, haideți.

A ieșit pe taluz, clipind în lumina soarelui. Iepurii împrăștiați prin iarbă s—au holbat la el îngroziți, și câțiva dintre ei s—au întrebat dacă ăsta putea să fie cu adevărat Generalul. Nasul și o pleopă erau zgâriate și tot botul îi era plin de sânge. Pe când șchiopăta în jos pe taluz laba stângă din față se târa, și s—a împleticit într—o parte. A ajuns în întinderea de iarbă și s—a uitat în jur.

—Acum, a zis Jaleș, e ultimul lucru pe care îl avem de făcut, și n—o să dureze mult. Acolo, jos, e un soi de perete.

S—a oprit, simțind în jur codeală și teamă. S—a uitat la Pipirig, care și—a întors privirea. Alți doi iepuri se strecurau către marginea întinderii de iarbă. I—a chemat înapoi.

—Ce faceți acolo? a întrebat.

—Nimic, domnule, a răspuns unul dintre ei. Credeam doar că... Deodată, Căpitanul Arșinic a țâșnit de după fâget. De pe deal, din spatele

lui, s—a auzit un țipăt ascuțit. În aceeași clipă doi iepuri străini, alergând împreună, au sărit pe taluz și apoi în pădure și s—au făcut nevăzuți într—unui dintre tunelurile astupate.

—Fugiți! a strigat Arșinic. Fugiți cât puteți!

A gonit printre ei și a dispărut în jos pe deal. Neștiind ce vrea să zică ori încotro s—o zbughească, s—au răsucit într—o parte și—ntr—alta. Cinci au țâșnit în tunelul destupat și alți câțiva în pădure. Dar aproape că începuseră să se împrăștie când a năvălit în mijlocul lor un dulău mare, negru, care înhăța, mușca și alerga după ei ca o vulpe în poiată.

Doar Jaleș i—a ținut piept. Pe când ceilalți o zbugheau în toate părțile, a rămas pe loc, zbârlindu—se și mârâind, cu colții plini de sânge și cu ghearele pline de sânge. Dulăul, dând deodată ochii cu el printre smocurile de iarbă aspră, s—a tras înapoi o clipă, uimit și nedumerit. Apoi a făcut un salt înainte; și, chiar în vreme ce fugeau, cei din *Owsla* au auzit urlatul furios al Generalului: „Veniți înapoi, proștilor! Câinii nu—s primejdioși! Veniți înapoi și luptați!”

48. DEA EX MACHINA

Tânăr mai eram și fără griji, făimos printre hambare Prin ograda fericită și cântând, ferma mi—era casă, în soarele care—i tânăr doar o dată...
Dylan Thomas, *Dealul cu ferigi*

Când Lucy s—a trezit, odaia era deja luminată. Draperiile nu erau trase, iar unul dintre ochiurile de geam ale ferestrei deschise oglindea o rază de soare pe care putea s—o piardă și s—o găsească din nou dacă—și mișca un pic capul pe pernă. Un porumbel gulerat uguia în ulmi. Dar altul a fost sunetul, știa ea, care a trezit—o — un sunet ascuțit, o parte dintr—un vis care s—a scurs, când s—a trezit, ca apa dintr—un lighean. Poate că lătrase câinele. Dar acum nu se mai auzea nimic, nu mai era decât sclipirea soarelui din geam și uguitul porumbelului, ca primele trăsături de pensulă pe o coală mare de hârtie, când încă nu știi cum o să iasă tabloul. Dimineața era frumoasă. Oare or fi ieșit deja ciupercile? Merita să se scoale și să se ducă pe câmp să vadă? Încă era prea cald și uscat — nu—i vremea bună pentru ciuperci. Ciupercile—s ca murele — și ele au nevoie de un strop de ploaie până să fie bune. Curând o să fie dimineți umede și o să vină în gardurile—vii păianjenii ăia mari — ăia cu cruce albă pe spate. Jane Pocock rupând—o la fugă către spatele autobuzului școlii când ea a dus unul într—o cutie de chibrituri, să i—l arate domnișoarei Tallant.

Păianjen din mașina mare

Jane cea toantă de—un cot sare

Unșpe plus păianjenu' are.

Acum nu mai putea să prindă în ochi raza oglindită. Soarele se mișcase. Ce—o să se întâmple azi? Joi — zi de târg la Newbury. Tata se duce acolo. Doctorul vine s—o vadă pe mama. Doctorul are ochelari caraghioși încălecați pe nas. Lasă urme pe amândouă părțile. Dacă nu se zorește, o să stea de vorbă cu ea. Doctorul e cam caraghios dacă nu—l știi, da' când îl știi e drăguț.

Dintr—odată s—a auzit alt sunet ascuțit. A trecut prin dimineața liniștită ca și cum ai fi vărsat ceva pe o podea curată — un scâncet — ceva speriat, ceva deznădăjduit. Lucy a sărit din pat și a alergat la fereastră. Orice o fi fost, era chiar acolo, afară. S—a aplecat mult, până ce picioarele nu—i mai atingeau podeaua, iar pervazul pe care își apăsă stomacul îi tăia răsufarea. Vărgatu' era dedesubt, chiar lângă cușcă. Prinsese ceva; trebuie să fi fost șobolan, dacă țipa așa.

—Vărgatule! a strigat Lucy ascuțit. Vărgatule! Ce—ai colo—șa?

Când i—a auzit vocea, motanul a ridicat o clipă privirea, apoi s—a uitat iar la pradă. Da' nu era șobolan; era iepure, zăcând pe—o parte, lângă cușcă. Arăta rău. Zvâcnea din labe și toate alea. Apoi a țipat iar.

Lucy a dat fuga în jos pe scări în cămașa de noapte și a deschis ușa. Pietrișul a făcut—o să șchiopăteze, așa că a luat—o prin stratul de flori. Când a ajuns la cușcă, motanul a ridicat ochii și s—a stropșit către ea, cu o labă apăsată pe grumazul iepurelui.

—Fugi, Vărgatule! a zis Lucy. Răule ce ești! Dă—i pace!

A plesnit motanul peste cap și el a încercat s—o zgârie, în vreme ce—și lipea urechile de cap. Ea a ridicat din nou mâna, iar motanul a mârâit, a fugit câțiva pași și s—a oprit, privind înapoi cu furie morocânoasă. Lucy a luat iepurele în brațe. S—a zbatut un pic, apoi a rămas încordat în strânsoarea ei.

—Șazi liniștit! a zis Lucy. Nu—ți fac *ni'ca*. S—a întors în casă cu iepurele în brațe.

—Ce—ai mai făcut? a zis tatăl ei, cu ghetetele scârț—scârț pe gresie. Uite numa' la picioarele tale! Și Ț—am zis — da' ce—ai colo—șa?

—Epure, a zis Lucy, prudent.

—În cămașa de noapte și toate alea, s—apuci vro afurisită de boală! Și ce—oi vroii cu el?

—Vroiesc să—l țin.

—Ba n—o să—l ții!

—Hai, tată. Îi așa drăguț.

—N—o să—Ț' fie de niciun folos. Dacă—l pui în cușcă se prăpădește. Nu poȚ' ține iepuri sălbatici. Dacă iese, o să facă tot soiul de afurisi de stricăciuni.

—Da' îi e rău, tată. L—o prins motanu'.

—Atuncea motanu' îș' făcea treaba. Era bine să—l lași s—o sfârșască.

—Vroiesc să—l arăt doftorului.

—Doftoru' are ceva mai bun de făcut decât să—ș' piarză vremea c—un epure sălbatic. Acuma adă—l încoa'.

Lucy s—a pornit pe plâns. Nu degeaba trăia la o fermă, doar știa foarte bine că—i drept tot ce zisese tatăl ei. Dar o mânăna ideea să omoare iepurele și gata. Adevărat, nu prea știa ce—ar putea să facă cu el mai departe. Ce voia era să—l arate doctorului. Știa că doctorul o privește ca pe o adevărată fată de la fermă — o țarancă. Atunci când îi arăta lucrurile pe care le găsea — un ou de sticlete, un fluture portocaliu cu pete negre și roșii fâlfâind într—un borcan de dulceață, ori o ciupercă aidoma unei coji de portocală —, o lua în serios și vorbea cu ea cum ar fi făcut cu un om mare. Să—i ceară sfatul despre un iepure vătămat și să discute asta cu el ar fi fost o chestie de om mare. Numai că tatăl ei poate că se învoia, poate că nu.

—Nu vroiesc decât să—l arăt doftorului, tată. N—o să—l las să facă vro stricare, zău. Numa' că—i drăguț să vorbesc cu doftoru'.

Cu toate că n—a zis—o niciodată, tatăl era mândru de felul în care se înțelegea Lucy cu doctorul. Era tare isteță copila — probabil c—o să meargă la liceu și toate alea, așa i se spunea. Doctorul a zis de vreo două ori că ea arată multă chibzuință cu lucrurile pe care le găsește și i le tot arată. Ce chestie, totuși, cu afurisiții ăia de iepuri. Orișicum, n—are ce să strice, câtă vreme ea nu lasă vreunul să bântuie pe—acolo. —De ce n—oi face mai bine ceva cu cap, a zis, în loc să stai acilea zmiorcăind și s—o ții așa de parc—ai fi zăludă? Du—te de pune ceva pe tine, ș—apoi poț' să—l bagi în cușca aia veche din șopron. Aia un' țineai papagalii.

Lucy s—a oprit din plâns și s—a dus sus, cu iepurele în brațe. L—a închis într—un sertar, s—a îmbrăcat și a pornit după colivie. La întoarcere s—a oprit să ia niște paie din spatele cuștii. Tatăl a venit dinspre hambarul cel lung.

—L—ai văzut pe Bob?

—Nu, a zis Lucy. Da' un' s—o dus?

—Ș—o rupt funia ș—o plecat. Știu că funia aia veche nu mai era bună, da' n—am gândit s—o rupă. Oricum, *trebe* să mă duc la Newbury dimineața aiasta. De s—arată, să—l legi bine.

—Mă duc să—l cat, tată. Acuma îi duc ceva de mâncare lu' mama.

—Așa, ce fată cuminte. Mă gândesc că mâne o să—i fie ceva mai bine. Doctorul Adams a venit când abia trecuse de zece. Lucy, care își făcea patul și deretica prin camera ei mai târziu decât ar fi trebuit, l—a auzit oprindu—și mașina sub ulmi, pe alee, și i—a ieșit în întâmpinare, întrebându—se de ce n—a venit până lângă casă, ca de obicei. Ieșise din mașină și stătea acolo, cu mâinile la spate, uitându—se în jos pe alee, dar a zărit—o și a strigat—o în felul acela sfios și repezit cu care ea se învățase.

—Ăăă... Lucy.

Ea a urcat aleea în fugă. Doctorul și—a luat de pe nas *pince—nez—ul* și l—a pus în buzunarul vestei.

—Ăsta—i câinele vostru?

Labradorul venea pe alee, arătând tare ostenit și târând după el funia ruptă. Lucy a prins—o.

—Plecase, domnu' doftor. Tare mi—am mai făcut griji. Labradorul a început să adulmece încălțările doctorului.

—S—a luptat cu ceva, a zis doctorul Adams. Are nasul zgâriat rău, și pare că are un soi de mușcătură la picior.

—Și ce crez' c—o fost, domnu' doftor?

—Păi știu eu, poate că un șobolan mare, ori o hermină. Ceva la care s—a repezit și care s—a încăierat cu el.

—Am găsit un epure azi—dimineață, domnu' doftor. Unu' sălbatic. Îi viu. I l—am luat motanului. Numa' că gândesc că—i vătămat. N—ai vroi să—l vezi?

—Aș zice să mă duc mai întâi s—o văd pe doamna Cane. (Nu „mama ta”, și—a zis Lucy.) Și apoi, dacă am timp, o să mă uit la el.

Peste douăzeci de minute Lucy ținea iepurele cât putea de bine, în vreme de doctorul Adams îl apăsa ușurel ici și colo cu două degete.

—Ei bine, nu pare să aibă ceva grav, din câte văd eu, a zis, în cele din urmă. N—are nimic rupt. E ceva ciudat cu laba din spate, dar e mai demult și e cât de cât vindecată — atâta cât e să se vindece. Motanul

—a zgâriat aici, vezi, dar nu—i cine știe ce. Cred că după o vreme o să fie bine.

—Nu—i bine să—l ții însă, domnu' doftor, nu—i așa? în cușcă, vroiesc să zic.

—A, nu, n—ar putea să trăiască închis într—o cușcă. Dacă nu poate să iasă, moare curând. Nu, eu i—aș da drumul, bietul de el — doar dacă nu vrei să—l mănânci.

Lucy a râs.

—Numa' că tata ar face urât de tot de i—aș da drumu' p—acilea. El zice c—un *epure însamnă* o sută unu *epuri*.

—Ei bine, uite ce—o să facem, a zis doctorul Adams, luându—și în mână ceasul de buzunar cel subțire și uitându—se la el, ținut la o lungime de braț — căci nu vedea bine decât de departe. Trebuie să merg câțiva kilometri mai sus pe drum, la o doamnă bătrână de la Cole Henley. Dacă vrei să vii și tu cu mașina, poți să—i dai drumul pe deal, și apoi te aduc înapoi până la cină.

Lucy a început să țopăie.

—Mă duc să—i zic lu' mama.

Pe creasta dintre Hare Warren Down și Watership Down, doctorul Adams a oprit mașina.

—Aș zice că aici e un loc la fel de bun ca oricare altul. Nu poate să facă cine știe ce stricăciuni, dacă te gândești bine.

Au mers un pic către răsărit de pe drum, iar Lucy a pus iepurele jos. A stat, năucit, cam o jumătate de minut, după care a luat—o la sănătoasa prin iarbă.

—Da, are ceva la piciorul ăla, vezi, a zis doctorul Adams, arătând cu degetul. Dar cu asta poate să trăiască ani buni. Născut și crescut într—o tufă de măcăci, Cumetre Vulpoi³⁹.

---

³⁹ B'rer Fox, personaj din *Uncle Remus, His Songs and His Sayings: The Folk-Lore of the Old Plantation*. Vezi în acest sens mai sus, capitolul 5 (n.tr.).

49. ALUNĂ SE ÎNTOARCE ACASĂ

Păi pe—amândoi norocul ne—a—nsoțit
 Și niciun jurământ n—a trebuit
 Prietenia să ne—o întărească,
 Ceva mult mai presus
 Alături ne—a adus.
 Robert Graves, *Doi pușcași*

Cu toate că Jaleș se dovedise în cele din urmă nebun de—a binelea, ceea ce a făcut n—a fost cu totul fără rost. Nu—ncăpe îndoială că, dacă n—o făcea, ar fi fost uciși mai mulți iepuri în dimineața aceea pe Watership Down. Atât de iute și de neauzit venise dulăul în sus pe deal în urma lui Păpădie și a lui Mură, încât unul dintre străjerii lui Arșinic, pe jumătate adormit sub un tufiș după noaptea cea lungă, a fost trântit la pământ și omorât în clipa în care se răsucea s—o ia la goană. Mai târziu — după ce l—a părăsit pe Jaleș —, câinele a mai umblat o vreme în sus și—n jos pe taluz și prin întinderea de iarbă, lătrând și repezindu—se la fiecare tufă și smoc de buruieni. Dar până atunci cei din Efrafa avuseseră timp să se împrăstie și să se ascundă cât mai bine. Și apoi, câinele, care nu se așteptase să fie zgâriat și mușcat așa de tare, se cam codea să se încaiere. În cele din urmă a izbutit totuși să pună laba pe iepurele care se rănise într—un ciob cu o zi înainte și să—l omoare, după care a plecat pe unde venise și a dispărut peste buza coastei abrupte.

Nu mai putea fi vorba acum ca iepurii din Efrafa să reia atacul asupra sălașului, niciunul nu se mai gândea decât să—și scape pielea. Conducătorul lor dispăruse. Câinele fusese asmuțit pe ei de iepurii pe care veniseră să—i omoare — de asta erau siguri. Era același lucru ca treaba cu vulpea misterioasă și cu pasărea albă. De fapt, Pipirig, iepurele cel mai lipsit de imaginație din lume, chiar îl auzise sub pământ. Arșinic, ghemuț într—o tufă de urzici alături de Verbină și încă patru—cinci, n—a auzit în jur decât aprobări cu dinții clănțănind când a spus că e sigur c—ar trebui să plece pe dată din locul ăsta primejdios, în care au stat deja prea mult.

Fără Arșinic, probabil că niciun iepure nu s—ar mai fi întors la Efrafa. Ce—i drept, cu toată iscusința lui de cercetaș, n—a putut să ducă acasă nici măcar jumătate dintre cei care veniseră la Watership Down. Trei—patru fugiseră, răzlețindu—se prea mult ca să mai poată fi găsiți, și nimeni nu știe ce s—a mai întâmplat cu ei. Probabil că au fost paisprezece ori cincisprezece iepuri — nu mai mult — care au plecat cu Arșinic, puțin înainte de *ni—Frith*, încercând să se înapoieze pe drumul cel lung pe care veniseră cu o zi înainte. Nu erau în stare să acopere distanța până la lăsarea nopții; și n—a trecut mult până ce au avut de înfruntat lucruri mai rele decât propria oboseală și descurajare. Veștile rele se răspândesc repede. Până la Brăul lui Cezar s—a întins vestea că îngrozitorul General Jaleș și *Owsla* lui au fost făcuți bucățele pe Watership Down și că rămășițele oștirii se târăsc spre miazăzi, în stare proastă și neavând chef să fie vigilenți. Cei O Mie au început să dea târcoale — hermine, o vulpe, chiar și un motan de la vreo fermă. La fiecare oprire, încă un iepure nu era de găsit și nimeni nu—și amintea să fi văzut ce s—a întâmplat cu el. Unul dintre ei a fost Verbină. Fusese limpede de la început că nu—i mai rămăsese nimic, și nu avea de ce să se întoarcă la Efrafa fără General.

Prin toată spaima și greutatea, Arșinic a rămas netulburat și precaut, ținându—i la un loc pe supraviețuitori, gândind cu un pas înainte și încurajându—i pe cei vlăguți să meargă mai departe. În după—amiaza zilei următoare, pe când Semnul Față Dreaptă era la *silflay*, a trecut șchiopătând prin linia străjilor, cu șase—șapte iepuri răzlețiți după el. El însuși era aproape de leșin, și abia a putut să spună Consiliului câte ceva despre dezastru.

Numai Cruciuliță, Scaiete și alți trei au avut prezența de spirit să se repeadă în tunelul deschis atunci când s—a ivit câinele. Ajuns în Fagure, Cruciuliță s—a predat pe loc, împreună cu fugarii, lui Cinci, care era încă năucit de lunga uitare de sine în care fusese și nu—și revenise destul cât să priceapă ce se întâmplă. În cele din urmă, când cei cinci iepuri din Efrafa stăteau de o vreme ghemuți în vizuină, ascultând sunetele scoase de dulăul care vâna pe—afară, Cinci și—a venit în fire, s—a dus la intrarea tunelului, unde Barosanul zăcea pe jumătate leșinat, și a izbutit să—i facă pe Laur și

Argintiul să priceapă că asediul se terminase. N—au lipsit ajutoarele la destuparea tunelurilor din peretele de la miazăzi. Clopoțel s—a nimerit să răzbată primul în Fagure; și multe zile după aceea încă își îmbunătățea reprezentăția cu Căpitanul Cinci în fruntea mulțimii de prizonieri din Efrafa — „ca un pițigoi mânând o ceată de stâncuțe năpârlite”, după cum zicea el.

Nimeni n—avea însă vreme de ei atunci, pentru că toți cei din sălaș se gândeau doar la Alună și la Barosanu'. Se părea că Barosanu' o să moară. Sângerând din vreo șase locuri, zăcea cu ochii închiși în tunelul pe care îl apăsese și n—a răspuns când Hyzenthlay i—a spus că iepurii din Efrafa sunt înfrânți și sălașul e salvat. După o vreme au săpat cu mare băgase de seamă ca să lărgască tunelul și, în vreme ce se scurgea ziua, fiecare iepuroaică, pe rând, a stat lângă el, lingându—i rănila și ascultându—i răsuflarea slabă și neregulată.

Înainte de asta, Mură și Păpădie și—au făcut loc prin tunelul lui Kehaar —nu fusese astupat prea bine — și le—au spus povestea lor. Păpădie nu știa ce s—a întâmplat cu Alună după ce se rupsese funia câinelui, iar pe la începutul serii se temeau cu toții de ce e mai rău. În cele din urmă, Ulcică, stăpânit de neliniște, a ținut morțiș să pornească spre Nuthanger. Cinci a zis pe dată că merge cu el, și au ieșit împreună din pădure, pornind pe deal către miazănoapte. Nu erau prea departe când Cinci, care se urcase pe un mușuroi de furnici ca să se uite înjur, a văzut un iepure apropiindu—se pe terenul înalt dinspre apus. Au fugit amândoi către el și l—au recunoscut pe Alună. Cinci s—a dus la el, în vreme ce Ulcică a luat—o la goană către Fagure cu vestea.

De cum a aflat tot ce s—a petrecut — inclusiv poveștile lui Cruciuliță —, Alună i—a cerut lui Laur să ia cu el doi—trei iepuri și să afle dacă cei din Efrafa au plecat cu adevărat. Apoi s—a dus în tunelul în care zăcea Barosanu'. Când s—a apropiat, Hyzenthlay a ridicat privirea.

—A fost treaz un pic mai devreme, Alună—rah, a zis. A întrebat unde ești; și apoi a zis că—l doare rău urechea.

Alună a împuns cu botul moțul de păr năclăit. Sângele se întărise și se făcuseră acolo țepi, care i—au împuns nasul.

—Ai izbutit, Barosane, a zis. Au fugit toți.

Câteva clipe Barosanu' nu s—a clintit. Apoi a deschis ochii și și—a ridicat capul, umflându—și obraji și adulmecându—i pe cei doi iepuri de lângă el. N—a zis nimic, și Alună s—a întrebat dacă a priceput ce—i spusese. În cele din urmă a șoptit:

—*Vost terminat, domn' Jaleș, ya?*

—*Ya*, a răspuns Alună. Am venit să te ajut să ieși la *silflay*. O să—ți priască, și te putem curăța mult mai bine afară. Haide; e o după—amiază minunată, numai soare și frunze.

Barosanu' s—a ridicat și s—a împleticit către Fagurele răvășit. Acolo s—a lăsat la pământ, și—a tras sunetul, s—a ridicat iar și a ajuns la gura tunelului lui Kehaar.

—Am crezut c—o să mă omoare, a zis. Am isprăvit cu lupta — mi—a ajuns. Și tu — planul tău a mers, nu—i așa, Alună—rah? Bună treabă. Spune—mi care a fost. Și cum ai ajuns înapoi de la fermă?

—M—a adus un om într—un *hrududu*, a zis Alună, aproape tot drumul.

—Și peste cât a mai rămas ai zburat, bănuiesc, a zis Barosanu', având în gură un bețișor alb care ardea? Haide, Alună—raft, spune—mi ceva cu cap și coadă. Ce—ai pățit, Hyzenthlay?

—Oh! a zis Hyzenthlay, cu ochii holbați. Oh!

—Ce—i?

—A făcut—o!

—Ce a făcut?

—Chiar a venit acasă într—un *hrududu*. Și l—am văzut venind — în noaptea aceea, în Efrafa, când eram amândoi în vizuina ta. Ți amintești?

—Îmi amintesc, a zis Barosanu'. Îmi amintesc și ce am zis eu. Am zis c—ai face bine să—i spui lui Cinci. Iată o idee bună — hai să mergem să—i spui. Iar dacă el o să te creadă, Alună—rah, apoi te cred și eu.

50. ȘI ULTIMUL

Mai mult decât atât, am convingerea că amestecul pe nedrept al generalului nu doar că nu le—a vătămat fericirea, dar probabil chiar le—a deschis calea către ea, căci astfel au ajuns ei să se cunoască mai bine și le—a întărit afecțiunea unuia față de celălalt, dar lucrurile acestea le las să fie lămurite de cine dorește... Jane Austen, *Mănăstirea Northanger*

Era o dimineață frumoasă de la jumătatea lui octombrie, după vreo șase săptămâni. Cu toate că frunzele zăboveau pe fagi și soarele era cald, era o senzație de gol din ce în ce mai mare în spațiul uriaș al dealului. Florile erau mai rare. Pe ici, pe colo, se șteau din iarbă sclipeți galbeni, câte un clopoțel întârziat ori câteva fâșii de flori purpurii pe o tufă cafenie, uscată, de busuioc—sălbatic. Dar cele mai multe dintre plantele care se mai vedeau aveau semințe. Pe la poalele pădurii, un mic câmp de clematite sălbatice arăta ca un petic de fum, toate florile cu miros dulce fiind prefăcute în barba unui moșneag. Zumzetul insectelor se auzea mai rar, doar din când în când. Mari întinderi de iarbă înaltă, cândva junglă vărătică plină de viețuitoare, erau aproape părăsite, și nu mai rămăsese din puzderia din august decât o gănganie care se zorea, ori un păianjen amorțit. Țântarii încă mai dănuiau în aerul luminos, însă lăstunii care se repezeau după ei plecaseră, și în locul țipetelor lor de pe cer se auzea ciripitul unui măcăleandru din vârful unui mălin negru. Toate câmpurile de la poalele dealului erau curățate. Unul fusese deja arat, iar marginile lustruite ale brazdelor licăreau slab în lumină, ușor de văzut de sus, de pe creastă. Și cerul era gol, cu o limpezime subțire ca aceea a apei. În iulie, albastrul neclintit, gros ca smântână părea aproape de copacii verzi, dar acum albastrul era înalt și rărit, soarele aluneca mai devreme către apus și, ajuns acolo, prevestea o undă de promoroacă, scufundându—se încet și mare și somonos, roșu—aprins ca măceșele care acopereau rugii. Pe când vântul se răcea înspre miazăzi, frunzele de fag roșii și galbene se loveau una de alta cu un sunet uscat, mai aspru decât foșnetul curgător de mai înainte. Era vremea plecărilor liniștite, vremea să se cearnă tot ce nu era pregătit să țină piept iernii.

Mulți oameni zic că le place iarna, dar ceea ce le place cu adevărat e senzația că sunt la adăpost. Pentru ei nu există problema hranei pe timp de iarnă. Au focuri și haine călduroase. Iarna nu poate să le facă vreun rău și, ca atare, îi face să se simtă mai deștepți și mai apărați. Pentru păsări și animale, ca și pentru oamenii săraci, iarna e cu totul altceva. Iepurii, precum cele mai multe animale sălbatice, o duc greu. E adevărat, sunt mai norocoși decât alții, pentru că pot găsi aproape întotdeauna ceva de mâncat. Dar când ninge pot să stea uneori zile—n șir în vizuini, unde se hrănesc doar rumegând cocoloașe. Iarna se îmbolnăvesc mai ușor, și frigul le scade vioiciunea. Și totuși, vizuinile pot să fie tihnite și calde, mai ales când sunt pline. Iarna împerecherea e mai activă decât la sfârșitul verii și toamna, iar perioada de maximă fertilitate a iepuroaicelor începe cam în februarie. Mai sunt și zile frumoase, în care e plăcut să ieși la *silflay*. Pentru cei îndrăzneți, cutreierarea grădinilor are farmecul ei. Iar în vizuini sunt povești de spus și jocuri dejucat — ghici—pietricele și altele. Pentru iepuri, iarna rămâne ce era pentru oamenii din Evul Mediu — grea, dar suportabilă pentru cei descurcăreți, și nu lipsită cu totul de lucruri bune.

În partea dinspre asfințit a făgetului, în soarele înserării, Alună și Cinci ședeau alături de Laur, Argintiul și Cruciuliță. Supraviețuitorilor din Efrafa li se îngăduise să se alătore sălașului și, după un început șovăielnic, când au fost priviți cu neplăcere și bănuială, s—au adaptat destul de bine, în mare parte pentru că Alună ținea cu tot dinadinsul să se întâmple așa.

Din noaptea asediului, Cinci petrecuse mult timp singur, și chiar și în Fagure, sau la *silflay*, dimineața și seara, era adesea tăcut și cufundat în gânduri. Nimeni nu se supăra din pricina asta — „Se uită drept prin tine într—un fel tare drăguț, prietenos”, după cum zicea Clopoțel —, căci fiecare, în felul său, recunoștea că acum Cinci era, mai mult ca oricând, cu voia ori fără voia lui, stăpânit de pulsația acelei lumi misterioase pomenite de Alună în zilele de la sfârșitul lunii iunie pe care le petrecuseră împreună la poalele dealului. Barosanu' a spus — într—o seară în care Cinci lipsea din Fagure la vremea poveștilor — că Cinci a plătit chiar mai scump decât el însuși victoria asupra celor din Efrafa din noaptea aceea. Însă Cinci îi era devotat perechii sale, Vilthuril, iar ea ajunsese să—l înțeleagă aproape la fel de bine ca Alună.

La poalele făgetului, puii lui Hyzenthlay, patru la număr, se jucau în iarbă. Ieșiseră prima oară să mănânce iarbă cu vreo șapte zile înainte. Dacă între timp Hyzenthlay ar mai fi adus pe lume niște pui, i—ar fi lăsat de—acum pe aceștia să se descurce singuri. Dar așa, ronțăia și ea în apropiere, urmărindu—le joaca, și din când în când se ducea la ei și—i trăgea o scatoalcă celui mai voinic, ca să nu—și mai necăjească frații.

—Sunt o ceată de prichindei pe cinste, a zis Laur. Nădăjduiesc c—o să mai avem câțiva ca ei.

—Nu ne putem aștepta la prea mulți până spre sfârșitul iernii, a zis Alună, deși aș zice că vor mai fi câțiva.

—Ba, mie mi se pare că ne putem aștepta la orice, a zis Laur. Trei rânduri de pui născuți toamna — *tu* ai mai auzit așa ceva? Frith n—a făcut ca iepurii să se împerecheze în miezul verii.

—Nu știu despre Trifoi, a zis Alună. A trăit în cușcă; cine știe, poate că pentru ea e firesc să facă pui în orice moment. Dar sunt sigur că Hyzenthlay și Vilthuril au rămas grele în miezul verii din pricină că n—au dus o viață firească în Efrafa. În orice caz, sunt singurele care *au făcut* pui, deocamdată.

—Frith n—a făcut nici ca noi să ne războim în miezul verii, dacă—i pe—așa, a zis Argintiul. Tot ce s—a petrecut e nefiresc — bătălia, nașterile — și toate din pricina lui Jaleș. Dacă el n—a fost nefiresc, apoi cine a fost?

—Barosanu' a avut dreptate când a zis că nu semăna deloc cu un iepure, a zis Laur. Era un animal de luptă — fioros ca un șobolan ori un câine. Lupta pentru că se simțea mai în siguranță luptând decât fugind. Era viteaz, nu—ncepe vorbă. Dar lucrul ăsta nu era firesc; și iată de ce trebuia să—i vină de hac până la urmă. El încerca să facă ceva ce Frith n—a vrut niciodată să facă vreun iepure. Cred c—ar fi vânat ca *elil* dac—ar fi putut.

—N—a murit, știți, s—a băgat în vorbă Cruciuliță. Ceilalți n—au zis nimic.

—Nu s—a oprit din alergare, a zis Cruciuliță cu înfocare. I—ați văzut leșul? Nu. L—a văzut cineva? Nu. Nimic n—ar fi putut să—l omoare. Datorită lui iepurii au fost mai mari ca niciodată — mai viteji, mai iscușiți, mai vicleni. Știu că am plătit pentru asta. Unii și—au dat viața. A meritat să simțim că suntem din Efrafa. Pentru prima oară, iepurii n—o luau la sănătoasa. *Elil* se temeau de noi. Și asta mulțumită lui Jaleș — lui, nimănui altcuiva. Noi nu eram destul de buni pentru General. Puteți fi siguri că s—a dus să facă alt sălaș pe undeva. Dar niciun ofițer din Efrafa n—o să—l uite vreodată.

—Ei bine, acum să—ți zic eu ceva, a început Argintiul. Dar Alună i—a tăiat vorba.

—Nu trebuie să spui că nu erați destul de buni, a zis. Ați făcut pentru el tot ce pot face iepurii, și mult mai mult. Și câte am învățat de la voi! Cât despre Efrafa, am auzit că—i merge bine sub conducerea lui Arșinic, chiar dacă unele lucruri nu mai sunt ca înainte. Și ascultă aici — în primăvara viitoare, dacă nu mă—nșel, o s—avem aici mai mulți iepuri decât ar trebui. O să—i încurajez pe unii tineri să facă un nou sălaș între noi și Efrafa; și cred c—o să—l găsești pe Arșinic gata să trimită acolo câțiva dintre iepurii lui. Ai fi tocmai potrivit pentru împlinirea acestui plan.

—N—ar fi greu de făcut? a întrebat Laur.

—Nu când vine Kehaar, a zis Alună, pe când începuseră să țupăie ușurel înapoi, către vizuini, pe la colțul de nord—est al făgetului. O să se—ntoarcă zilele astea, când începe furtuna pe Apa lui cea Mare. Poate să—i ducă lui Arșinic o solie la fel de iute cum ai alerga tu până la copacul de fier și înapoi.

—Pe Frith prin frunze, și știu pe cineva care tare o să se mai bucure când îl vede! a zis Argintiul. Cineva care nu—i departe de—aici.

Au ajuns la capătul dinspre răsărit al copacilor, și acolo, în plin loc deschis, unde încă mai era soare, un grup de trei iepuri tineri — mai mari decât ai lui Hyzenthlay — stăteau ghemuiți în iarba înaltă, ascultându—l pe un veteran masiv, cu urechea pleoștită și plin de cicatrice de la nas până la șold — nimeni altul decât Barosanu', căpitanul unei *Ows/la* foarte libere și pașnice. Erau iepurii masculi dintre puii lui Trifoi, și arătau foarte promițător.

—A, nu, nu, nu, nu, zicea Barosanu'. Of, pe aripile și ciocul meu, nu—i bine așa! Tu — cum te cheamă — Sipică — uite, sunt o pisică și te văd în fundul grădinii mele, ronțând lăptucile. Și atunci ce fac? Vin către tine pe mijlocul cărării, fiuturându—mi coada? Zi, asta fac?

—Vă rog, domnule, n—am văzut niciodată o pisică, a zis puiul.

—Nu, n—ai văzut, a recunoscut vajnicul căpitan. Ei bine, o pisică i—un lucru îngrozitor, cu o coadă lungă. E acoperită cu blană și are mustați zbârlite, iar când luptă scoate niște sunete fioroase, răuvoitoare. Și—i vicleană, știți?

—O, da, domnule, a răspuns iepurele cel tânăr. Și, după o pauză, a zis politico: Ăăă... v—ați pierdut coada?

—Ne povestești despre lupta din timpul furtunii, domnule, și despre tunelul cu apă? a întrebat alt iepure.

—Da, mai încolo, a răspuns neobositul antrenor. Acuma uitați—vă aici, sunt o pisică, bine? Dorm la soare, bine? Și tu vrei să treci de mine, bine? Acuma...

—Îl cam iau peste picior, a zis Argintiul, dar ar face orice pentru el. Laur și Cruciuliță intraseră în vizuină, iar Alună și Argintiul au ieșit din nou la soare.

—Cred că toți am face, a răspuns Alună. Dacă nu era el în ziua aceea, câinele ar fi ajuns prea târziu. Jaleș și ai lui n—ar mai fi fost afară din vizuină. Ar fi fost jos, isprăvind ceea ce veniseră să facă.

—L—a înfrânt pe Jaleș, știi, a zis Argintiul. L—a înfrânt înainte să vină câinele. Asta voiam să zic adineaori, dar bănuiesc că—i mai bine că n—am făcut—o.

—Mă—ntreb cum merge lucrul la vizuina pentru iarnă din josul dealului, a zis Alună. O s—avem nevoie de ea când vine vremea rea. Gaura aia din bolta Fagurelui nu—i bună deloc. O să se închidă singură într—o bună zi, cred eu, dar până atunci i—o pacoste afurisită.

—Uite—i pe săpătorii de vizuini, a zis Argintiul.

Ulcică și Clopoțel veneau peste coama dealului, împreună cu trei—patru iepuroaice.

—A—ha, a—ha, o, Alună—rah, a zis Clopoțel. Vizuina—i terminată, bine a mai fost săpată, de viermi, melci, găze curățată. Iar când zăpada o să vie și coborâm în vizunie...

—Îți mulțumim cu toții ție, a zis Alună. Adică și ție. Intrările sunt ascunse, da?

—Întocmai ca la Efrafa, cred eu, a zis Clopoțel. De fapt, am adus una cu mine, să v—o arăt. N—o puteți vedea, nu—i așa? Nu — păi tocmai ce ziceam! Da' ia te uită la Barosanul nostru cu tinerii ăia. Știi, dacă s—ar întoarce acum la Efrafa, n—ar putea să se hotărască în care Semn să—l pună, nu—i așa? Că le are pe toate.

—Vii cu noi în partea dinspre asfințit a făgetului, Alună—rah? a zis Ulcică. Am urcat mai devreme anume ca să mai prindem un pic de soare până se—ntunece.

—Bine, a zis Alună cu blândețe. Tocmai ne—am întors de acolo, Argintiul și cu mine, dar nu zic că nu m—aș mai duce oleacă.

—Hai să mergem până la adâncitura în care l—am găsit pe Kehaar în dimineața aia, a zis Argintiul. E ferită de vânt. Vă amintiți cum ne mai înjura și—ncea să ne împungă cu ciocul?

—Și viermii pe care i—am cărat? a zis Clopoțel. Nu uitați de ei.

Pe când se apropiau de adâncitură, au auzit că e cineva acolo. Era limpede că alți câțiva iepuri avuseseră aceeași idee.

—Hai să ne apropiem cât putem de mult până să ne observe, a zis Argintiul. În stilul Arșinic — haideți.

S—au apropiat fără să facă zgomot, mergând împotriva vântului de la miazănoapte. Aruncând o privire furișă peste buza adânciturii, au văzut—o pe Vilthurul cu cei patru pui ai săi, întinși la soare. Mama le spunea puilor o poveste.

—Așadar, după ce au trecut înot râul, zicea Vilthurul, El—ahrairah i—a condus pe cei din neamul său prin beznă, printr—un loc sălbatic, pustiu. Unii dintre ei erau înspăimântați, dar el știa drumul, și dimineața i—a dus pe toți nevătămați pe niște câmpuri verzi, minunate, cu iarbă bună, dulce. Și acolo au găsit un sălaș; un sălaș care era vrăjit. Toți iepurii din sălașul ăsta erau sub puterea unei vrăji rele. Purtau sârme strălucitoare în jurul grumazului și cântau ca păsările, iar unii dintre ei puteau să zboare. Dar, oricât de frumos arătau ei, inimile le erau negre și *tharn*. Așa că atunci cei din neamul lui El—ahrairah au zis: „A, ia te uită, ăștia—s iepurii minunați ai Prințului Curcubeu. Ei înșiși sunt ca niște prinți. O să trăim cu ei și o să fim și noi prinți.”

Vilthurul a ridicat privirea și i—a văzut pe nou—veniți. S—a oprit o clipă, apoi a povestit mai departe.

—Dar Frith i s—a arătat lui Iepurzor în vis și l—a prevenit că sălașul acela—i vrăjit. Iar el a săpat în pământ și a aflat locul în care era îngropată vraja. Adânc a mai săpat, și grea a mai fost căutarea, dar în cele din urmă a aflat vraja cea rea și a scos—o de—acolo. Așa că toți au fugit de ea, dar ea s—a prefăcut într—un șobolan uriaș și s—a repezit la El—ahrairah. Atunci El—ahrairah s—a luptat cu șobolanul, smucindu—se încolo și—ncoace, și în cele din urmă l—a prins bine și l—a ținut sub gheare, și s—a prefăcut într—o pasăre mare și albă care a vorbit cu el și l—a binecuvântat.

—Mi se pare că știu povestea, a șoptit Alună, dar nu—mi amintesc unde am mai auzit—o.

Clopoțel s—a așezat pe iarbă și s—a scărpinat la grumaz cu una dintre etichetele dinapoi. Puii de iepure și—au întors capetele la această întrerupere și într—o clipă au năvălit afară din adâncitură, chirăind: „Alună—rah! Alună—rah și sărind pe Alună din toate părțile.

—Hei, ia stați așa, a zis acesta, trăgându—le câte o lăbuță ca să—i dea jos. N—am venit aici ca să mă încaier c—o ceată de voinici ca voi! Hai să ascultăm mai departe povestea.

—Dar vine un om pe cal, Alună—rah, a zis unul dintre pui. N—ar trebui să fugim în pădure?

—De unde știi? a întrebat Alună. Eu n—aud nimic.

—Nici eu, a zis Argintiul, ciulindu—și urechile. Micuțul părea uluit.

—Nu știu, Alună—rah, a răspuns, dar sunt sigur că nu greșesc.

Au mai așteptat un pic, în vreme ce soarele roșu aluneca mai jos. În cele din urmă, tocmai când Vilthuril dădea să spună mai departe povestea, au auzit potcoave pe iarbă și călărețul s—a ivit dinspre afișit, mergând în trap ușor de—a lungul potecii către Cannon Heath Down.

—El n—are treabă cu noi, a zis Argintiul. Nu—i nevoie să fugim; o să—și vadă de drum. Dar zău că ești un tip ciudat, tinere Threar, dacă l—ai dibuit atât de departe.

—Mereu face lucruri de—astea, a zis Vilthuril. Mai deunăzi mi—a spus cum arată un râu și zicea că l—a văzut într—un vis. E sângele lui Cinci, știți. Era de așteptat, cu sângele lui Cinci.

—Sângele lui Cinci? a zis Alună. Ei bine, câtă vreme o s—avem nițel din el, eu zic c—o să ne meargă bine. Dar știți ceva, s—a cam lăsat răcoare pe—aici, nu? Hai să coborâm și să ascultăm restul poveștii într—o vizuină bună, caldă. Uite—l pe Cinci colo, pe taluz. Care ajunge primul la el?

După câteva minute nu se mai zărea niciun iepure pe deal. Soarele s—a cufundat după Ladle Hill și stele de toamnă au prins să strălucească înspre răsărit, unde se întuneca — Perseu și Pleiadele, Casiopeea, Peștii, luminând slab, și marele pătrat al lui Pegas. Vântul și—a îmbospătat puterile, iar curând nenumărate frunze de fag uscate au umplut șanțurile și adânciturile și au fost duse de rafale peste întinderile întunecate de iarbă. Sub pământ, povestea se depăna mai departe.

EPILOG

Ce bun strateg și căpitan! Luat pildă
De cei mai vajnici! N—a—nchinat reduta
Nici când hidoasa vârstă, furișată
În preajma noastră ne—a secăt puterea.
Shakespeare, *Totu—i bine când sfârșește bine*⁴⁰

Și el făcea parte din visul meu, firește, dar și eu făceam parte din visul lui!
Lewis Carroll, *Alice în Țara Oglinzilor*⁴¹

„Și ce s—a întâmplat până la urmă?”, întreabă cititorul, care i—a urmat pe Alună și pe tovarășii lui în toate aventurile și s—a întors cu ei, în cele din urmă, în sălașul în care Cinci i—a adus din câmpiile de la Sandleford. Înțeleptul domn Lockley ne—a spus că iepurii sălbatici trăiesc doi—trei ani. El știe totul despre iepuri; cu toate astea, Alună a trăit mai mult de atât. A trăit un număr bunîșor de veri — cum se zice prin acea parte a lumii — și a—nvățat să deslușească bine schimbările dealurilor de la primăvară la iarnă și iar la primăvară. A văzut mai mulți pui de iepure decât își putea aminti. Și uneori, pe când depanau povești în câte o seară însorită, la poalele făgetului, nu era prea sigur dacă poveștile sunt despre el ori despre alt iepure, erou din vremurile apuse.

Sălașul înfloreă, și tot așa, la împlinirea vremii, a înflorit noul sălaș de la Brăul lui Cezar, cu jumătate dintre iepuri de la Watership Down și jumătate din Efrafa — sălașul la care se gândise prima oară Alună în acea seară îngrozitoare în care a pornit singur să—l înfrunte pe Generalul Jaleș, încercând, deși părea să n—aibă șanse, să—și salveze prietenii. Cruciuliță a fost primul Iepure—Șef; dar îi avea pe Căpsună și Crușin care să—l sfătuiască, și nu mai putea fi vorba să fie ceva însemnat ori să fie trimise Patrula Extraordinare, decât foarte rar. Arșinic s—a învoit pe dată să trimită niște iepuri din Efrafa, și primul grup a fost condus de nimeni altul decât de Căpitanul Cerențel, care s—a purtat cumpănit și a făcut o treabă foarte bună.

Generalul Jaleș n—a mai fost văzut vreodată. Dar e sigur, așa cum spusese Cruciuliță, că nimeni nu i—a găsit leșul, așa că, cine știe, poate că totuși iepurele acela extraordinar chiar a plecat să—și ducă în altă parte viața îndârjită și să—i înfrunte pe *elil* la fel de descurcăreț ca întotdeauna. Kehaar, care a fost întrebat o dată dacă n—ar vrea să se uite după el în zborurile lui peste dealuri, n—a răspuns decât: „Ala *iepure avurizit* — io nu văzut la el, nu vrut io văzut la el.” Nu după multe luni, nimeni din sălașul de pe Watership Down nu mai știa, ori nu se mai sinchisea, dacă el sau perechea sa are unul ori amândoi părinții din Efrafa, ori niciunul. Alună era bucuros că se întâmpla așa. Și totuși, a dăinuit legenda că undeva, pe dealul golaș, trăiește un iepure mare și singuratic, un uriaș care—i izgonește pe *elil* ca pe șoareci și uneori merge la *silflay* în cer. Dacă e să se arate vreodată primejdie mare, o să vină înapoi să lupte pentru cei care—i cinstesc numele. Și iepuroaicele le spun puilor lor că, dacă nu fac ce li se zice, o să—i ia Generalul — Generalul care—i văr bun cu însuși Iepurele cel Negru. Acesta era monumentul lui Jaleș; și se prea poate să—i fi fost pe plac.

Într—o dimineață friguroasă din martie, în care vântul sufla în rafale, n—aș putea să spun după câte alte primăveri, Alună tot moțăia și iar se trezea în vizuina sa. În ultima vreme își petrecuse acolo mult timp, căci îi era frig și părea să nu mai poată mirosi și alerga la fel ca mai demult. Visa într—un fel încâlcit — ceva despre ploaie și flori de soc —, când s—a deșteptat și și—a dat seama că lângă el stă culcat în tăcere un iepure, probabil un tânăr care venise să—i ceară sfatul. Străjerul din tunel n—ar fi trebuit să—l lase să intre fără să întrebe mai întâi. Dar nu—i nimic, și—a zis Alună. A ridicat capul și a întrebat:

—Vrei să vorbești cu mine?

—Da, pentru asta am venit, a răspuns celălalt. Mă știi, nu?

—Da, firește, a zis Alună, nădăjduind c—o să—și poată aminti iute numele. Apoi a văzut că în întunericul din vizuină urechile străinului au o lumină slabă, argintie.

—Da, stăpâne, a zis. Da, te știu.

—Te—ai simțit ostenit în ultima vreme, a zis străinul, dar eu pot să mă îngrijesc de asta. Am venit să te—ntreb dacă vrei să vii la mine în *Owsla*. Ne—am bucura să te avem printre noi, și ți—ar plăcea. Dacă

⁴⁰ William Shakespeare, *Opere complete*, voi. 6, trad. Ion Frunzetti, Univers, București, 1987 (n.tr.).

⁴¹ Lewis Carroll, *Alice în Țara Oglinzilor*, trad. Oana Iuliana Telehoi, Editura Nicol, București, 2008 (n.tr.).

ești gata, putem merge acum.

Au trecut pe lângă tânărul străjer, care nu i—a dat nicio atenție musafirului. Soarele strălucea și, în ciuda frigului, câțiva iepuri și iepuroaice ieșiseră la *silflay* și stăteau prin locuri ferite de vânt în vreme ce ronțăiau primele fire de iarbă primăvărată. Lui Alună i s—a părut că n—o să mai aibă nevoie de trup, așa că l—a lăsat pe buza șanțului, dar s—a oprit o clipă să se uite la iepurii săi și să încerce să se deprindă cu senzația extraordinară că puterea și iuțeala se scurg din el, într—un șuvoi cu neputință de stăvilit, în trupurile lor lucioase și în simțurile lor sănătoase.

—Nu trebuie să—ți faci griji pentru ei, a zis însoțitorul său. O să le fie bine — și altor mii ca ei. Dacă vii cu mine, o să—ți arăt ce vreau să zic.

A ajuns în vârful taluzului dintr—un singur salt puternic. Alună l—a urmat; și au plecat împreună, alergând sprinteni prin făget, unde primele fire de ciuboțica—cucului începeau să înflorească.

GLOSAR DE TERMENI DIN IEPUREANĂ

- Ghici—pietricele** Joc tradițional al iepurilor (a se vedea nota de subsol de la p. 236).
- Crixa** Centrul sălașului Efrafa, unde se încrucișează două poteci pentru călărie.
- Efrafa** Numele sălașului întemeiat de Generalul Jaleș.
- El—ahrairah** Erou din folclorul iepuresc. Numele (*Elil—hrait—rah*) înseamnă „Dușmani—O Mie—Print” — „Printul cu o mie de dușmani”.
- Elil** Dușmani (ai iepurilor) (a se vedea nota de subsol de la p. 22).
- Embleer** Duhoare; de exemplu, mirosul unei vulpi.
- Flay** Hrană; de exemplu, iarbă sau alte verdețuri.
- Flayrah** Delicatesă, cum ar fi lăptuca.
- Frith** Soarele, personificat ca zeu de către iepuri. *Frithrah!* — Stăpânul Soare, folosit ca exclamație.
- Fu Inle** După răsăritul lunii.
- Hlao** Gropiță sau adâncitură în iarbă, cum ar fi cea alcătuită de o margaretă sau un ciulin, în care poate sta un pic de apă. Nume de iepure (a se vedea p. 32).
- Hlao—roo** „Micuțul Hlao”. Diminutiv hipocoristic al numelui Hlao, unul dintre personaje.
- Hlessi** Iepure care nu are vizuină și nu aparține unui sălaș. Iepure vagabond, care trăiește fără adăpost. (La plural, *hlessil*.)
- Homba** Vulpe. (La plural, *hombil*.)
- Hrait** Puzderie; câtă frunză și iarbă; orice număr peste patru. *U Hrait* — Cei o mie (de dușmani) (a se vedea nota de subsol de la p. 22).
- Hraitroo** „Micuțul O Mie”. Numele lui Cinci în iepureană (a se vedea nota de subsol de la p. 22).
- Hraka** Căcăreze, excremente.
- Hrududu** Tractor, automobil sau orice vehicul cu motor. (La plural, *hrududil*.)
- Hyzenthlai** Literal, „Sclipire—rouă—blană” — „Blană care sclipește ca roua”. Numele unei iepuroaice.
- Inle** Literal, luna; de asemenea, răsăritul lunii. Însă are și un sens secundar, de întuneric, spaimă și moarte.
- Lendri** Bursuc.
- Marli** Iepuroaică. De asemenea, sensul de „mamă”.
- M'saion** „Îi întâlnim”, „dăm de ei”.
- Narn** Bun, plăcut (de mâncat).
- Ni—Frith** Amiază.
- Nildro—hain** „Cântec de mierlă”. Numele unei iepuroaice.
- Owsla** Cei mai puternici iepuri dintr—un sălaș, cei aflați la conducere (a se vedea nota de subsol de la p. 23).
- Owslafa** Poliția Consiliului (cuvânt folosit doar în Efrafa).
- Pfeffa** Pisică.
- Rah** Print, cârmuitor sau iepure—șef. Folosit de obicei ca sufix. De exemplu, *Threarah* — Stăpânul Threar.
- Roo** Folosit ca sufix diminutival. De exemplu, *Hraitroo*.
- Sayn** (Floarea de) Cruciuliță.
- Silf** Afară, adică nu sub pământ.
- Silflay** A merge să mănânci afară din vizuină. Literal, „a te hrăni afară”. Folosit și ca substantiv.
- Tharn** Încrămenit, înnebunit, hipnotizat de groază. Dar, în anumite contexte, mai poate să însemne „aer de tont”, sau „cu inima frântă”, sau „disperat”.
- Thethuthinnang** „Mișcarea frunzelor”. Numele unei iepuroaice.
- Thlai** Blană.
- Thlayli** „Cap îmblănit”. Poreclă.
- Threar** Scoruș sau scoruș de munte.
- Vair** A face căcăreze.

Yona   Arici. (La plural, *yonil*.)

Zorn   Nimicit, ucis. Semnifică o catastrofă.